

OBRANA VÍRY.

Časopis věnovaný zájmům katolicko-politickým.

S přílohou: „Kalendář pro mrtvé a živé duše“ vždy 20. dne každého měsíce.

Vychází 5. a 20. každého měsíce. — Předplatné pro Prahu: celoročně 1 zl. 75 kr. čtvrtletně 45 kr. Poštou pro Prahu i venkov celoročně 2 zl., čtvrtletně 50 kr. jednotlivá čísla po 8 kr. — Kdo předplatí na 5 výtisků, obdrží šestý nádavkem 5 výtisků prodává se v administraci za 30 kr., 20 za 1 zl. S přílohou „Kalendáře“ připlácí se ročně 1 zl. — Administrace v Cyr.-Met. knihtiskárně v Ostrovní ulici, kamž předplatné budiž zasíláno. — Redakce na Vyšehradě č. 69.

Naším čtenářům.

Tímto číslem počínáme VI. ročník našeho listu. Vzdávajíce všem našim příznivcům srdečné díky, nemůžeme v sobě potlačití trapné pocity nad svrchovaně nepravidelným zasíláním předplatného, jež u mnohých za více let k požadování máme a jež existenci listu nejvíce ohrožuje. Pakli že odhodlali jsme se ještě k dalšímu vydávání „Obrany Víry,“ činíme to jedině v té naději, že tyto strastné poměry se zlepší a jmenovitě že nám staré nedoplatky laskavě budou zaslány.

„Kalendář pro mrtvé a živé duše“ bude tímto rokem opět přinášeti prstonárodní pojednání o člancích víry na způsob ročníků dřívějších, čímž dává se lidu našemu nejvydatnější zbraň k hájení naší Svatováclavské víry, na niž dnes více než kdy jindy se útočí.

Redakce a nakladatelstvo.

N i h i l i s t o v y v á n o c e.

(Angeliada.)

Dle Em. Erharda spracoval V. B.

Nejen při narození Páně snesli se andělští sborové s nebes výšin na luby betlemské, ale i nyní, kdy Církev sv. památku radostného příchodu Boha na zem každoročně o vánocích slaví, sestupují onino dobří duchové mezi smrtelníky, by milost a lásku Boží blásali a s námi společně z kouzla toho vánočního vyplývajících radostí účastnými se stali.

Nikoliv každý jest tak šťasten, aby zaslechl šelestění jich křídel zde na zemi a přijal pozdrav nebeských těch poslův, neboť přirozeným smyslům není jich blízkost pochopitelná. Svým milým a věrným však poskytl Pán ještě šestého smyslu, jež vírou jmenujeme. A ti opravdu pak mezi anděly se vcítí, s nimi a skrze ně provolávají to věčně radostné: „Sláva Bohu na vysostech, a pokoj lidem — již jsou dobré vůle!“

Že ale Řehoř Řehořovič celou duší svou, v níž ovšem již dávno přestal věřiti, jen čeraymi plány se zauášel, nevěděl, necítil, nepoznával dokonce nic, že jeden z andělův Milosrdenství Božího, jménem Milostín, jeho právě si vyvolil, aby s ním a skrze něho Boha svrchované dobrotivého zvelebil.

Nestvořil Bůh, praví náš Palacký, ani dvě zrnka, jež by si byla úplně rovna a stejná; nejsou ani dvojčata tělem i duchem úplně si rovna — a tak sluší nám za to míti, že i mezi anděli jsou rozdíly. Písmo sv. jmenuje devatero kúrův andělských, avšak i v jednotlivém kúru nebeských těch duchův, jichž možno na miliony čítati, zajisté že je rozmanitost. Jsouť ovšem všichni jednou láskou, jedním pojení cílem, nic však méně i mezi nimi po lidsku řečeno naléztí lze rozličných povah — letor. Náš Milostín ještě s dvěma anděli byl zaujat velice pro bídu lidskou. On byl mezi svými melancholikem — a když se od svých dvou nerozdílných přátel nebeských Bolestína a Radostína oddělil, seznal vůli Boží v tom, aby se Řehoře Řehořoviče ujal.

Ačkoliv duchovní zrak andělův vyvinutější jest daleko nad lidského ducha, tož přece nevěděl ještě nic o těch černých plánech, jež svíraly duši Řehořovu, však brzy poznal, že ta duše jeho od Boha jest odtržena, neboť brozná nenávisť a opovržení jevila se ve všem jeho myšlení, řečích a skutcích.

Než opustiti tohoto nešťastníka nechtěl náš Milostín, protože ho milosrdenství boží tím více nutkalo jeho se přidržeti, čím větší byla bída jeho duše.

Rozestřel tedy křídla svá nad zasmušilým Řehořem, ale cítil se u něho tak opuštěným, tak beze vši vánoční nálady, že se mu po jeho dvou nebeských společnících, od nichž se byl k vůli Řehoři oddělil, úplně stýskalo.

A pod křídly tohoto roztouženého anděla ubíral se Řehoř Řehořovič po zasněžených stepích Ruska stále k západu beze všeho odpočinku do jednoho říšského města, kde staříčký panoval mocnář — osudem těžce zkoušený, však pln moudrosti a milosti.

Řehoř Řehořovič nebyl ještě v polovici lidského stáří, ale dle bříchův nahromaděných byl již stařec. Míval kdysi bohatství, však vše svou vinou ztratil.

Lítosti neznal, neboť v nic nevěřil, v nic nedoufal, nic nemiloval — tomuto broznému nic zasvětil se svou osobou, svým životem, v nicotě hledal svou spásu.

Před rokem měl ještě mladou, krásnou ženušku a roztomilý pářeček dvojčat. Jednoho jitra zvěstováno mu: „Žena ti utekla a děti vzala sebou!“

Řehoř Řehořovič se jen opovrženě usmál a uteklých nepronásledoval. Vždyť ani na čest své ženy, ani na lásku svých dítek nikdy nevěřil, jeho život byl všeho ideálu prázdnen.

On poznal před šesti roky svou Marii v jednom malém městečku Německa, jejížto přívětivé srdce se mu naklonilo a jej do jeho studené vlasti následovalo.

Brzy ale zhrozila se duše Mariina té strašné propasti, kterouž ani její vroucí láska k muži nemohla překlenouti. Lektnutí při odkrytí zločinné činnosti mužovy, mělo za sebou v zápětí časný porod dvojčátek.

Když pak se po dlouhé nemoci byla zpamatovala, viděla se dvojí hanbou stíženu. Bylať ženou vrahovou a platila tomuto za ženu nevěrnou; neboť Řehoř Řehořovič podezřívá legimitu svých vlastních dítek, což také svým se k nim chováním denně dával na jevo.

Často myslela Marie na útěk, však, když poznala, že nejenom život dítek, ale i jejich duši spása nalezá se v nebezpečí — tu teprv nabyla síly, od něho se odtrhnouti.

K svojincům jich nemohla přinéstí, neboť by se tak stala žalobnicí svého muže, jehož svoboda a život závisel na špičce jejího jazyka.

Protož chudě a bídě protloukala svůj strastiplný život na březích severního moře, kdež konečně u jednoho rybáře složila svou umořenou ustaranou hlavu v chatruém lůžku nemocna.

Řehoř Řehořovič dobře věděl, na jak tenké nitce visí jeho život, však on si z toho nic nedělal; jemu bylo jedno bytí nebo nebytí, jenom toho chtěl před smrtí svou dosíci, aby zároveň s jeho životem padl život některého korunovaného panovníka, neboť byl k tomu v posledním tajném sezení nihilistův určen.

Pln těch nejčernějších obrazův, v nichž sobě brzy toho, brzy onoho mocnáře za obět svého vzteku vybíral, octl se nihilista z Ruska na hranicích * * *, kdež celá říše s celým světem o 13 dní dříve slavila radostné vánoce než sv. Rusie. Podivno, jak tato rozsáhlá velmoc vzdor uznání od celého světa nutné opravy kalendářové, drží se ještě v 19. století starého kalendáře. Snad proto chce raděj o 13 a více dnův za ostatním světem pokulhávati, že oprava ta vyšla na rozkaz Řehoře XIII. papeže, a nikoliv Petra Velikého, císaře. — — —

Svatý pokoj rozhostil se nad dřímající zemí, temno noční obestíralo kraj světa, hvězdy sem a tam pronikaly do zasněžených dědin, andělé dotýkali se křídly samých příbytkův lidských — jen náš Milostín stále držel rozpjatou peruč svou nad osamělým chodcem, nihilistou.

* * *

Bolestín, druhý ze trojpolku andělského, usadil se před rybářskou chaloupkou města pobřežního * * *. Táhlíť ho sem plačtiví hlasové z vyraženého okénka dvou dítek před lůžkem na smrt znavené matky. Tato ležela již od několik dnův bez pohybu jako mrtvola. Marně dívala se její robátka na ztrnulý obličej matčin, marně očekávala, kdy přece ruka její po nich vztáhne a jich k sobě přitulí.

Však učinil tak za ni Bolestín, objal dítky ve svou náruč, aby se nebály, upokojil je spánkem, aby zimy necítily.

Před několika měsíci přišla sem ta cizá paní se svými dvěma buclatými, lenokadeřavými modrookáčky, aby tu přezimovala. Spravovala rybářům sítě i šaty, až tak uslábla, že padla — a jako učarovaná, nechtěla nic jísti ani pítí, oči stále majíc přivřené. Spala nebo nespala — těžko pověditi, jenom to bylo všem s podivením, že ze svého lůžka viděla a věděla, co se daleko od ní děje.

Jednou našli na břehu moře nákrční šátek jednoho z hochův, jíž na břehu dlouho byli dováděli a přinesli jej matce se zprávou: „Děti se nejspíš utopily!“

Nemocná paní však jako loutka mluvná docela klidně rozpráví:

„Tam jsou — na velké lodi — s rybáři tahají síť; nedávno se najedly — jsou za větrem! — Už jedou zpět!“ — A skutečně v několika hodinách vrátila se loď s dítkami. Rybář pobízen svou manželkou, šel se tázat o radu svého faráře, co si mají s tou „učarovanou“ počítí. Náhodou byl na faře bratr farářův, slovatný lékař z residenčního města. Seznav tu zvláštní druh somnambulismu (náměsíčnictví) ustanovil se na tom, v zájmu vědy převést nemocnou do města a ten případ bedlivěji zkoumati.

Představený však nechtěl si ty divochy dva na starosti nechati a tak musil lékař i tento nepohodlný přídavek sebou vzíti na cestu.

Neměl-li Milostín pražádných radostí na nihilistickém jejich otci, bylo jich tu pro Bolestína u těch dvou zdivočilých dítek velmi poskrovnu.

Jenom ve snu podařilo nebeskému jich společníku oživit některá nábožná naučení matčina; přes den byly příliš roztržity.

V hlavním městě chodili lékaři, učené professori jeden za druhým pozorovati nemocnou, děti však si nikdo nevšimnul. Byly ponechány samy sobě a tím více zdivočily.

Pánové vedli nad nemocnou učené rozprávky; přesvědčili se, že tu není klamání možné, že Marie skutečně nepřijímá žádué potraviny; kde však její Bohu odevzdaná duše, její starostiplný duch stále dlí, jaká moc jej zdržuje, že na křik svých dítek sebou ani nehne, jaká síla v ní ruší ty přirozené hranice smyslův, prostoru, ano i času, to jím zůstávalo pohádkou.

Tak ležela, jsouc živou mrtvolou i v městě, v bytu u jednoho krejčíka pro ni zvlášť najatém.

„Je to přece jen bolestné tak bez citu ležeti, doktory nad sebou pořáde míti a svých dítek si ani nevšimnouti.“ Tak začala jednou krejčova ku svému muži. „Ta ubohá pani“, pokračovala, musí býti z nějaké vzácnější rodiny, a jistě by, kdyby zdráva byla, svým dítkám nějaký ten vánoční stromek připravila. Což abychom za ně přednesli u dvora samého nějakou žádost?“

„Ženo, ty máš dobrý nápad,“ zvolal mistr, „ještě dnes napíšu žádost, a zítra, na štědrý den, mohou oba hošici čekat u portálu na výjezd králův.“

* * *

Třetí z našeho trojpolku andělského, Radostín, vyvolil sobě palác královský za cíl vánočního svého výletu. A ten si vyvolil stránku nejlepší, nikoliv proto, jako by štěstí a radost vždy bydlely jen v palácích a u panovníkův, nýbrž poněvadž onen královský kmet otevřené srdce měl pro vánoční blaženost a také k těm milým a vyvoleným patřil, jímž šelest andělských perutí jest hudbou vánoční. Tomuto jedině dostalo se úplné radosti vánoční, zde na králi tom viděl průběh celého toho zázraku vánoc v duchu Církve svaté. Zde mu byl stařec dítětem, král sluhou, lidská moudrost nebeskou prostotou; zde otevřelo se Spasiteli srdce do kořán, zde milost přijata a požehnání.

V přízemí královského paláce hoří již od časného rána lampa a osvětluje ctihodnou tvář královského starce, jenž u pokrytého papíry stolu hledí si své práce.

Tento pohled má na Řehoře Řehořoviče, jenž se byl až sem nepozorován připlížil, ohromující účinek. Podepřen na svítílnu stojí tu jako socha, a nedbá ani sněhové vánice, ani napomenutí stráže, by stále nestál na jednom místě, jeho mysl jest jako ukována, zrak jeho upoután na královský ten zjev.

Ta hlava, jež se mu tak důvěřiva býti zdála, patří muži, pro nějž sem Řehoř Řehořovič cestu vážil, pro nějž smrtonosnou ránu na prsou svých ukrýval.

Nebyla to ani lítost, ani bázeň, co ruku jeho od činu odvracelo, nýbrž zcela něco jiného, čemu ani on sám nerozuměl. Ten, jenž po mnoha let srdce své zachoval ledové ku všemu vznešenému, musil nyní bráti účast na chování se toho starce, jehož si byl za oběť své nevole byl vyvolil. Nad hlavami krále i nihilisty objali se oba andělé. Takhle si přece nikdy ranní hodiny panovníkovy nepředstavoval. Nemohl na žádný způsob vyvésti svůj černý plán. Ale také se ho ještě nevzdával. Odešel. —

Řehoř nevěřil ani v Boha, ale také ani v ďábla, jenž jej vzdor andělské nadstráži pevně držel ve svých tenatech a fanatickým výsměchem donutiti hleděl, aby právě v den lásky a milosti peklu nějaké vítězství připravil.

K poledni přestal padat sněh. Kolem povozu pro krále k vyjízdce připraveného nakupilo se něco lidí. Všecky ty změřil Řehoř Řehořovič zamračeným pohledem — překáželiť mu — než nastojte, mezi davem blízko u povozu vidí státi dva ruský oděné hošiky, již si občas ve zmrzlých ručinkách velkou listinou pohrávali.

Řehoř poznal své ztracené syny. Nyní po druhé dojata bylo jeho studené srdce.

Král přichází. Opětuje pozdrav na shromážděné a spozorovav malé prosebníky, vzal od nich vlastnoručně podávané psaní.

Obapolné důvěrné pousmání odzbrojilo po druhé nihilistu, že nehodil pumu před nohy vladaře.

Vůz zarachotil a na místě, kde král vsedal, nalezena jeho rukavice. Nikdo si jí nevšiml, než naši dva hrdinové, kterou hned jeden za ěadra uschoval.

Chlapci nastoupili svou cestu zpět spokojeně, ano dovádívě se sněhem brouzdajíce. Řehoř Řehořovič za nimi. Nad jednou boudou s vánočními dárky

se zastavili, ohlédli se a poznati hned svého otce. Ihned se zarazili. Otec, aby jich k sobě přivábil, nakoupil jim pamlsků a lahodnými otázkami, jak jen dovedl, vyptal se na vše, co se s nimi a matkou dělo.

Více chtivost nežli touha po manželce vedla kroky jeho s dítkami do bytu krejčova. Řehoř před nemocnou svou Marii zůstal němý státi.

„Víte, paničko, kdo Vás drží za ruku?“ tázala se krejčova za příchozího. „Jest to Řehoř Řehořovič, můj muž.“

Jmenovaný byl ohromen. Jsoucnost duše on upíral, na nejvýše vykládal si veškeru činnost duše a ducha co elektrickou jiskru — zde ale materie či lépe dle jeho názoru baterie vypověděla službu — co to tedy jest v tom mrtvole podobném těle, že se to na přirozené smysly neváže, jeho vidí, poznává bez leknutí a bázně? — — —

„Eh, není žádného samostatného ducha!“ zvolal pro sebe, jen aby se se zbyl té záhady.

„Ženo, nebojíš se, že se na tebe huévám?“

„Dítky jsou zachráněny — já již nic nepotřebuji — Bůh Ti buď milostiv!“

To zatřásko hřšíšníkem, pustil rychle ruku ženy a opustil světnici. Aby tento zjev omluvil, vydával se za politického provinilce, jenž ze Sibíře se vrací; že podle ruských zákonův takové odsouzení zmocňuje manželky, aby se za rozvedeuy považovaly, že ale byl omilostněn a svojinců přišel vyhledat.

Dvojcátka přidržela se nyní zcela otce, jenž je na trh zavedl, zde jim naplnil kapsy, jablky, ořechy a cukrovím a na konec vzal je sebou do hospody. Nikdy by si byl nepomyslel, jak sladké jest s nimi posezení.

Že mu tu jeho dobrý anděl, náš Milostín, příležitost k obrácení dal, toho Řehoř Řehořovič nechápal. Však nebylo možao tomu nebešťanu změnit srdce jeho, aby poznal tu tmou, v níž jeho duše Bohu odcizená se potácěla.

Nebe i peklo nechávají zcela na vůli, na jakou cestu uhoditi chceš.

Po obědě zavedl Řehoř svých dítek do zimního parku, kde se jim nechal v sněhu koulovati se, ano odměnil jich, když na povel do knoflíku na jeho kabátě byly trefily.

Nastal soumrak.

„Jezulátko již přichází — hle, tamhle ho mají; tamhle taky — okazovaly sobě i otci, když se pozdě večer do města ubíraly. Bylo jim při tom tak dojemně u srdce, že si vzpomenuy mimoděk na štědrý večer, jaký jim matuška kdysi byla připravila.

Napadla jim píseň:

„O, pojdte dítky, pojdte již
a přistupte jen k jeslím blíž.
Vizte, jak v tuto svatou noc
Bůh s nebe ukázal svou moc!“

Bolestín, ten nebeský miláček svých dítek zpíval s nimi, perutěmi svými dával takt a srdce jejich naladil, jsko by pod vánočním se nalezaly stromkem, po boku dobré matušky. Objaly se kolem krku a šly tak zpívající ulicemi města.

V krajině, kamž jsme naše čtenářstvo byli zavedli, není narození Páně oslavováno v půlnoci, jako se to děje u nás první mší sv. zvanou na jitřní, nýbrž tam za večerního šera, kdy my sedáme k večeři, vše hrne se do chrámu Páně k slavným nešporám.

Do kostela zajítí ani Řehoři Řehořovičovi se nechtělo, ani oběma rozjařeným dítkám nenapadlo. Přec ale se všichni zastavili, když před portál, z něhož jasná zář na venek se šířila, přijel vůz a v něm král.

Opětně, jako dnes ráno, setkali se u vzájemně důvěrném pohledu.

Krejčová zatím byla vše ve světnici ku svátkům umyla, uklidila a jsouc přesvědčena, že muž si při sklenici piva libuje, posadila se ku nemocné a začala podřimovati. V tom přihnou se oba hošici a za nimi Řehoř Řehořovič.

„Učiňte si jen pohodlí a jděte spat, já tu zůstanu do rána, pak odejdu a více už se nevrátím.“

Co zatím děti se před spaním svlékaly, přistoupil Řehoř Řehořovič k Marii, položil rukavici královu na její prsa a tázal se, zdali něco vidí.

Vidím mnoho lidí v kostele — na prvním místě sedí vojenský pán, jehož rukavice mi na prsou leží. Dívá se do knihy, nyní zpívá: „Smrt — a peklo — nechť — se třese —.“

„Nu dobře!“ přerušil ji Řehoř a sňal rukavici; přesvědčil se, že co nemocná zrakem svého ducha vidí, pravda jest.

Mezi tím děti, jakoby tu otce nebylo, přistoupily k posteli a tázaly se:

„Matuško, probudíš se, jestli sem přijde Jezulátko?“

Bolestně políbil matku v bílé čelo a otevřel jí ústa:

„Zítra“ — promluvila zřetelně.

„Pojďme spat, aby už bylo brzy ráno!“ Tak sobě vespolek pravily.

„Ty — začal jeden — dnes už se nebudeme modlit za batušku, když už je u nás, a oni ho nechytli.“

Každé to slovo bylo jako střelou do srdce otcova, jež ale ďábel byl pevně obrnil, aby svědomí uspané bylo — až do posledka.

Však dle zvyku vyklouzlo jim v modlitbě večerní „Otčenáš!“ za batušku. —

Bylo po půlnoci. Krejčí už dávno se byl z hostince navrátil. Všude ticho — byla to doba, kdy asi po prvé Maria Panna své božské nemluvně uspala a sv. Josefu, stráží andělův i pastýřův svěřila: „Pokoj lidem dobré vůle!“ ale té Řehoř Řehořovič nebyl.

Přikryl oči ženiny těžkým šatem, vytáhl něco ze skříňky, již byl sebou přinesl a počal na stole dělati z umělých i přírodních květin dvě něčím těžkým naplněné kytice. Zítra ráno měly jeho dvojčata hoditi je na krále tak trefně jako by byly sněhovými koulemi v parku jeho knoflísky trefily.

Šest hodin ráno! a nihilista ještě bděl. Posledníkráte zápasilo nebe s peklem o jeho duši. Toť jest zvláštní, že lidé, jimž nic není svatého, cítí se pojednou svým hříšným slibem, přísahou býti zavázáni. Tak Herodes — tak i Řehoř Řehořovič.

Ďábel splítá svá tenata z rozličných přediv; v té síti jeho mnohá se leskne hedvábná nitka, kterou on svého zajatce umí omámiti.

Řehoř věděl dobře, že kdyby nedostal svému určení v tajném sezení, že propadne pomstě své strany. Právě tak jako u zednářů. A to jest veliká pohnutka k zločinu tak hroznému, jako jest atentát na pomazaného krále.

Až posud neznal bázně, smrt mu byla vykoupením. Však duešní noci cítil, jak něco v něm se probudilo, co jej hrůzou naplnilo. Jako had jej to svíralo a náramně vzrušilo: byla to pochybnost nad vlastní jeho nevěrou!

Což kdyby tomu tak nebylo, jak já myslím, že smrt učiní všemu konec? Pak se neměl Řehoř Řehořovič ničeho tak báti, jako smrti. Ale ta ďáblova chytristika!

„Je-li smrt mojí záhubou, tak musí pro věřící a nevinné býti štěstím; vydati je smrti, když zbožná mysl jejich duše naplňuje, jest konečně i zásluhou — co pak by mohlo dítkám, co králi více prospěti, jako, když by dnes umřeli?“

Co tak sem tam přemýšlí a mudruje, vidí přicházeti krejčovou a slyší zároveň jakoby řinčel vůz kolem.

Několik okamžiků a ozve se hlas:

„Prosím, nezůstává zde krejčí Botka — a není u něho v ošetřování párek ruských dvojčat?“

„Pane na nebi, toť se rozumí, vždyť jest můj muž — avšak děti ještě spí.“

„Jeho Veličenstvo, náš nejmilostivější král posílá dítkám těm vánoční stromek a má hned jim býti rozžatý předložen.“

A tak se stalo, že za nastalého bluku dítky se probudily, kdy strom nejlépe byl světlem ozářen.

V úžasu a zmatku vyskočily z postele a dívaly se němy na ten zjev. Konečně vyrazily ze sebe: „Jezulátko již přišlo! — Matuško, vstávej, Ježíšek jest tu!“

A skutečně věrné oči matčiny, jež byly po tolik neděl zavřeny se otevřely a studené ruce sebou do výše hnuly jako k požehnutí.

„Jezulátko zbudilo mašušku; to je dobře, teď se budem všichni radovati.“

Něco jako tajemný vánek — šlo přes hlavu přítomných — byl to anděl smrti.

„Sláva Bohu na výsostech — vyšepotaly studené rty Mariiny.

„A pokoj lidem na zemi, již jsou dobré vůle“ zapěli andělé pospolu.

Ku dveřím plížil se tmavý stín ven — byl to Řehoř Řehořovič.

Milostín, jenž ho byl po kolik dní věrně provázel, ani nyní jej nemohl opustiti — s bolestným pohledem ještě na vánoční to kouzlo, jež i umírající těší — následoval nešťastníka.

* * *

Ráno po svátcích nalezena na břehu poblízkého jezera mrtvola muže — a dvě jako lahve utvořené kytice; byly již sněhem a vodou rozmoceny, že třaskavá látka v nich obsažená, učiněna neškodnou. Náplň jejich postačila vyhoditi několik domů do povětří.

Brzy vyšetřeni i poměr sebevrahův k ruským dvojčatům. Vše sděleno pak i milovanému králi. Tento však poručil, aby se o té věci nemluvalo a dal sirotky na své útraty do jednoho ústavu vychovati, aby z nich zdární občané a dobří křesťané byli.

Třetího dne pak odletěli i naši tři nebešťané mezi zástupy andělův.

Milostín vracel se truchliv, Bolestín zamklý, jenom Radostiu ukázav vzhůru k nebi zvolal:

„Ani lidem, ani andělům není známo, jak daleko sahá milosrdenství Boží!“

Jak si kdo ustele, tak si lehne.

Skutečná událost z Pražského života.

(Dokončení.)

Několik dní bylo dobře, ale pak zase byla bolestmi zachvácená, tak že i často děsivá myšlenka se do hlavy vkradla: jeden každý musí umřít! Tváře se jí jen jen tloušťkou houpaly — ovšem trochu přibledlou — a to by měla umřít? Ale kde, ona a umřít! Na smrt je přece času dosti, ještě se musí něco užít! — Tak sama o sobě myslela.

Fišerovic bydleli na jednom z Pražských trhů, v parteru, s okay na ulici. Každý kolemjdoucí mohl snadno do okna viděti, kdyby husté krajkové záclony nebyly překážely. I stalo se opět jednou, že ukrutně prsní bolesti zalomcovaly zdravím jejím, že zdálo se, jakoby ruka kostlivce těžce spočívala na srdci.

Hospodářství musela tudíž svěřiti svoji služce, velmi sobeckému to tvor.

Manželi nevěrci, když viděl neustále svoji choť polehavati, zprotivila se tou měrou, že ani přívětivým pohledem jí nepotěšil. Tím vlídnějším byl však ke služce, nynější to hospodyně, do níž také duch pýchy proto vlezl, že z vysoka na trpící svoji velitelku pohlížela. Poměry tyto byly Růženě na nejmýše

trapné, a chtěla-li si postěžovati — neměla komu. To zhoršovalo tím více její nemoc a často hořce plakávala.

Fišer vždy časně ráno odešel, a pozdě v noci domů přicházel. Ani doma nejedl, chodil do hostince. Ovšem tím větší hřebínek narůstal služce hospodyně, v jejížto milosti, čili spíše nemilosti, osud nemocné paní spočíval.

Jestliže sobě něco přála, neschvál jí to služka odepřela, předstírajíc slovy nevlídnými nemožnost toho, a prováděla pých svůj den ode dne vždy drzeji. Fišerová div že nezoufala! Oči její do krvava zčervenaly častým proléváním slzí, a naříkala na sebe, proč nejvěrnější svoji sestru vždy odstrkávala. Jak by jí nyní zlíbala, jak by ji milovala!

Konečně to přišlo tak daleko, že hospodyně, aby nemusela nářky nemocné slyšeti, zavřela tuto do pokoje, a po celý den se zdržovala v kuchyni, jenom dosti mizerný pokrm v poledne a večer se škaredým pohledem přinášejíc. A když bylo i tělesných potřeb nutno, nepomohla nešťastnici. — Byl to jedním slovem žalář pro ubohou, z kteréhož naslouchající služce strašlivé stony zoufalé, kvílení a nárek bylo slyšeti. V tomto nejhorším stavu Růžena muže více ani nespátřila.

Jednoho dne tolik velice si naříkala, a volala Rézi — žalářnici, seč jí síly stačily. Tato naslouchala klíčovou dírkou, ale do pokoje nešla.

„Ach, což se již žádný nade mnou nesmiluje — což zkameněla všecka lidskost — nebo již nejsem člověkem? — Můj Bože, můj Bože, jak přísně mne tresceš! Ale zasloužím to — proč jsem neposlechla, když jsi mne volal — a tolikrát volal! Sestro, ty můj anděli, ach přijď, přijď již brzo — což mne neslyšíš? — Těžce jsem chybila — pobrdala láskou tvojí — ty bys mi kněze přivedla! — Rézo — slyšíš? — můj Bože, což mne neslyšíš? — štítíš se mne — bojíš se — nechod sem tedy — ale smiluj se přece a běž pro Annu — sestru, Kriste, vždyť — umírám — bez smíření — bez zpovědi — toť hrůza — Pane, jen ještě den mi popřej — jen tu milost — ať umru smřena.“

A hle, ani toto nepohnulo tam za dveřmi ďáblicí v podobě služky, aby běžela pro sestru, aby smřění s Bohem a pokoj přinesla sestře dokonávající.

Mráčky obešly nemocnou a chvíli jako bezduchá ležela tiše. Za nedlouho se opět vrátilo vědomí, starost o spasení shasňujícího života, a nemocná zuovu naříkala. Namáhala se jak mohla, ale nikdo nepřicházel. Posléz se snaží zdvihnouti se v lůžku — hle, nohy již visí s postele — strhaný zrak hledí toužebně k oknu. — Po velikém namáhání přece Fišerová vstala, držíc se pelesti. Byla to síla křečovitá, síla zoufalá. Nohy se pod ní trásly. Učinila krok jeden — druhý, ale již se kácela a padla s nemalým hřmotem na zem. Ležela hodnou dobu v mdlobách. Zase se vzpamatovala a nabyvší opět trochu síly, lezla po ruku — směrem k oknu, ale hrozně, vždyť nejbolestnější to byla cesta v jejím životě. Přece asi po čtvrt hodině dolezla k stolu u okna stojícího, a snažila se pomocí nohou jeho se zdvihnouti. Po dvakrát již myslela, že pevně stojí — ale vždy klesla zase k zemi. Konečně přec — přece se drží, lokty jsouc podepřená na stůl, a snaží se zíratí ven, na ulici. Nyní se pokouší otevřítí okno, ale ruka padá zpět, síla byla vyčerpána.

„Lidi — pro Ježíše — lidi — jděte pro Annu — přiveďte jí — Bůh i . . .“ hlas její byl zlomený, příliš slabý, než aby volání bylo slyšeti.

To dobře tušila Réza, proto se toho počínání nebála.

A jestliže několikrát stará padne — tím lépe — potluče se — a brzy pojede. Tyto myšlenky asi křižovaly hlavou bídnice.

Nebohé Růženě však teď nohy nadobro vypověděly službu, skácela se k zemi opět. Asi hodinu ležela jako zabitá. Poznenáhla se pak počala trochu hýbati, a po dlouhé práci dovedla se nazpět k posteli. V zadu na hlavě z rozčuchaných vlasů prýštila se z rány pádem způsobené krev.

„Musím propadnout peklu — sloužila jsem mu — milosrdenství pro mne již není — nebo se přede mnou zachmuřilo,“ žalovala tiše u postele na

zemi polo ležíc polo klečíc, a cítila velmi dobře, poslední okamžik že se blíží. — Sebrala ještě zbývající sílu, a chtěla se do postele dostat. Vrchní část těla přece vyšlula se na postel, ale nohy zůstaly klečeti na zemi.

„Anno drahá — že — jsi nepřišla — pozdě již — neopouštěj — v modlitbě — . . .“ v tom srdce přestalo tlouci, život nešťastnice dokonán.

Zdali anděl strážný zatruchlil nad ztracenou duší, nebo přece jiskru milosrdenství našel v moři dobroty u trůnu Hospodinova pro tuto hříšnici, neví sice smrtelník, ale může-li platnosti nabýti křest touhy, — proč by nemohla nalézt milost i horoucí touha po spasení, když spojená jest s pravou lítostí i v takovém případě?

Toliko Bůh to ví, a v Jeho dobrotu doufati nepřestanem!

Toto vše, co jsme vylíčili, viděla na vlastní oči hospodyně skrze klíčovou díрку. Konečně vidouc, že se paní již nehýbe, vstoupila do pokoje. Ovšem spatřila mrtvolu, ale oči se jí jaksi radostí zaleskly. Nechala bezduché tělo takto do večera ležeti, — aniž by je slušně do postele vpravila. Teprve večer se Réza oblekla, vystudovala v zrcadle zděšenou bolestnou tvář a v líčeném spěchu běžela do obchodu Fišerovi sdělit, že prý paní se nehýbe. Manžel se odebral do bytu, a spatřil mrtvou choť přes pelest ležící, jak právě skonala.

„Kdo byl u její smrti, — nebyl tu „černý“?“

„Nebyl, milostpane, vždyť mi ráčili poručit, abych sem žádného nepouštěla.“

„Ale ty's jí posloužila!“

„Ne — prosím — tak trochu“

„Ty jsi nebyla při jejím skonu? — jak to zde leží?“ —

„Já jsem se bála,“ milostpane . . .“

„Ty hloupá huso! zamumlal Fišer a odešel — do hospody.“

A nyní jedním tryskem letěla Réza k Marešové, sestře nebožky.

„Ach, milostpaní, drahá milostpaní, jak jsme my nešťastní!“ naříkala jako Jídáš.

Marešová právě chystala večeři, a byla nemálo poděšená tímto oslovením.

„Co se stalo? — je snad sestra nemocná?“

„Kdyby byla milostpaní jen nemocná . . . že nás mohla opustit! ach, já nešťastná . . .“

„Ježíš Maria, snad není mrtva?“ vykřikla Anna rukama nad hlavou zalomíc.

Místo odpovědi zaštkala Réza jako komediantka.

„A to přicházíte ke mně teď —?“

„Přišlo to tak náhle, milostpaní, že nebylo možná.“

„Nešťastnice! Máte to na svědomí, — byla zaopatřena?“

„Ve zmatku na to žádný nevzpomněl.“

Marešová bolestí zakvílela. Za chvíli přehodila rychle šátek přes sebe, a pádila s větrem o závod k bytu zemřelé.

Spatříc mrtvoly položení, zhrozila se, a — hospodyně se dostalo řádné důtky.

Vše bylo Anně na nejvýše podezřelé, ale nemohla prohané Rézi nic dokázati.

Tři dni uplynuly, nadešel den pohřbu.

Nebožka odpočívá v rakvi, postavené na jednoduchém nízkém katafalku.

Anna, celá hořem utrápená nad tak bídnou smrtí sestry, stojí bledá u rakve, s pohledem v mrtvý obličej a rozjímá o sestřině osudě.

Chvillemi dopadá slza na šedý rubáš nebožky, chvílemi se rty pohybují jako v modlitbě. Mezi tím vstoupila do pokoje Réza, a postavila se také k rakvi, na proti Marešové. Dělalá náramně smutný obličej a utírala si oči, aby se neřeklo, že neplakala. Sestra nebožky se jí ani nevšímalá.

Nastalo trapné ticho. Anna v hlubokém smutku pohřížena, jala se polo hlasu a bezděčně s nebožkou rozmlouvat. Služka napnutě poslouchala.

„Nikdy jsem nemyslela, že přežiju já tebe — že patřiti budu na hrob tvůj — a přece — přece!“

Co jsem se nastonala — a ty nikdy — a předešla jsi mne! — Zdaž tě Bůh přijal na milost činila lis jenom pokání! -- O vím — tys nebyla tak špatná, ty jsi jistě touhu měla vrátiti se ku staré víře — ale — ani kněze ti nezavolali! —

Nechali tě zemřít jako zvíře. — Tuším, že muka brozná přetrpěti musela's — vždyť prchati jsi chtěla z lůžka, — když ďábel vedl zápas o duši tvou. — Ubohá sestro! Nacházíš se u Ježíška? — patříš v nebi na něho? — Raduješ se tam v nebesích s matkou — otcem? — Kdož to ví! Vždyť jsi zemřela bez zaopatření! — Modliti se chci, ano modliti se chci každého dne, a Bůh mne snad vyslyší, — milostiv bude tobě i těm, kteří vinu nesou tvého neštěstí. — Jen měla-li jsi touhu smířiti se s Bohem! Proč jsi nevkázala pro mne? — nemilovala's — mne už více? —“

„Dost již — milostpaní, dost, — nevydržím to — já prokletá bídnic — já nešťastná — jsem vinna — jsem příčinou toho všeho!“ — Réza vzkřikla tolik pronikavě, že leknutím Marešová ztrnula.

„Pro Bůh, vy šlíte!“

„Jen smilování — odpuštění, milostpaní — nešlím, ale neklam více — pálí mne to uvnitř jako oheň — co jsem to udělala!“ — Padla na kolena, a spínala ruce proti Anně přes rakev, že tato pomalu chápala, co ji v předtuše již dříve napadlo.

„A co vás k tomu, nevděčnice, přimělo, že jste sestře ani duchovního nezavolala? proč jste mi zprávu o nemoci nepřinesla?“

„Odpuštění — bála jsem se, abych nepřišla o dědictví po milostpaní.“

„Jak se opovažujete myslet na dědictví!“ tázala se Marešová s přísným pohledem.

„Náš milostpán mi to sliboval, a proto jsem žádného nepřipustila k nemocné.“ Rozplývajíce se v pláči, vyznala se ze všeho kajicně — co již milý čtenáři víš.

„Tedy lakota vás přivedla tak daleko, že pro bídny cár jste nechala nesmířenou s Bohem sestru umřít; Bůh vám buď milostiv. Ani v duchu mne nikdy nenapadlo, chtít děditi, naopak, dala jsem sestře sama dosti. Také ani špendlíku bych od švakra nepřijala — jenom spasení duše drahé nebožky mi na srdci leží. Vy jste zavinila děsnou smrt sestřinu — na vás padá povinnost, především s Bohem řádně se smířiti a pak hojně i za nebožku se modliti, aby lepší skon našeho života byl nežli sestřin.“

Po těchto slovech udělala Anna kříž na čele mrtvoly, políbila na čele a smutně odešla. Odpůldne byl pohřeb. — Ještě doprovodila vzorná sestra Fišerovou k hrobu, a více práh bývalého švakra nepřekročila.

Na konec podotýkáme jen tolik, že manžel nešťastné sestry byl pověstným zednářem, jež za tím již Pán Bůh k soudu svému povolal. Rézu si nevezal. — Ty cesty Boží jsou přepodivné! V. D.

Má-li nám každého přesvědčení býti svaté?

Jak často mýlí se člověk! Tvrdí a hádá se, že viděl toho člověka neb ten předmět, ač musí přisvědčiti důkazu, že to byl jiný. Pře se, že uslyšel to slovo, a bylo jiué. Též v chutnání pokrmu neb nápoje co do druhu mívá chybný úsudek. Jedeme po dráze neb na parolodi, vidíme telegrafní sloupy neb břehy ubíhati, a přece víme, že stojí nepohnutě. Vidíme každého dne slunce od východu k západu polokruhem postupovati a sestupovati, učenci však dokládají na jisto, že slunce stojí a země se točí. Ve snách mysliváme, že jistě bdíme; vždyť vidíme a slyšíme, jednáme, pohybujeme se; až procit-

neme, tu zvíme, že skutečně toliko zdálo se nám o tom. Horečkou nemocný neb choromyslný co všecko vidí, kde a s kým se nachází, kým jest a jaké má záležitosti; nikdo mu to nevyvrátí a nevymluví, že to samý klam.

Tak se mýlí a klame člověk v smyslném poznávání, jakž v duchovních záležitostech přijde k pravému vědění? Zdaž rozumem? Kam ten stačí?

Věhlasní mudrci Řeků, Římanů a jiných vzdělaných národů co se nalámali hlav, aby vyzkoumali, kdo a jaký jest Bůh, který původ a účel člověka, jaký počátek světa, odtud pošlo všechno zlo, čím lze je napravit a dosáhnouti blaha. Co vypátrali? Vyznávali, že nic. Výtečný, slechetný Sokrates vyslovil se: „Vím, že nic nevím.“ Cicero prohlásil (*De natura deorum*), že v mínění mudrců o bozích jest veliká neshoda, a ta jestliže se nerozsoudí, musejí lidé vězeti v největším bludu a nevědomosti nejvyšších věcí. Rozsouzení žádné se nestalo.

Rozum jest obestřen jako mlhou, skrze kterou duše slabě prozírá, až zachmuřená se mýlí a bloudí; některé známosti pak nijak nedostihne, přebýváť Bůh v světle nepřístupném“ (1. Tim. 6, 16.).

Omyl zdaž jest přesvědčením? Jako bychom ty v předu uvedené objevy nazývali přesvědčením. Když o něčem má každý jiné odporne smýšlení, jest to všechno přesvědčení, má býti každému svaté, ctihodné?

Všem, kdo se mýlí a klame, byť o tom nevěděl, to jest jeho domnění, přesvědčení jest to, o čem není žádné pochyby, co jistá pravda. Pravda osvěcuje, vede k cíli, omyl zatemňuje a zavádí. Pravda jest hodna cti, lež opovržení a nenávisti. Nezaviněný omyl a blud zasluhuje politování, vážnosti a cti žádné.

Kdo má přesvědčení v náboženství? Pravé nedá se vyzkoumati ani nejbystřejším rozumem jednotlivce, ani všech společně, ale musí býti a jest zjeveno od Boha.

Čeho si žádal pohan Plato: „Všecko jest nejisto, protož trpělivě čekejme, až někdo přijde a poučí nás, jak bychom k Bohu a k lidem měli se chovati,“ naplnilo se vtělením Syna Božího. Ježíš Kristus zdaž přesvědčoval, že jest Boží pravda a vůle, čemu učí? Jeho četné zázraky, naplněné předpovědi, nejsvětější život, svědectví Boha Otce a proroctví na něm naplněných, smrt a vzkříšení, nejsou-li to důvody víc než dostatečné k přesvědčení? Církev, které odevzdal své učení a zaručil nevyhnutelně potřebnou neomylnost slibem, že brány pekelné nepřemohou jí, že Duch svatý zůstane s ní na věky: tím božským ustanovením a řízením, vítězným se světlem bojováním a blahodějným působením jest dost osvědčena jako „dům Boží, sloup a utvrzení pravdy“ (1. Tim. 3, 15.), „abychom nebyli jako pacholátka sem a tam se zmlátající a netočili se každým větrem učení skrze nešlechtnost lidskou, skrze chytrost k oklamání bludů“ (Efes. 4, 14.)

Veškeré církevní učení obsahuje nevyvážnou moudrost, shoduje se s rozumem a co mu tajemno, odůvodněno božským zjevením, vše souvisí jako články řetěze; učení to dává důkladné odpovědi na všechny otázky a určité zprávy na všechny potřeby duševního života, osvětluje rozum, posvěcuje vůli, blaží cit. Katolický křesťan může říkati: „Vím, komu jsem uvěřil a jsem tím jist“ (2. Tim. 1, 12.). Má v svém náboženství plné přesvědčení a to jest mu svaté.

Přesvědčení nemá nikdo od katolické církve odtržený v tom, čím od ní se chýlí. Ti odtrženci u nás nazývají se evangelíci augsburského a helvetského vyznání, kdo z nich právě vyznává evangelium, jest pravý evangelík? Odvolávají se na svaté písmo jako svrchovanou auktoritu; ale v něm není nikde předpověděno, že Církev bude v učení porušena od samých svých biskupů i papežů a kněží a od někoho napravena či zreformována, zejména od Husa, Lutra, Kalvina, Zwingliho, nýbrž čteme věsti, že „budou učitelé lživí, kteří uvedou sekty v zatracení, a mnozí budou jejich prostopášnosti následovati, skrze něž cesta pravdy v porouhání diana bude“ (2. Petr. 2, 1.). „Bude čas, když toho zdravého učení nebudou snášeti, aly

dle svých žádostí budou sobě shromažďovati učitele, majíce svrblavé uši, a od pravdy sluch svůj odvrátí a k bájám se obrátí“ (2. Tim. 4, 3. 4.). To vidíme naplněné těmi reformatory, z nichž každý reformoval jinak.

Jinověrci i nevěrci řečení s v o b o d n í z e d n á ř i vychloubají se s v o b o d o m y s l n o s t í, protože zavrhují auktoritu církve a na svou hlavu, svůj rozum se stavějí a proto se potácejí ve tmách nesmyslů, sobě sami odporují mudrují jen povrchně, opírají se o nepravou vědu, mají liché vzdělání, „vždycky se učíce a nikdy k poznání pravdy nepřicházejíce“ (2. Tim. 3, 7.).

A to jest jejich přesvědčení!

V něčem přec mají přesvědčení a to společné, totiž že katolická církev má ž i v o t. Jako Pánu Ježíši Fariseové a Herodiani, jeho zapřisahlí nepřátelé, řekli pravdivě: „Víme, že pravdomluvný jsi a cestě Boží v pravdě učíš, a nedbáš na žádného, nebo nepatříš na osobu lidskou“ (Mat. 22, 16.); rovněž nekatolíci i zednáři svědčí o pravdě církve, když společně proti ní táhnou, jednotným šikem na ni útočí.

Tak evangelíci hlásí se k Husovi, ač jeho učení pravé i nepravé nevyznávají. Zednáři docela nic nedbají, čemu učil Hus a jaké následky mělo jeho učení. Obě strany jej povznášejí jen proto, že se protivil církvi; jim musí býti odsouzen k upálení od církve, nikoli, jak se stalo, od vlády.

Zednáři, protivníci všelikého náboženského vyznání, vědí, že jen katolickou vírou všechny jiné se udržují, jejím podvratem by padly, a že jejich podvratným záměrům nepřekážejí. Z těch příčin všechny víry nechávají na pokoji a zastávají, jen katolickou lživě ostouzejí a pronásledují, proti ní berou si tam ty na pomoc, a ony jim se propůjčují nedbajíce, že jde i o jejich zájmy, jako: bojem o náboženskou školu, volbami do sněmů.

Řeč, že každému má býti jeho i druhého náboženské přesvědčení svaté, jest stejného znění s tou, že je víra jako víra. Kterí své smyšlenky nazývají přesvědčením a chtějí, aby bylo od jiných jako svaté ctěno, ti jen katolické skutečné přesvědčení neuznávají za svaté a nectějí. Jaké bude jejich přesvědčení při veřejném soudě, až uzří jako soudce slávou ozářeného Krista, v nějž nevěrou bodli, a budou zoufale vyznávati: „Zbloudili jsme z cesty pravdy, a světlo spravedlnosti nesvítilo nám; ustlali jsme na cestě nepravosti a zahynuli a chodili jsme po cestách neschůdných, cesty pak Páně neznali jsme“ (Moud. 5, 6. 7.).

Vhodné odpovědi na námitky proti katolické víře nejčastěji pronášené.

Upravil M. V. Zahradnický.

(Pokračování.)

II.

O Božské spravedlnosti.

1. Prohřešili se dítky beze křtu sv. zemřelé, aby proto do pekla zavrženy byly?

2. Prohřešili se pohané, kteří o sv. víře ničeho nevědí?

3. Prohřešili se mnozí proto, že se v nevěře zrodili?

Vedle Božské prozřetelnosti v řízení věcí pozemských zlehčují bezbožníci též spravedlnost Boží naříkajíce, že prý někdy Pán Bůh trestá mnohé lidi, kteří toho dle jejich náhledu ani nezasluhují. Tuto krušnost nadhazují především ve příčině věčné blaženosti k vůli sektářům, rozkolníkům, prote-

stantům a jiným krivověrcům, kteří se od katolické víry odtrhli; tak nečiní ale jenom bezbožní, kteří na vše lají, čemu ani nerozumějí a čeho neznají, nýbrž tak namítají časem i dobří lidé, kteří by rádi v ohledu tom nabyli posily a útěchy. „Čím prohřešili se mnozí pohané,“ tak namítá se na prvním místě, že „zavržení býti mají do pekla, když jim ještě nikdo svatého Evangelia nehlásal, anebo jestliže otcové jejich, jimž se snad sv. Evangelium kázalo je zavrhli, a jakou vinu nesou jmenovitě malé dívky tím, že nekřtěny zemřely, aby věčně zavrženy byly?

1. Při této poslední výtce přijde na to, jak si kdo učení sv. víry po způsobu a rozumu svém vykládá o zemřelých ale nekřtěných dítkách. V čem záleží tedy jejich zavržení? Budou snad do věčného ohně nebo do věčného trápení uvrženy? Svatá Církev nikoho nezavazuje, aby tak strašné učení zastával, podotýká jeden církevní učenec. Ona nás poučuje, že neokoušejí té blaženosti, patřiti tváří v tvář Boha Stvořitele; ostatně jest sv. víra daleka toho, aby je do věčného trápení zavrhla. Ano, svatí Otcové kárají proto některé neopatrné mistry, kteří tento náhled pronesli, a učí jednomyslně naopak, že ačkoliv blaženého patření na tvář Boží jsou zbaveny, přece mají blahoslavený a šťastný život. Avšak mnozí lidé přece se nad tím rmoutí, když slyší, že takové dítky blaženého patření na tvář Boží nepožívají; to se jim zdá býti velice tvrdé, že tyto dívky bez vlastního skutečného hříchu jenom proto věčné blaženosti postrádají, poněvadž s nich dědičný hřích nebyl smyt. Abychom však ducha svého takovými pochybnostmi netrápili, uveďme si některé neomylné pravdy na paměť. Co jest blaženost věčná? Podle učení sv. církve katolické jest to bezprostředné patření na tvář Boží, požívání blaženosti dědictví Božího. Jest to přirozený stav člověka? Nikoliv! Jest to nadpřirozený stav, do něhož se bez zvláštní nadpřirozené pomoci dostat nelze. Učinil by Pán Bůh některému ze svých tvorů nějaké bezpráví tím, když by jej k takovému stavu nepovznesl? Na věky ne! Učinil snad kamenům nějakého bezpráví proto, že je aspoň životem bylin nebo pocitem zvířat neobdařil? Zajisté nikoliv! Jestliže tedy dal Pán Bůh nějaké bytosti tolik, co jí podle přirozeného řádu a místa náleží, učinil zajisté všecko. Avšak čím by byla dle tohoto závěrku člověku náležející blaženost, kdyby nebyl k tomu nadpřirozenému stavu povznesen? Byla by to jenom čistě přirozená, jeho pocitu a jeho rozumu přiměřená blaženost, která by ovšem byla dostatečnou odplatou za všecko, cokoliv lidé pro Pána Boha učinili. V tom nebyla by žádná tvrdost, žádná nespravedlnost, nýbrž přiměřená odplata za jejich zásluhy. Tak na př. nějaký mocný kníže chtěl by se dvěma věrným služebníkům odměniti. Co by asi učinil? Jednoho vyznamenal by zvláštním způsobem, učiniv jej spoluvladařem, druhému odměnil by se též způsobem jeho zásluhám přiměřeným, propůjčiv mu některé statky k užívání a svěřiv mu jiné čestné úřady; dopustil by se na tomto, jemuž tolik dal, co mu po zásluze patřilo, nějaké nespravedlnosti proto, že onomu větších milostí prokázal? Nikdo by se neodvážil tak tvrditi. Nuže tedy, totéž děje se i s námi. Pán Bůh odměňuje ty, kteří skrze sv. křest k nadpřirozenému stavu jsou přivedeni, mimořádným způsobem, totiž blažeností věčnou, že patřiti budou na Něho tváří v tvář a Jej věčně milovati a požívati. Děti beze křtu sv. zemřelé budou míti jednoduché účastenství na přirozených darech a přirozené poznání lásky Boží; neboť budou též účastenstvím těchto přirozených darův s Pánem Bohem ve spojení a mohou se tudíž skrze přirozené poznání a lásku k Němu taktéž z Něho radovati, jak praví sv. Tomáš. Avšak, řekne asi mnohý, vždyť proto přece budou mnoho trpěti, když poznají, že o veliké štěstí jsou oloupeny. Ale ani toho nebude, odpovídá sv. Tomáš, neboť ačkoliv poznají blaženost nebeskou, nepoznají přece blaženého patření tváří v tvář na Pána Boha a proto strádání tohoto snadno oželf; do jaké míry však jejich blaženosti bude, toho Pán Bůh nikomu nezjevil. Sv. Tomáš ve svém úsudku velice opatrný praví, že dívky tyto poznání a lásku Boží v přirozené způsobě budou požívati a že se z Božích darův těchto radovati budou, ale blíže jich nevysvětluje. Někteří

učení bohoslovci používají volnosti této, kterou jim církev sv. zde povoluje, a vykládají s větší nebo menší pravdě podobností, v čem asi tato blaženost záleží; kdežto jedni domnívají se, že obývají budou docela očistěnou a zkráslenou zemi, učí druzí, že všech bolestí jsou zbaveny, a jiní zase dokazují, že šťastný a spokojený mají život a trvají v přirozené lásce k Pánu Bohu. Budsi tomu jakkoliv, jedno jest jisté, že totiž církev sv. nikoho nezavazuje k tomu, aby věřil, že nějakých smyslných útrap pocítují. Když tomu tak jest, nečiní jim tedy Pán Bůh žádného bezpráví, jestliže je neobsypává větší blažeností. Blaženost, patřiti tváří v tvář na Pana Boha, jest dobrovolná milost, které kdyby Pán Bůh nikomu nezjevil, nikým by nemohla býti poznána aniž požadována. Které právo mají tedy na tuto milost? A když tedy žádného nároku na ni nemají, jaké bezpráví činil by jim Pán Bůh, kdyby jim jí odepřel? Představte si tedy, kdyby nějaký kníže dovolil chudému jakémusi muži, aby v jeho zámku na každý den obědval; bylo by to slušné, kdyby si do toho týž stěžoval, že nesedí s knížetem u jednoho stolu? Jestliže tedy štědrota není povinností, a jestliže dobročinnost v jistých mezích není nespravedlností, pak nesmí se řízení Boží nikdy hyzditi nebo křivě posuzovati.

2. A což pohané? Ani těm neučiní Pán Bůh žádného bezpráví. Uvedte si na paměť jenom některé důležité pravdy. Především nebyli všickni národové modloslužebnými, kteří slouli pohany; neboť ačkoliv jich byl veliký počet, přece mnozí z nich pozuávali pravého Boha. Před potopou světa nebylo podle sv. Tomáše a mnoha jiných znamenitých bohoslovců žádná modloslužba a když i později nešťastnou náhodou vyskytla se na světě, ochránili se mnozí před ní. O tom máme důkaz na sv. Jobu a jeho přátelích, na setníku ve sv. Evangeliu a j. Není pochyby, že jako tito tedy i mnozí jiní věřili ve pravého Boha, kteří buď původní podání zachovali, nebo od židů po světě roztroušených pravdu znáti se naučili, anebo jasným rozumem svým skrze viditelné věci i neviditelné poznávali, jak praví Písmo sv. U Řeků Sokrates, Plato a j. V druhé řadě však se musíme tázati, zdaliž Pán Bůh ony v modloslužbě zrozené zůstavil beze všech prostředků ku spasení potřebných? Nikoliv! Ovšem neměli prostředků takových na snadě jako mnozí jiní národové, ale proto jim nechyběly přece nejpotřebnější. Ani mezi nimi nebylo jediného, jenž by byl zavržen bez vlastní viny své. Pohané měli v míře svrchované potřebných milosti poznati pravého Boha, a Jelikož Jej poznali, měli Jej také oslavovati; kdyby se jim té milosti nebylo dostalo, tedy nemohli hřešiti modloslužbou, neboť není hříchem, co nepoznáváme, aniž poznání zlého, když dobrovolně se ho vyvarujeme. Jestliže tedy pohané milosti Boží věrně ostříhají, jest Pán Bůh nikoliv pro jejich zásluhy, nýbrž pro spravedlnost a věrnost svou sám sobě povinen, nezbaviti jich dalších prostředků ku spasení potřebných. On je osvěcuje a posiluje v poznávání jeho milosti, aby postupující v tom, proto jej nade všechno milovali a za hříchy své skroušenou lítostí vzbuzovali.

„My víme ale,“ namítají mnozí, že křest a víra v Božského prostředníka, Ježíše Krista, ku spasení nevyhnutelný jsou, a kde pak mají těchto?“ Tato námitka nesmí nikoho odstrašiti; neboť nezavírá se proto nikomu cesta ku spasení, kdo se chce zachrániti; v té příčině dokazují sv. Otcové, co se týče poznání Spasitele, že je Pán Bůh mnohým zřejmě zjevil, jako sv. Jobu, který praví: „Vím, že Spasitel můj živ jest.“ Jestliže jim ale Pán Bůh takového zjevení neučinil, měli přece když ne zjevnou víru v Božského prostředníka, tož zajisté víru v Božskou prozřetelnost a v té byl prostředník Božský zahrnut a pokud věřili, že Bůh jest Spasitelem v takové způsobě, měli víru v Spasitele. Co se pak týče křtu sv., ačkoliv velice potřebný, není přece bez podmínky nutný, neboť dostačí též touha nebo žádost pokřtěnu býti; když však možnost poznati křest sv. jest nepřekonatelná, jak to u pohanů bývá, pak žádost křtu zahrnuta jest ve výkonu, milovati Pana Boha nade všechno. Jest tedy nepopíratelnou pravdou, že pohané, ačkoliv tak hojných prostředků ku spasení nemají jako my, přece jich nepostrádají v té míře, aby držíce se

věrně těch, které znají, nedošli spasení; jedním slovem, Pán Bůh pečuje po všecy časy o lidi v takovém směru, aby jej poznali a poznavše, aby jej mohli oslavovati. A jestliže lidé činí seč jsou, dá jim Pán Bůh, jenž chce všechny zachrániti, toho se domoci, čeho by sami sebou nemohli se dodělati.

3. V příčině protestantů a rozkolníků jest odpověď ještě snadnější. Je snad pravdou, že učí naše sv. víra, jak někteří lidé namlouvají, všecy tito že bezvýminečně budou zavrženi? Nikoliv! Sv. víra katolická ovšem učí, mimo ni že nelze spasení dojíti, ale docela v jiném smyslu. Jsou lidé, kteří dvojím způsobem stojí mimo církev katolickou: jedni bez vlastní viny v odštěpenství nebo v rozkolu se zrodili, kdežto druzí bludné nebo rozkolnické učení přijavše v něm trvají. Kdož nešťastnou náhodou v nevěře se zrodili, jsou tak dlouho bez viny, dokud závažné pochybnosti nemají o víře, kterou přijali; pokud tedy v oné víře žijí, považuje je církev sv. za hmotně neb tělesně odloučené, ale neučí, že jsou proto na scestí ku spasení. V té příčině jest protestantům a rozkolníkům aspoň tolik činiti, co by jim bylo v dobré víře konati a plniti. Oni sice prošli branou křtu sv. a mají také znalost hlavních článků sv. víry, a ačkoliv pro nepřekonatelnou nevědomost ostatním pravdám odpírají, mohou přece svými prostředky, kdyby jich dobře užívali, spasení dojíti. Ovšem nemají tak vydatných prostředků jako katolíci; tak na př. nemají protestanti svátosti pokání, ani nejsvětější svátosti oltářní, jimiž nabyti lze skrze ospravedlnění mnohem snadněji milostí Božích, než bez nich; mohou však tyto svátosti, jestliže jejich nevědomost o potřebě těchto nepřekonatelnou jest, nahraditi poněkud tím, jakož činí někdy i katolíci v nejkrajnější potřebě, když zpovědníka není na místě, že totiž skroušeným srdcem želí zpáchaných hříchů a dokonalou lítostí vzbudí v duši své a tak odpuštění a spasení dochází. Opírajíce se o toto učení chováme i my katolíci důvěru, že mnozí bratří naši, kteří nešťastným způsobem jen z ohledů hmotných od nás se odtrhli, kdyby se obrátili, že v království nebeském s námi se sjednotí. Avšak mají-li pak k tomu potřebné milosti? Nepochybně ano! Neboť jako každý člověk povinen jest po celý život svůj v Pána Boha doufati a Jej milovati, a jako mu toho tím více třeba při posledním okamžiku jeho života, což by bez milosti Boží ani uebyl s to vykonati: tak musí i oni k výkonům podobným potřebných milostí nabyti, jinak by byl stav jejich tím žalostnější, jelikož by sice hříchy páchali, ale neměli by moci, jich se vystříhati, což však bylo zrovna tak opovrhlivé, jako rouhati se dobrotě Božské.

Jestliže tedy rozkolníci nebo protestanti s plnou znalostí věci a s plným vědomím nevěru přijali, anebo jestliže zlomyslně, t. j. jestliže v bludné nevěře té mají závažné a opravdové pochybnosti, ale přece v ní setrvají, jaké pak bezpráví učinil by jim Pán Bůh, kdyby je zatratil, jelikož uznanou pravdu zavrhují, anebo jestliže ji poznávají, když ji nevyhledávají, aby si ji osvojili? Tak by jenom zamykali oči před světlem, kterým je Pán Bůh osvěcuje; tak by se vzpírali proti výčitkám svého svědomí, nebažili by po pravdě nejvyšší důležité i potřebné a samým Bohem zjevené; bylo by se pak diviti tomu, kdyby je Pán Bůh za těžké ono provinění jako rouhače a zatvrzelé hříšníky zatratil? Dle toho tedy porozumíme výroku, že bez víry není spasení. Tím se má totiž rozuměti, že nebudou spaseni ti, kteří mimo církev stojí a vědí o tom, anebo aspoň v pochybnosti o stavu svém jsou, kdežto jiní nepovažují se za skutečné odpadlíky, kteří jenom z hmotných ohledů mimo ni stojí. Kdyby tyto jednoduché pravdy byly poznány a uznány, přestalo by spolu těžké utrhaní a rouhání se proti Pánu Bohu i všecy osočování a očerňování sv. víry.

Z toho však nenásleduje, že my v lůně katolické církve za toto neskonale dobrodiní Pánu Bohu méně smíme býti vděčnými; neboť ačkoliv můžeme tvrditi, že mnozí mezi jinověrci v dobré víře trvající mohou se ještě zachrániti, jak jsme právě vyložili, nedá se přece upříti, že se nalézají ve velice nebezpečném stavu. Kdežto na jedné straně veliké množství knih o náboženství, obcování s katolíky, světlo římskokatolické víry, vždy těžší bludy, do

nichž protestanté klesají, vzbuzuje snadno pochybnosti a rozpaky v duši a vypuzuje pak i dobrou víru ze srdce; vedle toho na druhé straně třeba tuhý boj vésti proti bázni před lidmi, zapírání samolibosti v nějaké zdánlivě důležité záležitosti, přemáhání tisícerych ohledů lidských: to vše vyžaduje pevnou věrnost k Pánu Bohu zachovati, před tímto světlem se kořiti a vhodné zpytování v sobě rozníti a pak uznanou pravdu si přivlastniti, neboť tělesné náruživosti jsou mnohdy překážkou, osvědčiti skutkem, co za pravdu uznáváme.

Poznavše tedy skrze nevýslovné milosrdenství Boží toto světlo pravdy beze všeho vlastního přičinění našeho a beze všech překážek, můžeme skrze ně s lehkostí ku šťastnému cíli věčné blaženosti dojíti.

Tak velice nutno nám za tak vznešenou milost děkovati prozřetelnosti Boží, která nás beze vší zásluhy naší tak vysoko povznesla!

Ačkoliv nepochybujeme o tom, že mnozí z jinověrců, pokud v dobré víře setrvají a pokud to od jejího učení záleží mohou spasení dojíti, tož přece požaduje se od nich spořádaný život, t. j. vystříhání se všelikých hříchů, upřímná lítost nad spáchanými hříchy a touha, získati si lásky Boží. Toto vše však ani nám katolíkům není tak snadné, a přece máme k tomu mnohem větší podpory než oni, totiž správné určení o požadavcích k pravé lítosti, známe povinnosti cvičiti se víře, naději a lásce, máme nejsvětější oběť oltářní, skrze níž docházíme všelikých milostí, máme důvěru v ochotnou pomoc blahosl. Panny Marie a všech svatých, které vzýváme, nabýváme taktéž skrze svatou víru všech milostí, když se její modliteb, obřadů a výkonů účastníme, máme konečně pramen všech pokladů v nejsvětější svátosti oltářní a pokání, neboť účastenství v těchto svátostech posiluje nás v přemáhání náruživostí, povzbuzuje nás k dobrému a ke ctnosti, utvrzuje v nás naději k nadpřirozenému životu.

Jestliže my takovouto oporou opatření, poznáváme, jak obtížné jest vedle lidské křehkosti dobře a spořádaně žíti, můžeme si snadno představit, jak to asi u protestantů vyblíží, kteří takových prostředků postrádají. Při tom nezmiňujeme se o jiných daleko nešťastnějších nevěrcích (a těch je bohužel velice mnoho), kteří se stále Krista Pána a víry vzdalují a do úplné záhuby upadají, jelikož ve své zaslepenosti a strašlivé smyslnosti rozumové upírají Božství Pána Krista a všechno zjevení Boží; tito nazývají se sice také protestanty, ale ve skutečnosti jsou pravými pohany, kteří nemohou se jiného nadíti, nežli toho, co zasluhují věrolomci a vůbec takoví nevěrci, kteří upírají původ všeho života časného i věčného.

A tak snadno pochopí každý, zdali v horlivosti své povoliti můžeme, když tyto nešťastníky ku pravdě a světlu přivesti usilujeme, a smíme-li neuznáti býti za to dobrodiní Pánu Bohu, že nás ve svém nezměrném milosrdenství uvedl do lůna sv. víry.

Obsah „Obrany víry“:

Naším čtenářům. — Nihilistovy vánoce. (Angeliada.) Dle Em. Erharda spracoval V. B.) — Jak si kdo ustele, tak si lehne. (Skutečná událost z Pražského života. Dokončení.) — Má-li nám každého přesvědčení býti svaté? — Vhodné odpovědi na námitky proti katolické víře nejčastěji pronášené. (Upravil M. V. Zahradnický. Pokračování.)

Předplatné budiž zasíláno přímo do administrace: Ostrovni ulice č. 1508—II.

Majitel vydavatel a nakladatel VÁCLAV KOTRBA, odpovědný redaktor PETR KOPAL.

Tiskem knihtiskárny Cyrillo-Methodějské (J. Zeman a spol.) v Praze.

OBRANA VÍRY.

Časopis věnovaný zájmům katolicko-politickým.

S přílohou: „Kalendář pro mrtvé a živé duše“ vždy 20. dne každého měsíce.

Vychází 5. a 20. každého měsíce. — Předplatné pro Prahu: celoročně 1 zl. 75 kr. čtvrtletně 45 kr. Poštou pro Prahu i venkov celoročně 2 zl., čtvrtletně 50 kr. Jednotlivá čísla po 8 kr. — Kdo předplatí na 5 výtisků, obdrží šestý nádavkem 5 výtisků prodává se v administraci za 30 kr., 20 za 1 zl. S přílohou „Kalendáře“ připlácí se ročně 1 zl. — Administrace v Cyr.-Met. knihtiskárně v Ostrovní ulici, kamž předplatné budiž zasíláno. — Redakce na Vyšehradě č. 69.

Ať žije náš spořádaný šik!

Myslím, že tak mohu zvolati z plna srdce! Či nikoli? Kdežto „národ“ jest rozdvojen, „mladí“ vytýkají „starým“ nestatečnost a „staří“ „mladým“ nerozvážlivost, jsme my, katoličtí kněží vzor jednoty.

A jaký! Jednomyslně voláme: „Pomáhejme našemu tisku!“ A pomáháme! „Vychovatel“ div že nezaniknul — probuzuje se k novému životu, „Cyrill“ a „Method“ stonají toutéž nemocí, „Časopis katolického duchovenstva“ pořáde spokojiti se musí tenoučkými 10 svazečky ročně atd. atd.

„Zakládejme farní knihovny!“ — voláme dále. A honem se najdou — tisícové? — sta? — několik nás, kteří skutečně uposlechnou — a zažádají, aby knihovnu zdarma dostali. Je to horlivost!

„Inu, když ony ty „naše“ knihy jsou drahé!“ — zní výmluva. Poněkud ovšem zdá se oprávněnou! Ale všimněme si některých okolností. „Libuše“ dává 7 čísel hezky silných za zlatku a poštovné — ale přináší otisky děl starších, ve Světozoru a jinde již uveřejněných na papíře velmi levném. „Přítel domoviny“ 6 vázaných knížek za 1 zl. 50 kr. ročně, každé číslo kol 200 stran. „Matice Lidu“ je rovněž velmi levná, „Laciná knihovna“ též — a sice proto, že dílem již mají velmi rozšířený kruh svých odběratelů, dílem pak, že všechny listy denní a týdenní je doporučují, oznamují, vychvalují.

Toho všeho „naše“ knihy a listy nemají. Nemohou otiskovati prací starších, nemají takového rozšíření ani takové reklamy.

Nemohou otiskovati prací starších, protože do nedávna „naši“ spisovatelé mohli snadno naléztí a nalézati odbyt na své práce všude tam, kde nyní nové proudy před nimi a proti nim se ženou, nutice je buďto v zákoutí spisovatelů druhého a třetího řádu, kteří jsou rádi, že o nich svět mlčí a že tu a tam malé místečko pro jich práci v některém listě se najde, anebo ženouce je k proudu novému, teprve se jevícímu spisovatelů stavu kněžského nespokojených mnohými zjevy literárními, jež dílem pohanstvím a rouháním, dílem záští proti církvi, kterou maskují vlasteneckými frázemi, lid svádějí na scestí. Až ustálí se a zmohutní tento novější proud literatury naší, který zvou klerikálním a který vlastně jest oprávněným protestem proti nekřesťanskému, čím dál tím patrněji se jevícímu proudu literatury profánní, pak si snadno budeme pomáhati k lacinějším knihám. Začátek — jsou otisky „Čechových“ feuilletonů, jež nejsou předraženy a kdyby „Čech“ sám rozšířil se na list celého kněžstva i věřícího lidu, ještě by mohly býti levnější.

A toto malé rozšíření „našich“ listův a knih je druhá závada. V tom ohledu se sice mnoho píše, ale málo koná: Máme dosud velikou stranu kněží — a to nikoli těch chudých —, kteří nechtou nic „klerikálního,“ ale za to všecky pikanterie židovské a liberální. Co je „naše“ — je jim buďto fádni, anebo — hrubé. Raději si přečtou 100 nadávek šikovně a vtipně podaných, nežli odrážení těch urážek svého stavu. — Ještě větší snad je díl těch, kteří vůbec nechají čtení a odbírání knih, protože pro práce úřední a hospodářské nenalezají času na to. Na jiné věci čas by přece byl. Potom se divíme, že na mnohých místech kostely pustnou. Kdo tam půjde, když pozoruje, že „panáček“ již nic nového neví a pořáde „mele na stejno“ anebo docela „na prázdno!“ Co věděl, pomalu zapomněl, slohové obratnosti řeči odvykl, není v jeho kázáních ducha ani formy. Ovšem nenalezl by toho obojího, kdyby četl jen politické listy a tu a tam něco zábavného, třeba to bylo z „kněžské“ literatury, ale nečte-li ani toho, kdo ho dostane k tomu, aby četl „Bibli a přírodu,“ „Světlo a tmy“ — a jiná díla theolog., apologet. a pod.?

Schází nám také reklama. Co má dnešní svět za dobré? Jistě nikoli to, čeho musí sám hledati po koutech — co se skrývá. Dnes neplatí: „Sedávej panenka v koutě!“ Zvláště to nemá platiti v naší věci. Na sněmech, na schůzích spolkových — všude v životě vítězí, kdo umí řádně svoje mínění — nepravím „přesvědčení“ — jiným vnutiti — a to se děje reklamou ústní a písemnou. My nebojujeme za pouhé „mínění“ — ale za „přesvědčení“ svoje, nejen naší zkušeností, ale dějinami odůvodněné a proto nepotřebujeme se stydět veřejně hájiti a ohlašovati, co je naše přesvědčení, ať již se jedná o kterýkoli statek duchovní našeho národa. Mohou-li nepřátelé svojí reklamou, svým hlukem způsobiti, že katolický lid stává se „husitským“ třeba jen na tu chvíli, nežli svůj šestáček dá na pomník „největšího Čecha“, proč bychom my neměli míti práva — a smělosti — reklamou ovšem ne kramářskou, ale poctivou, při veškeré její horlivosti odporučovati knihy, listy atd., kde se může lid poučiti a zábavné utvrditi u víře a mravu, třeba ty knihy měly tu a tam svou vadu. Což myslí někdo, že knihy, listy — argumentace odpůrců našich jsou bezvadné? Anebo že oni sami jsou tak zaslepení, aby jich neznali? A přece svou reklamou jeden druhému nadhánějí ctitele a obdivovatele, jen mezi sebou v soukromí a málokdy též veřejně k chybám se přiznávajíce a je vytýkajíce. Odložme ten předsudek, že nemůže býti dobré a užitečné, co napsal ten neb onen protože je kněz, že ten či onen list není dobrý, protože jej rediguje náš spolubratr. Je to předsudek zlý a naší věci škodlivý.

Není však ta naše „sjednocenost“ smutně patrna pouze ve věcech žurnalistiky a literatury — ale i v jiných našich zájmech.

Chceme, aby lid katolický byl sjednocený okolo nás, ale sami mu nedáváme nejlepší příklad.

Ovšem nemůžeme žádati, aby každý z nás úplně stejně smýšlel o všech, i vedlejších věcech a bězích, aby neměl svého zvláštního mínění ani u věcech, které se nedotýkají žádným způsobem ani úřadu našeho ani církevních záležitostí vůbec. Ale tolik by mělo každému z nás býti svědomím vlastním uloženo, aby co může pracoval k sjednocení stavu našeho, aby tato jednota stala se kristallisačním bodem smíru rozvaděných a rozešťvaných stran národa.

Co bychom mohli způsobiti, kdybychom byli acies ordinata!

Jak by s hanbou odcházeli z mnohých míst agitatori, svádějící lid na cesty rozkolu národního — a odvádějící ten lid z našich cbrámů!

Jak by snadno nám sjednoceným mohlo býti obecnou jednotu katolicko-politickou všude rozšířiti, dílo sv. Vincence všude postaviti za hráz proti nekřesť. socialismu, dílo Boskovo postaviti jako tvrz pevnou, o kterou by marně se pokoušeli svůdcové dělnictva i řemeslnictva.

Nic takového se nyní nezdá skoro možným provésti u větších rozměrech! Ale počítejme! Kdybychom jen my kněží se usnesli, že svůj nábytek

a jiné potřeby ne-li všechny, tedy větším dílem bráti budeme od dílen Salesiánských, kdyby neomysté také tak činili — pokud ovšem jinými závazky — pokrevenstvím atd. — vázání nejsou — pak snadno bychom zabezpečili bez obětí obzvláštních existencí takového dobročinného a důležitého ústavu v naší vlasti!

Toť jen příklad! A takových případů a příkladů by bylo na celou knihu. Ale pokud se různíme na strany: netečnou, horlivější a nehorlivější, pokud horlivost nemá skutkův, pokud schází jakýsi střed nás všechny spojující, pokud i ta politika nás dělí — nemůžeme býti středem kristallisačním pro obrod křesťanského života v našem národě.

Ano, jednotlivé obce — ty snad jeden méně, jiný více udržíme ještě taktak v proudu křesťanského života — ale národ v jeho celku nikoli! Je to snad smutné, možno že smutnější pro ten národ nežli pro nás, ale myslím, že mluvím pravdu.

Kéž mne povolanejší pero přesvědčí, že nikoli, že již se utěšeně ten střed jednoty v kněžstvu našem tvoří!
Filip.

Pravé poznání Církvě boží vede nevyhnutelně k milování jí.

(Dle P. Fabera podává V. B.)

Tisícera ústa mluví o Církvě, tisíckrát za den vysloveno bývá to jméno, ale tisícera mysl nepochopuje smyslu tohoto slova, tisícera srdce nemilují Církvě, protože jí neznají.

V době, kdy i v parlamentě to slovo zhusta přichází, trvám, že mnohý sotva by pravou definicí (určením) Církvě sv. — Církvě boží podati dovedl.

Úmyslem mým není školní neb učenou rozprávku vésti, co jest Církev, nýbrž podati v překladu slova roztoužení P. Fabera, jak je uveřejnily Bened. Stim. v posledním sešitu.

Žijeme ve světě tak, jak jsme si ten svět dle své vlastní obrazotvornosti byli utvořili. Každý si tvoří ve svých myšlénkách dobro, krásu ano i pravdu, v které pak vidí veškeré své uspokojení, vše blaho své, na němž visí celým svým srdcem.

Dle této vidiny vyvolíme si pak činnost a působení své a činíme je pak naruživostí svého zde života.

Někteří zaměstnávají se hvězdářstvím, jiní silozpytem, jiní přirodozpytem a opět jiní nalezájí radost svou v lučbě. Než k čemu toto povídáme, když mluvíti chceme o Církvě, o Církvě boží.

Rovněž tak co jsou rozličná odvětví věd, umění a řemesel, pro odborníky, jest Církev boží pro nás katolíky.

Církev boží jest ta, již my se zvláštní zálibou, ano se svatým zápalem své myšlení, cítění a působení věnujeme.

Onať jest naší zamilovanou vědou, naším studiem; onať jest duší našeho žití.

A v tom nás nesmí nikdo haniti, že jsme si jí, právě tu Církev boží, vyvolili za předmět veškeré naší snahy, všeho působení našeho.

Zrovna tak jako může a smí někdo zálibu svou hledati a míti v zvláštním složení horstva, v pohybu některé hvězdy, v nálezu nového kovu, neb prvku — mohu a smím zálibu svou hledati v některé svátosti v Církvě sv. Kristem uložené.

Když se může kdo beze vsí hany a škody druhého věnovati vědě, umění neb řemeslu, proč bych já nesměl se vsí zálibou věnovati zájmům své Církvě sv.?

Každý má svůj ideal; kdo mně tedy může v tom brániti, aby tento můj ideal slul a byl: „Církev?“

Bez ní věru by byl život můj pust a prázdnen, bez půvabu a krásy.

To však jest ten nejnižší podklad mé lásky ku Církvi. Dle toho by byla Církev pro mne tolik, jako blankyt nebes pro hvězdáře.

Vím dobře, že jsou ještě jiná stvoření mimo církev, však ty mně málo zajímají. Mým světem jest Církev, vše co mimo ni se děje, zajímá mne potud, pokud se to Církve týká. Těším se z pokroku vědy, poněvadž přispívá ku bohovědě, které nás víra učí.

Raduji se z prospěchův sociálního života, poněvadž tak mohou státi se prostředky ku rozšíření sv. víry. Zajímají mne i politické události, poněvadž mají vliv na podivuhodné osudy sv. Stolice a ježto na konec co nejvíce přispívají k jejímu zvýšení a oslavení.

Církev jest mým středem!

Duchovní můj zrak shledává, any všecy věci a děje kolem ni jako středu se točí.

Než láska má ku církvi stůž na vznešenějších základech, než jsou tyto. Ona jest stvořením Boha všemohoucího uprostřed jeho původních stvoření.

Při stvoření prvním jakoby Bůh jen krácel živly a jen jako na rychlo zanechal v nich své stopy, jež nám jeho moc a slávu, velikost jeho i moudrost zvěstují.

Jako v okamžiku a jako přecházeje vyvedl On tato díla svá z ničeho. Mnohem větší námahou a starostlivostí obrátil se On ku svému zamilovanému dílu, ku Církvi Své, pro niž On, Všemohoucí svou lidskou krev do poslední krůpěje proliti ráčil.

Církev sv. jest božské žití ve stvoření čili důrazněji, jest zvláště stvořený život pro Boha. Její dějiny jsou životopisem Boha zde na zemi. Její utvoření jest dalším trváním Jeho lidské přirozenosti mezi námi.

Onať jediná zde na zemi vzdává Bohu skrze Ježíše Krista náležitou čest a slávu, ona však také jest ta jediná zde na zemi již se zvláštním vyznamenáním miluje nebes i země Pán.

Svět jest stvořením Boha — Stvořitele, Církev ale jest Jeho stvořením co Vykupitele, onať se kochá v žáru božské lásky, který sedmkráté rozžhavenější jest, než byl žár Jeho při stvoření světa. Ano, onať jest nejvyšším dílem božské lásky, dílo zvláštního zalíbení Božího, a v tom právě spočívá ta pravá příčina naší lásky ku Církvi, neboť ona se stala nejvyšším cílem lásky Boží; pro Boha nejlepší cestou Jeho lásky k nám; pro nás však tou jedinou pravou řádnou cestou odvetní lásky naší k němu.

Rozdělmež toto naše pozorování více do jednotlivostí:

Co se týče místa jest Církev stvořením ve stvoření, jest královskou residencí Boha Stvořitele — Vykupitele.

Jejímu usouzení jest dána plná moc královská nad celým světa okrskem; Její zákony jsou svaty; vzduch, ježž ona dýše, jest milost; Její zvyky a obřady jsou zobrazení žití božího; Její přirozenost jest nadpřirozena, její svátky a slavnosti jsou tajemství nebeská. Onať žije život Boha a dává život v Jeho síle. Skrze Ni, v Ni a s Ni jeví se život nejsv. Trojice.

Tak poznáváme vznešenost a velebnost Církve Boží již zde na zemi, lépe však budeme moci souditi o její ceně, až v pravdě Boha viděti budeme. Tenkráté bude nám jasno, že Církev v pravdě tajuplné tělo Kristovo jest, že Kristus její hlavou a že Duch sv. jí v jeden spojuje celek.

Tak jest tomu při všem, co stvořeno, učiněno jest. Abychom poznali plnost krásy, musíme viděti tvůrce této krásy. Čím více to platí o Církvi.

Onať jest tím nejumělejším dílem, na něž všecka velebná a úžasná tajemství našeho vykoupění vynaložena byla.

Každá vlastnost Boží zkoušela tu svoji dovednost. Krása ducha božského jest kolem ní jako oblita, všude dýše milost a milosrdenství.

Když jednou Bůh shlédl na hory a lesy, šumivé řeky a kvetoucí nívy viděl, že jest dobré a požehnal tomu stvoření vyloučiv však sebe; když ale stvořil Církev nikoliv ze zemi, neb pouhým slovem svým, nýbrž ze Svého ducha a Své krve, tu Jej milostná krása Církve tak upoutala, že v Ní zůstal, že se na Její oltářích takřka zmnohonásobil v její svatostáncích ukryl, aby neviditelně v Její středu bydlel.

A právě tak, jak sláva boží zrcadlí se v Církví velebení dvorstva nebeského, duchův andělských. Nejenom že napodobuje kůry jejich i působnost, ona jim vykazuje služby a připravuje jim každým dnem nové radosti. Mezi anděli a Církví svatou panuje vzájemná působnost; až jednou stanou se z dítek Církve sv. nebešťané, naleznou mezi kůry andělskými svůj domov.

Církev nás pozdvihuje z prachu zemskeho a povyšuje jaksí na šlechtu synů božích, ona ozařuje jakousi posvátnou gloriolou povolání naše, ať jsou jakákoliv; ona nás slabochy sílí proti tělu, světu a ďábla; onať naším utrpením dává cenu nebeské říše, ba i našim radovánkám dodává jakéhosi nadpozemského významu.

Kdežto by nás lživěda a tak zvaní vědátoři rádi snížili až ku zvířeti, Církev sv. cení nás málo menší andělův, zbavujíc a vybavujíc pravé své členy z poddanství zlých duchův odpuštěním a prominutím hříchův.

Církev nás, dokud ještě na této zemi trváme, přenáší u vnitřním našem žití až tam v předsíně nebes.

Nic jí není zde na světě rovného, ba nic podobného!

Většině lidí zůstává a zůstane Církev Boží jen hádankou, již vzdor všemu pokroku ve vynálezech, vzdor všemu bádání nikdy nerozřeší. Dějiny Církve té jsou prazvláštního rázu a postupu. Co pak se týče trvání Svého, tu přemáhá všecky světové říše.

Za našich dnův jest život její vzdor všem neočykejným a na pohled jí nepřiznivým okolnostem uprostřed všeobecného se kolísání a panující nedůvěry přec jen život pln v Boha založeného pokoje a klidu. Církev Boží jest si konečného vítězství svého jista rovněž tak jako si jest vědoma ustavičných bojův a utrpení.

Tvrdá jako diamant, pronikatelná jako vzduch. Její moc, Jejího ducha lze stopovati v těch nejvzdálenějších svatyních jak veřejného tak soukromého života sterých národův, kterých kmenův, všude však beze všeho hluku, beze všeho nadsazování. Kdo kdy viděl něco takového?

Ostatně jest Církev Boží ten jediný ústav v čase zřízený, jenž má svou budoucnost pojištěnu do věčnosti. Ty nejmocnější říše zašly a zajdou, aniž by jaké památky po sobě na nebi zanechaly; všecky ty filosofické systémy ohluchnou samy sebou a zajdou v úplné zapomenutí; žádná pouze přírodnická věda nemůže míti věčného trvání; ty velikolepé budovy a uádherné pomníky nemohou za hrobem ničeho dokázati. Osudy celého světa nemají žádného dalšího vlivu pro věčnost, na nejvýše že snad spásu té neb oné duše buď uspíšily neb zadržely, kdežto Církev ve svém trvání zde na zemi shledává jen předeheru svého trvání na nebi věky věkův.

Kdo z této stránky na Církev hledí, ten samoděk se jí musí nakloniti, Jejím věrným, oddaným se státi.

Za to Církev Boží všecku tu naši dětinskou lásku a přítulnost k Ní odplací mateřskou péčí o nás. Ona objímá veškeren sociální život náš, šlechtí a posvěcuje jej tím, že ten život náš svým proniká duchem. Její všeprohlédajícím dohledem podmaňuje vše svému žehnajícímu vlivu. Při svitu lamp v katakombách stejně majestátně se prokázala, jako při dvorech císařův. Jen ta století v šedověku toho kterého národu ozářena jsou do přítomnosti, v nichž Církev rozžehla světla Kristovo.

Mile spočine oko naše na té její slávozáři, kdežto na pablescích a jiskrách falše kolem do kola jí obletujících jen umdlévá.

V této slávozáři stkvějí se Její ústavy a zařízení, věkem již ctihodná, kdežto novotám ona tak pokojně a nerušeně uděluje svého posvěcení, jako by již staletí byla jim uvykla.

Na pouštích Thebaiských i v chrámech Athénských, v močálech Bulharska jako v mešitách Cařihradu, v doubravách Skandinávie, jakož i světových městech Londýně, Paříži; v jednotě vřvy středověku i v náboženském rozkolu reformace, byla a jest Církev světlem nadpřirozeného slunce takové krásy, že jen v Bohu svůj původ a jen Jeho dosažení za cíl míti může.

Církev Boží dožije se i v pozdějších stoletích jen dob epochálních, Ona přečká i převrat antikristův a nepřestane, vědoma si jsouc svého božského poslání, ani tehdy kráčet cestou jí vykázanou touže jistotou a odhodlaností, jako o prvních letnicích při seslání Ducha sv.

Ó šťastni, kdož tuto podivuhodnou budoucnost Církyve Boží v tichém a pokojném obdivu vidíte v lůně Otce našeho nebeského úkrytu, jako ji vidí ta neoblomná skála Petrova sv. Otec Lev XIII.

Vhodné odpovědi na námitky proti katolické víře nejčastěji pronášené.

Upravil M. V. Zahradnický.

(Pokračování.)

„Z toho všeho je vidět,“ řekne asi mnohý, „že Pán Bůh hledí na osoby, jelikož jednom více milostiv jest nežli druhým.“ Jaká odpověď patří na tuto námitku? Jestliže někdo řekne, že Pán Bůh hledí na osobu, když k jednom více štědrým jest nežli k druhým, tož je tomu skutečně tak; ano Pán Bůh je skutečně k jednom štědrejší nežli k druhým. A jak to? Troufal bys si snad Pánu Bohu jakožto Stvořiteli všeho a nejvyššímu Pánu svobodu v jednání omezovati, na kterou i ty, ubohý červíčku, nároky činíš? Nepřisvojuješ si právo k tomu, jestliže chceš prokazovati dobrodiní jednomu více než druhému, neb jednom lidem dáti přednost před druhými? Nehleď ty také na osobu, když mezi mnohými prosebníky dáš přednost nějakému služebníku před domovníkem, nebo řemeslníku před obchodníkem?

Jestliže ty jiným patrného bezpráví nečiníš, když některým před jinými přednost dáš, kteří podle tvé chuti nebo podle tvého smyslu jsou, proč by Pán Bůh, jenž jest v docela jiném smyslu Pánem veškerenstva nejvyšším, neobmezeným, neodvislým a nad to ještě Pánem neskončené svatosti a moudrosti, nemohl by dáti jednom větších milostí nežli druhým, jedny nemilovati více nežli druhé? Nebyla by to blouznivá domýšlivost? Jestliže přes to u nás vzácnost nebo vznešenost osoby s vadami spojená jest, není tak u Pána Boha. Dáme-li my někomu z našich bližních přednost před jiným, činíme tak nejvíce z ohledů lidských anebo následkem nezřízené lásky anebo v hříšném odvrácení. Často činíme tak ku škodě toho, jenž by většího práva na naše ohledy měl, anebo z jiných ještě pohnutek více vášní než rozumem ovládaných.

Avšak u Pána Boha neskončené spravedlivého a nejsvětějšího takové nedokonalosti nemohou se ani objeviti; jestliže tedy Pán Bůh dává v něčem přednost jednom před druhými, činí tak v neskončené své moudrosti a neskonalé spravedlnosti; neboť ve své všemohoucnosti má právo tak činiti, ve své moudrosti nevystihlé upravuje cesty k dosažení účele, ve své dobrotě volí vždy nejdokonalejší prostředky k vytknutému cíli.

Vševědoncnost, předurčení člověka a dobrota Boží.

1. Jedině Bůh ví, budu-li spasen. — 2. Budu spasen, budu-li k tomu předurčen. — 3. Bůh jest dobrý. — 4. Bůh se nemstí.

I. Vedle spravedlnosti zlehčují mnozí i vševědoncnost Boží, aby sebe a jiné klamali. K tomu svádí je obyčejně zaslepené mudráctví, že Pán Bůh každého člověka předurčil, bude-li spasen nebo zatracen. „Co je všechno namáhání platné, když nevím, budu-li spasen? Na každý pád stane se mi tak, jak to Pán Bůh o mně předurčil.“ — Podobné výmysly budí úžas v každém soudném člověku. — Nežli přímo na bludné toto mudráctví odpovíme, přičiníme taktéž podobnou asi otázku milému čtenáři. Pán Bůh zajisté ví, zdali dnes o poledni budeš mít oběd na stole čili nic, k čemu tedy třeba na něj peníze vydávat, nebo nač dávat rozkazy kuchaři nebo kuchařce, aby jej připravili? Pán Bůh ví taktéž, jestli se ti někdy podaří, sobě nějakých peněz nebo majetku uhospodařiti, anebo doděláš-li se nějakého dobrého bydla na světě, k čemu tedy takového namáhání, nač pouštět se do nějakého podniku nebo do některého obchodu, vždyť to beztoho jinak nebude, než jak to Pán Bůh předurčil. — Co bys asi tomu odpověděl, kdo by tě podobným nesmyslem obtěžoval? Jestliže by si nepřipadl hned na náležitou odpověď, zajisté bys ani kuchaře nebo kuchařku hned ze služby nepropustil, ani své řemeslo nebo obchod na hřebík nepověsil. Nuže tedy, proč tak nejednáš v obchodě svého spasení? Proč bys se s ním nezabýval s opravdovou vážností, zrovna tak jako by jen na tobě záviselo? Ostatně věz, že činy naše, ač je Pán Bůh předvidá, vždy jen z naší svobodné vůle vycházejí. Vysvětlím ti to v podobenství: Kdybys tak hleděl s vysokého patra na nějaké tržní náměstí lidem se hemžící, co bys tu asi spatřil? Lidi prodávající a kupující, ženy se hašteřící, děti dovádějící, mluvky povykující atd. Viděl bys vše, co se děje, avšak byl bys všeho toho příčinou? Umenšila by se volnost všech těchto lidí anebo zastavili by se snad nebo pokračovali by dále v tom reji proto, že ty na ně patříš? Nikoliv! Tvůj pohled neměl by zajisté žádného účinku na svobodu jejich činnosti. A nyní dej pozor! Pán Bůh ve své neskonale moudrosti vidí celou minulost, celou přítomnost ano i celou budoucnost ve všech podrobnostech. Co teď? Jest snad On toho příčinou, co my činíme nebo co mluvíme? Nikoliv! On ponechává nám ve všem mluvení a činění úplné volnosti, a my nekonáme skutky proto, že je Pán Bůh vidí, nýbrž protože je kouáme, vidí je Pán Bůh. Pročež pravím ti, abychom se zase k našemu předmětu vrátili, že, ačkoliv Pán Bůh na to patří, cokoliv pro spasení naše konáme, není toto patření jeho volnosti naší nijak na překážku; jestliže přikázání Boží zachovááš a ne hřešíš, a jestliže za spáchané hříchy pokání činíš, vidí Pán Bůh, že budeš spasen; jestliže ale stále hřešíš a po celý život ve hříších toneš, vidí Pán Bůh, že se do věčné záhuby vrháš. Neskončená moudrost Boží podobá se nejčistšímu zrcadlu, ve kterém možno viděti, co kdo činí nebo činiti bude. Na kom by tedy bylo, aby v něm viděl, když to neb ono činí? To ponecháno jest naší volnosti. V tom ohledu podobá se zase člověk divadelnímu herci na jevišti. Co vidí obecenstvo? To a nic jiného, než co herec představuje, a kdyby také Pán Bůh ve své neskončené moudrosti to představení předvídal, než ještě opona se zdvihla, tedy by přece jinak nevypadlo, než jak je ten člověk jako herec představuje.

2. Tím také rozluštěna je záhada ohledně předurčení našeho. „Jestli jsem k tomu předurčen,“ praví mnohý, „tedy budu spasen; jestliže ale tomu tak není, tedy mohu dělati co chci, nic mi to neprospěje, a budu beze všech okolků zavržen.“ Toť mylný a docela převrácený úsudek. Nebo co následuje z toho předurčení? Že Pán Bůh předvídal, kterak svobodné vůle své opatrně a svěřených milostí vroduč

užiješ, v bohumilém životě až do konce setrváš a že spasen budeš; jestliže naproti tomu předvídal, že jen zlé páchatí a až do smrti hřešiti a svobodné vůle a milosti Boží zneužívati budeš, tedy tě nechá i zahynouti. Však předzvěděni Boží nepůsobilo na ty budoucí věci, které následovaly, nýbrž, protože následovaly, viděl je Pán Bůh, jak jsme zpředu již objasnili. Tudíž Božské předurčení není příčinou, pro kterou dobře nebo zle činíš a za to nebe si vydobýváš nebo je ztrácíš, nýbrž proto že jsi svobodně volil zle nebo dobře činiti, jest příčinou, že tě vidí Pán Bůh předurčeného buď k zavržení nebo ku spasení.

Nikdo tedy neříkej, že nepochopuje, jakže soudy Boží neomylné jsou, když by přece v naší moci bylo, aby se uskutečnily čili nic; nebo taková nesrovnalost nepadá na váhu, jde-li o spasení duše, o nabytí zdraví tělesného, o zachování života, o dosažení nějakého vítězství nebo o všeliké jiné události, které Pán Bůh všechny předvídá ohledně naší osoby, ale v takovém způsobu, že vždycky ještě na naší svobodné vůli záleží. Po všech těchto radostných událostech věříme, ačkoliv v nebesích napsány jsou, že také příčiněním naším stojí, a proto užíváme léků, abychom se uzdravili, požíváme jídel, abychom živi byli, bojujeme, abychom vítězili. Taktéž jest nám věřiti, že spasení naše, ačkoliv v nebesích známo jest, přece jen na našem spolupůsobení záleží, a proto jest nám třeba modliti se, bděti a příkázani Boží zachovávat. A jako nikoho není, kdo by sám sobě neprospívaje chtěl se zdravým rozumem omlouvati ztrátu svého zdraví, života nebo nějakého vítězství pod záminkou, že to tak na nebesích ustanoveno bylo i tak také musel by sobě ztrátu věčné blaženosti přičítati každý, kdo by za podobnou záminkou prostředků potřebných ku spasení neužíval; a posledním hlavním podkladem jest, že Pán Bůh, jestliže ustanovil, nám zase zdraví vrátiti, učiní tak vhodným způsobem nebo přiměřenými léky, ustanovil také, obdariti nás životem věčným, jestliže prostředků takových budeme užívati, jimiž tak vznešeného cíle dosáhneme.

Kdyby snad všechny tyto důvody nestačily, aby tě z pochybnosti této vymanily, tedy nastup ještě jinou cestu a přiveď si na paměť některé neomylné pravdy, z nichž úplné spokojenosti nabudeš, a sice:

a) Ať se to jakkoliv má s předurčením Božím, zůstane vždy pravdou nezvratnou, že Pán Bůh nejlepší vůli má, aby tě spasil, a tuto vůli svou zjevil ti také se vši určitostí, neboť neumřel nejen za nás za všechny, nýbrž za každého zvlášť, a kdyby tě obrazotvornost jakkoliv šálila, můžeš a smíš s apoštolem zvolati: „Pán Ježíš zemřel pro mne a moje spasení!“

b) Pán Ježíš mimo svou upřímnou vůli, aby tě zachránil, udělil ti nadbytek potřebných prostředků k dosažení toho vznešeného cíle, dal ti vnitřních milostí, s kterými máš jen spolupůsobiti dle své možnosti a budeš spasen.

c) Celé tajemství o předurčení, ačkoliv je nepochopuješ, nezkracuje ti svobodu v žádném směru, kterou ti Pán Bůh dal, totiž dobře činiti a zlého se varovati. V tom nás utvrzuje sv. Písmo, učení sv. víry, zdravý rozum náš, který poznává, že by nerozumné bylo, trestati někoho, kdo by něco zlého učinil, aniž by se tomu mohl ubrániti. Rovněž by nerozumné bylo, odměniti někoho za takové dobré činy, kterým nemohl se vyhnouti. Zkrátka, dokud jsi na živu, můžeš s pomocí Boží vždycky ještě duši svou zachránti. Jelikož povinnost naše v Pána Boha věřit, v Něho doufat a Jej nade všechno milovat až do smrti trvá, můžeme s určitostí tvrditi, že každému člověku možné jest, z dobré vůle se přičiniti, aby povinnosti této v životě svém zadost učinil, neboť jenom pošetilec mohl by tvrditi, že nehřeší ten, kdo v Boha nevěří, v Něho nedoufá a Ho nemiluje, což by jen u takového býti mohlo, jenž by potřebné milosti k tomu postrádal.

Základní pravdy tyto jsou všem katolíkům nade vši pochybnost a postačí i nejbázlivějším věřícím, aby se upokojili a aby i nejnestydatějším svobodomyšlníkům huby zacpaly.

3. Konečně ještě jedna vlastnost Božská, o které by se toho nejméně mysliti mohlo, bývá příčinou bludařství, avšak k neuvěření, jest to sama dobrota Boží. Tak jako pavouci ssají jed z jedné a tétéž květiny, ze které včely upravují med, tak zneužívají mnozí bezbožníci této dobroty Božské, která dobré lidi tak účinnivě před hříchem chrání, za opěru ku prostopášnému životu. „Bylo by nedůstojno pro neskonale milosrdenství Boží, někoho zatratiti; Pán Bůh se nemstí; Pán Bůh je útrpný, poněvadž zná naše křehkosti.“ Tak mluvívají mnozí v převráceném ponětí, neužívajíce těchto myšlének, aby se povzbudili k lítosti nad svými hříchy a aby se rozhodli nikdy více nehřešiti, ale zrovna naopak: oni používají těchto smýšlének k upokojení bázně své před peklem, k udušení svého svědomí a aby pohodlně v hříšném stavu svém mohli setrvati. Proto jest třeba, abychom tyto chvalořeči o dobrotivosti Boží, hříšníky tak na hlas pronášené, malé zkoušce podrobili.

Pán Bůh jest dobrý; — jest — avšak jest pouze jen dobrý? Takto se domýšleti bylo by nejen bludné, ale na nejvýš hloupé. Pán Bůh je spravedlivý, ano spravedlnost sama; On je svatý, ano svatost sama; On jest čistý, ano čistota sama a oči jeho nemohou na nepravost patřiti, srdce Jeho nemůže jí trpěti a Jeho neskonale dokonalosti musí jí s celou bytostí nenáviděti; a jestliže hříšníka okamžitě netrestá, jestliže hřích hned všemi blesky se světa neshladí, činí tak jen proto, poněvadž čeká, až by hříšník se obrátil a srdce své od hříchů pokáním očistil. Kdyby se tak nestalo, nebyl by Pán Bůh dobrotivý; naopak byl by nerozumným, byl by spoluvinníkem lidského hříchu. Chceš-li se o tom přesvědčiti, poslyš, jak pochválil bys otce, jenž měl několik nezvedených, neposlušných, zporných synů, kteří ho neposlouchali, matku tupili, sousedy uráželi, a celé dědině ku pohoršení byli. Otec byl však takový dobrák, že neměl odvahy, aby je proto káral nebo trestal, spokojil se tím, že je laskavě napomínal a prosil. Ti napomínání jeho však nedbali, a on sám na ně trestající ruky nevlozil. Takový též soudce spravoval jisté město, ve kterém bylo plno zlodějů, rváčů, vrahů, prostopášníkův. Proto byly tam časté krádeže, krvavé pračky ano i vraždy; soudce ten o tom všem věděl, neboť předvedli mu také mnohého z vinníků; ale co byste mysleli? Soudce ten byl také takový dobrák, a nemohl to přes srdce přenést, aby byl někoho ztrestal; nanejvýš varoval vinníky laskavě a propustil je pak v pokoji zase na svobodu. Co byste řekli o dobrotě tohoto soudce a toho otce? Každý, kdo má kolečka v hlavě v pořádku, řekl by zajisté, že ten otec jest hlupák a ten soudce že má spoluvinu na všech zločinech, které jeho netečností byly zpáchány. Docela správně!

H u g o S c h e n k.

Pravdivá událost bez všeho příměsku.

Byl výroční trh v B. Vesničané čekali na nádraží na některý povoz, aby se svezli. Právě se dovážela řípa na dráhu o povoz nebylo zle. Jiní jarmarečnicki čekali na vlak. Rolník St. čekal se svou hezkou švakrovou na příležitost. Slušně ošacený „pán“ s velkým řetězem u hodinek a mnohými prsteny na ruce přikročil k nim jako ku starým známým.

„Jste Toničko ještě svobodná? Divíte se, že Vás znám a vy mě ne! Však já jsem si vás vždycky všimal, kdykoliv jsem v B. byl na jarmarce, ale tenkrát jsem byl ještě ženatý a proto jsem se k Vám nemíval. Víte pane St. řekuu vám zrovna, že jsem ovdověl a mám 2 dítka, 9 letého klučíka a 4 letou holčičku a hospodářství moje vyžaduje, abych brzy hospodyní

přivedl. Mám 180 korců polí v Polabí, pšeničná půda, bez dluhů, bez ženy nemohu dlouho být, ale chci se ženiti podle chuti, protože na věno ženy nepotřebuju koukat.“

St. poslouchal jako by nevěděl, spí-li, aneb je-li všechno pravda. Byl hodně v peněžních nesnázích — švakrová byla také jemu na krku, a zde jako s nebe mu přichází pomoc. Tonička již měla 24 let — a mnohým by se líbila, kdyby jen věno měla. Teď přichází ženich, po kterém by se po celém okresu B. marně ohlížela.

Cizí ženich p. U. pobídl je, aby vešli do hostince se zahřát.

„Hostinský — zvolal p. U. přineste víno — třeba červené. Máte také dobré salámy? přineste 3 porce.“

Hostinský přinesl objednané, a p. U. platil hned. Vytáhl toboleku papírovými penězi naplněnou a hodil padesátku na stůl. St. vyvalil oči a mžkl drobet do toboleky jako by sobě nevěřil. Pili na známost. P. U. vypravoval o svém hospodářství: mám 36 kusů hovězího, 2 páry koní, 16 kusů vepřového, 2000 beru nejméně za řípu. Chce-li Tonička si mne vzít — v půl letě může být moje. Zemřelá manželka teprve před 14 dny byla pochována, chci tedy aspoň 1/2 roku čekat — a také bych vás za to žádal, abyste do té doby mnoho nenadělali řečí. — Když se vdovec žení — mají lidé více starostí než když se berou svobodní? Víte Toničko!

„Škoda, že vlak pojede — řekl St. — mohl jste se k nám podívat.“ Nechtěl takovou partii jen tak opustit.

„Pane St., dovolíte-li, tedy vás navštívím a to by bylo as na den — mám mnoho práce a tedy málo času — však tomu rozumíte. Před příjezdem vám buď telegraficky aneb písemně oznámím. Přijdu zcela neočekávaně.“

Ještě další hovor — uvádět nebudu. Rozešli se.

St. a celá rodina mluvili o ženichu potají a snili o velikém ternu. 180 korců — 2000 za řípu — „Toničko to nám potom můžeš vypomoci. Teď budeme ti strojit výbavu a musíme se také připravit, kdyby neočekávaně přišel.“

Minul týden. Odpoledne vešla ženská do světnice a odevzdávala telegram a žádala poplatek 50 kr. St. zaplatil, rozbil a četl: „Přijedu odpoledním vlakem Vás milý švagře navštívit. U.“ Rozumovali, že nemusel telegrafovat a že mohl spíše psát a že by bylo lacinější. Pak byla porada o přivítání. St. si vzpomněl, že by měl malý fasuněk poslat naproti. Nevěděl, kdy vlak přijíždí — a 4 hodina už minula. Z rozpaků je vyvedl kočár, který před dvorem zastavil. P. U. lezl s kočáru, hned líbal švagra a ptal se po Toničce. Byl pln hovoru a laskavosti. Omlouval se, že teprve v Praze se rozhodl zase se podívat na Toničku a proto že z Prahy teprve telegrafoval a sám za telegramem v patách jel. Domácí se dívali plni podivu na takového pána, který jen telegrafuje, po kočáře jezdí, 2000 zl. za řípu tíží — a byli plni úslužnosti a rozpaků. — P. U. druhého dne odejel a švagra vyzval, aby do Prahy s Toničkou vyjel, že tam přijede se svými přátely a Toničku zatím představí. Odejel, — a doma mluvili jen o p. U. Stará St. měla velmi dobrý nápad a pravila: „Proč nechce, abys s Toničkou přijel až k nim? proč jen v Praze ji chce představit? V tom něco bude. Viš St. co? Sedni a napiš panu listovnímu psaní a vlož do něho zlatku — to pomůže tlačit — a zeptej se, kdyby ti sdělil jak stojí si p. U.“

„Ale maminko — vždyť pana listovního ani neznám a jméno jeho nevím a mám mu psát!“

„Tomu nerozumíš — odporovala matka. — Psaní dojde, když napíšeš na p. listovního v P., však jich tam pět nebude, a každý si zlatku rád vydělá.“

St. poslechl a napsal listovnímu zdvořilé psaní a zlatku vložil. Nečekal dlouho. Odpověď byla zde 4. den, a to odpověď dosti upokojivá. Pan listovní psal, že p. U. má 180 korců pěkně půdy a že na ní vážne 3500 zl. dluhu knihovního.

„Což to by ušlo ještě. Privil sice, že dluhů nemá, ale 3500 zl. na 180 korců není velký dluh, vždyť my máme na našem o mnoho více a není ani polovice statku pana U.“, rozumoval St. Matka omlouvala p. U. ještě více a vykládala, že třeba jsou dluhy již splacené a jen výmaz z knih že schází.

Nové naděje, nové sny byly ve dvoře St.

Přišlo psaní od p. U., z něhož nejdůležitější bylo :

„Přijeď, můj švagře a přivez sebou Toničku — v sobotu dne 20. října k „huse.“ Budu tam na Vás zcela jistě čekati a nemyslím, že nadarmo.“

Připravili se. Tonička musila mít nové šaty a pěkný nový hedvábný šátek.

„V klobouku bys se neuměla točit,“ pravila maminka, „má-li tě rád, budeš se mu i v šátku líbit.“

St. se vypůjčil 10 zl. a jeli.

U „husy“ seděl p. U. se svými přátely. Vítal „švagra“, představil Toničku jako svou nastávající — pak představil ostatní krajany přatele. Jedlo a pilo se velmi dobře. P. U. přál mnoho vína jak Toničke tak St. Ale oba dva se vína báli. Ostýchavost jejich nedovolovala jim píti, jak by si byli přáli. P. U. zjednal pokoje a zaplatil útraty za společnost 25 zl. St. koukal na plnou tobočku pana U. a těšil se, že bude švagrem jeho.

St.—ovic přijeli druhý den domů a přivezli matce šnůru fíků — ranec pomerančů — a rozličného cukroví. Také přinesli zprávu, že přijede p. U. co nevidět, a že by také rád, aby ho St. představil jeho přátelstvu. Až bude v B. věneček má panu U. psát, že zcela jistě přijede a že se věneček může použít jako zasnoubení.

V B. byl věneček. P. U., statkář z P. byl přítomen a všiml si jen Toničky St. Útrata ho stála 50 zl. — St.—ovi dával mnoho pít — rozličných nápojů. St. chodil dolů do šenkovny a poručil si silnou černou kávu, aby se nemotal a vědomí neztratil. Dobře se držel a byl v pořádku. Přijeli domů a vyprávěli o bálu.

Tonička byla nevyspalá a mnoho nemluvila. Druhý den bylo mnoho povídání o nové svatbě a bohatém vdovci.

Za několik dní přišel nákladní lístek, kdež bylo poznamenáno, že p. U. zastřelil Toničke 3 zajíce. Nová radost u St. a ještě větší naděje budoucího štěstí.

„Všecko by bylo dobré, jak se zdá, hezký člověk je, zámožný člověk, ale proč nechce, abychom tam přijeli se podívat,“ pochybovala stará St. — „mohli bychom třeba na zapřenou.“

„Maminko, nesmíme na vrabce s bubnem. Ať má stavení jaké chce, však 180 korců má a ostatní budeme vidět později, musíme být trpěliví.“

„Poslechni St. Kdybys se takhle mohl o něm ještě něco dovědět, zase odjinud.“

„Maminko — vložila se do řeči Tonička — já bych věděla, kdo by nám mohl dobře se přezvědít, jaký je člověk p. U.“

„Kdož pak“, tázali se společně.

„Kdyby p. farář byl tak hodný a nám chtěl dopsat panu faráři do P., věděli bychom hned pravdu.“

„Holka, ty máš dobrý nápad“, chválila maminka.

„Pan farář to rád udělá“, tvrdil St.

Druhého dne byl St. u pana faráře a přednesl mu svou věc. Pan farář nejen vyhověl, ale St. za to pochválil a hned sedl a napsal :

Důstojný pane!

Přišel ke mně p. St., rolník spořádaný a žádal mne, abych se Vás zeptal po mravech p. U., statkáře ve P., který chce pojmouti švagrovou zmíněného rolníka za manželku. Rodina St.—ova jest spořádaná a proto chce ze spolehlivého pramene poznati pana U. Za mlčenlivost ručím. Ku vzájemné službě vždy ochotný

F. V. farář.

Dopis p. farář zapečetil a St.—ovi do rukou dal, aby jej sám na poštu donesl a známku přilepil.

Za několik dnů přišel St.—ův chlapec ze školy se vzkazem p. faráře, aby tatínek přišel na faru, až bude mít cestu do vesnice.

St. nemohl se dočkat a proto vzal kabát a šel hned na faru. P. farář vzal psaní a ukázal podpis St.—ovi a četl:

Důstojný pane.

Žasl jsem, když když jsem četl Váš list. Přosvědčil jsem se, že jest darebnost lidská veliká. Zmíněný p. U. jest otec 8 dítek — a má manželku na živu, zdravou, která jest ovšem jen na obtíž. Nepožívá vůbec dobré pověsti. Mýlka zde není možná, protože toho jména jest on sám na osadě.

Ku službě vždy ochotný

J. K. farář.

„St. — doložil pan farář — vy můžete mluvit o štěstí, že jste se přišel se mnou poradit. Co by z toho následovalo, víte. Kolik by se asi neplechám udělal konec, kdyby každý se uchýlil o poradu ku svému faráři.“

St. děkoval, ale byl velice překvapen, toho se nenadál.

„Velebný pane“ řekl St. — já měl ještě s tím vydání a škodu, jízdu, návštěvu a zaneprázku, jemu to nedaruji, musí mi všechnu škodu nabraditi, jinak mu udělám škandál.“

St. doma sedl a v rozčilení napsal:

„P. U.“

Už vím, co jste za ptáka. Více se neopovažujte u mne překročit práh. Pošlete mi ihned obratem pošty 30 zl. náhrady za útraty, které jsem měl s Vámi — jinak se budu práva domáhat soudně.

Tě Bůh, Hugo Schenku.

J. St., rolník.

Tím by snad myslil mnohý, že je obrázek u konce.

Mám však ještě jednu dle skutečnosti fotografii, která jest pokračování této. Proto čti kapitolu

II.

U St.—ů čekali, kdy přijde 30 zl., ale nedočekali se ani do 8 ani do 14 dnů. Zlost a hněv první přešel, mysl se utišila. Byli rádi, že aspoň teď Schenkovi — jak teď p. „U.“ jmenovali — ušli.

Na místě místě peněz dostali St.—ovic dopis z P. psaný jinou rukou následujícího obsahu:

Pane St.

Nejsem Vám nikterak známý, ale to nevádí, abych Vám něco důležitého, co Vám 200 zl. vynesou, nesdělil. Chcete-li 200 zl. vydělat — přijedte dne 4. listopadu dopoledne do Prahy a jděte na nádraží severozápadní dráhy a dávejte pozor po muži, který bude stát poslední u kasy a bude míti v ruce bílý šátek. Přiblížte se k němu a zadívejte se mu do očí a on s Vámi se již dorozumí.

Abyste však jednou cestou všechno vyřídil, vezměte sebou dekrét c. k. soudu, kterým jste ustanoven za poručníka Antonie M.—ové.

Čekám, že Vás jistě na nádraží shledám, protože 200 zl. se teď na ulici nezvednou.

Váš přítel.

U St.—ů byla nová domácí rada, nové udivení. Divné zajisté bylo na psaní, odkud onen člověk St.—a zná, odkud ví, že Antonie čili Tonička má poručníka St.—a. Otec Toničky jest živ, ale má mysl pomatenou. Není také divu, když o statek krásný přišel a je z milosti u zeti, který také nemá příliš krásnou vyhlídku do budoucnosti.

Matka nebyla pro jízdu. „Co tam budeš dělat? Proč se ten člověk nepodepsal a neřekl na čem můžeš 200 zl. vydělat?“

„Maminko, odpověděl zeť, nedá se všechno psát a třeba je lépe, aby to všechno nenapsal. Mám rozum sebou a mohu se ho na ostatní vyptat.“

„Dělej jak rozumíš — podívej se, jak jsou lidé prohnání. Až sem jezdí a zmámili by člověka, což v Praze, když budeš sám.“

Po delší všeobecné poradě usnešeno, že St. pojedě do Prahy, vezme také dekrét, na všecko se dobře vyptá, a nedá se nikterak opít, aby se mu nic nestalo. Dvě stě jsou dvě stě, na ulici se teď nesbírají.

St. se vypůjčil na cestu a jel 4. listopadu do Prahy a šel rovnou nohou na nádraží severozápadní a rozhlížel se po něm, byl tam po prvé. Nikoho neviděl u zábradlí kasovního stát, domníval se, že si někdo z něho udělal žert. Vyčkal ještě chvíli a procházel se kolem. Ohlédl se znova po kase a u zábradlí viděl muže slušně ošaceného v pravé ruce držícího šátek. Šel k němu pomalu tak, aby ho musel delší chvíli pozorovat. Nepotřeboval se ani do očí cizinci podívat. Cizinec šel jemu vstříc a s jistotou praví St.—ovi: „Vy jste p. St. z H.“

„Ano, pane. Kdo račte být Vy?“

„Já jsem onen člověk, který jsem Vám dopsal před několika dny. Že mním s vámi dobře, dokazuje vám má přítomnost zde.“

„Rád věřím, pane, že dobře se mnou smýšlíte a proto mi řekněte také Vaše jméno a odkud jste?“

„Pojďte příteli se mnou, však si všecko důkladně povíme.“

Cizinec vzal St.—a pod pažďí, a vyšli z nádraží ku Praze.

St. neměl mnoho času ku rozvažování, protože cizinec spustil celý proud řečí. Chtěl-li St. také věděti, co mu má odpovídat — nemohl mnoho rozmýšlet.

Cizinec dovedl St. až do vinárny. Cestou mu docela podrobně líčil příběhy s Tonicou, tak že St. poznal, že má co mluvit s některým známým pana U., který snad v kruhu přátel svých dobrodružství své prozradil.

„Příteli — vy máte p. U. v ruce. Poslechnete-li mne, nebudete toho litovat; já si svažím na onom hňupovi záhu a Vy budete míti z toho užitek.“

„Co tím myslíte, pane?“ — tázal se St

„Budeme stíhat soudně P. U. a on bude-li se chtít uchránit velké ostudě — rád položí 400 zl. a bude Vám i mně povděčným, že jsme mu nic horšího neudělali.“

Slovo dalo slovo — hovor se rozprádal. St. při víně také prozradil svou peněžní tíseň, ve které je, a dal znát, že by mu byla pomoc vítaná.

Cizinec dělal přítele a sliboval, že St.—ovi zaopatří potřebné peníze a na obstojné procento u advokáta, ku kterému půjdou věc dojednat. Cizinec útratu zapravil a vzal zase St.—a pod pažďí a vedl pražskými ulicemi k p. „advokátovi.“

Pan advokát byl již v celou věc velmi zasvěcen.

Na St.—ovi žádal p. advokát, aby předložil dekrét poručnický, předvedl 2 svědky, kteří v Praze bydlí a St.—a znají. St. že nebude muset než spis podepsat.

Věc s poručnictvím by byla vyjednána; St. by byl ale také svou peněžní tíseň vyrovnal, proto zatočil řeč v tuto stranu. Mluvil však k hluchým. Mnoho bylo naděje mu dáváno, ale žádná jistota. Hlavní věc pana „advokáta“ a p. cizince byla, aby si teď 2 známé přivedl, pak že půjdou na úřad a věc se zadá k soudu.

St. vyšel si hledat známé. Měl v Praze několik známých, vyvolil si tedy dva kloudnější, že k nim půjde.

Na ulici potkal představeného z obce Kr., člověka zkušeného. Doptávali se, co kdo v Praze dělá. St. představenému pověděl celý příběh.

„Člověče“, praví představený, „u kterého advokáta jste to?“

„Já nevím, jak se jmenuje, takto má pokoj hezky zařízený.“

„A chtějí na Vás plnou moc?“

„Chtějí ho stíhat, a tak na něm 400 zl. dostat.“

„Já vám řeknu co si myslím spravedlivě a poctivě, protože nebudu mít ani škodu ani užitek, vy jste upadl bezpochyby mezi lo.ry. Dejte si pozor, nepodpisujte nic, i když na něm by peníze vynutili, aby mu nenadělali hodně ostudy — vám z toho nedají nic. Půjčku peněžitou vám jen slibujou, aby vás k podpisu plné moci spíše dostali, potom by vás odkopli.“

„Sousedě, opravdu máte pravdu“, přisvědčil St. „Chtějí bezpochyby mě si vzít na pomoc, aby spíše na něm peníze dostali. Co říkáte, já nepůjdu hledat žádné známé a pojedu domů?“

„Podle mého udělal byste lépe. Že se vydával za jiného, nebude za to platit pokutu vám ani jim, oni na něm chtějí jen peníze vynutit, aby mu v obci nedělali škandál.“

Na místě k p. advokátovi jel St. s představeným domů. Nabyl nové zkušenosti o špatnosti lidské, ale konec přece ještě nebyl.

Jednoho dne dostal zase psaní z Prahy, nebylo příliš lákavé, znělo totiž :

Pane St.

Vyzýváte se tímto, abyste do 8 dnů 5 zl. útrat do mé kanceláře zaslal, kterouž částku dluhujete za vyžádanou poradu konanou dne 4. list. 188.

V Praze dne . . .

A. B.

St. se radil s p. farářem, co má dělat s těmito lidmi.

„Nic — řekl p. farář — napište, že nic nedáte a nic aby nečekali.“
St. poslechl a napsal psaní z upřímného srdce.

Pane A. B.

Já jsem Vás o žádnou poradu nežádal, mě k Vám nějaký šíbal zavedl. Vy ho asi dobře znáte, požadujte na něm poplatek a mně dejte svatý pokoj. Já nic Vám nedám.

J. St.

Tím se skončila historie. Jak mnoho je na světě špatných lidí!

Včk.

R o v n o s t .

Změřil Fr. X. Včk.

O rovnosti a vyrovnávání mluví snad již i vrabci na střeše. V každé zemi se rovnají a pořád nejsou narovnáni. U nás se rovnají Češi s Němci a nejde věc ku konci. V Uhřích a ve Francouzsku, v Itálii a Anglicku, v Turecku a Aegyptě musí býti také všecko křivé, protože se tam také pořád rovnají. Čím to je? — Napadá mi jedna kratochvilná historie z pražského života, která se měla před několika léty státi, když se tolik mluvilo o narovnání jako dnes.

Jakýsi hrbatý ferina nic si ze svého hrbu nedělal, a hrbatým lidem sám se vysmíval jako by rovný byl. Hrbatí lidé a vůbec každý člověk, který má nějakou tělesnou vadu, bývají velice dráždiví. Hrbatý ferina napsal uctivé pozvání, aby se dotyčný pozvaný pán na jisto dostavil do hostince „K.“, kdež se svými známými se shledá a o záležitosti jej se týkající bude se jednati. Podpis scházal. Pozvání bylo adressováno 12 hrbatým z Prahy. Zvědavost lidská jest veliká. Chtěli vědět, co se tam bude rokovati — tedy se dostavili všickni.

Nejdříve se dostavil ferina hrbatý a zasedl u jednoho stolu. Po chvíli přišel druhý a třetí a každý si zvolil jiný stůl. Konečně se dostavili všickni a každý za jiným stolem seděl. Hrbatý ferina vstal, všem se představil jako zasílatel pozvánky a vybídl všechny, aby si ku jednomu stolu zasedli a vesele se pobavili. „Všude se mluví o vyrovnání — pravil ferina — my také bychom

se rádi vyrovnali — jen půjde-li to.“ Hosté viděli, že se jedná o paskvil — odešli jeden po druhém jako na povel. Ferina se smál, že se mu plán jeho tak povedl. Co ještě z toho bylo za soudy — necháme stranou.

Byl to sprostý žert, který všechny mnoho rmoutil.

Daleko hnusnější a nebezpečnější hru si tropí hlasatelé „rovnosti,“ kteří nesplnitelné slibují a nemožnostmi dráždí. Jest mnoho nesrovnalosti na Božím světě. Bylo by mnoho narovnávat, a dalo by se velmi mnoho napravit, kdyby všechny vedlo křesťanské pravé přesvědčení.

Život náš sebou nese, že každý si nějaké povolání voliti musí. Jeden slouží druhému a potřebuje zas jiného jako články v řetěze aneb jako údy v těle. Kdyby si každý člověk měl pro sebe učiniti všechno sám od ušití obuvi až do ušití pokrývky na hlavu, nebylo by možno pokračovati u vzdělání. Jest tedy rozdělení práce nutné, má-li vzdělanost a pokrok kráčet ku předu. Neumí také každý člověk všechno stejně dělati a také by se ani nenaučil všemu stejně dobře. Někteří lidé mají schopnosti pro tu, jiní pro onu práci. Jedni jsou nadáni více, jiní méně — jedni jsou silnější, jiní slabší — a tak samo sebou je na bládní, že musí býti rozličné stavy a rozličná zaměstnání — a že nemohou všickni jednu práci konati. V tom tedy musí býti nerovnost, která však může býti v mnohém narovnána.

Nemůže nikdo tvrditi, aby lidé zůstávali věčně při jednom zaměstnání a nikdy nesměli se dopracovati jiného postavení. Tak tomu bylo v dobách pohanských, kdy lidem nesvítilo učení sv. kříže. Přemožení v bitvě pozbyli všech práv a stali se otroky bez naděje, že se jednou zhodí řetězů a bdy. Dítě otroka zůstávalo otrokem. Tomu není tak nyní, každý má svobodu a právo domáhati se místa a zaměstnání takového, které odpovídá jeho přičinění a vlohám. Jest tedy nutno různé zaměstnání lidí a rozličné stavy, ale brána ku všem ostatním stavům a pracem zůstává otevřena, aby povzbuzovala ku větší čilosti a přičinlivosti, když ne pro své zlepšení, aspoň pro zlepšení stavu dítek.

Práce pak každá — je-li počestná — jest vši cti hodna. Není rozdílu v práci, aby byla některá čestnější a jiná méně čestná. I v tomto ohledu jest rovnost úplná.

Ale jest nerovnost v tom, jak práce odměněna bývá, čili jak bývá placena. Zde ovšem jsme u veliké nerovnosti, kterou sice lze poněkud zmenšiti, ale nikdy odstraniti.

Snad pohlížíš sám kolem sebe závistivým okem, jak sousedova práce jest lépe placena než tvá — a jak jiní daleko větší mají příjem než mnozí. Ano zde jsou veliké nesrovnalosti, které od počátku dějin se ukazují a nikdy nebudou odstraněny. Některou práci mohou a dovedou jen málokterší provésti a proto jejich práce jako vzácná také větší odměnu vezme. Jiná práce jest snadná k naučení a proto jest vždy dosti lidí, kteří v tom oboru pracují a práce jejich jest méně vzácná a také méně placená. Mnohý člověk najde zvláštní pramen práce, která lidem ku blahu a pohodlí slouží — a prodává nález svůj ostatním a tím sám sobě daleko větší blaho připraví než jiným způsobí. Dám kratičký příklad k porozumění. Dříve dělávali oheň pomocí hubky a křesacího kamene. Měli s ohněm velikou vždycky práci a měl-li soused oheň rozdělaný, šli prositi o kousek ohně.

Člověk však vymyslel zhotovení sirek, které dělání ohně usnadňovaly a tím mnohým prospěl, ale sám sobě prospěl znamenitě, že hojným prodejem sám se obohatil i své potomky.

Tak ovšem jsou ve světě cesty mnohonásobně spletené, že je v nich velmi těžko se vyznati, která jest jistější a vede ku blahobytu. Nelze stanoviti pravidlo pro všechny.

Při spletitém životě lidském stává se také, že mnozí úskokem předstihují mnohé a je na jejich majetku a právech zkracují. Takovýto úskok jest trestuhodný a vede ku nespravedlivé nerovnosti, která má býti všemi silami odstraňována.

Mohli bychom tedy říci zkrátka obsah dosud praveného takto: Nesrovnalost do jisté míry bude vždy mezi lidmi a nelze ji docela odstraniti, ale nespravedlivá nesrovnalost poměrů lidských může a má býti vyrovnána.

Šel jsem jednoho večera stromořadím a utrhl jsem si list, abych si prohlédl umělé tkanivo listové. Líbilo se mi pozorování žil rostlinných a proto jsem utrhl si list ještě jeden a srovnával jsem jej s prvním. Na obou listech bylo znáti, že jsou s jednoho stromu, ale tkanivo každého listu bylo jiné. Trhal jsem dál ale listy stejné a shodné nebyly. Tak jest i s námi lidmi. Podobni jsme jeden druhému v hlavních věcech, ale jeden od druhého se valně lišíme. Jen se podívej na tváře lidí, jak jsou rozličné. Celý vzrůst člověka a každý úd zvlášť má své odchylky. Barva očí a vlasů, útvar úst a nosu, výraz obličeje jak zvláštní u každého člověka. Kdož mohl by zde provésti rovnost!

„Kdo může přemýšleje přidati ku své postavě loket jeden?“ Věru, že bychom se smáli člověku, který by chtěl všechny lidi stejně nalíčiti, a do jedné míry přivésti jako onen Prakrustés v báji řecké. Nicméně jsou lidé, kteří podobný nesmysl blásají a při tom tak vážnou tvář mají, jakoby něco velmi moudrého povídali.

„Rovnost“ volají — „žádných rozdílů ve stavu ani majetku ani cti.“ Ovšem zní jejich heslo velmi lákavě a jest tak pěkné na pohled, že se z dálky zdá jako by bylo skutečně ku provedení, kdežto jest jen pouhá bublina.

Podívejme se blíže na věc. O rovnosti práce jsme již promluvili, zmíním se tedy o rovnosti majetku.

D r o b n o s t i .

Elektrický vepř. Americký jeden list přináší následující historku, jež ovšem zní poněkud povážlivě po americku. Před jedním řeznickým krámem v St. Paul visela na železném háku polovice vepře, pěkně upravená a velice vábná na pohled. Tu běžel po ulici pes, jenž dostal nemalou chuť na milého vepře. Nemeškaje, přitočil se k němu a počal vepře očichovat. Jedva však se přiblížil nozdry k vepři, vyrazil ze sebe bolestný výkřik a s hlasitým vytím dal se na útek. Druhý hafan, jenž se objevil brzy na to, neměl se lépe. Také on byl jako by rukou ďábla odhozen od předmětu své touhy, zatáhl ocas mezi nohy a žalostně kňuče ubíhal, co mu nohy stačily. Když ještě třetí a čtvrtý pes stížen byl týmž osudem, skupilo se velké množství lidu a všichni pozorovali štetináče, jenž i po smrti byl tak strašným, s nedůvěrou a plachou bázni. Majitel krámu, jenž chtěl věci přijít na kloub, přistoupil k vepři, dotknul se ho, ale ucouvl rovněž jakoby zmijí uštknut. Vyšlo na jevo, že drát elektrické lampy byl ve spojení s hákem, na němž vepř visel, tak že milý vepř byl úplně nalit elektřinou.

Obsah „Obrany víry“:

Ať žije nás spořádaný šik. (Filip.) — Pravé poznání Církve boží vede nevyhnutelně k milování jí. (Dle P. Fabera podává V. B.) — Vhodné odpovědi na námitky proti katolické víře nejčastěji pronášené. (Upravil M. V. Zahradnický. Pokračování.) — Hugo Schenk. (Pravdivá událost bez všeho příměsku. Včk.) — Rovnost. (Změřil Fr X. Včk.) — Drobnosti.

Předplatné budiž zasíláno přímo do administrace: Ostrovní ulice č. 1508—II.

Majitel vydavatel a nakladatel VÁCLAV KOTRBA, odpovědný redaktor PETR KOPAL.

Tiskem knihtiskárny Cyrillo-Methodějské (J. Zeman a spol.) v Praze.

OBRANA VÍRY.

Časopis věnovaný zájmům katolicko-politickým.

S přílohou: „Kalendář pro mrtvé a živé duše“ vždy 20. dne každého měsíce.

Vychází 5. a 20. každého měsíce. — Předplatné pro Prahu: celoročně 1 zl. 75 kr. čtvrtletně 45 kr. Poštou pro Prahu i venkov celoročně 2 zl., čtvrtletně 50 kr. jednotlivá čísla po 8 kr. — Kdo předplatí na 5 výtisků, obdrží šestý nádatkem 5 výtisků prodává se v administraci za 30 kr., 20 za 1 zl. S přílohou „Kalendáře“ připlácí se ročně 1 zl. — Administrace v Cyr.-Met. knihtiskárně v Ostrovní ulici, kamž předplatné budiž zasíláno. — Redakce na Vyšehradě č. 69.

Provolání ku všem milým bratřím a sestřím III. řádu sv. Františka v Čechách, na Moravě a v Slezsku.

Rozmilí bratři a sestry!

V době, kdy se o to jedná, zdali veškeren národ českomoravský jest příznivcem tak zvaného novohusitského hnutí, vlastně „rozmachu Gregrovského,“ nesmí zůstat třetí řád po celém království českém tak hojně rozšířený v úkrytu, ale na obranu sv. víry katolické, ať povstane jako jeden muž proti chvástavým nepřátelům Církve katolické a ukáže, že nejde s lidmi, kteří víru nemajíce, z ohledu sobeckých nešťastného mistra a původce učení revolučního, Jana Husa, na výsoť vynášejí. —

Poněvadž již Zahrádka sv. Františka v Krňově nevychází, prosím snažně o podpisy na „Osvědčení“ v „Čechu“ neb „Obraně víry“, třeba korresp. listky na redakci „Obrany víry“ pod adressou: Ctěná redakce „Obrany víry“ na Vyšehradě č. 69.

Ostatně budou i pp. ministři řádoví bratřím a sestřím III. řádu na ruku, jak by své osvědčení měli dáti na jevo.

Postačí napsati: Souhlasím s osvědčením katolíkův proti novohusitům; pod to pak podpis jména a příjmení stav, řemeslo, povolání a místo obydlí.

V naději, že tím projevono bude přání mnohých na obranu sv. víry naší, zavírám se na vzájem v modlitby a přímlyvy III. řádu sv. Františka.

Na Zbirově (hradě) 20. ledna 1890.

P. Vinc. Jan Bosáček, zám. kaplan a bratr III. řádu.

Kdo má největší užitek ze hnutí novohusitského?

Jako se děje v bitvě, že nepřítel hledí všemožně využítovati každého hnutí v táboře nepřítele druhého a lstí jej omámiti, tak dalo se v posledních dnech r. 1889 od nepřátel Církve Boží v Čechách při tak zvaném hnutí Husitském, či lépe řečeno „rozmachu Gregrovském.“

Sbírku na pomník Husův, jež se děla podobnou agitací jako v červenci při volbách do sněmu, využítokovaly „Národní Listy“ tak, že jako sstoupenci

jejich se troufali veřejně na sněmu se chlubit: „Husité! to jsme!“ tak tyto, podpírajíce se na tisíce zlatek s rozličnými hesly *) od svých čtenářů zaslanych, do celého světa chvástají se slovy tučnými: „Celý národ jde za námi!“

Avšak veliký jest rozdíl mezi národem na papíře a národem ve skutečnosti.

Kdo četl v Praze v kavárně „N. L.“ myslel: toť už není v Čechách ani vesnice, kde by nebylo jitření husitského; kdežto my tady na venkově se divili nad tou smělostí, ba drzostí, řkouce: „Kdo pak jim dal právo, aby nás přes noc přetvořili v novohusity či lépe v moderní nevěrce?“

Toho neupíráme, že „N. L.“ čili Gregrovcům z hnutí novohusitského nemalý prospěch materiální (peněz do kapsy) vzešel a že i dvojitíhodným pánům pastorům jak augsburského, tak helvetského vyznání vzešla naděje lovití v zkalené vodě náboženských předsudků — vlastně domněle uražené pýchy národní — pro „svou stranu“ nějaké ty kapříky, zvané „taky-katolíky.“

Nadáli se, že se budou díti houfné odpady od víry katolické, a poněvadž k starokatolíkům německým odpadnouti pravému Čechu by ani nenapadlo, protož již roztahovali rámě svá k objetí „ctitelův Husových“ ve svých modlitebnách, v nichž večere Páně pod obojí, kdyby se zračilo, pro ně uchystána, ovšem že i bez sv. zpovědi, beze mše sv., bez postu, ač to mistr Jan Hus na každém věřícím přísně vyžadoval.

Než přišla do toho influenza a ta to všecko dvoj- a trojtíhodným důstojníčkům pokazila. — Ó té nešťastné chřipky!

Co ale jest faktum, skutkem dokázaným, že ani jeden biskup, ani jeden kněz, ani jeden jáhen, ba ani jeden boboslovec nesouhlasil se strojenou úctou Husovou, a věru kdyby mohly „N. L.“ aspoň jednoho kněze husitu pro sebe uloviti, udělali by jej na nejmně „busarem“; letos však ani H. . . jim páradu nedělá. Naopak veškeré kněžstvo, celý klerus český jde svorně za Jeho Em. nejd. arcibiskupem a arcipastýřem svým tam do Říma k pastýři pastýřův, a tím upřímněji se vine k té skále Petrové, nynějšímu sv. Otcu Lvu XIII.

A tak kdyby jen tuto svornost českého kléru mělo poslední proticírkevní hnutí husitské za následek, dosti by bylo příčiny k blahoslavení té chvíle, kdy vztek proti církvi katolické vysloven: „Husité to jsme!“

Nebudou-li v Čechách v XIX. a XX. věku žádní Rokycanové — pak nebudou také žádní Prokopové — Grégrovcí atd.

Z toho vysvítá, že největší — ovšem mravní — užitek z toho pověstného rozmachu husitského má a bude mítí Církev sv. katolická! V. B.

Vhodné odpovědi na námitky proti katolické víře nejčastěji pronášené.

Upravil M. V. Zahradnický.

(Pokračování.)

Ale neobměšlejší někteří lidé takovoutěž chválou Pána Boha? Kdyby dobrota Jeho nikdy netrestala, kdyby Jeho pohrůžky jenom práznými slovy byly, kdyby Jeho hřímání bylo jenom pouhým ozvukem ve vzduchu, řekněte, měli bychom pak příčinu se ho báti? Ti, kdož o něm takovou chválu pronášejí, nectí Jej ale hrozně se Mu rouhají. Jestliže Pán Bůh tak dobrý jest, že Mu na tom nezáleží, co my činíme, proč nám tedy dal zákony, proč nám

*) Hrom a peklo! — Kdo jste Boží bojovníci!

dal příkázání? Bylo by zajisté směšné a nemoudré, něco důtklivě přikazovati, co by nijakého významu nemělo, a k čemu by pak byl tolik hrozeb a těžkých trestů přidával? Stal se snad Pán Bůh takovým ješitným mluvkou, jako my ubozí červíčkové, jenž tím pyšněji si počínáme, čím více toho vědomi jsme, že nemůžeme dostáti danému slovu?

Pojem, jaký nám Písmo sv. o dobrotě Boží podává, srovnává se s Jeho neskončenou spravedlností. „Dobrý a sladký jest Pán Bůh,“ stojí v Písmě sv., Pán Bůh jest vskutku dobrý a sladký, avšak On je též spravedlivý; On je dobrý, a jelikož takový jest, vtělil se a zemřel za nás na kříži; On je dobrý a proto uděluje nám nepočetné dary k našemu spasení; On je dobrý a proto očekává od nás i po pádu našem, že za odpuštění prositi budeme; On je dobrý a proto připravil nám věčnou odplatu, jestliže Jej milovati budeme. To je sice pravda neomylná; avšak dobrota Jeho nečiní Jej slepým, nerozumným nebo spoluvinným zlomyslnosti naší. On je dobrý, avšak přece zavrhl tisíce hříšných andělů do pekla; On jest dobrý, ale přece shladil celé národy se země, když míra hříchů jejich naplněna byla; On je dobrý, ale přece stihá svět zjevnými i tajnými pokutami; On je dobrý a přete smete člověka často uprostřed hříchu; On je dobrý, ale proto nepřestává do pekla zavrhovati lidi, kteří ani před smrtí svou nesemřili spravedlnosti Jeho. A jakože ani sebe větší počet hříšníků nezviklá trůnu Božího, tak i pokrytecká chvála bezbožníků nemůže jím pohnouti, aby se pod ní před hroznou spravedlností Boží upokojili.

4. „Ale,“ odporují někteří bláhovci, „pak by se Pán Bůh mstil, a to by nebylo přiměřené Jeho neskonalé vznešenosti, aby se mstil.“ Skutečně, nám pozemským červíčkům se nesluší, Pánu Bohu se rouhati, Jej každého okamžiku všemi způsoby urážek vyzývati, a nesluší se Pánu Bohu, úcty a vážnosti se domáhati. Rozmysli si přece, co praviš, když o pomstě mluvíš a ji Pánu Bohu připisuješ. Nám ubohým smrtelníkům zapovídá se všeliká osobní msta ze závažných příčin, poněvadž nepoznáme nikdy velikost viny, kterou proti nám někdo spáchal, jelikož leží v srdci jeho a to zná jenom Pán Bůh. Msta se proto zapovídá, poněvadž zavírá v sobě výkon vznešené důstojnosti, a jelikož této žádný soukromý člověk nemá, nesmí onu vykonávati na jiném; msta se zapovídá, jelikož naruživosti naše, kterým podléháme, matou úsudek náš ve vlastní věci; msta se zapovídá, protože Pán Bůh chce, abychom se v pokoře a v lásce Pána Ježíše cvičili, a ještě z jiných důležitých příčin, které zde všecky uváděti nemůžeme. Dle těchto důkazů jest naše osobní msta hříchem a vadou. Tomu však není tak u nejvyššího Pána Boha. Hřích jest těžké porušení pořádku a věčného zákona Božího a proto musí být usmířen. Dokud člověk hříchy své dobrovolným pokáním neodčiní a neodvolá, bývá všelikými tresty stihán, a k tomu jest Pán Bůh jakožto původce všeho pořádku zavázán, trestající rámě své pozvednouti, nebo jenom Jemu povědomy jsou všechny viny a jejich okolnosti, a protož jest soud Jeho vždy neskonalou správností; u Něho jest nejvyšší dokonalost a proto vykonává jenom právo své. Pomatené naruživosti nemají a nemohou míti žádného vlivu na Něho a proto soudí vždy v nejhlubším míru, trestá pak hříchy, jelikož toho vyžaduje jejich šerednost a Jeho neskončená spravedlnost.

Ať se nikdo neklame záminkou, že Pán Bůh přece jen dobrý jest, neboť by se snadno ocitl v nebezpečí, že by Jej jen spravedlivým shledal. Bylo by dobře, aby hlavně dva druhy hříšníků na to často pomýšleli: předně ti, kteří tak mnoho si zakládají v nesmírné důvěře na dobrotu Boží. Vždyť Pán Bůh zrovna vedle milosrdenství svého má povinnosti tyto hříšníky trestati, aby se nezakořenila na světě tak strašlivá zásada, jako by dovoleno bylo, Pána Boha tím drzeji urážeti, čím dobrotivější On jest. Jiný druh hříšníků libuje si zase v tom, že tvrdošijně dobré lidi, jež trpělivě vše snášejí, utiskuje, s nimi stále bojuje, po nich nohama šlape, je olupuje, o jejich bezžítí usiluje.

Nyní ovšem nemohou a neschopí se dobří lidé mstít na svých odpůrcích, avšak přijde den, kdy prosti všech nárůživostí a z čisté lásky ku spravedlnosti rukou svých k nebi pozdvihnou a zvolají: „Pomsti krev naši!“ A Pán Bůh, jemuž jedině pomsta jest zůstavena, uslyší hlasu toho i vyslyší a ukáže, že Mu v tom dobrota Jeho nevádí, hříšníky trestati, jak bezbožní dokazují, aniž spravedlnost Jeho nepřekáží, urážky pomstiti, které Jeho služebníkům jako Jemu samému byly činěny.

R o v n o s t.

Změřil Fr. X. Včk.

(Dokončení.)

Proč má mít jeden víc a druhý méně? Proč jeden má oplývat všem a druhý trpět nedostatek? Toť jest ovšem nesrovnalost veliká a v mnohém i nespravedlivá, ale léčení její muselo by býti docela jiné, aby vedlo k cíli, než jaké blásají lidé velebící heslo: „rovnost.“ Rozdělme všechen majetek stejným dílem, ať má každý, kam by hlavu dal a potom je po nouzi! Co myslíš čtenáři — jest pravda, co zde jsi právě četl? Ty snad bys také dostal kus pole a snad také kousek louky k tomu a dostal bys také něco peněz do kapsy; co soudíš, bylo by pak tedy na světě po vši bídě — byl by pak blahobyť?

Člověk, který jen povrchně myslí, domnívá se, že by byla bída na dobro vystěhována z příbytků lidských, ale mýlí se velmi!

Dovol mi, čtenáři, zeptám se tě, co bys dělal ty, kdyby dnes rozdělil se svět na samé rovné kusy půdy, že by všecko vypadalo jak tenké nudle. Co bys dělal nevím, a proto nemohu na tvou odpověď čekati, ale povím, co by dělal můj soused, kterého znám. Ten by si koupil pěkné koně, protože je po nich jako blázen; vedle něho soused by si koupil pěknou pušku a pronajmul radši větší než menší honitbu, aby se ji nabažil; za ním zůstává jiný občan, který by s majetkem moudřeji naložil, a koupil by si vědárko domů, aby nemrhal čas chůzí do hospody a z hospody. Co by jiní ještě dělali, kdož pak to ví; tolik jest jisto, že by každý jmění svoje spravoval podle své chutě. Ještě dnes by si někteří zasedli ku kartám a hráli by do bílého dne; kdo by z nich vyhrál? Nejspíš jen šenkýř, protože by jim nadarmo nesvítil a nesloužil. Zítřka by se vyrazení opakovalo zas a po desíti letech by mohlo se dělit na novo, protože by někteří z jejich dílu neměli nic, leda souchotě nebo zkažený žaludek aneb ještě něco horšího.

Ale snad by to tak nebylo! Lidé by si majetku teprve vážili a se přičiňovali. Ano. Ano, to se dobře řekne, ale nikdy se neprovádí. Nedávno podělil starý hospodář děti svoje: dcerám dal po 2000 zl., a synovi druhorozenému 1000 zl. Podívejte se na ně, jak každý hospodář. O nejstarším povídají, že nemá už ničeho a každé dceři se jinak vede. Neří-li ještě tobě dosti jasná věc — tedy se podívej v sobotu po výplatě do hostince a do příbytků jak to všude jinak dopadá — jak každý jinak potřebuje — žije — utrácí a si stojí. U vzdělaných pánů není lépe než u ostatních. Chtěl-li bys se o tom přesvědčiti, musil bys po prvním na ně dávat dobrý pozor a pak posledního uzavírat s nimi účty. Jedněm se nedostalo — jiní vyšli právě, třetí dokonce něco uložili.

Rodina nečiní v tomto účtu největší rozdíl; kolikráte četná rodina — při stejném platu lépe vychází než menší rodina. Takovýchto nesrovnalostí jest velmi mnoho.

Znal jsem jednoho vojáka, který po celou dobu svého vojenství nevěděl, co jest hvězda na límci. Byl jenom sprostým vojákem a zahospodařil si na vojně na celý oblek a hodinky. Znal jsem důstojníka, který měl o mnoho více a když umřel — vlastně byl zabit — zůstaly po něm dluhy. Čím to je? Mělo by se snad sprostáčkovi onomu ubrati a dáti důstojníkovi? A kdož by mohl zde vypsat všechny kroniky, kterak bohatí schudli a chudí zbohatli? Mělo by se snad pořád dělit? Kdož pak by chtěl pořád podobné počty vésti.

Abys dobře pochopil, že na světě nesrovnalost bude — podívej se na své hodiny na stěně a pozoruj je. Kdy jsi je posledně natáhl? Jak šly? Oč se předešly aneb opozdily? Jak dobře víš, že hodiny ob čas musíme vždycky řídit. Jednou je popoháníme, podruhé je zdržujeme — jak třeba. Není na světě hodin, aby dobře ukazovaly a o nic se nepředešly ani neopozdily. Každé hodiny jdou jinak.

Tím si krátil čas Karel V., císař mocný, když sklonek života svého trávil v klášteře. Musil býti snad nějaký podivín. Poslechni, co dělal. Do svého pokoje dal samé hodiny — všelijaké soustavy a hleděl je zařídit tak, aby šly stejně a aspoň dvoje aby jedním chodem tikaly. Natahoval hodiny, piloval kolečka, přitahoval šrouby — závaží měnil, kývadlo zkracoval neb zdloužil — všechno dle své vůle a dle rady zručných hodinářů — a vše nadarmo. Konečně ho práce omrzela a zvolal: ani hodiny nemohu uvést do pořádku, aby stejně šly, kterak jsem mohl zavést pořádek mezi lidmi!

Věru řeč císaře Karla V. stojí za to, abychom o ní více promluvili. K hodinám mohl přidati a ubrati co jak se mu vidělo — mohl kolečka a závaží měnit, kdy chtěl a nemohl je přivést v stejný chod: Čím méně lidí lze tak řídit, aby všickni jednoduše žili.

Člověk jest daleko spletenější než hodiny, kdož se v něm vyzná! Zvláště proto jest člověka těžko řídit, protože má vůli svobodnou. Závaží u hodin můžeme změnit, kdo však změni vůli člověka, když sám nechce?!

Proto vůle člověka působí, že jde buď do předu aneb do zadu, vstoupá nebo klesá, bohatne nebo chudne, lepší se neb pustne. Proto také se lidem různě vede. Když hodiny se pořád předcházejí, za měsíc mohou býti o celý den napřed — když se pozdí, mohou tak o celý den se opozdit. Nechme teď hodiny rukou lidskou udělané a podívejme se na nebeské hodiny, které již 6000 let jdou a nezastavily se než tenkrát u Gabaonu. Kdo chce mítí pravý čas na svých hodinkách, musí je řídit podle hodin nebeských. Mám sice troje hodiny v domě, ale nejlépe ukazují mi — sluneční hodiny. Neukazují sice pořád, ale když ukážou, vypočtu si dobře pravý čas a nařídím kapesní hodinky.

Naše vůle toť jest závaží, které řídí náš život; aby se bral pravou cestou ani prudce ani pomalu, máme cestu a čas a pravdu ukázanou v Ježíši Kristu. Když by všickni denně zařídili vůli dle jeho vůle, jak nám přikázal, nemohly by se tak veliké nesrovnalosti ukazovati.

Toť jsou světové hodiny nebeské, které ukazují vždy pravý čas. Řídil jsi již hodiny svého života podle hodin oněch! Chceš-li přijíti v čas ku vlaku jedoucímu do království Božího a nechceš přijíti ani příliš napřed aneb dokonce pozdě — řiď se dle hodin Ježíše Krista. —

Když však člověk ani hodiny nemůže udržeti v jednodušším chodu, kdož by chtěl si osobovati takový důvtip, že by chtěl v lidstvu rovnost zavést. Nejvíce působí v naše jednání ono přesvědčení, které nazýváme věrou. Tato víra jest ředitel našich skutků. Kdež víry není, která by řídila jednání, tam se jedná docela dle jiných pravidel.

Podívejme se na karbaníky, jak hrají. Mají pravidla ve hře, podle kterých se řídití mají. Pravidla platí pro všechny bez výjimky. Když však mezi hráči sedí nepoctivec a hledí tajně hráti proti pravidlům, které ostatní zachovávají, poruší rovnost ve hře a okrade ostatní hráče.

Není jinak mezi lidmi. Také lidé mají pravidla života, která jim nedal ani kníže, ani král, ani císař, ani žádný učenec, ale která jim dal Bůh Sám.

Nejprve jim dal pravidla do srdce; pak jim znova pravidla připoměl na Sinaji, konečně jim je znova připoměl a vyložil zákonodárce Náš: Ježíš Kristus, vtělený syn Boží.

Pravidla Kristova jsou pro všechny, kdož je nezachovává jest jako falešný hráč. V pravidlech Kristových postaráno jest o rovnost velmi dobře. Protože však někteří falešně žijí — porušují rovnost a působí křiklavé bezpráví. Kdož chce rovnost zaváděti, musí hleděti, aby všickni dle jednoho pravidla žili. Kdož chce zavést rovnost a pravidlo křesťanské odstraňuje — pracuje vlastně proti rovnosti.

V době Šalomounově bydlely pohromadě 2 ženy, z nichž každá měla dítě. Zalehla žena nedbalá dítě své a chtěla si přivlastniti dítě druhé ženy. Divná věc, že děti své nerozeznaly na jisto; musely býti ještě maličká broučková. U malých dětí není zvláštního výrazu v obličeji, lehce by se mohlo státi, že by se i matka mezi více dětmi zmýlila. Když dítě roste — tvoří si takoruka duše zvláštní svůj obraz ve tváři, maluje v ní své světlé i stinné stránky. Různý život působí také různou tvář.

Podobně se děje i v životě lidském společném. Dle způsobu života jednotlivců hlavních utváří se poměry zevnější. Když závažní jednotlivci rovnost poruší — pak následky se dostavují samy.

Protože různě lidé žijí, jednotu zavésti nikdo nebude moci a nerovnost potrvá. Nerovnost nejen v majetku a v stavu, ale i ve cti. Však při této příležitosti znova musím připomenouti, že nerovnost zaviněná nespravedlností, ze všech sil má býti odstraňována, a láska křesťanská má vyrovnávati, co vezdejší život sebou nerovného přináší. Tato láska křesťanská má nedostatky lidské společnosti mírniti. Chci k vůli jasnosti dáti příklady.

Láska křesťanská má býti jako tmel, kterým se různé věci v jedno spojují; jako hoblík vyrovnává na dřevě nerovnosti — tak má odstraňovati i láska každou nesrovnalost a má dáti člověku takové brejle, aby v každém poznával bratra svého.

Však i mezi bratry není úplné rovnosti ve všem — ale jest mezi nimi rovnost jaksi největší.

Mnozí závistivě pohlížejí, že někteří lidé větší požívají cti než jiní. Pouhé cti se ovšem nikdo nenajedl a proto by někdo neměl čest někomu záviděti. Závisť však je nemoc, která rozežírá srdce největší části lidí. Kdybys snad také trpěl závisť a nepřál počty jiným, chci několik slov na objasněnou připojiti.

Jakub, starý patriarcha, měl 12 synů a měl nejraději Josefa. Nejinak jest i mezi lidmi s úctou. Úcta neb čest jest jako láska. K některému člověku cítíme ihned náklonnost a k jinému jakýsi odpor. Těžko poroučeti srdci. Aby srdce nepřekypělo, můžeme řídití — ale nemůžeme předpisovati — aby rovným dílem podělilo všechny lidi svatým citem přátelství. Ano bylo by nespravedливо mezi všechny lidi stejným dílem úctu a přátelství dělití, protože není všechno stejné úcty a lásky hodno.

Jsou stejně cti a pomilování hodni muži, z nichž jeden propíjí a prohrává denní výdělek a domácnosti své jest na pohoršení — a druhý v pracovitosti a skromnosti své jest vzorným učitelem dětí svých a příkladem ostatních!

Právě úcta a láska má býti věnována ve větší míře těm, kteří dobří jsou aneb dobrými býti se snaží. V tomto ohledu jest jakási spravedlivá nerovnost. Kéž by jí bylo více. Ty přičiň se, abys jen cti hodným věcem, skutkům a osobám — větší míru úcty věnoval, než předmětům stojícím daleko za ctihodnými.

Mnozí velcí páni s malým mozkem počali hlásati a prováděti rovnost, ale vzali věc za opáčný konec. Počali rovnati, kde mohli počkati až se narovnajjí poměry jinde.

O prázdninách byl u mne professor návštěvou a četl vedle ve světnici noviny. Slyším ránu a slova k sobě samému pronešená: „toť je hotový škandál.“

Otevru dvéře a ptám se na příčinu. „Ale — odpoví — ti lumpové na Pankráci mají i umývadlo ve svém kriminálu a doma se nechtěli ani u pumpy mýti — a mají stoleček a stolicu a věšák, jaký pořádný venkovan ani nemá — a pořád hlásají rovnost!“ Dal jsem mu ovšem za pravdu. Toť podivná rovnost, když s tak velikým nákladem a starostmi se hledí zpříjemňovati život lidí, kteří byli a jsou bičem všech dobrých. To má býti rovnost! Abych rovnost tuto ještě lépe objasnil, povím několik příběhů pro zasmání a pro rozhorlení.

Tatiček jeden venkovan přišel navštívit svého synáčka do plzeňské věznice. Mohl promluvit s ním. „Jak se máš, dítě“, ptal se otec. Syn si stav svůj pochválil: „lobře, tatínku, mám dvakrát za týden maso — máme také brách, knedlíky a podobně.“

Otec nechtěl věřiti sluchu a dodal starostlivě: „dítě, drž se, ať tě odtud nevyženou — doma to nemáš!“ Není nad rovnost! Potom se divme, že lidé si hledí dopomoci ku — kriminálu.

Kolik neduživých a nezhojitelných lidí chodí po městech a vesnicích a musí ve větru, dešti a blátě žíti ode dveří ke dveřím a prositi za kousek chleba, aby zahnali hlad, a nikdo jim ještě nezbudival — nepravím palác — jako v Pankráci a jinde — ale ani pořádný byt. Tuhle darebáckou historii nechme stranou — protože člověku se při ní žene krev mnoho do hlavy a to není zrovna dobře. Podívejme se raději, jak církev a její světci se starali o rovnost. Nemocnice, chudobince, nalezince — (ale ne takové jako teď, kde každá lehká ženská má hned zaopatření a po starosti — kdežto poctivá matka bývá ve velikém nedostatku) to všechno jsou díla křesťanské rovnosti. Těm lidem, kterýmž uděleno velké břemeno — těžký kříž — těm běží nejdříve církev ku pomoci. Když může i jiným pomoci, pomůže, ale pomáhá nejvíce těm, kdož podpory hodnější jsou. To jest nerovnost křesťanská, pro kterou bys ty byl?

Obec státní se již postarala o zaopatření všech zločinců — a rozvrhla na každého poplatníka přírážku; o nezhojitelné a opuštěné — starají se stoupenci sv. Vincence, kteří ze svých příspěvků a sbírek mezi dobrými lidmi (a těch jest teď již pomálu) chtějí zbudovati dům, aby tam našli úlevu ve své bídě. Jak nerovně jest podporován tento spolek křesťanské lásky.

Znám jednu ženskou v sousední vesnici, která má 10 dětí a dosud žádného muže. Nevím zrovna určitě kolik jich přišlo na svět v pražské porodnici — ale 5 neb 6 jich bylo. Stálo by za počítání, kolik zlatých tato lehkomyšlná osoba dostala podpory, protože do 6 let o dítě se musí země postarati. Znám také jednu ženu vdovu, která béře na dítě poctivé a úřednické toliko 1 zl. 50 kr., tedy ani polovici co děti z nalezince. Ach rovnost!

Kdo má větší úctu? Kdo se těší větší přízni! Kde jest křesťanská rovnost!

V Evangeliu čteme, že Kristus Pán nechtěl vyslyšeti ženu kananejskou, protože byl hlavně poslán ku ovcím domu israelského. Když pohanská žena stále prosila: „Pane, pomoz mi“, Pán Ježíš ji zkoušel říka: „Popřej nejprv dětem nasycení! Není dobré vzíti chléb synům a vrci jej psíkům.“ Žena pak odvětila: „Tak jest, Pane, ale i štěňátka jedí drobty, kteréž padají se stolů pánů jejich.“

Šťastná ženo pohanská! U vás tedy to bylo moudřeji zavedeno než u nás křesťano-pohanů — protože u nás bérou dětem chléb se stolů a dávají jej — lehkomyšlným a darebným — a to všechno ve jménu rovnosti.

Však nezasloužíme nic jiného, protože jsme sami zaházeli studánku křesťanskou a pili z cisteren pohanských.

My křesťané chodíme klanět se do Dán a do Bersabe, ale do Jerusalema, sídla pokoje nechodíme. Když se hodí mezi křesťany heslo, ihned se všickni jemu klaní, jako by bylo z úst samého Spasitele a zatím pocházejí z úst lidí takových, kteří nezasluhují, aby nosili jméno křesťanské. Protože

se křesťané klaní moudrosti lidské a odvrací se od moudrosti věčné — proto nerovnost mezi námi.

Rovnost! Rovnost! — Tupte všechno křesťanské a posmívejte se všemu svatému — a klaňte se každému slovu, které pochází z úst lidských.

Měj se dobře, čtenáři milý — přemýšlej o věci ještě sám a pomáhej božiti modly lidské. —

Význam starých cechů pro život křesťanský.

Podává Vlastimil Hálek.

Naši předkové vynikali zbožností. To jim přiznávají všickni historikové. Ve všem jejich jednání bylo náboženství na prvním místě. V paláci královském, v komnatě rytířské i ve světnici staročeského řemeslníka vanul duch téže zbožnosti a lásky k Bohu. Všimněme si posledního stavu, totiž řemeslnického.

Ozdobou staročeských řemeslníků byla mravnost, počestnost a poctivost na základě náboženském. A proto u nich bylo řemeslo příčinou blahobytu, moci, síly, vlastenectví, pospolitosti, úcty k vrchnosti, spravedlnosti, spořivosti, péče o chudé, nemocné a sestárlé. Vždyť všechna práce, a tedy i řemeslo posvěceno jest Bohu, jak staročeské přísloví „člověče, přičiň se a Pán Bůh ti požehná“ ukazuje. To dosvědčují i překrásná slova ndp. biskupa Brněnského nedávno pronesená: „Povznešení dostalo se práci a řemeslu, když tesařský řemeslník zvolen za pěstouna vtěleného Syna Božího, a Syn Boží sám řemeslnické práci se podjímal. Práce posvěcená potom Syna Božího nemohla již více býti zaměstnáním úhonným a nečestným, anobř povýšena byla na důstojnost díla bohumilého, a řemeslník s posvátnou hrdoostí pohlížeti mohl k Ježíši Kristu, jako božskému soudruhu svému. Církev pak práci tou měrou brala ve svou péči a ochranu, že ji netoliko věřícím za povinnost ukládala, alebrž i zvláště pěstovala, najmě v řeholních osadách svých, v kterých, pokud Francie se týče, Montalambert tvrdí, že tři osminy měst z nich se vyvinuly.“ (Vzáj. 1888. č. 10.)

Vznešenosti a ceny práce byli si staří řemeslníci vědomi jednak sami, jednak byl poučováni vlasteneckým kněžstvem při slovu Božím. Spolčovali pak se v družstva zvaná cechy.

Členové cechů byli povinni vésti život nábožný, příkladný, býti ke každému laskavi a snáselivi. Všimněme si výsady cechů sloučených v Mladé Vozici ze XVI. století, a hned na začátku čteme: „Předkem Pána Boha se báti, čeleď svou také k tomu míti, při tom pana tatíka a paní matku, též i jeho čeládku v uctivosti míti, zlého mluvení před nižádným nečiniti, ale se vši uctivostí k nim se chovati tak, jakž Pán Bůh přikazovati ráčí.“

Pan Michal Španovský z Lysova dal zase soukeníkům na svých panstvích „k rozšíření cti a chvály Boží“ jsa „k tomu láskou křesťanskou hnut“ tento pořádek: „Aby se Pána Boha báli, na modlitby a chválení jména jeho svatého do chrámu Páně pilně se scházeli a Jeho božské milosti rádi sloužili. Tím způsobem Nejsvětější Rodičce Boží Panně Marii pobožni byli (pro jejich větší požehnání).“

Cech obuvnický Hradiště Hory Tábora z r. 1627. měl v prvním artikulu: „Čest a chvála Pána Boha Všemohoucího aby se rozmáhala.“ Zdalíž tím není jasně dokázáno, v jak velké vážnosti byla sv. víra? Jak se přísně dbalo na plnění přikázání Božích? Tím dávali staří řemeslníci na srozuměnou svoji víru, že bez Boha a Jeho požehnání se žádné práci nedaří.

Byl to i nábožný obyčej starých řemeslníků, že časně ráno před počtím práce denní chodili do kostela na mši sv., při níž mnozí v proslulých sbo-

rech literárních zbožné písně pěli. Tím pak mnoho času neztratili, za to však Boží požehnání provodilo jejich práci.

Jakým pak způsobem světřvali v Čechách řemeslníci neděli? Léta 1652. bylo nařizeno: „Žádný bradýř, žádný holič, žádný lazebník svou bradýřskou neb lazebnickou světnici před polednem v svátek a v neděli, handlíř pak neb prodáváč přes celý den nedělní, aby svůj krám neotvíral. Podobně kde se jarmarkové v neděli neb ve svátek držívali, aby v ty dny žádný žádných věcí k prodeji nevykládal až teprve po službách Božích, to jest po zpívané mši svaté a po kázání. V ty časy aby žádný veselí neb jakékoliv smlouvy a trhy před polednem nekonal méně, aby někdo celý den sváteční neb nedělní ryby lovil, ptáky chytal, zvíř honil a v roli pracoval.“ (Beckovský 413.)

Předkové světřili dny Páně a přece byli velmi zámožnými. Vždyť svěcením neděle žádný řemeslník neschudnul. Vždyť na jiné straně mu to Dárce Všehomíra vynahradil.

Jinou krásnou vlastností staročeských řemeslníků bylo, že se sestupovali v literární sbory.

Význam spolků toho druhu označují slova, jimiž takový sbor v Pacově byl založen: „Item měl jest pan Michal Katz žádost, že náklad udělal na tu knihu, na graduál, aby na něm zpíváno bylo každú neděli a každý den; a to poručil konšelům nynějším i těm, kteříž potom budoucně budú, aby v tom práci měli, a oni to na se vzali, že o tom péči míti budú a v apoštolské dny a všecky svátky zpívati budú.“

Řemeslníci pokládali to za velké vyznamenání, mohli-li v tento spolek přijati býti. Stanovy jeho zavazovaly k rozličným modlitbám a také k modlitbě před každým jídlem s celou rodinou: „Oči všech doufají v tebe, Hospodine, a Ty dávaš jim pokrm v čas příhodný, otvíráš ruku svou a naplňuješ požehnáním.“ Všickni pak členové to svědomitě vykonávali.

Zbožnost pak předků jevila se dále nařízením: „Opět tíž řemeslo aby podlé jiných řemesel ku cti a chvále Pána Boha svíce před Tělem Božím stála.“ A u jiného cechu čteme: „Svíce veliká ta aby k ozdobě chrámu Božího před oltářem stála a světlem svým ke cti Pána Boha Všemohoucího opatřena byla.“

Byl pak to život v pravdě křesťanský, když i světské vrchnosti doblédaly k plnění zákona Božího a nařízení církve sv. platně ve skutek uváděly. Ze se to řádným způsobem dělo, dočítáme se v listinách Pacovských: „Majíce v tom církve svaté římské katolické nařízení poroučíme, by všecko dobré svůj průchod mělo a ke cti a chvále Pána Boha Všemohoucího, přeslavné Panny Marie a všech Božích svatých svůj vzrůst bralo a všudy hlásané býti mohlo.“

Ze všeho vysvítá pevná víra a důvěra v pomoc Boží předků našich, z jichž celého života vane něžný duch učení církve sv. Ničeho nečinili a nepsalí, aby na Boha nevzpomněli; všimněme si ku př. určování času u nich, kde vždy znamenali jméno svatého na ten den připadajícího, jako „v úterý den památný Očišťování blahoslavené Panny Marie, Matky Pána Krista jinak Hromnic léta Páně.“

A co dříve bylo řemeslníkům nejsvětějším, tím teď opovrhují; co bylo jejich štěstím, to teď zanedbávají, a odkud dýchala láska již dříve, toho nyní nenávidí.

Kolik rodin řemeslnických za nynější doby s náboženstvím ztratily i spokojenost i štěstí rodinné. Kdo sečte ty řemeslníky, kteří opovrhnuvše církví svatou a náboženstvím zjeveným, klesají hloub a hloub v záhubu tělesnou i duševní . . .

Nyní si všimněme, jaký byl pospolitý život starých řemeslníků. Mohl by se nadepsati slovy: „Láska křesťanská v důkazech.“ Ve všech artykulích nařizujících péči o chudé a nemocné dodává se „pro Pána Boha.“

(Pokr.)

Š t a s t n ý s e n .

Vypravuje Marie Hanačiková.

Bylo mlhavé podzimní jitro. Právě odbila osmá hodina. Ve velkém, však chudé zařízeném pokoji jest ticho. U okna sedí dívka asi šestnáctiletá, skloněna nad pestrým vyšíváním. Často v práci ustává a přistupuje k loži, kde její churavá matička odpočívá. Tvář spící paní prozrazuje mnohou přetrpěnou bolest; čelo kryjí hluboké vrásky.

Však co to?

„Matička se usmívá, a jak blaženě“, zašeptala dívka, „zajisté ji ve snu obléhá štěstí, jehož ve skutečnosti postrádá!“

S povzdechem usedla znova k oknu, avšak jindy tak pilná, dnes marně se cbápe práce. Ruce jí klesají, oko se kalí horkými slzami, trudné myšlenky vynořují se z temna minulosti

Ach, dnes výroční den úmrtí otceva, dnes tomu šest let, co je opustil. Byl úředníkem se skrovným platem, nicméně si zahospodařil malou částku peněz. Deset let žil šťastně se svou chotí, až krutý osud zhoubně v jejich blaho se vmísil. Dlouhá, těžká nemoc uvrhla otce na lůžko a pohltila všechny úspory, tak že po jeho smrti nezůstalo vdově ničeho! Nastal jim život pln bídy a strádání. Matka se chopila ruční práce a ona, jakmile vyšla ze školy, pilně matce pomáhala. Ale kam to všechno stačilo! Nejvíce želely malého dvanáctiletého Karla, jenž jevil mnoho nadání a chuti pro studia, pro velkou chudobu matčinu však nucen bude, po dokonaném čtrnáctém věku hrubé práce se chopiti, by též již na živobytí přispíval. Upřímná sestřička pocítila palčivou bolest, kdykoliv pohlédla na toho milého, dobrého hošíka, jehož nadání má býti zanedbáno! Zdálo se, že neštěstí i nadále chce jim po boku kráčet Následkem mnohého pláče a dlouhých probdělých nocí při namahavém vyšívání, sezlábnul matce zrak a neduh, jenž její špatné zdraví schvátíl, učinil ji k práci neschopnou. Musí nyní sama o výživu se starati, musí píti zdvojnásobniti! Avšak jak jest to těžké, když ubohá matička obsluhy potřebuje, a ona nikoho nemá, kdo by ji v tom zastal! Příbuzných není, a přátel — těch chudý nezná. Pro najatou ošetřovatelku nemá krejcaru zbytečného, všechno, nač pomyslí, mluví k ní o nedostatku. A ten jejich chudičkový příbytek! jak dlouho v něm bude smět zůstat, až nebude moci zapraviti nájemné? „Ubohá matičko“ vzdychla dívka polohlasitě, „ty's hodna knížecího paláce a ne malé komůrky, do níž snad co nejdřív odsouzeny budeme! Hu, jak zde chladno!“ zahalila se pevněji v ošumělý šátek. „Ach, otče milý! co jsi nás opustil, zaujala samá strast' tvé místo!“

Zakryla si tvář, a bolestné štkání neslo se tiše světnicí.

„Anninko, ty zase pláčeš“, ozval se pojednou truchlivý hlas. Dívka vyskočila a rychle osušila oči.

„Dobré jitro, matinko; jak jsi se vyspala?“

„Dnes dobře, dceruško.“

„Pozoruj to, jsi veselejší; a zajisté jsi měla nějaký pěkný sen, neb jsi se před chvílí ze spaní usmívala.“

„A ty's zase plakala“, děla nemocná s jemnou výčitkou.

„Ach odpusť, matičko, že jsem tě zarmoutila; nemohla jsem se dnes ubrániti trudným myšlenkám. Vždyť tomu dnes šest let, co nás otec opustil, a při vzpomínce na mnohé strasti, nám z jeho úmrtí povstalých, na naši chudobu a na tebe, kterak sklíčená jsi nemocí, a jen nedostatek tě brání v uzdravení — tu nezdržela jsem se slzí.“

Nemocná chvíli mlčela, pak pravila: „Všemohoucí, v něhož jsem vždycky věřila a pevně doufala, od nás Svě ochranné ruky nevztáhne. Dnes mi dal pro potěšení tak krásný sen, jenž ve mne vzbudil tajné jakési tušení, že se na nás ještě lepší časy usmějou.“

„Jak jsi šťastná, matinko, že víra ve sny ti připraví alespoň trochu milých chvil! Já bych se jimi nedovedla potěšiti. Již tolik pěkných jsi měla, a přece se ti ani jediný nevyplnil; je vidět, že nemají ke skutečnosti žádného vztahu.“

„Sny pocházejí od Boha, milé dítě, já tomu pevně věřím. A poněvadž nikdy nevíme, kdy nás něco příjemného nebo nepříjemného očekává, zdá se mi, že sny nás na to připravují.“

„A přece se ti ještě nic příjemného nepříhodilo“ namítala Anna.

„Doufej, milá dívko,“ pravila zbožná paní, „snad nebes Pán nám něco milého chystá.“

„Máš snad tušení, co by to bylo? víš snad?“ vyzvíдалa dcera.

„Ne, ne,“ chvatně odpověděla vdova, „ale teď poslyš, co se mi zdálo. Seděly jsme obě i Karliček u stolu při práci a počaly o otci rozmlouvat, když on sám do pokoje vstoupil, zdráv a vesel. My s jásotem ho uvítaly, jakoby byl se navrátil z daleké cesty. Chvilu s námi hovořil, pak nás vyzval, abychom ho následovaly. Zavedl nás do krásného domu, do velké zahrady. Ukazoval nám četné pokoje, pěkně zařízené a pravil: „dům i zahrada náležejí nyní vám. Váš chudičkový příbytek opustíte a budete zde bydlet. Již po mnohá léta mohli jsme tohoto blahobytu požívat, kdyby Filip —“ nedopověděl, jen ukázal na jakéhos muže, vedle nás stojícího. Pak dodal: „Ale teď Bůh jeho srdce obměkčil a zase je všechno dobře.“ Na to se s onou postavou objali, já též dostala políbení, a hned na to jsem se probudila.“

„To políbení pocházelo ode mne,“ usmála se dcera; „nahlédnuvši, zdali spíš, dala jsem ti v čelo políbek, o němž se ti pak zdálo.“

„Ty tedy nevěříš, že by můj sen něco dobrého znamenal? A přece je tak mnohoslibný! Otec vypadal tak šťasten a vesel! Podivno, že se mi v den jeho úmrtí tak pěkně o něm zdálo.“

„To tím, že jsi večer na něj myslila,“ podotkla Anna.

„Vždyť to činím denně, dceruško, a vždy se mi posud zjevil jen utrápený, plný žalosti nad naším osudem — a pojednou taková změna — mám tušení, že ta jeho šťastná tvář nám věští něco milého.“

„Kéž by Bůh to dal, máš toho potřebl,“ pravila Anna. „A což onen muž ve snu, poznala jsi v něm někoho známého anebo příbuzného? Ale ty jsi mi vždy říkala, že nemáme příbuzných“, zpytavě pravila Anna.

Nemocná se trochu zarazila, pak řekla: „Nemáme nikoho z příbuzenstva, a známý to nebyl;“ na to převedla hovor na jiný předmět.

Anna poznala, že matička něco před ní tají; byla však způsobně děvče, pročež na ní nedoléhala otázkami, nýbrž horlivě znovu práce se ujala.

Několik hodin později klepáno na dvře. Anna otevřela, a do malé, tmavé kuchyňky vstoupil pán. Pozdraviv krátce, otázal se, zdali zde bydlí paní Anežka Králová, vdova po úředníku?

„Bydlí, ale jest nemocná.“

„Tak!“ zarazil se příchozí, „je to nebezpečné?“

„To nikoliv, jest to jen dlouholetý neduh.“

„Mohu tedy s ní promluvit? Moje záležitost je důležitá.“

„Ihned vás k ní uvedu; račte jen okamžik sečkat.“

Anna, chvějíc se obavou, co ta asi znamená, odběhla do světnice, by matku na návštěvu připravila.

Za chvíli vstoupil cizinec. Posadil se a rozloživ rozličné papíry po stole, začal vážně: „Jsem, milá paní, advokát Brichta z Prahy a přicházím, bych uspořádal jistou záležitost vás se týkající. Měl váš nebožtík pan manžel bratra?“

Nemocná se zarazila a vzpomněla na svůj sen; uhodla, proč advokát přišel: její příbuzný buďto se chce s ní smířiti, anebo je již mrtev. S významným pohledem na Annu pravila: „Měl bratra, ano.“

„Já mám strýčka!“ divila se dívka.

„Vy jste s ním nikdy nezacházela?“ tázal se advokát vdovy.
„Nikdy, můj muž tomu nechtěl.“
„Hm,“ ozval se právník, „to prosím, byste mi něco více vyprávěla, neboť chci věděti, zdali se mi to shodovati bude s tím, co já vím.“ Rozložil se co nejpohodlněji ve staré pohovce. (Pokr.)

Jak evangelíci v Litomyšli porozuměli v r. 1619 náboženské svobodě.

Jako v jiných českých městech, tak také v Litomyšli bylo před r. 1618. několik set evangelíků, kteří tu měli svou modlitebnu. Že nebyli utiskováni a že se jim zle nevedlo, toho nejlepším důkazem ta okolnost, že horlivá katolička a toho času majitelka panství litomyšlského Polyxena, rodem z Pernštýna, Jiřího Housenku primasem města potvrdila, který přece nebyl nepřitelem evangelíkův, jak se níže ukáže.

Nuže poslyšme, jak si o tom později v Litomyšli zpívali.

Povstala z toho totiž celá píseň o 509 verších. Náhodou se mně dostal jeden takovýto opis do rukou i neváhám z něho několik podařenějších veršův uveřejniti, připojiv ku konci slova, jimiž touž událost líčí František Jelínek ve své „historii města Litomyšle,“ vyd. v r. 1845.

Po obyčejném úvodu a napomenutí k pozornosti praví píseň prastará ve 23. verši:

Verš 23.
Když jsou z Prahy patentové
zlostných buřičů sněmové
viseli na jich rathauze
přidali nám psoty, nouze.

Verš 25.
Neb se o to báli velmi,
aby nebyli poslední
z jiných, kteří jinde dosti
trápili nás ¹⁾ do sytosti.

Verš 27.
Jak kterého uhlídali,
z domu na nás vybíhali,
zjevně kameny metali
každý den pokřikovali.

Verš 37.
Ouřadu když oznámeno,
tolik bylo napraveno,

Ubohý lid evangelický zuřivými predikanty zfanatizovaný, kteří kdo ví odkud často přivandrovali, dopouštěl se na svých rodácích, životelch a dobrodincích často největších násilí.

Verš 49.
Ano i knězi samému
nejbližší Božímu chrámu
cesta rovná, dobře známá
kamením ukazována.

jakoby jim to chválili,
vždyť páni měšťané byli.

Verš 40.
Ano i chrám Boží staven,
nebyl zlosti jejich zbaven,
hanebně od nich zohaven
trpěl šturmy na každý den.

Verš 43.
Když se služby Boží dály,
vztekle do něho vbíhali
hanebně se porouhali
nevážně pokřikovali.

Verš 44.
Kameny metali z hojna,
dveřmi lítala i lejna

— — — — —
— — — — —

Verš 52.
Ačkoli pak sami měli
kostel, v kterém se scházeli,
však na něm přestat nechtěli
vždy do velkého se drali. ²⁾

¹⁾ Nás katolíky — činiliť jinde páni evangelíci totéž.

²⁾ Jest to taktika všech sektářů; napřed chtějí býti toliko trpěni — pak pod záminkou svobody terrorizovati všecko.

Verš 53.

Tou příčinou se vši moci
na děkana dnem i nocí
ustavičně dotírali
do farního chrámu drali.

Verš 59.

I vyznali směle pravdu,
že k tomu **mají svobodu**
od obce i od sousedů
i od celého ouřadu.

Verš 60.

Aby jednušky ³⁾ zabili
a žádného nešetřili,
že tomu chtějí stavové,
a tak znějí zákonové.

Verš 65.

Když pak pro jich štvání zhusta
škola zůstávala pusta,
teprv na něj dotírali
do fary se mocně drali.

Verš 72.

Neb když kněze na ulici
uzřeli, hned jako vlci
směle po něm jsou činili
z města potupně honili.

Při službách Božích katolických.

Verš 76.

Hned jeden na oltář skočil
kvapně na něm se zatočil
pokřikuje hrozně rouhal
po knězi ve všem porouhal.

Verš 80.

Neb hned při pozdvihování
divné začali hvízdání
obskakujíc pesky vili
tak Boha svého uctili. ⁴⁾

— — — — —
— — — — —

Verš 87.

Vidouc pak se být sklamané
napořád páni měšťané
na slezáky zlořečili,
že jim služby neplnili ⁵⁾

Verš 88.

řkouc: nechceme tomu na krátce,
abychom jednušky zrádce ⁶⁾
trpěli v naší osadě,
být na nás přišla ta práce.

Verš 91.

Neb dobře v městě nebude,
dokud jeden z nich živ bude
proto ať jsou zmordováni,
by nebyli vzpomínáni.

Verš 121.

Jak přišli kostelu blíže,
jenž slove svatého kříže,
postavili mrtvé tělo,
aby jim nepřekázelo. ⁷⁾

Verš 125.

Když kostel opanovali
a do něho se vedrali,
predikant jich rozkázáním
činil pohřební kázání.

Verš 126.

Všickni proti faře s křikem
rouhavým láli jazykem
rodičové i jich děti
až hrozno na ně hleděti
řkouc:

Verš 132.

Již přišlo vaše skonání,
přestane vám panování,
vládli jste po dlouhá léta
již jest po vás nyní veta.

Verš 133.

Tu stojíte proti faře
na vrchnost i na císaře
takto rouhavě mluvíce —
ženské pohlaví nejvíce. ⁸⁾

Verš 140.

K šturmu silně vzhůru hnali
— — — — —

Verš 142.

nejvíce páni mlynáři.
— — — — —

³⁾ Tak sluli u nich katol. kněží.

⁴⁾ Pak se jim prý jednalo jen o podávání Těla Páně pod obojí — tvrdívali aspoň čistí obojetníci!

⁵⁾ Měli totiž k ruce slezské vojsko.

⁶⁾ Sami zvali do země všecku havěť z Němec a ze Švédska z lásky k vlasti!!!

⁷⁾ Použili pohřbu k útočení, kdy bylo více lidí pohromadě. — () tom níže.

⁸⁾ Ovšem známy jsou furie francouzské také v dějinách

Verš 150. (na faře):
Tu nejprv mládence ctného
našli kantora našeho,
který v tmavém koutě seděl
na jich vzteklost smutně hleděl.
(trýzní ho, jak jen mohou.)

Verš 152.
Druhý vzal kladní sekeru
řka jiným: ať jej seperou,
však já mu dám hojně dosti
brzy učiním radosti.

Verš 153.
V tom kovář ožralý pivem
uhodil ho v tvář kladivem
až mu oči krev zalila
a celého oslepila.

Verš 159.
Vida, že se mu duch krátí
a že z posledního mlátí

nechaje zohaveného
pryč odešli od mrtvého.

Verš 161.
Čeládce nedopustili
bijíc ven z fary pudili
na pána se vždy ptajíc
jeho krve žízníc nejvíc.

Verš 165.
Všechno tloukli, všechno bili,
ze všech stran hospodařili,
tomu hledic odpustiti,
co se dalo s sebou vzíti.

Verš 170.
jeden z nich — — — — —
obrazy zlaté když spatřil,
i stříbrné vzácně uctil,⁹⁾
dřevěným se hrubě rouhal
a na kusy je roztloukal.¹⁰⁾

FEUILLETON.

V ústřické besedě.

Vesele-smutná historie z nejnovější doby, kterou napsal F.—k.

Znáš, milý čtenáři, Ústřici? — Že neznáš? — Oni sice trochu jinak zovou kramáři a všelijací kobytkáři to venkovské město, ale znají je všude. — Ale když neznáš, zajdeme si do společnosti, bychom poznali lid a pak si budeme moci učiniti úsudek o městě. — Od nějaké doby bývá nejživěji v hostinci pana Cikáuka; přibytěk jeho nevyniká ničím, leč že asi na druhý rok připevněn je na něm štítek s nápisem: „Řemeslnická beseda.“ —

V hostinci sedí několik mužů, na nichž je znáti, že jsou to samí řemeslníci. — V tom vchází do hostince mladý muž; sotva vkročil do pokoje, již voláno mu vstříc: „Pěkně vítáme, pane doktore! To jste hodný, že přece také se jednou na nás podíváte.“

„Psala mi matka, že otec postonává a proto jsem nechal všeho a jel domů; v noci jedu zase zpět; mám několik těžce nemocných a proto nutně musím domů. Jak vidíte, přišel jsem jen na okamžik a přece bych rád viděl staré známé. Tužil jsem, že zde asi naleznu největší společnost;“ — odpovídal přichozí. — Byl ústřickým rodákem a již třetí rok provádí lékařskou praxi ve větším místě českém; jméno lékařovo je Čech. —

„To nás velice těší, — ujal se slova hodinář Ručička, — ale jak jste nás nazval „Starými,“ to jste byl na chybě; my jsme už, jak nás tu vidíte, všichni „Mladí.“ —

„V mém rodišti že jsou také Mladočeši?“ — udiveně tázal se přichozí. —

„Máte z nás radost!“ — dokládal řezník Vránek.

„Spíše snad bych se byl své smrti nadál, nežli, že setkám se zde s Mladočechy; když jsem odcházel před třemi roky z domova, byl zde Mla-

⁹⁾ Ukradl

¹⁰⁾ Tak podporovali všude vlastenecké národní umění. Chudáčkové!

dočech jediný, a ten, jak mi otec psal, již zemřel. A o nových mi rodiče ničeho nepsali. — Ale při volbě jste volili ještě se Staročechy, poněvadž mladočeský kandidát propadl?“ — dí Čech. —

„Jako zeď stáli jsme při Mladočechu, — odpovídá tkadlec Brdo. — Všechno nám pokazili ti hlupci!“ — zlostně zařatou pěstí hrozil na sousední město, které volilo s ústřickými.

„A prosím vás, mi řekněte, proč jste volili Mladočecha?“ táže se Čech. —

„Proč? — Vy se ještě tážete? — dí švec Šídlo. — Už se nás navodili Staročeši dost za nos. Za své peníze chceme také býti jednou pány. Doma chceme už také jednou poroučeti a ne tancovati, jak vlada píská.“ —

„Však ten pán, co chtěl u nás býti tím „zaslancem,“ teď mi ani nepřipadá, jak se jmenoval, zda Macatý nebo jak, — ujímá se slova tesař Širočina — ten nám to krásně vyložil, jakých hloupostí už natropili Staročeši. A pak ty noviny, co teď odebíráme „Nárožní Listy,“ — ty jim také dávají co proto.“ —

„V několika slovech jste se zmýlil, příteli, — dí Čech, — ale vím, co jste chtěl říci. A což vy snad čítáte ty listy?“ —

„I Bůh uchovej — odpovídá Širočina, — vždyť neznám ani písmenky; nedovedu ani svůj podpis, dělám jen tři křížky, neřku-li, abych dovedl čísti; ale povídám, jak to slyším od jiných. A pak pan učitel nám zde předčítává z „Nárožních Listů.“ — A ti Staročeši chtěli také s tou konf— konf—, nepřipadne mi to slovo, — omlouvá se mluvící, — školou, aby zase děti neuměly ničeho. Mé holce dochází teprve jedenáctý rok, a ona čte, jako když bičem mrská; a to stojí za mnoho; a psáti by mohla suppliky třeba k císaři pánu, jak to čistě klade. — Však mi oněhdy četla z knížky, co mi půjčil p. učitel, o té inkvisici; ale věrte mi, zrovna člověku vlasy vstávají, když slyší, co prováděli ti jesuiti s ubohými lidmi. Má stará si nestačila oči utírat.“

„Toho zatím nechme; pak se ještě o tom zmíním, — dí Čech. — A jiných příčin jste neměli, že se z vás tak náhle stali Mladočeši,“ — vy-zvídá dále.

„Jaké pak tajnosti budeme dělati, — praví zase Ručičku. Náš pan kandidát, když se zde představoval, sliboval nám mnohé věci, jichž nám vymůže, bude-li zvolen do sněmu. Když po přednášce jsme zde seděli pohromadě, ještě někteří ho prosili za různé věci a on milerád všem chtěl vyhověti. A to víte, něco za něco! — My mu pomůžeme do sněmu a on zase pomůže nám řemeslníkům a rolníkům.“

„Tak je tomu, tak! pane doktore,“ — dosvědčoval Vránek a pokračoval: „Tak na př. já posílám několik set telat do Prahy. Doprava mne stojí pěkných pár zlatých ročně. Kdyby býval zvolen náš kandidát, mohl jsem hodně mnoho strčiti do kapsy. Slíbil mi rukou dáním, že mi vymůže u státní dráhy, by má telata šla do Prahy jako „Gepäck“, — jako bych já s telaty jel sám — však vy tomu rozumíte. Vidíte, oč přicházím!“ —

„A co mám já říci — volá Ručička. Já jsem měl dostati správu všech hodin na státních budovách v Čechách. Mohl jsem jezdit zadarmo celý rok a při tom byl bych vydělal ještě pěkné peníze. Mimo to pravil mi p. kandidát, že se přičiní, by svým časem bylo odstraněno užívání pražského a vídenského času, poněvadž z toho vznikají často nepřijemnosti; chce, by všude se užívalo jediného času a ten by se řídil mými hodinami, — měl býti jediný ústřický čas. Jaká sláva byla by to pro naše město a mou firmu!“

„To se vám pranic nedivím, že jste volili s Mladými,“ — pravil Čech, — jaksi bolestně se usmívaje.

„Ale to nejsou jen ti dva, všichni ostatní máme také podstatné příčiny býti Mladočechy,“ — ozýval se krejčí Jehla. — „Jsme zde tři; p. Konipásek, p. Kvíčala a já, a každý z nás měl zásobovati jedno krajské město vojenským šatem. Byli bychom si vzali každý několik tovaryšů a mohli jsme žít jako baroni.“

„A co já mám říci“ — volá pozlacoř Jung.

„Co vy ztrácíte?“ — táže se Čech. —

„Vyučil jsem se u nebožtíka Truby, byl to z míry dobrý člověk a nadaná hlava. Pustil se do malování a šlo mu to; mnoho jeho pěkných obrázků je dodnes po stromech v lese rozvěšeno. Já jsem od něho mnoho chytil a lépe se mi už obličej daří, nežli jemu; jsou jako živé. Abych měl malovat pokoj, to bych se ani za nic tak nezahodil; ale slyšel jsem, že v museu, co v Praze stavějí, je mnoho malířů až z Vídně. Tak jsem si myslel, tam že bych rád něco vymaloval; byla by to krásná památka. A pak peníze by zůstaly doma; nač je posýlati ještě do Vídně a Bůh ví kam; byl bych také to udělal lacino. Mluvil jsem o tom s tím pánem z Prahy a slíbil mi, že učiní vše možné, abych mohl v museu pracovat.“ — (Pokr.)

D r o b n o s t i.

Fenomální atrakce páně T... v Teatro Variete v Karlině.
Co se zatím baví četné publikum na fenomálních atrakcích celého kontingentu, jak nyní v ústech a listu tiskařském naše ubohá „chudá“ čeština zní, podařilo se mi vniknouti za kulisy toho věru nešťastného „tyatru“ a viděti, co pikantností chtivé publikum nevidí, viděti nechce, neboť kdyby to vidělo, neb se dozvědělo, zašla by mu chuť do teatro varieté choditi, anebo juž je naše publikum tak otužilé, že by jako kdysi v kolosseum pásti se chtělo na zmařených životech lidských, na slzách vdov a sirotkův? — Kozohorský Ignác taky dlouho myslel, že to chytil u p. T..., když dostal se za domovníka v teatro varieté; viděl denně zdarma představení fenomálních atrakcí, v neděli a ve svátek docela dvě, když ale si samým dřemím uhnul souchotě a počal chrlit krev, dán jest v zimě r. 1889 od p. T... na zdravý vzduch do hotelu na Borek u Zbirova, taktéž t. č. panu T... u patřícímu za domovníka. Zde, když bylo hezky, volán zpět, když bylo, že by psa nevyhnal, jel zase na zdravý vzduch. Chudinka jako každý souchotinář lapal vzduch, jak mohl, jen aby se uzdravil. Když ale zemřel, kdo ho nepřišel k hrobu doprovodit, jako pan T... Čtyři slévači byli přece tak milosrdni, že ho donesli k hrobu, co zatím vdova s dvěma sirotky oplakávali svého živitele. A kdo medle ujal se ubohých? Od pana T... toho nemůžeme žádati, ten má místo srdce — kapsář, místo víry — chytrost nad chytrost jako ti klovnové. Nebýt sestry ubohé Kozohorské, kterou kněži pokazili tak, že je v III. řádu a za své obsluhování starých lidí vydělané mzdy své sestře a její dítčám platí byt; kdyby nebylo spolku sv. Vincence, z Teatro Varieté marně by se dovolávali milosrdenství. Tato atrakce je věru nejlepším důkazem, že bez víry není lásky. — Jak jinak se to má se sirobou Václ. Hesa!

Obsah „Obrany víry“:

Provolání ku všem milým bratřím a sestrám III. řádu sv. Františka v Čechách, na Moravě a v Slezsku. (V. B.) — Kdo má největší užitek ze hnutí novohusitského? (V. B.) — Vhodné odpovědi na námítky proti katolické víře nejčastěji pronášené. (Upravil M. V. Zahradnický. (Pokračování.) — Rovnosť. (Změřil Fr. X. Včk. Dokončení.) — Význam starých cechů pro život křesťanský. Podává Vlastimil Hálek.) — Šťastný sen. (Vypravuje Marie Hanačiková.) — Jak evangelíci v Litomyšli porozuměli v r. 1619 náboženské svobodě. — FEUILLETON: V ústřické besedě. (Veselo-smutná historie z nejnovejší doby, kterou napsal F. — k.)

Drobnosti.

Předplatné budiž zasíláno přímo do administrace: Ostrovní ulice č. 1508—II.

Majitel vydavatel a nakladatel VÁCLAV KOTRBA, odpovědný redaktor PETR KOPAL.

Tiskem knihtiskárny Cyrillo-Methodějské (J. Zeman a spol.) v Praze.

OBRANA VÍRY.

Časopis věnovaný zájmům katolicko-politickým.

S přílohou: „Kalendář pro mrtvé a živé duše“ vždy 20. dne každého měsíce.

Vychází 5. a 20. každého měsíce. — Předplatné pro Prahu: celoročně 1 zl. 75 kr. čtvrtletně 45 kr. Poštou pro Prahu i venkov celoročně 2 zl., čtvrtletně 50 kr. Jednotlivá čísla po 8 kr. — Kdo předplatí na 5 výtisků, obdrží šestý nádvkem 5 výtisků prodává se v administraci za 30 kr., 20 za 1 zl. S přílohou „Kalendáře“ příplácí se ročně 1 zl. — Administrace v Cyr.-Met. knihtiskárně v Ostrovní ulici, kamž předplatné budíž zasíláno. — Redakce na Vyšehradě č. 69.

Vhodné odpovědi na námitky proti katolické víře nejčastěji pronášené.

Upravil M. V. Zahradnický.

(Poki ačování.)

IV. O víře.

1. Každá víra je dobrá. — 2. Já ctím každou víru. — 3. Přijdou všickni lidé do pekla, kteří tak nesmyslejí?

Jen málo lidí jest na světě, kteří popírají potřebu nějakého náboženství, nebo každý člověk, uznává-li Boha vůbec, nahlíží, že mu božskou úctu odpřítí nelze; bohužel jsou ale přece mnozí, jež Mu právě náležející onu bohoslužbu odpírají, a zakrývajíce tuto odpornou neposlušnost uvěřili jistým názorům, které byvše pojmuty za pravdivé, tisíceré nepořádky vyvolávají. Začneme tedy s prvéjším. „Každá víra, každé náboženství jest dobré,“ říkají mnozí, „nač tedy mořiti se hloubáím ve víře nebo sváření se náboženskými hádkami? Jenom nesnášenliví zneuznávají tuto velikou pravdu a žádají, aby všickni s nimi stejně smýšleli.“

Tyto pěkné názory uslyšíš často ve světě někdy i od vznešených lidí opakovati, a nebylo by divu, kdybys v nich nepoznal těžké rouhání, čímž také skutečně jsou; přihlédněme k nim tedy blíže. (U projednání těchto názorů naskytá se nám zároveň příležitost, objasniti blíže smysl některých proposic syllabu v Encyklice ze dne 8. prosince 1864 zavržených bludů, a sice nejprvé šestnáctou proposicí, která zní: „Lidé mohou u vykonávání jakéhokoliv náboženství cestu k spasení naléztí a věčné blaženosti dosáhnouti.“

1. Každá víra jest dobrá. Tato proposice čili zásada dovoluje spáchatí tu nejhrubší zločinnost na světě; nebo což jiného znamená? Že veliký způsob modloslužby, každý blud, do jakého člověk ohledně božství upadnouti může, právě tak dobrý jest, jako nejčistší klanění se Pánu Bohu. Tedy víra židovská, moslemínská, bramínská, víra Irokesů a obyvatelů na ostrovech Sandwichských, kteří Pána Krista upírají a Mohamedu, Buddhovi a jiným modlám se koří, jest také náboženstvím; když tedy každá víra dobrá jest, pak může se také tvrditi, že je rovněž jest, blud nebo pravda, ctíti

Pána Boha nebo Jej tupiti, uznávati Jej anebo Jej neuznávati, klaněti se Pánu Bohu anebo kořiti se ďáblu a jeho modlám. Může býti větší ohavnosti nežli je tato? Proč pak zakazoval Pán Bůh ve Starém Zákoně tak často a tak důrazně modloslužebnost? Proč vyhrožoval mnohými tresty těm, kteří do ní upadali? Proč trestal modloslužebníky tak strašlivými pokutami? Proč tak mnoho národů pro modloslužbu zahladil? Proč vyvolený národ svůj tolika zákony opatřil, aby nezbloudil na scestí? A teď se najednou z čista jasna vynašlo, že každá víra jest dobrá a že je všechno stejné!

Národ židovský měl víru, než Pán Ježíš na svět přišel, a sice pravou víru, neboť vyznával jediného pravého Boha, ctil Jej se svatým zanícením a se zbožností samým Bohem zjevenou a požadovanou. Jestliže jest každá víra dobrá, proč tedy Kristus Pán přišel, aby ji změnil nebo odklidil? Kdyby byla tedy Pánu Bohu každá bohoslužba lhostejná, nebylo příčiny ji měniti.

Mnozí snad přece řeknou, že každá víra takových lidí dobrá jest, kteří Krista Pána aspoň jakkoliv vyznávají. Ale i tento obmezený náhled byl by neméně bezbožný, neméně odporný (také i tato případná věta jest pojata v syllabu čili seznamu zavržených bludů, a sice v 17. a 18. proposici čili odstavci, jež zní: „Alespoň smí se přece doufati ve věčné spasení všech, kdož nežijí v pravé církvi Kristově.“ = „Protestantism není nic jiného nežli rozdílný způsob vyznávání tétéž pravé křesťanské víry, ve kterémžto lze Bohu se zalíbiti rovněž tak, jako ve víře katolické“.)

Kdož by nevěděl, že sekty protestantské roztržštěny jsou na tisíce rozličných stran; že učení, které z počátku s velikým zápalem zastávaly, zavrhují nyní všeobecně; nebo co luteráni za pravé vyznávají, to upírají kalvinisté; co kalvinisté přijímají, to zavrhují presbyteriani; co Škotové uznávají, tomu odpírají Anglikáni; co presbyteriani zastávají, to zavrhují různověrci atd. Každá sekta má svoje vyznání víry, které se zítra přežije, pozejtří vymění; odtud pak přichází, že jedni některou pravdu považují za zjevenou, kdežto druzí tomu zase docela odpírají; všechno to jest nepochybné. Jak jest to tedy, když někdo říká, že všechny víry jsou stejně dobré? Jest právě tolik, jako kdyby řekl: A no jest tak dobré jako ne. Jest stejně dobré ku př. s katolíky klaněti se nejsvětější svátosti oltářní, anebo s kalvinisty domnívati se, že tímto klaněním se nejsvětější svátosti tropíme modloslužbu? Jest stejně dobré, ve svátosti pokání dojíti odpustění hříchů, jak tomu chtějí katolíci, nebo se tomu posmívati, jako Anglikáni činí? Jest stejně dobré, velebiti Ježíše Krista jako živého a pravého Syna Božího, jak to činí s katolíky i mnohé sekty, anebo Jej považovati za pouhého tvora, jako činí spolkáři a unitáři? Ale co pak to všechno znamená? Nic jiného než pouhé tupení Ježíše Krista; neboť tím chce se skutečně jen dovozovati, buď že Kristus svým zjevením neoznámil, co máme věřiti a co konati, anebo jestliže to oznámil, tedy neučinil tak způsobem srozumitelným, anebo konečně nic mu na tom nezáleží, co vyznavači jeho věří nebo konají. — Jaká urážka to Kristu Pánu, jaká bezbožnost to sama v sobě, poznáváme z toho, jakou váhu kladl na to Pán Ježíš, aby nás všem pravdám naučil. Jednorozený Syn Boží překročil nesmírnou propast, která Jej od nás oddělovala, a stal se člověkem, zjevil se lidské společnosti, kázal, učil, utvrzoval v pravdách zjevených, založil církev, učinil ji opatrovníci svého učení, dal jí svého ducha, připověděl jí pomoc svou po všechny časy až do skonání světa, aby nikdy do žádného bludu neupadla. Syn Boží vyslal apoštoly do celého světa, aby blásali pravdy, které On zjevoval, dotvrzoval je mocí svou a zázraky, posiloval je všelikými milostmi a ctnostmi, upevňoval je nejčistší krví svých věřících, a když vše to učinil, aby všem lidem učení jeho se dostalo: tu objeví se tito noví mistři a staví se, jako by byli odhalili nějaké veliké tajemství dokonalosti a domlouvají se sladkou tváří nezištného přítele, že Kristu Pánu nic na tom nezáleží, jakou víru nebo které náboženství kdo vyznává.

Neuvádí se tím učení Božské v posměch? A jelikož dělali si posměch z Pána Ježíše, činí si posměch i ze sv. víry, když učení své staví proti učení sv. víry katolické, když opak toho blásají, co sv. víra učí. Je-li každá víra dobrá, není tedy žádného bludařství, ale sv. apoštol Pavel přirovnává přece bludařství ku vraždě a cizoložství¹⁾, a chce, aby bludaři ze společnosti věřících vyvrženi byli, a ujišťuje, že nebudou míti podílu na dědictví v království nebeském. Je-li každé náboženství dobré, tedy neměl sv. apoštol Jan práva přikazovati, aby bludaře nikdo do domu nepřijímal²⁾, ani neměl se zpečovati vstoupiti do lázně, ve které pohlavár bludařů Cerynthus byl, jak vypravuje sv. Cyreneus. Je-li každá víra dobrá, jsou směšná jak všecka přání apoštola ohledně neporušeného zachovávání základů víry, tak i napomínání jeho hledící k určitosti ve vyjadřování se³⁾, a marné jsou všechny snahy církve, ochrániti věřících před novotami u víře. Je-li každá víra dobrá, byly všechny církevní sněmy a všechny boje proti bludařům od prvních století až na naše časy maray. Je-li každá víra dobrá, byli všickni biskupové, kněží a věřící hlupáky, že žalář a nejkrutější smrt podstoupili, aby obhájili církev proti Arianům, Nestorianům anebo proti rozkolníkům a jiným bludařům. Je to k uvěření? Je-li každá víra dobrá, tedy jest marná všechna bdělost při učení a při vyučování, marné i samo založení sv. církve, marná pomoc Ducha svatého, a marné celé dílo Pána Krista; neboť i před jeho sestoupením na svět byly rozličné víry. Konečně je-li každá víra dobrá, jest taktéž marné kázání protestantských duchovních, marné jsou všechny deklamace nevěřících. K čemu dávají si tedy tolik práce, aby z katolíků dělali protestanty, deisty, atheisty, naturalisty a kdo ví čím ještě; je-li každá víra dobrá, nezískají tím protestanti ničeho, když katolíky do své víry zatáhnou, ani neztratí tito ničeho, když katolíky zůstanou, neboť katolictví je také víra, a každá víra je dobrá.

Ze všeho toho konečně jde na jevo, že tato odporná zásada jest také těžkou urážkou zdravého rozumu, neboť jenom střestětec mohl by se domnívati, že všechny pokolení se v tom klamali, když svou horlivostí, svými činy ano i náboženskými válkami své přesvědčení na jevo dávali, že nemůže býti každá víra stejně dobrá. Je-li pravda sama v sobě jenom jediná, je-li zjevení Ježíše Krista pravdivé, pak musíme uznati, že jest jenom jedna pravda, jenom jedna víra pravá.

2. Co znamenají slova: Já ctím každou víru? Jest moudré říkati: já neuznávám žádnou víru za pravou, nebo: já uznávám všechny za pochybné, nebo: já myslím, že víra jest otázkou, na jejíž rozřešení málo záleží? První znamenalo by zapírati zjevení Boží a všechny důkazy prohlásiti za bludné, které až posud pohnuly národy a knížata, prostomyslné a učence přijati křesťanství. Druhé znamenalo by skutečné odpadnutí od víry, nebo kdo o své víře pochybuje, jest nevěrcem, jak snadno pochopitelné. Třetí konečně znamenalo by zrovna tolik, jako kdyby někdo řekl, že na tom málo záleží, jestli člověk o Bohu pravdu pozná nebo ne; nebo že na tom nezáleží, co Bůh za důležité považoval, když s nebe sestoupil, aby nás poučil, a konečně není důležité, aby člověk svého cíle dosáhl, ku kterému každá víra zřetel má.

Že mnozí podobným rozumářstvím sami sebe šálejí, toho příčinou jest jakási zdánlivá povznešenost v učenosti a klamou snášelivost, kterýmižto povrchními vlastnostmi svobodomyšlníci rádi se vynášejí, nebo není nic tak

¹⁾ (Ke Gal. V. 20, 21.) Modloslužba, bludařství, čarování, nepřátelství, svárové, nenávisť, hněvové, dráždění, různice, sekty, závisti, vraždy . . ., kteréž kdokoliv činí, toť vám předpovídám, že království Božího dědicové nebudou.

²⁾ (Jan II. 9, 10.) Každý, kdož přestupuje a nezůstává v učení Kristovu, nemá Boha . . ., přichází-li kdo k vám a tohoto učení nepřináší, nepřijímejte ho do domu, aniž ho pozdravujte.

³⁾ Ó Timotee, což jest ti svěřeno, ostříhej, utíkaje nepobožných daremných křiků a falešně nazvaného umění. (I. Tim. 6, 20.)

na odpor dobré filosofii a opravdové snášelivosti, jako taková pošetilá úcta ku každému náboženství. Právě tomu odpírá filosofie na prvním místě; nebo slyšel snad někdo pravého filosofa stejně zastávati odporující si výroky? Jestliže účelem filosofie jest vyzkoumati pravdu, nelze si něco otrlejšího ani pomysleti, nežli když si někdo v bludařství hová, aneb co ještě horší jest, když takové bludařství ještě ve vážnosti má. Ale ještě více čelí to proti humanitě všelikého druhu, neboť ačkoliv pravá humanita učí, nepohrdati zbloudilými, soucitně k nim se chovati a je milovati, tedy přece ještě nikdy k tomu nenabádala, bludařství uznávati anebo je trpěti. Avšak to právě naznačují ona okřídlená slova: já ctím každou víru, t. j. já ctím také to, o čemž jsem přesvědčen, že pravdou není, poněvadž pravdu nelze ve větech si odporujících nikdy nalézt. Jestliže bysi naproti tomu řekl, že lituješ všechny zbloudilce, že je miluješ a že jim nepřejáš nic zlého, tedy bysi mluvil nejen jako soudný člověk, nýbrž také jako katolík, jehožto vlastností jest, jak sv. Augustin praví, bludy nenáviděti a zbloudilé litovati; ale říkati, já ctím jejich bludařství, jejich pošetilosť, jejich ztřeštěnost, bylo by zpozdilým a bezbožným žvastem; zpozdilým žvastem proto, poněvadž by se ním ctílo, co žádúe úcty na světě nezasluhuje, totiž ošemetnosť, a bezbožným žvastem proto, poněvadž se tím prohlašuje, že si toho vážíme, co Pán Bůh neskonale nenávidí a co by rád viděl se světa shlazeno.

Jestliže se ti někdy přihodí, takového mluvku s nadsazováním sama sebe slyšet dokazovati, že každá víra jest dobrá nebo že ctí každé náboženství, změř si ho od hlavy až do paty; uvidíš-li, že to jeden z těch dětinských lidí, jenž by si dal rád tvářnosť muže předsudku prostého a že mu slova taková, jimž ani nerozumí, nevědomky z úst vyklouzla, polituj ho z celého srdce a pouč jej o lepším, je-li to možné. Uvidíš-li ale, že to jeden z těch bezbožníků, který znaje plnou jedovatost slov těch ie pronáší, obnaž jeho nicotu a zahanbi jej tak, aby se toho více neodvážil, hráti si na filosofa ku zneuctění Krista Pána a na vrub duší od něho vykoupených.

3. „Přijdou všickni lidé proto do pekla, že tak nesmýšlejí jako my?“ namítají dále. Milý čtenáři! na tuto nesrovnalost bylo již zředu poukázáno, a sice že jen ten do pekla přijde, kdo sám tomu chce, jelikož Pán Bůh ani nevěrců ani bludařů prozřetelnosti své nezbavuje. U příležitosti té postav si proti otázce té otázku jinou, totiž: „Přijdou všickni lidé do nebe, ať smýšlí jakkoliv?“

Pán Bůh nespasí Turka v modloslužbě zůstávajícího, ale jelikož ho přivádí milostí Svou k poznání pravdy a podá-li se milosti té, spasí ho, avšak zavrhne odporujícího a v nevěře setrvávajícího. Zavržení nepřijdou proto do pekla, že nesmýšlí tak jako my, nýbrž proto, že zpronevěřili se milosti přijaté a proto že svou vinou k tomu nepřiblíží, aby tak dobře smýšleli jak smýšletí mají. Nikdo ať nepochybuje o pravdě tohoto učení k vůli zpozdilému soucitu nebo z ohledu romantického citlivůstkářství anebo z fantastického náběhu lidumilství. Pán, Stvořitel a Vykupitel lidí, miluje zajisté je trochu více než my, a ustanovil-li tak, nepřisluší nám soudy jeho zkrucovati aniž smíme prozřetelnosti Boží své obmezené náhledy podkládati. Chceš ostatně věděti, kam bysi dospěl s takovým citlivůstkářstvím? — Ku zničení celého díla Ježíše Krista na zemi a ku prostopásmému svolení všech bludů.

Tvrdíte-li skutečně, že Pán Bůh nemůže zatratiti těch, již nesmýšlí jako my a trváte-li na výroku tom ohledně protestantů, bludařů a všech těch, kteří alespoň nějakou vědomost mají o Kristu Ježíši; kdo pak zabrání ještě soucitnějšímu, aby netrval na domněnce té ohledně mohamedánů a modloslužebníků vůbec? Ai, proč pak by i tito neměli býti spaseni?

Stavivše si ale jedenkrátě zásadu tu a majíce srdce soucitné nenahlížme, proč bychom nepřihlíkli spasení také racionalistům, pantheistům, deistům, kteří konečně jen tu nepravost pášou, že ctí Boha toliko po svém způsobu; potom ale dojista nesmí zavržení býti ani svobodomyšlníci, jelikož nic jiného nepášou, nežli že nesmýšlí tak jako my; a jděme ještě dále: co učinil Nero,

Jidáš a sám ďábel v pekle? Ti všickni smýšleli po způsobu svém a nic více. Kdyby se tedy řídil zákon soucitem, bylo by křesťanství patrně zbytečné, poněvadž každý, jenž po způsobu svém smýšlí, spasení by došel. Milý čtenáři, není-li to svrchovaný nesmysl?

Nepostačuje nám domýšleti se, že máme pravdu, máme-li povinnost i možnost, bychom tak nesmýšleli. Platí-li to o všech lidech a mají-li se zvláště nevěrci a bludaři dle možnosti přičiniti, aby ku pravdě dospěli, jak vymluví se Voltariani a jiní nevěrci a svobodomyšlníci, žijící mezi námi? Tito všickni zamítají a upírají křesťanství poznané; oni je proto zavrhnou, jen aby zkaženému srdci svému lichotili, zavrhnou je vzdor všem výčitkám svého svědomí, a tak urážejíce nevyslovitelně Pána Boha, jenž jim z nejčistšího milosrdenství rozum osvětlil, a domnívají se ještě, že je dobrota Božská na všecken způsob spasiti musí. Věru, Pán Bůh jim k vůli zmaří soudy své, bude se sám kárati ze lži, odvolá hrozby své a otevře jim dokořán brány nebeské, aby snad nezelel ztráty tak duchaplné společnosti!

Ó té nestydaté nadutosti těchto červíků, kteří by se hnedle domýšleli opovážili, že by Pán Bůh bez nich ani obstáti nemohl! Ach, toho ať je každý jist, že hříšník nespomůže soucit nebo útrpnost hříšníka jiného, projeví-li soudce, že soucitem ovládati se nenechá.

Š t a s t n ý s e n .

Vypravuje Marie Hanačiková.

(Dokončení.)

Anna s dychtivostí očekávala novinu, kterou jí matka vždy zatajovala. Vdova počala: „Je to krátká, ale smutná historka. Pan Král měl dva syny, staršího Filipa a o deset let mladšího Bohumila, jenž matky své nepoznal. Pan Král byl po celé živobytí podivínem; když mu lidé dobře radili, právě opak toho učinil. Neoženil se více po smrti své manželky a sám o své syny se staral. Jest známo, jak nedokonalé a nerozumné, mnohdy i převrácené jest vychování otcem pouze řízené, když dívky postrádají matky, té nejlepší pěstitelky dětského srdce. Starší Filip byl čiperný hoch, velice dovedný, ale srdce jeho mohlo se přirovnati k poli, jež nejsouc vzděláno, jen travou a nerostem bují. Filip měl mnoho nectností, i tu, že se uměl přetvářeti a upřímnost a dobrosrdečnost lháti. Stavěl se tedy také, jakoby svého bratra miloval, a otec, vida jejich svornost, měl z toho potěšení, a snad z té příčiny, snad z jiné též, nestaral se, aby učinil závět, ač byl již stár a nevěděl, kdy ho smrt překvapí. Těšil se z života, a náležejce nejspíš mezi ony osoby, jimž se zdá sepsání závěti blízkým koncem, nechtěl si tím mysl kaliti. Říkával: „dost času na to,“ a starší, Filip, mu též neustále říkal, že není závěti potřebí. Bohumilovi bývalo nápadné, proč Filip proti závěti tak horuje, a často si pomyslí, že snad není tak upřímným, jakým se staví. Byl však příliš dobrotivého srdce a k tomu také trochu bezstarostný, aby bratra opravdu podezřival. Brzy však poznal, jak se za laskavostí Filipovou akryvá brozný klam. — Otec náhle zemřel, raněn byv mrtvicí, a tu Filip se objevil v pravém světle. Nalezena poslední vůle, správně starým Králem napsaná a podepsaná, znějící v ten smysl, že Filip obdrží dům i se zahradou a větší část hotového jmění, kdežto Bohumilovi byla přirknuta jen ta menší. Mladší bratr ztrnul. Cítil, že by otec nikdy nebyl tímto způsobem ho zkrátit, nemaje k tomu příčiny; byla tedy závět Filipem sepsána a písmo otcovo mistrně nápodobeno. Filip mimo to, aby bratra co nejdále od sebe zapudil, choval se k němu hrubě a zlostně, pravý to opak dřívější laskavosti. Mezi bratry došlo

k rozepři. Bohumil pověděl Filipovi své mínění o padělané závěti, a žádal spravedlivý podíl. Starší se ohradil proti této urážce na cti, jak to nazval, a Bohumil, věda, že by u soudu nepořídil, kdyby bratra udal pro podvod, neboť by se mu to nebylo mohlo dokázati, zřekl se ve svém hněvu částky jmění, bratrem mu přisouzeného, a jelikož právě ze škol vyšel, jal se ucházeti o místo v jistém malém městě. Když se mu ho dostalo, zašel si, dříve nežli opustil Praha, k bratrovi, a příkrými slovy mu přál, aoy mu nikdy svědomí šťastné chvílky nepopřálo, a jmění oloupeného bratra neustále jej tížilo. Filip měl pro nebohého jen škololibý výsměch, poznamenav, že nemůže za otcovu vůli. Bohumil měl jen své mírné povaze co děkovati, že se nevrhnul na podvodníka. — Zápasil s chudobou, až obdržel dobré místo při zdejší úřadě. Na to jsem se stala jeho chotí. Asi tři léta na to došla mého muže nabídka od Filipa ku smíru, chtěl mu vydati celý jeho podíl dědičn. Avšak Bohumil se hněval; byl ve svých citech příliš uražen. Privil: „Po smrti otcově mne uvrhl v bídu, hrubě mne odstrčil; pošpinil svou duši hříšným podvodem pro mamon, který ho nyní tíží za trest. Utlumil ve mně bratrskou lásku a víru v upřímnost — a já mám zapomenouti? tak hanebně se mnou jednal, a já bych se měl smířiti? Na mé námitky, že máme odpouštěti, aby nám též odpuštěno bylo, nedbal nic, a zakázal mi jmeno Filipovo před ním vysloviti. Stal se tedy neústupným ku své vlastní škodě, snad i škodě Filipově, jenž byl nejspíše na cestě pokání a usmířením s bratrem snad by se byl stal lepším. Ale Bohumil mu tak rozhorleně odpověděl, tak urážlivě, zapověděv si, aby se o něj a jeho rodinu staral, že se zase Filip zatvrdil a horším stal, než dříve byl. Potají jsem se dozvěděla, že z Filipa se stal nevládný starý mládevec, jenž nenáviděl celý svět, a odloučeně v krásném domě otcovském obýval, připouštěje k sobě jakousi ženu na posluhu. Litovala jsem vždy, že můj choť se s bratrem nesmířil; nebyl by se musil namáhati v malém úřadě a s lítostí, že nás zanechává v chudobě, ze světa jíti. Ale nejmenší zmínka o tom jej, jindy tak dobrého a laskavého, uvedla v bezměrný hněv. Pročž jsem se chránila mínění své opěťovati více jak jednou. Težko jest člověku trpce zklamanému zapomenouti!“

Vdova se zamlčela, a hluboký vzdech její jen přerušil ticho v pokoji. Advokát byl za vypravování několikrát přitakal; patrně se vše shodovalo.

„Proč jsi mi o tom dříve nevyprávěla“, ozvala se Anna s jemnou výčitkou, „byla bych se pokusila strýčka nám příznivě nakloniti. Jsme tak samotinky v tom širém světě . . .“

„Milé dítě, byla bych tak snad učinila již k vůli tobě; avšak musila jsem přísahati umírajícímu otci tvému, že se neodvážím k Filipovi se hlásiti, a já slibu dostála, nejsouc si beztoho jista, zdali by zatvrzelé srdce švakrovo podruhé se bylo obměkčilo. Když můj muž, jinak dobrý a hodný, schopen byl s hněvem a bez smíření do hrobu jíti“ —

„On se skutečně nechtěl smířiti?“ přerušil ji advokát

„Když se roznemohl, chtěla jsem mu to navrhnouti, ale on by se tím byl jen rozčlil; pak nebyl ani tak příliš v nebezpečí, a cítil, že mu lépe, pročž jsem mlčela; tu najednou přišel nepříznivý obrat, rychlý konec . . .“ Nemocná se opět zamlčela a ztěžl zadržela slzy. Po chvíli dodala: „Nehlásila jsem se proto k Filipovi, poněvadž jsem nebyla jista, zdali mne též neodpuď jako svého bratra.“

„Máte pravdu,“ děl advokát, „jak já ho znám, nebyl by vás příliš vládně přijal. Byl ke všem zatvrzelý, a teprve na smrtelném loži roztála ledová kůra jeho srdce a on zatoužil po bratrovi a po vás.“

„On zemřel!“ zvolala Anna s útrpností „a kdy pak?“

„Jsou tomu asi tři neděle, co se roznesla zpráva, že starého podivína ranila mrtvice; tak totiž byl jmenován v ulici, kde dům jeho stojí a kde též já bydlím. Byl jsem k němu obeslán. Žil ještě, ale dny jeho byly sečítány. Odevzdal mi zprávu jeho jmění a požádal, bych vyhledal jeho bratra a k němu uvedl. Litoval, že svému bratrovi i sám sobě život ztrpčil, žaloval na sebe,

avšak bylo již pozdě! Na můj dopis přišlo od úřadu oznámení, že pan Král více nežije. Zpráva ta působila hrozně na něj; obávaje se, aby to smrt jeho neurychlilo, napadlo mně mu říci, že bratr jeho zanechal snad paní a děti, na nichž by křivdu otci učiněnou napravití mohl. Domněnkou mojí patrně okřál a zoufalost jeho se zmenšila. Poslal jsem depeši sem a dostal v odpověď, že vdova Králová s dcerou a synáčkem u veliké chudobě žije a ručními pracemi se živí. Nemocný, uslyšev to, byl spokojenější, a učinil ihned závěť, v níž vám dům a jmění odkazuje a prosí, byste mu odpustily. Seslaben mocnými dojmy o své vině, skonal druhého dne na to.“

„Ubohý!“ pravila vdova, „jak ráda bych mu byla ústuč své odpuštění dala! Nechť jest mu lehká zelně.“

Sepjala ruce. Pokojem zavládlo ticho a ke rtům Všemohoucího vznášela se prosba za ubohého hříšníka.

Teprve po delší pomlčce pravil advokát: „Za půl hodiny jede vlak, paní Králová; loučím se tedy s vámi a doufám, že se brzy v Praze uhlídáme. Přestěhovati se můžete ihned, dům jest v nejlepším pořádku.“ Uděliv jim ještě mnohou dobrou radu, měl se k odchodu.

„Jsme vám nekonečnými díky zavázány,“ děkovala mu matka s dcerou.

Když byl odešel, Anninka v němém úžasu stanula uprostřed světnice.

„Matinko, tvůj sen!“ bylo jedině, co v první chvíli mohla říci.

„Neuhodla-liž jsem tentokrát, že nás očekává něco dobrého?“

„A je to skutečné pravda, že budeme bohaty, bydleti v krásném domě se zahradou? Dnes jsem chtěla vyhledati levnější byt a s těžkým srdcem jsem se na tuto krušnou cestu připravovala — a tu taková změna! Já věru ještě pochybuji.“ —

„Je to skutečnost, milé dítě“, dosvědčila nemocná. „Nebudeš více do únavy pracovat, a Karlíček bude moci studovat. Za tvou laskavou starost o mne jsi nyní odměněna. Radovánky, o nichž jsi posud jen slyšela, budou ti přístupny.“

„Ó nemluv tak,“ přerušila ji Anna, „já po blahobytu toužila vždy jen k vůli tobě! Ty abys při své chorobě měla pohodlí a bezstarostné žití, bylo vezdy mým jediným přáním. Jmění jsem si od Boha žádala jen proto, aby tobě léčení umožněno bylo. Nyní, kdy mi toho dopřáno jest, a já o výdělek se starati nemusím, náleží každá chvíle mého žití jen tobě, drahá matičko. Doufám, že s pomocí Boží má péče o tebe rovněž tak šťastna bude, jako dnešní tvůj sen!“

„Nyní tedy věříš ve sny?“ tázala se matka.

„Dívka místo odpovědi poklekla a vyslala vroucí modlitbu důvěry k nebes Pánu, od něhož všechny krásné sny pochází.“

Význam starých cechů pro život křesťanský.

Podává Vlastimil Hálek.

(Pokračování.)

Tak se dočítáme v rádech soukenických pro tovaryše: „Dopustil-li by svrchovaný Pán Bůh na kterého tovaryše nemoc buď domácího nebo vandrovního, tehdy počnouce od staršího až do mladších aby jeden každý noc hlídal a opatroval po pořádku, a při tom jestliže by Pán Bůh Všemohoucí jeho z světa pojmuti ráčil, tehdy tovaryši z pokladnice na pohřeb naložiti mají.

A pakli by ho Pán Bůh pozdravil to bude též sám povinen vynahraditi a zaplatiti.“

Zvláště vzpomínali lásky Boží, jestliže některý cítil na sobě brzký odchod z tohoto světa. Tu z pravidla v posledním pořízení svém dával největší váhu na smíření se s Bohem, a proto dojmavým způsobem začíná psáti svoje vyrovnání se s božskou spravedlností. V archivu Pardubickém čteme takový začátek z r. 1655: „Jsouce od Pána Boha Všemohoucího těžkou nemocí obtížen a znaje krátký čas života mého, věda, že, co se narodí, všecko umřítí musí, pročez já, kdyby mne Pán Bůh Všemohoucí z tohoto světa povolati ráčil, předně Pánu Bohu, Stvořiteli svému, duši, kterou jsem neposkvrněnou od Něho přijal, zase v Jeho svaté ruce odevzdávám a poručím atd.“

Myšlenky jiného zbožného řemeslníka před smrtí vyjadřují tato jeho slova: „Tělo mé v zem a prach se obrátí, jakož povstalo. Prosím pak, aby s křesťanskými ceremonii bylo pochováno. A tak budu čekati radostného vzkříšení, v kteréž věřím a vím, že Vykupitel můj živ jest a že v poslední den z prachu země vstáti mám. Budu pak podle duše a těla se Spasitelem mým a se všemi volenými ve věčném království přebývati.“

Právem podává Eneáš Sylvius svědectví o Čechách „vix mulierculam invenies, quae de Novo Testamento et Veteri nesciat respondere. A Balbin dodává v „Bohemia docta“ (I. 108.) „Vulgus veteris Bohemiae sacris litteris legendis occupabatur.“ Dnešního pak dne hledí se z mnohých stran namluvíti stavu řemeslnického, aby se odřekl křesťanského života ve svých rodinách. Jaká to změna po sto padesáti letech, řekne mnohý „osvícený“ novomódní řemeslník. Ale předloží-li se mu otázka, jak to bude za druhých sto padesát let uvázne mu odpověď na rtech. Jako farizeové přišli ke Kristu Pánu s otázkou dobře nastrojenou: „Mistře, sluší-li dávatí daň císaři?“ tak přistupují dnešní doby již i řemeslníci k církvi sv. říkouce: „Učitelko národů, sluší-li i stavu našemu modlití se Bohu a čísti písmo sv.? Či lhala jsi dosud nás tomu učíc?“ To pak praví myslíce ji polapiti v řeči. Na to odpovíme jen takto: „Podívejte se do svých starých cechovních pergamenův a přečtete si dobře od slova k slovu, co vaši otcové tam napsali a přísně zachovávatí nařídili. Byli šťastni a zámožni — spravedlivých smrtí umírali jako křesťané praví.“

Naproti tomu jest to obyčejným zjevem naší doby, že velká část průmyslníků končí peněžním úpadkem a pak — samovraždou.

Křesťanská láska ani po smrti mezi nimi nezmizela. Zemřel-li mistr, tovaryš nebo manželka mistrova, postarali se ostatní mistři o důstojný průvod pohřební: „Item jestli by z dopuštění Božího z cechu kteréhokoli pohlaví buď mužského neb ženského kdo zemřel, aby tělo jeho poctivě k hrobu převezeno a pochováno s „obesláním mistrův a všech tovaryšů jeho.“ Láska teplým dechem vanula i tehdy, když hrudy dopadaly na rakev. Jestliže pak doprovázel staročeského řemeslníka zástup přátel a druhů ke hrobu, a když hodili hrst hlíny za ním, řekli-li „odpočivej v pokoji, byl to řádný, poctivý člověk;“ dnešní doby provází tak mnohého na to svaté pole spousta proklínání, že ošidil své věřitele o tisíce . . . protože na mozolech jiných vedl bezstarostný život rozkoše.

Staročeskému řemeslníku bylo se vždy rádně chovati. Jinak nebyl na mistra povýšen. Vždyť krátká formule v cechovní knize to vše naznačovala slovy: „Léta Páně 15 . . předstoupil jest před plnosť poctivého našeho cechu poctivý muž . . . žádaje nás se vsí uctivostí, abychom jeho mezi sebe za jednoho spolubratra a ouda přijali; a nemohouce mu jeho slušné žádosti oslyšeti, tak činíme a do této mistrovské knihy jména jeho jsme vepsati dali.“

Počestnosť měla se jeviti všudy i ve všem, a to počestnosť na křesťanském základě zbudovaná. Cechové zapovídali i to, co dnešní doby se čím dále tím více bohužel rozmáhá, ano i jaksi do mody přišlo. Bylo to klení a zlořečení. Kdo se opovážil „klíti a sakramentovati,“ musil složití 5 kop pokuty — polovičku k farnímu chrámu Páně, polovičku ke kostelu na sv. poli.

Jinou chvályhodnou vlastností, kterou staročestí řemeslníci pěstovali, byla — poctivost.

Jeden neměl druhému škoditi, obecnstvo špatným zbožím podváděti, a také neměl jeden mistr druhému odváděti tovaryšův. Tak slibovali cechmířtři pekařřtř: „Slibuji a přřsahám Pánu Bohu Všemohoucímu, že v tomto povolání cechmistrovském přřdevřím cti a chvály Boží, tolikéž i cechu našeho dobrého chci vyhledávati, a aby v pečení chleba rezného i bělného, upřřimnost a spravedlnost se zachovala, na to bedlivý pozor dávatı a tak ve všem, což k naší povinnosti přřináležř, věrně a upřřimně se chovatı, jinakě nečinıti pro přřřzeň, pro nepřřřzeň, pro strach nebo jakou bázeň ani pro řždou vymřřřlenou věc. Tak mi toho dopomahej Pán Bůh Všemohoucí.“ (Staré knihy v Pacově.) U cechu řřznického slibovali: „Slibuji a přřsahám, že přřdevřím cti a chvály Boží, tolikéž cechu našeho dobrého chci vyhledávati, a aby při cechu našem vedle starobylého spřřsobu a nařřzení v bitı a pasení dobytka se zachovávalı na to pilný pozor dáti; přřřkořřı a svárřv ani ničeho nenáležitěho nikomu nepřřřhlıdatı, ale aby v prodávání masa věrnost a spravedlnost zachována byla, to vyhlıdatı.“ Podıvejme se na cech obuvnický v Táboře, co ten nařřzoval řřertovného: „kterýž by z tovaryřřů chtěl se osaditi, aby se u víře Krista Pána srovnal, také aby na zachování své i rodičřů svých, a kde jest se řřemeslu učil, aby poukázal. A ten tovaryřř aby řřemeslo okázal vedlé zřřřzeu cechovního obuv čtverou v cechu, aby byl poddán a posluřen páňům mistrřm. Řřemeslo aby každý spravedlivě dělal lidem užitečné, bot aby jehlou nenařřıval krom nohy, aby s jehlou neheftoval, a dvou podeřřvou dělaję, aby druhých vetčbých nedával pod pokutou dvou grořřův.“

Podotknuto bylo, že třř neděl přřed Hody Páně nikdo z tovaryřřů nesměl vandrovati. — Mistr řždý tovaryřři svému, aby nedopouřřřř zaháletı pod trestáním, jak se mistrřm vidětı bude.

Náboženství, lásky k bližnímu, k nemocnému, chudému řřetřeno všudy a ve všem u starých cechů nejen snad na pergamenu, ale více ve skutečnosti. Bůh pak byl základem všř práce, která vykonávána byla s poctivostí a počestností; proto požehnání s hřřy provodilo ty pilné ruce řřemeslnřka, jež ou tak často zbožně k modlitbě spřřıval. Řřemeslo bylo ctěno od každého. Nikdo nenařřřkal na obtřřze při něm, protože ústa svá místo ke klenı a zlořřenění otvřřřlı k zbožným vzdechům a modlitbě: proto řřla ta věru důkladná práce staročeským řřemeslnřkům tak dobře od ruky.

Že řřemeslnřcký stav požíval nemalé vážnosti, lze si též tím vysvětliti, že býval z kruhu jeho často primator toho kterého města volen, což bylo oné doby vysokou důstojností. A jestliže se zachovalo ze starých dob primatorské heslo „a republica discede non locupletior sed laudabilior,“ jež tak často na starých obecnřích knihách čtęme, jest nám tím skvělejšřm důkazem, že mužové stojřři v čele města, a tedy i řřemeslnřci, svřřj úřřad svědomitě zastávalı.

Ve starých účtech dočıtáme se, jak pamatovalı i prostřř řřemeslnřci zbožnými dary na chrám Páně. Stojřřı zapsáno: „A tyto nadepsané klenoty jsou k schování přřed vojáky darované cechy.“

Starřř řřemeslnřci pečovali i o sirotky po svých spolubratřech pozůstalé a společně je podporovali. Čtęme v účtech: Dáno od cechu sirotku Jiřřřkovi na nádobř truhlářřské, na plášř a ostatní oděv“

Přřekrásné tyto vlastnosti, vykvětłe na kmenu učení církve svatě, zdobı staročeské řřemeslnřky. Zcela dobře jeví se tu rozřřeřřena sociální otázka na základě náboženském proti nynějšřmu spřřřobu řřešení jejího. Zde vidětı jest, zdali stavu řřemeslnřckému jest nějaká pomoc přřed úpadkem.

Měl-li býtı dorost mistrovský tak uřřlechřilých zásad, musilo se již počřřıti s vychováním učednřkův. Pohleďme do přřřbytku takového staročeského řřemeslnřřka.

V přředsni visřř Krucifix nebo řřějaký jiný obraz svatý. Veřřlo se do světnice s pozdravem křřestřřanským „Pochválen buď Pán Jeřřřř Kristus.“ Mimoděkk

padl zrak náš na kropenku se svěcenou vodou u dveří. Ta nikde nescházela, jí žehnal se mistr, když vycházel z domu; dle jeho p skladu musili činiti tovaryši, učedníci a celý dům. A kdyby se mu nebylo dílo, za kterým odcházel z domu, zdařilo, byl by řekl „však jsem se ani svěcenou vodou nepokropil. Můj otec i děd to vždy činívali, a dobře se jim vedlo.“

O o t r o c t v í .

Napsal Vinc. Drbohlav.

Byl jednou čas, kdy celá Evropa nalézala se v pohnutí a nadšení. V pohnutí, že posvátná místa, kde se drama vykoupení lidstva odebrávalo, byla v moci nevěřících, kteří dopouštěli se ukrutností na zbožných křesťanech — v nadšení a chuti tuto skvrnu křesťanství smýti, svatá místa nevěřícím vyrvatí a tam království křesťanské založiti.

Poustevník Petr Amienský po Francii a sv. Bernard po Německu plamennými slovy hlásali křížové tažení proti Saracenům.

A krátce na to Bosporus hemžil se statečnými křížáky všech křesťanských mocností v Evropě.

Osm set let uplynulo od té doby. Křížácké války náleží již minulosti. Svatá země stala se přístupnou všem poutníkům.

Tu pojednou, jako tehdy křesťanská Evropa se rozechvívá. Ve Francii, Anglii, Belgii objevil se stříbrovlasý kmet v purpuru kardinalském, a všude hlásal novou křížovou válku.

Do Afriky, do Afriky spějte pomoci lidu zuboženému, kde v hrůze největší propadají v otroctví černí bratři naši. Civilisované Evropě náleží povinnost odstraniti skvrnu 19. století! A jméno toho muže? Byl to kardinal Lavigerie, arcibiskup v Kartagu a spolu primas Afriky

R. 1888. slavil sv. Otec Lev XIII. své kněžské jubileum. Celý katolický svět závodil v důkazech dětinné lásky a oddanosti k náměstku Kristovu.

Ze všech zemí hrnuly se do Vatikánu dary ceny a krásy nesmírné. Avšak jenom jeden dar potěšil nejvíce šlechtné srdce papežovo. Byl to dar, který mu uchystala Brasilie. Totiž: propuštění všech otroků na svobodu a zrušení otroctví.

Při té příležitosti pozvěděl sv. Otec hlasu svého ku všem panovníkům křesťanským, aby se zasadili konec učiniti otroctví africkému.

A úlohu Petra Amienského přijal na sebe stařícký kardinal Lavigerie, jenž v Paříži, Londýně, v Bruselu řečmi svými dodělal se skvělého úspěchu.

Křesťanská Evropa hotoví se vážně dostáti svému úkolu.

Následující řádky slouží k tomu, podati laskavým čtenářům krátký nástin z dějin otroctví, vylíčiti stav otroctví afrického a naznačiti prostředky, kterými připravuje se Evropa otroctví v Africe potlačiti.

I.

Otroctví jest stav, ve kterém jest zbaven člověk všech svých lidských práv a poddán neobmezeně svému pánu. Tím jest člověk snižen na hodnotu věci a vřaděn do společnosti domácích zvířat, od nichž liší se pouze větším užitekem.

Ve starověku bujelo všude otroctví.

Prvním pramenem jeho byly války. Platila zásada, že zajatci, nebo přemožení stali se kořistí vítězů, kteří s nimi mohli nakládati dle libosti. Jestli nebyli usmrceni, použito jich ku práci. Stali se otroky. Brzy však tato výhoda, dáti za sebe pracovati, pohnula mnohé na lup lidí, z čehož vznikl pak

obchod s lidmi. Konečně soustava náboženská a zákony státní byly otroctví ku prospěchu.

Tam, kde lid dělil se v kasty, jako v Indii, byla nejnižší třída k otroctví stvořena. Že bramíni z úst a vojíni z rukou Brámových vyšli — byli jeuom k panování povoláni, za to sudra, jenž z noh Brámových vyšel, byl věčně bytostí opovrženou. Sudra byl sudrou. Zákonodárství Menovo dělo: sudra nemá nic, co by svým nazýval. Jeho život byl roveň životu kočky, nebo žáby. Toliko slepá poslušnost mohla mu po smrti život zlepšiti. Vyloučen byl z modloslužby. Stín jeho znečišťoval vyvolence. Ne nádoby, aie střepy, ne řádný oděv, ale cáry z mrtvých mohli míti.

Lépe bylo v Egyptě. Kde, ačkoli byla nízká třída k robotě odsouzena, přece byla aspoň životem svým svobodna. Toliko jinorodí, jako Ethiopové. nějaký čas i židé zakoušeli pravé slasti otrocké. Ale přece bylo tu zabítí otroka trestáno jako vražda.

Židé měli dvoji druh otroků: domácí a zajatce. Zákon dovoloval židu zaprodati sebe, nebo děti do otroctví, ale jen svému soukmenovci. Ano propadal otroctví ten, kdo nemohl dluhy zaplatiti, nebo kdo se dopustil velikého zločinu. Ale po šesti letech byl otrok s celou rodinou propuštěn.

V jubilejním roce obdrželi všickni otroci svobodu. Zajatci byli státními otroky, kteří konali zemské roboty. Za krále Šalomouna bylo jich na 153 000. Dal-li se pohanský otrok obřezati, stal se údem rodiny. Mohl se i vykoupiti. Nemilosrdné nakládání s otroky, bylo přísně trestáno.

Nejvíce však otroctví zahnízdilo se v klassických státech v Řecku a Římě. Tu zvrhlo se v pravé moře ukrutenství.

Jest to s podivením, že tam, kde myšlénka lidskosti tak často se přetrásala vyvinulo se otroctví v takové míře.

Řecko hemžilo se otroky. Po větších městech vedl se čilý obchod s nimi. Již za Homéra v některých knížecích domech bylo až 1000 otroků. Oni vykonávali polní práce, prováděli řemesla a obstarávali domácnost. Ženštiny sloužili k prostituci. Vzdělanější otroci byli draží. Ku př. filosof stál až 1000 zl. dle našich peněz, tanečnice více, flautistka 600 zl., kleštěnec a negrice také tolik, polní otrok 100—200 zl. Zajati byli státními otroky, kterých upotřebeno bylo v námořnictví, nebo pronajímali se za plat. R. 300 př. Kr. měly Atheny vedle 21.000 svobodných občanů a 10.000 propuštěnců 400.000 otroků, Aegina 470.000, Korinth 460.000.

Řekové věděli, že otroci jsou a býti musí. Zdali k tomu měl člověk práva, jiného oloupiti o svobodu po tom se neptali. V prvních dobách vedlo se otrokům dosti dobře. Ztratili totiž svobodu, ale postavení jejich bylo nesitelné. Ale dobon stav jich se zhoršil. Za Homéra byli již polovičními lidmi. Potom ztratili důstojnost a právo člověka nadobro. Stihne-li osud člověka — dí Eumaios v Odysseji — býti otrokem tu mu bere Zeus polovici statečnosti a síly. Za několik století vzal mu veškerou ctnost a cenu. Pak byl otrok mluvící zvíře, s nímž pán nakládal dle své chuti.

Celá soustava státní to s sebou nesla. Mužové jako Plato a Aristoteles pro otroky nemají ani slova. Plato dí, že vlastností vznešeného muže jest, pohrdati otroky. Radí, aby se s nimi přísně nakládalo. On povinnost občana vidí ne v práci, ale jen ve snaze dobrý pořádek ve státě udržovati. Práce, toť jest věcí otroka. Nedieme se, že z oslavovaného Řecka zní nám vstříc jeremiady lidí uhnětených a zavržených.

Ale Římanům se přece vyrovnati nedovedli. Jako v Řecku tak i zde v prvých dobách byl poměr otroka ku pánu více rodinný, než despotický. Ale co se štěstí válečné na ně usmálo a bohatství z celého světa se jim hrnulo, osud jejich se zhoršil. Domy velmožů hemžily se otroky. Luculus nevěděl ani co jich má. Chloubou bylo míti otroky různých národností a plemen. Hospodářství a domácnost ležely na bedrách otrockých. Jména neměli. Dával jim je pán ku př. dle země Thrax, dle hrdin Achilles a p. Sňatků postrádali — i náboženství jim bylo odepráno. A při tom všem zhovadilost pánů

a dozorců zakoušeli v největší míře. Kýchnul-li otrok u přítomnosti pána, byl zmrzačen, rozbil-li nádobu, byla mu i ruka uřata. Bídníci krmili jimi muren, aby maso jejich bylo chutnější.

Sám římský spisovatel Apulejus ve svém satirickém románu líčí nám žalostný jejich stav, kde hrdinu romanu osla vede do pekařské dílny, aby poznal toto hanebné řemeslo: Jaké to postavy zbědované jsem tu viděl! Celé tělo hnědě a modře zbarveno ranami biče; nebyly oděny nýbrž v kytli zabaleny; na čelo jim vpáleno jméno; jich hlavy z pola oholeny; jich nohy v okovech; jich obličej zsinálý jako obličej mrtvoly; jich oči dýmem a čmoudem nemocný a znetvořeny; jich celé tělo, dle způsobu siláků, kteří se před bojem natírají moukou a popelem, pokryto. —

I musí býti pravdiva tedy slova Momenova, který ve svých dějinách římských praví, že kapkou se mu býti zdá utrpení negrů, proti utrpení římských otroků.

Když později chátka římská chtěla se bavit, bylo jich v cirku na tisíce od dravé zvěře roztrháno. Jednou dal jich cis. Trajan 10.000 do amfiteatrů a 123 dní hnusné divadlo toto trvalo, než všickni padli.

R. 73. př. Kr. napadla bláhová myšlénka Spartaka, že způsobil zbouření otroků. Byl však poražen a 10.000 bylo jich na cestě z Kapuy do Říma ukřižováno.

August jich na 30.000 usmrtil.

Obrácíme-li list dějin římských za listem nemůžeme se hrůze a ustrnutí vyhnouti. Tak dovedlo pohanství důstojnost lidskou snížiti a pošlapati.

Až konečně rozletělo se světem radostné poselství o království Božím na zemi, do něhož Syn Boží, všechny lidi bez rozdílu stavu povolal. Pravda, že jest Bůh otcem všech lidí, slavila triumf po okršku zemském a kam přišla, padaly nejprve okovy otroctví duševního a pak tělesného.

Jasně to hlásal sv. Pavel: není služebník ani svobodný, ale všickni jedno jste v Kristu Ježíši Pánu našem.

Ale pojednou tato instituce pohanská odstraněna býti nemohla. Křesťanství bylo teprve v ranních červáncích, samo ohroženo; samo pronásledováno. Církev byla pouze mocí morální i mohla nejprve jen morálních prostředků použití k odstranění otroctví. Tedy nikoliv zjevným násilím, ani slavnou proklamací lidských práv, ani revolučním převratem celého prohnilého pořádku socialního.

Služebníci její obrátili na svědomí pánů a otroků. Tím vzájemné postavení jejich nabývalo jiné tvárnosti. Z jedné strany libovůle a krutost, z druhé roztrpčení a neposlušnost se ztrácely.

Pán a otrok ve vyšším, duševním poměru považovali se vespolek za bratří. Otrok nebyl již zbožím, ale osobou, která se rovnala pánu svému. Ti, kterým učení křesťanské v srdci se zkyřilo, za nesnesitelné považovali starý poměr na dále udržovati. Tu se stávalo, že, přijala-li pohanská rodina křesťanství, obdrželi všickni otroci ihned svobodu. Jakmile křesťanství bylo prohlášeno za náboženství státní, tu papežové, koncily, biskupové a kněží užili celé moci své, aby otroctví přestalo. Trvalo to dlouho, než se to usilovné snaze Církve podařilo. Teprve papež Pius II. (1458—64) mohl zvolati: Díky Bohu a sv. Stolici, že jeho otroctví netísni žádný národ evropský.

Mezitím, co pracovala Církev na zrušení otroctví ve státech evropských, rozpoutalo se na pobřeží africkém v míře největší. Tam moslemští Arabové založili hojně loupežných státek, které nejen napadaly lodě, ale odvažovaly se na pevninu, kde plenily a obyvatelstvo do otroctví odváděly.

Proti té moci založila Církev svatá řády Trinitářů (1173), a Mercedariů (1223). Oba řády měly za účel vykupovati otroky. Do roku 1789 osvobodily z otroctví přes 1.800.000 lidí.

R. 1270 spojila se Anglie a Francie na potlačení námořního lupičství. Ale bez úspěchu. Ano, na hanbu Evropy musely si křesťanské státy smlouvami, nebo poplatky přiznati lupičům vykoupiti. Až r. 1816., kdy Francouzi

dobyli Alžír, byla moc těchto lupičů zlomena a otroctví s bělochy konec učiněn.

R. 1492. objevil smělý Janovan Krištof Kolumbus pomocí španělskou dosud neznámé ostrovy, které nazval Západní Indií.

Za 7 let na to proskoumal Pinzon, Cabral, Amerigo Vespucci břehy brasilské, které osadili Portugalové. Na počátku 16. století seznána i severní Amerika, o níž se rozdělili Francouzi a Angličané. Tito poslední dostali převahu.

Bohatství nového světa a úrodnost půdy jeho přilákaly z Evropy mnoho dobrodruhů. Povstaly kolonie a pěstováno sadařství. Ku vzdělání plantáží nutili hrabiví kolonisté Indiany, protože ten nejchudší Evropan pokládal se v nové zemi za pána. Slabí, téžaví synové lesů byli ku těžké a obtížné práci neschopni. Místo aby jim byla přinešena civilisace, uchystány pro ně okovy otrocké.

Jak evangelíci v Litomyšli porozuměli v r. 1619 náboženské svobodě.

(Pokračování.)

A co dělal primas Pan Housenka katolickou šlechtou potvrzený?

Verš 172.

Úřad se na všecko dívá
studeným smíchem odbývá,
každý praví: Chvála Bohu,
že jim vyběrají z rohu.

Verš 173.

Vždyť se nejednou chlubili,
že hotovi každou chvíli
jsou pro víru krev prolíti,
rány trpět i umřítí.

Verš 174.

Nechť toho nyní dokáží,
když na ně ten čas dochází,
zvláště kněz, když jiné učí,
ať sám nejprv kůži púčí.

Verš 175.

Bratr vida jej v ouzkosti ¹¹⁾
oknem vyskočil v rychlosti
úřadu prosil klekaje
před nimi ruce spínaje.

Verš 177.

Hned primas odpověď našel:
„Však se sám děkan pronášel,
že pro víru trpké smrti
hotov jest rád vytrpětí.

Pak když ho to štěstí nyní
potkává, že on nemíní
jemu překážku činiti
a té rozkoše zbaviti.

Verš 179.

Proto bratra hned v tu chvíli,
div že sami nezabili,
jsouc za Rettung požádání
Litomyšští radní páni.

Verš 182.

Bože, kdo můž' vyprávěti
aneb všecko vysloviti,
co se tu na něj strojilo
smutně srdce jeho bilo.

Verš 184.

Neb on v tmavém koutě skrytý
nechtě se sám prozraditi
jejich tak bezbožné činy
poslouchal přes dvě hodiny.

Verš 201.

(Konečně ho měli)

Verš 202.

Matka, která tu též stála
hbitě se ho uchopila
řkouc: pro Ježíše mého
nezabijte syna mého.

¹¹⁾ Měl děkan Daniel Hájek u sebe rodiče a bratra.

Verš 203.

Však jsme křesťané jako vy,
žádnému neublížili —
všecko sobě zboží vemte
jenom nás nezabíjejte.

Verš 209.

Matce hlavu obnažili,
kyji, též i pěstmi bili,
napořád poličkovali
páni měšťané to řáli.

Verš 228

Hned, jak vydaný byl ortel,
aby pro víru smrt trpěl,
šel bez odkladu, ochotně
myslil jen — brzo-li umře.

Verš 237.

Říci mohu, že co skála
tvář jeho tu v prostřed stála,
ač přes hlavu i přes líce
bili, jak kdo moh' nejtíce.

Verš 240.

Sem i tam se s ním tahali
jak vlci se naň sáпали
vedli z fary dobrý muži
až z rukou sedřeli kůži.

Verš 241.

Matka v patách od té chasy
vedena byla za vlasy —
jejich rukou okusila
až jí krev oči zalila.

Verš 248.

To bylo ran od té zběři
živá duše neuvěří,
tolik katů, kolik lidí,
jestli klamu, Pán Bůh vidí.

Verš 251.

Sami nevěřící lidé
dívají se na to židé
muži, ženy i jich děti
nemohou pláče zdržeti.

*Farář Daniel byl vroucím ctitelem
Matky Boží. Proto praví vrazi:*

Verš 258.

Haha, tvá Panna Maria
málo ti nyní prospívá,
byť byla i tvá matrona
nezpomůže ani ona. ¹²⁾

Verš 262.

Volej tedy již k ní pilně,
pokud čas máš vzývej silně;
my pak užijme její moc,
přijde-li tobě na pomoc.

Verš 276.

Tu všickni krve žízníce
neb jich bylo na tisíce,
jedni pro druhé se drali,
aby ho kamenovali.
(Mlátí, bijí, kamením a rozličnými
nástroji mučí).

Verš 296.

Ruce k nebi přeražené
a velice zkrvácené
pozdvihl, jak křesťanu sluší
a Bohu poroučí duši.

Verš 319.

domlouvají mu:
Věř tomu nyní dojista,
že bys nepřišel v ta místa,
kdybys byl chtěl to činiti
šelmovskou víru zapřítí.

Verš 330.

Jsa tu ještě zástup hrubý
ležícimu na znak zuby
kamením z úst vyráželi
do uši hlínu snášeli.

Verš 343.

Pak z zabrady, v nřž ho bili
za nohy ven vyhodili
do hluboké cesty přes plot
až byl v kostech hrubý třeskot.

Verš 348.

Když to, co mrtvé tělo
před očima již leželo
mnozí do města běželi
s radostí to vyprávěli.

¹²⁾ A přece proti jejich nadání zpomohla.

FEUILLETON.

V ústřické besedě.

Vesele-smutná historie z nejnovejší doby, kterou napsal F. — k.

(Pokračování.)

„Já jsem také nemusel choditi v této modré zástěře, — pravil Šídlo. — Už jsem mohl dodávati obuv pro vojsko do některého krajského města. Knejp a dratev jsem nemusel ani vzíti do ruky; byl bych jen chodil a poroučel — ale všechno to tam! — Ale za 6 let budeme tomu jinak říkati. — Pak vyhráme my! my!“ — volá sebevědomě Šídlo.

„Tak je! — volá kupec Bum. — Já pak budu dodávati vojsku všechnu rýži a sůl.“

„A mé svíčky budou hořeti po celých Čechách — volá mydlář Blábola. Ten pán mi slíbil, že dokáže, by ve všech kostelích, co patří státu, brali mé světlo. A já mám svíčky samý vosk a laciné jako nikde, za 90 kr. kilo.“

„A už vám více neslibil pan kandidát?“ — táže se Čech.

„I já mám práci po celé léto a udřu se dost a dost, — praví Širočina. Kdybych mu byl řekl, aby se mi postaral o práci tesařskou také v zimě, jistě by to byl udělal.“ —

„I já také tak soudil, — dokládá zedník Krokvice. — Narovná se s cihlami za celé jaro, léto a podzim až do omrzení; v zimě mám rád chvíli pokoj. Ale přece mne to mrzí, mohl jsem mu říci, by mi zaopatřil na zimu aspoň nějaké nahazování.“ —

„Já mám také něco za lubem; a když jsme v tom, prozradím se také — pravil s potutelným úsměvem zámečník Klíč. — Už dávno o tom přemýšlím, abych vymyslel nějakou novou ručnici, jak nyní říkají opakovačku. V hlavě už to mám bezky pohromadě. Mluvil jsem o tom s tím pánem a tu mi řekl, až budu s prvním kusem hotov, mám mu dopsati; chtěl se přičiniti, by má opakovačka zavedena byla u vojska. To by bylo terno, pane doktore!“

„A mé plátno mohlo jíti nyní na dračku — volá Brdo. Nebo pro několik regimentů je potřeba pěkných pár metrů na košile, spodky a plachty. Byl bych nejspíše pracoval parou; jde to rychleji a laciněji. A teď zatím musím seděti za stavem zase jen sám a sám.“

„Také já měl něco za lubem — ujmá se slova občan Pyšný, který až dosud jen poslouchal. — Myslel jsem si, kdybych tak z našeho Ferdáčka mohl vyvésti něco vyššího. Taci páni mají dlouhé ruce, mohl býti jednou na študii chlapci dobrý.“

„A vy již máte tak velikého syna, — táže se Čech, — že by mohl už na študie?“

„Ještě hned nemůže jíti, — dí Pyšný — letos počal chodit teprve do školy, ale půjde mu to dobře; už ví co je a, a co je b.“ —

„Do študií u něho je ještě dlouho; do té doby bude zase nová volba a proto nezoufejte,“ — dí Čech.

„A vám ničeho neslibil, pane Ovsí, váš kandidát? Vy jste dosud ani nehlesl,“ — praví Čech. —

„Ale nač obnovovati staré rány, — odpovídá tázaný. Všichni myslí vysoko, ale já jsem si přál možnou věc, jen trochu menší daně, a to také sliboval náš kandidát. Také tyto listy ustavičně o tom mluví, že rolníku se děje bezpráví; ale od Staročechů nemůžeme se ničeho nadíti. Letos skorem nic nevyrostlo, ale na to se nás nikdo neptá: „jen plať!“ poroučejí; — „nebudeš-li platiti, pošleme exekuci.“ Ach, jsou to časy pro rolníka!“ —

„To jste měli všichni opravdu krásné věci k očekávání“ — pochvaloval Čech.

„Však jsme se také činili, — od druhého stolu ozývá se hřebenař Brada. — Já běhal poslední dva dny městem jako potřeštěný; pět plnomocenství

jsem vyloudil, deset lístků jsem přepsal a ještě před samou volbou tak dlouho jsem hučel do dvou voličů, až volili s námi.“ —

„To jste se opravdu tužil; když jednotlivec tolik získá, což teprve celek; věru prapodivně vypadala zdejší volba,“ — praví Čech. —

„A prosím vás, řekněte mi ještě, kde se vzala tato vaše „Řemeslnická beseda?“ Já o ní neslyšel dosud ani slova a proto venku zavěšený štítek naplnil mne podivením,“ — vyzvídá Čech.

„Povím vám to milerád, — dí Ručička; — jsem při tom od počátku a vždy ve výboru; teď jsem předsedou.“

„Velice mne těší, že mám čest poznati pana předsedu „Řemeslnické besedy,“ — praví Čech. — Gratuluji, pane předsedo, — a podává mu ruku.

Ručička je všecek blažený, neví ani, co radostí má dělati; nejraději by všechny objímal; oko mu září, ústa se usmívají; uklání se a děkuje Čechovi. Po té počíná vypravovati: „O naši besedu má největší zásluhy pan učitel Protiva.“

„Odpusťte, že vás vyrušuji, — praví Čech. — Ten pan učitel není zde asi dlouho; aspoň jeho jméno je mi úplně neznámo.“ —

„Již na třetí rok je u nás, — odpovídá Ručička. — Dostal se sem jen tak namátkou. Byl dříve kdesi na vesnici; byl tam však nějaký divný farář, ustavičně na něm seděl, až ho vypíchal. A byla to hloupost, proč byl přesazen. Jednou počal už učit a děti volaly: „Ještě jsme se nemodlily!“ — a on jim odpověděl: Tak už se modliti nebudeme: škoda času na modlitbu. — Děti to doma vypravovaly a farář dělal rámusy. Udal to hned výš a bylo z toho vyšetřování; pak se k tomu přidala ještě jedna taková maličkost a pan učitel byl z trestu přesazen. Jen že ten trest byl vlastně vyznamenáním; dostal se z vesnice do města, z menšího platu na větší. Však prý se písemně faráři poděkoval za zlepšení jeho hmotných poměrů. — Pan učitel Protiva, to vám je společenský člověk a podsívaná ferina. Den jak den, jak pustí děti ze školy, jde rovnou cestou sem a poslední chodí odtud. Škoda, že právě dnes odjel; byl byste ho také poznal! — On nám poradil zřízení Besedy. Stanovy nám napsal a poslal do Prahy a všechno bylo povoleno. Chtěli jsme ho míti předsedou, ale živou mocí nechtěl; mohl prý by míti zase časem nějaké opletacky; nechtěl žádnou hodnost, ale slíbil nám, že se bude sám o vše starati. A to také až dosud dělá. — (Pokr.)

D r o b n o s t i .

Snášenlivost dvojetihodných pánův. V kázání ve prospěch protestantského spolku Gustava Adolfa dne 15. září 1889 ve Waldecku v Slezsku konaném vyslovil se pastor Thümmel z Remšřidu v Slezsku takto: My protestanté nesmíme ustáti v tomto boji (proti Církvi katolické), dokud posledního kněze přes Alpy nevyženeme, a když toho nedosáhneme my, tak aspoň naši potomci; boje toho nesmíme se vzdáti, třeba bychom při tom i zahynouti měli (und sollten wir auch dabei untergehen.) — Tak sděluje „Mähr. slez. Volkszeitung.“ A to je ta „zásadní tolerance pana superintendenta Haase.“

Obsah „Obrany víry“:

Vhodné odpovědi na námitky proti katolické víře nejčastěji pronášené. (Upravil M. V. Zahradnický. (Pokračování.) — Šťastný sen. (Vypravuje Marie Hanačíková. Dokončení.) — Význam starých cechů pro život křesťanský. Podává Vlastimil Hálek. (Pokračování.) — O otroctví. (Napsal Vinc. Drbohlav.) — Jak evangelíci v Litomyšli porozuměli v r. 1619 náboženské svobodě. (Pokračování.) — FEUILLETON: V ústřické besedě. (Veselo-smutná historie z nejnovější doby, kterou napsal F. — k.) — Drobnosti.

Předplatné budíž zasíláno přímo do administrace: Ostrovní ulice č. 1508—II.

Majitel vydavatel a nakladatel VÁCLAV KOTRBA, odpovědný redaktor PETR KOPAL.

Tiskem knihtiskárny Cyrillo-Methodějské (J. Zeman a spol.) v Praze.

OBRANA VÍRY.

Časopis věnovaný zájmům katolicko-politickým.

S přílohou: „Kalendář pro mrtvé a živé duše“ vždy 20. dne každého měsíce.

Vychází 5. a 20. každého měsíce. — Předplatné pro Prahu: celoročně 1 zl. 75 kr. čtvrtletně 45 kr. Poštou pro Prahu i venkov celoročně 2 zl., čtvrtletně 50 kr. jednotlivá čísla po 8 kr. — Kdo předplatí na 5 výtisků, obdrží šestý nádavkem 5 výtisků prodává se v administraci za 30 kr., 20 za 1 zl. S přílohou „Kalendáře“ připlácí se ročně 1 zl. — Administrace v Cyr.-Met. knihtiskárně v Ostrovní ulici, kamž předplatné budiž zasíláno. — Redakce na Vyšehradě č. 69.

Vhodné odpovědi na námitky proti katolické víře nejčastěji pronášené.

Upravil M. V. Zahradnický.

(Pokračování.)

V. O náboženství.

Katolíci jsou nesnášenliví. — 2. Nelaskaví.

Pro úvahy v předešlé kapitole obviňují mnozí katolíky z nesnášenlivosti, a jelikož za našich dnů slušnost, opatrnost a humanita módou se staly, pocituje se výtka ta nemile a každý hledí se jí sprostiti. Avšak, milý čtenáři, nermuť se proto, hleď raději poznati, v čem ta nesnášenlivost katolíků záleží, snad shledáš v ní spíše původ cti a slávy, nežli bezpráví a hany.

1. Katolíci jsou nesnášenliví, praví naši protivníci, kde se jedná o náboženství. Považme ale, že kdo to tvrdí, jsou buď protestanti, anebo velcí obdivovatelé protestantské snášenlivosti, kterou by rádi mezi nás zaslali.

Především tažte se jich zcela důvěrně, jak vypadá u nich doma ta snášenlivost. Ať vám ku př. sdělí, jak ji pěstovali po 300 let Angličané u katolíků domácích, pak ve Skotsku a jmenovitě v Irsku? Jak ji prováděli slovy i zákony ve svobodné obci své? Zeptejte se jich, zdaž neustanovili zákonů proti katolíkům? Zdaž mohou mluvíti o snášenlivosti ti, jejichžto zákonník opravňuje potlačovati, žalařovati a ubíjeti národ, který většího hřichu se nedopustil, nežli že věrným zůstal víře svých otců a ostatnímu vzdělanému světu; jejichž dějiny uvádějí skutky Jindřicha VIII., Edvarda VI., Alžbětu, Cromwella a Knoxa? Ať vám povědí, kterak Švýcaři Bernští a ostatních kantonů protestantských až na naše doby rozuměli snášenlivosti proti kantonům katolickým; ať vám řeknou, kterak jí rozumějí Luteráni ve Švédsku, v Dánsku a Norvéžsku až na naše časy? Ať vám sdělí, jak vypudivše katolické náboženství ohněm a mečem, krutými zákony proti katolicismu utvrzovali vlastní učení své: pak teprv ať mluví o snášenlivosti a my stížínosti jejich oceníme. Avšak dokud se věci jinak mají a dokud se jim nepodaří, tři věky dějiu vymazati a všechny letopisy uschovati, pak jim to špatně sluší o snášenlivosti mluvíti.

A nyní odpovím na vše přímo, připomínaje zároveň, že možno ve dvojnásobném smyslu rozuměti nesnášenlivosti ve věcech náboženských; buď že toho, který není stejného smýšlení, pronásledujeme, anebo že s tím, jenž jinak učí, slovy zápasíme. O prvnějším způsobě nesnášenlivosti pojednám doleji, o druhém způsobě nesnášenlivosti promluví hned několik slov.

Katolíci nemohou toho připustiti, aby někdo proti náboženství jejich vystupoval a zavrhuje všechny sekty od nich odpadlé.

Kdybys, milý čtenáři, byl tak nezkušeným a tomu se divil, tož bys, maje opak toho za možný aneb docela nutný, rozuměl velmi málo, neřku-li podstatě katolického náboženství, ba ani přirozenosti lidské vůbec.

Není snad nikoho na světě, kdo by, maje něco za pravdu, nebyl nesnášenlivým; chceš-li se o tom přesvědčiti, poslechni nejhrošlivějšího zastance všeobecné snášenlivosti. Zeptám se ho před Tebou: Řekněte mi, příteli, jestli pak byste připustil, aby někdo ve Vašem městě založiti chtěl novou bohoslužbu, která by vyžadovala oběti na životech lidských? Odpoví zajisté, že nikoliv. A proč? Poněvadž by to bylo zločinem a zločin nemůže se trpěti. Ale pak jste nesnášenlivým, násilí činíte svědomí jiných zapovídaje to, co po mínění tolika národů věku starého a tak mnohých národů věku našeho jest nějakému božství holdem důstojným. Jakým právem mělo by svědomí Vaše panovati nad svědomím jiných? Jediná odpověď ježto byla by asi ta, že nesnášenlivost taková slouží k dobru člověčenstva. Možná — pak ale neupírejte možnost případu, kde snášenlivost co do vykonávání některé bohoslužby právem a povinností státi se může. Jestliže tedy zapovídáte tento ukrutný obřad náboženský, potom snad přece připustíte, aby se alespoň při vyučování smělo obětování lidí jako posvátný a spasitelný obřad vynášeti? Bože zachraň! Bylo by to vraždu hlásati. Zde tedy máte zase jednu nauku, jakou nemůžete ztrpěti. Jdeme dále; bezpochyby znáte oběti, které se kdysi bohyni lásky přinášely, a ohavnou modloslužbu, jakou jí v Babyloně a v Korintě prokazovali; kdyby tedv podobná modloslužba u nás povstala, myslíte, že bychom jí trpěti směli? Zajisté že ne, neboť by to bylo proti zákonu mravopoctnosti. Avšak snad byste alespoň dovolil nauku o takovéto modloslužbě přednášeti? Také ne a sice pro tutěž příčinu! Tedy zase jeden případ, kde domníváte se míti právo i povinnost k nesnášenlivosti a násilí činiti svědomí jiných proto, že Vám svědomí Vaše tak nakazuje. Ale jdeme ještě dále; představte si, kdyby tak povstal nějaký podivín s připáleným mozkiem, jenž by pouhým čtením bible ještě více se rozohnil a nějaké nové křesťanství založiti chtěl, podobné onomu, ve kterém již zalíbení měli Matyáš z Harlemu a Jan z Leydenu, a počal by je hlásati, tábory lidu svolávati a následkem toho i veliký počet lidí za sebou lákati; myslíte, že by se smělo trpěti toto nové náboženství? Zajisté že nikoliv; neboť by tito nešťastníci mohli zase neblahé truchlohry z XV. a XVI. století opakovati, jako v Čechách Husité a v Německu tak zvaní Novokřtění každé vlastnické právo nohama šlapati, stávající pravomocnosti na rozkaz Nejvyššího svrhnutí, pány zabíjeti a spoustu a smrt přinášeti. Velmi dobře! A bylo by nejen spravedlivé, nýbrž i velice moudré, takovému řádění přítrž učiniti.

Co se ale stane s tou zdánlivě jasnou, nezvratnou zásadou všeobecné snášenlivosti, jestliže tolikerými okolnostmi nuceni jsme ji tak často zapírati? Řeknete snad, že Vás k tomu přiznání nutí bezpečnost státu, pořádek ve společnosti a veřejná mravnost. Avšak, ptám se ještě jednou, co je to za zásadu, jestliže vedle pořádku, veřejné bezpečnosti a mravnosti obstáti nemůže? Toť očividné, že zásada tato zůstává jen planou frází, a kdyby proti tomu i největší písmáci cokoliv namítali.

Co tuto povědíno, obraťme nyní na sebe. Co věří katolíci? My věříme, že ve věcech sv. víry ryzí pravdu máme; my věříme, že by nás nejtěžší tresty stihly zde na zemi i na věčnosti, kdybychom tuto pravdu nějak porušili nebo zfalšovali; my věříme, že všecky ostatní vyznání od této pravdy

tím více se vzdalují, čím více se od víry naší odchylují, a proto všemu tomu věříme, poněvadž spočívá vše na nezvratném základě rozumu, neomylné hodnověrnosti pravé víry, a proto jsme též pevně odhodláni, raději všecku krev svou při nejhroznějších mukách vyvoditi, nežli bychom jedinkou větu víry naší zapřeli; a s takovýmto přesvědčením v srdci měli bychom někdy ztrpěti, aby nějakí bloudi u nás nebo u našich sousedů nebo v naší vlasti katolickou víru napadali?

Kdybychom se k bludařství nějakému netečně neb lhostejně chovali, nebyli bychom soudnými lidmi, ale naopak povrhely slušných lidí; avšak ztrpěti blud v tak důležité věci jako je náboženství, musili bychom klesnouti ku povaze nerozumných tvorů anebo padnouti v osidla zlého ducha.

Již přirozenost člověka, přesvědčeného o nějaké pravdě, vyžaduje toho, by ji žádným bludem zastíniti si nedal, a sv. víra katolická, obsahující pravdy samým Bohem zjevené, směla by lidskou blouznivostí v lehkost se uváděti jako nějaká báchorka?

K takovéto otrlosti přidružila by se brzy bezbožnost; neboť jelikož každý katolík považuje články sv. víry za neomylné prostředky k dosažení spasení svého i svých bližních, způsobil by nejen sobě škodu, nýbrž spáchal by tím i šerednou zradu na svých bližních, odřikaje se jich tím, neb je v pochybnost uváděje. Co byste řekli člověku, jenž by si na to stěžoval a veliký hluk proto dělal, že nesmí se bez omezení prodávati dýky, pistole, nebo jedy, protože by v tom shledával poškození osobní svobody a nesnesitelné tyranství? Zajisté bysi se tomu nemálo podivil. Nuže a nedivíš se takovým křiklounům, kteří se nad tím pozastavují, že nechceme trpěti, aby se duše věřících olupovaly o pravdu sv. víry, o prostředky ku spasení, o navádění k spořádanému životu, o posilování k šťastné smrti, o zapomáhání k milosti, o naději na nebeské království a věčnou blaženost? Jestliže by člověk, jenž katolíky nesnášenlivými nazývá, veřejně prohlásil, že nevěří v Boha, ani v náboženství, ani v život věčný, ani v nebe, ani v peklo, tedy to pochopujeme, co mluví; že by ale tak učiniti mohl křesťan a katolík, jenž víru svou vyznává podle zjevení Ježíše Krista, jest k neuveření.

2. Ale láska vyžaduje přece trochu snášenlivosti. Nuže, co je láska? Láska je milovati bližního jako sebe samého a jemu všecko dobré přátí; ať je podnět k tomu jakýkoliv, proč mu všecko to dobré přátí máme, neboť pátrati po tom není zde místa. Jestliže náboženství největším pokladem člověka jest, a je-li naopak bludařství největším jeho zlem, jak možno nazývati to láskou, když dopouštíme, aby člověk o náboženství oloupen a do propasti nevěry uvržen byl? Než bychom k takovému úsudku dospěli, musili bychom rozum do té míry ztratiti, že bychom světlo od tmy, pravdu od bludu rozeznati nedovedli. My zavrhneme bludařství, my se ho vzdalujeme, tedy nemáme žádné lásky; ó nikoliv, zrovna naopak! Jestliže zavrhneme bludařství, tedy máme tu největší lásku, jakou jen míti můžeme. My chováme lásku k bloudícím, neboť kdybychom záhy na jejich omyl upozornili, mohli by se od něho odvrátiti. Kdo by slepého varoval, aby do jámy nepadl, zachrání jej takovou výstrahou; právě tak zachrání by katolík mnohého bludaře, upozorniv jej na bludné názory jeho, pokud na něm záleží. My máme lásku také k těm, kteří se ještě na cestě pravdy udržují, neboť kdo volá ještě v čas o pomoc proti ohni, způsobí tím, že se všickni sousedé proti němu opatří. Nesmíme jen pouze k rozšiřovatelům falešných zásad laskavými býti; spořádaná láska nejeví se jen slovy, nýbrž i skutky, jelikož duši před hrozným neštěstím, jako je bludařství, chrání. Jest to zlo hroznější než jakékoliv jiné, poněvadž trvá věčně. Velice závažné příčiny nabádají k tomu, jestliže se jedná o bludy v náboženství, abychom s pravdou se neskrývali, ale jí hájili, jak všickni svatí učitelé a otcové sv. víry jednohlasně doporučují.

Naší svatou povinností jest, víru svou veřejně vyznávati, čistě a neporušeně ji zachovávat, jak nám ji církev svatá předkládá; mlčky trpěti,

někdo-li v naší přítomnosti proti ní mluví, podobá se odpadlictví; taktéž jsme povinni, Pána Boha celým srdcem ctíti, a kde by pak zůstala povinná uctivost, kdybychom trpělivě snášeli, aby někdo v naší přítomnosti zapíráním sv. víry Pána Boha urážel? Máme povinnost, milovati bližního jako sebe samého, a kde by pak zůstala naše láska, kdybychom neohradivše se proti tomu dopustili, aby se mu smrtící jed nevěry podával? Jestliže potřeba káže, abychom bližnímu statek ten uhájili, a naším odporem zbloudilé bratry zarmoutili, na kom je tedy vina toho? Nezavdávají k tomu sami příčinu, a ne nutí nás k tomu?

Konečně všickni ti, kteří ústy hlásají lásku a snášlivost, učinili by dobře, kdyby nám trochu s dobrým příkladem předcházeli.

Proč se nám vtírají právem či neprávem, když od nich ničeho nechceme; proč do měst, obcí a rodin zanášejí símě náboženského rozbroje? Rozkřikují se o neshášlivosti, o nedostatku lásky, ale rozšiřují knihy a pamflety, které nás o klid a mír olupují; deklamují dnem i nocí proti všem našim zařízením a řádům, supí jedem proti nejvyšší hlavě naší sv. víry, plvají žlučí na naše důstojné kněžstvo, rouhají se našim sv. svátostem, tupí naše sv. patrony a orodovnice, posmívají se našim pobožnostem, a to vše činí s takovým opovržením, se záští a jizlivostí jako ďáblem posedlí; když pak jim někdo odpoví a víru svou zastává, a jestliže to se zanícením nebo poněkud s hněvivou nevolí pronáší, tu kroutějí hlavou, spínají ruce a se svatouškovou tváří dovolávají se snášlivosti a napomínají k lásce.

Jsou to milí lidičky, ti noví apoštolé snášlivosti a lásky! Kdybychom o nich řekli, že jsou dobří muzikanti ale špatní lidé, dělali bychom jim křivdu? Nuže, jen ať zůstanou hezky doma, anebo ať někde jinde o těch svých spanilých ctnostech káží; a ty, milý čtenáři, nebuď liknavým a nerozpakuj se dlouho všude a vždy zavrhovati a vyvraceti tu bezbožnou zásadu, že každá víra dobrá jest, i kdyby se ti třeba v rouše lásky objevovala.

Význam starých cechů pro život křesťanský.

Podává Vlastimil Hálek.

(Dokončení.)

Že takové kroupky byly v domech, čteme v zápiscích jednoho krejčího zaznamenáno: „za cínový kbelík s figurami tlačenými, do něhož se svatá tříkrálová voda dává, jakož naši předkové činívali, dáno 5 měděnců.“

V dílnách bývala na některém místě soška Bohorodičky, při níž hořivala v sobotní den lampička. Tuto milostnou patronku sobě staročeští řemeslníci volívali, a zajisté nemohli mocnější voliti. K této sošce dáváno světlo, jakož čteme v poslední vůli jednoho měšťana Pardubického: „U Božích Muk jsem zasel strych lnu, aby zbylo na olej vytlačovaný pro světlo, které dle starodávného zvyku se dává k štatui dřevěné Panny Marie, Ježíška na rukou držící ve veřtatě domu našeho z té příčiny, aby požehnání Boží bylo s námi.“ Ve veřtatech pilně pracovali naši řemeslníci, ať to byli pasíři, masaři, kraječi, sladníci, konvaři, štítaři, zámkáři nebo mečíři, bečvaři, lazebníci a malíři. Při práci prospěvovali sobě nábožné písně. Tak prý píseň „Kdož ochrany nejvyššího v skrýších jeho požívá“ bývala nejoblíbenější písní soukeníků. Při tom jim práce se dařila, poněvadž na ní spočívalo požehnání Boží.

Tak žil staročeský řemeslník za dne při práci; večer pak unaven po denní práci usedl v kruhu rodinném vyhýbaje se toulkám po domech šenkovních. Časem pak předčítal něco z bible čeládce a domácím. Bibli měl

každý soused, at byla vydána tou neb onou impressí; po té sáhl častěji na polici, kde jí nekryla vrstva prachu. Čisti uměl, vždyť tak mnohý býval členem sboru literáckého, a tu musil znáti čisti; ostatně mnohý chodil do městské školy na které učili bakaláři z učení Pražského. Než mnohý mimo bibli měl i jinou knihu, jež měla větší cenu než skvosty neb peníze, a proto ve starých kšaftech se výslovně o ní jako o odkazu zmínka činí. Ukázku toho máme z kšaftu Jiříka Hronka, pastře v Hradci, který po sobě zanechal: „Mému milému synu Štefánu svoji odúmrtí pořádně kšaftuji. a to za prve jemu poctivé a zachovalé jméno své odevzdávám a snažně žádám, aby ho ke cti Boží a naší rodiny počestnosti zachoval, a nemoha s sebou z tohoto světa jiného vzíti než skutky svoje na soud Boží, protože nah člověk na svět přicházejí zase tak do hrobu se klade, pořádným kšaftem mu odkazují a dávám 200 kop mís., jež jsem sousedovi Mikulášovi půjčil, aby jich k zvelebení živnosti své a duše mé dobrému použil, jakož i všecko, co v domku našem dřevěného i cejnového nádobí se nalézá. Taktéž mému synu odevzdávám tu památnou knihu, z níž jsem v ouzkostech života někdy nahlas předčítal a kterou jsem velkým suplikováním na jednom nábožném knězi v městech Pražských vyprosil. V té aby on jako já pilně čítal, v trápení, žalu a ouzkosti své útěchu hledal. . . . Za to pak výšejsmenovaného syna svého žádám, aby ve figuře domku našeho do vejklenku ve zdi dal postavití štatui Matky Páně, a to pro věčnou památku mou, abych u Pána Boha skrze její orodování milosti došel, což že on učiní, doufám, jakož jsem mu dáti dobré křesťanské vychování neopomenul. . . .“

Jaký se tu jeví rozdíl proti způsobu života řemeslníkův za naší doby. Kde shledáváme všecko toto, co otec synovi k vykonání zcela se naň spoléhaje ukládá? Bohužel že právě opak se toho jeví. Úpadek hmotný i mravní všech řemesel se jeví čím dále tím více, ježto se řemeslníci kloní od zákona Božího.

V takto křesťansky zavedené domácnosti počalo se s výchovou dorostu řemeslnického. Naši předkové byli dobrými vychovateli a počínali výchovu mládeže v kostele. Každou neděli o velké mši svaté stávali kolem oltáře šest řemeslnických mládenců v černém oděvu s pochodněmi — jmenují se ve starých listinách „fagulantí.“

Dvorní dekret z r. 1786. nařizoval přísně cechům, aby žádnému učedníkovi nedávaly za vyučenou, pokud by se neprokázal vysvědčením farního úřadu, že a kterak navštěvoval křesťanská cvičení a kostel; jinak měl cech zaplatiti 50 tolarů pokuty.

Učedník musil se dále učiti spořivosti. Nařizoval se u soukeníkův učedníkům vlnu kolem koníku sbíratí, „aby pan mistr skrze dělníky své škody neutrpěl.“ (Dle sdělení pamětníka.)

Měl-li býti učedník povýšen na tovaryše; sešel se řád tovaryšů dohromady, učedník slušně předstoupil, a tu mu nejstarší nařídil, že „od nyuějska musí chlapecké střevíce zouti, tovaryšské obouti, od této chvíle starším osobám v kostele a všudy předuť místo dáti, a každému mistru patřičnou úctu vzdáti.“ Tu vidíme, jak záhy se vštěpovala dorostu řemeslnickému zásada slušnosti a úcty k stáří.

Učedník stav se tovaryšem měl právo choditi do řádu t. j. do schůzí tovaryšův. Ty povolili mistři tovaryšům, jak se čte v listinách starých „s pomocí Pána Boha Všemohoucího“ a pak „k dobrému a užitečnému“ jejich. Schůzi zahájil starší tovaryš těmito prostými slovy: „Poněvadž jsem vám skrze pana bratra naříditi dal, abyste se v tento příbytek pana tatíka sešli, já vás uctivě vítám.“

Počalo se na to jednati o společném jmění, o podporování nemocných tovaryšův, a pak starší tovaryš pokračoval: „Nechť jedna každá osoba na svém místě posedí, bedlivý pozor dá, neb já skrze pana bratra staré i nové střebro bruncovati dám.“

Schůzka tato konala se na hospodě, když se hospodář s čeládkou svou naobědval a pomodlil. Položily se hodinky na stůl, a který z tovaryšů nepřišel, hodinka pak vypršela, ten musil dáti pokutu bez výmluvy. Při tom bylo sbíráno po třech penězích malých a když se sbírka konala, bylo ustanoveno, aby kdo se posadil, „na svém místě poctivě seděl.“ Neučinil-li tak, dal bez výmluvy pokutu. Když rozkázali starší při schůzce „konvice se stolu dolů,“ a některý by byl na konvice klepal, aby mu pivo doneseno bylo, pokutu dal. Dluhy dělati měli se odnavyknouti. Proto zůstal li některý dlužen něco, a odešel z místa jinam, byli o něm listové psáni, „aby ten řemeslem fedrován nebyl, dokavad by nezaplátil.“ Mnoho a mnoho jiného krásného nacházíme v tom zřízení. Proto upřítí se nedá, že takové řády valně řemeslnictvu prospěly. Obsahovaly v sobě návod ke zbožnosti, slušnosti, vzájemné lásce i podpore mezi dorostem řemeslnickým. Žije pak dnešní doby z této dobré školy ještě dosti pamětníků, poctivých to mužů, kteří s chloubou vypravujíce o mravnosti dřívějšího řemeslnictva žehrají na nynější dorost, jenž se oddaluje od náboženství.

Srovná-li se chování nynějšího dorostu řemeslnického s tím staročeským, cechovním, jeví se po stránce náboženské i mravní velký rozdíl. Cechy ovšem více vzkřísiti se nedají; moderní zákony je zrušily. Částečnou odpomocí proti tomu jeví se býti v poslední době „katolické spolky tovaryšské.“ Jestliže jednotami všemi druhu šíří se zásady zhoubného liberalismu, proč by dobrými spolky a jednotami se netužilo vědomí náboženské? Toho druhu pak jsou spolky katolických tovaryšů nebo řemeslníkův, mezi třídou pracující opět katolické spolky dělnické. Bohudíky jest již hezký počet toho druhu spolků v činnosti, a působí v nich katoličtí kněží velice blahodárné a přispívají tak k utěšenému rozvoji ctnostného života. Bylo pak v takových spolcích vychováno již hezké množství zbožných řemeslníkův.

U starých cechů spočívala moc působení na základech ryze křesťanských, a tak i spolkový ráz na podkladě křesťanském stane se u těchto katolických spolků příčinou vši zdárné činnosti. Blahodárné působení starých cechů i nových jednot katolických mezi řemeslníky dává jasný důkaz církvi katolické, která vždy se pečlivě starala také o hmotné blaho společnosti lidské, která stejně pečovala o rozkvět věd a umění jako o pokrok řemesel a úlevu v těžkých pracích, že shromažďujíc pod praporem Kristovým všecky společnosti a jednoty, všecko konání lidské, všecky třídy a kruhy lidu starala se o ně v každém ohledu jako ta nejpečlivější matka.

Jak evangelíci v Litomyšli porozuměli v r. 1619 náboženské svobodě.

(Dokončení.)

Na to se lid rozutekl zanechav,
jak se domníval, mrtvolu svému osudu;
než k podivení všech ztrýzněný děkan
povstav po dlouhé době a odešel se
zachránit. O tom praví píseň:

Verš 367.

Tak tedy Panna Maria
přece jednuškám prospívá
kdo volá: Ora pro nobis,
byť se smáli kacíři víc.

Verš 375.

Hned řeč mezi nimi zněla,
že jim obluda zmizela,
kterou kdyby ještě měli,
že by z ní teď kůži dřeli.

Verš 395.

Když tak mordu neprovedli,
o jiné kněze smýšleli,
kteří na tom panství byli,
aby je také pobili

Verš 397.
Opět napřed školní kvauti
a při nich hned predikanti
jsouce k tomu povoláni
dávali své požehnání:

Verš 398.
Řkouce: Pán Bůh Vás požehnej
sílu a štěstí vám dopřej,
jděte, synáčkové milí,
jděte, byste zvítězili.

Verš 399.
Po takovém požehnání
běželi, jak psi na štvaní
a v nejbližší vsi hned na faře ¹³⁾
hledali pilně faráře.

Verš 400.
Dvěře, truhly rozsekali,
všecek statek rozebrali,
do kostela se dobili,
ve všech koutech zle řádili.

Verš 401.
Naposledy ctihodného
kněze velmi pobožného
našli stařečka sešlého,
Pankracia řečeného.

Verš 402.
Hned jej z kaple vystrčili
a prostřed kostela bili.

Verš 403.
Kůže z blavy jest visela,
k prsoum lila krev se z těla,
až ty vrahy pokropila,
však zlost jejich nezročila.

Verš 406.
Když již peníze dostali
a všecko si rozebrali,
knězi ctnému zaplatili,
a v srdce ho prostřelili.

Verš 407.
Řekli, aby ta přísera
nezůstal, jak děkan včera
nikoli, neodcházejme,
ale hned ho zakopejme.

*Mají radost nad vítězstvím, — že sto
chlapů zmohlo staříčkého kmeta! —*

Laciné vítězství!

Verš 412.
Zvlášť pan mistr jeda rynkem
křičel, že byl dnes rezníkem,
porazil vola tučného
a má dobrý řemen z něho.

Verš 415.
V tom se chasa znova strojí,
na jiné kněze hotoví,
město soldaty verbuje
a do knihy zapisuje.

(Uslyševše faráři v jiných dědi-
nách o těchto věcech, rozutekli se.)

*Pěkná napomenutí dává píseň oněm
evangelickým vyznavačům ve verši 432
a následujících.*

Verš 432.
Že prý jste evangeličtí?
kde jste toho medle dočtli?
a v kterém evangelium
naučili se těm kusům?

Verš 433.
Abyste vrchnost lehčili,
tupili, se protivili
její dědictví loupili,
na císaře zlořečili?

Verš 434.
Statek jejich směle brali,
do příbytků se loupali
nevinnou krev na zem lili,
pomazaných Páně bili.

Verš 435.
To v Kristově psáno není!
Neb tak se čte v jeho čtení:
poddáni buďte vrchnosti,
dejte daň jí s ochotností.

Verš 437.
Což pak božská přikázání?
kam jste dali páté, sedmé?
jenž zbraňuje bítí, krásti?
kamž je chcete medle dáti?

¹³⁾ T. j. ve vsi Litrbáších asi hodinu od Litomyšle vzdálené.

Verš 438.

Není jich v vašem zákoně,
aniž medle dbáte o ně.

Verš 439.

Evangelium tak vzteklé
vždyť ho sepsal sám čert v pekle,
že vás tak pilně dohání
k loupeži a k mordování!

Verš 441.

Toble že je ten Duch svatý,
jenž do vás vstoupil? rohatý
ukázal se, vidět z rohu,
kolikerého jste tonu.

Verš 443.

Maličko Pán Bůh propustil,
nás trýznití vám dopustil —
mně divného na tom není
známe božská odpuštění.

Verš 444.

A vy věčně nás zkaziti
chtěli jste a zahubiti
jak byste věčností vládli
a hle, jak jste brzo padli!

Verš 449.

Již víry vaší syti jsme,
pohanské! — evangelické!
Uchovej nás Bůh — do školy
chodit k vám na epištoly!

Ku primasům a konšelům:

Historiograf města Litomyšle František Jelínek píše o tom ve II. díle své kroniky vydané r. 1845. takto: „Tuž i evangelíci v městě i na panství Litomyšlském proti katolíkům opět bouřiti počali, dne 7. dubna v neděli první po velkonoci s hlukem a povykem do kostela špitalského se sběhli, oltáře potupně rozkotali, posvátné nádoby polámali a ven vyházeli. Pak děkana města, Daniela Hájka, kněze povolání svému věrného, k odstoupení od víry katolické, k posluhování jim večerš Páně pod obojí způsobou vyhrožování smrti nutili. Nemohouce ho získati, v hod slavný svatodušní t. j. dne 19. máje 1619. do chrámu Páně farního přichvátali. Tělo Páně z oltáře vyhodili, rozšlapali, a vše jiné svatokrádežně hanobili. K tomu ještě 150 vojáků ze Slezska příšlých po straně měli. Dne 11. června s mrtvolem Matěje Kramáře na hřbitov s neobyčejnou zuřivostí se přibrali, tělo nepohřbené na marách ležeti nechali, dveře do kostela vyvrátili, řeč velmi na urážku Boha a k potupě katolického náboženství a k popuzení proti katolíkům od téhož svého učitele hlásanou poslouchali, při tom všecky posvátné potřeby kazili, knihy křtův, oddavek a mrtvých zničili. Vztekem zaníceni proti děkanovi do děkanského domu se vřítali, nábytek loupíce domů si odnášeli a po děkanu se sháněli. Kantora tu postihše upoličkovali, — a na polo mrtvého ležeti nechali; děkana a matku jeho nalezše řetězy spjali, — matku ubitou na cestě ležeti nechali. S děkanem až na konec téhož předměstí došli, kdež jej po

Verš 464.

Jednota, Housenice,
ty jsi tím vinna nejvíce,
tys vše řídil, jsa primasem,
měl jsi býti raděj rasem.

Verš 466.

A vy, jenž jste rádní páni,
do ouřadu povoláni,
odkud jste tu radu vzali,
byste se na to dívali?

Verš 475.

Nade všecky pak Štamburský
provozuje sobě pasky,
jsa tkadlec, každý den snuje,
proti vrchnosti osnuje.

Verš 484.

Ach krajané rozmilí,
co jste to jen myslili

— — — — —
zvláště pak s milým krajanem
rodičem, vaším děkanem.

Verš 490.

Žádného neobtěžoval,
chudým lítost prokazoval,
potřebné krmil, odíval
a nám mnohým otcem býval.

A končí verš 509.

Co jste pobrali, chovejte,
se statkem se dobře mějte.
On svým milým Kristem Pánem
těšiti se bude Amen.

přetrpění mnohých smrtelných ran ležeti nechali. Bezbožné ženy měly ho tu střežiti, co oni v městě po celou noc bezbožnost provozovali. Ale ty černým mrakem a blýskáním ustrašeny byvše, tělo jeho opustily a se rozutekly. Pak jistá žena poblíže tu bydlící outrpností jata znamenajíc v něm ještě ducha, k životu ho přivedla, odkudž posílen do zámku se odebral, však ale ještě té noci do Svitav se dostal.

Ráno, sotva se svítati počalo, již se opět po něm sháněli; nenalezše ho do okolních vesnic na fary se vypravili, ale jediné ve sousední dědině faráře stářím sešlého Pankráce Skrybe v Litrbaších zastihli, faru vyloupili a kněze zavraždili.

Pak při farním kostele v Litomyšli svého učitele Melichara usadili.“ — To malý ovšem obrázek toho, jak nohsledové Martina Lutra rozuměli náboženské svobodě hubíce ohněm a mečem vše, co se jim nehodilo do krámu; — a ač sami drahou matku vlast pánům Švédům k potupení, zohavení a k vyloupení nabídli, jim v tom statně pomáhali, hráli si přece na opuštěné sirotky zapomenuvše při tom, že sami svou zlostí a svými hříchy vlastní máteř „Vlast“ ubíjeti pomáhali. Ach nešťastný Jene Huse, tak musíme volati, ty jsi chtěl oslaviti Čechy vyhnav studentstvo německé z Prahy, ale zatím jsi nevěděl, že budeš toho příčinou, že německý luteranismus ohtěl nám ukrásti i poslední skyvu chleba! A tys (snad nevěda?) klestil prý si jim k tomu cestu!! — Nekleští i nyní Husité někomu k nám — od Berlína — cestu?? — *M.* —

O t r o c t v í.

Napsal Vinc. Drbohlav.

(Poku ačování.)

Církev sv. hned z počátku postavila se tomuto bezpráví na odpor. Papež Lev X. nutil krále Ferdinanda, aby násilností španělských osadníků přítrž učinil. R. 1537. vydal papež Pavel III. bullu, jíž zapověděl z Indiánů činiti otroky. Arcibiskup toledský obdržel právomoc vyobcovati z Církve toho, kdo měl indiánské otroky. Křesťanští missionáři, františkáni a dominikáni vždy se vřele ujímali Indiánů. Největší zásluhy pro ubohé duše získal si dominikán, později biskup v Chiapu v Mexiku, Bartoloměj de las Casas.

Rázné zakročení Církve neminulo se s účinkem Avšak osadníci a spekulanti našli si pomoc jinde.

Věděli dobře, že chytří Portugalové již dávno ku těžkým pracím polním upotřebili silných negrů a že je z pobřeží afrického do Brasilie převáželi. Následovali jich příkladu. Pokud však vládl kardinal Ximenes prováděli obchod svůj tajně, ale po jeho smrti domohli na Karlu V., že jim bylo zákonem povoleno obchod s černochoy prováděti. R. 1562. chopili se ho i Angličané. Královna Alžběta dala jisté otrokářské společnosti docela výsadu k obchodu otrokářskému. Nyní rozvinul se ve vodách atlantských čilý obchod s živým dřevem ebenovým. V 17. a 18. století byli na výši jeho Angličané. Ba v míru utrecnském podržela si Anglie výsadu na 30 let dovážeti do Zamořských osad otroky.

Africké břehy staly se eldoradem bídníků, kteří ve jménu civilisace dopouštěli se hanebných ukrutností na ubohých negrech. Dějiny kolonisace americké jsou prováty výkřiky bolesti a zoufalství, které od břehů afrických až k americkým hlasně se ozývaly. Každoročně přes 100.000 černochoů odvečeno přes moře, aby vysílené bratry své nahradili.

A tento obchod trval půl druhé století. Moreau de Jonnés udává počet odvečených jenom v mírném čísle na 12 millionů. V celku však obnáší počet jich na 50 millionů, neboť při chycení a převážení mnoho jich zahynulo.

Otrokářští agenti získávali černochoy nejprve titěrnostmi, skleněnými cetkami, zvonky, puškami, zvláště však kořalkou. Lehkověrný, žádostivý negr obětoval ženy a děti své za kousek cetky. Oni popuzovali kmen proti kmenu, aby zajatce za zboží vyměňovali. A když konečně i negr stal se chytřejším, uchopili se nekalého řemesla sami. Za tmavé noci byly vesnice obklopeny, zapáleny a na poděšené obyvatele honba pořádána. Muži, ženy, děti odvedeny na lodě. Neduživí, nebo staří ponecháni na pospas dravcům, nebo házeni do ohně.

Ve tmavých, smrdutých děrách, kde jich vepáno bylo jako slanečků, při plavbě mnoho jich zahynulo. Jeden kapitán se vyslovil, když z 500 černochoů jenom 300 zachová, že jest s obchodem spokojen. Někdy při nedostatku potravy nemocní a slabí hozeni byli do moře. Při jednom transportu stihla loď bouře. Kapitan musel lodi ulehčiti. I hodil půl druhého sta negrů vlnám a pak — té nestydatosti — dal si vyplatiti u pojišťovací společnosti odškodné za utrpenou ztrátu. Jiný nemoha pláč nemluvněte poslechnouti, vytrhl je matce od prsu a hodil do vody. Množství jich za malé poklesky bylo usmrceno ano i do hořících kamen vrženo. —

V amerických městech byli pak v tržnicích prodáváni. I v Lisaboně ročně až 12.000 otroků se prodalo.

Krátce byla Amerika černochoy plna.

Zákon vyměřoval, že mohou býti otroci prodáni a zastaveni. Nic nesměli si vyzískati, nic podržeti, žádnou smlouvu uzavřiti, ano i manželství jim bylo stěžováno. Učiti se psáti a čísti bylo jim odepřeno. Ve Virginii byl každý vězením trestán, kdo naučil černochoa čísti. Na křesťanství mohli se sice obrátiti, ale ve vykonávání pobožnosti byli všelijak omezováni. Trestati je, bylo dovoleno. Mrzačení, nebo zabítí přísně trestáno.

Jestli byl pán citelného srdce, tu se necítili otroci tak nešťastnými, za to tím byli oddanějšími a vděčnějšími.

Ale kolik takových bylo! Co zakoušeli pěkně na jednom příkladu ukázala paní Harriet Beecher Stowe, ve své dojemné povídce: Chatrč strýce Tomáše.

Církev sv. proti tomu všemu byla bezmocna. Ona mohla pouze útechou duševní osud negrů zlehčovati. Ubohým černochoům byl pravým otcem a ochráncem P. Petr Claver, jehož sv. Otec dne 15. ledna 1888. za svatého prohlásil.

Však i tu konečně zahrabaná myšlénka lidskosti prodrala se na světlo Boží. První hlasy na emancipaci otroků vyšly z Anglie, kde již od r. 1784. požívali negři v koloniích ochrany zákona. R. 1816 člen parlamentu William Wilberforce s velikou energií ujal se otroků a žádal, aby byli považováni jako svobodní rolníci.

Jej podporovali státníci Fox a Pitt.

Není žádného národu — přiznal Pitt — který by spáchal tolik zločinů na negrech jako Britanie. My jsme přirozený pokrok civilisace v Africe zastavili; my jsme tomuto dílu světa každou příležitost k polepšení zamezili; my jsme ho ve stavu temnosti, otroctví, nevědomosti, krveprolití drželi; my jsme tam celý přirozený pořádek převrátili; my jsme sesílili o veškerý přítomný barbarský obyčej a každému člověku podnět jsme dali, aby pode jménem obchodu skutky věčného nepřátelství a podlosti proti svým sousedům prováděl. V pravdě byla to mužná a upřímná slova! Ale vláda dosud otálela, obávajíc se následků, jaké by měla emancipace v zápětí.

R. 1823. vystoupil Burton s děsným líčením stavu otrockého. Následek toho byl, že stát se postaral o vychování otroků, legitimoval sňatky, dovolil výkup a omezil libovůli otrokářů.

R. 1831. byla dána korunním otrokům svoboda. R. 1833. obětoval stát 20 millionů liber šterlinků na vykoupení dětí do šesti let. Konečně r. 1838. neměla Anglie více otroků.

R. 1794. zrušil francouzský konvent otroctví. Za Napoleona se však na to zapomnělo, teprve r. 1848. přestalo úplně.

Pod dohledem Anglie povstala společnost, která vyzbrojila lodě t. zv. křižáky. Tyto lodě projížděly ocean a kde jakou otrokářskou loď stihly, kapitána pověsily a na oloupené negry do otčiny jejich zavezly. Podobný spolek utvořil se před tím již ve Washingtoně, který založil z propuštěných otroků republiku v Bolívii, na pobřeží africkém, která byla od mocností uznána.

Po Francii následovalo Španělsko a Hollandsko. Ve Spojených státech povstaly pro emancipaci třenic. Severní státy, kde sadařství tak nekvetlo, prohlásily se pro zrušení; jižní však odporovaly, až se r. 1861. odštěpily.

Nastala válka, která končila se vítězstvím severních. R. 1864. prohlásil kongres zrušení otroctví ve Spoj. státech.

R. 1868. po tuhém odporu bylo odstraněno otroctví na Kubě a v sedmdesátých letech zmizel tento mor ve všech španělských, dánských a hollandských koloniích Západní Indie.

V Brasilii vzdor zákonu z r. 1871. se udrželo do r. 1888.

II.

Ze všech dílů světa poskytuje Afrika nejsmutnější divadlo. Zdá se, jakoby na ní opovržení celého světa spočívalo. Co jiné díly světa potkalo dobrodíní evropské civilisace, Afrika byla z něho vyloučena. Na jejích březích ovšem Evropan se usadil a státy založil, ale pouze za tím účelem, aby z bohatství její těžil. Pro domorodce neučiněno nic, nebo velmi málo.

Naopak, Afrika byla považována za skladiště otroků. Díky myšlence lidskosti, která na západním pobřeží vývoz otroků zamezila, ale nedovedla toho učiniti ještě na celé pevnině. Tu na obromném prostranství od Sahary až k Zambezi, od Senegalu až k Zanzibaru provádí se obchod s lidským masem v úžasných rozměrech. Domácí otroctví sice bují tu od dob nepamětných, jinak ani býti nemůže, kde se duch křesťanství neujal, ale dle tvrzení cestovatelů a misijnářů bylo toto otroctví snesitelné, zvrhlo se však od té doby, co poznali negrové křesťany a mahomedány.

Nabylo strašné tvárnosti.

Do tohoto nesmírného prostranství drabně časů již zajíždějí Arabové, nebo mestici s četnými, dobře vyzbrojenými zástupy (razziemi) a zapalují kvetoucí vesnice a na poděšené obyvatelstvo pořádají pravé honby. Běda tomu, kdo se jim staví na odpor. Bez milosrdenství jest zabit, nebo do plamenů uvržen.

Uloupení muži, ženy, děti jsou spoutáni a dlouhou cestou plnou nesnesitelných útrap vlečeni do tržnic, kde často za babku odprodáni. Toto řádění jest tak veliké, že, nezastaví-li se, bude mítí v zápětí vyhubení domorodců vnitřní Afriky.

Na celé pevnině africké můžeme rozeznávati více obvodů, v nichž se lup a obchod otrocký v rozsáhlých rozměrech provádí.

Prvním takovým obvodem jest celé pohoří nigerské. Zde hlavním střediskem naloupených negrů, kteří až z Bambarý, Dahomeje, od Ašantů se přivádějí, jest město Timbaktu.

Cestovatel Mungo Park popisuje nám transport otrokův následujícími slovy: Noha každého otroka připoutána jest těžkým řetězem ku druhému. Kolem krku mají čtyři otroci vždy jeden řemen, který je spojuje. V noci dostanou pouta ještě na nohy a ruce. Tak cestují o žáru slunce po celý den bez skývy chleba, bez kapky vody. Brzy zde, brzy onde klesne ubohá žena, slabé děvče k zemi. Tu zapráskají biče, aby umdlené pobídly. Ti v nevyšlovných bolestech sbírají poslední síly a vlekou se dále, až konečně sama příroda domůže se svého práva. Obojek dolů! volá karavana. A jest to ještě milosrdenství, pakli vůdce klesajícímu hrdlo prořízne. Často musí ještě vaky a pytle i malé ditky na zádech nésti. Klesající dostanou tolik ran, až povstanou; nemocní žhavým železem se pálí.

Dojde-li voda dříve než se přijde na místo, odloučí se nejslabší a ponechají se na poušti k zahynutí a ostatní dále táhnou. Sta a tisíce skeletů běhají se v hrozně pustiné a hlásají cestovateli nárek a bídu Afriky.

Z Timbaktu vlečou se pak do Marokka, kde se prodávají. Anglická společnost protitrokářská podala sultanu marockému memorandum v příčině otroctví, ale dostalo se jí chladné odpovědi: Stav otroků v Marokku jest jiný, než v ostatních zemích islamu. Buďte ubezpečeni, že tu otroctví nepotřebuje ani reformy, aniž jaké změny. V tomto městě se i otroci kleští, při čemž jich na 80% zahyne. (Pokr.)

FEUILLETON.

V ústřické besedě.

Vesele-smutná historie z nejnovější doby, kterou napsal F. —k.

(Pokračování.)

„Tak je,“ přisvědčovali ostatní.

„A míváte také nějaké schůze?“ táže se Čech.

Týdenní schůze je vždy v pátek; připadá-li svátek, tu pro ten týden schůze odpadá,“ dí Ručička.

„A proč právě v pátek máte schůze?“ dí Čech.

„Poradil nám to p. učitel a měl dobře,“ odpovídá Ručička. „Naše ženy jsou neúprosny; neuvaří v pátek člověku ani kouska masa, tak ještě lpi na těch středověkých pověrách; a takto aspoň máme v pátek masitou večeři; paní Cikánková už vždy něco dobrého nám uchystá. Když jsme se pěkně navečeřeli, přečte nám pan učitel něco pikantního z „Národních Listů,“ už vždy celý týden napřed si znamená, co tak stojí za čtení. Nejčastěji tak něco o kněžích, zvláště o těch vyšších, o papeži, o klášteřích, nebo také o tom, když Staročeši provedou nějakou hloupost. Potom si zasedneme a nastane ta nejmilejší zábava — hraje v karty. Pane doktore, nyní je zde jiný život, nežli býval druhdy! — A když časem dává „Beseda“ nějakou zábavu pro členy, to bývá k popukání. Posledně jsem myslel, že se smíchy uduším. Pan učitel se přestrojil za kapucína a při tom zpíval písničku: „My ubozí klášterníci; . . . chvílemi si šňupl a zpíval zase dál. Bylo to k popukání.“

„Bylo to moc pěkné,“ pochvaluje Šídlo, „ale já měl k vůli tomu doma patálii se ženou. Tady mlčela, ale jak jsme vešli do světnice, podepřela si boky a spustila: Na takové komedie lítáš mi teď každý den do hospody? Pamatuj, že máš děti; počítej, co vyděláš a co tam utratíš a kam za krátko to přivedeš. A tomu učítkovi já zasolím. Jsem jen žena, ale budu si věděti rady. Ten si má hleděti svých dětí a ne dělati po hospodách komedianta a při tom se rouhati samému Pánu Bobu. Do kostela jde, jen když musí a neví ani co tam má dělati; stojí tam jako dřevěný panák. Však onehdy si děti povídaly, když šly z kostela: Kdo ví, je-li p. učitel Protiva tak hloupý, že neví, kdy má kleknouti, nebo je tak pyšný, že nechce kleknouti. V kostele je pro pohoršení. A ještě toho napovídala hromada, už jsem to zapomněl,“ dí Šídlo.

„A u nás tomu bylo skorem zrovna tak,“ pomyslel si skorem každý z přítomných hostí.

„V „Besedě“ radili jste se asi také o volbě do sněmu,“ dí Čech.

„Jemináčku, jak by nel“ zvolal Jehla. „Proto nejvíce jsme Besedu sešturmovali, bychom měli trochu jistých hlasů. O ostatní jsme se už postarali my, uvědomělí řemeslníci!“ a sebevědomě při tom udeřil na vyzáblá, sešpičatělá prsa, že to až zakřapalo.

„To je pravda“, ujal se slova Ručička, aby nepřišel o slávu; „zásluha o získání ostatních hlasů náleží nám a p. učiteli. Oni dostali snad nějaký

rozkaz „s hůry.“ at se neopovází agitovati při volbách a proto nám pan učitel jen radil a my jednali. Jen když tu a tam někdo dělal veliké obtíže, promluvil s ním p. učitel sám a bylo vyhráno.“

„Věřte mi, přátelé,“ ujímá se slova Čech, „divím se vám, že jste se tak dali zaslepiti planou řečí toho lehkomyšlného, mladého učitele Protivy a sedli na jeho vějíčku. Znal jsem vás jako muže rozvážné a nyní sami jste mi vyhradili nynější způsob života. Příčinou nejhlavnější je, že vám byly předcítány Národní Listy a z nich ještě to nejhorší; potom nutně z vás museli se státi Mladočeši.“

„A což vy nejste Mladočech?“ — udiveně táže se Ručička. „Chvála Bohu, již jsem prohlédl, již nejsem!“ dí Čech.

„Že né . . . ? Vydralo se všem z úst až udivením zapomněli je zavříti. —

Nejdříve se zase vzpamatoval Ručička a pravil: „Ale býval jste jím. Aspoň nám p. učitel povídal, že každý vzdělaný člověk je, ano musí býti Mladočechem.“

„S vaším učitelem se nebudu příti, zda jen Mladočeši jsou lidé vzdělaní a nikdo jiný. V té příčině u mnohých lidí jsou špatné názory; mnohý se domnívá, když nevěří a při tom církev tupí a Bohu se rouhá, že již je vzdělaným; než nechme toho. V příčině mého mladočešství vezte aspoň toto: Již na gymnasiu kazil nás lehkomyšlný jeden z professorů a říkal nám, že jediným vlasteneckým listem jsou Národní Listy. Na universitě také jsem se tím řídil a čítal jsem jen Nár. Listy. Když jsem se usadil na svém nynějším místě, chtěl jsem v hostinci N. L., ale neměli jich tam; opakoval jsem žádost v druhém, třetím hostinci, než nikdy listu toho neměli. Byl jsem velice rozmrzen a hned jsem si sám Nár. Listy objednal. — V témž městě je kaplanem můj nejlepší přítel z gymnasia; žili jsme spolu jako bratři; ale od té doby, kdy rozhodl se pro kněžství, ochladla jaksi má láska k němu. Psal mi ještě několikráte ze semináře, ale odpověděl jsem mu jen jednou, proto přestal mi také dopisovati. Ale člověk v cizině je přece rád, když má známého; a tak tomu bylo i se mnou; přítelem jsem opovrhoval jen proto, že je knězem, ale nyní byl mi dobrý. Hned druhého dne jsem ho navštívil. Z radoval se, když mne uviděl a pravil, že by si přál, aby naše staré přátelství zase ožilo, jako bývalo drundy. Při této prvé návštěvě schladla jaksi má nenávisť proti kněžstvu; čítal jsem vždy a také slyšel, že kněžstvo neobětuje ničeho na literaturu, tu však u prostého kaplana nalezl jsem značnou knihovnu, v níž byla skorem všechna nejnovější lepší díla. Přítel můj představil mne zároveň svému p. faráři a u něho bylo mi připraveno ještě větší překvapení; byl u něho právě zástup lidí, jimž půjčoval knihy ze své bohaté soukromé knihovny. Po čase mne přítel navštívil a uviděl na stole Nár. Listy, pravil: Nerad bych, aby tento list měl kaliti naše přátelství. Do mne jako by oleje nalil; přítel mne pozoroval a tušil asi, co děje se v mém nitru, proto hned dodal: Odpusť, že ti pravím, jak smýšlim. Tobě nezazlívám toho; vždyť ještě dobře se pamatují, jak mluvíval k nám professor na gymnasiu; byli jsme tím všichni nadchlí. — „A to;jsi snad přišel sem, abys mi zde kázal, — vyrazil jsem ze sebe hněvivě.“

„Ani mne nenapadlo,“ dí se smíchem přítel. „Napracuji se dosti jinde. Ty máš volnější chvíli nežli já, proto si hledej pravdu sám; i já přestál podobný boj. Budeš-li chtít, zapůjčím ti některé knihy buď své nebo od p. faráře a pak také čítej jiné listy mimo tyto. Musíš čísti nejen to, jak kal a bláto metají nepřátelé na církev, ale i to, jak církev vítězně útoky jejich odráží, takže špína nepřátely metaná dopadá na ně samé. —

Od té doby jsem čítal velmi pilně, často dlouho do noci a skorem rok ušel, nežli jsem úplně prohlédl a poznal pravdu.

„To bych já neměl takovou trpělivost, abych se hrabal tak dlouho v knihách“ pravil Brázda.

„Rád věřím,“ dí Čech. „Ale poslouchati lživé, vymyšlené věci o církvi a kněžích, když to čte p. učitel Protiva z Národních Listů, to vás nemrzí?“ — „Co čte, je vždy od A až do Z tištěno, a proto musí to býti pravda; jinak by to nesměli vytisknouti,“ dokládá Brázda.

„To se velice mýlíte,“ dí Čech. „V nynější době je veliká svoboda tisku, tak že proti víře vůbec, proti církvi katolické však zvláště jsou napsány a natištěny nejhorší věci, že čtoucího až mráz pojímá; a přece jsou to holé výmysly, drzá lež, že není na všem často ani slůvka pravdy.“ —

„Tak?“ skorem všickni odpověděli udiveně.

„Povím vám hned příklady. — Po jubileu padesátiletého kněžství sv. Otce, bylo v Národních Listech, že papež dával v sakristii chrámu Svato-petrského bohatou hostinu.“

„To jsme tenkrát slyšeli,“ volá Brdo. „Také jsem tenkrát nakázal ženě, až zase budou žebrati v kostele na papeže, ať nedá ani krejcaru.“

„A vidíte, nebylo na tom ani slova pravdy,“ dí Čech. „Jedenkrát zase bylo v listech, že v Praze je podzemní chodba z mužského kláštera do ženského.“

„I o tom jsme slyšeli,“ volá Jehla.

„A bylo dokázáno, že to není pravda,“ dí Čech.

„Před nedávnem bylo v Nár Lis., že kněz který četl pastýřský list v kostele emauzském v Praze, přičiňoval k němu své poznámky. To však nebylo pravda, poněvadž týž kněz četl slovo za slovem, jak bylo tištěno v listě. Žádal proto redakci Nár. Listů, by odvolala zprávu tu, poněvadž byla nepravdivou, lživou. Ale redakce nechtěla ničeho odvolati, až úředně bylo zakročeno proti ní; pak teprve odvolala. Členové besední nevycházeli z podivení; slyšeli věci, o nichž se jim ani nezdálo; domnívali se všichni, že co je tištěno, je také vždy pravda.

Ale tak tomu není jen v novinách,“ dí dále Čech, „ale i v jiných knihách. Před chvílí pravil kdosi, že doma četla holka jeho o inkvisici, jak nelidsky zacházeli tenkrát jesuité s lidmi. A vidíte, to je zase hrozná lež, poněvadž jesuité ani vůbec inkvisici neprováděli, ale dominikáni. A co se o inkvisici píše a vypravuje, toho není ani tisíc díl pravda. Kdo by chtěl zvěděti více, jak si vedou nepřátelé církve, jen aby nevědomé připravili o zbytek víry, by pak tak lehkomyšlně přestupovali příkázání, jako vy v týdenních schůzích, nechtě si přečte „Vyznání Leona Taxila;“ nebude toho litovati. A proč jste se dnes tak četně zde sešli? Vždyť přece není pátek?“

„Ale měli jsme míti poradu,“ dí Ručička, „mnoho-li dá Beseda na pomník Husův.“

„Tak vy také budete přispívati na pomník Husův? To jste již opravdu velmi pokročili,“ dí Čech.

„Je prý to svatou povinností každého Čecha,“ dí Jehla, „tak to pravil p. učitel a ještě více o tom mluvil, ale já si to všechno nepamatuji. A v těchto listech toho také bylo tolik napsáno, až z toho šla hlava kolem.“

„Já nedal ani krejcaru a také nedám,“ dí Čech. „Kdybych přispěl na pomník muže toho nešťastného, zapřel, ano zradil bych svou víru; tupil tím církev katolickou a schvaloval bych jednání a učení Husovo. On zanechal po sobě smutné památky; zhoubné plameny, které ničily útulné dědiny a města česká, krev prolévána v bratrovražedném boji, toť pomníky zhoubného učení Husova!“

„Ono s tím učením není to tak zlé,“ dí Ručička; „však my víme proč ho kněží upálili; byla to holá závist, že si ho královna Zofie zvolila za svého zpovědníka.“

„Že zpovědníkem královny Zofie,“ dí podrážděně Čech, „nebyl Jan Hus ale sv. Jan Nepomucký, toť dokázáno je nade vši pochybnost a proto jen nedouk, nebo polovzdělanec to může popírati. Hus byl upálen, poněvadž byl usvědčen z kacířství. Ze spisu jeho bylo vybráno 30 článků, veskrze kacířských a veřejnému pokoji nebezpečných; sněm kostnický žádal na Husovi, by

učení to odvolal; on toho však učiniti nechtěl a také neučinil. V době té bylo státním zákonem, že každý kacíř má býti upálen. A po zákoně tom byl i Hus upálen; tudíž ne kněží, ale stát upaloval kacíře. A že kněží se radovali, když Hus byl upálen, to rovněž není pravda, nebo Palacký, který byl evangelíkem „*jen bezděky*“ a „*ne bez lítosti*“ viděl sněm kostnický zapalovati hranici. A že i při vyšetřování velice šetrně choval se sněm k Husovi, zase dokazuje sám Palacký, když dí: „*Nelze zapírati, že sbor tenkrátě ničeho neobmeškal, cokoli naň jej slušelo, aby vrchu přísnosti vyhnouti se mohl. Usilováno znova dobrotou i přísností, přemlouváním i hrozbami navésti Husa, aby vrátil se opět do lůna církve. S přátelskou laskavostí a péčí snažil se především nejmenovaný jeden prelát, jenž nad jiné všecy byl získal sobě Husovu důvěru, aby obrátil ho zase na cestu spasení a odvolání. Opětované deputace od sboru, jichž i nejvzácnější údové jako Alliacky a Zabarella se účastnili, způsobily konečně, že se zdálo, jako by oni a ne Hus ku prosbám se utíkal.*“ — (Pokr.)

D r o b n o s t i.

V čísle 23. „Obrany víry“ z r. 1888 uveřejněn byl seznam „Konverse znamenitějších osob od r. 1882—1888“, k němuž opět pokračování zasílám:

R. 1888. V pruských kruzích šlechtických i úřednických dobře známý a vážený baron Bedřich von Warendorf složil po dlouhé přípravě do rukou arcibiskupa Chalcedonského a praefekta sv. Uficia v Římě vyznání víry katolické.

R. 1888. *Baron Egberth von den Berg* z Hessen — zároveň s předešlým.

R. 1888. Ku konci listopadu vykonala v Miláně návrat do církve katolické *dcera anglického generála Sutchwella*. Sv. Otec Lev XIII. ji poslal na památku vzácný krucifix, a udělil ji apoštolské požehnání.

R. 1889. Z Kodané v Dánsku. *Hraběnka Anna Ahlefeldt-Laurrigger* a *Kjaer-gaad*, rozená baronka *Rosenörn-Lehn* a její 25letá sestra *baronka Politena Rosenörn-Lehn* byly 4. února 1889 v Odense od důst. apošt. praefekta Jana von Euch do katol. církve přijaty. Jejich starší sestra *baronka Wedell-Jarlsberg* jest již více roků katoličkou, a jejich matka vstoupila loni do církve katolické.

V Anglii trvá hnutí katolické dále. Minulý měsíc opět přistoupili 3 pastoři, opustivše své fary, k církvi katolické.

V kapli vojenské nemocnice v Dubrovniku v Dalmacii byl c. k. důstojník *Filip Kammermann* z Haliče. až do té doby žid, v prosinci 1889 pokřtěn, načež mu hned po křtu sv. biskup Vodopič svátost bířmování udělil. Novokřtěnec se vyjádřil, že již co gymnasiální student vždy jakousi náklonnost k církvi katolické cítil.

R. 1890. Nesmírné podivení vyvolalo v Anglii přestoupení Mstr. *W. Wance-Packman*, *chfredaktora* nejváženějšího anglikánského církevního časopisu „*Church-Review*“. Konvertit tento pak byl od kardinála Maninga bířmován.

R. 1890. Představená společnosti protestantských ošetřovatelek nemocných v St. Thomasspital v Londýně, *Mis Pringle*, stala se katoličkou, a sice jest ona již třetí představenou této společnosti, která tento krok učinila. — Počet roku 1889 do katolické církve se navrátilších anglikánských pastorů obnáší 9.

Miss A. C. Fowler, čili sestra *Růžena Gertruda*, jak se od nyníjška jako dominikánka jmenuje, dcera anglikánského duchovního — stavši se před 8 lety katoličkou, odhodlala se převzítí řízení nemocnice málomocných v Kalvaio na Sandwichských ostrovech.

Zároveň co anglik. biskup z Linkoln pro zavádění a trpění katolickým podobných obřadů od své vrchnosti k soudu byl pohnán — přestupuje ne-

obyčejně velký počet lidí k církvi katolické. Od počátku tohoto procesu již *nedaleko plný tucet anglik. pastorů* k církvi katolické přistoupili. Větší část těchto neženatých pastorů připravují se k tomu, aby do řad kněžstva katolického vstoupiti mohli. —

Mezi obrácenými nalézají se také 3 advokáti, dřívější redaktor anglik. ritualistického denníku, a značný počet údů „*anglik. církevní jednoty*“, jakož i bývalý její tajemník.

1890. Angličtí konvertiti.

V těchto dnech přijal sv. Otec Lev XIII. pana Algara L. Thorold-a, jedinkého syna anglikánského biskupa z Rechester, jenž před 5 lety k církvi katolické se navrátil. Sv. Otec jemu udělil apoštolské požehnání.

Dne 18. února 1890 byl nový katolický biskup z Hexhamu a Newcastle, Dr. Tomáš William Wilkinson ve své katedrále intronisován (nastolen). Muž tento jest jeden z oněch mnohých konvertitů, kteří z řad vysokocírkevních a ritualistických Anglikánů do církve mateřské na navrátili. Až do doby, kdy konvertoval, byl u chrámu Božského Spasitele v Leeds ustanoven, jenžto od známého Dra. Pusey-e vystaven byl. Mezi duchovními, při tomto chrámě ustanovenými, nápadná příchynost k církvi katolické se jeví; ne méně nežli devět z nich již jeden po druhém konvertovali. J. L., tarář.

* * *

Sarah Bernard na divadle Pařížském bude dávatí Pannu Marii. Pověstný spisovatel Haracourt, jenž pro Sárú B. upravil pannu orleánskou, nyní dramaticky uspořádal (!) i celý evandělický děj nového zákona v 1500 verších. Tento kus (!) bude se dávatí v Odeonu pařížském, a Sarah bude dávatí Pannu Marii.

Francie klesá vždy hloub. K tomu klesání v ohledě náboženském připojíme zprávu o pokleslosti Francie v ohledě mravním. Nedávno vyšel v Paříži spis s nápísem: *Les „Sous-offs“ čili „Poddůstojníci.“* v němž spisovatel vojín s přímostí obdivuhodnou popisuje zbládnělý stav francouzského vojska a jmenovitě poddůstojníků. Kritika o spisu praví, že zdá se, jakoby to byly memoary nějakého trestníka, tolik že v něm nahromaděno je bláta a kalu z francouzských kasáren, toliko s tím rozdílem, že zde není nic vymyšleno, nýbrž všecko zakládá se na pravdě. Do důstojnictva francouzského zažrala prý se duševní hniloba v těle vyžilém. Není prý v něm vyšší snahy. Každý dychtí jen po nočních rozkoších, a když důstojníci ráno na těle i na duši skleslí a rozmrzeli z orgií na cvičiště se vracejí, týrají mužstvo až k neuvěření, tak že ubohý vojín každého rána s hrůzou na execírku pomýšlí. Poddůstojníci, aby se důstojníkům zalíbili, závodí s nimi v brutálnosti na proti mužstvu, čehož následky jsou četné samovraždy vojínů. Ve francouzských kasárnách kvete hrozné vykořisťování vojínů, jmenovitě nováčků, kteří aby se poddůstojníkům zavděčili, obětují jim poslední frank, poslední buchtu a doutník. Spisovatel Descaues nazývá francouzské poddůstojníky: zloději, podvodníky, ožralci a přechovávači — a armáda taková prý nikdy nemůže býti vítěznou. S úpadkem náboženským stejně kráčí úpadek mravní.

Obsah „Obrany viry“:

Vhodné odpovědi na námitky proti katolické víře nejčastěji pronášené. (Upravil M. V. Zahradnický. (Pokračování.) — Význam starých cechů pro život křesťanský. Podává Vlastimil Hálek. (Dokončení.) — Jak evangelíci v Litomyšli porozuměli v r. 1619 náboženské svobodě (Dokončení.) — O otroctví. (Napsal Vinc. Drbohlav. Pokračování.) — FEUILLETON: V ústřické besedě. (Veselo-smutná historie z nejnovejší doby, kterou napsal F. — k.) — Drobnosti.

Předplatné budiž zasýláno přímo do administrace: Ostrovní ulice č. 1508—II.

Majitel vydavatel a nakladatel VÁCLAV KOTRBA, odpovědný redaktor PETR KOPAL.

Tiskem knihtiskárny Cyrillo-Methodějské (J. Zeman a spol.) v Praze.

OBRANA VÍRY.

Časopis věnovaný zájmům katolicko-politickým.

S přílohou: „Kalendář pro mrtvé a živé duše“ vždy 20. dne každého měsíce.

Vychází 5. a 20. každého měsíce. — Předplatné pro Prahu: celoročně 1 zl. 75 kr. čtvrtletně 45 kr. Poštou pro Prahu i venkov celoročně 2 zl., čtvrtletně 50 kr. Jednotlivá čísla po 8 kr. — Kdo předplatí na 5 výtisků, obdrží šestý nádavkem 5 výtisků prodává se v administraci za 30 kr., 20 za 1 zl. S přílohou „Kalendáře“ příplácí se ročně 1 zl. — Administrace v Cyr.-Met. knihtiskárně v Ostrovni ulici, kamž předplatné budiž zasíláno. — Redakce na Vyšehradě č. 69.

Vhodné odpovědi na námitky proti katolické víře nejčastěji pronášené.

Upravil M. V. Zahradnický.

(Pokračování.)

VI. Lhostejnost v náboženství.

1. Jest praktická lhostejnost náboženská hříchem?
2. Kde ji nejspíše nalézáme?

Oboje v předešlé stati (V.) vyvracované zásady směřují k tomu, aby praktický princip lhostejnosti náboženské založily a proto vyvrátíme-li princip ten, postavíme i hráz lhostejnosti náboženské a zamezíme další postup její. Ale pro to pro vše nemůže škoditi, přihlédneme-li blíže k této praktické lhostejnosti náboženské, která nade vši pochybnost jest otevřenou jízvou na těle dnešní společnosti lidské.

1. Co jest praktická lhostejnost náboženská? Pozorujeme-li ji po stránce jakékoli, ukáže se nám vždy jako příšerná obluda; nejraději jeví se v hávě filosofickém, an lhostejný domnívá se býti člověkem jasnějšího rozumu a proto nad obyčejného vzdělance rád se vyvyšuje. Lhostejnost náboženská jest však ve filosofii holým nesmyslem. Vždyť jest náboženství nejen souhrnem pocitů a služeb směřujících k Pánu, ale i zjevením neskončené řady pravd o Bohu, o nás, o vezdejším a budoucím životě; o pravých stacích a strastech tohoto i budoucího života.

Co jest to tedy, býti lhostejným u víře? Jest tolik, že se o pravdy nestaráme, které samy o sobě nejvznešenější a člověku nepotřebnější jsou. Pouhá pochybnost v tyto pravdy jest již smrtí takového ducha, který se poněkud nad obyčejnost povznáší; ale lhostejnost k těmto pravdám má do sebe něco přihlouplého a pošetilého, neboť aby kdo lhostejným se stal, musí dříve ve smyslnosti tak zaniknouti a v hmotě se udusiti, že ani nikdy nepozná škody, pocházející z nevědomosti té a netuší nikdy důležitosti všech pravd těchto; člověk lhostejný v náboženství musí důsledně sám sobě říci, že nic na tom nezáleží, jistoty o tom nabýti, máme-li duši nesmrtelnou anebo jsme-li jako ta boží hovádka, zdali sám Bůh mluvil k nám, anebo zdali náš slabý rozum naším vůdcem býti má; zdali v budoucnosti ničeho aneb všeho obávati se máme; zdali pravdou jest, že jednoho krásného dne společnky

andělů státi se můžeme, anebo zdali do toho nesmíraého nic se navrátíme, z něhož jsme byli stvořeni; a tak podobně mluví lhostejný člověk o všech nejvznešenějších otázkách týkajících se člověčenství jakož i božství. Zaslouhuje-li takový člověk, který se o všecko to starati nemůže, jména a chvály filosofa, pak dejme filosofii navždy „dobrou noc!“

Lhostejnost náboženská nepřičí se jen filosofii, nýbrž nesrovnává se ani se všedním rozumem našim. Člověk nemusí býti filosofem a nahlédne, že v důležité věci, na které budoucí prospěch jeho záleží, nemůže býti lhostejným. Hlava rodiny, lhostejná k soudnímu sporu, na jehož výsledku záleží blaho celé rodiny; vojevůdce, lhostejný k vojenskému výkonu, na kterémž by spočíval výsledek celého polního tažení; vladař, lhostejný k nějaké události, která by trůn jeho mohla buď podvrátiti nebo upevniti; byli by bytosti vybočující z lidské přirozenosti a náleželi by do druhů neznámých jakýchsi tupců.

Ale lhostejný u víře jest ještě mnohem horší, neboť on je lhostejným ku statkům vznešenějším a důležitějším, než právě ony zde jmenované; jestliže jest pravdou — a pravdou nejcistší jest to skutečně — že víra jednou rukou drží člověka a druhou Boha, s jedné strany s časem, s druhé strany pak věčností se dotýká, a kdyby také všecko, co se o náboženství mluví, nejisté aneb jen nanejvýš povrchně bylo dotvrzeno, toužil by zajisté každý člověk zdravého rozumu po tom, aby důkladným, pečlivým a důmyslným badáním úplná pravda najisto postavena byla. Co máme tedy říci k tuposti těch lidí, kteří se o ní ani dost málo nestarají, kdežto pravdu tu přece ti nejosvěcenější veleduchové na světě potvrdili?

Nesrovnalost taková nemá, jak každý nahlédne, žádného konce, a překonává se jen zúmyslným hříchem.

Náboženství jest nejen velikým statkem člověka (uvaž dobře, milý čtenáři), ono jest také a sice hlavně právem Božím; kdyby nám náboženství i žádných statků nepřinášelo, kdyby také nebylo útěchou pro vezdejší život a k blaženosti budoucího života, a kdyby ničím jiným pro člověka nebylo než nejtěžší obětí, bylo by nám vždy nejvyšší povinností; neboť Pán Bůh má úplné právo, je od nás žádati. Pokud Pán Bůh jest původcem člověka a společnosti lidské vůbec, pořadatelem jejich, nejvyšším a neobmezeným Pánem; pokud mu přísluší nejdokonalejší vlastnosti, jako všemohoucnost, spravedlnost, moudrost, pravdivost, svatost, neskončená dobrota, jest naší povinností, Jemu se klaněti, Jej uznávati, Jej smiřovati, Jej vzývati, Jemu děkovati a k Němu se modliti. Každá vlastnost Jeho jest nám nerozvížitelnou páskou poutající nás k Němu a k náboženství zavazující; právě proto k Bohu a jeho právům lhostejným býti jest tolik, jako říci vskutku k Němu, že jest nám to jedno, jestli se k Němu obracíme a Jeho ctíme, nebo jestli se od Něho odvracíme; a že nám na tom málo záleží, konáme-li skutky Jemu milé, Ním prikazované, jež On také přijímá, nebo takové, které v oškřivenosti má a kterými opovrhuje.

Zločin ten poznáme nejlépe pozorujíce svět. Představte si manžela, který by řekl své manželce, že je mu to lhostejné, jestli žije s ní nebo s jinou ženštinou; představte si syna, jenž by pravil k otci, že si ho váží ale ne více než každého jiného člověka; představte si poddaného, který by řekl, že je mu to jedno, jestliže poslouchá svého mocnáře nebo nepřítel jeho; zdála by se vám taková lhostejnost jen malicherným proviněním? Jakže? Otec byl by milován od syna svého jen tolik jako nějaký cizinec, panovník jako jeho nepřítel, manželka jako veřejná nevěstka? Nedopustil bysi se svou náboženskou lhostejností ještě něčeho horšího? Jestliže bysi neposkvrněnou Nevěstu Kristovu, Církev svatou jinak nemiloval než jako synagogu satana; jestliže bysi měl stejnou úctu k učení Lutra, Kalvina, Zwingliho, a Bůh ví kolika jiných sektářů jako k učení apoštolů, patriarchů a proroků, a jestliže bysi svaté obřady katolické víry stavěl na roveň s lidskými výmysly nějakého

všetečného sektáře; jestliže bysi chováním svým na jevo dával, že ti vše jedno jest: nebylo by to hříchem, jehož prohlubeň dostihnouti nelze?

Někdo kdysi podotknul, že taková nešťastná lhostejnost v sobě úplně zapírání křesťanství obsahuje, ano že jest skutečným odpadlictvím od Krista Pána; ale mohl k tomu připojiti, že je též i praktickým atheismem. Úplné zapření křesťanství jest v tom patrné; neboť komu se zdá každá víra stejně dobrou, nemůže přece věřit, že stává zjevení Božího; anebo jestliže nějakého jest, myslí, že na tom nic nezáleží, je znáti nebo sluchu mu nastaviti, sice by nemohl býti lhostejným. Vojín kdyby řekl, že to jedno, dostaví-li se na bojiště anebo zůstane-li ve stanu, projevil by tím buď že žádných rozkazů od vojevůdce nedostal anebo že mu netřeba těch rozkazů uposlechnouti. Aby někdo mohl říci, že na tom kterém náboženství více nezáleží, než na jiném, musel by býti o tom přesvědčen, že Ježíš Kr. v té příčině buď žádného příkazu nedal, anebo že příkazy jeho nás nezavazují. Ale zrovna takového přesvědčení jest svrchované zapírání křesťanské víry a skutečné odpadlictví, neboť ono vylučuje všechnu pravdu o zjevení Božím. Ono jest krom to, jak již podotknuto, praktickým atheismem; a jak jinak býti může? Nebo kdo všechna náboženství za stejná pokládá, nemůže míti patřičné úcty k žádnému, nemůže ani náležitě vykonávání jich připustiti, nemůže přemoci obtíže, na které u vykonávání jich narazí, nepodaří se mu nikdy je vykonávati, jestliže duch o pravdě a jejich nevyhnutelné potřebě ku spasení našemu přesvědčen není; k tomu ještě jiné překážky staví se mu v cestu, jako lidské náruživosti, potřeby tělesné a jiné slabosti. Uvaž tedy, milý čtenáři, zdaliž duch bez přesvědčení, srdce bez lásky takovéto vážné dílo vykonávati může? Uvěřiti tomu, bylo by klamati sebe.

Kdyby ještě bylo něčeho třeba, vyvézti tě z toho klamu, mohl bych se odvolati na zkušenost, která by jasně ukázala, že lhostejný člověk skutečně žádného náboženství nevykonává. On nevyznává protestantismus, neboť kdyby i tento odstín náboženství vyznával, musel by důvěřovat nějaké pravdě jeho. A vskutku lze pozorovati, že mnozí z protestantů drží se původního vyznání víry a opírajíce se poněkud o autoritu dalecí jsou toho, každé náboženství za stejně dobré pokládati.

Lhostejný člověk nevyznává ani katolictví, neboť zásada lhostejnosti jasně tomu odpírá; nezbyvá tedy nic jiného, nežli aby prakticky žil bez všelikého náboženství.

Co z toho následuje? Že lhostejný jest asi takovým vylučným tvorem, který na zemi žije tak, jako by žádného Boha nebylo. Jistý věhlasný theolog upozorněn byl na člověka, který se tím honosil, že je atheistou. Potkav ho náhodou, zastavil se před ním, obdivoval se mu a změřil ho několikráte od hlavy až k patě. Znamenaje to bezbožník divil se té pozornosti i osmělil se ptáti lichotivě toho učence, co by na něm nového viděl. „Nic nového,“ odpověděl učenec, „ale neviděl jsem ještě to divoké zvíře, jež se nazývá atheistou a proto chci se na Vás nadívati dosyta.“

Jestliže člověk, který v Boha nevěří, takovou nestvůrou se nám jeví, což teprve za nestvůru jest ten, jenž ačkoliv věří, že Bůh jest, Jej přece neuznává, Jemu se neklaní, Jej nevelebí? A právě v takovém stavu trčí lhostejný; on jest bytostí, která nemá žádného styku s nebem; bytostí, pro níž jest Bůh jako by nebyl; bytostí, která neustále přijímá milosti ale žádné vděčnosti za to nepocituje. On má ducha, který se neobrací k Tomu, jenž mu jej dal; má srdce, jež nemá ani jediného úderu pro Toho, který ho stvořil; on žije ale nezná ruky, která jej vede; on uráží Pána Boha, aniž by jediný vzdech lítosti nad urážkami těmi v sobě vzbudil.

Jinému atheistovi, který ve vznešené společnosti před jinými se honosil, že v tom paláci je snad jediným, jenž v Boha nevěří, odvětila paní toho domu plna oškřivosti nad touto nestydatou řečí: „Mýlíte se, pane, že jste zde jediným, jenž nevěří v Boha; mám ve svém paláci ještě mnohé téhož vyznání.“

— „Kdo pak jsou tito?“ — „Moji psové a koně,“ odpověděla paní, „jenom

že tato ubohá zvířata nepoznávající Boha aspoň tolik rozumu mají, že se tím nehonosí.“

Správná to odpověď, ale nepostačuje takovému lhostejnému člověku; nebo že by kdo nectil Boha, kterého nepoznává, lze pochopiti, ale kde nalezneme toho, jenž by uznáváje Boha Ho nectil? Pro takové názory není žádného jiného místa nežli pekla a žádné jiné bytosti nežli ďábla! (Pokr.)

Červenokabátníci a Panna Maria Svatohorská.

(Obrázek z francouzských válek a ukázka o tom, jací byli někdy — i drsní vojáci!)

Z paměti válek francouzských vybral Frant. Jiří Košťál.

Říkali jim červenokabátníci u nás v Čechách, Němci zvali je Rothmüntler, a v Chorvátsku, kde stála kolébka těchto statných dobrovolníků ve válkách proti Bonapartovi, říkali jim ještě jinak. Ať ale zval je kdo jak zval, byli to bojovníci stateční, kteří neustoupili ve válce a za doby míru byli i rváči, před nimiž, když vzepjali se, kasali rukávy a zahřměli po chorvátsku se třáslo všechno! Přešlo těch „Krobotů“ za válek francouzských touto zemí českou mnoho, odněkud jsou poznamenány zprávy, že naši se s nimi shodli hravě a dobře, odjinud je poznamenáno, že nebylo to s nimi tak, jak by se čekalo od členů bratrského národa, ale červenokabátníci ti měli pověst věru vůbec odstrašující.

Vojna je zlá! A když tolik let trvá, když tolik let vidí voják jen krev a slyší dunění zlověstné, otupí — otupí a je někdy i za doby míru bez citu.

Zapomene se na bratrství národa, zapomene i na více! V pamětech války francouzské našel jsem mnohý list, na kterém, když popisovala jej ruka nestranného, spravedlivého a vřele s lidem cítícího pamětníka doby té, ta ruka se třásla, poněvadž sem vpisovala výkřik hrůzy nad tím, co obyvatelstvo pokojné zakusilo i od svých vlastních, i od obranců vlasti — říše. —

Někdy přával si ten český osadník skoro raději, aby vypukla válka, aby vojsko rozložené po dědinách raději ty dědiny opustilo a tak, aby vrácen byl mír a pokoj — a pořádek aspoň v rodiny, v osady, když v širém světě zuřil běs válečný.

Není poznamenáno, kde tenkrát roku 1798. chorvátští červenokabátníci byli rozloženi v Čechách, ve které krajině, ale poněvadž již tehdy mír Kampoformijský nejevil známky trvalosti a vojsko císařské se stahovalo do Itálie, to známo jest, že červenokabátníci dne 10. května téhož roku, jsouce též ze svého odpočinku vyrušeni a povoláni do Itálie, nalezali se na pochodu svém před Dobříšší. A tenkrát od Svaté Hory, v týž den a toutéž cestou proti nim ubíral se zástup poutníkův, pějících chvály Marii Panně v ten krásný máj a prosících Bohorodičku za ochranu. Poutníky a poutnice zbožné vedl měštěnín pražský p. Eduard Chválkovský! Průvod ubíral se zbožně v před na rtech mladších zněla píseň mariánská a ti starší šepotali otčenášek a zdrávasy k růženci!

Tak putovali v před, až tu pojednou z předního houfu ozval se výkřik zděšení: „Červenokabátníci, červenokabátníci — zachraň se, kdo můžeš“. — A dívky a ženy mladé omdlávaly, a ty co měly tolik síly, že neklesly, v mdlobách prchaly do lesů dobříšských. Taková šla hrůza z červenokabátníků. Pan Eduard Chválkovský, vůdce houfů pražských neztratil však mysl! „Povídám, vždyť to jsou vojáci našeho zeměpána, vždyť to jsou synové rodičů, snad také katolických a ti že by ublížili komu a které ze ctitelů a ctitelek mariánských? Pravím vám, neprchejte — zastavte se všichni a všechny a moglete se raději.“

Pak vybrala se vážná postava pražského měštěnína Chválkovského, vůdce poutníků ze středu všech a kráčela přímo k vůdci červenokabátníků, kteří strašili již pouhým zjevem svým. —

„Pane“ — zaprosil Chválkovský, stanuv před vůdcem (jmenoval se Šarvašovič) „v tuto chvíli setkávají se zde tak z nenadání dvě vojska! Jeden voj, to ten náš, ubírá se od Svaté Hory, je to voj mariánský, který na Svaté Hoře modlil se, aby zdar a vítězství popřáno bylo císařským, zbraním vašim a ten druhý voj, vy jděte si dobývat toho vítězství, je tedy mezi námi shoda! Pane, nedopusť, aby v čem ublíženo bylo zástupům mým od vojska tvého! A na znamení pokoje přijmi, prosím, tento obraz mariánský, památku na pouť svatohorskou, kde jsme se za obrance vlasti modlili.“ —

Pan Eduard Chválkovský, jak vidno, byl znamenitým vůdcem svých poutníků a uměl dobře promluvit.

A věc jeho nebyla nadarmo! —

Wůdce Šarvašovič byl pohnut, v divoké jinak tváři zaperlila se na vousu drsném slza, bezděky hnul rukou Chválkovskému vstříc, stiskl obrázek mariánský do ruky — a políbil ho! —

Pak se prudce obrátil na svém koni a tiskna v jedné ruce obrázek a druhou mávaje šavlí dal rozkaz svému pluku, aby se roztoupil. Drsní vojáci uposlechli na slovo a stáli po stranách cesty k Dobříši ponechávajíce volný střed cesty pro poutníky a poutnice! —

Taková účinnost, tolik ohledů k poutníkům mariánským u vojska známého drsností překvapily — potěšily.

Na tvářích poutnic ubledlých objevil se úsměv, za ním na rtech zazněla píseň mariánská a s tou hrnuli se houfové poutníků mezi vojáky. Píseň mariánská i ty zjinačila.

Dívali se na průvod usmívajíce se. A poutníci a poutnice se nezdrželi a vidouce úsměv milý podávali vojákům cestou po obrázku!

A červenokabátníci je brali s jásotem a strkali je za své „kapaliny“ (čáky s vysokými špicemi v předu) a volali: „I my dobří křesťané, i my ljubíme matušku.“

A když poutníci prošli řadou vojáků, jichž dříve děsili se, a oba voje, ten mariánský a druhý těch obranců vlasti kráčeli zase svou cestou, dlouho a dlouho ohlíželi z obou těch vojů na sebe a což divu, tam od těch vojáků občas vítr zavál k poutníkům zvuky té písně, kterou pěli poutníci, kráčejíce řadami vojáků. Drsní vojáci zpívali, co si pamatovali.

I byla z toho radost veliká že tak zachovali se ti, jižto byli postrachem nepřátel za válek a svých vlastních za míru k poutníkům mariánským a k obrázkům Matky Boží Svatohorské.

Vybral jsem to, čerpaje ze starých zápisků o válkách francouzských, jež si tu a tam soukromníci a pamětníci dob těch poznamenali. Je v těch prostých záznamech někdy dosti zajímavosti. Obrázek tento se mi zalíbil proto, že i za dnů našich vzdělanějších věru v případě podobném bychom s takovým zjevem se třeba nesetkali, vždyť ty časy písní mariánských a růženců v armádách prý již pominuly a proto vidíme začasť úsměšek nad věcí svatou jinak i tam, kde bychom ho viděti neměli! Snad i čtenářům tohoto listu líbiti se bude ten důkaz, že za dob dřívějších i ti nejdrsnější válečníci přece někdy ukázali úctu k zjevům svatého náboženství.

Malé příběhy z duchovní správy.

Klidně spím. Najednou slyším zvonec u vrat volati: „Vstávej!“ Hned vím, že „k nemocnému.“ Beze hluku vstanu, obleku se, vezmu kostelní klíč a jdu. Předě vraty nikdo. Snad čeká u kostela. Vejdu do kostela, všecko si připravím a jdu na ulici. Chvátá proti mně člověk.

„Kam?“ optám se jediným slovem.

Člověk se zarazil a povídá:

„Do Světců a je na kvap!“

Chvátali jsme. Ve vsi jsme byli za deset minut. Nemocný v nejvyšší agonii. Přivedu ho k vědomí, zaopatřím a hned potom umřel.

„Čekal jste dlouho?“ ptám se člověka, odcházejícího ze statku.

„I kde pak! Já teprve běžel pro jemnostpána a v tom ho vidím jít proti již z kaple.“

„Nebyl jste u fary?“

„Nebyl!“

„Nezvonil jste?“

„Nezvonil! Já teprve běžel od Světcův a k faře jsem ani nedošel!“

Kdo zvonil? Věťříčku nebylo, lidé spali, spal jsem sám a hlas zvonku mne probudil. Zdálo se mi snad jen o zvonění? Jestliže to náhoda, je divná. Jestliže to zvonění bylo ve snách — divný sen.

2.

Oblásil jsem v Lidmani velkonoční zpověď. Tu se mi doneslo, kterak jedna děvečka ze dvora blízkého povídala:

„A co má ten farář co poroučeti! Já půjdu k zpovědi, až se mi bude chtít a ne kdy on si ohlásí — a on mne musí vyzpovídati, ať přijdu kdy chci! Mám času dost!“

Najednou se roznemohla. Nevěděl jsem ještě o její řeči, ani o tom, že se roznemohla.

Sténala:

„Jděte pro kněze!“

Šli, zvonili, tloukli na dveře domovní. Lidé se probudili — ale já nikoli.

Tloukli na moje dveře, volali, ba již pro sekeru šli, bojíce se, že se mi něco stalo. Teprve tu jsem procitl. Půl hodiny trvalo dobývání mého pokoje.

„No zaplať Pán Bůh!“ volá matka, „již jsme nesli sekeru, že dveře vyrazíme. Myslili jsme, že již není náš pan farář živ. Je k nemocnému!“

Připravím se a jdeme. A naproti nám šel již člověk, že je pozdě, že již zemřela.

Napřed pohrdala Pánem Bohem a Jeho milostí — a Pán jí potom nedopřál času, kdy ona chtěla. V prvním případě takové probuzení snadné, ve druhém takové tvrdé spaní!

3.

Byl u nás na prázdniny professor fysiky. Nevěřil v bytosti duchové a o duši vlastní nedomýšlel se jinak, leda že také ona je pouhá chemická vložka a nějakou elektřinou že žije.

Mluvili jsme ledacos a on se chlubil, že mu není ani pohled ani přítomnost mrtvolky ohrožitou, že by snadno spal v jedné místnosti s mrtvolou.

Dobrá! Odejel.

Za čas mi psal, že mu zemřela panička a že to ho mrzí nejvíce ještě v tom neštěstí, že umřela nezaopatřená.

Čtěla prý sice, aby jí poslali pro kněze, ale on to odkládal na ráno a ráno bylo pozdě. Smrt nečekala.

Přijel opět na prázdniny — smutný, truchlivý. Připravili jsme mu opět pokojík vedle zahrady.

Ráno přišel ještě truchlivější ze svého pokojíka.

„Já zde nebudu — pojedu zase dnes odtud?“

„Co to mluvíte? Co je vám?“

Nechtěl se přiznat, co ho trápí — ale posléze přece vyprávěl:

„Trochu jsem usnul. Zdálo se mi o mé nebožce. Prosila mne, abych jí dal zaopatření. Odkládal jsem to — a ona za chvíli umřela. Viděl jsem ji v rakvi, v rubáš oblečenou, bledou, zsinalou. Otevřela oči, hleděla na mne

vyčítavě, sténala, tak hlasitě sténala, až jsem se probudil. Ale sténání se ozývalo stejně! Skočím k oknu, vidím patrně, že nespím, ale sténání a vzdychot pořádě stejný. Neusnul jsem — do rána jsem poslouchal to hrozné sténání, jakobych umírajícího slyšel pracně vydychovati. Hallucinace to nebyla, sen to nebyl. Nebudu zde — odjedu.“

Odejel.

Co by to bylo? V noci jsem šel sám do toho pokojíka. Skutečně, i já jsem slyšel sténání a vzdychání z koutka. Vezmu světlo, jdu tam, hledám — a co to bylo?

Veliká ropucha zabloudila sem ze zahrady a druhou již noc naříká, že neví kudy ven.

Vyhodil jsem ji ven, aby mi nekazila spaní svými nepříjemnými koncerty.

4.

Bývala zde blbá žebračka. Ráda se dívala na lepší pohřby a vzdychky říkala:

„Já vím, Pán Bůh mi to dá, že umru v pátek a v neděli budu mít pohřeb, veliký pohřeb, všechny holky budou za družičky a všickni muzikanti zatroubí marš!“

Jednou v noci mne k ní volali: Ležela na slámě a od jejího těla táhly proudem po podlaze družky její bídy a nečistoty. Však víte, že i ty vši opouštějí člověka, když má jíti se světa.

Zaopatřil jsem ji, modlila se Otčenáš, a mezi modlitbou hledím na ni — oko její oživilo jako niterným světlem, tvář blbá nabyla živosti, a proměna tato byla tak náhlá, že by jí byl nikdo nyní nepoznal.

Po půlnoci na pátek skonala. Lidé si o tom povídali a sami se nabídli:

„Uděláme jí slavný pohřeb!“

Všecka děvčata byla družičkami a všickni muzikanti zahráli slavný marš.

(Pokračování.)

O t r o c t v í .

Napsal Vinc. Drbohlav.

(Pokračování.)

Druhým obvodem otrockým jsou krajiny kolem jezera čadského v Sudanu, s hlavním městem Kukou. Celé karavany se sem sjíždějí. Kuka se hýbe otroky, jichž jest na tisíce. Odtud cestou 150 mil dlouhou ženou se do Murzuku, kde se jich ročně až 40.000 odprodá.

Co tito nešťastníci zakoušejí, jest skoro k neuvěření. Cestovatel Nachtigal, který byl svědkem takového pochodu, líčí jej v dile svém Sahara a Sudan nasledovně: Těžce zranění jsou z houštin vytaženi a usmrceni, polomrtvé ženy a děti z úkrytů odvečeny. Často se rozpřede boj o jich majetek. U mladých dívek a chlapců možno jasně poznati vzdor černé jich pleti a bledosti úzkost a strach. Něžné dítky, neužitečná kořist, jsou bez milosrdenství z náručí matek vyrvány, a přijde-li to ku sporu o dělení, jsou tak strašně pohmožděny, že jest obava, že budou v pravém slova smyslu rozčtvrceny. K nevypsání jsou strasti, které uloupení otroci cestou zakoušejí. Každý okamžik byli nemocní přinuceni zůstatí v zadu a viděli jejich pány s bičem v ruce státi u nich na stráž, nebo pod krutými ranami hnáti je ku karavaně. Když konečně nešťastníkům síly ušly a ze zoufalství tupými a bez citu se stali, byl jsem jim nakloněn to přátí, domníval jsem se, že tu jako neužitečné břímě budou jednoduše svému osudu ponecháni. Zde, na blízku domoviny, uprostřed bujné přírody, ve stínu lesů mohou se třeba uzdraviti, jestliže ue-

mocím společníků jejich vybavení a hladu a útrapám cesty vyrvání budou. Ach neznal jsem vzdor svým smutným zkušenostem ještě bestialní povahu člověka! Když jsem sluhovi svému Hannuovi podotkl, že zanechaní nemocní oproti trápení mohou se za šťastné pokládati, smál se mé naivnosti a nutil mne při nejbližší příležitosti, další průběh věcí sledovati.

Jak jsem za nějaký čas viděl, kterak jeden z mých bornských průvodčích pokoušel se marně mladou otrokyni pohnouti k dalšímu pochodu, chtěl jsem bezstarostně dále jeti, ale tu vzpomněl jsem si na poznámku Hannuovu. Vrátil jsem se a našel jsem dobromyslného muže právě čistěním nože svého se zaměstnávati; mladá otrokyně ležela s podřezaným hrdlem s otevřenými žilami mrtva u jeho noh. Co jsem hrůzou nemohl z počátku slova pronésti, prohodil tento, jakoby zcela obyčejný čin před světem vykonal: jo, jo, křesťane, u těchto proklatých pohanů nelze ani věrnost, ani víru, ani užitek nalézt. Na tento způsob naučil jsem se znáti smutný osud těch, kterým síly služby odepřely. Když se otrokáři naděje vzdáti musí míti užitek ze života oběti, zabijí je, aby aspoň smrt jejich zpeněžili. Podobné nelidskosti býti bezmocným, jest cestovateli tíže snést než fysickou námahu a nebezpečí. —

Třetím místem otrockého obchodu jest město Chartum, na hořejším Nilu. Zde bylo působiště šlechtného Gordona, který ve službách egyptské vlády vši mocí snažil se otroctví zameziti. Ročně odprodalo se tu přes 20.000 černých duší. Sám otužilý hrdina musel býti nad bédným stavem jich hrozně pohnut a nebyl s to jim pomoci. V psaní ku své sestře stěžuje si takto: Kéž bych mohl spáti, ale beze snu, abych nebyl vyrušován strašlivými obrazy těch hrůz — kéž bych mohl spáti, abych však neviděl šklebivých lebek, aby se na mne neotáčely duté oči těch, kteří o pomoc volají a na svou bídu nařikají

Dříve i Kairo bylo tržištěm otroků. Ale, co evropští konsulové nad tímto obchodem bdí a kde mohou jemu zabraňují, provádí se jen v tajnosti. Za to transporty jdou přes moře Rudé do města Džidy a odtud až do Mekky.

Čtvrtý obvod otrocký jest ostrov Zanzibar, na východním pobřeží Afriky. Sem se dopravují otroci z jižních končin afrických. Přístavy na pobřeží jsou plny negrů. V městě Zanzibaru odbývají se hlučné trhy na otroky.

Apoštolský prefekt P. Horner popisuje tyto trhy takto: Jen málo kroků od našeho domu je trh na otroky. Je to dosti veliké místo uprostřed města mezi ošklivými z bláta a slámy vystavenými chatrčemi. Tu se nacházejí pospolu jako zboží ve skladišti nahromaděni muži, ženy, děti — a jsou z většiny tak hubení, jako mrtvoly. Nazí černoši nemají nic lidského na sobě, než výraz nevýslovného utrpení. Sázím se, že i to nejzběblejší péro není s to, podati dosti věrné vyličení otrockého trhu. To jest mínění všech Evropanů, kteří měli příležitost jej navštívit. Zavedl jsem do toho trhu námořní důstojníky, kteří děsnými scenami tak byli bolestně dojata, že se slzami v očích pravili: Otče, to jest nesuesitelné, v životě svém bychom nevěřili, že bychom mohli něco tak bolestného spatřiti. V skutku, když zříme, jak vyvolávač vyjme ubohého černocho ze zástupu, za ruce pevně drží a kolem vede, aby byl prohlédnut jako kus dobytka, tu se musíme hrůzou trásti. Kupec poručí černocho jíti, běžeti, státi; otevře mu ústa, hledí na jazyk, na zuby; mustruje cci, nohy a všechny částky těla, aby se poznalo, že je bez chyby, bez nemoci — na to podá cenu. Potom je tento od toho přejmut, kdo více podá. Sceny při prodeji žen popsány slušným způsobem býti nemohou, ani by tomu v křesťanských zemích nevěřili

Dříve obdržel sultan zanzibarský až 56.000 liber šterlinků (560.000 zl.) jako cla z otroků (1 libru z hlavy). Sám jich v 60 letech měl přes 80.000.

Livingstone uvádí, že se jich převezlo na 70.000. Rohlfis podotýká k tomu číslu, že jich muselo býti 350.000. Ostatní při lupu a na cestě zhyuli.

S potěšením nyní můžeme znamenati, že v Zanzibaru obchod s otroky veřejně, co Německo, Anglie a Portugalsko břehy africké blokadou uzavřely, utuchl. Ovšem potají provádí se dále.

Vizme správy z pátého obvodu otrockého: Z okolí jezera Tanganjika. O krajině té dí Cameron, že zde Afrika z každého poru cedí životní krev. Jestli prý tento stav dále potrvá, obrátí se celá země v poušť. Krajiny daleko široko nad Zanbežím, které dříve blahobytem oplývaly, spustly otrokářskými honbami.

V tomto distriktu jest dle slov P. Vincke-ho největší město Udžidži. Tu se shromažďují veškeré karavany ze vnitř země a mesticové, kteří se radí, kam mají své tlupy obrátiti.

Já jsem navštívil trh v Udžidži, píše zmíněný missionář, ale toto město bylo zaplaveno v pravém slova smyslu karavanami otroků z Manyemy, Marunga, Ouviry a Oubuary. Při velikém množství byli otroci velmi laciní. Přicházeli ke mně a nabízeli mi je za babku. Ale skoro všichni byli zcela vysíljeni namáháním a bídou, umírajíce hladem, mnozí byli absolutně neschopni přes jezero do missie doraziti. Byl jsem tak chud, že jsem je bohužel musel všechny odmrštiti; měl jsem sotva peněz, jen ty zajatce koupiti, pro které jsem přišel a jimž jsem musel přednost dáti, protože byli již od nás vyučeni.“

A nejen Arabové, ale i sama knížata negerská pracují zlobně na díle otrockém. Král v Ugandě svými ukrutnostmi a bestialním zacházením s otroky byl postrachem celeho kraje. Uganda jest nejdůležitější místo, takřka klíč pro civilisaci vnitroafrickou. Co tyto řádky píšeme, dostalo se království toto do rukou arabských, kteří postavení svého pro obchod otrocký výborně používají. Nemůžeme opominouti uvésti tu slova šlechtného Skota, Livingstone, která se týkají otroctví zdejšího: O proč nemůžeme podrobné zprávy o ukrutnosti tohoto obchodu s lidmi, přibližný počet zničených existencí udati? Cítíme, že kdyby polovina těchto hrůz známa byla, bylo by tak mocné vzrušení a tak by mocný byl soucit, že by musel ďábelský obchod tento zajíti i kdyby stál velikých obětí. Ale nám scházejí cifry, řekněme jen, co o tom díle Afriky víme, čtenář pak si může utvořiti počet. Plukovník Rigby, anglický konsul v Zanzibaru, pravil nám, že jen z kraje Nyassy ročně 19.000 otroků celníci prochází. Rozumí se, že do portugalských přístavů huaní, nejsou v to počítáni. A zajatci, které z těch zemí odvěkli, tvoří malý díl obětí. Pravou ideu o tomto obchodu může si člověk učiniti u pramene. Tam bydlí ďábel sám. Pro několik set, které do zajetí přijdou, jest tisíce usmrceno, mnoho zemře na rány, uprchlíci hladem a bídou zhynou. — — Přčetné kostry, které v prázdných vesnicích po cestách leží, dí dosti o strašlivém množství zahynulých obětí. Dle toho, co jsme na vlastní oči viděli, jsme toho přesvědčeni, že na jednoho otroka přijde nejméně pět obětí, které při honbě zhynou.

Chceme-li však údolí Chirské vzíti za základ výpočtu, řekli bychom, že průměrně ani desetina živých obětí se neprodá.“

Konečně šestým střediskem obchodu otrockého jsou krajiny hořejšího Konga. Zde vévodí pověstný otrokář a obojetný přítel Europeanův Tippu Tipp. V jeho společnosti byli dříve dva Portugalové Alvez a Coimbra. Tento poslední chlubil se, že pro 52 žen zničil nejméně 10 vesnic, z nichž každá čítala as 200 obyvatelů. Tedy pro 52 duší, zahubil netvor 1500 lidí.

Ač na svědomí arabského míšence Tippu Tippa lpí mnoho zločinů, přece jej mnohá negerská knížata daleko v ukrutnosti předčí. Sám to dosvědčil v rozmluvě se Stanleyem řka, že srdce jistého negerského pohlavára není větší špičky jeho malíku, že zabíjí své poddané jako hady.

Stanley tvrdí o Arabech, že jsou morem pro Afriku, který úžasnou rychlostí nejsilnější muže kácí.

Když tentýž cestovatel před šesti lety se svými parníčky plul k ústí řeky Aruohimi, viděl, že domorodci jsou nedůvěřiví, bázliví a rozdráždění. Brzy seznal toho příčinu: všude zřel stopy hrozného spustošení, spálené domy, pokácené palmy, posekané banany, zničené pole a mezi zříceninami vyděšené pobíhající lid.

Jeden vypravoval jak byla v noci ves od tlupy řvoucích lidí napadena, kteří zapálili chatrče a z nich vyplašené obyvatelý vraždili. Ani třetina mužů

neuprchla, největší část žen byla jata a po řece na horu odvečena. Lupiči byli Arabové.

Stanley je dohonil. Bylo jich na 600 mužů ručnicemi ozbrojených, kteří vlekli 2300 zajatých: mladíků, dětí a žen. A pro těchto 2300 uloupených a asi pro 2000 kusů sloně, byl kraj větší než Irsko vyloupen, popleněn a nejméně 118 vesnic vypáleno.

Ve svém díle pět let na Kongu vypravuje celou řadu scen, jichž byl svědkem. V 16 měsících poplenily lupičské hordy kraj 55.000 □ klm.

Aby čtyřleté dítě uloupeno bylo, šest osob rodiny bylo zabito.

Stanley vypočítává, že z kraje, v němž bylo 1 million obyvatelů, kořist o 5000 živých otroků, kteří na trh přišli, stála na 33.000 lidských životů . . .

Dosti tohoto hrůzného ličení.

Podali jsme jenom správy kusé a neúplné, neboť povšechný stav vyličití nelze. Ale již tímto můžeme si utvořit aspoň povrchně smutný stav a nejistotu potomků Chámových.

Můžeme říci, že do dnešního dne, kdy zástupcové evropských mocností usedají k zelenému stolu v Bruselu, aby rozhodovali nad ubohým černochem — jejich bída se nezměnila. Arab vraždí, pálí, prodává dále.

Ale jak to dlouho ještě bude trvati?

(Pokr.)

F E U I L L E T O N .

V ústřické besedě.

Vesele-smutná historie z nejnovější doby, kterou napsal F. —k.

(Dokončení.)

„A tak vidím!“ radostně zvolal Oves. „Pan učitel nám napovídal, že s Husem ani nikdo nemluvil; všechno už prý bylo napřed ujednáno, jak s ním naloží; už prý byl napřed odsouzen; a zatím evangelik povídá nám zcela něco jiného. Já tomu hned tenkrát nevěřil, jak to p. učitel vypravoval; nyní jsem velice tomu povděčen, že jsem se dopídlil pravdy.“

„A to bych rád věděl, jaké by to bylo učení, aby stát směl proto upalovati;“ mudroval Šídlo. „Každý může věřiti, co chce, do toho státu pranic není.“ —

„Nejlépe to pochopíte z příkladu,“ dí Čech. „Váš učenník viděl by vás dnes na mol opilého a zítra by vám řekl: Pane mistře, já vás nebudu poslouchati, už nejste mým pánem.“

„Vy byste se ho ptal: Kdo pak ti řekl, že už nejsem tvým pánem? — A on by vám odpověděl: Jan Hus učil, že kdo udělá těžký hřích, přestává býti představeným. Vy jste včera udělal těžký hřích, poněvadž jste byl na mol opilý a proto ode dneška vás neposlouchám.“

„Tu bych vzal potěh,“ vyskočil Šídlo, „a seřezal bych kluka; a kdyby byl Hus po ruce, dostal by třeba za tu hloupost s ním.“ — Všeobecný smích. —

„Ale až byste začal brát potěh,“ dí Čech, „vstali by tovaryši a řekli: učenník má pravdu, trestati ho nebudete. Tak učil opravdu Jan Hus a vy proto nejste naším představeným, ba ani pánem svého jmění; z toho vezmeme si, kolik budeme chtít. — Vy byste jim zbraňoval, proto by vás svázali, v domě by si vzali, co by chtěli a pak by odešli. A ti dle učení Jana Husi jednali zcela správně. A právě tak, ba mnohem hůře vedli si stoupenci Husova učení. Aspoň uvedu jediný příklad, jehož se dočítáme v Tomkových dějinách města Prahy. V sobotu, dne 10. srpna 1420. vytáhli z Prahy Táborité a pražští lidé vedeni byvše Korandou a několika ještě jinými ku Zbraslavi

a udeřili na slavný tamější klášter. Kláštera se zmocnili, co se jim hodilo, pobrali, obrazy roztloukli, požili vína bez míry a páchali všeliké rouhání. Nebylo při tom šetřeno ani hrobek starých králů českých, zvláště pak zneuctěno bylo tělo Václava IV., který byl před rokem pochován. Vykopali ho z hrobu, položili na oltář a udělali mu korunu ze sena a lili do něho pivo. Potom zapálili klášter a vrátili se do Prahy. — Líbí se vám ještě to učení, pane Šidlo. Tito lidé řídili se jím.“

„To opravdu ani „rohatý“ by snad na světě nevydržel, kdyby lidé trochu si vzali do hlavy to učení; byl by to samý zhář a lupič. Teď se nedivím, že stát nechtěl toho ptáčka už pustiti z klece,“ odpovídá Šidlo.

„Těší mne, že aspoň poněkud jsem vás přesvědčil,“ dí Čech. „Ale abychom přece nějakou sbírku dnes vykonali, navrhuji, bychom provedli sbírku na Ústřední Matici školskou. Důležitost její znáte snad všichni a budete proto dojistá se mnou souhlasiti.“

„To chcete sbírat na naši školu?“ táže se Širočina.

„Nikoli, příteli,“ — dí Čech. — „Ústřední Matice školská je zvláštní spolek, který zřizuje a vydržuje vlastním nákladem české školy, kde toho je zapotřebí. — V mnohých městech a vesnicích žije takové množství Čechů, že tam je českých dítek do jedné nebo více tříd, ale české školy tam není. Proto Ústřední Matice školská zřídí tam školu, by ony dítky byly vyučovány ve své mateřštině. Kdyby nebyla taková škola zřízena, chodily by děti do školy německé a stali by se z nich odrodilci — Němci.“ —

„Když je tomu tak,“ — dí Krokvice, — „také přidám na ty děti. Byl jsem také tři neděle v Němcích na „handl“ a co jsem zkusil vim nejlépe sám; když jsem to nemohl vydržeti, vzal jsem do zaječích.“

„Dávám svůj příspěvek zde do klobouku,“ dí Čech, „a ostatní přidejte k tomu, kolik libo.“

Po té šel s kloboukem od jednoho ke druhému; každý tam vhodil svůj příspěvek. Přišel až k Ručičkovi, který se začal všelijak kroutiti, až posléze řekl, že nebyl na sbírku připraven; dnes měla býti pouze porada a proto peněz nevzal prý s sebou.

„To neškodí,“ dí Čech, „dáte, kolik budete chtít, zítra.“

Čech šel dále, každý hodil svůj příspěvek, že to zazvonilo v klobouce. Již stanul u Jehly; ten ale divně zakroužil očima, povstal a sřpavým hlasem volal: „Na Husa dám, na děti nic; o ty ať se starají rodiče. Hus byl chlapík, nebál se ani čertů, třeba že mu je namalovali na čepici!“

„Vždyť vás nenutím,“ dí Čech. „Jestli to každého dobrá vůle, kdo chce přispěti ubohým dětem.“

Čech šel dále. Přišel k Ovsovi, který radostně vhodil příspěvek do klobouku; nezazvonilo to, ale zašelestilo.

Když byl se sbírkou hotov, počítali.

V klobouce byla pětka, kterou dal Čech. a zlatka, kterou věnoval Oves; ostatní přispěli buď desetníkem nebo dvacetníkem; všeho dohromady bylo 8 zl.

„Prosím, pane předsedo,“ dí Čech k Ručičkovi, „buďte tak laskav a zítra připojte ku sbírce svůj příspěvek, pak zašlete veškerou sbírku na příslušné místo. Ale neotálejte se zásylkou, nebo „Matice“ peněz nutně potřebuje.“

„Jak jsme se pěkně pobavili,“ dí Čech, „však již je konec zábavě, ano mám již nejvyšší čas,“ praví, dívaje se na hodinky, „abych nezmeškal vlak. Ještě musím domů a vzít si s sebou své věci. A proto nyní s Bohem! Přeji vám z té duše, by vaše „Beseda“ vždy více vzkvétala; k tomu však třeba, byste ji jinak řídili, nežli až dosavad. Nejprve přeložte schůze týdenní z pátku třeba na středu; ve schůzích ať je předčítáno něco užitečného z kteréhokoliv oboru řemeslnického nebo hospodářského; vždyť skorem všichni zabýváte se mimo řemesla také hospodářstvím. Zapaťte si pro besední knihovnu dobré knihy, které pak budou půjčovány členům a místo Národních Listů odebírejte některý jiný list. Při zářavách netrpte všeliké posměchy z víry a církve.

Odpusťte mi tato má slova; jsem sice mladším vás, ale dobře s vámi smýšlím. Buďte s Bohem!

Sotva Čech zavřel za sebou dveře, zlostně povstal Ručička a broze ke dveřím volal: „Tebe jsme zde potřebovali! Sám rohatý ho sem přinesl. Z tebe měl být jesuita a ne doktor. Ale já ti nesedl na vějíčku. — Sousedé, vidíte, zde jsou mé peníze!“ při tom vytáhl z kapsy peněženku a udeřil jí o stůl, až se rozevřela a desetičky kutálely se po stole. — Po té pokračoval: „Já ti dám na Matici, to si přijdeš; co mi do fakanů; na Husa dám, ten si to zaslouží. Pojď sem, Jehlo, ať tě obejmou, tys chlapík!“

„Ale tys bídák, s tebou nemluvíme,“ volá Jehla.

„Ale mlč“, dí Ručička, „jako předseda Besedy nemohu říci, že nedám na Matici; to nejde; taký pán by hned to vrazil do novin, že předseda besedy ústřícké odepřel příspěvek na Matici a byla by z toho ostuda pro město a Besedu zvlášť. Ještě kdyby sem přišel několikrát, bude po besedě. Šťěstí, že je hodně daleko. Za jeho tatíka se musíme modlit, aby ještě nezemřel, sice by přijel na pohřeb a zase by si na nás zalezl.“

„Podívejme se,“ dí se smíchem Oves, „jak Ručička leze ke kříži. Co je předsedou, ještě jsem ho v kostele neviděl a nyní najednou nás nabádá k modlitbě. Snad se bojí o své předsednictví!“

„Však tobě se také nohy nezkrátí chůzí do kostela,“ hájí se Ručička.

„Toho mne Bůh chraň“ dí Oves. „Ale přece chodím každé neděle na mši sv. Dříve jsem chodíval velmi často i všedního dne, ale od té doby, co poslouchám evangelium Národních Listů umírňuji, až bych snad přestal chodit, jako ty. Nyní se tak ale nestane; tys mi sám ukázal přímou mladočeskou. Lhal jsi před svědky a přetvařoval se; nebo snad přetvářka je heslem mladých, bez něhož by se neobešli?“

Oves zaplatil a odešel.

S Ovsem souhlasili mnozí z přítomných, že od doby, kdy navštěvují schůze besední, buď zřídka, nebo snad nikdy nenavštěvují kostela. Od té doby bývají také v domácnosti častěji různice a různé jiné nepřijemnosti, jichž nebývalo dříve. Také i v nitru svém cítili, že není tam tak, jako bývalo. Mnohý z hluboka si oddechl a ten oddech byl tlumočnickem citů nejrozmanitějších a dojistá i výrazem lítosti nad poblouzněním.

Hosté se vytráceli, až posléze zůstal v hostinci jen Ručička a Jehla; u dveří seděl také ještě u sklenky kořalky jakýsi muž.

A já jsem také s „Mladými!“ — ozývá se třetí host ode dveří.

„Kdo pak to tam sedí?“ táže se Ručička blízícího se hostinského.

„Je to starý Šolín,“ odpovídá Cikánek.

„To jste vy, Šolín,“ volá Ručička. „Těší mne, že aspoň vaše stará hlava si zachovala rozum a drží s námi Mladými!“

„Já už mladý nejsem,“ dí Šolín, „hlava mi už notně sbělela; ale byl jsem tady, když tenkrát mluvil ten pán z Prahy; tu jsem poznal, že má spadeno na kněze a právě proto se mi líbil; byl jsem pro něho všecek pryč. Od té doby, co mi tu hloupost provedl náš farář, nemohu na kněze ani kouknouti.“

„A co vám provedl?“ táže se Ručička. „Já jsem aspoň o něm vždy slyšel všechnu chválu; ani jeho nepřátelé nemohou mu ničeho vytýkati.“

„Ale hloupost mi přece provedl tenkrát s mou Bárrou,“ dí Šolín.

„A jak tomu mám rozuměti?“ táže se Ručička.

„Takhle tomu bylo;“ dí Šolín. — „Když mi umřela má nebožka žena, zůstaly mi tři děti. Děti byly malé a já musel do práce. Poprosil jsem proto Bárrou, sestru nebožky, aby mi trochu opatrovala děti. Přišla ke mně a také tam uvázla; hospodařili jsme spolu jako bychom byli svoji. Farář mi několikrát domlouval, abychom se spolu dali oddati, ale já o tom nechtěl ani slyšeti. Ušlo už pěkných pár let a tu se k nám dostal ten zlý hejtman, který poručil, že kdo nejsou oddáni, mají jíti od sebe. Dostal jsem také poručení od hejtmanství, buď ať se dáme oddati, nebo jdeme od sebe. Děti po

nebožce byly už hezky odrostlé, ale Bářiny byly malé a proto chtěj nechtěj musel jsem na faru; co jsem tam dostal, to jsem měl; Bára musela přijít také a farář s námi zavedl protokol. Však se tenkrát napsal k vůli nám, až mu prsty brkaly; musel psát do Prahy a snad až do Říma, aby mne s Bárou mohl oddati, protože byla má švakrová. Když odevšad přišlo povolení, tak nás ohlásil a pak oddal. Divím se, pane předsedo, že o tom nevíte, vždyť jsme přece byli třikrát ohlášení.“ —

„Ale vždyť jste slyšel před chvílí Ovsa, jak se mi posmíval,“ dí Ručička, „že nejdu do kostela. Ostatně není tomu tak, jdu každoročně na svůj svátek o sv. Josefu do kostela; to bych jinak se ženou neobstál.“

„A snad na vás farář mnoho žádal?“ vyzvídá Jehla.

„Bůh uchovej,“ dí Šolín. „Nevzal ode mne ani krejcaru, ba když bylo po oddavkách, zavolal si mne a řekl: Solíne, vím, že asi dnes nebudete pracovati; ale abyste nenaříkal, že jste k vůli oddavkám prozabábel den, dávám vám zlatku; víc byste asi nevydělal. — Nevěděl jsem radostí, kam mám skočiti.“

„To jste brzy zapomněl na dobrodiní,“ dí Jehla, „když nyní tupíte pana faráře a s ním i ostatní kněze; splácíte dobrodiní nejhorším nevděkem; žil jste jako divoch na pustině a ne jako křesťan v manželství; tomu učinil přítrž p. farář a za to dostává se mu od vás pomluvy. Když tací lidé hlásí se ku „Mladým“, já nechci mezi nimi býti.“

Jehla zaplatil a odešel.

„Teď to máme!“ dí Ručička. „Tak zůstanu „mladým“ snad už jen sám. Však ono se jim bude stýskati po ferblu a přijdou zase a jak rádi. Teď už půjdu také domů. Dobrou noc, pane hostinský.“

Když Ručička odešel, vyvrávoral se za ním i Šolín. Hostinský Cikánek zavřel hostinec; téže noci měl hrozný sen; zdálo se mu, že „Beseda“ měla páteční schůzi; připravil zase masa pro mnoho hostů, ale dostavili se pouze čtyři členové. Večeře mu zůstaly. — Probudil se všecek zpocen a radoval se, že to byl pouhý sen a přemýšlel dlouho, jak by zase hosty přilákal ku schůzi páteční, až usnul podruhé.“

Ukázal jsem ti, milý čtenáři, věrný obrázek z Besedy ústřické. Tak vypadalo to při ustavičném štvání a balamucení lidu známým organem i jinde, ba snad ve všech městech; a ještě hůře bylo tomu v osadách venkovských, kde lid nevzdělaný je bračkou v rukou jistých lidiček. — Dá Bůh, že šálený lid přece jednou prohlédne, jen aby nebylo už pozdě! —

D o p i s y.

Foemenální atrakce ve Varieté — na prknech jeviště — života — a na prkně smrti.

O tom se nám píše:

Milý čtenáři co si se obíral foemenální atrakcí v Theátru Varieté v Karlíně a s čím tebe pisatel řádku v čísle 3. „Obraně víry“ obeznámil; chci tě dnes uvést na jeviště jiné. Je to truchlohra týkající se vdovy po † Kozohorském, bývalém sluhovi ve Varieté. Stojí zde vdova s dvěma malými sirotky u smrtelného lože svého manžela v zármutku pohřžena, tu se jí staví před oči všecka bída, do které upadla dlouholetou nemocí svého manžela, ale to se jí ještě tolik nedotýká, jako myšlénka, kterak dopraví mrtvolu svého živitele k věčnému odpočinku, nemá kdo by jí poradil, není peněz k zapravení výloh pohřebních, a jest sama ještě nemocna, tak že nemůže si ani pohřeb vychoditi. A tu najednou přichází jako anděl od Boha seslaný v osobě kněze důst. pana Vincence Bosáčka, duchovního správce na

zámku ve Zbirově. Není mi povědomo, jak se dozvěděl o smrti Kozohorského. Sotva ale o tom se dozvěděl, vypytał se na poměry, a když seznal, v jakém bídném stavu se vdova nalezá, pravil: „buďtež dobré mysle, co bude možného, pro Vás učiním.“ Kroky jeho zamířily na faru do Zbirova, kdež vyjednal čeho jest zapotřebí, a pak řekl k hochovi: „sedni a piš panu řediteli školy zbirovské a pros ho, aby tatínkovi zazpíval.“

P. Tichý se počítá mezi křesťany, nepravím mezi katolíky? jenom mezi křesťany, ty se tak nezapomenou, ačkoliv psatel v č. 3. dobrotivého p. Tichého vylíčil, jak citlivě zacházel se svým sluhou, a já nechci stavěti jeho nelidské skutky na pranýř, přece podotknouti musím, že ho zahanbil žid.

Hotel na Borku jest tři čtvrté hodiny vzdálen od Zbirova, bylo by tedy na muže, jež ho z domu dobrotivě vynesli, příliš daleko, i poslala vdova hochu s prosbou k nájemci dvora, židovi, aby tatínka jim na hřbitov odvezl. Pan nájemce slíbil, a v určenou hodinu poslal povoz, za který ničehož neřádal, ba ještě jí slíbil, že kdyby něčeho kdy potřebovala, aby jen přišla k němu. Naproti tomu bývalý pán jejího muže jí nedal, ani co byl povinován, ba ještě jí hrozil vyhazovem, jestli se mu hned po pohřbu nevystěhuje.

Když s mrtvolou ku Zbirovu došli, tu v d. p. Bosáček uchal složit zemřelého s vozu, a do chrámu Páně donésti, kdež za něho obětoval nejdražší obět, načež obřady pohřební vykonal. To byla láska křesťanská, kteráž nehledí na osobu, ani na stav, nehledá chvály lidské, aniž jakého zisku jest žádostiva.

Všem, kteříž ke slušnému pohřbu chudáka jakkoliv přispěli a nápomocni byli, budiž tímto vzdán nejvroucnější dík. Bůh budiž jejich odměnitelem.

S. J.

D r o b n o s t i .

Nedělní a sváteční taneční zábavy v době svatopostní ohlašují se v novinách od hostinců následujících: U Bonů v Pštrosové ulici „velká taneční zábava“ (pro pražský polosvět); Vinohradská ústřední síň; Svobodova restaurace u 3 komínků na Smíchově. Začátek ve 4 hod.; u čápa na Malé Straně, Všeřdova ulice. Každou neděli a svátek taneční zábava. Restaurace „Hotel Merkur“ v Bubnech; Kutlíkova restaurace v Bubnech.

Kromě těchto ohlášených koná se v Praze a okolí tanečních zábav hojnost, tak doba svatopostní v ničem se nerozeznává od masopustní. Ba zdá se, jakoby jakýsi zlý duch lidí pobádal k tanečním zábavám ze vzdoru proti Bohu v postě. Projděme si v neděli Prahu kříž na kříž, skoro všudež je slyšeti křepčení, výskot a dupot. Je známo, že veliký počet zločinů soudem stíhaných spáchán bývá příležitostně při tanečních zábavách a sice krádeží zlatých hodinek a rvaček, končících se vraždou a těžkým poškozením zdraví. V novinách se stále píše o děsné bídě lidu dělnického, ale právě tentýž lid na mnoze sám bídu svoji zaviňuje.

Pán Bůh vši chudoby není vinen. Největší zlo vychází z toho, že teď každému bankrotáři uděluje se živnost hostinská, který tancem mladý, spustlý lid k sobě láká. Katoličtí živnostníci mohou alespoň poněkud proti tomuto zlu působiti, že by z práce propouštěli, a do práce nepřijímali dělníky a služky, již by v postě hověli tanci a aby vůbec z takových místností, v nichž v postě se tančí, nic neodebírali.

* * *

Dobré svědectví vydal spolkům katolických tovaryšů jeden z vůdců socialistických demokratů Bebel, který za svého mládí okolo r. 1850. býval hostem těchto spolků ve Breisgavi, Řezně, Solnohradě a jinde. Chválí jejich upřímnost a pohostinnost; na proti tomu v podobných spolcích protestantských shledával obyčejné nesnášenlivost a mukerství čili náboženskou přetvářku.

K neuvěření. Největší město na světě — Londýn, nemá žádnou stálou operu. Činily se již mnohé pokusy, udržeti ve městě o 4 millionech obyv. stálou operu a dosud nezdařila se. Jsou zde jen opery v jistých dobách, ku př. v zimě. V letě má Londýňan starosti jiné, nežli dusit se v divadlech. Jinde by mysli, že bez oper a divadel by nemohli ani žít.

Řím a Vídeň. Listy židovské nepřestávají lháti, že prý pod vládou nynější hlavní město říše, Vídeň, vždy více klesá, ačkoliv musí se vyznati, že právě za vlády hraběte Taffea z peněz říšských summy obromné obětovány byly na Vídeň. Soudí to z toho, že prý Berlín co do počtu obyvatelstva Vídeň již předstihl. Jestliže Vídeň stala se křivda, stala se tím, že následkem vyrovnání Beustova těžiště z Vídně přeloženo bylo do Pešti, který na útraty Vídně vyšinul se na město světové. Příčinu, proč prý Vídeň klesá, hledají nacionálové v tom, že vláda nynější není prý dosti německá, t. j. poněmčující. Jednostranný nacionalismus podle toho napomáhal by nejlépe vzrůstu měst. A v tom nejlepším dokladem je Řím. Italové se sděšením pozorují, že od té doby, co Řím stal se hlavním městem sjednocené Italie, Řím klesá. O vládě italské musí se doznati, že je nesmírně italská, tedy nacionální a Řím přece klesá! To dotvrzují i naše „N. L.“ z nichž tuto vyjímáme:

Řím klesá. Podle statistiky sestavené dle úředních dat jest nyní 4000 domů pro nejméně 20.000 nájemníků úplně prázdné. Tyto cifry dokazují, že od počátku nynější finanční krise obyvatelstvo Říma značně se ztenčilo, neboť v posledních třech letech bylo vystaveno pouze 20 domů. Dalším povážlivějším úkazem jest, že kdežto v minulých letech přicházelo ku karnevalu do Říma více než 100.000 cizinců, přibýlo jich letos sotva 5000 až 6000.

Musil umřít přece. Kníže boháčů Jan Jakub Astor, jehož jmění páčilo se na několik set millionů dolarů, zemřel právě v New-Yorku. Býval často v Paříži a v Italii na návštěvách a žil poměrně dosti skromně. Praděd jeho téhož jména narozen r. 1763 ve Waldorfu u Heidelberku byl synem řezníka. Sám věnoval se hotovení hudebních nástrojů a odebral se do Ameriky, kdež byl upozorněn, že obchodem s Indiany dal by se hezký peníz vydělati. Oženiv se, založil si skrovným věnem své ženy, jen 300 dollary, malý obchod, kterýmž vyzískal však do konce minulého století 250.000 dolarů. Syn jeho zvětšil ještě obchod a zařídil zvláštní společnost, jež svými loděmi vešla v stálé přímé spojení s Indií a Čínou. Za času francouzských válek mohl již státu značné půjčky učiniti, načež zakoupiv mimo obvod města New-Yorku rozsáhlé pozemky, počal na nich stavěti pěkné budovy. Protože pak město po válkách stále mohutnělo, mohl co byl vystavil znamenitě zpeněžití. Tento druhý Astor zemřel r. 1848, zanechav jmění 20 mill. dolarů. Syn jeho William vrátil se do Evropy, aby vystudoval universitu v Goettingách, načež pokračoval v stavbách otce svého, tak že náleželo mu v brzku 720 domů v New-Yorku a zanechal pak jmění 45 millionů dolarů dvěma synům svým, z nichž starší William byl počátkem let osmdesátých americkým vyslancem v Italii a vydal též román „Valentino.“ Mladší bratr jeho, Jan-Jakub spravoval a opět strojnásobil otcovské jmění, jež nyní po jeho smrti přejde celé na staršího bratra. A kolosální to jmění, což při tom vzácnou okolností, bylo vydobyto vesměs jen poctivou pílí, bez obvyklého humbugu aneb nízkého šejdiřství řádným způsobem, čtverým příčinlivým pokolením. Mnoho-li zanechal chudým, neví se.

Svoboda bezbožectví. Na protestantské synodě kantonu curyšského ve Švýcařích bylo usnešeno, že sv. křtu ku konfirmaci (podobně asi našemu bířmování) není nezbytně třeba a že v příčině té nemá se konfirmujícímu duchovnímu činiti násilí. Podle toho smí teď u protestantů býti konfirmován i Turek. To však (světské) radě kantonské zdálo se býti tolik brozným, že usnešení toto synodě vrátila s vyzváním, aby určitě a rozhodně se vy-

jádřila, zdaž místnímu faráři má býti na vůli ponecháno, člověka i nekrtěného ku konfirmaci připustiti. Naposled bude moci i člověk nekrtěný býti pastorem.

* * *

Čestné vysvědčení katolickým misionářům ve Východní Indii — v protestantských zprávách misionářských v Batavii. (Katholische Missionen 1888 str. 224.)

„Nelze nám toho upřítí — Řím dělá v Indii neobyčejné pokroky. Pevně sdružení jako šik vojenský pokračují katolíci v před, a dobývají vítězství za vítězstvím. Jako církev — činí římsko-katolická církev mnohem příznivější dojem na domorodce tamější, nežli kterýkoliv pod jménem „protest. církvíček“ známých ústavů. Církev římsko-katolická se nám na vzdory prokazuje opravdu jednou církví býti. Ona má jen jedno vyznání víry; její kněží a služebníci si neodporují navzájem veřejně, jak naše rozličné sekty; co jeden jako článek víry věří — a učí, tomu žádný jiný z nich na odpor neučí!

Také ve svém zřízení církev katolická všechny protestantské předčí. V čele našich (protestantských) ústavů stojí obyčejně od vlády ustanovený státní rada; v čele katolických misí ale stojí biskup od sv. Stolice ustanovený, od vlády toliko potvrzený. Tento biskup většinou v zemi, kde misionáruje, sešedivěl — požívá proto skutečné vážnosti — a řídí misie pevnou — obdivuplnou rukou. Nezištnost římsko-katolických kněží jest v pravdě ku podivu; aniž, dostanou-li jakou podporu od vlády nebo od papeže, bratrsky jeden s druhým se dělí. Tito misionáři mají školy ve všech městech; jejich ústavy jsou z více ohledů více než znamenité; celý svět si jich musí vážiti, a mnohý protestant se zcela nic nerozpakuje, dítky své katolickým klášterům k vychování svěřiti. Klášterní panny skutečně jim svěřené dívky s opravdu uznání a chvály hodnou nestranností vychovávají, a velmi zřídka nalezne se některá z jejich žaček, která by s neupřímnější láskou o nich nemluvila.

Horlivost, s jakou římsko-katoličtí kněží nemocnice a vězení navštěvují, zasluhuje veškeré pochvaly. Vojsko mluví jedním hlasem o jejich obětavosti a srdečnosti; oniť všude ukazují odhodlanost a přesvědčení (o pravdě své víry katolické!) a proto se také všady počet jejich oveček množí! Ano, oni umějí i materialismus a indiferentismus — v těchto krajinách mnoho rozšířený — ku svému prospěchu využítkovati. To ale pochází toliko ze smíšených sňatků. Jak mnoho protestantů, jimž arcíř protestantismus úplně lhostejným se stal, podávají se bez odporu prosbám svých katolických pokrevenců, pod vlivem kněží římských stojících — a nechávají dítky své v římské víře vychovávati!“

Inu, věčně pravdivé zůstává slovo Páně: Kdo jest, kdo přemáhá svět? Víra naše! (ep. I. Jan 5. 4)

Obsah „Obrany víry“:

Vhodné odpovědi na námítky proti katolické víře nejčastěji pronášené. (Upravil M. V. Zahradnický. (Pokračování.) — Červenokabátníci a Panna Maria Svatohorská. (Z paměti válek francouzských vybral Fr. Jiří Košťál.) — Malé příběhy z duchovní správy (Z vypravování p. farářova.) — O otroctví. (Napsal V. Drbohlav. Pokračování.) — FEUILLETON: V ústřické besedě. (Veselo-smutná historie z nejnovější doby, kterou napsal F. — k. Dokončení.) — DOPISY: Feno-
menální atrakce ve Varieté — na prknech jeviště — života — a na prkně smrti. —
Drobnosti.

Předplatné budiž zasíláno přímo do administrace: Ostrovní ulice č. 1508—II.

Majitel vydavatel a nakladatel VÁCLAV KOTRBA, odpovědný redaktor PETR KOPAL.

Tiskem knihtiskárny Cyrillo-Methodějské (V. Kotrba.) v Praze.

OBRANA VÍRY.

Časopis věnovaný zájmům katolicko-politickým.

S přílohou: „Kalendář pro mrtvé a živé duše“ vždy 20. dne každého měsíce.

Vychází 5. a 20. každého měsíce. — Předplatné pro Prahu: celoročně 1 zl. 75 kr. čtvrtletně 45 kr. Poštou pro Prahu i venkov celoročně 2 zl., čtvrtletně 50 kr. jednotlivá čísla po 8 kr. — Kdo předplatí na 5 výtisků, obdrží šestý nádavkem 5 výtisků prodává se v administraci za 30 kr., 20 za 1 zl. S přílohou „Kalendáře“ připlácí se ročně 1 zl. — Administrace v Cyr.-Met. knihtiskárně v Ostrovní ulici, kamž předplatné budíž zasíláno. — Redakce na Vyšehradě č. 69.

Vhodné odpovědi na námitky proti katolické víře nejčastěji pronášené.

Upravil M. V. Zahradnický.

VI. Lhostejnost v náboženství.

(Pokračování.)

A jako by ještě na té veliké bezbožnosti nebylo dosti, přičiňuje lhostejný člověk k urážce té ještě potupu; neboť ačkoliv ani tolik náboženství do sebe nemá jako některý zavržený duch, tož přece nadýmá se před očima prostomyslných lidí na učence a rozumáře, jako by ve věcech náboženských širšího rozhledu měl nežli praví učitelé sv. víry, a tudíž chce se od jiných lidí také proto lišiti, že toho filosofie a pravda tak vyžadují.

Jedenkráté pohřbívali muže, jenž byl v životě nespořádaný, nespravedlivý, loupeživý a celé obci k největšímu pohoršení; nicméně žádal v poslední chvíli svého života za to, aby jej po smrti oblekli do roucha mnišského a tak pochovali. Jakýsi dobrý ale vzdálený soused nevěda o jeho smrti potkal právě pohřební průvod, připojil se k němu a vyptával se, koho by to pochovávali. Když mu řekli, že toho kterého, a když jej spatřil v tom obleku, zvolal pln udivení: „Jak pěkně jsi se zakuklil! Avšak k tvému neštěstí pozná tě Pán Bůh přece i v tomto přestrojení!“ A totéž možno říci o všech lidech lhostejných ve víře. Oni mohou jakkoliv předstírat svou filosofii, vznešené myšlenky, náboženství stojící na výši věku a cokoliv jiného ještě, ale tím neukryjí svůj ateismus čili nevěru před Pánem Bohem.

Aby se před Tebou, milý čtenáři, takový pokrytec ukryti nemohl, abys se před ním ubrániti a ním povrhnouti mohl, chci podobu jeho zde v krátkosti vylíčiti a označiti, kde se nejraději zahrnuje.

Lhostejný v náboženství jest takový člověk, který předstíraje filosofii zrovna tak málo si dělá z náboženství katolického jako z protestantského, z protestantského tak málo jako ze židovského, ze židovského tak málo jako z buddhistického, a (jak se honosí) má zrovna takovou úctu k braminům, mohamedánům a hotentotům jako ku křesťanům, jako ke katolíkům. —

Lhostejný v náboženství jest onen, jenž s výše své povznešenosti a z třínohého trůnu své moudrosti dolů pohlížeje zpozdilost katolíků lituje tvrdě, že jsou výstřední, jelikož nemají jako on v srdci svém dost místa pro všecka náboženství, počínaje od křesťanství až do toho ateismu.

Lhostejný v náboženství jest takový člověk, jehož nespatriš nikdy, aby se zabýval vykonáváním jakéhokoliv náboženství, to je u něho překonaným stanoviskem; on jde i na mši svatou, vyžaduje-li toho povinnost, ale nejde tam, může-li se tomu vyhnouti; mluví o náboženství uctivě, vyžaduje-li toho vznešenost osob, s kterými obcuje; nadává ale u stejné smýšlejících jako turek všemu, jestliže u těchto takové utrhačství počestným jednáním se zove; avšak cokoli činí, jeho srdce nemá žádného podílu na tom.

Lhostejný v náboženství jest bytosť, která ač se ke katolictví přiznává, hlubokou nelibost proti němu pocituje, co se mu při všem namáhání nepodaří ukryti. Naskytne-li se někde spor nějaký mezi státem a církví, tu ihned rozehřeje se ve svatém zanícení a rozhodne okamžitě, že duchovenstvo jest v nepravu, že se biskupové moc napínají, papež že je uchvatitelem, církve že své poslání nepoznává; mluví-li se o záležitostech církevních, dělá mu to mrzutost, dráždí ho ke zlosti; nerad slyší mluvit o kostelích, o pobožnostech, o feholnicích a jeptiškách, aniž by proti nim nevychrtil svou ošklivost a kousavé úštěpky.

Lhostejný v náboženství jest takový člověk, který cítí v srdci svém nejen náklonnost, nýbrž i soucit, ale jen k jinověrcům; u katolíků nenajde nikdy nic dobrého, ale v protestantských zemích jest všecko nad zlato. V Anglii!... zvolá, ach v Anglii!... ó v Anglii!... ano v Anglii!... ty zákony! — ty mravy! — ta vzdělanost! — Jako u nás vše smet, tak jest tam všech osm blahoslavenství ve skutečnosti! A jako k věci samé tak také k osobám má zvláštní soucit. U něho není větších mužů nad ty, kteří nemají žádného předsudku o náboženství; všecky nepřátelé církve jsou u něho chlapci; filosofové předešlého století jsou velicí, naši moderní zákonodárci jsou nedostizitelní a jestliže církve svatou jenom trochu soužili nebo pronásledovali, jsou v jejich očích pravými hrdiny.

2. Taková jest tedy povaha a vnitřní bytosť lidí lhostejných v náboženství. Chceš-li ale zvědět, kde se nejraději zahrnují, tedy věz především, že se vyskytují všude a ve všech zemích, které stojí na tak zvané výši časové, pak se líhnou také v krajinách, kde pro ně příznivá povětrnost.

Mnozí z nich jsou na moderních universitách nejen v lavicích ale i na katedře a odsud sestupují do národních učelišť a liceí, kdežto mnozí učitelé podle nich buď ex professo náboženskou lhostejnost útlé mládeži vštěpují, nebo aby si také pochvalu několika hochů zamluvili, sem tam alespoň nějaké slovo o ní při vyučování vtipně prohodí, anebo kde větší hoši aby ukázali, že se již z dětských střevíčků vyzuli, namnoze ničemu nevěří.

Někdy se zahrnují do písemných památek a starožitností, do zákoníků i novel, nalezájí se ve spisech o zimnici nebo o babictví; ve vesnicích, kde jim vzduch až posud nesvědčí, schovají se mezi papíry notáře nebo mezi škatule v obchodech kupeckých.

Je-li řeč o vládách, které se tím honosí, že se nezpovídají, usazují se zrovna na lavici ministrů a na sedadla soudců; neboť říkají, že politika daří se jen tenkrát zdatně, nemá-li na nohou pouta náboženství.

V zemích, kterými vládnou parlamenty, zalezá se jich celé baldy na tak zvaných levicích; taktéž jest jich slušná porce mezi úředníky, kteří z potřeby každé vládě za každou cenu a za každou podmínkou slouží.

Konečně nalezá se jich valný počet mezi krásnou pleť kráslice se železnými obručemi a voňavými lahvičkami; ba najdou se i lehkovážné paní, marnivé dívky, které otevřeně žvatlají o své náboženské lhostejnosti, jen aby vyloudily úsměv ledajakého přihlouplého mládence anebo získaly si pochvaly nějakého vyfintěného milostníka, domnívajíce se, že tím více nad jiné vyniknou, čím drzeji a odvážlivěji Boha uráží.

Avšak jen jedno místo jest, kde žádné lhostejnosti nebude. Víš kde? — Na smrtelné posteli a v budoucím životě.

Hrdinové za trůn a oltáře.

Věnovali jsme celý ročník lonského kalendáře pro živé a mrtvé duše francouzské revoluci, aby lid náš o ní konečně dozvěděl se pravdy. Letos chceme s pomocí boží zde v líčení dalším pokračovati a sice vybrali jsme si za předmět hrdiny malé země vendéské (čti vandé).

Zavraždění krále působilo na většín část lidu venkovského velmi zle. Znalť ho lid jako dobráka a horšil se toliko na některé jeho rádce, hlavně pak na vyděračnou šlechtu. V Paříži rozšířila se brzy pověst, že celá země, jižně od Loiry na západ k moři se bouří, že lid stromy svobody s trojbarevnými práporý revoluce kácí a za to bílé práporý královské vyvěšuje, úřednictvo a vojsko republikánské že sedláky je zahnáno a že Angličané hotují z moře do Francie vniknouti.

Vendée měla u výměře asi 138 □ mil a čítala asi 300.000 obyvatelů ve 330 obcích a 6 malých městech. Fontenay se 7000 duší bylo hlavním městem. Země rozdělovala se na tři díly: la Plaiue — rovina —; le Boage — křoviny —; le Marais — bažiny — u moře. Země rozryta je mnohými průplavy, mezi nimiž nalezají se lány veliké úrodnosti. Zde jsou dvorce, s chýsemi dělníků z rákosí a hlíny. Každý skoro obyvatel tehdy byl opatřen tyčí, za pomocí které přes potoky, průplavy a močály skákal s rychlostí a hbitostí podivuhodnou. Po celé zemi rostou jasany a topoly. Obyvatelstvo živí se na mnoze lovením ryb a chovem dobytka. Republikánský general Turreau napsal o Vendée: cesty jsou zde v zimě neschůdny a v letě obtížné. Průplavy hodí se výborně k obraně, ale málo k útoku, jsou často až 30 i 40 střeveců široky. Povstalec máje na rameně zavěšenou pušku a v rukou drže dlouhou tyč, přeskakuje ze břehu na břeh podivuhodné lehce. A nemůže-li přeskočit, skočí na blízku do lodičky a jest nedostižitelný. A za chvíli vrací se zase, zastřelí nám vojáka a zmizí. O křovinách vendéských napsala paní Larochejaquelinová, manželka největšího hrdiny vendéského takto: země tato plna je pahrbků, bez hor. Údolí jsou úzká a hluboká, jimiž protékají četné potůčky. Všudež jsou čedičové skály. Země ta tvoří jakýsi labyrint, zakrytý křovinami skoro bez lesů. Každé pole je ohraženo křovinami, jež opírají se o stromy nízké 12—15 střeveců, protože každých pět let se ořezávají. Zde jsou pole neúrodná, ponejvíce lučinami.

Ze křovin sem a tam vyniká červená stříška chaloupky. Pouze jedna vede skrze zemi silnice z Nantesu do Rochellu (čti Rošel). A teprv za prostorou 30 mil (asi 10 našich) vede druhá silnice do Bordeaux. Cesty polní bývají vydroleny a vedou alejemi ze křovin, jejichž pruty po obou stranách se dotýkají. Cesty ty v zimě jsou blátivé a v letě kostrbaty.

Místy vedou též přes vrchy a skály po vytesaných schodech. Často se křižují, tak že neznámý neví kudy se dáti. I tuzemci zde zablužují, vzdálí-li se na 2—3 hodiny cesty od domoviny. Vesnice jsou daleko od sebe. Mezi nimi nalezají se dvorce, z nichž každý je odkázán na své lidi. Dvorec takový málo kdy vynáší majetníku 600 franků. Nejvíce vytěžuje se z dobytka. Zámků nádherných zde není, aniž krásných parků a zahrad. Šlechta zde žije bez nádhery a střídmě. Do Paříže přichází zřídka a pobude-li tam kdo, vrací se nezkažený domů. Jejím nejmilejším vyražením je honba. Šlechtici z Poitou (Poatů) jsou nejlepšími myslivci. Jsou otužilí a vytrvalí. Jejich ženy cestují buď na koni, anebo v nosítkách, anebo na povozech tažených voly. Poměr mezi sedlákem a šlechticem zde byl dobrý. Majitel dvora sdílel se se svými spoludělníky o všecko. Urodí-li se šlechtici, urodilo se všem, má-li nouzi on, trpí všickni s ním. Panuje mezi nimi důvěra a poctivost. Šlechtic nebyl zde bohatým. Chodil sedláku za kmotra ku křtinám, anebo za svědka k oddávkám; se sedlákem často obcoval, v jedné krčmě se s ním scházel a s ním o hospodářství rozmlouval, slovem bral podílu na radostech i žalostech. V neděli tančivalo se na dvoře dvorce všeobecně: dámy i s chasníky. Honbu

na kance a vlky ohlašoval farář s kazatelnou; každý uchopil se své pušky, a udal se na vykázané místo. A z těchto lovců a honců povstala — armada.

Lid zde byl: dobrý, zbožný, mírný, pohostinný, laskavý, veselý, srduatý, mravný a rozšafný. O zločinech a soudech nebylo zde slechu. Kdo s kým co měl, vyrovnal se s ním v dobrotě doma — bez soudů, bez advokátů. Cizincům zdá se, že jsou drsní, divocí, ale jak mile s nimi seznámí se blíže a osvědčí se jim, pak považují je jako svého. Ve městech nebyl sice poměr měšťanů ku šlechtě tolik dobrý, ale přece ne nepřátelský. I zde mnozí přichytili se zásad revolučních, ale nikoliv ze zášti ke trůnu, nebo šlechtě. Na rovině vendéské poměr tento značně byl horší. Zde sedláci již vypálili několik zámků. Za to ale křováci dívali se úzkostlivě na vývoj věcí. Když tvořila se národní garda, požádali sedláci všudež pána, aby stal se jejich velitelem. Za purkmistra býval všudež volen šlechtic. Když revoluce z Paříže vydala rozkaz, aby z kostelů patronátní stolice vyhazovány byly, sedláci neuposlechli. A čím více v Paříži proti šlechtě řádili, tím oddanějšími jeví se křováci. Dojem nejhorší na ně udělal zákon o přísaze kněžské.

Když křováci viděli, kterak vojáci jejich věrné kněze, kteří na ústavu revolucionářů přísahati nechtěli, odváděli a je buď vraždili, anebo bídne ze země vyháněli a kterak jim kněze cizí vnucují: nechtěli více do kostelů choditi. Kněží, kteří i přes záповěď sv. Otce přísahali, byli od lidu pohaněni. Mnozí z kněží dřívějších zdržovali se na blízku v lesích a sloužili tam mši sv. Četníkům, kteří kněze tyto chytali, kladl lid odpor. Jeden sedlák bránil se vidlemi dlouho několika četníkům, kteří šavlemi a bodáky 22 ran mu na těle udělali. — Vzdej se! — křičeli na něho. — Vraťte mi mého Boha! — odvětil sedlák ve smrtelném zápasu.

Zatím došla správa o popravě krále. Křováci scházeli se ozbrojeni v lese, kde jim kněží sloužili mši sv.

Dne 25. února 1793. vydali revolucionáři z Paříže rozkaz, aby 300.000 nováčků povoláno bylo do zbraní. Dne 10. března započínal na západní straně Francie odvod. Lid kladl odpor úředníkům, kteří namlouvali lidu, že musí za svobodu a republiku bojovati.

— Tedy nám nechte naši svobodu! — odpovídal s potupou mladý lid. Na to úředníci dávali na náměstí vyvážeti děla. Ale lid vrhal se na děla a vyrval je vojákům. Úředníci dali se na útěk. A mladý lid z odvodních měst vracel se se zpěvy a hudbou domů.

Ve vsi Pin-en-Manges vypravovali obchodníku s vlnou, jenž se svým vozem od místa k místu jezdil a svým poctivým a přímým jednáním všude byl rád viděn, co vyvedli. Muž tento jmenoval se Jakub Cathelineau. On pochopil ihned dosah jeduání takového. Právě vyvaloval z díže chleba. Nechal všeho, běžel na věž a zvonil na poplach. Lidu se sbíhajícímu pravil, že celá země musí povstati proti násilníkům. Sto mužů přidalo se ihned k němu. On vedl je k zámku Jallais-skému, kde posádkou bylo 200 republikánů s jedním dělem. Ačkoliv mnozí sedláci pouze kosami a kyji byli ozbrojeni, vojáci se náhlého přepadu ulekli, odhazovali zbraň a dali se na útěk. Dělu vydobytému dali název: missionář. Nyní měl hlouček povstalců zbraně a náboje. Ještě téhož večera vydobyli městečko Chemillé, kdež 200 vojáků se třemi děly bylo posádkou. Nyní rozezvučely se po vsi zemi zvony na poplach. Povstání propuklo na několika místech najednou. Obyvatelstvo mělo za to, že když revolucionáři krále zavraždili, že jim nejsou více povinni ničím, ani vojskem, ani daněmi.

I v kraji Machecoult-ském zvonilo se na poplach. 1500 sedláků s puškami, kosami a kyji táhli na republikánské vojsko. Narazili asi na 100 vojáků a četníků, kteří troštovali se, že necvičené sedláky brzy zaženou. Vojáci dali se na útěk, jen četníci chvíli se bránili. Zde byl poslanec Manpassant a jeden republikánský farář zastřelen. Zde stal se vůdcem sedláků statečný Athanáš Charette, syn šlechtice. Jiný vůdce povstal jim v osobě Foreta, jenž při odvodu jednoho četníka zastřelil, k němuž se přidružil jako vůdce Alsan

Stofflet. Foret a Stofflet přidružili se dne 14. března ku Cathelinovi ku přepadení městečka Choleta. 500 republikánů postavilo se jim v cestu a musilo před sedláky vzít do zaječích. Štěstím jejich bylo, že sedláci shlednuvše před městem vrch, zvaný Kalvarie, padli na kolena a chvíli se modlili. I Cholet musilo se sedlákům vzdáti, kdež našli hojnost munice a zbraní. Když se Chorettovi doneslo, že národní garda proti němu táhne, spěchal ji v ústřev, přepadl u městečka Villiersu, zabral a mnoho zbraní a střeliva zabral. Spůsob boje sedláků byl ten :

Když někde „Modré“ — republikány — táhnouti viděli, schovávali se za keře a husté ploty a odtud na ně stříleli. Vojáci sice do keřů a plotů hromadně stříleli, jelikož ale nikoho neviděli, málo koho trefili. A sedláci s puškami na rameně a s tyčemi v ruce přeskakovali od keře ku keři k vojsku blíže, aby jen co nejdříve jeho děl mohli se zmocniti. Děla škodila jim nejvíce. Sotva že shledli záblesk z děla, padali k zemi, načež ihned se zvedali, aby dělostřelce buď postříleli, anebo zahnali. Obyčejně podařilo se jim vydobýti dělo hned po prvním výstřelu. Vojsko na útěku bylo obyčejně potřebo, protože se ve klikatých cestách nevyzoalo. Musili-li ale sedláci ustupovati, najednou mezi keři se rozptýlili a zmizeli, aby ve chvíli nejbližší zuova na vojsko udeřili. Rozcházeli se za volání: ať žije král! —

Sedláci ti byli udatnější, nežli vojsko. Oni bojovali za svoji víru, za rodinu královskou, za svůj domov, za ženy a děti, za své vůdce, kteří v udatnosti a důmyslu byli jejich vzory. Naproti tomu republikánská garda sestávala obyčejně z lidí do zbraní donucených, kteří ale když někde vyhráli, stávali se ukrutnými. V boji nejzbabělejší, ale ve vítězství nejukrutnější byli Marsejlané, kteří zajaté pravidelně vraždili. Na proti tomu sedláci k zajatým chovali se milosrdně. Teprv bojem delším i sedláci zdivočili, což stalo se ovšem vinou vojska republikánského, jež dědiny jejich zažehalo a starce, ženy a děti bez milosti vraždilo. (Pokr.)

O t r o c t v í .

Napsal Vinc. Drbohlav.

(Dokončení.)

III.

Kardinal Lavigerie svými nadšenými řečmi vzbudil zájem pro Afriku v Evropě.

Otázka otrocká vstoupila do popředí a stala se předmětem pilných úvah a jich zdárné akce.

Jest opravdový úmysl hanebnému řemeslu africkému konec učiniti.

První čilé ruce přiložilo Německo.

Působením jeho uzavřeny jsou východoafrické břehy blokadou — loďmi, které křižují ve vodách pobřežních a podezřelé lodi stihají, naložené otroky propouštějí a obchodníky trestají.

Na Rudém moři tutéž službu konají dvě egyptské a dvě anglické lodě.

Avšak blokada příliš neprospívá. Jednak je počet lodí nedostatečný a jednak Arab moře a kraje sběhlejší dovede se lehce nemilému setkání vyhnouti.

Aby se vývoz otroků potlačil, je zapotřebí obsaditi pobřežní přístavy. I to se již stalo na březích proti Zanzibaru. Východoafrická společnost německá najmula cla na pásu země, který sultanu zanzibarskému r. 1886. mezi národní komisí byl přiřknut, a důležitější místa obsadila.

Tím byla zadána otrokářskému obchodu, který se tu čile pěstoval, smrtelná rána. Do Zanzibaru hnali se otroci od velikých jezer afrických, odtud do Arabie a Madagaskaru se dopravovali.

Otrokáři arabští se bouří a německá kolonizační politika má až dosud s nimi tuhou práci.

Bohdá, že ji ukončí se skvělým výsledkem a tak tuto část Afriky zbaví otrocké hlízy.

Kde mají mocnosti evropské své území, tam se hanebné otroctví neprovádí, ač docela potlačeno není.

Avšak i tu se něco rázného stane, jakmile brusselský kongres bude u konce.

Zabývá se pilně také otázkou protitrokářskou.

Projekt jeho je následující:

Ve všech zemích, které stojí pod vládou evropských mocností má zavedeno býti: správa soudnictví, vojenství a bohoslužba dle evropského vzoru. Uvnitř budou zřízeny silně obsazené vojny místa; stavba silnic a železnic, které předepsané posty se břehy budou spojovati. Na velikých jezerech budou parníky projížděti. Zbraň, střelivo mají býti od vlád, nebo jich úředníků vydávány, každý jiný přívaz zapovězen. Vojenské stanice, posty a parníky mají nejprve rozkaz, zapovílati obchod s otroky; potom stísněným obyvatelům útulku dopřáti, naučiti je, jak se mají brániti, dále popřáti missiím a kolonistům ochrany a převzítí lékařskou službu.

Protitrokářské společnosti, které chtějí míti podíl na potlačení otroctví, obdrží ochranu a pomoc od mocností, ale musí se jich vedení a dohlídce podrobiti.

Článek 6. dří, že mocnosti během roku ve svých územích vydají zákon, dle něhož lupiči otroků, vrazi a loupežníci stanným právem se potrestají; kteří půjčují peníze a obchodníci atd. jako spoluvinníci mají potrestání býti.

Dle čl. 7. mohou dospělí a propuštění otroci s jich souhlasem do služby vojenské vstoupiti.

Čl. 8. dří, že každý otrok, který utekl a svobody dosáhl, má býti chráněn.

To jest v krátkosti nejdůležitější, co evropské mocnosti provésti chtějí.

Lze doufati, nezůstane-li projekt tento jako usnešení berlínského kongressu kongského na — papíře pouze, že se Evropa skvělých úspěchů v Africe dodělá.

Kromě toho musí evropské mocnosti rázně zakročiti, aby ve státech jako v Marokku, Tripolisu, v Habeši, kde se ještě otroctví trpí, i tam přestalo.

Vedle tohoto protitrokářského hnutí, které speciálně v zájmy dotyčných vlád spadá a které se i plány kolonizačními zabývá, jeví se jiné, které vzalo nátěr na sebe čistě křesťanský, humanitní. Toto hnutí zabývá se myšlénkou odstraniti z Afriky honby na otroky a obchod otrocký ve vnitrozemí, dáti negrům křesťanství a civilisaci.

Toto hnutí nechává politiku stranou. V čele jeho stojí šlechtuý primas africký, kardinál Lavigerie.

Snahou jeho vznikly ve všech větších městech evropských spolky protitrokářské, tak ku př. v Kolíně n. R., ve Vídni, Lisabonu, Oportu, Tobdu, Krakově, Salcpurku, na Moravě v Mikulově a m. j.

Tyto spolky mají za účel jak penězi tak pořádáním výprav potlačovati otroctví.

Kardinál chtěl nejprve svolati zástupce všech spolků do Paříže.

Ale změnil svůj úmysl, že by v Paříži v čase světové výstavy údové sjezdu k řešení tak důležitých otázek klidu neměli a ustanovil jej na půdě neutralní do Lucernu.

Na tomto sjezdě mělo se jednati

1. jak možno hnutí proti obchodu otrokářskému nejvíce rozšířiti a jak působiti, aby se národové a vlády pro tuto věc rozebráli.

2. které jsou praktické prostředky a cesty, ježby zabránily obchodu a vraždění ve vnitru Afriky.

Sjezd se měl odbývati slavně dne 5. srpna m. r. Vše bylo již připraveno. Ku sjezdu přislíbily účastenství vysoké osobnosti.

Tu pojednou byl opět odřeknut. Za důvod udáván, že se Francie slabě účastnila. Vyslalať pouze 18 členů, z nichž pouze čtyři měli právo hlasovací. Možno, že v tom jiné ruce pracovaly.

Ze sjezdu sice docela nesešlo, ale nabude změny. Ne slavně, ne velice, ale tiše, skromně, v tajnosti budou se dítí porady, aby se prý pozornost otrokářů nevzbudila

Jakým způsobem chce evropské protitrokářské hnutí otroctví odstraniti? To jest otázka předúležitá, která musí býti dokonale uvážena.

Bude to práce, která se ani v týdnu, ani v roce, ani v desetiletí vykonati nedá.

Bude to práce, která vyžadovati bude ohromných hmotných obětí.

Proti tomu plánu staví se na odpor celý neznámý kraj, nedůvěřivý, lstivý lid, podnebí, nemoce, parno — fanatismus mahomedánský, vliv Arabův — špatné spojení, vzdálenost civilisace a p. Při všem tom musí nejvíce pomáhati ten, v jehožto rukou spočívají osudy veškerenstva.

Na rozličných schůzích pilně se uvažovalo, jak s nejlepším prospěchem dílo započítí.

Kardinal Lavigerie doporučoval, aby se obsadila důležitá místa na hlavních silnicích, kudy karavany s naloupenými černochoy do trhu se berou.

Tyto silnice jsou popsány od Gordona, Camerona a Vissmana.

Avšak k obsazení těchto silnic se evropské vojsko nehodí. Podlehlo by podnebí. Proto se pomýšlí na to, aby najmuto bylo vojsko domorodé, jakého již Němci používají. Tomuto vojsku postaví se v čelo mužové odhodlaní, kteří dobrovolně pro tu vznešenou myšlénku se dali získati. I budou vysláni z Evropy dobrovolnické expedice. Takové sbory domorodců s několika evropskými, obezřetnými muži zaujmou pevná postavení na ohrožených místech a budou bdíti.

V Belgii zřizuje se dobrovolný sbor pod kapitanem Stormsem, který se vydá na cestu, ku střežení silnic u jezera Tanganjika, co nejdříve.

Ve Francii jeneral de Cherett, ve Vídni major z Dobnerů a ve Švédsku Zacharisson hollají se též se svými sbory do Afriky vydati.

Tato obsazená místa budou udržována ve spojení létacími sbory, které mají ten účel sesilovati, obstarávati vším potřebným posádky a činiti kraj Arabům nejistým. Na vodě budou jim po ruce parníčky.

Zároveň s těmito bojovníky za právo lidskosti kráčeti budou bojovníci kříže — křesťanští missionáři.

V jejich rukou spočívá vlastně zdar celého podniku.

Jakmile za vydatné podpory budou zakládány missie, středisko to sv. víry a civilisace, tu vliv arabský značně klesne. Negrové poznají, kdo jim je přítelem a ochrancem.

Dílo vykoupení v Africe i pro Evropu ponese záslužné ovoce.

Laskavým čtenářům neopomeneme časem sdělovati výsledky, jakých se dodělá protitrokářské hnutí evropské v Africe.

Malé příběhy z duchovní správy.

(Dokončení.)

5.

„Člověče, nezlob se!“ buď heslem kněží.

Když jsem zde byl prvním rokem ještě bez kaplana, přišlo mi na zelený čtvrtek asi 200 lidí k zpovědi. Začal jsem ráno ještě za tmy. V osm hodin jich bylo již hodně vyzpovídáno. Po deváté měla být mše svatá. V tom přistoupí kostelník:

„K nemocnému a je na kvap.“

„Kam?“

„Do Březiny!“

Vstal jsem, připravím se a jdu. Cesty byly nesjízdné, plno sněhu. Drápali jsme se tam skoro hodinu. Přijdu tam, na posteli sedí babička a směje se na mne dobrácky.

„No co vám schází babičko!“

„Ale velebný panoušku, tak já bývala vždycky na zelený čtvrtek u boží správy a dnes, ráčejí vidět, cesta zlá, a já nemohla! Mne by to mrzelo do smrti nejdelší! Tak jsem povídala synovi: Jdi, jdi, přiveď mi toho kněžíčka, ať mne vyzpovídá tady!“

„Člověče, nezlob se!“ buď naše heslo.

Domů jsem přišel k jedenácté hodině, lidé z kostela odešli, jen ti, co byli k sv. přijímání, zůstali.

Ale babička ve Březině byla aspoň na zelený čtvrtek u boží správy, aby jí to do nejdelší smrti nemrzelo.

6.

V H. jsme sbírali na hlavní oltář. Byla tam jedna starší paní — vdova — nemocna. Bývala také hospodyní farskou a vědělo se, že ještě „něco má!“

Zaopatřil jsem ji a požádal potom, by také pamatovala na náš oltář. Ujistila, že dá ze svého zbytku podíl pro kostel a pro chudé a že i příbuzní u kterých nyní je, nevyjdou s prázdnem, a že to dá zítra do pořádku.

Chtěl jsem ji prosit, aby to udělala raději dnes, ale myslil jsem, že přece ještě do zítřka vydrží.

Ale ona skonala ten den.

Synovec přišel jednat o pohřeb. Zavolal jsem si ho a povídám, jaká byla vůle stařeny. Synovec odpověděl:

„Poslední vůli jsme nenalezli, ale nějak to uděláme!“

Za čas jsem ho upomenul.

„A co vás napadá, velebný pane, zbylo jen trochu hadrů a ty si zasluhujeme za to opatrování, co jsme s ní měli.“

Zapřel, jako když zamaže.

Ale brzy potom stavěl pěkný dům a kupoval pole, kde kdo jaké chtěl prodati. Při tom však zvykal také hýření — a jeho dům i pole koupil za pár let žid — a z člověka toho se stal úplně — kořala.

Nespravedlivé peníze — nejsou požehnány. Nespravedlivě jich získal — šly zase nepořádnou cestou od něho.

7.

V R. byl horlivý kaplan. Všecky povinnosti plnil na minutu a nemocným choditi měl za největší radost.

Jednou v zimě byl daleko přes pole u nemocné stařeny. Cest nebylo, šel tedy pěšky. Vrátil se všecek unaven odpůldne.

„To jsem rád, že jsem si to odbyl! Nyní si sednu a budu do večera číst!“

Sotva vzbudil tento spasitelný úmysl, přiběhl za ním člověk urousaný zasněžený a pravil:

„Velebný pane, ta babička jich pro Boha prosí, aby se nehněvali, ona něco zapoměla a nemá pokoje, dokud to nenapraví.“

„Inu co naplat!“ vzdychl si kaplan, dojedl, a šel zase tou cestou, co ráno. Vrátil se až za tmy. A co zapoměla babička?

„Zaplat jim to Pán Bůh, velebníčku, zaplat jim to Pán Bůh. Vidějí, já jsem taková hloupá, nemám žádné paměti, já jim zapoměla po svaté zpovědi ruku políbit! Tak, to jsem ráda, že přišli a že to teď napravím!“

A upřímné ruky políbení zamlasklo.

Bylo drahé — ale babičce se ulevilo a kaplan — ten je beztoho k tomu, aby byl na útěchu nemocným a bídným.

8.

V Chotěmicích čekali ponejprv civilního p. inspektora. Sedláci si povídali, že teď nebude jezdit pan vikáři, ale nějaký pán z Tábora, ale že bude zkoušet tak jako pan vikáři a že se smějí na to do školy podívat. To bylo dychtivostí!

Konečně přijel. Byl pán vousatý a hleděl přísně. Sedláci se usmívali a myslili si: „Jen se mrač, my se u nás nebojíme!“

Vešel do školy, děti se pomodlily a zkoušky začala.

Sedláci vyvalovali oči. Takle to pan vikáři nedělal.

Inspektor se ptá: „Jaký má kočka jazyk, kolik zubů, jaké drápy, do kterého řádu živočichů náleží?“ Potom totéž o psu, o koni, ba i na žáby se ptá, jsou-li opravdu prašivé, na všelijaká koření, na bouřku, na hrom a jiné pod. věci.

Sedláci mačkají čepice v hrsti, sem tam některý otevře ústa, chtějí něco připomenouti, ale hnedle je zase zavře. Vždyť neví, kterak tomu pánu říkati.

„A prosím jich, jemnostpane, což o Pánu Bohu?“ osmělil se představený.

„Do toho mi nic není!“ povídal p. inspektor.

Sedláci zkoprněli a když se vzpomatovali, vytratili se ze školy.

„Ty naše ubohé děti! Ono mu nic není do Pána Boha! Na místě to povíme jemnostpánu faráři, aby nám vymohl zase pana vikáriusa. Co tohle? Ono mu není nic do Pána Boha! Ať sem už nejezdí, my ho nechceme!“

Přišli — a dalo to vymlouvání. Nejlépe jim to vymluvil p. inspektor sám. Viděli ho druhý den ráno v kostele nábožně se modliti a potom jíti na faru. Trochu si oddechli.

A když pan vikáři také přijel a zkoušel o Pánu Bohu, teprve pochopili, že pan vikáři bude zase zkoušet a sice o Pánu Bohu — a ten vousatý pán že smí zkoušet jen tak „o těch kočkách, psech, žabách, kilech a metrech“ — a potom jim bylo toho pána líto. „Takový učený pán a takové hlouposti musí zkoušet!“ říkali. *Filip.*

U b a b i ě k y.

Napsal Antonín Plaček.

Jen co je pravda; stará Kudrnka z Roučkovic to umí. Po celém širším světě není správnější hospodyně a na pořádek drží velice. Dvorec její jest nejúpravnější v celém trnavském okolí a její dobytek závodí na krajin-
ských a okresních výstavách s panským; ba obdržela první cenu a to je co říci. Čeledí dvorecká řídí se ve všem dle vůle rozšafné hospodyně a Vojtík,

švarný mladík, přibuzný se strany manžela, uměl ji výborně na uzdě držeti; předcházela všude dobrým příkladem. Ženskou čeleď obstarala hospodyně sama, a v kuchyni se otáčela švarná Liduška, vnučka staré Kudrnky.

Mnoho strastí přeletělo přes hlavu staré Kudrnky od té doby, co se byla provdala. Pantáta Kudrna se do statku přiznal, ač byl chudičký jako krejčí Lhoták. Že však byl štíhle rostlý, mravů ušlechtilých a rozšafný, oblíbila si jej bohatá dědička ze dvorce a nechtěla o jiném ženichu ani slyšeti. Marně se o ni ucházel Jiřík Bartoš z Litochoště — a byltě, panečku, chlapíček jako jedle a červenolící jako růže sama. Však dal na sobě mnoho záležeti a trápilo jej nejvíce, že byl žebrotou se srdečka nejsličnější děvy z celého trnavského okolí vypíchnut. Na to arcif mladý hrdopýšek nevzpomněl, že jej Růženka zamítla hlavně pro rozdílný náboženský; byltě Jiřík Bartoš zarytý luterán a otec jeho byl presbyterem čili církevním starším. Růženka, jak se stará Kudrnka jmenovala, byla opět horlivou ctitelkou královny svatého růžence, a byt jí byl otec i vydědil, nechtěla víru svou zraditi. Ve víře katolické byla vychována, v ní nalezala největší oblibu a v královně svatého růžence největší útěchu, jak by tedy mohla opustiti navždy největší své blaho.

Když jí matka do nerovného sňatku nutila a na přednosti Jiříkovy poukazovala, tu se dala Růženka vždy do pláče a odpovídala stejně: že jí není bohatství třeba, sličnost těla že časem sejde, kdežto sličnost ducha a bohabojnost je pevným základním kamenem každé domácnosti. Jiří je prý sice hodný a švarný jun, aby však k vůli němu zradila víru a opustila královnu svatého růžence, toho že neučiní, neboť je jí spása a klid duševní milejší nežli deset Jiříků. Tím matku ukonejšila a otec, dej mu Pán Bůh věčnou slávu, nečinil Růžence žádné předhůzky, ač jí spojení s nemajetným mladíkem neschvaloval. Růženka rozebrala však milostným pohledem a prosbami chmůry na starostlivé tváři starého otce a svatba u Kudrnů stala se skutkem. Tak se stal Josefek Dohnalů Kudrnou.

Starší sousedé a panímámy z Roučkovic vrtěli nad tím sice povážlivě hlavou, avšak starý pantáta Čech říkával: „Mlčte, blázni, starý Kudrna nemohl líp udělati; s Josefem vešlo požehnutí Boží ke Kudrnovým,“ a také tomu tak bylo. Starší hospodařili ještě dva roky na dvorci a byli s mladými jedna ruka. Co chtěl starý, vykonal neprodleně mladý, a Růženka vyčtla každé přání z vráskovité tváři drahé roditelky. Žádná růže není však bez trní a tak zabloudil žal i do dvorce. Nejprve ulehla stará hospodyně a za čtrnácte dní uložily ji hodné dítky do klidného lůna země na hřbitově pacovském. Starý Kudrna od pohřbu své družky nestál za nic. Práce jej více netěšila a on nevycházel ze dvorce. Jeho nejmilejší zaměstnání se mu nyní znechutilo a on trval celé hodiny na modlitbách. Byl právě svátek sv. Josefa. Mladí se chystali do Pacova do kostela, neboť byly jmenoviny obou hospodářů. Růženka odběhla ještě do světničky dohlednout k otci. Mladý se nemohl ženušky dočkati; dlela dlouho u tatínka. — Vzkročil tedy do světničky a spatřil starého Kudrnu v posteli ležeti. Růženka jej studenou vodou omývala. Byltě omdlel. Mladý Kudrna poslal čeledína do města pro lékaře a pro kněze. Uplynula téměř celá hodina trapného čekání, když vjížděl důstojný kněz s nejsvětějším tělem Páně do vsi. Vše vybíhalo ze stavení a klekalo před nejsvětější svátostí, a starší hospodáři a hospodyně ubírali se s odkrytou hlavou do dvorce. Starý Kudrna čekal s velkou netrpělivostí na důstojného kněze a zaradoval se upřímně uslyšev známý zvuk zvonku. Po vykonané zpovědi přijal nemocný nábožně Tělo Páně a svátost posledního pomazání, a nežli uplynula další hodina setkala se z těla uprchlá duše jeho tam nad oblaky se svou družkou.

Nyní hospodařili mladí. Bůh jim žehnal v plné míře. Sýpky se plnily, blahobyť se množil, neboť oba manželé vedli život bohabojný a netrpěli nezvedenou čeleď, která by požehnutí Boží z domu vypuzovala. Všichni se museli domácímu řádu podrobiti a k večerní každodenní modlitbě se dosta-

viti. Však též nikde se čeleď tak dobře neměla, jako u Kudrnů a trvala mnohá leta na místě.

Po několikaletém šťastném manželství narodila se jim holčička. Nyní neznala radost manželů mezi. Chovali ji jako oko v hlavě a báli se úzkostlivě o ni, by k žádnému úrazu nepřišla. Zvláště matka se obírala ustavičně malou dívčenkou, již byli na křtu svatém Milada nazvali. Holčička byla zdravá a rostla jako z vody a když nabyla ve škole pacovské počátečního vzdělání, odjel s ní otec do ústavu v Kralové Hradci, kde pobyla několik rokův. Z ústavu navrátila se Milada jako městská slečna a nechtěla více o venkově ani slyšeti. Osvojila si městské zvyky a způsoby, byla více v městě nežli v Roučkovících, kde nebyla společnost dle její chuti. V městě bylo ochotnické divadlo a ochotníci hráli velmi často. To bylo Miladě právě vhod a v brzku stala se z ní náruživá herečka z ochoty. Kudrna zažil nyní mnoho trpkých chvil, neboť neschvaloval počínání dcery své, a Růženka si nyní častokráte zaplakala, neboť dcera, na niž si tak mnoho zakládala, se čím dál, tím více domácímu krbu odcizovala a tím ochladla i láska její k rodičům.

Rodiče se nedovedli rozmazlené dcerušce opřítí a snášeli mlčky její vrtolchy, které přecházely mnohdy až do výstředností.

Bylo právě ve žních, když zavítala větší divadelní společnost do Pacova. Řiditel společnosti, pan Kovář, hodlal zde „mrtvou saisonu“ přečkatí a odhodlal se cyklus menších operet a nejnovějších kusů v ochotnickém divadle provozovati.

Příchod divadelní společnosti operní byl pro Pacov pravou událostí a obecenstvo se těšilo, že po dlouhé době opět něco kloudného uvidí a uslyší. Herci a herečky procházeli se v jednotlivých skupinách městem a pobláznili celý mladý jak mužský tak i ženský svět.

Mezi těmi, kdož též na vějičku sedli, byla i Kudrnovic Milada.

İhned se sprátelila s několika děvčaty od opery nabídnouc jim přístřeší v domě oteckém. Roučkovice jsou malé půl hodinky od města vzdaleny, a proto spanilé herečky ihned nabídku Miladinu s radostí přijaly. Jinak bylo arcíť u Kudrnů. Starý se velmi durdil a nepozdravil téměř ani příchozí hosty. Za to byla Růžena vůči mladým dámám velmi úslužnou a vykážala jim dvě světnice k obývání, zvouc je, by byly jejími hosty, dokud v Pacově budou.

Krátkozraká hospodyňka neviděla, že pozváním tímto uvalí na svůj rod velkou zhoubu, která nedala na sebe bohužel dlouho čekati.

Jakmile se byl divadelní personál po Pacově poohlédł a několik představení odbył, počali jednotliví členové jeho sobě známosti činiti a zacházeli až do blízkých Roučkovic na návštěvu mladých a sličných hereček. Mezi mladými pány, kteří do statku přicházeli, nalezal se první tenorista Vratislav Květoň, jenž svou lahodou hlasu a sličností postavy všecky děvčata v městě byl okouzlıl.

(Pokr.)

K n ě z n o v i n á ř.

Lidu vypravuje Konrád von Bolanden. *) Převodl volně
Filip Šubrt.

Motto: Pro církev nejsme pro volnou,
my raděj ve všem povolnou.

1. Tichý boj duchů.

V zahravném hostinci, který se nalezá nedaleko města na mírném návrší, častěji shledati se mohou lidé různých tříd společenských. Bývají tu lidé, kteří hledají občerstvení po denní práci své v dusném městě vykonané; bývají tu také lidé, které těší nikoli hlučná zábava, nýbrž pěkný pohled na

*) Spisek tento vyšel v době krátké již v pátém vydání. Pozn. Red.

venkovskou krajinu. I my se podíváme do takové zahrady. Na východě vidíme namodralé hory vroubiti obzor. Od hor kloní se krajina k širokému údolí, jehožto dno ryje řečiště sem tam jako obrovský had se vinoucí řeky. Lučiny dosahují k samému městu, které se všech stran obklopují zahrady. Jak okřeje oko, pozorujíc ty různé odstíny zelené barvy stromů a luk. Dále za lukami, kde krajina se zdvihá, pyšní se různou barvou svých plodin úrodná pole. Krásný den květnový rozlévá na krajinu nejlepší jarní půvab. Ptáčkové pění, kvítí libě voní, vzduch milo dýchati.

Jenom něco kazí tento milý rozhled. Jsou to předměstské komíny, které vytrvale vysílají mračna dýmu k obloze, jakoby ten milý obraz chtěly poskvřniti svým kouřem. A kouř ten častokráte se klade nad krajinu, jako šedý příkrov, nechťeje propouštět k zemi zlatého světla, ale místo něho skrápěje kvítka černými sazemi.

Kdyby v naší zahradě nepělo tolik ptactva, bylo by zde hrobové ticho přes to, že milé květnové slunko láká kde koho ven. A proč? „Beseda“ s jinými spolky městskými vyšly sobě právě dnes kamsi do vzdálenějšího okolí, shlednout zboženiny slavného kdysi hradu — a s nimi vytáhl kde kdo, nikoli tak pro poučení, jako proto, že po dějepisné přednášce bude pěkný taneční věneček.

Sklepníci zahradního hostince pohádali se dnes již po kolikáté a nyní stojí každý v jiném koutě, hledě odtud jako starý pavouk ze své pavučiny.

Najednou zapráskl bič. Kočár s párem krásných koní přijel před vrata. Ještě nežli se mihly vraty ven černé šosy nejrychlejšího sklepníka, otevřel lokaj ve skvělé livreji kočár a čtyři pánové vystoupili. Jeden z nich tělnatý, plným vousem v obličejí zarostlý, hrdě a sebevědomě vyšlapující, ozdobený nějakou spolkovou páskou, byl asi hlavou všech ostatních. Druzí aspoň hleděli naň skoro ponížene.

„V šest hodin ať jste zde!“ nařizoval vousáč kočímu, kráčeje s družinou do zahrady.

Ve stínu planého kaštanu se usadili ke stolu.

„Plzeňské!“ poroučel tlustý pán.

„Výborné počasí!“ liboval si mladý muž, z jehožto očí hleděla chytrácká liška. „Vzduch skvostný! Až na hory jasno! Božský rozhled!“

„Zdali byste uhodl, pane Chytró,“ ptal se vousáč, „která věc je z téhle krásy nejkrásnější?“

„Nechci býti tak smělý a hádati o tom, pane Boháči!“ odpovídal Chytra, tváře se jako vtělená poníženosť.

„Ale — toť je snadná věc — nejkrásnější jsou tam ty komíny mé továrny.“

„Výborně!“

„Samo sebou, samo sebou!“

„Toť se rozumí!“ dotvrzovali se smíchem druzí páni.

Pivo bylo na stole a všickni čtyři znalecky je okoušeli.

„K pravému plzeňáku pravé havanna“ — pravil továrník Boháč, nabízejce ze skvostné tobolky pánům doutníky.

„Ještě hodinu můžeme se volně baviti, ráz ve tři zde bude!“ — podotykal Chytra.

„Totiž ve tři tu bývá. Je to člověk jako hodiny, na minutu a časem náramně spoří“ — povídal jiný. „Ale skoro se bojím, že dnes právě nepřijde.“

„Proč, proč, pane Svobodo?“

„Protože dobře ví, kterak všecko je dnes na té vycházce a bude si mysliti, že je dnes zahrada stále prázdná. Jindy sem chodívá jen proto již ve tři, že tu nebývá tou dobou nikoho. Možná, že právě dnes přijde později.“

„Ba nepřijde později,“ odpíral Chytra. „Má volno jen od dvou do čtyř. Ostatní minuty celého dne má podrobně rozpočteny. Ten člověk pracuje bez únavy ve dne v noci — nelze toho upřítí. Ale pracuje pro nesmysl, pro

pověru. Za dne ryje a štve slovem a v noci píše svého „Budíčka křesťanských duší.“ Ten list zasluhoval by názvu „list noci a tmy“ ve dvojitým smyslu.“

„A předplatitelů má pořáde víc!“ — podotkl Svoboda. „Není potom divu, že přibývá tmářství v naší krajině doposud tolik pokročilé a uvědomělé. Všickni sedláci a chalupníci poslouchají toho „Budíčka.“ Uvidíte při budoucích volbách, jakou sílu má ten spratek.“

„Pochybují, pochybují,“ pravil Chytra. „Je ovšem jisto, že všickni hlupáci jdou za tím páterem novinářem, ale přece myslím, že při volbách toho nebude ani znáti.“

„Mýlíte se“ — odporoval Boháč. „Jeho slovo zalehá již i do mé továrny. Ze svých 257 dělníků jsem jich propustil čtrnáct, protože nechtěli v neděli pracovati.“

„Toť socialisté“ — podotkl Svoboda.

„Ba ne — to jsou modlílkové, je to cháska římská!“ — ujišťoval továrník. „Sám jsem je vyslychal a zkoumal. Povídali, že Bůh sám velí světliti sedmý den a služby Jeho v neděli že má každý pořádný křesťan navštěvovati; že prý tento život je jen příprava pro život věčný, blažený — krátce, vykládali mi všechny nesmysly, které jsou v „Budíčku“ tištěny. Tedy nejsou ti lumpové socialisty, ale modlílky. Co mne při tom nejvíce mrzí, byli to moji nejlepší, nejpilnější dělníci, na které jsem se mohl ve všem spolehnouti.“

„Podle vaší řeči, pane Boháči, ovšem pozoruji, že přece ty páterovy žvasty mají větší moc, nežli jsem myslil“ — pravil mrzutě Chytra. „Vidím, že to člověk nebezpečný — a proto zkazíme mu řemeslo. Podaří se vám, pane Ticháčku, zaplésti ho do sítě?“

„Nic nepochybujte, příteli,“ povídá Ticháček, „já ho chytím a pak vám ho přivedu jako hašteřivého kohouta k skročení.“

„Hanba, že u nás takhle se máme zbaviti takového pátera Rýpala,“ zlobil se Boháč. „To je v Prusku mnohem lépe zavedeno. Tam dovedou krásně a beze hluku zapuditi takové pátery z redakcí! Zavolá si ho zkrátka biskup a dá mu faru kdesi podál a je to! Blahoslavím největšího státníka naší doby, že takhle pěkně dovedl spoutati ty pány pátery a bráti jejich štváčským listům krev! Kdo by byl před několika lety, kdy církev proti jeho přemoci tolik se bránila, soudil, že sami biskupové budou svého chytrého odpůrce podporovati a svoje síly poskytovati, kam jeho nestačí?“

„Dovolte, abych poznamenal, pane Boháči, že to tak zcela přirozeno,“ pravil sladko se usmívaje pan Ticháček. „Dotyčný biskup přesazuje své kaplany, protože pochopil hluboké úmysly největšího státníka nové doby. Má býti mír mezi církví a státem, mír, který je nám nad pomyslení milý a vítaný. Má se dítí pravý opak toho, co Kristus velel, řka: „Přišel jsem, nikoli abych mír přinesl na svět, nýbrž meč. Kdo není se mnou, proti mně jest!“ Aby byl mír, musí ti bojovní páteři schovati meč a zahrnutí býti od novinářského boje.“

Přátelé nebyli tímto výkladem spokojeni. Krčili rameny, ano pan Boháč bubnoval hněvivé prsty po stole.

„Toť by bylo náramně zdlouhavé,“ pravil. „Bylo by třeba čekati, až také druzí biskupové pochopí hluboké úmysly státníkovy.“

„Nelíbí se vám tedy ooj zdlouhavý,“ pravil Ticháček, „protože vaše důstojnost, ctihodný . . .“

Boháč zabránil další slova.

„Prosím, zde mne nejmenujte jmenem a důstojenstvím řádovým! Zde nejsme v loži!“

„Odpusťte,“ šeptal Ticháček pokorně. „Chtěl jsem jen říci, že i vy, pane Boháči, máte díl toho mocného ducha, který vede našeho prvního státníka. Proto se sám zdá takový zdlouhavý, tichý, ale bezpečně vítězný boj duchů k nevystání. Ale vzpomeňte si jen, co mluvil náš velmistr před patnácti lety s pohnutím a nadšením prorockým: Litoval, že se proti církvi bojuje násilně

a předpovídal, že nevyhrajeme. Tři století — tak pravil — bojovali marně ohněm a mečem císařové pohanského Říma proti papežské církvi. Milliony křesťanů pobili, moře krve prolili, muky nejstrašnější vynalezli — všecko nadarmo. Zvítězila církev. Jestliže tedy — pravil velmistr — pohanské císařství, vyzbrojené mocí neobmezenou po boji tři století přece podleho, kterak může zvítěziti nad církví stát nové doby, tolik omezený ústavami a svobodami poddaných? Velmistr měl pravdu. Boj proti církvi násilím a mocí vedený končil porážkou moci světské — ale tichý boj duchů povede k vítězství!“

„Kterak si představujete ten tichý boj?“ tázal se Chytra.

„Krátce a přímo nemohu odpovědět,“ pravil Ticháček. „Ale budu vyprávět, kterak by takový boj se vedl. V knížectví Osvětinském — ať je to kdekoli — byl by všemohoucím pánem rádce panovníků, který touží a prahne po velikých skutcích. Většina obyvatelstva je zapsána jako katolická. Také ten pán je po katolicku pokřtěn — ale děti vychovává, také sám žije skoro bez náboženství. Aby ukázal, že není fanatik, jmenuje na uprázdněná místa nejraději nevěrecké, anebo církvi nepřátelské profesory. Za to nepadne, ba nemožno sebe učenějšímu věrnému katoliku na vyšší místo se dostat. Vůbec v knížectví Osvětinském vede se boj proti církvi, ale klidný napohled. Plán boje toho je výtečný. Není slyšeti třeskotu zbraní, aby se nebudili, kdož dřímají anebo spí. Všecko jde klidaě, po tichoučku, všecko, co se církve týká, vede a pořádá úřad světský. Nic jen poněkud důležitějšího nesmí se an v kostele státi bez vědomí a povolení světského úřadu, a ty úřady zasahují tak svým liščím čichem až do fary a sakristie. I svíce na oltáři a hostie v kalichu počítají a přehlížejí ty ostré oči. Krátce, jak se církev má v Osvětíně, tak bych nechtěl býti sevřen ani za million, nevěsta Kristova skoro umírá v těsném objetí silného „ochrance.“ Jestliže někdy jeden — dva tisíce hlasů věrně křesťanských se úzkostí ozve a vzdychá a petice posílá, není odpovědi, není sluchu, jejich vzdychání a pláč zaniká beze sluchu v dlouhé řadě kancelářů Osvětinských.“

„Mají tam sice také sněm, ale v tom zasedají sami zbožní a tiší beránkové, samé holubičí povahy, které dovede opatrný státník buďto poděsiti, nebo lichocením a malými drobečky zdánlivé přízně kam chce vésti. Ovšem kdyby ti poslanci dovedli se vzmužiti a zvolati: „Pryč s tím skrytým nepřátelstvím k církvi — anebo jdeme domů a povíme národu, co se děje — byli bychom i s Osvětínem ztraceni a nastal by zase Modlín. Také pan státník Osvětinský potřebuje klidu mezi poddanými a v každé říši beze všeho musí padnouti politika, která nemá nikde v národě důvěry. Ale ten pán zná beránčí, holubičí náuru svých Osvětinských občanů. Ba on smí v čas potřeby třeba i ve sněmovně zvolati: „Netrpím státu ve státě! Všecko, na čem záleží, půjde rukama státu a samo církevní učení smí se jen tehdy hlásati, dovolí-li světský úřad! Buďte pánové jisti, že ani papež v té věci nic proti mně nezmůže!“

Tak smí hlásati a ještě více smí si dovoliti! Zvučným hlasem volá do sněmovny jiný čas: „Katolická církev je potud říši nebezpečna, pokud se jí přeje svoboda!“ Uprázdnil-li se biskupství, kanovnické místo, fara, jakékoli místo církevní, užije toho mistrovsky; jen takovým osobám se dostane toho místa, které jsou hezky povolné, ode kterých netřeba se báti odporu, ať podniká cokoli. Proto má o kněžstvu svého Osvětina dvojí knihy: bílé a černé. Do bílých zapisuje povolné, kteří ani prstem nehnu pro svobodu církve. Těmto lidem, kteří dobře slouží k většímu npevnění moci světské nad církví, dostane se nejlepších míst až nahoru k stolicím biskupským. Do černé knihy zapisuje kněze, kteří žalují a nářek vedou nad „zotročenou církví.“ Tito lidé jsou „personae ingratissimae“ — lidé, kteří nejsou a nebudou v přízni vlády Osvětinské a proto zůstanou na svých pohorských kaplanských místech a nespějí doufati, že kdy budou povýšeni — leda na hory ještě vyšší. Proto si složili písničku o tom státníkovi, která začíná výstrahou:

Nevěřte ministrovi,
neb církvi úklad strojí.

Když takovým způsobem nasije mezi kněžstvo nepřízeň, závist, snahu dostati se do přízně mocných panů — i to nám velice pomůže. Proto lze si vysvětliti, proč a kterak v Osvětlné světská moc již již podrobila si církev. Tam bude brzy z církve bojující církev spící a pak nebude církví Kristovou ale církví ministrovou. — Když někdy spadne velký dům, bývá to hluku a praskotu, ale až se v Osvětlně sřítí celá stavba církve, nebude hluku žádného — spadne to tiše v hlubokou propast poníženého a nejoddanějšího poslušenství. — Vidíte, drahý příteli, — končil Ticháček — „toť jen tak některé myšlenky, kterak věsti ten tichý boj duchů, ducha osvěty s duchem tmy. Kdyby Osvětlnští občané byli chytří lidé, modlili by se každý den: „Od tichého duchů boje vysvobod' nás, Pane!“ Doufám, draží přátelé, že jsem vás touhle pobádkou nadchl pro ten tichý boj a přesvědčil, kterak jako silný, uspávající jed omámí církev a dá nám nad ní zvítěziti.“

Přátelé seděli zticha. Nebyli tímto plánem boje nadšeni.

„Toť je skutečně na pováženou,“ kroutil hlavou Svoboda. „Když církev nerozbily prostředky násilné, neutopilo moře krve, dá se snad ta její moc ochromiti takovým tichým bojem?“

„Proč by nedala?“ pravil Ticháček. „Věřte mně! Kněžstvo mělkých hlav, toužící jen po hodnostech, která dá se snadno vsaditi do státního stroje jako pero pohánějící, aby církev ve všem povolovala světské moci, kněžstvo takové více církvi uškodí, více ji seslabí, než tristaleté pronásledování římských tyranů.“

„Dejme tomu!“ — připouštěl Svoboda. „Ale ze všeho kněžstva udělati takové pero třeba i v peci nejponíženější poddanské věrnosti — to se nepodaří žádnému státníkovi. Duch, povaha, všecka bytosť katolického kněžstva vzprá se takovému ztročení. Ano — jednoho — dva — několik takových poddajných lidí povýsiti na biskupské stolce — toť by se zdařilo, ale což to pomůže, když všecko kněžstvo i lid nepůjdou za lákavým hlasem takových prodaných a prodajných pastýřů!“

„Ale vy přehlížíte důležitou stranu v plánu tohoto boje,“ hájil se Ticháček. „K tomu boji je také třeba, by vzdělání lidu ve školách obecných a středních bylo k tomu cíli jinak upraveno. Myslíte, že kněžstvo, které z takových ústavů vyjde, bude moci odporovati duchu osvěty, který svléci chce také s nich roucho křesťana a postaviti je bez nadšení pro víru mezi lid o víru připravený?“

(Pokr.)

D r o b n o s t i .

Nationalismus ve střední Africe, kdež jak známo, je mnoho malých národů vedle sebe. Podaří li se některému náčelníku, sousedu jeho uloupiti jeho ženy a hodně mnoho dobytka, pak je to hrdinství; nepodaří-li se a podlehne-li, pak se dopustil loupeže, začez musí býti zničen. A zdá se, že takováto internacionální politika panuje na mnoze i ve světě křesťanském.

* * *

Šlechtný čin belgické královny. Královna nedávno udělala si výlet na kočárku, tazeném krásnými malými konsky. Na cestě nalezla jakés děvče bez sebe ležeti, načez kázala zastaviti a děvče zvednouti. Ješto bylo zimou skřehlé, zabalila je do svého kožíšku. Když pookřálo, vypravovalo, že se jmenuje Marie Aken, že je z okolí Kökeberku, kdež ji maminka právě zemřela a kde dvouletý bratr její leží těžce nemocen. Vyšla si do vzdáleného lesa pro trošku dříví na zátop. A tu prý hladem a zimou sklesla. Královna přesvědčivši se později o pravdivosti slov děvčete, umínila si o oba sirotky se postarati.

Chudý millionář. Mnohonásobný americký millionář Astor před nedávnem zemřelý stěžoval si krátce před svou poslední nemocí jednomu svému příteli: „Moje bohatství neposkytuje mi žádných rozkoší. Moje domy a pozemky anebo co půjčím na penězích, z toho mají prospěch jiní lidé. Já, rovněž jako vy, jsem se svými požitky odkázán na stejné meze, na to, čeho třeba k nasycení těla. Moje peníze způsobují mi neustále mrzutosti a práce — lpí na mně jako by měla drápy a nedává mi ve dne v noci pokoje. — Chudák a měl tak útlé srdce, že nechtěl tyto trampoty a svízele uvalit na jiného, že nesl tíhu svých millionů zcela sám. Jeho pan syn byl zajisté člověk velice nezdárný, že jej starý pan Astor nedovedl potrestat jinak, leda tím, že mu zanechal svoje milliony.

* * *

Nové výzkumy. Všecky požitky tohoto světa jsou obmezeny na jistou míru. Žaludek může jen 3—5krát denně jísti, načež následuje nechuť a nutí li se tělo k jídlu přes míru, následují nemoce takové, při nichž boháč při prázdném, ale zkaženém žaludku musí obdivovati hladové žaludky zvaných i nezvaných hostí. Dokonce pak při nemírném rozkošnictví boháč vysiluje se dříve, nežli chudák, kterýž máje starostí mnohých, rozkoší dovolených musí požívatí s mírou.

* * *

Následování hodno i jinde. Mladý jeden Angličan přišel do Argentiny v jižní Americe, aby tu nastoupil místo u dráby. V prvních dnech veselil se tak důkladně, že úplně spít padl do rukou policie. Argentinský soud jednal dle zásady, že ten, jenž učinil něco zbytečného, musí v odvetu za to provést něco užitečného a odsoudil milého Angličana pro veřejné opilství k tomu, aby po osm dní metl ulice. Peněžní pokutu byl by si dal milý Angličan líbit, ale tento trest zdál se mu tak krutým, že odpykav si jej, ihned opustil nehostinnou zemi a vrátil se do Anglie.

* * *

Antisemitismus i mezi židy. V Amsterdamě (Holandsku) ode dávna živilo se na 10.000 židovských dělníků leštěním diamantů. V době poslední ceny diamantů vstoupily tou měrou, že nejhlavnější závody nemohly je svým zákazníkům dodávati a musily vůbec od práce přestatí. Tím přišlo asi 7000 dělníků o výživu. Aby se bídě jejich ulevilo, pořádaly se mezi bohatšími sbírky. Nyní však se ukázalo, že, jak žid dr. Pollak, redaktor Handelsbladu sděluje, že příčinou této bídy je londýnský Rotschild, jenž prý všecky diamanty v Amsterdamě skoupil. Z toho povstalo nemalé rozhořčení mezi židy. Chystá se na cestu do Londýna deputace, požádati Rotschilda, aby od takových spekulací upustil. Avšak mnozí předvídají, že tam nepochodí. Rotschild prý udělí dělníkům almužnu, ale diamanty si podrží. Israelité nyní sami nabližejí, že antisemitismus po všem světě nezmáhá se proto, že židé syny jsou Abrahamovými, nýbrž, že velkokapitalismus v rukou nejvíce židů muže máleho a bez rozdílu náboženství všude stejně vydírá a utlačuje.

Obsah „Obrany víry“:

Vhodné odpovědi na námitky proti katolické víře nejčastěji pronášené. (Upravil M. V. Zahradnický. (Pokračování.) — Hrdinové za trůn a oltáře. — O otroctví. (Napsal Vinc. Drbohlav. Dokončení.) — Malé příběhy z duchovní správy (Dokončení.) — U babičky. (Napsal Antonín Plaček.) — Kněz novinář. (Lidu vypravuje Konrád von Bolanden. Převedel volně Filip Šubrt. — Drobnosti.

Předplatné budiž zasíláno přímo do administrace: Ostrovní ulice č. 1508—II.

Majitel vydavatel a nakladatel VÁCLAV KOTRBA, odpovědný redaktor PETR KOPAL.

Tiskem knihtiskárny Cyrillo-Methodějské (V. Kotrba.) v Praze.

OBRANA VÍRY.

Časopis věnovaný zájmům katolicko-politickým.

S přílohou: „Kalendář pro mrtvé a živé duše“ vždy 20. dne každého měsíce.

Vychází 5. a 20. každého měsíce. — Předplatné pro Prahu: celoročně 1 zl. 75 kr. čtvrtletně 45 kr. Poštou pro Prahu i venkov celoročně 2 zl., čtvrtletně 50 kr. jednotlivá čísla po 8 kr. — Kdo předplatí na 5 výtisků, obdrží šestý nádavkem 5 výtisků prodává se v administraci za 30 kr., 20 za 1 zl. S přílohou „Kalendáře“ připlácí se ročně 1 zl. — Administrace v Cyr.-Met. knihtiskárně v Ostrovní ulici, kamž předplatné budiž zasíláno. — Redakce na Vyšehradě č. 69.

Vhodné odpovědi na námitky proti katolické víře nejčastěji pronášené.

Upravil M. V. Zahradnický.

VII. Zevnější bohoslužba.

1. Pán Bůh nepotřebuje od nás zevnější bohoslužby.
2. Nemá ničeho z naší zevnější bohoslužby.

Se zásadou v předešlé stati (VI.) projednanou shoduje se ještě jiná, která také za našich dnů velmi oblíbena jest, totiž tvrzení, že se Pán Bůh spokojuje se srdcem naším a že tudíž od nás žádné zevnější bohoslužby nepotřebuje. Zevnější způsoby její jsou prý marnivé i zbytečné, a proto nepotřebuje našeho klanění se.

Onou zásadou míří se na odstranění každé bohoslužby vůbec, touto zamýšlí mařiti aspoň tu zevnější bohoslužbu, která se v našich chrámech konává; onou napadají náboženství přímo, touto napadají je sice nepřímou, ale nikoliv s menší účinností a zlomyslností.

1. „Pán Bůh jest spokojen se srdcem naším,“ pravíte, „on nedbá o naší zevnější bohoslužbu.“ Avšak víte to jistě, že se upokojuje se srdcem naším? Já zase naopak mohu tvrditi, že se tím docela nespokojuje a za důkaz jednoduchý uvedu jen to, že nemožné jest srdce mu věnovati bez zevnějších obřadů, ceremonií a výkonů. Chcete se o tom přesvědčiti? Nuže! Co jest člověk? Člověk jest podstatně sloučen z těla a duše; máme-li před sebou pouhou duši jeho, tož máme před sebou ducha samého odloučeného; máme-li před sebou pouhé tělo, máme před sebou mrtvolu; bychom celého člověka před sebou měli, nutno před sebou míti obé: tělo i ducha. Ale jak jeví se člověk spojením tímto? Jeví se tak, jak tělo a duch na sebe působí. Zkuste to jedinkrát a připusťte v srdce své nějaký pocit, aniž by se tento na venek nejevil. Strach působí, že zblednete; radost, že plesáte; zlostí že ztrnete; lásku pozná na vaší tváři každý na 100 kroků, a kdybyste některý z pocitů těch ukryti chtěli, prozradí vás každé hnutí a odhalí je, když si toho nejméně přejete. Co to znamená? Že tělo a duše spojeny tak od sebe závisí, že jen společně působiti mohou.

Jestliže to u nás při všech našich úkonech pravdou, proč by to nemělo býti pravdou i u vykonávání náboženství? Proč by nám býti měla hledíce k pozemským věcem jiná přirozenost, než vzhledem ku věcem nebeským? Pozor! ty prázdné hlavy rády by zničily lidskou přirozenost, aby z nás nadělali mudrců, právě tak jako onen bednář, jenž maje cudit sud tím počal, že ho zapálil.

Kdyby to ostatně i možné bylo, abychom s tím vystačili a možno-li by bylo člověku každé náboženství toliko v srdci vykonávati, bylo by to i dovoleno? Nikoliv! Nebo náboženství jest povinností a nevztahuje se toliko k individuální osobuosti, ale k celé společnosti; povinností, na které společně všem lidem podílu bráti jest. Objasním to příkladem. Navštíví-li panovník některou ze svých zemí, požaduje se snad, aby mu každý občan o sobě úctu prokázal zvlášť? Zajisté ne, nýbrž celé město uznává ho a prokazuje mu vespolek veřejné pocty a slavnosti. A proč to? Poněvadž panovník není pouze hlavou jednotlivců, nýbrž celé obce, celé země. Bůh ale jest nejenom pánem jednotlivců, ale jest pánem a původcem veškeré společnosti a má k tomu právo, aby od společnosti samé náboženskými výkony byl uznáván. Jak možno tedy náboženství bez zevnějších výkonů vyznávat? Rád bych to viděl, jak by takoví lidé pouhým pocitem v srdci vykonávali společnou bohoslužbu, když nejsou andělé, kteří smyslů nepotřebují, aby si rozuměli! Snad je to nějakou zvláštností těch lidiček, kteří náboženství jen srdcem vyznávají, a tedy jich při tom nechme; ale my ubohé dítky Adamovy potřebujeme víry nejen v srdci ale náboženství i se spolupůsobením smyslů. A že tomu tak jest, můžeš se o tom přesvědčiti jiným způsobem. Setkáš-li se někdy s jedním z těch lidiček, kteří s filosofickou tváří to srdcové náboženství tak vynášejí, vezmi jej stranou a dej mu několik otázek. „Bodry příteli.“ řekni mu důvěrně a mezi čtyřma očima, „ukaz mi přece, jak se vyjímá to dokonalé srdcové náboženství ve skutečnosti, jehož hluboké tajemství u sebe chováš. Vykonáváš je skutečně? Vykonáváš je často? Vykonáváš je aspoň někdy? Řekni mi přece, pohroužíš se někdy do hlubokosti srdce svého, abys se jedině Bohu svému hluboce kořil, abys Jež za odpuštění hříchů svých prosil, a pojal jsi někdy skutečně to slechetné přesvědčení, Jež více neurážeti? Jedním slovem, klaníš se Pánu Bohu s tím velikým srdcem, které jak pravíš, že jest jediným kadiidlem, jenž před oltářem božství hořeti má? Řekni otevřeně, opravdově, činíš to všechno nebo nečiníš ze všeho toho nic?“

Milý čtenáři, na tyto otázky bude stát před tebou jeden jako by s oblak spadl, druhý bude na tebe ztrnule oči vyvalovat, a jiný aby z té nesnáze vybředl, pošle tě ke všem rohatým. Co pak to ale znamená? Chci ti to tajemství odhaliti. Náboženství srdcové, totiž víra bez zevnějšího výkonu jest nemožností, avšak bezbožníci, kteří takovému náboženství ku cti dopomoci chtějí, vědí to tak dobře jako my, ale oni toho upotřebují jen jako nějaké válečné lsti; oni nahlízejí dobře, že nemožno naprosto zabraňovati každému náboženskému výkonu, protože by to bylo nedůstojné lidí i v očích celého světa, a ten to přece tak přísně nebera na váhu, jinak přiznávajíce se k nějaké bohoslužbě brali by na se vůči společnosti povinnost, je vykonávati, a to bylo by jim břemenem, ku kterému se zavázati nechtí; proto utíkají se k neviditelnému náboženství, totiž k víře srdcové a tvrdí, to že je vlastně pravým náboženstvím, a jelikož nikdo z nás v srdce nahlédnouti nemůže, tedy netřeba nic jiného činiti. Jedna vtipná hlava připomenula k tomu, že takoví lidé pitvoří se přirozenosti andělů, aby jako šelmy nemohli býti ztrestáni. Takovým způsobem vyhnou se výtce, že žádného náboženství nemají a nejen že nenudí se konáním jeho ale dostává se jim za to i čestného jména filosofů, kdežto zatím žijí jako ty čunčata. Není to pěkný vynález? Zajisté, velice pěkný. Ale škoda jen, že nemohou Pána Boha, který i srdce naše prohlédá, tak osáliti jak lidí. Že tento výklad toho za našich duň velebeného náboženství srdcového jest pravý, lze i z toho dovoditi, že takoví lidé v nestřeženém okamžiku při jiné taktéž špatné zásadě své pravé mínění jasné

a zřejmě nechají ústy proklouznout. „K čemu potřebuje Pán Bůh naše ubohé klanění se, naše náboženské výkony? Jakého prospěchu může z toho mítí?“ Těmi slovy prozrazují své tajemství, dokazují hlubokou zkaženost svého srdce, dávajíce tím na jevo, že žádného náboženství vyznávati nechťí.

2. „Pán Bůh nepotřebuje našeho chudičského klanění se a nemá z něho také žádného prospěchu,“ tak říkají. To jsme věděli, a co z toho následuje? Snad že bychom je nesměli vykonávati? Vždyť my sami je potřebujeme, nikoliv Pán Bůh. Ještě nikoho nebylo na světě tak hloupého, aby náboženství proto prikazoval, že by je Pán Bůh potřeboval. My víme dobře, že ta potřeba nás se týká. My víme, že jsme tvorové Boží a sice takoví, že všechno, co máme a co doufáme, v Jeho rukou jest, a proto musíme neustále od Něho záviseti, abychom obdrželi, čeho potřebujeme. Kdyby nás nezachovával, musili bychom každého okamžiku v nivec přijíti. Kdyby nás stále nechránil, prikvačilo by každého okamžiku na nás nějaké neštěstí. Představ si, milý čtenáři, že by měsíc nechtěl od slunce záviseti pod záminkou, že ho slunce nepotřebuje, co bysi tomu řekl? Řekl bysi, že měsíc ne ku prospěchu slunce, nýbrž k vlastnímu prospěchu od něho závisí, poněvadž by bez slunce byl ustavičně ve tmě. Představ si dále, že by ovce nechtěla svému pastýři se podrobiti a od něho záviseti pod záminkou, že jí pastýř nepotřebuje; neřekl bysi té pošetilé ovci, že pastýře potřebuje a že by bez něho ani nevěděla kam na pastvu jíti a že by hladem pošla anebo bez pomoci od vlků zadávena byla?

Taktéž my nepořídili bychom ničeho bez Pána Boha, jelikož je naším jediným Otcem, naším jediným pomocníkem, naší jedinou jistotou. On jediný může nás k nejvyššímu cíli našemu dovésti; my musíme každého okamžiku na Jeho přítomnost mysliti, aby nás každého času milostí Svou obdařil. Toto vše vztahuje se přede vším na hříšníky. Pán Bůh nás nepotřebuje; ale neurázíme my Jej svými hříchy? Je li pravdou, že my zákon Jeho přestupujeme, tedy jest také pravdou, že jsme tím sami vinni; kdož by tedy nenahlédl, že odpuštění hříchů dosáhnouti za velice potřebné uznáváme, abychom nepropadli jeho spravedlivému soudu a chceme-li vzdor naší hříšnosti věčné blaženosti dojíti. Soudce nepotřebuje vinníka, bohatec nepotřebuje chudáka, silný nepotřebuje slabocha; ale neduživí a hříšníci potřebují někoho, kdo by jim ku pomoci přispěl a je zachránil. Tak potřebujeme my Pána Boha, abychom si Jej naklonili, aby zasloužené tresty zastavil, na naše pokorení shlédl a nám milosrdenství prokázal. Můžeš nyní ještě tvrditi, že by Pán našeho klanění se a uctívání nepotřeboval?

Ale kdybychom Jej také nepotřebovali, byli bychom proto té povinnosti zbaveni, Jemu se klaněti? Nikoliv! Pán Bůh má úplné právo k tomu, a sice podstatné, svrchované a nezadatelné právo, že se ho ani odřící nemůže, aby neprestal býti Bohem. Který otec snížil by se ve své hodnosti a vážnosti tak dalece a dovolil by synu svému, aby ním pohrdal, jej bil, jej trýznil? Nebylo by to porušení svrchovaných zákonů přirozenosti? Mohl by se manžel zřici práva svého tak dalece, aby s nevěrností manželky své byl srozuměn? Nebylo by to ošklivé? Který panující kníže snížil by se do té míry, aby všechnu svrchovanou moc a autoritu svou odevzdal do rukou svých poddaných? Nebyl by to převrat všeho společenského pořádku? Ale i kdyby všickni tito vzdáli se mohli podstatných práv svých, nemůže toho učiniti Pán Bůh. On by nebyl stvořitel bytostí, ale jestliže je stvořil, tedy nemůže jinak než k tobě je přivoditi, poněvadž nemůže přestat býti jejich původcem a konečným cílem. Kdybychom Jej třeba i nepotřebovali, musel by přece od nás požadovati pobožnost, jelikož nemůže přestat našim Bohem a my nemůžeme přestat Jeho stvořeními býti.

Toto rozjímání poskytuje nám ještě jinou závažnou příčinu pro tento důvod. Kdyby někdy i ta možnost nastala, že by sám Pán Bůh zapovídal, abychom Jej ctili, Jemu se klaněli, Jemu boboslužebnost prokazovali, museli

bychom přece tak činiti, neboť náboženství samo nás k tomu zavazuje. Divíš se snad tomuto výroku? Nuže, odpověz!

Kdyby Pán Bůh přikázal světlu, aby nesvítilo, ohni, aby nehořel, vodě, aby nemáčela, větru, aby nevál, stromům, aby větve, listy, květ a ovoce nevydávaly a t. d., kdyby všem tvorům činnost jejich odejmul, mohli by proti tomu něco namítati? Kdyby tedy všechny věci v příčině jejich činnosti nebyly tím, čím jsou, bylo by pro ně zrovna tak dobré, kdyby byly zničeny, jelikož bez těch vlastností byly by neužitečné a marné.

V tom samém poměru jest člověk k Pánu Bohu. Člověk má rozum, aby Jej poznal, má srdce, aby Jej milovalo; jako strom k tomu stvořen jest, aby ovoce nesl, jako pták, aby lítal. Rozum není potud pokojný, srdce není potud spokojeno, pokud se k Bohu neobrátl. Kdybychom vzali člověku náboženství, které jej jedině s Pánem Bohem spojuje, zkazili bychom jej a zničili. Pochopuješ tedy, v jak hrozném bludu takoví lidé se nalézají, kteří se domnívají, že je Pán Bůh vši bohoslužby zprostil.

Při tom nepoukazují ještě na tu urážku, jež by tací lidé požadující sami nekonečnou lásku a nekonečnou službu, proti dobrotě Boží páchali, kdyby to vůbec možno bylo. A jak by jinak býti mohlo? Nicotná dobrota okouzluje nás, a dobrota Boží neměla by námi ani pohnouti? Paprsek stvořené krásy vzbuzuje v nás úžas, a neskonale paprsky nestvořené krásy neměly by nás nadchnouti? Věta moudrosti ponoří nás v udivení, a neskonale moudrosti mohli bychom podivení své odepřít? Srdci svému nemůžeme zabrániti, aby lásky hodné předměty nemilovalo, a chtěli bychom mu brániti, neskončené lásky plnou bytosť milovati?

Mohli bychom všeho toho se dopustiti, i když tato neskončeně dobrá, krásná, svatá, lásky plná bytosť nám těch největších dobrodiní prokazuje, nás těmi nejdražšími milostmi obsypává, na nás nejněžnější lásku svou vlévá? Jakže? Jsme zvířata, dravci, šelmy? Či máme v prsou kámen místo srdce? Jiuak to ani býti nemůže; buď musíme tvrditi, že všechno, co máme, od ní nepochází, anebo musíme se k ní stále přibližovat v takovém stavu pobožnosti, jak to víra našemu srdci vnuká a srdce na jazyk klade.

Konečně, jestliže Pán Bůh o naši bohoslužbu nedbá, proč tedy přišel na svět, aby ji založil? Proč všechno to s takovou pečlivostí činil? Proč vyslal apoštoly do celého světa? Na toto vše jest jenom jedinká odpověď a sice: Buď musili bychom celé veliké dílo božského vtělení a zjevení jednoduše upřít, anebo musíme doznat, že Ježíši Kristu neskonale mnoho na naši bohoslužbě záleží. To první neodvážili se ani ďablové vyslovit, jelikož vyznali Ježíše Krista za Syna Božího; jak možno tedy upírat to druhé?

Hrdinové za trůn a oltáře.

(Pokračování.)

Vojsko „bílých“ — podle kokardy královské — vyhlíželo dosti strakatě. Vůdcové byli výtečnými jezdci, prostí seděli místo v sedlech na pytlech, ohlávky byly z provazů, šavle visely na provazcích, na nobou měli dřeváky a oděv stříhu přerůzného. V pytlovém sedle trčely dvě bambitky a se zád visela flinta. Všickni nosili srdce Pána Ježíše všíte na kazajce, v dírcu u kabátu visel růženec a na ocasích koňů připevněna byla malá trikolora — na potupu trojbarevné barvy republiky. První prací jejich, když některé místo vydobyli, bylo, že zvrátili strom svobody a akta revolučního úřadu spálili. Pěchota neměla vždy pušky, často jen kosy, na holcích nože, palice, jimiž stávali se za svorného velení, nepřemožitelní. Chlast, karban, hádky přísné se zapovídaly. Paní z Rochejaqueleinu (Rošžaklenu) vypravuje, kterak kdysi

svědkem byla hádky dvou jezdců. Jeden z nich tasil šavli a protivníka svého lehce zranil. V tom ale zvolal důstojník: Ježíš Kristus odpustil svým katům a bojovník armády katolické chce zabít bratra svého! — na ta slova oba se objali. Nikdy nebylo slyšeti o souboji, život byl stále v nebezpečí, tak že každý mohl mysliti jen „modráky“ — republikány.

Největší těžkostí bylo armádu takovou udržeti pohromadě — obyčejně jen na 3—4 dni. Podařila-li se jedna výprava, nebo nepodařila, byla-li bitva vyhrána, nebo prohrána, sedláci nedali se nikým a ničím zdržeti a táhli domů. Vendéeský sedlák musil každého týdne převléci se. Toliko vůdce zůstával s cizinci — obyčejně Švýcary, — kteří bili se jako lvi ze msty za 10. srpen 1792. — viz kalendář lonský — ve kterýž den v Paříži hovadsky byli vražděni. Měla-li však vyprava nová se započítí, honem bylo vojsko zase pohromadě. Poslalo se několik rychlých posílů do obcí, začalo zvonit se na poplach sedláci spěchali do kostelů, kdež jim s kazatelnou bylo předčítáno: Ve jménu božím a ve jménu krále — osadníci se vyzývají, mužstva co nejvíce vyslati k tomu dnu a k té a k té hodině. Rozkaz byl podepsán vůdcem a koho ještě nosily nohy, ten políbil ženu a děti, chopil se flinty a skákací tyče, strčil do pytlíku bochánek chleba a šel. O maso musil se starati vůdce. Statkáři poskytovali potahy dobrovolně, bez rekvisice. Táhli-li přes některou ves, obyvatelstvo v obsluze vojínů závodilo. Sedlky klekaly ua nohy a modlily se za vítězství. Dával každý jak mohl. Spůsobem tím „bíli“ byli vždy s důstatek zásobení, aniž by musili mnoho zásob sebou nésti. Zranění — i nepřátelští — byli z bojiště sbírání, odnášení a od milosrdných sester ošetřování.

Se sestrami v ošetřování závodili bratři sv. Ducha. Tito obyčejně kráčeli za vojskem a sbírali raněné.

Volba vůdců.

Nadešly velikonoce, sedláci rozešli se domů na svátky. Že republika bude mstít se strašně, věděli dobře. Kterak tedy vojskům republikánským čeliti? Obrátili se tedy na šlechtu, která až dosud povstání se zdržela a žádali, aby dala jim bývalé důstojníky armády královské. Konvent poručil svým vojákům, aby všecko všudež povraždili: muže, ženy, děti, ano i němou tvář. Zahrady měly vesměs býti zničeny.

Tu sedláci utekli se k markýzovi z Bonchampsu na zámku la Baronnieském. Tentýž nedávno teprv povstal záračně skoro z těžké nemoci a byl se právě s krásnou šlechtickou dívkou nejšťastněji oženil. Bonchamps byl na vahách, chtěje si věc rozmysliti, avšak sedláci ho nutkali, aby se rozhodl hned.

— Nuže — zvolal — rozhodli jste se neodvolatelně všecko věci svaté obětovati? Slibujete mne nikdy neopouštěti? —

— Ano, ano! — volali všickni jednomyslně.

— Přísaháte věrnost naší sv. víře a našemu mladému králi, jenž úpí v žaláři, věrnost i království a vlasti? —

— Přísaháme. —

Na to Bonchamps vloživ jim ještě na srdce lidskost, jal se sedati na kůň a sedláci pěšky za ním k Saint-Florentu. Manželka loučila se s ním slovy: ozbroj se statečností, zdvojnásobni svoji trpělivost a sebezapírání, budeš potřebovati obojí; nesmíme se klamati, aniž jaké odměny očekávati zde na zemi, kteráž by ani nesrovnávala se s čistotou a svatostí naší věci. Ba nesmíme ani slávu světskou očekávati; uvidíme zámky naše v plamenech; budeme vypleněni, pohaněni a snad i zavražděni. Děkujme za to Bohu, že nám myšlení takové dává, jelikož tím zásluhy naše zdvojnásobíme. —

Hrdinná paní tato později napsala: rvalo mi to srdce, když jsem viděla táhnouti samojediného s těmi sedláky bez kázně i cviku. — Sedláci prosili ho, aby s nimi táhl pěšky, což i učinil.

Pozůstala doma s dvěma dítkami a viděla brzy zámek svůj v plamenech od republikánů. Jeho myslivci prosili Bonchampsu, aby na paličích se pomstil,

on ale odvětil: děkuju Vám za vaši věrnost, ale ani jediná krůpěj krve nesmí býti prolita za obhájení mého statku.

— Tato šlechtnost, — podotkl přítel jeho, — zničí celou tvoji rodinu. —

— O nikoliv, — odvětil, — budeme mít dosti, až jednou uzřím opět krále svého na trůně, a neuzřím-li, pak ho více nebudeme potřebovati. —

Bonchamps dosti brzy vyznamenával se v bojích proti republikánům.

Z pamětníku paní z Larochejaqueleinové vyjímáme tyto podrobnosti. Synovcem jejího prvního muže: statečného markýza Lescura, byl Jindřich Larochejaquelein, mladík 20letý, stydlavý, s tváří skoro dívčí, tehdy důstojník národní gardy. Oba chtěli odvážit se do Paříže a z rukou vrahů krále vysvoboditi. Nešlo to.

Z tohoto mladíka stal se největší rek, pravý to lev bitvy a nejlepší střelec. Když oba dostali rozkaz, aby na vendéeské sedláky táhli, odvětil Lescure: já nebojuju nikdy proti přátelům! — a synovec pravil: já nikdy proti sedlákům.

— Dobře! — odvětila jeho matka, — lépe umřít, nežli se zneuctít. Mužové zbrojili se do boje a paní skryly se v odlehlých dvorcích. Jindřich Larochejaquelein místo co měl nastoupiti službu ve vojště republikánském, cestami odlehlými udal se k povstalcům, jichž na něj čekalo na 10.000. Zvony po celou noc svolávaly lid do zbraně. Sedláci se scházeli s noži na holích, kosami, mnozí též s puškami. K těmto měl mladistvý Jindřich tuto řeč: Kdyby zde byl můj otec, měli byste v něho důvěru; já sice jsem dosud mladíkem, ale přičiním se, abych důvěry vaší byl hoden. Půjdu-li v před, pojedte za mnou, ustoupím-li, zabte mne. zemru-li, pomstěte mne! —

Slova tato nadchnula všecky, jakož i to, že se sedláky jedl černý chleba a že s nimi ihned táhl k Aubiersu, vesnici to jmenovanou podle keřů bezových! Zde byli modráci skryti. Sedláci ves tajně obklíčili. Vůdce s několika vybranými střelci jal se do nich střílet. Každá rána trefila. Modráci táhli se nazpět na návrší, aby zde záda měli kryta.

— Vizte, kterak utíkají! — zvolal Larochejaquelein.

— Ať žije král, — zahřměli sedláci a vrhli se na ně. Republikáni jali se zahazovati pušky a utíkati úprkem. Zanechali vítězům i dvě děla. Sedláci za nimi až ku Buissieru. Zde velel republikánský generál Quétineau. Tu byla v zajetí držána Lescurova paní, jsouc v ustavičném nebezpečí, jelikož mezi posádkou pevnůstky nalezalo se též 400 pověstných Marseillanů. Tito byli právě vyvedli hrdinský kousek, že 11 bezbranných sedláků vytáhli z lože, je na louku odvedli a zde postříleli. Republikáni byli tou měrou zastrašeni, že báli se poslati někoho na výzvědy, kde by sedláci byli. V postavení takovém generál Quétineau s 5000 muži odtáhl do Thovarsu Marseillané dokonce na všecky strany se rozutíkali. Paní Lescurova byla osvobozena.

Rozezvučely se zvony po okolí nad vítězstvím sedláků. Při tom neudály se nepořádky žádné. Nikdo neplenil, nevyžadovalo se výpalné, neubližovalo se přemoženým. Se zmužlostí sedláků závodila jejich lidskost. Večer shromáždili se k modlitbě.

Lescure míval pod sebou 20.000 mužů, kteří dostali název veliké armády. Lescurre měl 10.000 mužů. Charette 20.000. Royran 12.000. Syrot a d'Isigny po 3000. Mezi vůdci vyznačoval se Bonchamps nadáním největším. Byla to povaha otevřená, tichá, roztomilá a bez ctižádosti. Býval často raněn.

K n ě z n o v i n á ř .

Lidu vypravuje Konrád von Bolanden. Převodl volně
Filip Šubrt.

(Pokračování.)

„Tato myšlenka však není vlastním vynálezem vašeho ministra, onať jest přirozenou dcerou veškeré nové doby“ — odpovídal Svoboda. „Bez-konfesionelní — řekněme upřímněji — „proticírkevní“ škola — toť ovšem silný bourací stroj proti pevným hradbám kněžské víry. Nesmíme stanouti v práci, pokud nevypudíme ukřižovaného Nazaretského proroka i s jeho černými posly ze škol obecných. V takových školách vyrostou žáci církvi pohrdající, církve neposlušní — z těch bude potom lid rovněž církve neposlušný. A kdo jest církve neposlušen, ztrácí pomalu, ale jistě, také víru. Tedy škola proticírkevní připraví lid o víru. Myslete si, přátelé, lid bez víry, lid osvobozený od pověry, lid bez Boha, bez pána, lid svobodný, volný! Jaká naděje pro časy budoucí!“

„Ovšem — ovšem — toť pravý, skutečný nepřítel Kristův, Antikrist, jak to písmo předpovídá!“ — smál se továrník.

„Ale — k tomu cíli ještě daleko,“ pokračoval Svoboda. „Zatím spojujme se, spolčujme se, získati hledme omladinu osvětě a pokroku, lákejme dospělé v neděli a ve svátek výlety a zábavami pryč z kostelů. V těch věcech lečehos již jsme se dodělali a ještě doděláme.“

Druzí zednáři kývali hlavami na souhlas.

„Ještě něco,“ nasazoval Svoboda delší rozprávku. „Ten váš Osvětínský ministr nezachoval se přece docela státnicky. Bylo od něho opatrné, kdyby byl opravdu v katolickém knížectví před zástupci katolického lidu zvolal, že nedovolí hlásati katolické články víry bez potvrzení státního? Anebo, kdyby byl opravdu ve sněmovně zvolal: „Církev je státu nebezpečna?“

„Dobře by měl!“ zvolal Boháč. „K čemu se skrývati? Jen rozhodně a pevně proti těm popům! Souhlasím s tím ministrem!“

„Také já souhlasím!“ hájil se Svoboda. „Co se týče našeho nejvyššího cíle, jsme všichni za jedno — to je pravda! Ale smí se tak najednou pozraditi barva katolického lidu? Není taková upřímnost na škodu?“

„Eh co — vždyť Osvětínští občané jsou — jak tuhle přítel pravdivě tvrdil — zpozdilí, tvrdých kůží lidé, netuší a neroznávají, co by mělo a co nemělo býti,“ pravil továrník, pohrdavě ohrnuje nos.

„A přece byste se v oněch mohli mýlit,“ odporoval Svoboda. „Kato-líci věří v Syna Božího, který jejich církev založil. Věří, že Kristus sám poslal apoštoly a jejich nástupce, totiž papeže a biskupy, aby po všechny časy učili, ovečky své pásli, svátosti udíleli. Vědí velmi dobře, kterak zakladatel jejich církve, totiž Syn Boží, nedal žádné moci ani králi Herodesovi, ani císaři Augustovi, ani jejich nástupcům, aby učení jeho potvrzovali a hlásati dovolovali anebo zapovídali po své vůli — anebo vůbec aby nad církví vládli. Katolíci vědí velmi dobře, že apoštolé a jejich nástupci hlásali víru proti vůli světských panovníků, ba že milliony jejich bratří u víře za dávných dob vykřváceli, protože neposlouchali, co se víry týče, králův ani císařův, a tyto odbojníky ctí za svaté mučedníky, velebí je všechen katolický svět a věří o nich, že sám Bůh je v nebi korunoval slávou nehynoucí. Právě tak vědí katolíci, že beze vzduchu a světla nemůže růsti ani se dařiti sebe bídnejší travička, že pro jejich církev světlem a vzduchem je svoboda, je neodvislost ve věcech víry. A nyní pravíte, že by povstal před nimi veřejně ten státník a řekl by jim do očí, že církev jejich je říši nebezpečná — jejich církev, kterou založil Bůh? Kterak by katolíci takhle slovo přijali? Kterak by na ně zapomněli? Bylo by tohle opatrné? Nikoli, pane Ticháčku, vaše pohádka ne-

podobá se pravdě, váš státník byl by krátkozraký jako krtek, nikoli lišácky bystrozraký!“

„Však on by poznal sám, až kam se smí odvážit mezi svými katolíky,“ pravil Boháč.

„Není-li ten lid docela tupý anebo již církvi odcizený — a to jistě ještě není — tedy by se horšil, bouřil, pozdvihoval“ — odpíral Svoboda.

„Volal by:

My nechcem církev nevolnou,
my hlasujeme pro volnou!

A s tím heslem by krácel k novým volbám, s tím heslem vyslal by do sněmovny poslance pevné, žulových srdcí. A tu by se stalo, co pan Ticháček jen tak pro nejhorší případ připustil. Poslanci by volali: Pryč s tou zakrytou a přece patrnou nepřizní proti církvi, nebo se rozejdeme!

„Skoro již pozoruji,“ povoloval Ticháček, „kterak můj státník, jak jsem ho chtěl vylíčit co možno opatrným, v téhle věci by byl prohloupil. Škoda! Tichý boj duchů by byl býval tolik krásný. Ale což! Doufejme přece, že ti dobří katolíci nebudou tak dlouho pamatovati na ta slova, že pro nějaký milostivý ústupek na ně zapomenou. Jejich dobráctví je neslyšáno. A kdyby se tak stalo, jak krásně všechno dle našeho plánu by se dařilo!

„Myslíte, že by tak také jinde bojovali?“ ptal se Boháč.

„Nechci tak přímo tvrdit,“ odpovídal Ticháček, „ale když jinde se domohla světská moc práva, by stát směl církvi zapovídati jmenování osob úřadům nemilých na farní obrocích, by směl dále i biskupské stolce osazovati osobami svými, a to všechno svědomím a souhlasem samého Říma, podaří se to jistě také jinde a potom bude boj tichý bojem vítězným!“

„A přece ještě nevěřím,“ pravil Chytra. „Když násilím chtěli církev přivésti v područí státu, nebojovalo jenom kněžstvo, ale zvláště věřící lid, ten se zastával podivuhodně svobody církevní, nešetře práce ani statků, ba i sám se dáváje vězniti, aby uhájil svobody své víry. Jak lid rozhodne, tak bude nadále — a lid nedá se donutiti násilím, aby zapřel víru.“

Za této řeči se Ticháček usmíval, jako by měl útrpnost s Chytrou, že mluví tak zpozdíle.

„Což neznáte pramen, odkud bral lid tu sílu a nadšení? Za minulých let byly to katolické noviny, především noviny! Před posledním bojem o svobodu církevní nebylo pořádných katolických novin. Ale najednou začaly vycházeti v počtu slušném a brzy byly pevností, o kterou se opíral katolický lid. Noviny ukazovaly nebezpečí, prve nežli přišlo, noviny volaly k boji, noviny podávaly bitevní plány. Tehdejší násilný boj proti církvi nepřipravil nám jenom porážku, on zavinil ještě, že katolických novin bylo tu najednou, co hub po dešti. Proto jedná dobře, kdokoli podrývá, podlomuje jejich moc, kdo nadějně síly dovede od nich odlákat. Ano, pryč s páterý novináři!“ „A pak,“ volal Ticháček vítězně, „pak padnou katolické noviny, lid bude bez tohoto moderního vůdce, církev klesne v područí světa, sezlábne a vítězství je naše! Naše! A za zbořenými oltáři“, dokládal šeptem, „shrouť se trůny pevných opor zbavené.“

Nastalo hluboké ticho. Zednáři mlčky se kochali krásou posledních slov. Boháč se vzpamatoval nejdříve, že nejsou v loži, a pravil:

„Máte pravdu! Ano — katolické noviny jsou také mocny. Důkazem ten malinký „Budíček“ našeho pátera. Vychází to sotva dva roky — a již nakazila se velká část našeho lidu prve tolik uvědomělého a pokročilého.“

„Není divu,“ poznamenal Svoboda. „Ten člověk píše výborně pro lid! Lidí živé a poutavé. Zná buditi lásku k náboženství a církvi. V městě samém „Budíčka“ dosti čtou. Katolíci — prve tolik nesmělí — jsou nyní plni sebevědomí. Hlásí se veřejně ke své víře, nespokojí se již, kdož mají od nás pokoj, chtějí míti rovné právo s námi — ba již prý se chystají zříditi spolek katolicko-politický. Za všechno máme co děkovati tomu „Budíčku!“

„Právě proto hledme odtud pátera novináře vystrnaditi,“ povzbuzoval Boháč. „První krok učiníte vy, abyste nám ho do sítě vlákal, pane Ticháčku. Podaří se vám to, že ano?“

„Ba že snadno! Několik minut před třetí hodinou budu obcházeť u vrat, pozdravím panáčka, poprosím, abych mu směl představití své přátele — a potom, pánové, bude na vás, abyste ho nepustili. Vylákejte mu několik vět, které by ho seznámily se soudy, kladte mu chytře a opatrně lécky. A přiveďte ho k pádu přes některý paragraf!“

„Znáte ho, toho pátera?“ ptal se Boháč.

„Znám!“

„Zná on vás?“

„Nezná! Představím se mu jako jeho ctitel, jako čtenář „Budíčka.“ Najednou tiše hvízdal Chytra, ukazuje pohybem hlavy na malou venkovskou společnost, která do zahrady vcházela.

„Í stařa, podívejte se — to je děvče, co?“

2. Žák nové doby.

Do zahrady vstoupila právě matka se synem a dcerou. Ohlížela se rozpačitě. Na jejím bledém obličejí znáti, že má nějakou starost, že nelze jí počítati mezi ty, které lehce váží svoje mateřské povinnosti. Dcera její byla dívka opravdu hezká. Vlasy bledé zapleteny ve dva copy kolem hlavy ovinuté, tváře kvetly jarem — ale oči se skrývaly pod brvami.

Po levici matčině kráčel výrostek asi 17letý, pohledem i chůzí prozrazuje, kterak drzým se stal ve městě. Obě ženské oblečeny byly po venkovsku, výrostek měl šat městský a klobouk s pestrým perem k uchu pošinutý.

Všickni tři kráčeli mlčky zahradou, sem tam se ohlížejíce, až usedli poblíž našich čtyř pánův u jiného stolu.

„Ani otec ani Václav nejdou! Kde pak jsou?“ šeptala dívka.

„Počkáme tady na ně. Je tu hezky!“ odpovídal výrostek.

„Co si přejete?“ ptal se sklepník.

„Přineste nám kávu a chleba,“ pravila žena.

„Totiž,“ vpadl jí do řeči synek: „dvakrát kávy a pro mne pivo. Ženským kávu, mužům pivo!“

Sklepník odcházel s pohrdlivým úsměškem na rtech, ale nepovědomo, zdali se smál rozpačitým ženským anebo výrostkovi, jenž se čítal za muže.

Matka zatím hleděla na synka vážně, ba přísně.

„Ježe, nelíbí se mi, jak se to chováš!“ — kárala. „Doma jsi byl pouhá skromnosť, dobrota — ve městě jsi plný pouhé pýchy. — Jsi zde půldruha roku při tom zámečnictví a již jsi tolik pokažen, kterak s tebou bude za tři za čtyry roky!“

„Pravda, maminko měšťáci jsou docela jiný lid než sedláci“ povídal synek. „Ve městě se člověk vzdělá, tady pozná mnoho, o čem se vám ve vsi ani nezdálo! Jsem zde, abych se učil, ale ne snad jen řemeslu, raději všemu, co má znáti vzdělaný člověk.“

Popadl sklenici a na jeden doušek byla prázdná. Za chvíli tak skončila i druhé i třetí. Matka s hrůzou pozorovala, kterak dovede sklenice prázdniti a mrak nevole rozhostil se jí po obličejí.

„Snad přece otec nalezl Václava!“ pravila tiše holka. „Těšila jsem se tolik, že ho dnes uvidím!“

„Ty touzíš po miláukovi?“ — usmál se bratr. „Pravda, Václav je hezký člověk, skoro tak hezký, jako ty, a po čertech nábožný! V neděli ho nena-lezneš v hostinci, protože louská v kostele s babičkami růženec.“

„Však by ti také lépe slušelo se modliti, nežli se potloukati po hospo-dách,“ odpověděla sestra.

„Že slušelo? E jdi — tomu ty nerozumíš, Andulko! Člověk je na světě, aby světa užil. V kostele užívati světa nemůže — proto raději do hos-pody!“

Matka upustila leknutím lžičku.

„Co tohle zase mluvil?“ vyčítala. „To všechno jsi se zde naučil? Styď se!“

„Proč bych se styděl? Nejsem tichošlápek, mluvím upřímně, co na srdci, to na jazyku. „A co mluvím, je pravda, kterou vám v kostele nikdo nepoví!“

Zase dal sklenici k ústům.

„Také tvoje nestřídmost se mi nelíbí — máš teď již čtvrtou sklenici!“ — kárala matka.

„Opravdu, čtvrtou sklenici! Dnes mám pravý svátek! Otec je zde, on to zaplatí. Dnes budu pít, až se budou hory zelenat. Dnes si koupím opici!“

„I styď se, nedopito! Ani dobytek nepije přes míru.“

„A co! Dobytek pije podle žízně — já taky. Jsem člověk a co je člověk? Nejmladší zvíře! Opičí potomek. A proto ať žije opice, kterou si koupím! Že prý náš praotec byl Adam! Báchorka! Opice — stará opice a ne Adam!“

„Svatý Bože!“ — spínala ruce žena.

„Vždyť je opilý“ — povídala Anna.

„Ba ne, hezounká Andulko, nejsem stříknutý, jsem trochu v kuráži a vím dobře, co mluvím!“

Žena umlkla na chvíli, jako by na něco vzpomínala.

„Jene“, pravila po chvíli. „Kdo ti tohle povídal o těch opicích?“

„To nám povídal jeden profesor, který má víc v malíčku, nežli všickni kněží dohromady ve hlavách.“

„Jaký profesor?“

„Jaký profesor? My máme takový spolek a ten se jmenuje: „Svobodná omladina.“ Máme spolkový sál a tam v tom sále mívá profesor Žízala každou neděli ráno přednášku. Pak ještě někdy přednáší profesor Mlatihubka, pán skrz na skrz učený, který všechno ví a zná. Ty pány bys měla, maminko, někdy poslechnouti. Není nic hezčího! To se člověk poučí a pak se vysměje všem kněžským báchorkám! Žijeme vesele, nevíme o hříchu, nebojíme se ďábla ani pekla, protože beztoho shořelo!“

Febronie z Perštejna.

Dějepisný obraz.

Napsal Alois Dostál.

Jako dědictvím z minulosti přechází z ruky do ruky na panství Solnickém sídlem v Kvasinách starý obraz ceny sice nevelké co díla uměleckého, ale památný svým původem a významem. V levém rohu obrazu toho vymalována vznešená paní v životní velikosti, v dlouhém řasnatém rouše, s dobroty plnou tvář, vysokým čelem, velikým okružím kolem krku. Z očí září dobročinnost a laskavost.

Vedle vznešené paní viděti v hlavních obrysech město Solnici a především známý „zámeček“, dříve sídlo panské. Nad městem se vznáší Bohorodička v oblacích.

Nápis pod obrazem českým textem ale německým písmem hlásá, že to urozená paní Febronie z Perštejna, kdysi majitelka panství Solnického.

Snad obraz ten pomahal paměti lidské, že se pověsti o paní té z dávno-věké minulosti dlouho mezi lidem udržovaly a také písmem zvěčněny byly. Zaujímá Febronie důležité místo v dějinách národa českého vůbec a panství Solnického zvláště.

I.

Dlouhé a krvavé války zasadily zemi české ránu nesmazatelnou, ránu nezhojitelnou. O českém národě sice věděli za hranicemi a chválili jeho statečnost a nepoddajnost, ale národ ten ležel v dlouhé chorobě. Válka nešetí, nesytí; války byly zhoubou naší milé vlasti. Kam kopyto koňské dupne, tam se nerodí; a Čechy byly křížem krázem podupány. Války přinášely zhoubu.

„Černí Němci *) smutnou si zachovali v Čechách památku. Do Solnice jich vpadla poslední tlupa a řádili zle a zle. Výpalné žádali veliké a město nemělo. Sousedé byli ožebračeni. I o střechy nad hlavou, i o životy měli přijít. Utekli se tudy k Mladotovi ze Slopisk na Skalku, by pomohl. Půjčil 48 kop a sousedé mu zastavili louku nad Hradeckou cestou. „Černí Němci“ vzali kde co bylo a odtáhli.

Celý kraj si spokojeně oddechl.

Teď se teprve rozhlíželi kolem na spoustu, teď teprve se rozpomenuli, v jakém jsou stavu. Na pokraji hrobu. A jak seřídlo obyvatelstvo, jak se vleče stýrané, jak schudlo město a kolik domů prázdných, opuštěných!

Po válce třicetileté.

V tak bídném stavu byla celá země od Krkonoš k Šumavě, od hor Krušných až za Moravu, takové neblahé poměry panovaly v jednotlivých městech, vesnicích a dědinách. Jako po moru dlouholetém.

A v Solnici před tím panoval pán z Donína, metla všech Čechů, nepřítel svých poddaných, tyran robotního i poddaného lidu. Donín trýznil nemilosrdněji a zabíjel bezcítěněji než Švédové, kteří se stali v tom ohledu pověstnými na dlouhá století.

Donín a třicetiletá válka, krutý pán a nepřátelé přivedli panství Solnické na pokraj zkázy. Jeden utiskoval jako přítel, druhý ničil a mařil vše jako nepřítel. Doplňovali se, a co nechal pán z Donína, to ukradli nebo zkazili Švédové, známí „Černí Němci.“

Zámožné a rozlohou až k známému „smrčku s obrázkem“ sahající město jako po vyhoření. Mnoho rodin se vystěhovalo za hranice, mnoho obyvatelů padlo ve válkách, jiní se ztratili, že po nich zůstalo jenom jméno domu nebo pouhé rupy. Městská rada dlouho nezasedala a mezery v ní nikdo nedoplňoval.

Ještě že purkmistr všechno předržel zdravím skálopevným. Kdyby ho byli za války odnesli k sv. Janu k věčnému odpočinku, jeho místo by nikdo nenahradil. Schůze nebyla svolána po dlouhou dobu a sešli-li se přece otcové města, zasedali, by sehnali výpalné, zastavili obecní majetek a radili se, jak nového se shostiti nepřítel.

A jak bylo pusto v jednotlivých domech! Nadarmo čekali, že se ten onen utečenec vrátí. Domů bez obyvatelů napočítáno k padesáti a co jich lehlo popelem, co jich spadlo, poněvadž nikdo nepřikládal ruku k opravě!

A jako v městě a okolí, tak pusto bylo v kostele. I ten vyplenili vojáci nejednou, toužíce po zlatě a stříbře. Kostel neměl ani duchovního správce stálého. Při nedostatku kněží jeden zastával far několik.

Řemesla uvázla nadobro a na polích sotva se urodí.

Byla tak dlouho ponechána trní a bodláčí. Nebylo také dobytka, který vše vydělal, ani semene dobrého. Za válek všechno se strávilo, musilo být odvedeno nebo bylo ukradeno.

A v tomto stísněném stavu roznesla se zpráva jako bleskem, že panství Solnické dostalo jiného pána, vlastně tenkrátě paní. Měšťany to mnoho nehnulo. Zvykli tak mnohým věcem, tak četným proměnám. Nikdo nemůže být horším než byl Donín a ten odpočívá pod zemí a dle pověsti lidu pokoje

*) „Černými Němci“ byli v Čechách nazýváni Švédové, poněvadž jim obyvatelé jako Němcům nerozuměli.

nemá v půdě posvěcené a co den vychází na svět a kolkolem jezdí na spěněném koni.

Utiskovaný lid se tak utěšoval.

Alespoň to pohnulo poněkud myslí obyvatelstva, že teď Solnicí vládnouti bude — paní a to šlechtična bohatá a vznešená paní Febronie z Perštejna. Ani za Vlkánovců nikdy paní nevládla. Jakou asi bude nová vrchnost?

Solničtí zažili mnoho pánů hodných i nepříznivých. Jak si počnati bude Febronie. Nezvyklé jméno nikdo ani pořádně vysloviti nemohl a naučili se v Čechách za válek slovům rozmanitých řečí!

A tato Febronie ohlásila den i hodinu příjezdu svého do Solnice, by prohlédla panství a po případě se v něm usadila na delší dobu.

Městské radě, na rychle svolané, příjezd a uvítání nové vrchnosti nemalé působilo rozpaky. Bude to smutný vjezd do města polo rozbořeného a špatné uvítání od lidí zbědovaných, od měšťanů, na nichž znáti nouzi, od venkovanů spustlých a bez pořádného šatu.

S jakou slávou konala vždy vrchnost vjezd do města, jenom když některý z Vlkánovců na čas do ciziny se uchýlil, z výpravy válečné se vracel nebo jiným způsobem mimo své obvyklé sídlo se zabavoval. Jak to zněly hmoždíře, vlály prápory a jak imposantní průvod učinili cechové, zvláště soukenníci v oděvech historických a jednotlivým národům slušících! Milo se bylo podívati.

Ale tenkrát v městě kvetla řemesla, po válkách nebylo slechu a „Černým Němcem“ matky jenom strašily neposlušné děti.

Zámeček byl ověnčen, vyzdoben a teď opryskovala omítka a drobila se zeď. Nejednou v něm důstojníci nocovali a mnoho nešetřili staré sídlo české šlechty. Ještě že několik pokojů bylo uchováno a nyní se v nich nová vrchnost může usaditi.

„Nějak bychom se přece měli přichystati,“ namítal konšel Lukeš, muž vysokého vzrůstu, s plnovousem bělavým a lysinou na hlavě. „Aspoň abychom paní Febronii ukázali svoji oddanost.“

„Pěkně bude ta sláva vypadati,“ usmál se jiný měšťan. „Abychom pověsili jako prápory hadry, jimiž se odíváme a vyložili bolavé údy, které po válce nyní hojíme.“

„Něco se státi musí,“ ujal se slova staříčkový purkmistr.

„Vynasnažíme se, jak bude možno. Vznešená paní odpustí, když vše nebude v takovém pořádku jako jindy za jiných okolností. Hned jak na naši půdu vstoupí, pozná, že jsme byli příliš často napadeni a vypili jsme kalich hořkosti až do dna. Čeho se nám bude nedostávat na vznešenosti a nádheře, nahradíme srdečností a přítulností.“

„Jenom aby vrchnost byla naší lásky hodna.“

„To nemůžeme říci, co nás čeká, ale dni neblahé paměti Donínovy ne-najdou už nikdy. A pak je to paní vždy přece již od přírody citlivější a mírnější. Když i v těchto okolnostech se vynasnažíme ji přivítati důstojně, bude nám nakloněna.“

„Potřebovali bychom takové vrchnosti z mnohých důvodů. Vždyť privilegia naše jsou roztrhána, rozmetena a zničena! Kdyby si nový pán usmyslil, nepotvrdí nám nových. Trhy naše nejsou navštěvovány a chrám přímo v suti-nách. My sami si nepomůžeme a musíme hledati pomoci u své vrchnosti. Má moc a prostředky, v ní spočívá naše naděje.“

Měšťané smutně pokyvovali hlavami. Nevěřili jako konšel Lukáš. Namítali to a ono a z posledních dob měli k tomu nedůvěřování plné právo a četné příčiny.

„Nejdříve požádáme o potvrzení městských výsad,“ troštoval se soused Myška.

„Jenom se hned neukvapuj. Vždyť ani vrchnost svoji neznáme. Ovšem že jednati budeme hned k dobru obecnímu.“

„A jak poprosíme o opravu chrámu. Tam odtud počneme ve zvelebování města a dílo naše dařiti se bude.“

„Zastavené pozemky vykoupíme.“

„Do města opět řemesla zavedeme, školu obnovíme, aby i vzdělanost se šířila.“

Měšťané měli mnoho výborných plánů, jež by byli rádi hned ku zvelebení rodiště svého uvedli do života.

II.

Když se večer skláněl nad městem a stromy dlouhé vrhaly stíny v záři měsíční, vrzla dvířka u zahrádky malého domku vdovy Kovářky. Nejstarší dcera vyšla na zápraží. Ač celý den s matkou a bratrem podělkovala, přece se ráda u večer ustrojila v šat onačejší a bujné vlasy opjala lesklým hřebem, což jí vždy velice slušelo. Byla tváře sličné, těla urostlého a musila ji matka dobře skrývati před vilným zrakem spustlých nepřátelských rejtharů.

Madlenka vyrůstala mezi válečnou vřavou jako něžná fialka v ústraní, kam oko lidské nedohledne. Matka byla tím pláštěm ochranným, pod nímž vyrůstala Madlenka, panna lepé postavy a ctnostných mravův. Vynikala především pracovitostí, zbožností a milovala velice mateř svoji. Před válkami Kovářova rodina byla zámožnou a těšila se všeobecné přízni. Nyní vdově Kovářce s pěti dětmi přízeň ta zůstala sice, ale jmění se rozprchlo jako dým. Kovář dlouho stonal, dávky na vojsko byly veliké v rozbouřených dobách, řemeslo nešlo a nepřítel bral, kde se co vzít dalo.

Vdova byla ráda, že jednou vlastní a dětí svých život zachránila. Sličnost Madlenčina přivábila důstojníka na smělé zálety. Počínal si vyzývavě a směle. Kolářka bránila dceru před nápady hrubého vojína a bylo by se jí to sotva podařilo, kdyby byl nezakročil sousedův Václav a vojína se soudruhy neodehnal. Ale pak bylo s Václavem zle, musil uprchnouti a Myška oplakával jediné dítě.

Václav se nevrátil.

Švédové dávno odtrhli, po junáku ani památky. Nadarmo čekali rodiče, marně vyhlížela Madlenka. Václav nedal o sobě ani slyšeti. V tak rozbouřených časech lidé se ztrácí jako mravenci. V lesech rychnovských také našli několik takových utečenců. Zemřeli hladem anebo vysílením. Také mladý Myška snad dávno pokryt vrstvou hlíny nebo ptactvem roztrhán.

Matka se již za něj modlila, by mu dal Bůh lehké odpočinuti.

Jenom Madlenka dosud doufala. Nemohla se spřáteliti s myšlénkou, že by milé oči Václavovy uhasly, jeho mužná tvář vybledla a ústa, která uměla tak krásně mluvit, na vždy umlkla.

Proto Madlenka vycházela co den na zásep v podvečer jako tehdy, když Myška se přicházel pobavit na „černou hodinku.“ Jenom spustil vykasané rukávy, obul boty a smyl poněkud rozličnou barvu, jež mu z vlny na rukou zůstala a na tvář usedala. Byl soukenníkem jako otec jeho. Řemeslo to kvetlo v Solnici od nepaměti.

Zde si pohovořil s Madlenkou a celé město vědělo, že se ti mladí lidé mají rádi. Kdyby byla příznivější doba a nebyla příhodila ona nemilá událost, již by byl Václav odvedl si Madlenku nebo u vdovy se ubytoval a nešťastnou rodinu živiti pomahal. Teď však vše rozbito, jako když kapka na kámen dopadne a daleko se rozstříkne. Rodičům zůstal jenom žal a Madlence vzpomínka.

A vzpomínala mnoho. Až se o její rozum obávali. Pořád mluvila o Václavu, všudy ho měla na paměti. I ve snu hovořila o něm a časem se tak zamyslí, že ho oslovovala, ač byl toliko v její obrazotvornosti.

(Pokr.)

U b a b i ě k y.

Napsal Antonín Plaček.

(Pokračování.)

I nezkušená Milada ocitla se v rozestřené síti prvního tenoristy Květoně. Ten nevsímal si z počátku Milady, konečně však zamiloval si zajímavou dívku tak, že bez ní nemohl ani půl dne býti a jakmile byl zkoušku dopoledne v divadle odbyl, ubíral se po silnici k Roučkovickým, kde u samé vsky v lesku „Smrčí“ zvaném se s Miladou scházel. O tom všem neměli lehkověrní rodiče ani potuchy, a když nadešla doba loučení se divadelní společností s obyvatelstvem pacovským, dávala se ve prospěch oblíbeného prvního tenoristy v ochotnickém divadle poslední hra na rozloučenou: „Útěk z domu otcovského.“ nebo „Sličná vesničanka.“ Zajímavou byla hra tato proto, že ji schválně k účeli tomu Květoň sepsal.

Divadlo bylo vyprodáno až na poslední místo, a ředitel mnul sobě spokojeně ruce. Nápadným bylo mnoha navštěvovatelům divadla, že slečna Milada do divadla nepřišla, neboť bylo veřejným tajemstvím, že s prvním tenoristou má známost. Bylo po divadle Lampy uhasly, hudba umkla, a obecenstvo se rozešlo. Po celém městě rozhostil se noční klid a jen v hostinci „u Sokola“ loučili se herci s omladinou. Květoň mezi nimi nebyl. —

K ránu přišel do hostince Kudrna z Roučkovic. Tázal se herců, z nichž mnohé znal, zdali Miladu nespatriili. Večer odešla jako obyčejně z domova a dosud se nenavrátila. Okolnost tato vzbudila u všech přítomných rozrušení, a vyprávěli jeden přes druhého uleknutému Kudrnovi, že nikdo z nich slečnu v divadle nespatriil, ba že téhož večera ani v divadle nebyla. Kudrna zbledl a odešel bez pozdravu, vrávoraje z hostince. Neptal se nikoho více nezastavil se nikde, namířil k Roučkovickým. Teprve když došel ke kamennému vrchu a vrazil hlavou do sloupu kamenného, na němž jednoduchý kříž stál, vzpamatoval se a sklesl na zelený drn. Bolest jeho teprve nyní propukla; otužilý muž objal oběma rukama kamenný sloup a zalkal hlasitě. Po delší době vstal a dovrávoral se do vesnice. Jak se do dvorce dostal, ani nevěděl a počal nesouvisle Růženě vyprávěti, že Milada nejspíše s herci uprchla. Rána tato obromila hospodyní téměř k zemi. Konečně se upokojila, a zavřela se do své komůrky. Zde klekla před obrazem Bohorodičky a prosila se vši vroucností za útěchu. Nevyšla po celé odpůldne ani přes práh komůrky, a starší děvečka musela místo její v kuchyni zastati. Po obědě vyšla Růžena na dvůr a konala svoji obvyklou práci, jako by se nic nebylo přihodilo. Nikdo by byl v tomto okamžiku nepoznal, jaký červ hlodá v útrokách jejích, a jaký bol hrozí podrytí kořeny zdraví bujaré ženy; tak se uměla přemáhati, a přece nikdo by nebyl s to spočísti slzy, jež byla trpce zkoušená matka prolila potají, by toho nikdo nepozoroval. Jinak bylo s otcem. Zapřisáhl se, že nechce o nezvedené dceři ani věděti, a že jí více do domu svého nepřijme.

Tak uplynulo několik dní.

V neděli byli Kudrnovic na ranních službách Božích v Pacově, a když kráčeli po náměstí, volal na ně listonoš, aby si došli na poštu pro dopis. Byl od Milady.

Psala, by jí rodiče odpustili, že jim učinila zármutek; nemohla však jinak učiniti, neboť za celý svět by si nikoho ze vsi nevzala, a mimo to miluje Vratislava láskou horoucí a nemůže bez něho živa býti. Věnuje prý se divadlu a prosí rodiče o povolení k sňatku s mužem milovaným, jenž jí zbožňuje. Nalézá se nyní v Chrudimi, kdež společnost pro zimní hry, městské divadlo najaté má. V létě přijmou prý místo v areně vinohradské, načež se již velmi těší.

Dopis tento rozčlil Kudrnu velmi, a on v hněvu odřekl se dcery, a aby snad neoddána nezůstala, poslal jí povolení otecké ku sňatku s Květoněm s tím výslovným podotknutím, by utrápeným rodičům více na oči nechodila, že se jí úplně zříkají a považují ji za mrtvou.

Květoň obdržev dopis, těšil se alespoň z povolení oteckého a učinil hned přípravy ku svatbě. Rozeslal pozvání známým do Pacova a žádal zvláštním listem rodiče Miladiny za odpuštění a zval je, by byli sňatku jeho s milovanou dívkou přítomni. Milada však nedopsala ničeho. Bylať se úplně na rodiče zatvrdila a nehodlala se více k nim hlásiti.

Sňatek odbyli po novém způsobu na hejtmanství v Chrudimi, neboť Květoň byl protestant a nechtěl činit na Miladu nijakých nátlakův. Bylo tudíž v Roučkovících velké pozdvižení, když občané roučkovští čtli ohlášky na černém prkně na bytu obecního starosty vyvěšeny. To dodalo manželům Kudrnovým nejvíce, a nyní nechtěla ani Růžena o dceři své ani slyšeti; a tato zmizela z Roučkovic i z mysli boдрých venkovanů na vždy.

Z mysli všech však nikoliv. Kdo zná srdce mateřské, ví, že toto zlaté srdce nemůže úplně zapomenouti, a Růžena nezapomněla na ztracenou dceru a věnovala pro blaho její veškeré vzdechy, jež před obrazem královny svatého růžence každé noci k nebesům vysílala, věnovala pro spásu duše zbloudilé dcery veškerý slzy své, a tím ulevovala hořem přeplněnému srdci mateřskému. Víra v Boha a horlivá úcta ku královně sv. růžence sílila utrápenou matku podivuhodně, a kdežto Kudrna stárl, omládl Růžena, jsouc duchem celého hospodářství, které pod příčinlivými rukama jejíma zkvétalo, tak že byl Kudrna té doby nejbohatším dvořákem celého okolí trnavského.

Nad švarnějši hospodyní nebylo daleko široko. S čeledí zacházela jako s vlastními dětmi, byla jim matkou a upřímnou raditelkou, tak že čeládka kladla si za čest ve dvorci u Kudrnů sloužiti. Vypíchnouti starou čeleď nebylo tak snadno, neboť dvořka ledabylým klepům tak lehce neuvěřila, a kdo se mravně, poctivě a zbožně choval, měl živobytí až do smrti zajištěno. Od Kudrnů nejraději brala vůkolní vrchnost děvečky za mlékařky a čeledíny za šafáře, neboť vyslovil se sám pan hrabě z Oblajovic, že mu milejší čeledín od Kudrnů, nežli absolovovaný žák školy hospodářské.

Tak v práci a modlitbě zapomněla Růžena na svůj vnitřní bol a oddala se zcela do vůle Boží. Chrám Páně pilně navštěvovala a byla hlavní poutnicí na všechny poutě mariánské. Jak zaplesalo srdce její, když neděle v září uslyšela pana děkana v Pacově ohlašovati, že budoucí soboty se povede procesí do kláštera želivského, a ihned umínila sobě pouti se účastniti a ji pro blaho nezapomenutelné dcery Milady obětovati.

V sobotu dostavila se Růžena do Pacova a po zbožné modlitbě ubíralo se procesí, jež tenkrát velmi četné bylo, vyprovázeno jsouc důstojným panem děkanem ulicí hořepnickou k Želivu. V ulici svatojanské rozloučil se pan děkan u sochy sv. Jana Nep. s průvodem a za zpěvu velebné mariánské písně nastoupil zbožný poutnický průvod pobožností svou; Růžena se poučila v pobožnost svou tak, že ani nevěděla, jak se v Želivě octnula. Jak vroucně konala ubohá matka svatou pout. V Želivě klečela dlouho do večera v klášterním kostele před obrazem Bohorodičky a modlila se, by Bůh na přimluvu nejsvětější Panny ráčil zbloudilou dceru ochraňovati a ji opět na cestu pravé zbožnosti přivéstil

D r o b n o s t i .

Sáňkáři. V Londýně vyskytují se podvodníci, kteří objednávají si v Berlíně, Vídni a jinde zboží: šaty, náradí i klavíry — na úvěr a je pak za babku prodávají, aniž by se starali o zaplacení. Těm se říká sáňkáři — Schlittenfahrer. Mnohý obchodník u nás, aby přeplněný svůj krám trochu vyprázdnil, milerád přistupuje na stkvělé nabídky sáňkářů. Myslí si: Angli-

čani mají peníze. Zatím jsou to podvodníci, uteklí z Vídně, Pešti, Prahy atd., kteří poměry všech závodů znají a proto tím spíše úvěrů si vydobývají. Jsou to ovšem po výtce židi. Jeden takový sáňkář, aby se mohl vykázati hodně stkvelou referencí (doporučením) na oko se do dcery jednoho velmi váženého profesora zamiloval, ano až i zasnoubil, jenom aby od budoucího tchána vylákal visitku s podotknutím, že pan X. je všeho doporučení hoděn. Sáňkář zatím doporučení tobo způsobem nejhanebnějším zneužil, všudež praesentoval své visitky jako ženich dcery profesora . . . a bral pilně na úvěr všecko. Dal si natisknouti i listovní papír se jménem profesora, jakožto tchána. Papírek byl všecek u vytržení, jak výtečné obchody dělá jeho zeť. Mezi jiným objednal si z Vídně na referenci profesora 12 klavírů po 2400 markách, jež v Londýně prodával za halec. Konečně směnky vypršely a sáňkář najednou zmizel. Professor viděl se nucena s věřiteli po dobrém se vyrovnati, aby čest svoji zachoval, což ho stálo všecko jeho jmění.

* * *

Proč se protestantským misionářům při vši hojné podpoře v Africe a Indii nedaří tak jako katolickým? Na to odpovídají samy listy protestantské: Jeden luteránský kazatel v Indii při svých kázáních měl vedle sebe státi vždy láhev s kořalkou. Jiný zase při udělování večere Páně byl tolik namazán, že padl pod stůl. Kromě toho vydržoval si vedle pravé ženy ještě souložnici. Musil býti přesazen do Evropy, kdež ho udělali dohlížitelem nějakého ústavu. Obrácení pohanů upadávali buďto na zpět do pohanství, anebo, naskytne-li se k tomu příležitost, stanou se katolíky.

* * *

Pro zasmání. Soudce k ponocnému jako svědku: Poslyšte, svědku, zde obžalovaný popírá rozhodně, že by byl v noci na náměstí dělal tolik hluku? Svědek: Ale poňžeň prosím, jak pak bych se byl mohl probudit?!

* * *

Svěcení neděle — v Berlíně. Ve všech obchodech: pekařských, řeznických, kupeckých a pod. musí se v neděli od 9—12 dopoledne zavírat. V jiných, kde potraviny se neprodávají, musí býti zavřeno po celou neděli. Kde by strážník našel dveře otevřeny, musí se platit značná pokuta.

* * *

Pobožný — ministr! O novém předsedovi uherského ministerstva hraběti Szaparym vypravuje s pošklebkem kalvinský „Hirlap“, že když ve slavnostním obleku od přísahy v ruce jeho Veličenstva se vrátil, se svojí rodinou rovnou cestou do kostela Servitů se dal, kdež mši svaté přítomen byl. Když byl ještě finančním ministrem, bylo jej častěji vidět u stolu Páně. — Nu, vždyť i ministři potřebují božího požehnání.

* * *

Andrassy zednářem. Lože „Eötvös“ v Pešti uspořádala na počest † bratra Andrassyho smuteční slavnost. Andrassy za pobytu svého v Paříži stal se členem „Velkého Orientu.“

Obsah „Obrany víry“:

Vhodné odpovědi na námitky proti katolické víře nejčastěji pronášené. (Upravil M. V. Zahradnický. Pokračování.) — Hrdinové za trún a oltáře. (Pokračování.) — Kněz novinář. (Lidu vypravuje Konrád von Bolanden. Převodl volně Filip Šubrt. (Pokračování.) — Febronie z Perštejna. Dějepisný obraz. (Napsal Alois Dostál.) — U babičky. (Napsal Antonín Plaček. Pokračování) — Drobnosti.

Předplatné budiž zasíláno přímo do administrace: Ostrovní ulice č. 1508—II.

Majitel vydavatel a nakladatel VÁCLAV KOTRBA, odpovědný redaktor PETR KOPAL.

Tiskem knihtiskárny Cyrillo-Methodějské (V. Kotrba.) v Praze.

OBRANA VÍRY.

Časopis věnovaný zájmům katolicko-politickým.

S přílohou: „Kalendář pro mrtvé a živé duše“ vždy 20. dne každého měsíce.

Vychází 5. a 20. každého měsíce. — Předplatné pro Prahu: celoročně 1 zl. 75 kr. čtvrtletně 45 kr. Poštou pro Prahu i venkov celoročně 2 zl., čtvrtletně 50 kr. jednotlivá čísla po 8 kr. — Kdo předplatí na 5 výtisků, obdrží šestý nádavkem 5 výtisků prodává se v administraci za 30 kr., 20 za 1 zl. S přílohou „Kalendáře“ připláci se ročně 1 zl. — Administrace v Cyr.-Met. knihtiskárně v Ostrovní ulici, kamž předplatné budiž zasíláno. — Redakce na Vyšehradě č. 69.

Vhodné odpovědi na námitky proti katolické víře nejčastěji pronášené.

Upravil M. V. Zahradnický.

VIII. Náboženství.

1. Dosti na tom, žijeme-li počestně.
2. Nezabil nikoho, nekrade; jest mužem poctivým, schází mu jen trochu náboženství.

Mimo náboženství srdcové stává ještě jiného, ku kterému za našich dnů taktéž mnozí někdy se utíkají, aby se vyhnuli pravému křesťanství. Mohli bychom je nazvatí náboženstvím počestnosti. „K čemu,“ říkají, „třeba si hlavy lámati a rozum tak mnohými studii týrati, ducha takovými pravdami mořiti, jimž ani nerozumíme a nudným cvičením se unavovati; vždyť jest Pán Bůh s tak málem spokojen, jsme-li jen počestně živi, více nemůže Otec od svých tvorů ani požadovati.“ Ačkoliv tento klamný úsudek sám v sobě nejapný jest, účinkuje přece na leckterý mozek a pohne ho k zanedbávání všeliké bohoslužby. Vizme tedy, jak při rozboru ob stojí.

1. Co chtějí takoví lidé tím říci: Dosti na tom, žijeme-li počestně. Jestliže tím nic jiného nechtějí říci, tedy to znamená tolik, že spořádaný život nahraňuje každé náboženství. Spořádanost v živobytí, bezúhonné mravy, rozumné způsoby, bezvadné chování se, počestné obcování jsou zajisté chvalitebné věci, ale dostačí snad učiniti člověka opravdově dobrým? Dobrý život záleží v trojí věci: bohobojnosti, spravedlnosti k bližnímu, obezřelosti ve vlastním se poznání, a jestliže jedna z těchto věcí schází, tedy schází s ní i dobrota. Dejme tomu, že takoví lidé svému bližnímu žádného bezpráví nečiní, že nezabijí, že nekradou, jak se honosí. Připouštíme také, že nenechají se strhnouti k nevázanosti, k výstřednosti, k oplzlosti (jak se sami také chlubí); rádi připouštíme, že se nedá nic vytykáti jejich chování, ale považují snad úplný nedostatek pobožnosti k Pánu Bohu a vykouávání bohoslužby za takovou malichernost, která by jim nějak přakázela býti dobrými?

Svrchu jsme již naznačili, jak dalece náboženství naší povinností jest. Nuže, jsou to dobří lidé, kteří tyto svaté povinnosti porušují? Bůh přikazuje nám náboženství z tolik právních důvodů, kolik jich z vlastností Jeho vyplývá,

a takoví lidé jsou snad dobrými, kteří všechny tyto důvody nohama šlapou? Bůh přikazuje je z tolika důvodů, kolik jich z naší odvislosti k Němu následuje, a oni jsou snad dobří, když proti důvodům těm jednájí a o všechny se ani nestarají?

Syn Boží snížil se, přišel na svět, stal se člověkem, aby nás ve víře vyučil a ji mezi námi založil; Jemu se zlíbilo, že ji svatými ústy svými bláсал, že ji svými zázraky potvrdil, že nás zaslíbením svým k ní povolal, že nám věčnými tresty pohrozil, jestliže o ní nebudeme pečovat, že nám věčnou odměnu připověděl, jestliže při ní věrně setrváme: a takoví lidé povrhují snížením Božím, Jeho hrozbami, odplatami a tresty, Jeho zákazy a příkazy, vydávají se za dobré a domnívají se býti takovými, pokud jim nebe jest milostivo? Museli bychom skutečně vedle víry i rozum ztratit, kdybychom se osmělili tak mluvit. Ne a ne! Tito lidé nejsou dobří, jestliže jim první základ pravé dobroty, totiž pobožnost k Pánu Bohu schází, i kdyby chování jejich ve všem ostatním bylo nejčistší a bezvadné.

2. Mají-li ostatně tito dobráci opravdu tak vzorné chování, jak se jím chlubí? Nemějte mně to za zlé, jestliže o tom poněkud pochybuji. Uvažte důvody, které pochybnosti ty vzbuzují, a rozřešíte pak otázku tu sami. Takoví lidé uznávají nanejvýš jen dvě přikázání, totiž „nepokradeš“ a „nezabiješ,“ a tu zajisté doznáte, že to desatero Božích přikázání trochu mnoho přistříhli.

Cnost znají také jenom jedinkou, totiž dobročinnost; náhled tento však jest přece jen theologickým, kardinálním a morálním cnostem na ujmu. Jestliže se tedy celý jejich život obmezí na tyto skromné povinnosti, nahlednete, že vedle nich ještě mnoho místa zbývá pro skutky, které by to počestné živobytí přivedly trochu do úzkých; za to ale naleznou u nich dosti místa všeliké ješitnosti a marnosti, kterým svět se koře jenom v hodování, v rozkoších, v slavnostech, v divadlech, v hernách, ve vyraženích prožije; najdou u nich místa také všechny chťiče požitkářství, nestřídmosti, rozmařilého života; daří se u nich tajné spolčování, smlouvání spiklenců a zejména nalézají u nich místa všeliké výstřednosti tělesné. Jestliže všechny přikázání na „nepokradeš“ a „nezabiješ“ obmezí, mají pak dosti svobody, sváděti manželku svého bližního a opustiti ženu svou; mají dost místa pro nečisté myšlenky, necudné řeči, neslušné obnažování hříšné úslužnosti a všechny ostatní hanebnosti, ve kterých si ani zvířata nelibují. Všechny tyto a podobné oškřivosti nejsou v tomto jejich zkráceném desateru zapovězeny.

A ta špetka té dobročinnosti takovýto blud také nevyrovná ani neproklestí cestu ku cvičení se v dobrých skutcích; ona neukládá nikomu povinnost, aby sebe krotil, náruživosti své opanoval, těžký odpor přemáhal, ducha svého zapíral. Kdyby chtěl jen trochu dobročinnosti se blýskati, třeba mu jen jíti do plesu pořádaného ve prospěch nějakého veřejného účelu, na divadelní nebo musikální akademii zvláště v čase svatopostním, odkoupiti los nějaké veřejné loterie, nebo uspokojiti malým dárkem nějakou elegantní dámu, která půvabným způsobem nastavuje pokladničku, aby tvou nezdolnou lásku k bližnímu roznítila, a nyní zajisté neupřeš, že i toto konání dobrých skutků nenáleží k nejtěžším věcem na světě.

Abychom tyto pochybnosti stopovali, k tomu nás katolíky nabádá ještě jiná závažná příčina, totiž ta: že bez milosti Boží nikdo, jak nám známo, dlouho v dobrém nesetrvá, zvláště uprostřed těch pokušení a nebezpečí, s kterými se stále na světě polkáváme; pro nás katolíky jest to pravdou nezvratnou, nebo sv. víra naše učí nás tomu docela zřejmě.

Jak ve Lhotě pálili „mistra Husa.“

Z novohusitského archivu vybral Fr. K.

Lhota je sice malé městečko, ale v lůně svém chová hlavy veliké. Totiž ony ty hlavy nejsou tak hrozné, ale duch, který v nich sídlí, jest veliký. Nevěříte? Inu nedivíme se Vám; ale jen si, prosím, račte zajít do Lhotské besedy a tu uvidíte a uslyšíte sami! Já Vám jen představím několik těch velikánů. Tuhle pan doktor! Postava prostřední, obtloustlá, červených tváří, jako když z rána sluníčko pod mrakem vychází. Vedle něho pan kupec Vocásek. Pravý opak pana doktora, je jako šídlo hubený.

Teď právě odhodil „Nár. Listy“ a zablýsknul očkem po panu doktorovi, který se bavil, jak to jest vlasteneckou činností těch besed nesčetných, které si napsaly, pravím napsaly, za účel utužovat národní vědomí a podporovati literaturu (vskutku však podporují nejvíce průmysl, zvláště pivovarnický a z literatury nejvíce „kartologii“), s několika ještě sousedy besedníky hrou neméně ušlechtilou „křížovým mariášem,“ prohodil: „Takhle to nemůže jít, tomu se musí udělati už konec! Jářku, pane doktore!“

„Co pak zas? Jaký konec!“

„S vámi.“

„Dejte pokoj! Na to máme ještě dost času! Snad byste nechtěl skočit do vody?“

„Ale kdepak.“

„Tak co s tím myslíte?“

„Inu takhle! Pořáde tu čtu v „Národních“ ta a ta obec dala na Husa tolik a tolik a my pořád nic. Co pak jsme to za vlastence. Hleďte pánové,“ povstal p. Vocásek a zajel si rukou do vlasů, rozhlížeje se po přítomných, „už i ty nejmenší dědinky nesou svůj dáreček na oltář vlasti, aby vztýčen byl pomník největšímu Čechu a my pořád nic. Tak to nesmí zůstat! My jsme a bohdá zůstanem pravými syny vlasti a ta na nás žádá, abychom každý poslední groš dali na pomník našeho miláčka!“ Pan Vocásek ustal a zahleděl se na přítomné. Ti mlčeli. Měl to za známku souhlasu a proto odvážil se dále pokračovati: „A proto, abychom nezůstali pozadu a nepřišli pozdě, musíme i my učiniti sbírku.“

„Sbírku? To půjde ztěžka!“ namítl jeden člen. Ostatní přibručovali.

Pan doktor ale už měl dobrý nápad. „Víte, ono to s tou sbírkou nejde. Teď lidi by pro nic za nic nám tady nedali mnoho.“

„Jsou načichlí jezovitismem,“ vskočil mu do řeči pekař Procházka.

„Nemluvte řečníku do toho“, napomínal ho p. Vocásek. „Pravím, že by mnoho nedali a my, to víte také Ono to nejde, — člověk má tak toho vydání dost. Ale můžeme to provésti jinak!“

„Ale jak?“ ozvali se unisono.

„Taky Vám to chci říci. Víte, my můžeme dávatí takovou ňákou zábavu a z toho čistý užitek dáti na Husa!“

„Sláva! Na zdar! Výtečný nápad!“

„Ale jakou?“

„Já bych myslil takhle muziku“, namítl pan Slivka, šenkýř.

„Eh, dejte pokoj, to abyste hodně vytočili!“

„Ale co Vás napadá! Ale že by sp se lidé šli!“

„Nebo nějaké divadlo. Já bych třeba dělal zase sluhu, jako když tu teukrát hrála společnost!“ podotýkal krejčí Cívka.

„Eh, to také nejde. Kde seženem herce?!“

„Tak dávejme tu saprmentskou, jak se to jmenuje, tak jako od „a.“ Dávali to tuhle v městě! Tady to ještě nebylo. Zpívalo se při tom a deklamovalo!“ navrhoval řezník Tichý.

„To vy myslíte akademii!“ vskočil mu do řeči pan Vocásek.

„Tohle je dobrý nápad s tou akademií,“ přisvědčil pan doktor.

„A ke konci bychom mohli takhle dátí nějaký živý obraz,“ podotkl pan Vocásek.

„Ano.“

„Tak dobře budeme dávatí akademii. Ale pozor zatím ani muk nikomu. Až budeme připraveni. Pak s tím teprve vyjdeme. Teď ale musíme mítí program.“

„No ten bude krátký“, podotkl pan doktor. „Vy jako hudebník vezmete něco k zahrání a zpěv a tuhle dcera pana Tichého nějakou deklamovánku a pak ten živý obraz a bude to!“

„A pak se třeba může tancovati“, namítl Slivka.

„Pořád máte s tím tancem a muzikou! Raděj nám nalejte!“

Páni členové besedy seděli ještě dlouho a když se rozcházelí napomínali se navzájem: „Ani muk nikomu. Nejméně ženám. On by se to třeba dozvěděl ten černý z fary a bránil by tomu!“

* * *

Ale tajemné chystání Lhotských „vlastenců“ dlouho nezůstalo pod pokličkou. Druhého dne odpoledne už vyzváněla stará Tomášková po celé Lhotě, že bude pan doktor s panem Vocáskem a s pány z besedy dávat „akademii.“ Nikdo nevěděl, co to je. Starý Psota hádal, jestli by to třeba nebylo něco takhle k jídlu, ňáká ta „trachtace.“ Ale Tomášková mu z bryndy pomoci nemohla, nevěděla chudák sama. Avšak přece to nemohla býti „trachtace.“ Mařenka Tichých se učila „ňákému říkání“ k té „ankademii,“ jak se Tomáškové doneslo, a pan Vocásek prý se učí zpívati a hráti.

Panu faráři se to také doneslo. Vysvětlil to sousedům, co to je, a aby tam peněz nenosili, beztoho to prý bude zase na něco nepěkného. Ale jeho slova měla málo účinku. „To dělá ze záští proti doktorovi a Vocáskovi“, říkali si.

Den akademie se blížil. Den před ní již pan Vocásek černě oděn roznášel pozvání po Lhotě a policajt Lhotský po okolních vsích. Všude mu slibovali hojnou návštěvu. Ku konci stálo „Po programu volná zábava, při kteréž předvede se živý obraz při bengálském světle!“

Ten „živý obraz,“ zas dal Psotovi vrtání mozkiem. Jak může jen obraz býti živý. Tomášková mu to zase vysvětlila, to že prý je jako několik osob přistrojených, které stojí nehnutě a něco představují.

Ale jaký ten obraz bude, to nevěděl nikdo. To věděl jen pan doktor. Bylo to tajemstvím. Konečně přiblížil se den akademie.

Ten celý den si mohl pan Vocásek své tenké nohy uběhati. Z domu do hospody přebíhal nose pod paží zavinuté věci. A u doktorů byla shánka rovněž taková.

Paní doktorka musila štíti dlouhý rubáš z černého plátna a pan doktor před zrcadlem učil se klečet zticha, aniž by hnul brvou. Blížil se večer!

Na nebi zaleskla se večernice a před hospodou Slivkovou blykající lampa, která se rozsvécela jen několikráte za rok. Ale dnes na tak slavný den nemohla zůstatí bez světla.

Hosté se scházeli. Šlo to nějak pomalu. Kasa, u které si hověl Tichý, jenom zvolnoučka se plnila. Ale přece sedadla se naplnila.

Mezitím dále se za jevištěm, jež mohlo leckde už v museu si hověti starým svým údům, tajemného cos. Slyšeti bylo chodění, bručení, tlučení a leckdy nevrly hlas páně doktorův.

Obecenstvo bylo netrpělivé!

Konečně spustila hudba, totiž čtyři muzikanti a po té opona se vyhrnula. Na jevišti objevil se pan Vocásek. Odkáslal, narovnal si kravatu, zajel si do vlasů a spustil píseň. V krku mu sem tam přeskočilo, ale to nic neškodilo, aby mu netleskali. Po té vyšla Mařenka Tichých, přednášela nějakou vlasteneckou deklamovánku, které až na „černý jezovitismus“ málokdo rozuměl. Pak zas pan Vocásek a potom — nu potom zas.

A bylo po programu. Teď měla nastati volná zábava. Ale obecenstvo bylo nespokojeno. Teprve když pan doktor mezi ně vešel a pan Vocásek a muzikanti zahráli veselou, trochu přestali, čekající na ten „triumf“ večera. Živý obraz. Vyhodili lavice a dali se do tance.

Když bylo k půl noci, ztratil se pan doktor s Vocáskem za jeviště. Tam nastaly přípravy divné.

Pan doktor počal na se oblékati černý ten hábit, který mu byla paní ušila, a pan Vocásek mezitím dal nosit na jeviště štěpiny dříví, rovnal z nich hranici; za hranici pak postavil sloupek a přivázal ho ze stran provázky, aby stál rovně. Když byl hotov sestoupil k panu doktorovi. Ten byl nějak rozčilený.

„Poslouchejte, pane Vocásku,“ začal, „já z toho mám strach. Víte, vemte si to sám.“

„Ale co Vás napadá. Jak pak já? Takovou úlohu! To nejde. Vy jste pro ni jako stvořen.“

„Dejte pokoj, stvořen! Co pak byl Hus takovým jako já? A pak, jak polezu na tu hranici?“

„Inu, tam Vás vysadím a přes polínka dáme prkýnko a na to si kleknete a bude dobře. Pár minut to vydržíte!“

„Nevím, nevím. Jen mi ty ruce moc nesvažte, abych se mohl zachytit, kdybych snad měl spadnout.“

„Nestarejte se.“

„A ten bengál máte? Tak teď mi přilipuňte vousy a namažte mě trochu moukou, abych byl bledý.“

„Prosím.“

„Tak, hotovo?“

„Hotovo.“

„A teď čepici.“

Pan Vocásek dal mu historickou čepici s ďábly, které vlastnoručně maloval, na hlavu a vedl „mistra Husa“ na hranici. Chudák šel tam málo odhodlaně. Nějak mu krok vázl. S oddychováním dostal se na hranici. Pan Vocásek vzal špagát — „okovy“ — a přivázal ho do zadu ku sloupku.

„Poslouchejte, tlačí to do kolen. Dejte mi něco pod ně.“

Pan Vocásek dal mu pod ně šátek. „Tak, už to může jít?“

„Může.“

Zapálen bengál na štěpinkách, zazvoněno, opona vyjela se skřípáním vzhůru a očím diváků objevilo se něco nevidaného.

„Ah“ prolétlo jimi!

„Živý obraz“, ohlašoval pan Vocásek. „Mistr Jan Hus“ . . . nedořekl. Rána padla na podlahu jeviště a bylo slyšet zaklelí: „Z štěpinky! to jsem si dal.“

Celým diváctvem ozval se oblušující smích. Pan Vocásek pohledl na jeviště. Milý „mistr“ tu ležel na obličejí a na něm štěpinky a sloup a vše to ozářeno bengálským ohněm. Pan Vocásek zůstal ohromen, dívaje se ustrunule na „mistra“ doktora. Ten s sebou zmítal zlostně: „Co na mě koukáte? Nemůžete mi pomoci?“ . . . zvolal.

To teprve pomohlo. Mistr vyzdvížen z hranice, ale na jeho čele leskla se již modrá boule a z nosu mu kapala krev. Ubohý mučedník. Spadni opono!

* * *

Obecenstvo se po chvíli rozcházelo plno smíchu, takového něco ještě neviděli. Nezapomenou jistě na ten večer nikdy a zapomenou li pan doktor jistě ne. Po té akademii nebylo ho viděti celý týden. Styděti se chudák vyjít ven. A aby míra vlasteneckého mučeníctví doplněna byla, napsal mu někdo na vrata:

„Náš doktor Hus, to je kos,
spad s hranice, rozbil nos!“

Kolik je takových mučedníků v našich vlastech? Ó šťastný národe, jenž máš tolik synů obětavých, kteří neváhají pro tebe si rozbít nos!

Hrdinové za trůn a oltáře.

(Pokračování.)

Zde též zasluhuje zmínky jako vůdce jednoho oddílu reků v haleně selské: šlechtic d' Elbée, býv. důstojník ve vojště královském. Jej nazýval lid: generálem prozřetelnosti, protože učil jej spolehati přede vším na prozřetelnost boží a pak teprv na svoji sílu.

— Mé milé děti, — říkával vždy před bitvou — v před! Prozřetelnost boží nám vítězství dá! — Načež v dešti kulek kráčel v šiku prvním.

Cathelinau — bavlňář, — jiný z vůdců, byl učiněnou skromností, — kdežto Stoflet, ač opatrný a statečný, později jevil na sobě ctižádost bezměrnou. Onen byl člověkem milování hodným a při tom velmi bystrozrakým. On uměl sedlákům mluvit k srdci, kteří jej zbožňovali. Nazývali ho svatým z Poatů. Uměl lid rozohniti a k vítězství vésti. Za nejstatečnějšího ze všech platil mladistvý Larochejaquelein. Měl bystrý zrak, úmysly rychlé, vrhal se na nepřítel střelbitě, mnohdy třeba sám a dobýval vítězství i tehdy, když všickni porážku věstili. Odvážlivost jeho až děsná nepřítel ohromovala. Za to ale v radě vojenské často usnul. Když ho probudili, říkal: co ze mne chcete udělati? Já generálem býti nechci, chci býti jen husarem! — Opakem jeho byl Lescure, jenž všecko uvažoval chladně a při tom vyznačoval se andělskou mírností. Kdežto republikáni zajaté vraždili, on jim dával milost.

Když mužové táhli do boje, ženy s dětmi spěchaly do chrámů. Mužové bojovali pažemi a ženy v chrámech na kolenou bojovaly k Bohu o vítězství. —

V Bressuiru bylo rozhodnuto, podniknouti útok na Thouars, jež leželo na vrchu a bylo kolkolem chráněno říčkou. Lescure, Larochejaquelein a Bonchamps veleli dne 4. května ráno o 5. k útoku děly a puškami. O 11. hod. zdála se posádka býti již unavenou. Tu Lescure chopí se pušky s bodákem a vyzývá sedláky, aby jej následovali přes most, za nímž trčely pušky a bodáky nepřátel. Lescure kráčí sám v před, nikdo jej nenásleduje; vrátí se a jde zase sám v před; vrátí a jde zase v před po třetí. Plášť jeho byl kulkami rozstřílen. V tom přikvapí mu na pomoc Larochejaquelein a pak Foret a ti tři jdou v před, za nimi sedláci. Bonchamps překročuje řeku. Larochejaquelein po řebříku skáče přes zeď a velitel posádky se vzdal. Místo plenění ustrašených obyvatelů, udali se sedláci do kostela poděkovat Bohu, načež teprv odpočívali v bytech a prosili přemožené obyvatelstvo toliko o chleba a krapet vína. Dozvíme se později, kterak zacházeli vojáci republiky s přemoženými. Tato šlechtetnost sedláků měla účinek ten, že mnozí vojáci republiky k nim přebíhali. Odtud táhli na Parthenay, odkud „modráci“ utekli. Dále vydobyli Chataigueraie a odtud táhlo se na Fontenay. Zde však sedláci roztoužení po domově, rozbíhali se a kteří zůstali, bojovali liknavě. V nejbližší bitvě ztratili dělo „Marie-Jeanna.“ D' Elbée byl zraněn. Zbylo jim již jen 6 děl, a skoro žádný prach. Tu však zvedli se kněží a slovy plamennými liknavost sedláků kárali. Rozneslo se, že biskup z Agry udal se mezi povstalce, jež prý svatý Otec sedlákům na pomoc vyslal. Nebylo to sice pravda, ale sedláci táhli nadšeně k Fontenay, kdež na ně čekalo 10.000 republikánů s četným dělostřelectvem. Domnělý biskup z Agry — kněz Gyot de Folleville, — dáváje lidu požehnání, pravil: Nuže, děti, my nemáme ani děl, ani prachu, musíme zkusit, vzít nepřátelům děla holemi. Musíme „Marii Jeannu“ — (dělo) — stůj co stůj zase mít. Bude patřiti tomu, kdo nejrychleji k útoku půjde. Lescure kráčel v před. Šat jeho kulkami byl rozstřílen, a on přece nezraněn.

— Podívejte se, — zvolal, — modráci neumějí střílet! — Na ta slova sedláci běželi k útoku tolik rychle, že Lescure za nimi na koni musil jeti tryskem. Najednou se zastavili — před křížem, u něhož v největším dešti

kulek krátce se pomodlili, načež opět útokem hnali. Lescure vnikl nejdřív na koni do města, ale sedláci ostýchali se jít za ním. Tu přiválal Bonchamps s Foretem. Ti tři letěli tryskem ulicemi. Odvážlivost tato modráky zděsila. V domnění, že davy sedláků jsou již v městě, zahazovali zbraň. Toliko jeden republikán vystřelil a zranil Bonchamps na rameně a na prsou. Ale v tom již sedláci byli v patách a modráci dávali se šmahem na útek.

— Vzdejte se — volal na ně Lescure — a nestane se vám nic. Na to vítězové spěchali do žalářů, jež zotvírali. Zde úpěli mnozí přívrženci královi, byvše k popravě na zítřejší den odsouzení. Obávající se vzteku poražených republikánů, hleděli se ve vězení všemožně zatarasiti. Jaká byla jejich radost, když najednou stáli před svými osvoboditeli a mohli je líbat!

Foret zvláštní srdatostí a vychytralostí uměl ztracené dělo: „Marii Jeannu“ zase vydobýti.

Bylo to dosud vítězství největší hrdinů v halenách. Vydobyli 40 děl, mnoho pušek, prachu a též peněz. Toho se nenadáli ani ve snu. Ale co si měli počítí se 4000 zajatými? Zabít je po způsobu republikánů, považovali za nelidské. Propustit je jen tak, bylo povážlivé. Konečně musili zajatí dáti vítězům čestné slovo, že nikdy více nebudou proti Vendéským bojovati. Aby však byli k poznání, kdyby přece někdo z nich proti nim zbraně se chopil, ustříhali jim vlasy na krátko. Tak šlechetně jednali sedláci.

Měla-li vítězství taková trvalých míti následků, musili vůdcové pomýšleti na organizaci selského vojska, které i tentokráte po vítězné bitvě domů k ženám a dětem se rozbíhalo. Byla tedy utvořena vojenská rada, jíž předsedal domnělý biskup z Agry. Členem byl též kněz Bernier, duchaplný to muž výmluvnosti divuhodné a neunavné. Uměl též v radě vojenské moudře poraditi. Vůdcové i lid jej zbožňovali. Kromě těchto dvou byli přítomni ještě dva farářové jiní.

Musili zakládati sklady na opatrování šatstva a náboje. Konvent povolal do zbraní 40.000 nových vojáků proti Vendéským. V té době Stofflet vydobyl Vihiersu, kdež byl zraněn Lescure. Na to sedlákům padla do rukou Doué. Již se blížili k důležitému místu Saumuru. Zde musilo se teprv postavení nepřátel vyšpehovati, avšak sedláci místo toho přešli ihned k útoku. Rozpředla se prudka bitva. Sedláci trochu se zalekli. Tu však Larochejaquelein svůj klobouk vyhodil do prostřed nepřátel se slovy: kdo má odvalu klobouk mi zase přinéstí?! — A sotva že to dořekl, sedláci vrhli se na modráky a klobouk vůdci zase vydobyli.

Toho dne Larochejaquelein konal divy udatnosti. V Saumuru dostalo se sedlákům nových 80 děl, tisíce pušek a mnoho zásob. Nejdůležitější bylo, že zde měli pojištěný přechod přes řeku Loáru. Sami měli jen 60 mrtvých a 600 raněných.

— Divím se naším vítězstvím, — zvolal Larochejaquelein, — avšak všecko pochází od Boha.

Mezi zajatými, jež vítězové vysvobodili, byl též republikánský generál Quetineau, jež konvent odsoudil — pryč — pro zradu k smrti.

Lescure jej napomínal, aby před vztekem konventu uchýlil se do bezpečného útulku ve Vendée, nechce-li umřítí pod guillotinou, avšak šlechetný republikán namítal: Rakousko vtrhlo do Flanderu a vy jste vítězi. Francie bude roztrhána na kusy. —

— To my nepřipustíme nikdy — odpověděl hrdina vendéský.

— Tedy dobře, pak chci bojovati s Vámi za vlast! —

Neuposlech Lescura přece, nýbrž zůstal a konvent pohnal jej před revoluční soud, jenž nad ním vyřkl ortel smrti. Manželka, jsouc rozsudku přítomna, zvolala: ať žije král! — a za to musila s manželem položití hlavu pod sekeru.

Lescure musil na to hleděti si své rány. Když od armády se loučil, pravil: Povstání roste, naše vítězství jsou příliš veliká, než aby vojsko naše

trvalo jen na Bůh zdař. Je mu nezbytně zapotřebí vrchního vůdce. Já hlas svůj dávám Cathelineauovi.

Všickni souhlasili, toliko skromný Cathelineau nesouhlasil. Vzdor tomu stal se chudý obchodník s vlnou, jenž válku s revolucí započal, vrchním vůdcem, jemuž šlechtičtí důstojníci ochotně se podrobili. Muž z lidu stal se vojevůdcem, tolik si vendeéští rekové vážili osobních předností. Osmnáctiletý Forestier, ševcův syn, vyšlý z nepatrné vesnice, zvolen byl za generála jízdectva a osvědčil se stkvěle.

— U nás ve Vendée — napsal šlechtetný a duchaplný šlechtic Laroche-jaquelein — panuje volnost lepší, nežli u republikánů. Nikdy jsem se nedozvěděl, zdaž u nás je více důstojníků šlechtických nebo z lidu. Nikdo se neptal po urozenosti, nýbrž po zásluhách. Nadšení a obětovnost mezi všemi byly všeobecné. Starci, děti, mužové a ženy závodili v rekovnosti. Kdysi zachytili modráci dvanáctiletého chlapce, nesoucího pokrm do skryše kněze nepřisabala. (Viz lonský ročník Kalendáře).

— Kam jdeš s tím košíkem? — tázal se ho důstojník, mluv pravdu, sice tě zastřelím. —

Chlapec místo odpovědi poznamenal se křížem a pravil: zabte mne, udělejte s mým tělem, co chcete; já volám Matku boží za svědka, že vám nepovím ani slova. —

Vojáci nasadili mu na prsa bodáky, ale chlapec ani nevzdech. Tato hrdinnost přemohla modráky.

— Jsou-li u vás všickni takoví hrdinové, jako ten chlapec, — zvolal důstojník, — pak je těžko s vámi válku vésti. — Načež pustil hochu na svobodu.

Hůře ale vedlo se sedmnáctileté Marii Papinové. Byla od republikánů přepadena, když nesla několika svým krajanům ve křoví schovaným chleba. Chytili ji a zmlátili ji. — Ona zdráhala se, je vyraditi. Klekla a znamenajíc se křížem, odříkávala si modlitby umírajících. Probodli ji.

Febronie z Perštejna.

Dějepisný obraz.

Napsal Alois Dostál.

(Pokračování.)

U večer pak vycházela na zásep co den a strojila se tak, jakoby Václav musil přijíti. Matka smutně se dívala za dcerou. Již se radovala, že uvidí šťastnou Madlenku a v ní také nalezne mocnou podporu v neblahých poměrech. Teď všechno rozkotáno. Ještě i o rozum své dcery se obávala.

Madlenka se chvíli dívala do neurčita, když náhle byla probuzena známým hlasem sousedovým. Myška často rozmlouval s pannou, by jí potěchy poskytl. Někdy se mu to podařilo, jindy mluvil nadarmo.

„Ano ty budeš nejhezčí družičkou, Madlenko a paní Febronii oslovíš nejjadrnějšími slovy. Hned jsem si na tebe vzpomněl a uradili jsme se, že tě požádáme. Nesmíš odepřítí.“

Madlenka se bránila.

„Tolik děvčat v městě. Mají lepší šaty než já a dovedou mluvití mnohem krásněji.“

„A kdyby i šaty měly, tobě se nevyrovnají. Řeč ti napíše sám Lukáš a zítra ti ji dodá. Pozdravíš novou paní jmenem celého města. Takové cti se ti dostane.“ —

„Kterak si toho zasloužím!“

„Staráš se o matku, o rodinu, jsi hodnou a pořádnou.“

„Ale sousede, nezahanbujte mne.“

Madlenka se červenala studem. Myška, třeba se Kovářčina dcera nestala syna jeho manželkou, přece si Madlenku oblíbil a ji velice miloval.

„Co je pravda, to je pravda. Škoda jenom, že můj syn tě nedostal za chof svoji.“

Tím udeřil maně Myška na slabou strunu srdce Madlenčina. Ihned se vzpamatoval, ale bylo pozdě. Musil se chopiti slov potěšných, ač sám potřeboval potěchy v míře nejvyšší.

„Musíme, milá dcero, doufati. Lidé se sejdou po mnohých letech a také Václav se snad vrátí. Buď se bojí, že u nás dosud nepřátelé naši, buď nahodilá ho zdržuje příčina. Teď v míru a pokoji vybaví se a nás navštíví.“

Madlenka se podívala láskyplným zrakem na souseda. Ale hned ji napadlo, že to snad jenom Myška mluví pro klamnou její potěchu, že slovům svým ani sám neuvěří.

„Nesmíme nikdy hned zoufati. Zapomeň nyní na neblahou událost a aspoň na slavnost uvítání, ať ti opět tvářičky rozkvětou.“

„Nikdy, nikdy nezapomenu.“

Teď vyšla také vdova Kovářka, uslyševši hlasy a vmísila se do hovoru. Soused vypravoval, o čem právě s Madlenkou vyjednával. Vdova byla potěšena, že ze všech dcer městských její Madlenka za řečnici je zvolena, ale hned se také zarmoutila.

„Madlenka nemá bílých šatů, jaké se na družku hodí.“

„To nejméně tuď mysl tvoji. Ani my ve skvostných šatech paní nebudeme vítati. Chudo jest u nás a Febronie promine nám, až zaslechne, co jsme všechno vytrpěli ve válkách, jak jsme se zadlužili a jakou jsme vrchnost měli. Čeho se Madlenka na šatech bude nedostávat, to všechno nahradí líci pěknou a přednesem mistrným.“

„Pan souseď se naučil lichotiti, jakoby s pány v zámečku za jedním jídal stolem,“ usmála se Madlenka a matka ochotně přisvědčovala.

Jako se chystala Madlenka Kovářčina, tak v celém městě, jak mohli a dovedli, vynasnažili se příchod nové paní oslaviti. Nejvíce bylo příprav v zámečku. Několik sluhů se dostavilo do Solnice, by své paní a velitelce pokoje dali do pořádku. Ti způsobili v městě nemalý rozruch a ze všech stran doleháno na ně otázkami, jakou jest paní Febronie a čeho mohou od ní měšťané a vůbec poddaní čekati.

Ale sluhové nepověděli. Vychvalovali paní svoji všeobecně, na ničem určitě se nepozastavující.

Starobylá budova byla jimi hned převrácena a vše dle známé jim vůle nové vrchnosti upraveno a spořádáno. I nábytek dovezli a podlahy pokrveli koberci. Až se bylo milo na všechno podívati a měšťané soudili, že je Febronie paní bohatou.

Teď se sháněli sluhové po domácí kapli. Febronie prý je také nábožnou a všude po panstvích svých má krásné domácí kaple, kde modlitby denní vykonává.

„Nedostatek ten bude trpce pocítovati.“

Měšťané jakmile slyšeli, že je vrchnost nábožná; hned se zradovali a kámen starosti se jim se srdce svalil. Zajisté bude hodnější než Donin. Vlkánovci byli také zbožní a moudře a spravedlivě vládli panstvím.

Aby se Febronii v chrámě zalíbilo, hned i sem v přípravách měšťané obrátili zřetel. Plebán, který mimo Solnici také okolí obstarával, právě byl doma a na faře se k vůli nové vrchnosti trvale usadil.

Zvláště oltář Bohorodičce zasvěcený, umeten a okrášlen. Zde také postavena malá stolice, na niž sakristan kus červeného sukna vynášel. Zdi osmíceny a stopy hrabivosti švédské odstraněny. Veliký kámen na hrobce panské očištěn, aby viděti bylo i české nápisy, jimiž se nebožtíci spásy věčné a vzpomínky vřelé dovolávali.

Měšťané také ulice, pokud bylo možno, zeleně ozdobili a na radnici vlály prápory. Jeden prý zde zapomněli jednou vojáci. Purkmistr, pozoruje

všechno, spokojeně si hladil bradu a konšelé radili, jak mohli. Také hmoždíře vyveženy na stráně.

Všechno připraveno, Madlenka pilně študovala báseň, již na rychlo písař složil s refrainem: „Vítejte nám.“ Soused Myška asi dvakrát ji nahlédl do světnice a dal si celou báseň přeříkati.

„To je hlava! Všechno tak na rychlo skomponoval. Jenom aby nám to bylo k dobrému! Jenom aby nám paní Febronie potvrdila městské výsady a snad novou daní nás neutahovala.“

„Je prý to paní zbožného srdce.“ poznamenala Kovářka.

„Mně všechno povídá, že bude hodnou, že nám přiveze požehnutí. Kéž by byla takovým blaha poslem!“

Pak si opět vzpomněl na syna a radost se proměnila ve smutek. Nebude účasten vítání nové vrchnosti, neuvidí Madlenku jako družičku, neuslyší její řeč. Snad dávno mrtev, snad zapomněl na Solnici, snad se nemůže navrátiti ze zajetí.

Soused Myška složil holou hlavu do dlaní a slzy mu zarosily oči. Nejinak se vedlo družičce slavnostní.

III.

Starou silnicí vozovou k Solnici se bral průvod dosti četný. V předu jel důkladný povoz panský, obklopený četou služebných rejtharů. V zadu následovaly tři vozy nákladné. Po cestách dobu tehdejší bylo nebezpečno a také neschůdno. Kolesa hluboko zapadala a koně klopýtali ob chvíli o kamení. Často bylo nutno připřahati.

Kočové nejvíce na vůz panský pozor dávali, by v lesích do kořenů nenarážel a v kolejích neuvázl. Jeden z jezdců klusal napřed a spolu ukazoval, kudy je cesta nejrovnější. Ale nějak chvátal a často se musil zastaviti, by daleko ku předu neunikl. Byl by asi rád byl už na konci lesa a do kraje se rozhlédl.

Statně seděl na koni. Sotva pětadvacetiletý junák zdravých tváří, jiskrných očí a jenom na čele měl podélnou jizvu sotva zacelenou. Když si přitlačil klobouk chocholatý, ani nebylo jizvu viděti. Ale junák rád ukazoval znamení, že se potýkal s nepřítelem a ránu utrpěl pro vlast.

Kabátec měl zánovní, pěkně lemovaný, těsně k tělu přilehající. Nohy vězely v kalhotách sametových a vysokých botách. Panoš vynikal štíhlostí těla i krásou tváře. Ostatní rejthari byli staří, vousatí, vráskovití, panoš vypadal proti nim jako holobrádek.

Když les řidnul, dal se jinoch cvalet a ani volání staršího spoludruha ho nezdrželo. Na kraji lesa zastaviv, po okolí se rozhlédl. Viděl několik vesnic poblízku a v dálce vynikala věž kostelní.

„Solnice,“ uklouzlo mu mimovolně z úst. „Kdybych Solnici dobře neznal, ani bych neřekl, že to rodné město moje. Tak se všechno změnilo za krátkou dobu.“

Za junákem přijel starší jezdec.

„Milostivá paní chce s tebou mluvit,“ oznamoval.

Jinoch se ještě jednou kolkolem rozhlédl a spěchal do města. Starší panoš zůstal na místě jeho.

„Pěkné hnízdo,“ bručel mezi zuby. „Tamble místo vesnice nějaké spáleniště, tadyhle neorali mnoho let a v tom proslaveném městě to také příliš nádherně nevypadá. To se brzo vrátíme do Prahy.“

Panoš jel k panskému povozu. Po levé straně již měl uchystané místo a záclona u vozu se také odhrnula.

„Poroučí, milostivá paní?“

„Jsi z tohoto kraje rodákem?“ ozval se z vozu ženský hlas.

„Ano, vaší milosti,“ uklonil se panoš.

„Zůstaň zde a ukážeš mně, co všechno k mému pauství náleží. Také na hranice mne upozorň.“

Jinoch se uklonil.

„Hned budeme na pokraji lesa. Již jsem všechno prohlédl, ale nepotěšil jsem se.“

„A proč?“

„Příliš patrné viděti známky nešťastných válek. Mnoho vesnic v sutinách, pole neoseta, rybníky vypuštěny a již tato hrbolatá silnice ukazuje, že měšťané nedojíždějí na trhy se svými výrobky. Solnice mnoho zakusila za nešťastných válek. Větší část neblahé doby jsem zažil pod rodným krovem a k vůli nepřátelům jsem musil také utéci z města,“ vypravoval jinoch.

„A kdo tě očekává toužebně?“ zeptala se paní.

„Rodiče milovaní, které jsem musil opustiti, když mé pomoci nejvíce potřebovali. Pak tuším, že na mne nezapomněla dívka, již jsem si oblíbil.“

„Pak sotva se mnou konati budeš cestu zpáteční.“

„Velmi rád bych sloužil milostivé vrchnosti, ale zůstala-li mně Madlenka věrnou, pak bych se musil státi přízně nevděčným a opět bych se dal do řemeslu, kterému jsem se vyučil a s otcem provozoval. Jsem slibem vázán.“

„A já ti žádné překážky dělati nebudu. Přijala jsem tě, bys nás bezpečnou doprovázel cestou. Doufám, že se naše dráha skončí.“

„Nanejvíce za dvě hodiny jsme na místě. Byl jsem již na kraji lesa a prohlédl si rodný kraj.“

„Je ti milý.“

„Ó, jak mně k srdci přirostl? Vždyť jsem se zde zrodil, zde prožil mládí své! Tady mám rodiče a šťastně snad i poklid domácí zde naleznou. Miluji rodný kraj svůj a tím větší bolest mám, že neštěstím tak zastížen, že domy spustly, obyvatelstva ubylo, vše vypleuěno a zničeno. Solnice byla velkým a živým městem. Nyní již, když jsem prchal z domova, mnoho se změnilo. Což teprve v posledních dnech, když nepřátelé zuřili nejhrozuěji?“

„Uděláme, co se provésti dá.“

„Vzuešená paní!“ zvolal jinoch. „Jak blažený to nadchází okamžik! Sám Bůh sesílá nebohým anděla svého.“

„Mně už netřeba lichotiti. Budu jistě dobročinnou vrchností, bych si zjedнала zásluhy u Boha a lásky svých poddaných. Jiného nepotřebuji.“

„Kéž bych mohl napřed zvěstovati rodákům svým, jak milostivá paní zavítá do města?“

„Zůstaň zde, poznati chci poddané své.“

Mladý Myška jásal v srdci. Vedl novou vrchnost na panství Solnické, paní Febronii z Perštejna nabídl své služby, když se dověděl, že do Solnice jede, dostal šaty a koně a vedl celou výpravu. Až ve známost vejde, že paní tak milostivou, vrchnost tak hodnou přivedl, jaká to čest také pro něj bude! Jako hodný syn, jako občan solnický měl radost, že zlepší se dosud neblahé poměry rodáků, že nastoupí lepší časy v Solnici a po celém panství.

„Již jsme na kraji lesa,“ oznamoval do vozu.

Odhrnula se záclona a hlavu vystrčila obstarožní dáma, paní Febronie. Musila dáti pozor, aby si nepomačkala vysoký účes. Tvář její jevila patrné známky hrdé šlechtičny, ale dobrota očí překonávala ostré rysy tváře. Ústa těsně svírala a malou ručkou přidržovala se kočáru. Rozhlédla se kolem s patrným účastenstvím.

„Tamo Solnice,“ ukazoval jinoch. „Zámku viděti sotva červenou střechu.“

„Na věži kostelní něco věje.“

„Snad prapor na uvítání. Měšťané vždy byli věrnými a vděčnými ku své vrchnosti.“

Teď vysvětloval některé vesnice, lesy a rybníky.

„Tamo obec Ještětice, za ní Újezd Bílý, za městem Kvasiny s lovcím zámek, pak husté lesy až na hory, všechno k zámku připatřící. V pravo Rychnov, les Háj, Černikovice a Lično před námi. Tamo vzadu jsou vrchy s vesničkami a samotami. Teu bělavý kostelík je v Dobrém.“

K n ě z n o v i n á ř .

Lidu vypravuje Konrád von Bolanden. Převedl volně
Filip Šubrt.

(Pokračování.)

„Jene, já se tě bojím!“ — děsila se Anna.

Páni u vedlejšího stolu poslouchali s potěšením, co mluví ten zdárný syn.

„Vidíte — tohle je žák naší školy“ — pravil Svoboda vesele. „Ten výrostek mluví dobře! Všecka čest!“

„Nešťastné dítě! Svedené dítě!“ — naříkala matka. „Jene, ty mne chceš přivést do hrobu! Ještě tohle ke všem starostem!“

Zatím přistoupil ke stolu vysoký, ramenatý muž v dlouhém, temnomodrém kabátě.

„Nejdeš dlouho!“ pravila matka.

„Nezlob se, stará, nezlob! Nemohl jsem tu býti dříve“ — odpovídal sedlák, sedaje vedle ženy.

„Tatínku, kde je Václav,“ ptala se Anna.

„Václav?“ pravil mrzutě otec. „S Václavem není nic. Dověděl jsem se o něm lečehos, co mne netěší.“

Anna zbledla, seděla mlčky všecka zaražena.

„Cože se stalo?“ zvěděla matka.

„Že se stal člověkem zpozdlým, modlářem, který by jenom hleděl do nebe a o práci nedbal. Kdo pořáde v kostele sedá, růženec louská, práci odkládá, nebude dobrým hospodářem!“

„Muži, já ti nerozumím!“ pravila nevrle žena. „Václav je hodný hoch, pilný dělník a nábožný křesťan. Václav nepohorší nikoho. Anna s ním bude šťastna. Nedojdeme s ním žádné ostudy. Proč ho tupíš pro jeho zbožnost? Neříkáš sám: Modli se a pracuj!“

„Pravda, pravda! Modli se a pracuj! Ale Václav se jen modlí a nepracuje. Jeho modlení snědlo mu chuť k práci — a takový převrácený člověk není pro naši Annu!“

„Václava ti někdo zhanil,“ pravila matka. — „Ty každému věříš, neznáš lidí. Kdo ti to povídal?“

„Dobrý člověk a můj starý známý!“

„Ale při tom nepřítel Václavův a také snad nemodlenec. Kterak můžeš takovým lidem věřiti?“

„Nech toho, nech, stará! Již jsem to rozhodl!“

„Co jsi rozhodl?“

„Došel jsem k Václavovi a zkrátka jsem mu oznámil, že mu Annu nedám!“

„Výborně,“ tleskal rukama Jan — „nechci žádného modláře a kněžského otroka za švakra!“

Sedlák se zadíval na syna, jako by ho nemohl poznati. Syn vstal a šel nejistým krokem ven.

Kvítí jarní na Andulčiných tvářích povadlo. Seděla zde plna zármutku a slzy proudily potůčkem, kde prve růže kvetly.

„Nemyslím jako ty,“ pravila žena. „Zdá se mi, že jednáš nespravedlivě proti Václavovi — a proti dceři také. Oba jsou snoubenci, oba si již skoro patří — a nábožnost není žádný zločin, abys mohl pro ni rušiti slovo. Ba právě teď bych měla Václava tím radši, když vidím, kterak se nám Jeník pokazil.“

„Kdo? Náš Jan?“ — ptal se sedlák.

„Ano, náš Jan!“ pravila matka. „Náš Jan se tu pokazil. Čeho jsem se to dočkala! Nevěří nic, nejde do kostela, nemodlí se, chodí do spolků, kde se učí, že lidé pocházejí od opic. Jen se ho zeptej?“

Muž umkl a hleděl zasmušile k zemi. Jakkoli chtěl zrušiti zasnoubení dceřino s Václavem, protože ho měl za modlíka, přece byl ve svém srdci dobrý křesťan a ulekl se, slyše takovou novinu o svém dítěti.

„No tatínku! To je dobré pivo, co?“ pravil Jan, vraceje se ke stolu. „Mám šestou sklenici!“

„A ty to umíš!“ — pochvaloval zdánlivě otec. „Kde tě tomu učili?“

„Kde? Mezi dobrými kamarády člověk získá! Ó, tatínku, ve městě se teprve člověku otevrou oči! Teď je mi k smíchu, když si vzpomenu, kterak jsem býval hloupý! Jak jsem zapomněl ráno nebo večer se pomodliti, hnedle jsem se bál, jaký to mám hřích. Já osel! Nyní se nemodlím nic, protože mi věda praví, že modliti se je nesmysl!“

„Věda? Jaká věda? Co je věda?“

„No víte, co věda je, to já vlastně ani tak akorát nevím! Ale doktor Žížala a doktor Mlatihubka přednášejí vždycky v našem spolku o vědě. Ano — teď jsem si vzpomněl! Professor Žížala povídal, že věda je tolik, jako o všech věcech věděti pravdu. Věřiti — to je prý nesmysl. Žádný vzdělaný člověk nesmí věřiti. Jenom hlupáci věří. Nesmí se ani věřiti, co kněží kážou a lidem malují, protože je to všechno lež — samá báchorka pro děti!“

„Tak tak! Pěkná věda! Pověz mi, Honzíku, kterak to víš, že jsi můj syn a já tvůj otec?“

„Každý to povídá.“

„A ty jim věříš? Podívej se: Ty víš o mně, že jsem tvůj otec, protože to lidem věříš. Tvoje vědění je od víry!“

Výrostek vyvalil oči.

„Kterak jsi se naučil čísti a psátí? Učitel ti povídal: Tohle je a, tohle je b, a tak dále. Tys mu věřil a naučil jsi se čísti a psátí. Kdybys mu byl nevěřil, neuměl bys toho podnes. Je tedy víry přece třeba. Před vědou jde víra, bez víry není právě vědy!“

„Tohle je divná věc!“ kroutil se Honzík. — „Však se na to zeptám doktora Žížaly!“

„Ty se tedy nemodlíš?“

„Ne, Docela jsem tomu odvykl.“

„Proč?“

„Protože věda učí, že není Boha! Není-li Boha, proč bych se modlil? Máme tam ve spolku pěkné knihy s obrázky. Tam jsem četl, že modlitby vymysleli kněží, aby lid zhloupl a v otroctví jejich zůstal. Napřed měli lidé bohy dřevěné a kamenné k těm se modlívali. Dnes mají neviditelného Boha, ke kterému se modlí — ale ten je právě takový, jako bohové ze dřeva protože není Boha!“

„A kdo pak stvořil nebe a zemi a všechny věci?“

„Nikdo, tatínku, nikdo! Doktor Žížala nám to všechno krásně vyložil, co věda o tom povídá. Hmota je věčná — povídal. Hmota přišla do pohybování a pohybem všechno sama ze sebe udělala!“

„Hmota — hmota je mrtvá věc. Kterak se dostala do pohybu?“

„Tobo nám doktor Žížala neřekl. Ale ukázal nám mnoho obrazů, a vysvětlil, kterak z té hmoty se udělaly takové atomy a bunice a pak živočichové, ryby, hadi, žáby, pak i ptáci, čtvernožci, konečně opice a po opicích člověk.“

„Hm — to je divná hmota, sama bez rozumu, bez vědomí, bez moudrosti, a přece dovede udělati tvory, kteří mají rozum. Není-li Boha podle tvé vědy, kterak učí věda o božích přikázáních?“

„Takových také není. Doktor Mlatihubka pravil — a v našich listech je to tištěno, že byl Mojžíš chytrák a podvodník. Co vydával za desatero Boží, vymyslel on sám. A co takový chytrák vymyslel a poručil, tím pohrdá člověk opravdu vzdělaný.“

„Tedy desatera Božích přikázání poslouchati nesmíme?“

„Nesmíme! Je to všechno nesmysl, je to všechno stará veteš, která dělá našemu osvícenému věku jen hanbu — povídal profesor Mlatihubka.“

„Tedy se smí krásti, křivě přísahati, zabíjeti?“

Výrostek podivením otevřel ústa.

„No, Jene, co povídá o tom tvá věda?“

„Ano, ano, již si vzpomínám! Doktor Mlatihubka vykládal, že křivé přísahy, krádeže, vraždy a každého zločinu se má člověk chrániti, ale ne že by to zapovídalo desatero, nýbrž protože to zapovídá trestní zákon.“

„Ale což kdybych to spáchal tajně a neví o tom nikdo? Nedám-li se zákonu polapiti, pak snad smím krásti a zabíjeti?“

„Ani potom nesmíte!“

„A proč ne?“

„Protože jsou to zločiny!“

„A kdo to povídá, že jsou to zločiny?“

Jan hleděl rozpačitě k zemi a mlčel.

„Jestliže podle tvé vědy je nerozum se modliti, tedy jistě do kostela nechodíš?“

„Nel!“

„Ani ke svaté zpovědi, ani ke stolu Páně?“

„Toť se rozumí, že nel!“

„Dobrá! Vím toho dost!“ — pravil otec, až posud přemáhaje svůj hněv. — „Tys chodil tedy ve městě do školy Ancikristovy — ty Ancikristův učedníku!“

Sklepník postavil právě před výrostka sedmou sklenici. Rychlým ruky pohybem vzal mu ji otec,

„Ani kapky nedostaneš!“ pravil, pohlížeje na syna tak přísně, že Honzík se všecek zarazil.

Bezpochyby v tu chvíli byla by se rozzuřila bouře hněvu otcovského nad hlavou hříšníkovou, kdyby pojednou čím dále tím prudší hádka u vedlejšího stolu byla nepřilákala sluchu otcova i pozornosti ostatní venkovské rodiny k společnosti pánův.

U b a b i č k y.

Napsal Antonín Plaček.

(Pokračování.)

Pouť želivská byla pro Růženu velkým ulehčením a plna blaženosti vracela se k domovu. V Hořepníku na ni čekal Kudrna s povozem, ona však nechtěla sednouti, neboť chtěla úplně pouť vykonati a šla s poutníky až do Pacova, by mohla býti též na požehnutí. Když vyšla z kostela, volal opět na ni listonoš, by si z pošty psaní vyzdvihla. Bylo od Květoně. Psal rodičům o šťastné události, že se jim narodila holčička. Více na rozkaz Milady psátí nesměl. Ku konci podotkl, že k žádosti ženy byla holčička v katolickém kostele na jméno Ludmila pokřtěna. Růžena byla v duchu velmi potěšena, že Milada od katolické víry neodstoupila a radovala se z narození vnoučete. Kudrna jí jel naproti až k pacovskému mýtu a cestou si též psaní od Květoně přečetl. Zamyslel se a pravil: „Ani nás nepozdravuje.“ Růžena si vzdychla a pravila po chvíli: „Přece jsme se neměli svého jediného dítěte odříci,“ a Kudrna doložil: „Ba, arcíř. Však ale, proč se nás ona dřívě odříkla?“ Kudrna stárnul; byltě o celých dvanácte roků starší, nežli Růžena, a časem si naříkal, že již nemá té síly, co jindy. Tu Růžena, aniž by muž co věděl, dopsala do Louňovic, kde byl Kudrnův bratranec stavitelem, a dětmi štědře obdařen byl. Vojtík byl jeden z jeho synů. Na její prosbu, by jim Vojtík do dvorce na výpomoc dal, přijel stavitel neprodleuě do Roučkovic a přivezl jej s sebou.

Vojtík byl silný, zdravý junák, srdce dobrého a do práce jako mravenec. V Roučkovících zdomácněl brzo a stal se pravou rukou starého Kudrny. Růžena švítořivého hochy též ráda poslouchala, a on znaje její zálibu ve čtení, předčítal večer v zimě a v neděli odpoledne nahlas mravné povídky.

Pantáta měl nyní ulehčení. Odebíral různé časopisy a zamiloval si čtení tak, že poslal schválného poslíka každodenně do Pacova pro noviny. Vojtíkem přišel nový život do statku a dvorečtí omládlí.

Jednoho dne přinesl obecní poslík Souček několik časopisů pro pantátu; tento vešel do své světničky, nasadil si rohové brejle a počal čísti. Nečetl však dlouho, vzpružil se rychle a otevřev dvéře do jídelny zvolal rozehvěným hlasem: „Růženko, pojď na slovíčko, máš-li pokdy,“ a již tu byla švarná dosud hospodyňka. „Pohleď, co stojí v novinách,“ a nečekaje na další otázku počal čísti:

„Včera v poledne zemřel na Vinohradech první tenorista a oblíbený herec společnosti p. Pištěka Vratislav Květoň zanechav po sobě truchlící vdovu a nezaopatřené děcko.

Týž bude zítra ve čtyři hodiny odpoledne na evang. hřbitově pohřben. Budiž mu země lehká.“

Dočetl. Růženka sepjala ruce a pohřžila se v hluboké zadumání. Po chvíli se vzchopila a zvolala: „Tedy dnes má Květoň, pohřeb! To je rána pro ubohé dítě! Muži, nejednali jsme dle zákona Božího odřeknouce se jediného dítěte. Co ubohá musí vytrpěti,“ a zastrouc si zástěrkou obličej zaštkala hlasitě a sklesla do pohovky.

Kudrna však odložil noviny, vyběhl ven na dvůr a zvolal mchutným hlasem: „Vojtíku, ať Jeník zapřahá, pojedem do Prahy. Lepšího léku nemohl Kudrna Růžence podati. Jak mile byla starého pantátu volati slyšela vzchopila se rychle a usušivši si slzy z obličej, počala se neprodleně k jizdě do Prahy chystati a po nějaké době spatřili je vesničané na bryčce seděti a ku Praze ubáněti.

Vratislav Květoň miloval Miladu upřímně a o rozdílu u víře mezi nimi se nikdy ani slovem nezmínil. neboť byl žákem novověké školy a považoval náboženství jen za věc vedlejší. „Náboženství jest dobré jen pro obyčejné lidi,“ říkával vždy a nenavštěvoval proto nikdy své souvěrce. Rodičů neměl a o svých příbuzných nevěděl.

Milada splácela mu lásku jeho věrnou oddaností a stala se během doby, co po boku milého muže žila, pravou umělkyní na prknách divadelních. Poslední čas, co Květoň byl churavým, odřekla se na čas divadla a jak mile ducha Tvůrci svému odevzdal, ulehla i ona přemožena jsouc umdlením způsobeným probdělými nocemi, které u lůžka milého Vratislava trávila. Ubohou lomcovala prudká horečka, když Kudrnovic do Prahy přijeli a divadelním sluhou do bytu jejího přivedeni byli.

D r o b n o s t i .

Richepinův román *Le Cadet*. Širší čtenářstvo české nemá tušení, do jakých výstřelků pod vlajkou všelikých hesel literárních a literárně filosofických vybočuje dnes román cizokrajný, ujmě francouzský. Ve zlém i dobrém smysle vyspěla literatura dnešní k výstřednostem, pro jaké nemá mysl našich vrstev čtenářských ani ještě vnímavosti, ani porozumění. Snad je to štěstí, že poloha naše připouští současný dovoz výrobků různostranných, že na naše obecnístvo mohou zároveň působiti vedle domácí produkce duch spisovatelů jak východních, tak severních a západních. Nejznámějším a nej-

čtenějším zůstává ovšem román francouzský, ale kterého druhu? Český čtenář miluje pořádě ještě starou, prostou romantiku a proto má Ohnet u něho daleko větší obliby než všichni ostatní „moderní“, vyjma snad jediného Daudeta. Zolu zná český čtenář leda z doslechu, o Bourgetovi i jeho psychologické škole neví. Neměl by pro ni ani smyslu.

Jean Richepin jako romanopisec, analysující se zálibou špatného, zvrhlého zapomenutého člověka, je u nás známý sotva dle jména. Není to žádné neštěstí a nebylo by ani v interessu literárním jej uváděti. Z lektury románu *Le Cadet* neodnese si čtenář ani poetického dojmu, ani povznesení mysli. Ba snad ani poučení, neboť i se stanoviska nepředpojatého dušezpytu dalo by se proti němu mnoho namítati. Látkou i formou je Richepinův román podivnůstkou a k tomu hnusnou. Analysuje psychologicky vznik a průběh zločinu, kterého se dopustí člověk, o němž vás spisovatel všemožně přesvědčuje, že jej nespáchal ze žádné špatnosti, spíše z lásky a snad z jakési ideálnosti dokonce! Dva bratři žijí na jednom statku. Oba milují tu hroudu země, která jim patří a z lásky k této hroudě (slovo láska do slova, platonicky) stane se jeden z nich svůdcem ženy svého bratra a konečně bratrovrahem. Statek nemá se dostati do cizích rukou. Aby se to nestalo, je zapotřebí dědice a proto se jeden ožení. Ukáže se však, že on „nedovede státi se otcem.“ A proto uzraje v bratru myšlénka, zastati jeho místo . . . Následuje podrobná pathologie cizoložného poměru. Ve stavu podivné vrtkavosti přelétá žena, o níž běží, ve svých náklonnostech mezi oběma bratry. Jak to je, že bratr Desiré „nedovede státi se otcem,“ je předmětem „rozboru“ na padesáti stránkách. Tolik jen ku charakteristice látky. V líčení povah a situací nelze upřít spisovateli jistou sílu a originalnost. Morálka jeho je přímo otravná. Chtěl-li studovati lidskou obludu, vypsati chorobný duševní process, buďsi: to by omlouvalo jedinou, hlavní postavu románu. Ale i všechny ostatní jsou zvrhlé. Jeden bratr je patvor. Druhý je sice normální a zdravý, ale nízký jako zvíře. Ctnost je zastoupena dvěma přihlouplými pannami a postavou zvrhlého kněze. Slabou stránkou Richepinovou, básníka blasfémí, jest, urážeti věřící mysl. Je to už pathologický úkaz, jak Richepin zuří proti náboženství. Také v *Le Cadet* nedal si ujíti příležitosti. Neleká se v tom ohledu žádného sprostáctví. „Věleckým“ ten způsob nikterak není.

Je to posudek z *Nár. Listů*. Tak se otravuje lid.

O p r a v a.

V číslo 6. roč. tohoto „Obrany víry“ byl uveřejněn dopis, v němž uvedeny byly některé hostince pražské, v nichž konaly se v době svatopostní taneční zábavy. Mezi hostinci byla též jmenována restaurace „u Bonů“ ve Pštrosově ulici, — a sice s poznámkou, o níž jsme později z pramene hodnověrného nabyli přesvědčení; že odůvodněna nebyla. Opravujice omyl tento dle zasláné nám informace, dosvědčujeme, že místnost tato mezi svými návštěvníky čítá nejctihodnější rodiny.

Obsah „Obrany víry“:

Vhodné odpovědi na námítky proti katolické víře nejčastěji pronášené. (Upravil M. V. Zahradnický. Pokračování.) — Jak ve Lhotě pálili „mistra Husa.“ (Z novohusitského archivu vybral Fr. K.) — Hrdinové za trůn a oltáře. (Pokračování.) Febronie z Perštejna. Dějepisný obraz. (Napsal Alois Dostál. Pokračování.) — Kněz novinář. (Lidu vypravuje Konrád von Bolanden. Převedl volně Filip Šubrt.) (Pokračování.) — U babičky. (Napsal Antonín Plaček. Pokračování) — Drobnosti.

Předplatné budiž zasíláno přímo do administrace: **Ostrovni ulice č. 1508—II.**

Majitel vydavatel a nakladatel **VÁCLAV KOTRBA**, odpovědný redaktor **PETR KOPAL**.

Tiskem knihtiskárny Cyrillo-Methodějské (V. Kotrba.) v Praze.

OBRANA VÍRY.

Časopis věnovaný zájmům katolicko-politickým.

S přílohou: „Kalendář pro mrtvé a živé duše“ vždy 20. dne každého měsíce.

Vychází 5. a 20. každého měsíce. — Předplatné pro Prahu: celoročně 1 zl. 75 kr. čtvrtletně 45 kr. Poštou pro Prahu i venkov celoročně 2 zl., čtvrtletně 50 kr. jednotlivá čísla po 8 kr. — Kdo předplatí na 5 výtisků, obdrží šestý nádavkem 5 výtisků prodává se v administraci za 30 kr., 20 za 1 zl. S přílohou „Kalendáře“ připlácí se ročně 1 zl. — Administrace v Cyr.-Met. knihtiskárně v Ostrovní ulici, kamž předplatné budiž zasíláno. — Redakce na Vyšehradě č. 69.

Vhodné odpovědi na námitky proti katolické víře nejčastěji pronášené.

Upravil M. V. Zahradnický.

IX. Dobrota Boží.

1. Proč Pán Bůh dopouští morální zlo?

2. Čím to je, že sv. církev naše bývá od protivníků nejen pronásledována, nýbrž i potlačována?

Námitky, které jsme předešle zkoušeli, urážejí jednou tu, podruhé jinou vlastnost Boží. V této stati zkoušeti chceme námitky, které nejen že přímo urážejí dobrotu Boží, ale protívují se taktéž prozřetelnosti, moudrosti a milosrdenství Božímu. „Jak možno v Pána Boha důvěřovati,“ zní první námitka, „když přece morální zlo dopouští, které člověku tak velice škodí, když by je přece zmírniti mohl, ale nechce, kterak je tedy všemohoucím?“ Druhá námitka týká se více utrpení, kterému naše sv. církev zvláště vystavena jest. Jestliže tato, jak za to máme, tvoří rodinu Boží, vyvolený národ, jak to tedy přichází, že je nejen stále pronásledována, nýbrž také od její nepřátel potlačována? A nemůžeme říci, že by jen bezbožníci, proti Pánu Bohu se rouhající a v Něho nevěřící, podobné otázky kladli, ale i dobří lidé často tím se matou a vrtkavými stávají. Proto bude více než užitečné, dáme li na to jasnou a zřetelnou odpověď.

1. Proč Pán Bůh dopouští morální zlo? Kdyby tato otázka stanovena byla od takových odvážlivců, kteří v nerozumné nadutosti troufají si požadovati od Pána Boha počet ze skutků Jeho, dostačila by pro ně odpověď tato: Pán Bůh to dopouští proto, jelikož se tak jeho božské majestátnosti líbí; a jestliže to jejich hlubokému rozumu nevyhovuje, postačí to alespoň neskončené moudrosti Boží. Jestliže ale někdo s náležitou pokorou, buď aby se lépe poučil anebo vůli svou v oddanosti posilnil, podobnou otázku namítne, máme tu po ruce několik důvodů, vysvětlujících toto dopuštění Boží.

Kdyby Bůh mravního zla nemohl dopouštět, bylo by nutno jedno z tohoto obého: buď že by toho nepřipouštěly vlastnosti Jeho jako Boha aneb že by toho nepřipouštěly požadavky stvořené přirozenosti lidské. V případě prvé jest na jev, že by P. Bůh nemohoucí připustiti zla — přestával býti

Bohem; v případě druhém byl by v odporu sám s dílem svým. Ale ani jednoho ani druhého případu tu není.

Lehce pochopíme, že přirozenost lidská nevyžaduje, aby člověk nebyl schopen hříchu. Nebo co jest člověk? Člověk jest rozumem a vůlí nadaná bytost, která toho vyžaduje, aby, nečiní-li se zlým náklonnostem jejím násilí, sama sebou mohla volně vládnouti. Sv. Tomáš vhodně připomíná, že jen svobodná bytost může býti rozumnou, ale jest také opak toho pravdou, že kdo s rozumnou bytostí jednati chce, jí podle přirozenosti svobodu odpírati nemůže.

A v skutku, k čemu by byla schopnost, rozeznávati dobré od zlého, k čemu i schopnost, je buď milovati anebo nenáviděti, kdyby volba mezi tímto a oným nebyla svobodná? Ale když jí tu schopnost přiznáváme (a bez ujmy na lidskou důstojnost nelze ji upřít), pak musí být i morální zlo připuštěno.

Zbývalo by jenom, považovati svobodu na světě za zbytečnou; ale to bylo by právě tolik, jako kdybychom vzali se světa cnost, ohavnost, každý pojem o morálním pořádku a skoro bychom řekli i samého člověka.

Co by bylo do všech cností, jimiž přemaháme pýchu, která naše srdce ovládá, nebo žádostivosti, které naše tělo ponoukají, jako lakotnost, která nás do špíny uvrhuje, nebo zlost, která nás ku pomstě ano až ku vraždě svádí? Co by bylo do těch cností, které člověka nad něho samého povznášejí, jako víra, kterou v něm Bůh vzbuzuje, naděje, která v něm spočívá, láska, která jej rozehřívá a do srdce se vtiskuje?

Vezmi člověku svobodu a možnost, aby činil opak všeho toho, pak nelze více ani pomyslet na všechny tyto cnosti; pak ztratily by ku př. návyklosti a výkony, které těmto cnostem odporují, šeredné názvy ohavnosti, zločinu a hříchu. Bez svobody není žádným hříchem krádež, utlačování, vražda a všeliké jiné násilnosti. Bez svobody byli by Neronové, Deciové, Tiberiové, Diokleciané a všickni ostatní netvorové ukrutnosti, pýchy a nevázanosti, kteří celý svět poskvřili, pravými neviňátky. Pokládá se hadu za hřích, jestliže člověka svým jedem usmrtil? Viní se tygr proto, že jej roztrhal?

Konečně musel by bez svobody každý podklad zásluhy a každý pojem o morálním pořádku zaniknouti, neboť oboje vychází ze svobodného konání dobrého. Proč vážíme si udatnosti vojevůdce, vzdělanosti učence a ještě více nestrannosti soudce, velkodušnosti milodárce a lásky, s kterou se za svého bližního obětuje? Proč uznáváme ve všem takovém snažení pevnou vůli u vykonávání dobrého všech těch cností, uprostřed všech vnitřních i zevnitřních svízelnů? Kdyby byla přirozenost lidská k tomu poháněna nevyhnutelnou nutností, zmizel by pak při všech těchto výkonech každý podklad zásluhy, a člověk neměl by většího práva na uznalost, kdyby třeba i život za bližního nasadil, než jako hovado, na něž by při pádu do propasti se svalil; abychom tedy člověka dle jeho přirozenosti ocenili a to v tom smyslu, v jakém o něm mluví samá moudrost Boží, bylo potřebí takového pořádku, ve kterém člověk poznáváje Boha, mohl se Jemu klaněti, Jej velebiti a Jej milovati, anebo o Něho se nestarati a od Něho se odvracet. Bylo tedy nutno, že člověk pozná vůli Boží v přikázáních, buď přírodou aneb patrným zjevením mu uložných, mohl jí buď poslušně plniti nebo tvrdošjně jí odporovati. —

Jedním slovem: vše bylo skutečně potřebné, jak to Pán Bůh učinil, že nám svobodu ponechal, abychom vztahovati mohli rukou svých po tom, co nám lahodí a že dovolil všeliké nepořádky, nutné to podmínky cnosti, zásluhy a vzdělání, jaké přirozenosti člověka přísluší.

Někdo snad řekne, že svoboda taková jsouc kamenem úrazu může nás do nezměrné hlubokosti trápení uvrci, jest přece trochu draze vykoupena, a tu se vám proto zdáti bude dobrota Boží vybledlou a přece, milý čtenáři, nevybledla tím dobrota Boží, nýbrž zlomyslnost lidská dostoupila nejvyššího stupně. Nebo jestliže Pán Bůh z jedné strany ponechává svobodu k dobrému

i ke zlému, aby člověk z toho zásluhy si vydobyl, pobádá jej z druhé strany, aby nic zlého skutečně nečinil. Jako laskavá matka učí dítě své choditi, neodchází ani na okamžik od něho, ale postavuje je zase, když klesá; tak také Pán Bůh ponechává li nám svobodnou volbu mezi dobrým a zlým, má o to neskonale péči, aby nás od tohoto odvrátil a k onomu nabádal. Nejprve dopustí, abychom jednoho od druhého rozeznali, a potom obmezí vůli naši svým příkázáním. Pak nás k ničemu nenutí, poněvadž by to nectilo ani Jeho ani nás, a vábí nás naději na nejdražší statky, abychom činili, čeho žádá, a vyhrožuje nám nejtěžšími tresty, jestliže se mu zprotivíme. On se nespokojuje zevnějšími blasy, nýbrž posiluje nás tisícířným způsobem vnitřní milostí. Naskytne-li se nám příležitost ke hříchu, vzbudí se v nás okamžitě odpor proti němu; upustíme-li od něho a vzdálíme-li se ho, ozve se ihned pochvalný hlas svědomí; podáme-li se mu v nestřeženém okamžiku, nastanou v zápětí výčitky svědomí; spácháme-li ale hřích, nedá nám svědomí dříve pokoje, pokud jsme jej upřímnou lítostí ze srdce nevypudili. A tu nezmiňuji se ani o onom učení, jimž rozum náš se osvěcuje a srdce naše k němu láskyplně pobádá; nezmiňuji se ničím o ustanoveních sv. církve, jimiž v širém světě rozsívá se veliké bohatství pomůcek k dobru a rozšiřují se nevyvážené prostředky proti každému zlu; nezmiňuji se o něžném ustanovení, dle něhož potud za naše viny zodpovědni jsme, pokud jsme jich poznati mohli: abych nebyl rozvláčný.

Táži se nyní, co mohl Pán Bůh ještě více pro člověka vykonati? Jestliže tento ničeho nenamítá, ale urputně příkázáním Jeho odporuje, vyzváním Jeho pohrdá, hrozbami Jeho povrhne, proti světlu brojí, jimž P. Bůh rozum náš osvěcuje: může-li pak kdo Pána Boha obviňovati, že takového člověka nechává zaniknouti ve zlém, jemuž se mohl tak dobře vyhnouti? Ovšem mnohem pohodlnější jest, P. Boha tupiti nežli sama sebe kárati, na prozřetelnost Boží láti než prostředků její užívati, vinu spíše na dobrotu Božskou nežli na vlastní zlobu uvalovati: ale je-li to správnější, rozumnější, zbožnější: můžete sami posouditi.

Zbývá tedy ještě dovoditi, zdali toho vyžaduje snad dobrota Božská, čeho povaha a přirozenost lidská nevyžaduje; totiž zdali se srovnává dopouštění mravního zla s dobrotou Boží? Jak že? Bylo by nepravdou tvrditi, že dobrota Boží protíví se dopouštění zla, nebo že Pán Bůh dopouští zlo proto, aby z něho vyvésti mohl něco dobrého, převyšující daleko ono zlo, jež pro svou všemohoucí dobrotu dopouští? Tak učí sv. Augustin: „Také všemohoucí Bůh nedopouštěl by v žádném způsobu, jsa nejvyšší dobrotivý, něčeho zlého, kdyby nebyl tak všemocným a dobrým, aby i ze zla dobré učinil.“ — (Zde je třeba míti se na pozoru před bludem bohužel často se vyskytujícím, před bludem totiž, jako by Pán Bůh zlo proto dopouštěl, aby tím něčeho dobrého dosáhl. Tak slyšíme často ku př. říkati, že Pán Bůh dopustil tak zvanou reformaci proto, aby z ní prospěchu pro církev svou docílil; nebo že Pán Bůh dopustil to neštěstí nebo onen zločin proto, aby při tom toho nebo onoho záměru dosáhl; anebo jdou takoví lidé ještě dále a říkají, že Pán Bůh chtěl tomu neb onomu zlému, aby dosáhl tím něčeho dobrého. To vše ale znamenalo by Pánu Bohu připisovati zásadu: „že účel posvěcuje prostředky,“ to by znamenalo postaviti Pána Boha na roveň se světskými politikáři, kteří nejen připouštějí něco zlého, ale sami je páchají ze ziskuchtivosti aneb aby nějakého dobrého účelu podle svého smyslu dosáhli, ku př. zachránění státu, zamezení války a t. d. Pán Bůh dopouští zlo, jelikož nechce svobodu člověka obmeziti, ale nikoliv, aby tím něčeho dobrého dosáhl, neboť to dobré mohlo by bez onoho také docíliti, ale protože všeliké zlo nenávidí, obrátí je, když je člověk spáchal, svou všemohoucností okamžitě zase k dobrému. Tedy nikoliv proto dopouští Pán Bůh zlo, aby něčeho dobrého dosáhl, ale aby člověkem spáchané zlo odstranil, je k dobrému obrátil. — P. Bůh především dobude slávy — jediného to dobra, jež od svých tvorů míti může, dobude ji skvělým zjevením vlastností svých. — Již zákon, kterým především vše zlé zapovídá,

dokazuje jeho nadvládu nade všemi lidmi, i vlastní jemu neskončená svatost zavazují Jej všemu tomu se protiviti, co by nebylo pravé a svaté. To jediné postačí, abychom Jej ode všech rozeznávali, jež nejsouce bohy, jako bohové se ctí. A dopustí-li přece přestoupení zákazu svého, zjevuje tím nejen svou dobrotu, nýbrž skutečně i neocenitelnou shovívavost; nebo bytosť vševědoucí a všemohoucí, pobádána jsouc svatostí a spravedlností svou místo aby nepřátely své pokutovala, jim nejen shovívá, ale nepřestává ani podstatnými drahými statky je obsypávati, jeví zajisté jen božskou dobrotu a shovívavost.

(Pokr.)

K n ě z n o v i n á ř.

Lidu vypravuje Konrád von Bolanden. Převédl volně
F i l i p Š u b r t.

(Pokračování.)

3. Kterak chtěli zednáři pátera od novin polapiti v řeči.

Byly bez mála tři hodiny, když pan Ticháček odešel od stolu a jak se zdálo, velmi pilně prohlížel květinové záhony u vchodu zahradního. Vyčíhal příchozího kněze, aby ho dovedl k pánům.

Kněz vstoupil ničeho netuše do zahrady. Byl muž hubený, vysoký, asi 36letý. Měl dlouhý, černý kabát. Na obličeji znáti bylo, že mnoho, ba příliš duševně pracuje. Z očí zářila duše čistá, při tom statečná, bystře a ostře pozorující, co se kolem děje.

Ticháček blížil se k němu s mnohými poklonami.

„Pan kaplan Bohuslav, nemýlím-li se?“

„K službám, pane!“

„Mám čest vaší důstojnosti se představití. Jsem zdejší soukromník Ticháček, čteuář a zastavatel vašeho „Buditele duší.“ Dovolte mi laskavě, bych vám projevily city radosti a obdivu. Vy ukazujete lidu našemu, posud ospalému, že čas ku práci, vy budíte národ! Vy jste buditel národa!“

„Příliš mi lichotíte, pane Ticháčku. Nezasluhuji toliké chvály.“

„Znám, důstojnosti, vaši skromnost! Ta vám překáží přijímati chvály třeba zasloužené.“

Pomalou krácejíce alejí, přišli ke stolu, kde páni zednáři se bavili.

„Směl bych vaší důstojnosti představití své přátely? Pan továrník Boháč, pan archivář Svoboda, pan adjunkt Chytra.“

Pánové povstali, klaněli se co možno zdvořile a tvářili se sladounce. Ale továrník přece nedovedl hráti ctitele a přítele kaplanova tak dobře, jako druzí páni. Milého továrníka dráždilo již to černé roucho kněžské, jako dráždí červený šátek krocana. Usmíval se sice velmi laskavě, ale ten úsměv zkrucoval mu tvář v tahy nakyslé a pohledy, kterými občas se strany měřil kaplana, prozrazovaly všecko jeho tajené zášti proti neunavnému buditeli katolického vědomí.

Kaplan neznal nikoho z nich osobně, jenom o firmě Boháčově slýchal. Nemohl však odepřít, když zdvořile ho zvali, by mezi nimi usedl.

„Je-li pravda — vaše důstojnost působí mezi námi již tři roky?“ tázal se pan Ticháček, sladce a přátelsky se usmívaje.

„Dva roky a osm měsíců,“ odpovídal Bohuslav.

„A při tom spočívá na ramenou jeho důstojnosti celá tíha zdejší duchovní správy,“ povzdychl jako útrpně archivář Svoboda.

„Pan farář je stár a churav, proto předal všecku práci vaší velebnosti. Nechápu, kde bĕřete času a síly, abyste všecko zastal.“

„Je velmi pochybno, zdali všechno — jak pravíte — já pracuji a zastanu, ale pracuji, co mohu!“ pravil kaplan.

„Právě proto nemohu pochopiti, jak si to biskupská milost a vláda počíná,“ pokračoval Svoboda. „Máte zde nad 4000 duší, máte vyučovati náboženství ve všech zdejších školách, máte úřední práce. Při takovém namáhání zmaří se síly nejvydatnější a před časem stanou se k práci neschopnými. Biskup i vláda mohou věděti, jaká tu práce, a přece nepošlou druhého kaplana do našeho městského okresu, ač by snadno mohli. Není to spravedlivé, ba není to svědomité, obětovati člověka jistě — třeba zdlouhavé — zkáze, která jistě nastane, je-li člověk prací přetížen. Jak pravím, nejde mi na rozum, proč jsou úřady tolik bezohledny, kruté, a skoro bych byl nakloněn míti podezření, že právě k vaší velebnosti jsou vědomě nespravedlivy.“

Po těchto slovech pohlíželi všickni dychtivě na kaplana, jistě čekajíce, že bude si stěžovati, že pronese některá slova, která ho seznámí s paragrafy trestního zákona. Ale kaplan pravil:

„Nenáleží mi posuzovati, kterak vrchnosti v této věci jednají. Nejsem odpověden za to, co činí biskupská milost a vláda.“

„Výborně — tak je tomu!“ svědčil horlivě Ticháček. „Tak mluví muž, který plní svoje povinnosti, třeba při tom ztrácel zdraví. Všecka čest našemu velebnému pánovi!“

„Ale já myslím, že přece neukládají mnoho práce panu páterovi“ — pravil Boháč, „protože má pořád ještě dosti času, aby mimo úřední práce vydával nedělní list „Buditel duší.“

„Nevím, nevím“ — pravil Bohuslav — „zdali za našich dnů, kdy novinářstvo tolik ve světě platí, není povinností každého k tomu schopného katolíka, tím spíše kněze, aby byl trochu novinářem.“

„A vaše důstojnost v tom směru jeví skutečně nadobyčejné schopnosti, ba, velebný pane, vy jste se dopracoval v té věci již stupně mistrovského, jak svědčí veliký počet čtenářů a následníků vašeho listu,“ — chválil Ticháček.

„Ale k čemu stále nových a nových listů? Vždyť máme novin dost!“ namítal Boháč.

„Máme — ale v našem městě bohužel jen takové, které nepřejí katolické víře,“ hájil se kaplan. — „V těch listech dýchá duch naší doby a ten nenávidí církev, ten se přičiňuje, aby lid církvi odcizil — a potom, až se to podaří, aby zvrátil její oltáře a ztroskotal chrámy.“

„Snad příliš mnoho tvrdíte, velebný pane“, odpíral Svoboda. „Katolická církev má přece již základními zákony říše zaručena svoje hlavní a základní práva, jako všechny veřejné společnosti náboženské, státní moc jí tedy chrání. Kterak by mohla vláda dovoliti, aby se podkopávaly základy náboženské společnosti, kterou je povinna chrániti? Děje-li se církvi křivda, chce-li někdo podkopávati její základy, proč nevoláte na pomoc ochrannou ruku státní moci? Nebo máte snad, velebný pane, příčinu viniti naši vládu, že by nebyla spravedlivá, že by byla církvi nepřátelská?“

Opět hleděly oči všech na kaplanova ústa, číhajíce, zdali nepoví něco, co by se jim proti němu hodilo za ostrou zbraň. Ale kaplan zpozoroval ten pohled číhavý a nešel do léčky. Uráželo ho do duše toto nepoctivé, úskočné jednání a popouzelo, aby jim něco pořádného pro pamětnou pověděl.

„Vaše otázky jsou mi divné, pane archiváři,“ pravil. „Prve jste čekali, že přisvědčím vaší žalobě, jakoby biskup nebo vláda jednali se mnou nespravedlivě. Nyní opět se ptáte, zdali považuji vládu za nespravedlivou nebo církvi nepřátelskou. Byl bych zpozdilec, kdybych do takové pasti lezl. Ostatně jaký vítr nyní na horách vaue, můžete poznati sám podle toho, co se děje. Vidíte sám, kterak tu a tam dobře katoličtí úředníci postupují, vidíte sám, co se děje, když se tisíce katolíkův o něco hlásí. Katolíci leckde žalují, že klesají na třídu pouhých helotů. Jsou-li ty žaloby pravdivy nebo nejsou, nechci rozhodovati.“

„Výborně! Tak je tomu!“ chválil Ticháček.

„Lituji velice, že mne račte mítí v podezření, jako bych snad byl hanebným udavačem!“ pravil uraženě Svoboda.

„Prosím, pane archiváři, nevykládejte křivě mých slov! Pravil jsem, že vaše otázky jsou mi divny. Hanebným udavačem jsem vás nikterak nejmenoval.“

„S obou stran pouhé nedorozumění,“ smířoval továrník, hledě významně na Svobodu. „Abychom se vrátili k věci, osmělím se tvrditi, že přece naše svobodomyšlné listy nejsou ze zásady církvi nepřátelskými. Ovšem, bývají tam články, které se nemohou katolíkům líbiti. Ale těch článků nepíší zlovolní nepřátelé církve, aby ji tupili. Jsou to věci skutečné, události, zjevy z přítomnosti nebo z dějin, o kterých se veřejně jedná. Jestliže v těchto věcech redaktor anebo dopisovatel vyloží, o čem je přesvědčen, kdož může hnedle dokazovati, že je nepřitelem církve a jejích institucí.“

„Ovšem že nikdo, pokud ty zprávy a posudky jsou pravdivy,“ odpovídal Bohuslav. „Ale tomu tak nebývá. Pánové, naše novinářstvo je skoro vesměs nepřitelem církve a má za úlohu, aby co den, co týden něco napsalo, co by lid odvádělo od „pověry“, jak povídají. Proto tak často něco pikantního o učení církevním, o bohoslužebných obřadech, o zvycích náboženských, o kněžích. K tomu namnoze vymýšlejí, nebo překrucují, nebo jednostranně líčí všeliké věci, kterými se duchovní stav líčí vědomě či nevědomě jako stav plný pokrytcův, tmářův, nepřátel svobody a pokroku. Kterak se mají katolíci a hlavně kněží proti chytrému podezřívání a útokům brániti? Kterak odkrývají a odrážeti ty lži a potupy? Jenom novinami. Tedy — pro katolíky je třeba katolických novin, katolických listův, aby katolíci nestali proti nepřátelským novinařům bezbraní.“

„Tak je tomu!“ jistil Ticháček.

„Ale toť jsou potom pěkné naděje pro budoucí časy“, litoval Chytra. „Žili jsme tak dlouho ve svatém pokoji a nyní budou jen sváry a boje, třeba prozatím pouze v novinách!“

„Nebylo pokoje a míru,“ odporoval Bohuslav, „bylo jen nevolné, němé poddanství duchů. Panující strana poroučela, katolíci pak mlčeli, protože neměli vůdce, ani jednoty, ani veřejných listův, kam by se utíkali se svými stesky.“

„Vy tedy vlastně chcete utvořiti katolickou strauu, snad dokonce stranu opoziční?“

„Ano, stranu oposice — odporu proti lži, proti překrucování historie a tupení církve. Pokud nepřátelé nepřestanou lháti a tupiti církve a její minulosti, nepřestaneme my církev hájiti a ukazovati, jak dalece je pravda, co nepřátelé tvrdí!“

„Tak se to sluší a patří!“ volal Ticháček. „Bylo by nespravedливо nepřáti tupenému, aby se bránil. Vaše důstojnost shledala, že naši svobodomyšlní novináři jsou vesměs lháři a tupitelé, že ano?“ Ticháček se usmíval tak sladce, že jenom člověk necita dovedl odpověděti „ne.“

A takový necita byl kaplan.

„Mluvil jsem o novinách, nikoliv o novinářích,“ odpovídal. „Jen zase žádné nedorozumění, pane Ticháčku. Považte přece, jaké neštěstí, pronásledování a strasti by na sebe volal, kdo by řekl, že svobodomyšlní novináři jsou lháři a tupiči! Nechtěl bych vězeti v kůži takového zpozdilce.“

Pan Ticháček se zakuckal do svého šátku, mrze se upřímně, že zase selhalo.

„Ale ale — vy myslíte jen samé zlé věci o straně svobodomyšlné, pane kaplane.“ pravil Svoboda. „Přece v té straně žije duch nové doby.“

„Bohužel“, pravil krátce kaplan.

„Duch nové doby, která by nám všeka minulá století temného středověku mohla záviděti,“ dodával Boháč.

Bohuslav neustoupil. Přijal toto vyzvání k dalšímu boji. V obličejí vážném, v očích zářících rozhorlením, ve přísných tazích obličejje patrnó bylo,

že porozuměl úmyslu šlechtných přátel, raniti v srdci jeho lásku a oddanost k církvi výčitkou o temnotách věku, kdy prý samojedinká na světě vládla.

„Míníte jistě doby víry, doby, kdy církev vychovávala národy?“

„Ano, ony smutné, neblahé doby, kdy panovala pověra s hlupstvím, kdy kněžstvo mělo žezlo vlády v rukou!“ odpovídal pyšně továrník.

(Pokr.)

Febronie z Perštejna.

Dějepisný obraz.

Napsal Alois Dostál.

(Pokračování.)

„Krajina se zdá býti pěknou,“ řekla Febronie a kázala dále jeti. Kočič musil totiž na chvíli zastaviti.

„A lid velmi dobrý, přítulný a k dobrodincům vděčný,“ dodal mladý Myška vzpomínaje na své rodáky. Nejmilejší mu byla po rodičích Madlenka. K ní spěchal na perutích lásky. Zdali také ona vzpomíná? Ob chvíli upadal v blouznivé snění. Ještě že ho vždy paní vytrhla novými otázkami. Odpovídal správně, ale mysl jeho zalétala do domu vdovy Kovářky.

„Zdali pak řeka protéká krajinou?“

„Horský potok, Albou zvaný. Vzniká ve vašnostiných lesích pod Dešen-skými horami. Tam zvěře dostatek pro hony. Také medvěd a vlk sem zabloudí. Jelenů vysokoparohých hojnost. Také ptactva krouží nad lesy a rybníky s dostatek.“

„Nejsem lovů a honů milovnící.“

„Lučiny poskytují pestrout pastvu očím a ve stinných loubích pod olšemi procházky roztomilé.“

„Zdali pak je obyvatelstvo zbožné?“ přerhla Febronie řeč Václavovu.

„Do válek veliká pobožnost v domech našich byla. Války poněkud rozvolnily starý mrav. Tak otec ujišťuje. Ale chrám v neděli bývá dosud plný. Někteří nadchli novým učením, které od Orebu se k nám šířilo, ale opět se vrací druh za druhem k víře otecké.“

Febronie nyní se úplně vyložila z okna a prohlížela celou krajinu. Ob chvíli se přiklonila do vnitř vozu a mluvila francouzským jazykem se svojí společnicí. Ta se však druhým oknem raději bavila se starším jezdcem, a jenom když velitelka výslovně na tu neb onu zvláštnost poukázala, věnovala krajině větší pozornost.

Myška zatím vzpomínal, jak rodiče překvapí. Hned umiňoval si, opět do řemesla se dá a paní — dobrodince své — utká krásný kus sukna z nejjemnější vlny.

„V Praze bylo mnohem lépe,“ šeptala společnice paní Febronie, obtylá dáma s bezvýznamnou tváří.

„Bůh ví, co to paní napadlo, že veselý život v Praze zaměňuje za pusté venkovské město.“

„Tady prý se může více věnovati pobožnostem.“

„A my zatím nudou umřeme. Jsou-li všichni měšťané jak onen jinoch-na druhé straně, pak tu bude bídný život.“

„Však tady neumřeme. Snad i paní jednotvárný život omrzí.“

„Kéž by se to stalo co nejdříve.“

Poslední slovo jezdec stlumil. Právě se Febronie obrátila na druhou stranu a ukazovala na město, které se jim před očima jevilo.

„Tady tedy místo působení našeho!“

„Jak se těším!“ lhala společnice. „Tady jako v ráji.“

„Příroda je zde pěkná, hojnost stromoví, řeka protéká pole a luka, zachovalé lesy, ale lid prý mnoho utrpěl ve válkách, je zanedbán a potřebuje pomoci. Tu mu přinášíme my, tu mu poskytně nová vrchnost na panství Solnickém.“

IV.

Přivítání nové vrchnosti bylo sice jednoduché, ale srdečné. Paní Febronii předcházela dobrá pověst, že je paní zbožnou a měšťané čekali, že jim ve stísněných poměrech pomůže. Když se povoz s jezdci přibližoval, zahoukly hmoždíře a naproti vyšla mládež s kantorem, prozpěvujíc píseň na uvítanou. U brány čekali konšelé s purkmistrem, měšťané v cechy rozdělení, sedláci na koních a davy lidu venkovského.

Radní Lukáš všechno dával do pořádku. U kostela čekal pleban, protože bylo usouzeno Febronii jako paní zvláštní zbožnosti nejdříve vésti do chrámu.

Mezi dívkami na prvním místě se stkvěla Madlenka Kovářčina v bělavých šatech a s velikou kyticí v ruce. Měla tváře ubledlé a hlavinka se poněkud k zemi klonila.

Na všech bylo znáti, že se vynasnažili, že si šaty sváteční oblékli, ale nebylo znáti přílišné nádhery. Nepřítel bral i kloudnější šat a měšťané neměli z čeho si nový poříditi.

Nenadáli se, že Febronie s takovým nákladem a tolika jezdci, v tak krásném přijede voze. Pištcové počali hráti, zvony hlučely a lid provolával slávu. Febronie velela zastaviti a hned prvním dětem pohládila kučeravé vlasy. Prostředkem obecenstva šla pěšky až ke bráně.

První měla ji uvítati Madlenka. Vystoupila ze řady a podavši Febronii kyticí, počala takto:

„Vznešená paní, milostivá vrchnosti!

Toužebně jsme Vás čekali, kdy laskavě zavítáte do našeho středu. Dnešního dne se přání naše vyplnilo. Buďte nám vítána! Kdybyste věděla, milostivá paní, kolik přání vroucích a tužeb klademe do příchodu Vašeho! Zle bylo s námi, mnoho jsme zakusili. Naše město kvetlo obchodem a řemeslem, naše pole vydávala stonásobný užitek, dobře se nám vedlo; ale vojsko nám vše zničilo a zkazilo. Doufáme tudy, že nám pomůžete, že se o nás postaráte, že nám ztracená práva vrátíte. Za to Vás, paní ctná, prositi neustaneme.

Vítáme Vás jako pomocnici, jako rádkyni, jako dobrotivou vrchnost. Neodmítněte nás, neopusťte nás

Slibujeme Vám poslušnost, lásku vřelou a úctu náležitou od té doby, kdy jsme Vás poznali po veškeren čas, kdy u nás potrváte. Mějte nás v přízni a srdce své k nám nakloňte.“

Febronie byla dojata těmi slovy a spolu i zjevem krásné dívky, již při každém slově tvář se víc a více zrůměnila. Poznala, že mluví od srdce a také z tváří ostatních měšťanů viděti bylo, jak řečnice svatou pravdu propovídá.

Nebyla připravena na takové oslovení a jenom řekla:

„Buďte ubezpečeni, že vaše přání vyplním. Víím, co jste zakusili. Dá Bůh, že nyní bude pokoj a že se opět vrátíte ku své tiché práci. Co budu moci, ve všem chci vám býti nápomocnou.“

Lid na ta slova hlasitě dal na jevo radost, jakou pojednou pocítil.

Pak přivítal paní Febronii také purkmistr města a celý průvod se hnul ke kostelu. Paní projevila přání, podívati se do chrámu a pomodliti se v něm. Jezdci i lid ji doprovázel.

Vozy s nákladem a panský kočár zatím jel do zámku.

Febronie poznávala chudobu, viděla rozbité domy a sutiny, znamenala patrné stopy kruté války. Ani dům Páně nebyl ušetřen. Vešla do kostela, pomodlila se, a vše si dala náležitě vysvětliti. Mluvila jenom česky.

Plebán ukazoval, kde by byla žádoucí oprava, co kde vázne, kde jaký nedostatek a Febronie pokynula hlavou.

„To bude první mojí snahou. Chrám musí býti v pořádku.“

Pak šel celý průvod k zámku. Také byl sešlý a ani zeleň nemohla zakryti všechny trbliny.

Z toho všeho vznešená paní mnoho nebyla potěšena. Přijela na venek na nové panství pod horami Orlickými, by zde pookřála, by se tady potěšila a po svízelných válečných si pooddechla. Ale sklámala se. Na venku ještě hůře než v městech.

„Ubožáci, vytrpěli jste,“ řekla s povzdechem.

Lukáš, který jako dobrý řečník všude vedle šlechtičny se bral, na pokyn samého purkmistra si myslil, nyní že to v městě ještě lépe vypadá, než před několika nedělemi. Aspoň zhruba dali všechno do pořádku před příjezdem nové vrchnosti.

„Zdali pak řemesla kvetou?“ tázala se Febronie.

„Tak poněkud se, milostivá paní, sbíráme.“

„Slyšela jsem již mnoho o Solnici a životě zdejších občanů.“

Měšťané se na sebe dívali udiveně.

„Jednoho ztraceného syna také sebou přivádím.“

Udivení rostlo za každým slovem.

„Mnoho synů městských, občanů usedlých i celých rodin se buď vystěhovalo, v cizině pomřelo nebo posud bloudí ve světě.“

Febronie se obrátila po svém průvodci, však Václava Myšku, ztraceného a opět nalezeného syna, objímalo několik osob, mezi nimiž na prvním místě byl muž bělovlasý, dvě starší ženy a — družička, která u brány tak pěkně promluvila.

„Myška našel syna, Václav se navrátil,“ byla jedna řeč mezi diváky.

„Hleďte, jakým je pánem. Ten se k Madlence nyní ani nebude hlásiti.“

Ale prorokovali špatně. Václav právě podával ruku dceři měšťky Kovářky, která stála opodál. Febronie s potěšením pohlížela na to skupení. Suad to jí jenom potěšilo na cestě a při shledání — srdečnost poddaných.

Počkala, až panoš Václav došel s Madlenkou.

„To je tedy tvoje snoubenka, již jsi obrátil?“

„Ano, milostivá paní, ale nechce se ke mně hlásiti, poněvadž se před vaší milostí ostýchá.“

„Vždyť se už známe, dívko šlechtná. Tvůj ženich mně mnoho o tobě vypravoval a tím cestou mne bavil. Přistup bližší a pověz, zdali jsi s takou toužebností snoubence čekala, s jakou ochotou on k Solnici spěchal? Z očí vidím tobě, že dnešní den náleží mezi nejšťastnější v životě. Kéž se ti všechno vyplní, o čem jsi deklamovala, i co touží srdce tvé.“

Febronie pohládila Madlenku po líci a všichni účastníci byli velice potěšeni nad milostností takovou.

„Co nejdříve přijď na zámek, kde nyní vyvolený srdce tvého prodlévá. Aby se mohl potěšiti s drabými svými, dávám mu dnes volno,“ obrátila se Febronie k Václavovi a nečekajíc díků, obrátila se k zámku, kde již čekalo služebnictvo.

Myška zůstal s Madlenkou jenom mezi diváky.

Vznešená paní vešla do zámku, přívětivě pokynuvši služebnictvu. Lid zůstal dlouho na nádvoří. Městská rada se odebrala do zámku, by ještě jednou paní uvítala a také o své přízvi a lásce ji ujistila.

Pištci hráli na dvoře. Všem, jak měšťauům tak poddaným venkovanům z panství Solnického i sousedních nelíčená radost z očí plála. Pookřáli jako ve stínu lásky plného srdce nové vrchnosti. Pochvalu mlčky i zjevně dávali na jevo.

Paní Febronie sotva prošla několik pokojů, již se ukázala u okna a vesele kynula lidu. Uvnitř málo jistě byla spokojena s pokoji napolo spustlými, a raději se obracela k lidu, v němž viděla náhradu za pohodlí a nádhery, jakou očekávala.

Všude viděla se sklamanou a podvedenou a jenom srdce poddaného lidu jí byla otevřena. Koupila panství draho, by měla příjemný letní útulek, aby se pokochala krasami přírodními, potěšila se s lidem upřímným a zažila parné léto ve stinných loubích lesů Orlických. Ale sklamala se.

Vše spustošeno, rozbito, lid chudý, vesnice pustý a také v Solnici tak příliš patrné stopy bídy. V takovém okolí se špatně člověk potěší, v takové krajině smutno prodlévati. Kdo cit má v těle, ten buď pomáhá nebo — prchá do míst veselejších.

Febronie si dala otevřít okno a dívala se raději na lid upřímný než na holé zdi, jichž prázdnotu nemohlo služebnictvo hned vyplniti. V tom napadla paní zvláštní myšlénka. Vložila se z okna a zavolala:

„Proč tady jenom stojíte a netančíte?“

To bylo slovo. Společnice sice se mrzela, že hudbou její nervy utrpí, ale lid hned poskočil. Jakoby do diváků jiskru pustil. Mládeži jen zahorela tvář a junáci se ohlíželi po děvčatech.

První byl v kole Myška s Madlenkou, ale nezůstali sami.

Kolo se plnilo a kde kdo jenom zdravé měl nohy, dal se do tance. Na nádvoří se to přímo hemžilo v pestré směsici. Ozval se i výskot, ale tanečník se vzpamatoval a rychle hlas stlumil.

Febronie měla velikou radost. Poručila a hned rozdávány pokrmy i nápoje, pokud stačil sklep a narychlo se mohlo nakoupiti. Jak hned bylo veseleji! Jakoby vyrostly nové postavy a zbědovaní obyvatelé se proměnili.

Po několika kouscích provolána paní Febronii sláva a hlasy zněly hluchěji než u brány.

Zábava trvala do večera a v Solnici zažili opět jeden veselý den po mnohaletém strádání. (Pokr.)

O tabáku a lotynce.

O těchto dvou dobrodiních širší a užší vlastní naší jednalo se nedávno na říšské radě. Poslanec dr. Gross mluvil o tabáku takto:

„Platil bych za špatné doutníky rakouské ještě víc, kdybych věděl, že ze zdražení cen doutníků budou mít výhodu dělníci v tabákových a doutníkových továrnách. Jako monopolista tabáku je stát největší zaměstnavatel. V 28 továrnách tabákových je na 22.000 dělníků. Mohlo by se čekat, že stát, který nemusí se báti žádné konkurence a může ustanovovati cenu svých výrobků zcela neodvisle, z továren tabákových učiní vzorné ústavy. Tomu není tak. Většina pracovních sil v tabákových továrnách jsou ženské. V tom ohledu jsou poměry v Německu příznivější: tam je vedle 45.000 mužů zaměstnáno v tabákové režii 45.000 ženských, ale tyto zabývají se nejvíce drobným prodejem. Ustanovení, že dělníci v továrnách doutníkových se prohlízejí, než opustí továrnu a že ručení musí za škodu celá skupina pracovníků, když vlastní původce se nenajde, pokládám za příliš kruté. Tolikéž je nespravedlivé, že se dozorcům a dělníkům v těchto továrnách neplatí za dny, kdy jsou nemocní nebo na vojenském cvičení. Plat od kusu není pracovníkům v továrnách na doutníky vždy výhodný. V továrně hainburské vydělá si z 1800 dělníků 1200 týdně jen po 5 zl., mnozí jenom 4 zl., ba pouze 3 zl. 60 kr. Nejhorší mzda platí se v továrně jihlavské: tam dostávají ženské denně 48 až 33 kr. Hotovitelky cigaret dostávají ještě méně. Jak tito lidé mohou při takovém výdělků žítí, je hádankou. Stát má při tabáku ročně 80 millionů zlatých, ale jen proto, že vydírá své nejchudší pracovníky. Když bylo zde jednáno o nové potravní dani pro Vídeň, praveno, že nejchudší obyvatelstvo je v předměstích vídeňských a tomu že bude novou daní maso a pivo zdraženo. Nejchudší obyvatelstvo jsou tito pracovníci ve státních to-

várnách. Ti nebudou žádnou potravní daní postíženi, neboť jim jsou pivo a maso neznámými požitky.

Jaké následky bude mítí takové placení za těžkou práci státem pro stát samý, nebudu vykládati. Nejedná se pouze o dělníky a dělnice, nýbrž o dorost. Jací mohou to býti zeměbranci, jež takové dělnictvo zplodí? Kdyby akciová společnost platila takovou mzdu, mohla by právem být obviňována z vyděračství. Na zaopatření ve stáří nemají dělníci v továrnách na tabák a doutníky žádný nárok. Dává se jim almužna: dělníku jako dozorcí stejná, totiž po službě 15—25leté 10¹/₂ kr. denně, po službě 25—30leté 12¹/₄ kr. denně, po službě 30leté 14 kr. denně. Do podpůrné pokladny platí dělník týdně 2 kr., za to dostane po 40leté službě měsíčně z milostí 6 až 8 zl., v některých továrnách ještě méně. Dělník, který denně pracoval pro stát 10 hodin v atmosféře, ve které zničil své zdraví, dostane po 40leté službě v nejpříznivějším případě denní podpory 20 kr. Z těch nemůže žítí. Lépe jsou v tom lidé, kteří byli v továrně pouze 15 let. Ti dostanou odbytne. To však obnáší v některých továrnách jen 7 zl. Účel odbytného jest, aby dělník jím počal jinou živnost. Co může však člověk počítí se 7 zl.? Koupiti si provaz. Bude mi snad činěna výčitka, že štvu státní dělníky. Výčitka ta padá však jen na ty, kdož takovou mzdu platí. Příčinou její je bezohledný surový fiskalismus, který proniká celou naší finanční správou. Nedosti toho, že naše soustava berní má ráz protisociální, že většinu výnosu z tabáku platí chudé obyvatelstvo, vydírá stát dělníky ve svých továrnách. Celý přebytek v rozpočtu, na který je ministr tak hrd, vyždímán z dělníků v tabákových továrnách. Čistý výnos z tabáku činí 53 mill. zl. Několika procenty této sumy ztišila by se nekonečná nouze. By se tyto poměry odstranily, to žádá nejen spravedlivost k dělníkům, nýbrž zájem a vážnost státu.

Posl. dr. Roser: Z okolnosti, že ministr financí není při rokování o položce „Loterie,“ soudím, že vláda sama počíná poznávati, jak to s loterií stojí. Každá národnost má svou hru: Angličané whist, Francouzové piquet, Špaulevé l'hombre, Vlaši taroky a Rusové „naše-vaše.“ (Veselost.) Avšak jediný Rakušan má loterii. Nejhloupější, (Veselost) ale také nejohavnější ze všech her je věru loterie, nebo člověk počíná tuto hru jako podvedený a končí jako podvodník. Takovou hru provozuje stát, který se sám nazývá „státem právním,“ hru to, kterou všichni národní hospodáři ostře odsuzují. Také bývalý učitel národního hospodářství v Krakově, ryt. Dunajewski. Tato hra jest ostudou pro Rakousko. Na ni hodí se nejlépe okřídlené slovo nebožtíka posl. Greutera (Fuj!), ale nechci je vysloviti, poněvadž se obávám, že bych byl volán k pořádku. Všechny skoro státy, mimo Rakousko a Itálii, loterii již zrušily. Hamilton praví: Každý poslanec má býti pokud možno slušný. Avšak při špatné instituci může býti také trochu hrubým. Při rokování o totalisátěru pravil posl. Pattai, že římský jeden imperátor komusi, jenž mu háněl nový zdroj berní, odpověděl tím, že mu strčil pod nos peněz a pravil: Non olet. Kolikrát jsem již horlil proti příjmům, které bere stát z nelepšého tohoto pramene, loterie? Kolikrát jsem již ministru financí tyto příjmy strčil pod nos, ale ministr má nos velmi dobrý a praví: Necitím. Loterie trvá dále. Největší však poskvrnou v dějinách rakouské loterie je loterní drama Farkaše a jeho pomocníků, c. a k. loterních úředníků. Farkaš vyhrál od r. 1883—89 asi 1¹/₂ mill. Uměl si fabrikovati sám svá terna. Zdálo se mu prý také často o ministrech a státnících rakouských. Zdálo se mu na př. o kn. Liechtensteinovi, ministru Gautschovi a Dunajevském. Dle rakouského snáře znamenají tyto sny: Liechtensteinův klerikálně-feudalistický program školský a také ústup neb fiasko, nemýlím-li se, číslo 44. (Hlasitá veselost.) Ministr Gautsch znamená fabrikaci školních novell, nemýlím-li se, číslo 50, ministr Dunajewski pak znamená zvyšování berní, nemýlím-li se, číslo 88.

Tato čísla Farkaš vsadil a vyhrál na ně. Doporučuji tato čísla co nejvřeleji ministrům, aby na ně vyhráli mnoho peněz. Rakousko skleslo po výtce na loterní stát. Chce-li si Rakousko učiniti výpůjčku, sáhne k loterii, chce-li

povznéstí chov koňstva, musí vydat losy na koně, chce-li vystavět chrám, musí vydati losy chrámové (losy uherské basiliky), chce-li zaopatřit vdovy a sirotky, musí si pomoci loterií, ba má-li v rakouském parlamentu býti určitý pořad řečníků, musí se tak státi loterií. (Pochvala a veselost.)

Od roku 1867 prohráno v této hře 550 millionů. Kdyby se loterie zrušila, veliká část obyvatelstva by mohla své úspory mnohem výhodněji ukládati. Pak by nepřicházeli lidé do blázinců, trestnic a nebylo by třeba tolika sirotčinců a podobných ústavů, čímž by se státu a obcím ušetřilo značného nákladu. Vedle státní loterie provozuje se v severních Čechách také tak zvaná „modrá loterie.“ Tato, co se týče vykořisťování a vysávání lidu, nic si nezadá od loterie státní v tamním kraji. Byl jsem požádán, abych vystoupil proti zrušení této loterie. Jak mohu já prosaditi její zrušení, když nemohl jsem za 26 let vymoci ani zrušení malé loterie státní? (Pochvala.) V „modré loterii“ přijímají se sázky 1 a 2 krejcarey, ba také peníze, prádlo, potraviny atd. Obě loterie, státní i modrá, jsou upíry chudého obyvatelstva. Státní c. a k. loterie olupuje chudé obyvatelstvo o poslední uspořený groš, modrá loterie svléká s chudého muže i košili. Podnikatelé této malé loterie se státem trestají a kdo tuto malou loterii provádí, jest též trestán pro přestupek proti mravnosti. Stát však provozuje tuto hru dál, ač tedy sám dopouští se přestupku proti mravnosti veřejné. Stát dělá co chce, ale trestá jiné, dělají-li to, co dělá on.

Navrhuje resoluci, kterou se vláda vyzývá, aby podala sněmovně předlohu na zrušení loterie, ale bezpečně ještě v nynějším zasedání. (Veselost a hlučná pochvala.)

U b a b i č k y.

Napsal Antonín Plaček.

(Pokračování.)

Štěstí, že byl právě lékař Šíp přítomen, neb jinak by bylo setkání se rodičů s dcerou mělo osudných následkův. Kudrnovic ubytovali se ve vedlejší pokojí a vzali k loži nemocné milosrdné sestry k obsluze a sami se obírali vnučkou Lidunkou, která co slíčné poupátko se vůkol nich batolila. Nemoc Miladina prodloužila se na několik neděl; nemocná zprvu blouznila, vinila rodiče z krutosti, pak je opět odprošovala a slibovala, že bude jejich poslušnou dcerou, že je nikdy neopustí, volala manžela svého, jemuž nejsladší jména dávala, konečně se však utišila a lékař prohlásil, že bude nemocná trpitelka při životu zachována a připustil, že malá Lidunka k matce může býti připuštěna. Jak okřála Milada, když tvář mileného dítěte svého opět spatřila a ji poznala. Malá žvatlalka vypravovala o starém pánovi a o hezké paní, kteří ve vedlejší pokojí bydlí, když v tom Růžena, nemohouc déle city své utlumiti do ložnice vešla a kyvouc starému pantátovi, přistoupila k loži.

Radostné a dojemné bylo setkání zbloudilého dítěte s rodičemi. Malá Lidunka tulila se důvěrně k dědečkovi a k babičce, která prolévala slzy radosti.

Kudrna odměnil se milosrdným sestrám i lékaři jako pravý boháč, neboť měl peněz dost, a Vojtík dobře doma hospodařil, poděkoval všem za jich úslužnost a odvezl si uzdravenou dceru i s vnučkou domů.

Nyní nastaly ve dvorci opět veselejší časy. Blankyt blahé spokojenosti rozestíral se nad klidnou domácností, jako za mládí starých bývalo, a pantáta omládl ve svém vnoučeti. Dlouho-li však trvá lidská radost. Jednou přišel Kudrna z louky, počal si stěžovati na bolesti a nežli se domácí vzpamatovali, sklesl k zemi. Ihned poslali pro lékaře a když tento nebezpečnou nemoc

uznal, poslali pro duchovního. Třetího dne oznamoval umíráček úmrtí bohatého statkáře a zvony pacovské vyzváněly hrany po celou hodinu po tři dny. —

Růžena truchlila upřímně nad ztrátou, jež ji tak z nenadání byla potkala a vrhla se s dvojnásobným úsilím do práce, by na svůj nezměrný bol poněkud zapomněla. Milada nebyla schopna žádné práce více, neboť rána dvojnásobná, jež ji byla v krátké době po sobě stihla, jakož i nebezpečná nemoc podryla její zdraví tak, že se jako nalomená vodní lilie nad vodou vznášela.

Cítila ubohá, že ji nebude popřáno dlouho na této zemi dlíti a trvala ustavičně na modlitbách a byla ochranitelkou chudých ubožáků z celého okolí rozkošné říčky Trnavky, kteří k ní jako k pravé samaritance z daleka putovali.

Než i jí nadešla konečně poslední hodinka a ona odevzdána jsouc do vůle Všemohoucího zesnula klidně v Pánu. Šlechetaá duše její odebrala se za svými miláčky, ponechajíc matce klenot nejdražší, jedinou dcerušku Lidunku, kterou jsme na počátku povídky viděli otáčeti se v kuchyni u babičky.

* * *

„Ale, děvče, pomni co myslíš,“ rozhovořila se babička jednou v neděli odpoledne, „ta známost pro tebe není. Takový hejsek jako mladý Pruša pro tebe není. Má asi namířeno jenom na peníze a ty jsi při tom asi vedlejší věcí. Kdyby chtěl, dostal by v Pelbřimově jinakých děvčat a nemusil by mu teprve cestičku k našemu práhu jeho tatík ušlapávat.“

„Ale, babičko, Bohuslav jest jistě hodný mladík a má mne tak velice rád. Včera mi to povídal a prosil mne, bych mu slovo dala, že se bude u vás o mne ucházeti,“ odpovídala nesměle uzardělá Lidunka.

„Tys nezkušené děvče, Lidunko. Poslyš a uvaž moji radu. Kéz by byla tvoje matka více na ni dala. Bohuslav se do našeho dvorce nehodí, neboť jest popanštělým švihákem, jenž selské práci ani za mák nerozumí. Jeho otci jde hlavně o peníze; vím to z určitých zpráv. Můj právní přítel Dr. Linhart mi psal, bych se měla před starým na pozoru, že je až po uši zadlužen a při tom prý je podšitou liškou. Nerad prý by viděl, bych prohnauému šibalovi do nastražené pasti vlezla.“

„Ach, babičko, Bohuslav za svého otce nemůže, vždyť jest tak hodný a při tom vzdělaný. —“

„Ano, ta jeho vzdělanost, dobře že's mne na ni upamatovala,“ rozhorlila se babička.

„Jde-li kolem sv. kříže ani nesmekne, a v kostele nebyl od té doby, co ze školy vyšel, na vše má jen pohrdlivý úsměv a takový člověk by chtěl na našem dvorci hospodařit? To se státi nesmí, tak dalece to ještě u Kudrnů nedošlo. Jeho nejvěrnější soudruzi jsou protestanti; s těmi obcuje, obřadům církve svaté se vysmívá, v hostincích o zbožných občanech, proto že na Pána Boha drží a k Němu ve všech strastech se utíkají, hanlivě a nevázně mluví — a konečně, čím je? Učil se nějakému řemeslu? Jest pouhým blátošlapem a žije od dneška do zítřka; těch trochu škol jež vymetl, ještě není vše.“

„Babičko, pomněte na ubohou matičku, — i té jste zbraňovali a přece byl nebožtík tatínek hodný a dobyt si čestné postavení ve vlasti. I Bohuslav bude takovým — neodmršťujte jej — vždyť mne má tak mnoho rád —“ zvolalo štkajíc děvče.

Růžena se zamlčela; vstoupil jí na mysl Květoň, dcera a nebožtík muž. Vzdychnula si hluboce a po delším přemýšlení pravila:

„Chci jenom tvému štěstí, Lidunko. Kdyoys i ty se mi odcizila, stála bych osamocena zde na světě; toho nežádám a bude-li tebe Bohuslav hodn, nuže, tedy. —“

Nedomluvila, neb Liduška zavěsila se na šiji její a zlíbala vášnivě ze rtů jejích linoucí se slova.

„Ach zlatá, zlatoučká babičko, činite mne nevýslovně šťastnou,“ zvolala plna radosti a celovala ruce její.

„No, no, děvče, jen mě neumačkej, nejsem již jako dříve,“ bránila se babička, „jdi a přines ze skříně „Fabiolu“ a započni, kde jsi včera přestala. Myslela jsem to s tebou, Lidunko, upřímně — avšak snad jest to vůle Boží.“ —

Vojtík se statečně ve dvorci oháněl; Růžena jej milovala něžnou láskou mateřskou a on si činil naději, že jednou budou na dvorci s Lidušskou hospodařiti. Miloval ji láskou horoucí, jsa však nesmělý, nedal Lidušce nikdy příležitost, by jeho zlaté věrné srdce poznala. Doufal v nějakou příznivou náhodu a spolehal se na babičku, jak sobě byl uvykl Růženě říkati. I Liduška sobě zamilovala švarného jinocha a snad by nebyla po jiném toužila, když v tom z nenadání se vyskytl mladý Bohuslav Průša se svým otcem ve dvorci, který nějaké zboží pro vrchnost žďarskou koupiti mnil. Liduška projevovala Vojtíkovi mnoho náklonnosti než Bohuslava poznala, ba mohlo se i říci, že jej miluje upřímně. Ovšem nedala toho na sobě mnoho znáti, protože i Vojtík byl nesmělý. Než Bohuslav ji úplně oslepil, že se dala svěsti jeho slovy úplně a dávala mu na jevo, že jí též lhovským nebude. Ubohého Vojtíka snažila se ze srdce vypuditi, ale to se jí nedařilo. Stále jí domlouval hlas svědomí, že nejedná šlechtně, opouštějíc oddaného jí Vojtíka a dává se klamati nalíčenou dvorností.

Vojtíka to hnětlo též velice, že jest sklámán, ale snášel tiše svůj bol a pilně jako obyčejně v hospodářství pracoval nikomu se ani slovem nezmiňuje.

A Liduška vnutila sama sobě myšlénku, že vlastně ani pro Vojtíka více necítí nežli co cítiti může pro vzdáleného příbuzného, jenž hospodářství babičce moudře vede, a že se mu babička jinak za to dobře odmění.

Ale svědomí jí přece říkalo, není to pravda, co chceš, aby pravdou bylo. Než přece se dalo utlumiti a srdce Liduščino oklušeno svůdnými řečmi mladého Průšy věnovalo se mu úplně. Ale byl to jen okamžikový výbuch mladé duše, jehož příčinou byl klamavý zjev šviháckého Bohuslava, který se náhle Lidušce před očima zjevil proti Vojtíkovi, jehož každodenně kolem sebe v domácnosti vídala. Starý Průša měl Lidunku již dávno na mušce a doufal se do statku vetřítí a v majetek staré Kudrnky se uvázati. „Stará modlářka musí býti asi notně zazobaná,“ uvažoval Průša u sebe, „stara ještě není, asi tak okolo dva a padesáti; já jsem sice šedesátik, ale vypadám o deset roků mladší, jářku, snad by si dala říci, z mladých i ze starých by mohl býti párek, ha, ha,“ a s těmi myšlénkami se obíraje, přijel s Bohuslavem do dvorce.

Kudrnka jevila k prodeji ochotu a Průša skutečně několik čistokrevných jalovců koupil a vysázel hned hotovými. Mezitím byla Lidunka upravila chutný oběd, k němuž byli oba pozváni. Tím způsobem vznikla známost Lidunky s Bohuslavem.

Světák Bohuslav vynaložil veškeré umění, jak by jen nezkušenou dívku, o niž vlastně ani nestál, do své sítě polapil. Oklamalťe již dívek dosti, proč by se mu to nepodařilo též u hloupé vesnické holky. Nebýti těch peněz, ani by byl kroku do mizerné vesničky neučinil. Taková skvělá partie jako Liduška se málo kdy nahodí.

Ubohá dívka byla nyní celá v jeho moci; neboť světa zkušený Bohuslav omámil ji svými úlisnými slovy a předstíranou láskou, tak že si umínila, že nikomu jinému srdce svého nezadá, a tak prosadila svou vůli i u babičky.

Jinak o tom smýšlela však Růžena, která tajné záměry obou ničemníků ihned prohlédla, byvši svým přítelem Dr. Linhartem na jejich poměry rodinné upozorněna.

Bylo jí nejen Lidunky, nýbrž i Vojtíka líto. Již dávno měla v úmyslu z obou učiniti párek šťastných manželů a odevzdati jim dvorec s celou úsporou a nyní byla takto sklámána.

Musila najíti nějakou cestu, jak by oboum špekulantům vytřela zrak, a zároveň Lidušku o nekalém úmyslu jejich přesvědčila.

Liduška zatím tonula v nevýslovné slasti a snila jen o svém Bohuslavu, v jehož lásku věřila jako v Boha samého, a činila si již dalekosáhlé plány do budoucnosti.

Bohuslav několikrát navštívil dvorec, aniž by se byl babičce o účelu návštěvy své zmínil, a když myslil, že mu kořist již ujíti nemůže, naléhal na otce, aby učinil rozhodný krok.

Tak nalezáme jednoho nedělního odpoledne starého Průšu se synem na námluvách ve dvorci v Roučkovících.

Babička oba nápadníky srdečně uvítala, a když je byla řádně po staročeském způsobu bohatě pohostila, žádal starý Průša ve vsí počestnosti o ruku Liduščinu pro svého Bohuslava. „Děti mají se rády, jak jsem viděl, a to jest vždy dobrá čaka šťastné domacnosti. Jeden nemůže bez druhého ani živ býti, a kdyby panímáma odmítla moji žádost, byli by oba velmi nešťastni. Bohuslav viděl svět, studoval doma, byl na technických hospodářských školach ve Vídni a nabyl zkušenosti, na které může zajisté hrdým býti. Zvelebí dvorec, že mu nebude daleko široko rovno, a panímáma může se buď oddati klidnému odpočinku, anebo se může znovu provdati, vždyť jest ještě jako růže,“ usmál se Průša, „a zmátla by ještě i starému kocourovi, jako jsem já, hlavu.“ —

Babička se potutelně usmála a pohladila si samolibě obličej, na kterém dosud ani jediné vrásky nebylo, a pravila:

„Hlavní věc. ctěný pane Průšo, zajisté jest obapolná láska a souzvuk obou milujících se. Nevím, jak to s panem Bohuslavem stojí, aniž jsem se nezkušeného děvčete, jako jest moje Liduška, na to vyptávala. Lidunka jest děvče prostinké, po domácku vychované, nasmělé, pouhá to vesnická holka, jak se rádi pánové z města vyjadřují a nemá kromě trochu té víry v Boha a mne nikoho na světě. Myslím, že se taková nevěsta pro zkušeného a všestranně vzdělaného mladého pana syna ani nehodí, ba že by ani nebyl s ní šťastným a spokojeným.

Konečně myslím, že bude pan Bohuslav hledati nevěstu bohatší —.“

„Oho, panímámo, o bohatší on uestojí, vždyť má Liduška více nežli potřebuje. Jediná dědička ze dvorce, již něco vydá,“ vpletl do řeči Průša. „Odpusťte, panímámo, že jsem tak smělý a že se ptám, mnoho-li asi máte vašich úspor?“

(Dok.)

D r o b n o s t i .

Ve stínu pohanství. O zvycích a obyčejích obyvatelů království annamského podává zajímavé zprávy francouzský úředník v ministeriu pošt a telegrafů Paris, jenž před několika lety byl vyslán ku zařízení pošt a telegrafů v Kočinu, ve své knize „Voyage de exploration. Všechn společenský život v Annamu jest upraven podle zásad patriarchálních. Slepé poslušenství a pokorná oddanost jsou hlavními rysy poměrů veřejných i rodinných. Jako král, jenž jest v každém ohledu neobmezeným pánem, musí se pětkrát vrhnout na zem, koná-li svoji modlitbu, musí také každý ministr, jenž se blíží ku králi, synu nebes, pětkrát v nejhlubší pokoře vrhnout na kolena, a toto pravidlo platí také pro všechny stupně hierarchie. Pocta, kterou musejí děti vzdávat svým rodičům, jest dle našich názorů takřka až směšna. Smějí je oslovit toliko stojíce a s rukama skříženými přes prsa; jdou-li mimo ně, rozumí se samo sebou, že se jim musí hluboko poklouiti; berou-li něco od nich, anebo podávají-li jim něco, smějí tak učiniti pouze oběma rukama. Za žádnou podmínkou není dětem dovoleno, aby šly před svými rodiči; jen až do šestého roku smějí děti rodiče líbat. Poměr mezi sourozenci jest neméně přísně upraven. Bratr a sestra smějí si tykat toliko do desátého roku, od tohoto roku není jim více dovoleno, usednout k jednomu stolu, nebo líbat se. Co se týče postavení ženy v Annamu jest v každém ohledu úplně podřízena

muži. Muž jí tyká, ona však nesmí tykat jemu; může ji vyhnat z domu nejen když se dopustila těžkého provinění, ale i když se nelíbí jeho přibuzným, aneb je-li hašteřivá aneb oddána opilství. Povážlivé světlo na rodinný život v této zemi vrhá okolnost, že rodičové často prodávají svoje děti. V knize p. Parise nalezáme otištěno následující prohlášení: „Vzhledem k tomu, že já N. N. jsem chudý a mám několik dětí, že jsem měl špatnou sklizeň rýže, že musím platit mnoho daní a že mi lupiči uloupili moje voly, prohlašuji, že chci čínskému obchodníku Ha-thinovi prodat svou druhou dceru za sumu 10 piastrů. Bude mu náležeti, jakmile dostanu od něho peníze.“ O způsobu, kterak kněží a mandarini vydírají nebohý lid vypravuje p. Paris: „Kdyby ti, kdož se strany úřadů jsou vysláni na studijní cestu, vzali si občas práci a cestovali po nitru země a tázali se obyvatelů, jak se jim vede, zvěděli by, že vyjma celní území francouzské, nemůž plout žádná džunka (člun) mimo pagodu nebo sídlo mandarína, aniž by platila daň a toto poloúřední lupičství opakuje se několikrát, než se džunka dostane na širé moře. Obyvatelé na venkově jim poví, že r. 1884. museli zaplatit trojnásobnou daň: obyčejnou, pak válečnou daň a konečně daň za dobrý rok; že, když jich žeň slibuje třeba hojný výtěžek, sklídí často jen to, co jim je nutno k živobytí a že svoji zásobu rýže zahrabou do země, aby ji nemuseli vydat okresnímu mandarínu nebo jeho náměstku.“ Pan Paris podává dále zprávu o obřadu rovněž tajemném jak příšerném, jenž se týká kultu Annamců. Koná se každoročně v provincii Hung-hoa. Obřad ten pozůstává v tom, že každoročně vybere se z některé rodiny dívka šestnáctiletá, jež se má zasnoubit s Budhou. Šest neděl před obřadem opatruje se nebohá oběť s velkou péčí a vede se pak v osudný den slavnostně ozdobena do pagody, aby byla odevzdána Budhovi. Druhého dne ráno naleznou nebohou dívku v pagodě mrtvou a lidé si šeptají, že Budha si vzal její duši. „Já však, jsa méně lehkověrný,“ dokládá autor knihy, „myslím, že nebohá oběť bývá od bonzů kněží otrávena.“

* * *

Ve stínu pohanstva. Methoda, jaké užívá Číňan, aby vzkřísil člověka utopeného, oběšeného atd. tvoří zajímavý příspěvek k historii pověry obyvatelstva, jež se domnívá, že ve všech případech, kdy se člověk oběsil, může být opět vzkřísěn i když je tělo již stuhlé. Nejobyčejnější metoda jest následující: tělo nesmí být uříznuto, nýbrž podepřeno a provaz pozorně rozvázan. Tělo se pak položí zády na zem, s hlavou poněkud výše. Pak se paže a nohy pacientovi zlehka ohnou, někdo usedne za něho a drží jej pevně za vlasy. Po té se ruce natáhnou, ústí průdušky se uvolní a dvě osoby neustále pomocí rákosu foukají mu vzduch do uší a zároveň trou mu dlaní prsa. Krev z hřebene živého kuřete nakape se do nosu a sice u ženské do levé, u mužského do pravé dirky; u muže bere se také hřeben z kohouta a u ženy ze slepice. Číňan je přesvědčen, že tímto způsobem pacient okamžitě se vzkřísí. Třeba ležel člověk již celý den ve vodě mrtev, probudí se přece ihned k životu, vezme-li se hrouda hlíny z hlíněné stěny, roztluče se na prach a pacient položí se zády na ni, načež se pokryje celé tělo, vyjma oči a ústa rovněž hlinou — prach vodu vyssaje a utopenec opět obžive!

Obsah „Obrany víry“:

Vhodné odpovědi na námitky proti katolické víře nejčastěji pronášené. (Upravil M. V. Zahradnický. Pokračování.) — Kněz novinář. (Lidu vypravuje Konrád von Bolanden. Převodl volně Filip Šubrt. Pokračování.) — Febronie z Perštejna. Dějepisný obraz. (Napsal Alois Dostál. Pokračování.) — O tabáku a lotynce. — U babičky. (Napsal Antonín Plaček. Pokračování) — Drobnosti.

Předplatné budiž zasíláno přímo do administrace: Ostrovní ulice č. 1508—II.

Majitel vydavatel a nakladatel VÁCLAV KOTRBA, odpovědný redaktor PETR KOPAL.

Tiskem knihtiskárny Cyrillo-Methodějské (V. Kotrba.) v Praze.

OBRANA VÍRY.

Časopis věnovaný zájmům katolicko-politickým.

S přílohou: „Kalendář pro mrtvé a živé duše“ vždy 20. dne každého měsíce.

Vychází 5. a 20. každého měsíce. — Předplatné pro Prahu: celoročně 1 zl. 75 kr. čtvrtletně 45 kr. Poštou pro Prahu i venkov celoročně 2 zl., čtvrtletně 50 kr. Jednotlivá čísla po 8 kr. — Kdo předplatí na 5 výtisků, obdrží šestý nádavkem 5 výtisků prodává se v administraci za 30 kr., 20 za 1 zl. S přílohou „Kalendáře“ připlácí se ročně 1 zl. — Administrace v Cyr.-Met. knihtiskárně v Ostrovní ulici, kamž předplatné budíž zasíláno. — Redakce na Vyšehradě č. 69.

Vhodné odpovědi na námitky proti katolické víře nejčastěji pronášené.

Upravil M. V. Zahradnický.

IX. Dobrota Boží. (Pokračování.)

A skutečně vidíme-li takového zpupného a zarytého hříšníka neuchváceného pouze okamžitou vášní, jenž po celý život svůj ničeho jiného nepáše, než P. Boha strašně uráží, zvolati musíme z hloubi srdce svého, že tak dobrým býti jest možno jenom Bohu! A když se konečně takový nešťastník přece pozná a k Nejvyššímu obrátí, tu teprve otvírá se před námi celé moře dobroty a milosrdenství. Udělené odpuštění pak, hledíme-li na nekonečnou velebnost Odpuštějícího a na nejhlubší podlost toho, komu odpouští, jest bezměrným milosrdenstvím; hledíme-li pak na ty veliké a mnohé hříchy, které tak snadno odpouští, a na ty skromné slzy, s kterými se uspokojuje, uznati musíme nezměrnou lásku Jeho. Mnohé a bohaté dary, jež nepřátelům svým udílí, peklo, jež pod nohama jejich uzavírá, právo na život věčný, jež jim uděluje: jsou nekonečností lásky, nad kterou žasneme. A setrvá-li člověk dlouho v dobrém, pak ukáže se opět jedna z nejskvělejších velebností dobroty Boží. Nebo že tvorové neschopní vzpoury Bohu poddáni jsou, není nic velikého, oni ustupují pouze vyšší moci k tomu je nutící; že ale tvorové, kteří by se tomu opřítí mohli, Bohu samovolně se poddávají, ustavičně nejtěžší obtíže přemáhají, jež jim vašeň srdce a svět svým lichocentím v cestu klade: to jest vítězoslávou dobroty, krásy, líbeznosti, moci a milosti Boží. Setrvá-li naproti tomu člověk bezbožný ve zlém a zůstává-li v něm urputně až do své smrti, tu pak Bůh prokázav bezměrnou shovívavost, mírnost, milosrdenství a vyčerpav poklady strpení, milosti a lásky, zaskvěje se při soudě jeho svatostí a spravedlností svou, o které by svět bez dopuštění hříchu neměl nikdy ani ponětí. Mnohým arci napadá, že Pán Bůh někdy více slávy ze spravedlnosti své bere než ze svého milosrdenství; ale což může P. Bůh za to, že lidé, aby beztrestně hřešiti mohli, hlavy si lámou a proti všemu učení rozumu a víry se domýšlí, že P. Bůh jsa dobrotou a spravedlností, pravdou a milosrdenstvím, jest pouze dobrotivým?

Tím není ale řečeno, že by čest a slávu Boží s láskyplnou prozřetelností nad námi se nespojovala, neboť v tom právě jeví se dobrota Boží, že zlobu lidskou ku prospěchu člověka obrací. Písmo sv. líčí nám podrobně,

jak P. Bůh užil Assyrských, Chaldejských, Egyptských, Římanů jako spasi-
 telného trestu za pronevěru lidu israelského. A dějiny církevní dosvědčují
 také, jak P. Bůh užil divoké ukrutnosti Vandalů ku potrestání prostopáských
 Afrikanů, jak užil barbarstva Mahomedova za metlu zpronověřelých Řeků,
 a jak konečně za našeho věku Napoleon I jenom nástrojem byl, aby ztrestal
 lidstvo evropské nevražející tak prudce na církve sv. Mimo to užíval P. Bůh
 zloby bezbožných k duševnímu užitku spravedlivých. Zloba tyranů křesťany
 pronásledovavších sloužila ku většímu utvrzení u víře a ku slávě mučovníků.
 K objasnění tajemství sv. víry a k věhlasu sv. učitelů sloužila Mu bezbožnost
 kacířů, a jako P. Bůh každého dne zloby duchů pekelných k tomu obrací,
 aby vyvolené své v každé cnosti vycvičil, taktéž slouží pronásledování, ná-
 silí a jiné špatnosti zlých lidí k tomu, aby dobří lidé ve spravedlnosti setr-
 vali, ji hájili a konečně koruny blaženosti věčné dosáhli. Velice krásně praví
 o zlých sv. Augustin: „Nevěřte tomu, že by byli zlí nadarmo na světě, a že
 P. Bůh jimi ničeho dobrého nepůsobí; každý člověk zlý žije buď tak, že se
 lepší, anebo tak, že dobrý se ním poučuje a utvrzuje.“ Mimo to dovedl toho
 P. Bůh, že vyloučil z nastalého nepořádku vinu převyšující všechno zlo. vinu,
 o které církve sv. píše: „Ó šťastná vino, zjednavší nám dobro takové!“ Ne-
 třeba připomínati, že tím míněno jest tajemství nevyslovitelného vtělení se,
 které se stalo následkem hříchu prvotního. Abychom pochopili, jak velice
 toto dobro každé zlo převyšuje, nutno jest tomu porozuměti, jaké dobro sám
 v sobě jest Ježíš Kristus a Spasitel náš. Vtělení se, kterýmž poddává se
 nejsvětější člověčenství Kristovo nejsvětější Trojici, znamená smíření hříchu,
 znamená podstatné spojení člověčenství Kristova se Slovem Božím, znamená
 smilování, jež Kristus celým životem a smrtí svou jako oběť přinesl, jakož
 i přímluvu, kterou dle apoštola před Otcem svým stále přednáší. Vtělení se
 jest nám pramenem spásy, z něhož vyproudily se poklady světla, poznání
 a lásky, jichž bychom jinak nebyli mohli dosáti. Vtělení to jest zdrojem ne-
 beských milostí, hodnota dočasné oběti, divuplná síla svatosti i láska ospra-
 vedlňující a zbožnění člověka jimi zaručené. Statky to vznešené a vzácné,
 o nichž by objemné knihy napsati se daly. Představte si, že by nějaký oby-
 čejný soukromník odepřel úctu svou královské princezně a chtěje urážku tu
 odčiniti, dostavili by se před ní všickni knížata, panovníci a císařové všech
 zemí a nabízeli by jí se slzoucím okem a s nejponížejším ujišťováním vše-
 možné zadostučinění: nezdálo by se vám to dostatečnou náhradou za tu ode-
 přenou úctu? Ale to jest jen malicherné připodobnění k objasnění té vzne-
 šené hodnoty a zásluhy, toho svrchovaného zadostučinění a smilování, které
 Kristus Pán za naše hříchy podal. Jestliže by postačila jediná krůpěj krve
 této, jediný vzdech srdce tohoto, jediná slza oka tohoto, jediné slovo z úst
 těch, jediný pohled jeho k nebi usmířiti nekonečné zločiny lidské: čím více
 tedy působí ve směru tom všechna utrpení Krista Pána? Proč by byl tedy
 nemohl Bůh dopustiti hřích, příčinu to slávy Jeho a velikého dobra lidí?
 Ať se nad tím pohoršuje kdokoliv, že P. Bůh na světě tolik hříchů dopouští,
 tož jest se jen diviti tomu, že nám za hříchy ty tak veliké zadostučinění
 zjednal!

Proti právě řečenému obrací se ale mnozí a říkají: „P. Bůh měl ve
 své prozřetelnosti hledě ke člověku vše tak uspořádati, aby tento maje vůli
 svobodnou chráněn byl alespoň před každým hříchem. Mohl-li to P. Bůh
 učiniti, proč toho neučinil? Vždyť žádný otec nepodrobí dítě své zkoušce
 takové, o němž ví, že by v ní neobstálo; proč to nemůžeme říci i o Pánu
 Bohu?“ Proč? Protože by to bylo ďábelskou odvážlivostí, něco takového tvr-
 diti. Pravíte, že P. Bůh mohl sobě z dvojího vybrati: buď měl stvořiti člo-
 věka svobodné vůle, ale přece tak, aby samovolně nehřešil, anebo v takovém
 stavu, ve kterém by člověk svobody své zneužívaje hřešil. Tím byste ale
 chtěli P. Bohu nakazovati, aby vždy prvního způsobu volil, ale druhého nikdy
 voliti nesměl. Měl by tedy P. Bůh svobody proto pozbyti, aby člověk beze
 všeho nebezpečí svobody své užíval? Má tedy P. Bůh úmysl své jen proto

měnit, že nechce člověk těch prostředků užívat, jimiž tak bohatě nadán jest? Má být blaho člověka postaveno nad svobodu P. Boha, než řekl bych skoro nad blaho Jeho? Jakže? Každý člověk vzpouzí se a zuří, rozrušuje-li jen dost malá příhoda volnost jeho, kteréž obyčejně zneužívá jen k nespravedlnosti a k nevázanosti, a to by mělo být správné, Pána Boha ve svobodě obmezovati, toho velikého Boha, jenž řídí se nekonečnou moudrostí, jenž vládne nekonečnou spravedlností, spravuje se nekonečnou láskou, ba jenž sám jest spravedlností, moudrostí a láskou?

Ale otec nemůže přece dítě své vydat v nebezpečství? . . . Ustaňte! Zajisté slyšeli jste již častěji toto pošetilé porovnání a viděli jste jásání, jež bezbožníci nad náhledem tím projeví. Ano, P. Bůh jest Otcem, ba více než Otcem, ale proto nesmíme otcovských vlastností Jeho zneužívat k tomu, abychom se Mu rouhali. Nikdo není takovým otcem, jako jest P. Bůh. Proto nesmíme pokládati otcovství Boží za stejné s otcovstvím lidským, aniž smíme odvozovati z podmíněnosti otcovství lidského práva otcovství Božského.

Člověk jest skutečně otcem, ale není pánem, nebo děti jsou mu více jen svěřeným statkem a ne vlastnictvím, kdežto P. Bůh takovým Otcem jest, jenž spojuje s otcovstvím svým i neobmezenou vládu nad svými tvory. Jaký div, že Bůh toho dopustiti může, čeho člověku dopustiti nemožno. Člověk jest sice otcem, ale jeho prozřetelnost jest obmezená a krátkozraká. Naproti tomu P. Bůh prozřetelností svou účinkuje všestranně a čehož člověk nedovede, to může a spraví jedine P. Bůh. Ale především jest člověk otec přece jen tvorem, jemuž pro své vlastní blaho k tomu hleděti jest, aby čest Boží v dětech uražena nebyla a starati jest se mu o spásu dětí svých, jež by jinak v nebezpečí vydával.

P. Bůh ale jest Otcem od nikoho nezávislým a není Mu také třeba, aby cti své tím neb oným způsobem vyhledával, nebo Jemu jest možno i z největšího nepořádku hříchu vyvoditi skutky své všemocné dobroty. Pozemského otce s Otcem nebeským mohli bychom jen tenkrát porovnat, kdybychom porovnali mohli panování, prozřetelnost, moudrost člověka s právy, moudrostí, prozřetelností a nadvládou Boží.

(Dokončení.)

Možno-li, aby Kristus byl pouhým člověkem.

Uvažuje J. M.

Pramen nevěry má cosi příbuzného s pramenem živé víry. Neboť jako my křesťané věříme a vyznáváme nauky Kristovy jen proto, poněvadž věříme v Ježíše jakožto pravého Syna Božího, jenž se stal člověkem, aby nás vykoupil, tak zase nevěrci nevěří proto, že Ježíše neuznávají Synem Božím, že popírají jeho božství a považují jej za pouhého, byť i velice nadaného člověka.

Přejděmež tedy i my na ono stanovisko, z něhož nevěrci Krista posuzují, a vytkněme na Kristu některé vznešené vlastnosti, jimiž jako člověk se stkvěl a uvažujme, zdali možno, aby byl pouhým člověkem!

Královnou všech věd lidských jest filosofie. Zdaliž tedy při Ježíši setkáváme se s filosofií? Ovšem jest to otázka pouze „pro forma.“ Vždyť jinak ani nelze odpověděti, než že Ježíš byl filosofem. Neboť zakladatel jakéhokoli náboženství musí dlouho hloubati a přemýšleti, musí být filosofem; tím spíše zakladatel náboženství tak vznešeného, jakým jest náboženství křesťanské. My k tomu však dodáváme, že Ježíš byl největším všech filosofů. Nevystoupil ani před ním, ani po něm a nevystoupí ani v dobách příštích nikdy filosof s lepšími naukami, s hlubšími zásadami a vznešenějšími myšlenkami, než jaké chová v sobě víra Kristova.

Filosofové starověku proti Kristu jsou jakoby kmitavými bludičkami proti zářícímu slunci.

Střední věk pokročil znamenitě ve filosofii, ale jen z té příčiny, poněvadž vážil poklady ze studně nauk Kristových.

A tak zvaní filosofové posledních a zvláště našich dob? Ty bych přirovnal nejraději k neplodným vlkům na ovocném stromě. Jako tyto větvičky živí se mizou stromu plodného na ujmu jeho, krásné mají listí, ale plodu žádného nepřinášejí, tak i moderní myslitelé původně svou učenost a své vzdělání mají od církve křesťanské, od náboženství Kristova — jak sám racionalista Kant vyznal, říká: „Co novověká filosofie v sobě pravdy má, z křesťanství má“ — vznesli se vysoko, avšak jaký užitek má z nich lidstvo? O užítku sotva tu lze mluvit, naopak mnozí z nich jsou lidstvu a především církvi s velkou škodou.

A ti mužové zasvěcují přece celý život pouze tomuto oboru, kdežto Kristus podává nám svou filosofii jen jaksi nahodile ve svých kázáních, nikoli soustavně, nýbrž roztroušeně, nikoliv učenými, hledanými periodami, nýbrž prostými slovy. Ale v těch prostoučných, prajednoduchých slovech jaká se to skrývá hluboká, vzácná filosofie! To ukázal nám nejlépe sv. Tomáš Aquinský. To poznáme i my, když slova Ježíšova náležitě uvážíme a když se vynasnažíme dle možnosti vystihnouti vznešený v nich se skrývající význam.

Vizme na př. jednoduchou modlitbu Páně, které nás Ježíš naučil. Prostinká, na pohled nepatrná slova! Zahlubáme-li se však do úvahy o nich, tu octneme se v tajemné zahrádce a v té spatříme ony krásné kvítky již rozkvetlé, před jichž uzavřenými poupaty zastaviti se musili všichni filosofové, nemohouce vniknouti dále, t. j. otázky ony, při nichž všichni filosofové aspoň ve svém srdci doznati musili ono Sokratovo: „Vím, že nic nevím,“ otázky ony spatřujeme náhle rozluštěny jediným nepatrným slovem Ježíšovým.

První slova modlitby: „Otče náš, jenž jsi na nebesích,“ nás učí: Jest jakási všemohoucí bytost, jež pokynem svým řídí a spravuje celý vesmír; bytost ta jest plna neobmezené dobroty, tak že ji nazýváme svým otcem, jest všude přítomna a trůn její myslíme si na nebesích, poněvadž neznáme nic krásnějšího, nic velebnějšího a rozsáhlejšího nad blankytnou hvězdnou oblohu, jež nejlépe nám ukazuje velikost a vznešenost oné bytosti.

„Posvěť se jméno Tvé.“ Bytost božskou nedovedeme si nikterak představití, jen tolik si myslíme o ní, že jest souhrnem všech ctností ve stupni nejvyšším, jest nejvyšší svata, jest svatost sama. Aby projevila svou svatost, svou dobrotu stvořila svět a vše, co v něm. Svět má tedy býti důkazem svatosti Boha, lidstvo má svatost tu vyznávatí, jí se klaněti a přispívati k tomu, aby všude byla uznávána; člověk má totiž žíti tak, aby neurážel svatosti boží, nýbrž naopak svatým, řádným životem aby šířil její slávu.

Již úvaha tato snad postačí, abychom uznali, že Ježíš jest největším filosofem světa, a to tím spíše, poněvadž školy a systemy všech filosofů se mění a střídají, ale učení Ježíšovo trvá stejně beze změny, nejsouc už ani schopno lepšího zdokonalení. —

Kristus učil, byl tedy učitelem. My však tvrdíme, že byl učitelem nejlepším, jakého si jen mysliti můžeme.

Náš Komenský stal se světovým paedagogem a to hlavně z té příčiny, že za základní a nejdůležitější zásadu vyučování prohlásil názornost, kteréž před ním ještě nikdo neužil. Avšak tuto zásadu dávno a dávno před Komenským prováděl v praxi Kristus. Vizme jej, an učí zástupy lidí! Jsou to většinou prostí venkované, jež Kristus učí, lidé z nižších tříd, beze vsí vyšší vzdělanosti. Naproti tomu jak vznešené, dosud neslýchané, jak nesnadné k porozumění jsou věci, jimž Kristus učí! Největší záhady světové, nauky o Bohu, o stvoření světa, o účelu života lidského, nauky o nesmrtelnosti duše lidské, o životě pohrobném — věci to, při nichž zastavil se rozum největších a nejslavnějších filosofů římských i řeckých nemoha dále; ty věci tak nepochopitelné hlásá a vykládá Kristus lidem neučeným, nevzdělaným. Aby mu

tedy rozuměli a chápali vznešené pravdy, proto učí Kristus názorně. Nebeské učení své podává ve formě, obmezenému rozumu lidskému a malé chápavosti posluchačů svých přiměřené, abstraktní pojmy o Bohu, o nebi atd. takřka stělesňuje, aby tím lépe posluchači porozuměli; učí totiž všemu v podobenstvích. A lidé mu rozumějí, chápou vše a divíce se jeho moudrosti a učenosti sami doznávají, že nikdy žádný člověk nemluvil tak, jako on.

Docela jinakým však způsobem vystupuje Kristus s učením svým oproti vzdělaným a učeným farizeům a zákonníkům. Těm dokazuje zcela logicky přesvědčivými, rozumovými důvody své poslání a své učení.

Konečně pozorujme, s jak znamenitým výsledkem Kristus učí! Ve krátkých třech letech vyučil svým naukám po celé Palestině mnoho a mnoho učeníkův, ač všechny poměry byly mu nepříznivé. Neboť předně vyšší pravdy pro nevzdělaného, neučeného člověka již samy sebou nemají velké zajímavosti, a pak připomeňme si to záštiplné, ba zuřivé nepřátelství farizeův a vůbec všech sekt židovských proti učení Ježíšovu — a přece jdou neščíslní zástupové za Kristem a poslouchají upjatě jeho slova, jeho nauky.

Byl kdy před ním nebo po něm takový učitel?

Odpověď k otázce naší dává Klemens Alexandrinský (Stromata lib. VI. 18) těmito slovy: „Řeční filosofové našli posluchače jen u svých krajanův a ani těch nemohli úplně pro sebe získati. Plato stal se žákem Sokratovým, Xenokrates Platonovým, Theophrast Aristotelovým, Cleanthes Zenonovým. — Oněm filosofům bylo možno jen některé ze svých přívrženců přesvědčiti. Avšak slovo našeho Pána neobmezovalo se na hranice Judské, jako filosofie Řeků na zemi řeckou, proniklo svým přesvědčením celé národy, všechna místa a města a přivedlo množství těch, kteří je poslouchali, a to i mnoho filosofů ku pravdě.“

Ba lze nám říci, že nyní i nejprostší člověk z lidu jest pevně přesvědčen o věcech, nad nimiž si filosofové lámali hlavy.

A to vše způsobil Kristus svým učením, kteréž jest pro boháče jako pro chudáka, pro šťastného jako pro nešťastného, pro učence jako pro neučence. —

Kristus jest dále nejvznešenějším charakterem, jest dokonalým hrdinou, jakého bychom marně hledali i v nejbásničtějších dramatech, tím marněji ve skutečnosti.

Účelem celého života Kristova bylo: obnoviti tvářnost země, pohanství proměnit v křesťanství. Nebyla to pouze civilisace barbarských národů, nebyla to snaha skloniti národy pod zákony, které by divoké mravy jich upoutaly, ale nejhrubší pověru a nejhanebnější nepořádky ponechávaly, nýbrž Kristu jednalo se o to, aby člověka ze základův obnovil, jeho ideje o Bohu objasnil, zlo u kořenu podřal, srdce napravil, všem bludům a nepravostem válku vypověděl a uprostřed bezbožického světa svět nový stvořil. Kristus chtěl lidstvo uvést v blahobyť opravdovou, trvalou.

Onť byl největším lidumilem. Nikomu ani v nejmenším neuškodil, všude všem dobrodiní konal, nešťastným skýtal úlevu, zarmouceným útěchu, hříšníkům milost k pokání. Z lásky k lidstvu žil, z lásky k lidstvu trpěl, z lásky k lidstvu umřel. Ale ta idea, pro kterou umřel, neumřela s ním, nýbrž uskutečnila se a přinesla lidstvu štěstí, blahobyť, spásu.

Tak vznešeného a dokonalého hrdinu nevyhlídala dosud ani nejbujnější fantasie básnická, jakým byl Kristus ve skutečnosti.

Ale pohledme ještě jednou na jeho život!

Kristus jest idealem člověka. Jeho život — toť vzor dokonalosti, toť svatě bohulibé dílo, dílo poslušnosti (Řím. V. 18.). Ježíš jest věru pravzor ctnosti, k Bohu směřující a na zemi bojující a vítězíci nade všemi bolestmi a pokušeními pozemskými, pravzor ctnosti oblečené v roucho nejčistší pokory, jaké kromě křesťanství nikde není. I nevěrec Rousseau (Emil IV.) podivuje se této vznešenosti Kristovy slovy: „Vyznávám, že velebnost písem sv. ve mně podivení vzbuzuje a svatost evangelí k srdci mi mluví. — Vizte knihy filosofů se vším jich pompem, jak nepatrnými jsou vedle oněch.“

Co hlásal, to v žití svém uváděl ve skutek. Moudrost jest na jeho rtech, jako nevinnost v jeho činech. Jsa vznešený ve své prostotě učí bez pýchy, nemluví ve jménu svém, nýbrž ve jménu Toho, který jej poslal.

Svatost života Ježíšova a krása nauk jeho nám už samy dosvědčují cosi nevýslovně vznešeného, cosi nebeského, cosi božského.

Jestli jsme se dříve ptali: Který filosof dovedl tak mluvit, tak učit jako Kristus? tážeme se nyní tím důrazněji: Který filosof dovedl tak žít zcela dle svého učení jako Kristus?

Jako každé jeho slovo jest vzácnou pravdou, tak každý čin jeho jest vzorem. — Aristoteles a Plato dovedli snad vyučovati žáky, nabyli třebaš moci a úcty ve starších i novějších školách filosofických; avšak nalezáme jejich nauky v žití jejich potvrzeny? Jsou oni vzorem dokonalosti?

Život Ježíše Krista však jest živou naukou.

Byli před Kristem v rozličných stoletích muži, vynikající talentem, učestností, uměním, byli slavní dobyvatelé, zákonodárci, filosofové, básníci, řečníci (Solon, Lykurg, Plato, Sokrates, Sophokles, Demosthenes — Numa, Scipio, Cato, Varro, Vergil, Cicero a j. v.) — svět však zůstal přes to přese všecko v pohanství a ve špatných mravech.

Naproti tomu Kristus bludy světa pohanského zničil a podal za ně nebeskou pravdu; ve světě pohanském vzbudil nového ducha který pohanstvo obrátil — ukázal totiž svatý život.

Byli zákonodárci, hrdinové, mudrci — byli však činni pouze v jednom městě, v jednom kraji, v jednom národě a založili blahobyt vlastní obyčejně na neštěstí, na záhubě jiných lidí. Kristus však pojal celý svět ve svou blahodatnou církev a tu založil v pokoji, beze zbraní, bez krveprolití, bez bouře.

* * *

Posoudili jsme tedy stručně Ježíše se stanoviska nevěrců t. j. nepřihlízejíce k zázrakům, které konal, k messiánským proroctvím, jež se do slova vyplnila v žití a působení jeho, a k četným ostatním důkazům božství Kristova, vytkli jsme na něm jen některé vlastnosti a výtečnosti a shledali jsme, že Kristus všemi dobrými vlastnostmi vy-oko vyniká nad všechny i ty nejslavenější a největší osoby historické.

Totéž dovozuje Brandl ve své „Kritické úvaze“ proti Alfonsu Šťastnému těmito slovy: „Kristus vyvýšen jest nade vše nízké a sprosté; kdo takovou povahu pojímati chce, ten především musí se takřka ponořiti v ty vlastnosti její, které jí nad obyčejný, sprostý život vznesly. Zevnější postavení a vnitřní síla Krista jsou tak zvláštní, že v celé historii nenalezáme osobnosti, která by k němu jen z daleka přirovnati se dala. Všichni velikáni historie mají podobné sobě historické: Alexandr, Caesar, Perikles, Aristides, Pythagoras, Platon atd. nestojí o sobě, nýbrž jsou v historii mužové, kteří jimi podobni jsou; avšak před Kristem nebyl žádou, kterýž by jemu rovnati se dal a po něm nepřišel dosud žádný, jenž by jemu po boku staven býti mohl. Veřejný život, který tolika změnám podroben jest, při žádné historické osobnosti nevyvinul se z jedné čisté myšlénky tak jako při Kristu a žádou nešla po cíli svém s takovou důsledností jako on; odtud pochází ona vniterná srovnalost, nezměnitelnost, a pevnost v povaze jeho.“

A právě tato ojedinelost Kristova v celé historii, tato vyvýšenost jeho nade všemi ostatními lidmi nám již sama sebou dokazuje, že není možné, aby Kristus byl pouhým člověkem, nýbrž že jest jistě něco více než člověk.

U b a b i č k y.

Napsal Antonín Plaček.

(Dokončení.)

„Inu, což bych vám to, pane Průšo, zapírala. Mám čistých 10.000 zl. uložených a dvorec též za něco stojí. Jsem však ještě mladá, jak jste sám prve podotknul a vyvdám-li Lidušku, ostanu sama jako kůl v plotě. Nemohu tudíž Lidušce krom 5000 zl. ničím jiným přispěti. Musím pamatovat nejprvé na sebe a vdám-li se —“

„Oho, vy žertujete, panímámo. s takovým pakatelem neodbudete snad dceru svého dítěte,“ vmísil se do řeči Bohuslav. „To arcíť potřebuji daleko více!“

„Ostatně jsem též velkou dlužnicí Vojtkovi, neboť jen jeho přičinlivostí vzrostlo moje jmění, a abych se mu odměnila, podám mu svou ruku i se dvorcem. Nesmím tudíž vnučce všecko najednou dáti.“

„Co — žel! Zbláznila jste se, Kudrsko! Snad byste si nevzala toho mladíka? Haha, kdybyste si vzala mne, učinila byste zajisté lépe. Haha, hleďte babu!“

A popadnuv klobouk ubíhal ze dveří.

Bohuslav se též poklonil Růženě a pravil úsměšně:

„Mnoho štěstí k mladému manželí. Však mne to stálo nadlidské přemáhání, nežli jsem v plán otcův svolil. Nechte si vaši hloupou holku!“ A práskl dveřmi a ubíhal za starým.

Liduška seděla ve vedlejší pokojíku, a slyšela celou rozmluvu, již byl Průša s babičkou vedl. Plna očekávání, jak asi námluvy dopadnou, seděla zde, ani nedýchajíc, jen aby vše do podrobná věděla a slyšela, tudíž i závěrečnou řeč mladého Průšy. Nyní se dozvěděla z úst samého Bohuslava úplnou pravdu a uvěřila babičce, již v duchu odprošovala. Hanbila se, že uvěřila licoměrníku, který si s nejsvětějšími city jejími tak krutě zahrával a děkovala náhodě, že se pravdy dověděla. Avšak co nyní — babička a Vojtík — Bože, to nesnese — a jako by liticemi štvána, vyběhla na zahradu, kde pod stinnou jabloní seděl Vojtík, maje hlavu v ruce podepřenou. Vzdychl sobě právě když Lidunka se k jabloni blížila. Tato se ulekla vidíc Vojtíka smutného pod stromem seděti. Přiskočila rychle k němu a ptala se: „Je to pravda, Vojtíku, že si budeš bráti babičku, pověz svatou pravdu —!“

Vojtík na ni s úžasem pohlédl, bylo mu, jako by všechna neštěstí jej byla opustila, a on ji chopil za ruce a zvolal: „Nikoliv, ani celý svět mne k tomu nedostane, bych si babičku vzal, vždyť miluji jedině tebe, moje zlatá, o rci, miluješ mě též? —“

Lidunka se silně zarděla a oddechnouc sobě, pravila:

„Mlč, nezapírej, Vojtíku! Slyšela jsem to na vlastní uši, když babička to starému Průšovi vypravovala.“

Zamilovaný jinoch sevřel těsně Lidunky ruce a zvolal: „Ani veškeré poklady celého světa nejsou mi tak milé, jako ty, děvenko moje, o rci jen, rci, miluješ mne? Teď nastal krutý boj v duši Liduncině. Davší výhost úplně nevěrnému Bohuslavovi věnovala v okamžiku celý zápal lásky své Vojtkovi, kterého před Bohuslavem tak ráda kolem viděla. V té chvíli rozpomenula se v myslí letem ptáka na chování se Vojtkovo k ní po ten celý čas a zase na to, kterak ona nevšímavostí svou jeho šlechetné, dobré srdce zarmucovala. Popatřila mu do očí a viděla v nich jen upřímnost a věrnou lásku. Ptala se sama sebe mžikem, zdaž i ona cítí lásku k němu, a duše jí odpověděla: ovšem že cítíš, a cítila's již dříve, aniž jsi to pozorovala, ale licoměrnost Průšova tě zaslepovala. Jen rozhodni se pro Vojtíka, budeš s ním šťastna, je to vůle Boží, aby se tak stalo, volalo k ní zase vědomí. A všecky ty city

lásky, jež dříve a teď pro Vojtíka chovala, spojily se v mohutný celek, a ten celým nárazem opanoval zrazené srdce její. A již zabouřilo čisté srdce její pro jinocha stejné duše, a to tím více, ana viděla, že mu křivdila, že dala ošemetníku před ním přednost. Proto tím spíše chtěla napravití svoji chybu . . . svoji rukou. Vždyť jí to hlas svědomí schvaloval

Tento duševní boj proboujvala Lidunka v několika okamžicích Výsledek jeho byl utěšený, ač vzhledem k ostatnímu nejméně očekávaný. Ale jsou záhady srdce, jež se při řídkých jen případech rozlušťují, a tak bylo i u Lidunky.

A tak Lidunka vřelou lásku cítíc v čisté duši své, zcela upřímně a vážně k Vojtíkovi vydechla slůvko ano, jež krom něho nikdo jiný nezaslechl.

I zajásal šťastný Vojtík hlasitě a zvolal: „Neboj se, nevezmu si babičku, koupíme si malý stateček, vždyť mám hezkých pár zlatých uhospořávaných, jež mi babička ukládala a budeme hospodařiti pro sebe —.“

„Tak se mi to líbí, děti,“ ozval se za nimi hlas a milenci se rychle otočili, spatřili usměvavou tvář babičky, která blažeností celá zářila. „Zlých hostův i ženichů jsme se chvála Pánu Bohu zbavili, budeme však přece ve dvorci hlučnou svatbu slaviti a připijeme si na zdraví mladých snoubencův. Dvorec i se vši úsporou náleží od dneška vám a já budu u vás žíti na výminku; jste s tím spokojeni?“ A milenci jeden přes druhého odpovídali: „Ó! zlatá babičko, zůstaňte až do smrti vlastníci dvorce a nechte nás, bychom pod dozorem vaším pracovali, a takto až do smrti byli — u babičky.“

Než babička k nim pravila: „Milé děti, na něco nesmíme dnes ještě zapomenouti, záležitost tato stála mne nemalého namáhání, a já bych ji nikdy nebyla vykonala vlastními silami, kdyby mi nebyla pomohla příměluva Rodičky Boží, kterou jsem jako vždy tak i tentokrát zvláště modlitbou sv. růžence vyzývala. Vidím v tom všem zřejmě pomoc Královny svatého růžence, Již se musíme nějak za tuto milost odměniti. A proto myslím, že by bylo nejlépe, kdybychom zakoupili krásnou sochu Panny Marie Růžencové, na kterou bychom již doložili, a dali ji do Pacovského kostelíčka, kde ještě sochy Panny Marie Růžencové nemají. Tím způsobem se nejlépe spanilé Matičce Boží odměníme a její úctu rozmnožíme. Souhlasíte se mnou děti?“

„Úplně, drahá babičko, koupíme krásnou sochu, nechť již stojí více, budeme míti aspoň v Pacovském kostele památku na svoji svatbu, a Rodička Boží nás snad také neopustí. První však růženec před tou sochou Rodičky Boží růžencové, jakmile jen přivežena bude a postavena, pomodlíme se nábožně — za naši drahou babičku . . .!“ zvolala Liduška s Vojtíkem téměř jednohlasně a vřelým políbením radostí slzící babičky stvrdili pravdivost svých slov

Jací jsou vojínové, kteří chodí ke zpovědi a ke sv. přijímání? *)

Po bitvě u * * * (psal mi jistý generál), po které země vzdychala pod tíží těl mrtvých, v níž proudy krve tekly se všech stran, zpozoroval jsem raněného vojína, který ještě dýchal a který velice byl podoben osobě drahé srdci mému; ještě více však mne překvapilo, že držel ve slabnoucích rukou malý, měděný křížek, kterýž tiskl ke rtům, kolem nichž nakreslen byl již úsměv pokoje. Jinoch tento měl v sobě cosi andělského; jeho oči hasnouce

*) Ukázka z knihy: „Křesťan Nejsv. Svátostí posvěcený“, sepsal A. Henry, jejíž překlad dle 3. vydání francouzského originalu k tisku upravuje Vojtěch Kameš, kaplan v Ledči.

upíraly se k nebi a když jsem se k němu přiblížil, slyšel jsem dosti zřetelně, jak prouáší sv. jména Ježíš, Maria a jak mluví o své matce. Dal jsem zavolat lékaře, který prohlédnuv rány, dával mi znamení, že tu není žádné pomoci. Skutečně skonal za několik okamžiků. Smrt nikterak nezničila jeho krásy; půvabný byl jeho bledý a skrvácený obličej a krásné, světlé až krví i prachem potřísněné vlasy jako by pokrývaly čelo anděla. Čtnost i po smrti uchová tělu, jež oživovala, stopy svého božského původu. V jeho oděvu našli jsme růženec a malou modlitební knížku, v níž měl několik obrázkův a nedokončený list, jež chovám jako poklad; nemohl jsem se ubrániti, ještě na bojišti skropil jsem jej slzami. Zní takto:

„Nermuť se, moje dobrá matičko, mám se dobře a modlím se k Bohu za tebe, za své bratry i za své sestřičky: neměj starosti o mé chování, představení moji jsou se mnou spokojeni. Ne, ne, moje dobrá, moje drahá matičko, nikdy nebudeš stydět se za svého Eduarda. on se nikdy s pomocí milosti Boží svým povinností nezpronevří. Před několika dny byl jsem tak šťasten, že mohl jsem jíti ku zpovědi a ke sv. přijímání v L . . . , kde zdržel se pluk náš tři dny. Dobrý farář toho místa mluvil na štěstí velmi dobře francouzsky; posloužil mi s velikou láskou

Někteří kamarádi, kteří věděli, že jsem byl u zpovědi a u sv. přijímání, chtěli se mi vysmívati a dali mi několik přezdívek; odpověděl jsem jim, aby mne posuzovali v den bitvy u prostřed válečného nebezpečství. Ostatně, moje dobrá matičko, vždyť se posmívali lidé i Ježíši Kristu, a zdaž nemám býti velice šťastným, že jsem mu v tom podoben a že trpím pro něho? Ach, zdá se mi, jako bych ještě slyšel nebožtíka dobrého otce našeho, když po boku tvém seděl, obklopen všemi dětmi svými, které tlačily se kolem vás obou, jak často nám opakoval, že jest sladko všecko trpěti tomu, kdo miluje Ježíše; že všecko přichází nám milým, když se jedná o získání slávy, která nikdy nebude míti konce, aneb o uchránění se trestů, které trvají budou věčně. Chceš vždycky dozvědět se, odkud bylo těch osmdesát franků, které jsem ti před několika měsíci poslal. Nuže dobře, matičko, povím ti to tedy s tou podmínkou, že nebudeš se na mne hněvati.

Pamatuješ se, že toho dne, kdy musil jsem se vyrvati z objetí tvého i bratrův a sester svých, kteří plakali kolem mne a drželi se zrovna jako ty mého oděvu, by zdrželi ten odchod, který i mne skličoval a srdce mi rozdíral, že chtěl mi tenkrát každý z vás něco dáti. Karel vnutil mi malý stříbrný pohár, který dostal od své kmotry; a ty, ty's dávala mi hodinky našeho nebožtíka otce, abych je prodal, kdybych někdy měl bídu. Myslel jsem, že by to bylo ukrutností, kdybych vám to odepřel; vzal jsem i hračku od malé Eufémie, bych ji upokojil. Dobře! Matičko, když jsem se dozvěděl, že Ludvík a Hypolit těžce byli nemocni, pomyslel jsem, v jakých asi jsi nesnázích s tak četnou rodinou při tak skrovném majetku, i prodal jsem malý pohár a hodinky a obnos stržený za ně jsem ti poslal. Netajím se s tím, matinko, že jsem se těžko rozloučil s hodinkami, vždyť náležely otcí, jehož vždycky ještě oplakávám. Povím ti též, že jsem druhého dne po prodeji šel hodinu cesty, bych je ještě jednou spatřil, bych je přitiskl ku svému srdci, bych je políbil naposledy; byl tím velice překvapen ten německý pastor, který je koupil. Ale myšlénka, že peníze, které jsem obdržel, uleví nejmilejší matičce, mne

Zde končí list toho anděla, kterému smrt zabránila dokončiti jej. Skropil jsem jej slzami a když jsme pohřbili toho mladého Francouze pod zeleným drnem na úpatí pahorku, byl jsem šťasten, že mohl jsem na nízký jeho hrob postavití kříž, který jsem sám z větví zde rostoucího dubu zhotovil.

Baron de Géraumb: Listy k Eugenovi.

Febronie z Perštejna.

Dějepisný obraz.

Napsal Alois Dostál.

(Pokračování.)

V.

„Zde jsem čekávala,“ ukazovala Madlenka Václavovi na záspi místo, kde stávala a do neurčita hleděla.

„A doufala jsi, že se navrátím?“

„Prosila jsem za to Boha.“

Myška vešel do domu Kovářčina, když se byl s domácími potěšil.

„Ani jsme ti, Václave, nepoděkovali, že jsi nás zachránil,“ řekla Kovářka, když junáku ruku podávala. „Do smrti ti budeme za to vděčni.“

„To byla moje povinnost. Ani těch neblahých dob nepřipomínejte dnešního dne,“ bránil se Myška.

„A přece musím, tak mnoho se změnilo. Byla jsem bohata, měli jsme pěkné jmění a teď všechno téměř rozprášeno. Václave, nenutíme tě, bys u nás zůstal. Slyšela jsem, že tě čeká krásná budoucnost. Tak vznešená a mocná paní se tebe ujala!“

„Už jsem prost všech závazků. Vrátím se k řemeslu.“

„Své štěstí si nenech, Václave. Těžký bude při řemesle začátek. Nemáme peněz, stavy rozbity, ani tvůj otec už nedělá. Nevím, zdali se uchytíme.“

Kovářka umlkla a Václav neodpovídal. Mluví pravdu. Otec nepracuje, není vlny, není nástrojů, není peněz. Řemesla hynou. Také se o tom Myška zmínil.

„A na zámku máš výborné místo. Takový šat, jaký máš, nemůže si nyní u nás nikdo poříditi. A paní Febronie jest paní milostivou. Udělá tě úředníkem.“

„A Madlenka by na mne nečekala.“

„Ani by nemohla pak pomysleti na tebe. Vrátí ti ráda slovo k tvému blahu.“

Pohlédli na Madlenku. Seděla u okna a tiše plakala.

„Ne, ne, já od Madlenky neupustím.“

„Pak tě čeká nouze, pak budeš nucen zápasiti s bídou, která se na nás odevšad šklebí, když si nemůžeme pomoci.“

Opět chvíli váhal Václav, pak pohodil hlavou a rozhodl se.

„Už jsem to také paní Febronii slíbil, že si Madlenku vezmu. Mám zdravé ruce, budeme pracovati a užijeme se.“

„Ráda tě přijmu za syna, ale napřed jsem ti všechno pověděla, bys pak nenaříkal. Teď víš, co máš dělati. Rozhodni se.“

„Rozhodnul jsem se dávno. Vystoupím ze služby a vezmu si Madlenku.“

Václav přistoupil k dívce a podal jí ruku. Teď se Madlenka smála a matka slzela. Obdivovala velikou lásku těchto mladých lidí. Madlenka by byla přišla pro Václava o rozum a Myška k vůli ní opouští pěkné místo a v boj se chce pustiti s nejistou budoucností.

V tom vešel soused Myška.

„Však jsem dobře věděl, kde tě mám hledati. Sotva se doma ohlédl a už jde na návštěvu.“

Kovářka i dcera udiveně poslouchaly. Ve slovech sousedových bylo znáti přísnost a opravdovost.

„Sedněte si, sousede,“ zvala Kovářka.

„Děkuji, půjdeme. Přišlo k nám několik známých, aby spatřili u posledního našeho panaše,“ usmál se Myška. „Chcete-li, pojedte s námi.“

„Děkujeme, zůstaneme jako obyčejně doma,“ řekla vdova.

Když oba Myškové odešli, Kovářka se chvíli dívala na dvéře strnule. Byl by se tak soused změnil ruky obratem? Je to možno, že včera ještě pln laskavosti, dnes přísně vybízí syna, by domů šel?

Vdova rozvážně zavrtěla hlavou.

„Něco v tom vězí.“

Zatím Václav vypravoval sousedům, co se s ním dělo, kde byl, s kým bojoval, kudy vojsko táblo a jak byl po válce propuštěn. Měšťané udiveně naslouchali, co všechno Václav za krátkou dobu prodělal.

„Pak jsem se dověděl, že paní Febronie Solnické panství koupila a že sem co nejdříve pojede. Nabídl jsem jí služby jako žoldněř a vůdce. Po válce není ještě na cestách bezpečno. Problásl jsem se, že jsem solnický rodák a byl jsem hned přijat.“

„Ku svému štěstí.“

„Paní Febronie je z míry hodnou vrchností. Ale dlouho tady nevydrží. Krajina se jí nelíbí. Všechno všudy pusto a prázdno. Lidu bude nakloněna a prosíme Boba nyní, aby tady hodně dlouho potrvála.“

„Ty pak jsi teď pěkně zaopatřen,“ řekl radní Lukáš.

„Vystoupím ze služby. Paní mne nebude potřebovati. Propustí i starší žoldněře.“

„Ale tebe má v lásce.“

„Vystoupím sám; chci zase dělati řemeslo. Dost jsme se naválcili, světem natoulali a nazaháleli; teď se musíme zase vrátiti ku klidné práci.“

„Jenom kdybychom se mohli sebrati, pak by to zase pořádně šlo. Ale ani neodbýváme trhy. Naše privilegia jsou v popeli. Nemáme úvěr a na vesnicích také je dosud tak zle, že nikdo na sebe nekupuje.“

„Však milostivá paní ve všem zjedná ulehčení a podporu,“ těšil Václav.

„Kdybys zůstal v její službě, často bys měl příležitost přimluviti se za nás. Již snad to na paní dobře působilo, že jsi nás dobře odporučil, o nás mluvil. Proto v zájmu obce prosíme tě, bys zůstal u paní Febronie ve službě a tím nám dobré prokazoval služby,“ žádal radní Lukáš a druzí horlivě přisvědčovali.

„Také jsem to tak myslil,“ přidal se Myška starší. „Paní Febronie má Václava v lásce a k vůli němu nám mnoho udělá.“

„Celé město i s okolím ti bude blahorečiti.“

Václav tiše poslouchal. Musil uznati pravdu slov Lukášových. U paní Febronie by mnoho zmohl.

„Již zítra chceme prositi za obnovení privilegií.“

„A jeden výroční trh aby nám přidala.“

„Školu do pořádku uvedla.“

„Také z vesnic přijdou robotníci, by jim bylo sleveno na robotách.“

I jiná pronášena přání. soukromého i obecného blaha se týkající.

„K tomu všemu potřebujeme přimluvce mocného, který by paní Febronii všechno náležitě vylíčil, odůvodnil a za nás poprosil. Ty znáš všechny poměry náležitě a paní na tvoji prosbu mnoho dá. Musíš tedy zůstat na zámečku.“

„Ovšem že musí,“ dotvrzoval Myška. „Nevděku by se dopustil na obci i samém sobě. Takové místo opustiti! Může nám pomoci a sobě zabezpečiti klidnou budoucnost.“

Tak a podobně doléhali na Václava, by zůstal na zámku a službu neopouštěl.

Když se sousedé rozešli, mladý Myška nevydržel doma. Vyšel na procházku. Měsíc jasně svítil a také ve všech oknech blýskalo světlo. Měšťané dosud s radostí vzpomínali na slavnost.

Myška šel na náměstí, kde dosud stáli lidé ve skupinách a horlivě rozmlouvali. Zaslechl svoje jméno a zastavil se.

„Udělal veliké štěstí ve světě. Jednou může býti derektorem na panství.“

„Pak by tak neutiskoval robotníky.“

„Kdo ví, jak by se vydařil. Domáci bývají horší cizinců.“

Myška dále neposlouchal. Musil se usmáti, čím ho udělali a zlobil se, jak mu nedůvěrují. Snad mají k tomu příčinu a nevděku se dočkali na některém domácím úředníku panském.

Ale Václav by dokázal, že se mylí, že by nezpyšněl.

Zašel až před zámek. Několik oken bylo osvětleno. Na dvoře přecházela čeládka. U vchodu visela lampa. Ještě chvíli bloudil městem, až zašel do ulice, kde stál rodný domek a naproti chalupy Kovářčina. Václav vzpomněl si na všechno a v hlavě mu počalo vířiti. Madlence dal čestné slovo a teď by nesplnil, co slíbil? I Febronie zná jeho nevěstu.

Jak by se před spravedlivou paní omluvil?

A otec má také pravdu. Jako panoš zámecký by mohl mnoho prospěti rodákům svojí přímluvou.

„Co dělají?“

U Kovářů vrzla dvířka a na zápraží se objevila Madlenka.

Václav ustoupil do stínu a díval se na milovanou dívku.

Patřila k nebesům, hledala snad svoji hvězdičku. Sepjala ruce. Snad se modlí.

Tuto bytosť nesmí opustiti, bytosť tak šlechetnou a láskyplnou. Byl rozhodnut.

Vystoupil ze stínu a přistoupil k Madlence.

„Nechod sem, Václave, otec tomu nechce.“

„Jenom tak mráček přešel čelem jeho.“

„Mnohem více prospěješ našemu zbědovanému kraji, když se za nás u vznešené paní přimluvíš. Má tě v lásce a udělá na tvoji přímluvu mnoho.“

„Kdo ti to řekl?“

„Už toho je plné město. Matka to zaslechla a donesla. Vinili by mne, že jsem tě strhla z výborné dráhy, že jsem městu a okolí u paní Febronie přimlouvec odloudila. Mám také na srdci blaho nás všech, proto ti vracím slovo a propouštím tě.“

Madlenka podala Václavovi ruku.

„Šlechetná dívko!“

„Odejdi domů, dnes jsme se viděli zde naposledy. Udělejme tuto oběť pro blaho českého kraje. Přimlouvej se za nás, upozorňuj paní velitelku na to, čeho se nám nedostává, popros ji, by se ujala ztýraných a zuboželých.“

„A na sebe zapomínáš.“

„Blaho obce bude i blahem mým.“

„Všechno řeknu paní Febronii, za všechno poprosím. Ona jenom může pomoci našemu městu, našemu okolí a nám oběma. Buď s Bohem!“

Václav rychle odešel a Madlenka si musila přiložiti ruku na srdce, aby se jí nerozskočilo. (Dokonč.)

K n ě z n o v i n á ě .

Lidu vypravuje Konrád von Bolanden. Převcdl volně

Filip Šubrt.

(Pokračování.)

„Kněžstvo nemělo nikdy žezla, nýbrž pastýřskou hůl, kterou obdrželo nikoli z rukou světských mocnářů, ale z rukou Syna Božího,“ pravil Bohuslav, „O té tmě duchovní ve středověku nejlépe svědčí velkolepé stavby, které umění provedlo a Bohu zasvětilo, stavby, na jakých pokročilá doba nová teprve hádá i hledá pravidla krásy. Takových stop bylo by o hezkých pár tisíc

větší počet, kdyby lidé od církve odtržení byli jich nezbořili, byli nepřerušili díla zdárného vychování národů ve škole církve. O tmách středověku svědčí university, které založila a které s bídou udržel věk nový, od církve odcizený. Říše, které církve vytvořila a korunami s křížem posvětila, vydržely bez děl a rozpočtů vojenských na miliardy se páčících staletí mnohá — v říších těch pak, pokud žezlo světské nelámalo berly pastýřské, nebylo nevolnictví a poroby, ale mizela pouta otrocká. Když pak nastal ten požehnaný nový věk, když berla byla zapuzena nebo podrobena žezlu — co vidíme? S novým duchem, duchem vzpoury proti církvi rostou nová pouta, nová břemena, přetvořují se říše, ale ani jedna ještě nepodala důkazu, kterak přemůže a v pořádek uvede teu zmatek, jenž nastane, až národové Kristu odcizení budou volati: „Zádných břemen víc!“ — Víím, že báchorka o tmě středověké je vymyšlena, by těšila všecky, kdo neradi vidí národy víře oddané. A co se týče toho slavného ducha nové doby, dá se dobře jeho cena odhadovati po ovoci jeho. Ovoce to jsou pak sebevraždy již i mezi dětmi se vyskytující, jest mravů zvlčení a prázdnota vyššího vzletu a snahy, kteréžto prázdnoty přibývá právě tolik, kolik ubývá náboženského života. Jmenoval jste, pane archiváři, svobodomyslné novinářstvo jakýmsi vojskem ducha nové doby. Jmenoval jste je tak zcela právem. Novinářstvo toto horlivě a velice obratně pracuje, aby mezi lidem ubývalo víry, aby život národa odpoután byl od náboženství, aby každý věděl — totiž věřil, že zákon mravný, od církve hlásaný, nikoho neváže, že každý smí užívati, nač tělo a kapsa stačí. V brožurkách, časopisech, románech podává se lidu, co prý věda vyzkoumala, jen aby se mu odňala všecka naděje, všecka důvěra v budoucí, věčné odměňující a trestající soud. Co dále vyrostete ze semena, které to novinářstvo rozsévá? Lid bez mravů je lid chabý, a hlavně mládež o mravy přivedená je dobrý nástroj v rukou odpůrců všelikého řádu. Přibývá snad čistých mravů, kde kvete setba svobodomyslného novinářstva?“

Rolník u vedlejšího stolu na souhlas pokyvoval hlavou. Poslouchal pozorně tyto ostré řeči, pohlížeje truchlivě na Jeníka, který zatím byl usnul, položiv si hlavu na ruce.

„Ano, pánové, nebezpečí je skutečně hrozné, zkáza šíří se jako mor. Duch času víře nepřátelský nehnízdí dnes pouze ve hlavách několika učenců, není dnes jenom podílem tajných společností, které si obraly za úlohu vyvrátiti víru, poraziti církve. Duch časový se nyní neskrývá, vtělil se a chodí veřejně po ulicích, hledí se dostat do každé vesnice, hledí zasévatí své símě do každého srdce. Jeho rozsévatelem jest novinářstvo svobodomyslné. Není lidí sebe nepatrnějších, není skoro dítěte, aby bylo bezpečno před prachem toho semene, aby bylo jisto, že si odněkud nedonese domů zárodek pochybností, sebraný buďto čtením nedobře ukrytého listu novin, anebo řečí některého žvanila. Syn doma dobře vedený sotva se octne ve světě, snadno se stává obětí nevěry.“

Horlivě přisvědčoval rolník u vedlejšího stolu.

„Skutečná pravda!“ bručel pro sebe.

Také jeho žena svědčila, oba pak tím horlivěji poslouchali.

„Větší díl takových lidí nepřišel o víru svým bádáním a přemýšlením, přišli skoro vesměs o víru právě tak, jako se zdraví kazí zkaženým vzduchem, kde plno jest jemného, ale zhojbného jedu otravujících zárodkův. Zlé příklady bezbožné řeči jsou ty jedy. Člověk až potud věřící dýchá je do sebe v dávkách napohled nepatrných a naednou ani neví jak — a stal se nevěrcem. Čím zameziti toto nebezpečí? Čím se zachrániti? Nechci-li mluviti o působení církevním vůbec — tedy zvláště dobrými novinami, které by byly ochrankyněmi křesťanského mravu, hajitelkami pravdy, které by káraly lež a bezbožnost. Proto jsem se jal vydávati svého „Buditele duší,“ nemilého sice zhojbnému duchu naší doby, ale tím vítanějšího pro všecky, kdož touží poznati pravdu a snahy vznešenější, nežli zná doba naše, doba hmotných požitků nade všecko jiné chtivá.“

„Aha — slyšíš stará? To je ten pan páter novinář!“ pravil rolník. „Ještě dnes objednáám toho „Buditele“ a Jan bude každou neděli večer z něho říkati.“

„Vezmeš tedy Jana domů?“

„Toť se ví! Což neslyšíš, co tu pan páter povídal? Je to pravda! Na Janovi se to ukázalo. A teď poslouchej dál!“

Anna zatím seděla všecka sklíčená, nevědouc ani, co se tu mluví. Bolelo jí srdéčko. Tolik milovala Václava, znala, kterak je hodný a do práce jako lev. Otec je k němu nespravedliv. Jakmile její oči na tu stranu zabloudí, kde otec sedí, zdá se, jako by mu chtěly tu nespravedlnost vyčítati. Zármutek naplnil ji všecku tak, že ani nepozorovala Václava, který vstoupil do zahrady a nyní za keřem se skrývá, na ni hleděl.

Václav jest prvním tovaryšem u rozhlášeného koláře. Zamýšlel, až si Annu vezme, zaříditi vlastní závod v rodné obci. Ale slovo otce Annina přetrhlo jeho počty, naplnilo i jeho srdce hořem. Skrže větve a listí keře, za kterým stál, mohl Annu dobře viděti a čísti z její tváře, kterak ani jejímu srdci není snadno podrobiti se vůli otcově. Stojí zde již pět minut, vzdychá potichu, přemáhá svoji ostýchavost, chystá se s novými prosbami předstoupiti před přísného sedláka.

„Vy tedy chcete vésti, chcete osvěcovati lid?“ tázal se Boháč kaplana, již nic netaje svého hněvu. „Kdo vás k tomu volal?“

„Také já se táži“ odpovídal Bohuslav, „kdo volal novinářstvo svobodomyšlné, aby osvěcovalo a vedlo lid?“

„Kdo? Duch času, ten duch . . .“

„A mne — mne volá povinnost, abych svědčil o pravdě. Pravdě učiti, pravdu písmem a slovem hájiti, brániti, aby lid nebyl od víry odveden a církvi odcizen, toť povinnost mého úřadu, mého stavu. Ano, odhalovati a vyvracetí lež a potupy všude proti církvi šířené — toť povinnost každého věrného a schopného katolíka!“

„Ale čemu vy říkáte lež a potupa církvi činěná, to jest docela oprávněný odpor, protest osvěty proti zbytkům pověry,“ pravil Chytra. „Vaše stanovisko římské, středověké, toť dávno je překonáno, vaše církev, jak vy si ji myslíte, dávno k životu neschopna, a proto: proč bouříte, co umírá?“

„Tak se domníváte vy a vaši přátelé, nikoli však já se svými spolubojovníky,“ pravil důrazně kněz. „Přece dovolíte a připustíte, pane adjunkte, abychom i my měli, čemu říkáte přesvědčení, a směli je hájiti slovem i písmem. Či chcete tvrditi, že jenom svobodomyšlná strana smí míti své myšlenky a vydávati je za přesvědčení, chcete, aby katolíci a kde kdo jen vašim náhledům se podrobil, aby jen vaše listy směly vycházeti — ale nikoli listy psané duchem katolickým?“

Chytra mlčel.

„Nechcete se upřímně přiznati, toť se rozumí“, pokračoval nebojácný kněz. „Kdybyste se k tomu upřímně přiznali, ukázali byste, kterak nikoli my, ale vy jste nesnášenliví. A proto nezlobte se na mne, když dále budu vydávati svůj list. Možná, že se to nehodí vaší straně, když i katolíci se začínají pohybovati, odrážeti vaše útoky, svítiti si na vaši osvětu a vědu protikřesťanskou. Ale ať pamatuje vaše strana, že nejsme jejími otroky, že máme stejná práva, stejné svobody, stejné sebevědomí.“

Továrník netajil sice do této chvíle hněvu, ale hleděl býti posud aspoň zdvořilým. Nyní však odložil i tuto zdánlivou zdvořilost a zvolal:

„Co tu plácáte, je nedůstojné, je blbé — vaše celé počínání a práce je kněžourská opovážlivost a drzost! Rozséváte dračí semeno svárů a vzpoury. Až do mé továrny je slyšeti zvuk toho vašeho „Budítka.“ Dělníci, kteří čtou tu vaši pleskanici, nechtějí mi v neděli nic pracovati. Je to pořádek, poslušnost, poddajnost? Nebo chcete opravdu vychovávatí revolucionáře tím přesvědčením náboženským, které vyrábíte?“

Kněz pokojně seděl, jako by se ho tyto urážky netýkaly.

„Jestliže lidé v neděli nechtějí hmotně pracovat, jsou docela v právu,“ pravil kiidně.

„Tak! Jsou v právu!“ křičel Boháč. „Kterak se smíte opovážit takové nesmysly takhle darebácky, drze povídat?!“

„Žádné nesmysly, pouhé svědectví, že mají právo v neděli od práce odpočívati.“

Klid páterův, s jakým mluvil, ještě více dráždil továrníka, že již nebyl schopen ani slova.

„Ale toť přece mnoho, tvrditi, že mají právo úplně se práce zdržeti! Kterak to dokážete?“ tázal se Svoboda.

„Velmi snadno!“ odpovídal Bohuslav. „Neděli světiti, Bohu sloužiti, toť zákon víry, který zachovává každý dobrý křesťan!“

„Co křesťan! Křesťanů neznám, mám pouhé dělníky!“ vyrazil zase Boháč. „A dělníkům nedovolím, aby poslouchali pověr a docela ne, aby poslouchali zákona starého Mojžíše. Ať poslouchají mne, mne samého; za to jim platím. V továrně mám stroje — ty musí jít zcela pravidelně. Dělníci jsou živé stroje, pro které nedovolím nedělního klidu, jak vy mu rozumíte a zrovna ne takového, aby mohli Bohu sloužiti, jak vy chcete. Však já si to zaonačím!“

„Divím se vám, pane továrníku,“ pravil kaplan, „jak vy tu mluvíte o dělnících, tak mluvili o nich již před 18 stoletími. Hledíte na ten lid, jako pohané na své otroky. Což nevíte, že víra Kristova lámala pouta otrocká, že vrátila důstojenství a práva lidská i těm utiskovaným otrokům, že hlásala i jim, kterak jsou dítky Boží? A ta víra trvá doposud. Otroctví nové zavéstí můžete leda potom, až duch nové doby bude duchem, který svět úplně ovládá.“

„A to bude brzy!“ odsekl továrník. „Duch nové doby, osvobozený, uvolněný, zbavený pout pověry dojde si panství, toho mu nezabrání ani židovské proroctvo, ani křesťanství apoštolé. Věda i osvěta budou panovati, a peníze budou jejich vojskem. To je naše svobodomyšlná trojice všemohoucí. Kdo se jí neklání, bude vyloučen z panství a musí otročiti.“

„Tedy podle vašeho vyznání víry nejsou vlastně práva lidského důstojenství pro všechny?“ ptal se kaplan.

„Lidské důstojenství? Nesmysl!“ odpovídal zpupně Boháč. „Vždyť jste sám povídal, že základem stejného práva, stejného důstojenství lidského je víra v jednoho otce všehomíra — což je nesmysl. Dávno dokázala věda, že není žádného nebeského otce. Učenci prvního řádu vyzkoumali, že vaše božstvo je pouhý strašák pro hlupáky, právě tak jako peklo a život po smrti. Tedy jen pryč, pryč s těmi báchorkami! Pohanství mělo pravdu, že dělilo lidstvo na pány a otroky. Vzdělání a peníze ať panují a užívají, tupohlavost a chudoba ať otročí a mře! Tak to má být — to je moje svobodomyšlné vyznání víry!“

Knězi se hnusilo dále mluvit — ale přemohl se a pravil:

„Dávno znám, kam vede vaše přetvářka o svobodomyšlnosti, bude-li důsledná i upřímná ve svém klamu. Ale nikdo tak upřímně a důsledně doposud o tom veřejně nepromluvil, jako nyní vy přede mnou. Je tomu tak! Kdo nemá víry v jednoho živého, spravedlivého, osobního Boha, nemá jiného právního pravidla, nežli sílu a váhu hmoty — tedy žádného vlastně právního zákona, žádných povinností, žádného milosrdenství. Taková lživá svobodomyšlnost, vlastně jen úmyslný vzdor proti Bohu a Jeho víře — beze všeho hledí zotročiti slabšího. V pravdě se to již podařilo na mnohých stranách a dělnictvo ve mnohých továrnách svobodomyšlných pánův je pouhým houfem otrokův. Chudšího lidu přibývá, bohatství hromadí se v kapsách lidí, kteří ten houf si najímají — ba kupují — jen jako živé stroje . . .“

„Nyní jste uhodl, tak je tomu!“ svědčil potupně továrník.

„Ale nad takovou bídou hmotnou i duševní žalem bych splakal a zoufal nad nebezpečím pro časy budoucí, kdybych nevěděl, že Bůh není pouhý stín, pouhá domněnka, nýbrž pravý, jediný, svrchovaný panovník na nebi a na

zemi. Jeho všemohoucí rámě zničí opovážlivce, kteří se odvažují rušiti řád spásy a znovu zaváděti řád otroctví. A pak — vždyť i ten lid křesťanský není doposud veškeré síly zbaven, aby nemohl povstati na obranu své víry a svobody, povstati a slovem i písmem vytrvale se hlásiti o svoje statky nejdražší. A ten křesťanský lid přece jednou ukáže svoji sílu a zvolí sobě k boji tomu věrné, statečné, prozřetelné zástupce.“

„Jak „Buditel“ káže“, doplňoval Svoboda.

„Jak povinnost velí“, končil kaplan, vstávaje k odchodu.

„Pánové,“ pravil, „děkuji vám, že jste mne povzbudili dále pracovati směrem započatým. Vaše slova, vaše námitky a výčitky jsou mi pobídkou, abych dále hájil podle možnosti a síly víru, pravdu a právo.“

A pevným krokem odcházel.

D r o b n o s t i.

Otázka na učence (tot se rozumí ty přeucené). Když tedy Bůh není Stvořitelem světa — a zde vidíme, že slepice je z vejce, vejce pak ze slepice — nuže, co bylo dřív, vejce nebo slepice! —

* * *
Po rozbití lodě dostal se plavec na ostrov. Dlouho hledá, zdaž by v něm bylo človíčka, ale zdá se, že marně. Konečně nalezne v písku trojhran, i zvolá: Zaplať Pán Bůh, už mám stopu po člověku! Když tři jednoduché linky v uhlech k sobě spojené jsou neomylnou stopou po člověku, čím více v těch kruzích světa máme neomylnou stopu díla ruky Všemohoucího?

* * *
Všecky útoky na Řím (rozumí se papeže) jak se strany zednářů, tak protestantův, jsou nejlepším důkazem, že papežství jest nejsilnější oporou katolictví. Nač to vztekání se, nač ten kanibalský strach před Římem, kdyby papež byl pouhou smýšlenkou lidí. Čím více proti papeži mluvíte, píšete, agitujete, tím více jeho moc uznáváte! — Kde ochábne láska a oddanost k sv. Otcí, tam lehko se ujímá protestantismus, zednářství a konečně čirá nevěra.

* * *
Která víra je samospasitelná? Katolík s evangelíkem jsouce v rozepři, dají židovi tuto otázku: „Která víra je lepší, katolická či evangelická?“ — Žid se táže nejprv evangelíka: „Pochybujete vy, evangelíku, že katolík nepřijde k spasení, když tak zůstane?“ — Evangelík: „To nepochybují — katolík má dobrou víru, ale dělá mnoho, co ustanovili lidé!“ — Žid: „Tož dobře! Pochybujete vy, katolíku, že evangelík nepřijde k spasení, když tak zůstane?“ — Katolík: „Pochybují, že by ho pouze víra spasila, kdyby k tomu nepřistoupilo Boží milosrdenství!“ — Žid: „Nu tak vidíte, evangelíku, vy sám doznáváte, že je katolík spásy jist, kdežto on o vás pochybuje.“

Obsah „Obrany víry“:

Vhodné odpovědi na námitky proti katolické víře nejčastěji pronášené. (Upravil M. V. Zahradnický. Pokračování.) — Možno-li, aby Kristus byl pouhým člověkem. (Uvažuje J. M.) — U babičky. (Napsal Antonín Plaček. Dokončení) — Jací jsou vojínové, kteří chodí ke zpovědi a ke sv. přijímání. — Febronie z Perštejna. Dějepisný obraz. (Napsal Alois Dostál. Pokračování.) — Kněz novinář. (Lidu vypravuje Konrád von Bolanden. Převedel volně Filip Šubrt. Pokrač.) — Drobnosti.

Předplatné budiž zasíláno přímo do administrace: Ostrovní ulice č. 1508—II.

Majitel vydavatel a nakladatel VÁCLAV KOTRBA, odpovědný redaktor PETR KOPAL.

Tiskem knihtiskárny Cyrillo-Methodějské (V. Kotrba.) v Praze.

OBRANA VÍRY.

Časopis věnovaný zájmům katolicko-politickým.

S přílohou: „Kalendář pro mrtvé a živé duše“ vždy 20. dne každého měsíce.

Vychází 5. a 20. každého měsíce. — Předplatné pro Prahu: celoročně 1 zl. 75 kr. čtvrtletně 45 kr. Poštou pro Prahu i venkov celoročně 2 zl., čtvrtletně 50 kr. jednotlivá čísla po 8 kr. — Kdo předplatí na 5 výtisků, obdrží šestý nádavkem 5 výtisků prodává se v administraci za 30 kr., 20 za 1 zl. S přílohou „Kalendáře“ připlácí se ročně 1 zl. — Administrace v Cyr.-Met. knihtiskárně v Ostrovni ulici, kamž předplatné budiž zasíláno. — Redakce na Vyšehradě č. 69.

Vhodné odpovědi na námitky proti katolické víře nejčastěji pronášené.

Upravil M. V. Zahradnický.

IX. Dobrota Boží. (Pokračování.)

2. Ale proč jest tedy církev sv. pronásledována a no i od nepřátel svých utlačována?

Otázka tato tak mnohého zarmucující pochází z převráceného pojmu, jehož mnozí o zařízení církve Kristem Pánem založené mají. Domnívají se totiž, jelikož církev sv. jest základem spravedlnosti a pravdy, že má býti proto ve vážnosti u všech národů, ale tomu tak není; nebo je-li církev v nebesích svobodnou a oslavenou, jest přece na zemi jen poutnicí ale s vytknutým účelem. Dle učení Krista Pána jest církev sv. síť, pojímající v sebe všechny druhy ryb a sice nejen takových, které se v síti ponechávají, ale i těch, které se z ní vyhazují; ona jest na zemi shromaždištěm panen moudrých i pošetilých; ona jest humnem, ve kterém pšenice i koukol smíšeny jsou; ona jest sice královstvím božím na zemi, ale přece vystavena bývá mnohému pohoršení a všelikým úkladům; zkrátka, zde na zemi jsou v ní pohromadě spravedliví i hříšníci. A proč dopustil P. Bůh tuto směsici dobrých se zlými? Aby spravedliví vytrvajíce v konání dobrých skutků, v boji a ve zkoušce měli pevnou útěchu v dosažení odplaty, a aby zlí se obrátili a příklady spravedlivých k dobrému se povzbuzovali, aby oni se více očišťovali a Bohu víc a více sloužili, tito ale jestliže zlobou svou od dobrých se odlišují, zaslouženému trestu pak propadli. Přítomná doba jest tedy dobou zkoušky a církve sv. na zemi jest bojištěm, směsí to dobrých a zlých a proto příčina stálého boje. A tento zjevený záměr Krista Pána, dotvrzený Pismem sv. a spasitelným řádem sv. víry katolické, jest klíčem ku všem tajemstvím Prozřetelnosti Boží, ku všem Božským plánům v proměnách světa a zvláště církve sv.

„V životě tomto,“ tak praví sám Ježíš Kristus, „budete utiskováni a pronásledováni a jiní budou se smáti a plesati, vy však budete kvílet.“ A jindy zase praví: „Posílám vás jako beránky mezi vlky; ano, přichází hodina, že každý, kdož vás zabije, domnívati se bude, že by tím Bohu sloužil. Není služebník nad pána svého. Bratr vydá bratra, otec syna na smrt; syn zase vzbouří se proti otci a bude úklady strojiti životu jeho, a vás svět

bude nenáviděti pro jméno mé.“ Je-li tedy církev sv. dle ustanovení a nekonečné moudrosti Ježíše Krista bojištěm na její pouti, proč by bylo nam nad tím se horšiti, že jsou zde boje a zápasy, v nichž přemožení podlehají, vítězi plesají? Je-li církev sv. na své pouti pozemské shromážděním vlků a beránků, čemu se jest tu diviti, jsou-li na jedné straně roztrhaní beránkové, na druhé pak vlci je rdousící? Je-li sv. církev humnem, kde koukol s pšenicí se ukládá, čemu se tu diviti, že jest zde i opálku je podsívající? Jedním slovem, je-li zde zkouška a příprava, proč tomu nechcete, aby bylo zde cvičení i námaha? To jest veliké poblouzení mnohých křesťanů domnívajících se, že jsou již u cíle, kdežto ještě putují; kteří chtějí již užívatí pokoje a pohodlí, ba i radosti a plesání, kdežto jim dříve snášení jest strádání, námahy, boje a všeliké sloty, nežli k cíli k žádanému dojdou.

„Ale proč,“ tázati se bude mnohý, „jest tak tuhý řád všech věcí?“ — Proč? Není na tom dosti, že nekonečná moudrost Boží vše tak uspořádala, aby rozum náš uspokojila? Neukazuje nám Jeho nadvláda dostatečně, že měla k tomu mocí a práva? Nepostačuje nám Jeho nekonečná spravedlnost, že nemáme ani té nejmenší příčiny o pravém uspořádání Jeho pochybovati? Chcete k tomu ještě nějakých důvodů? Nuže, mějtež je a to důvody jasnější nad slunce!

Vyžaduje toho čest Ježíše Krista, vyžaduje toho i naše dobro. Čest Ježíše Krista? Jaká čest jest to pro Ježíše Krista, jsou-li služebníci Jeho utiskováni a pronásledováni, jako by jich nemohl obrániti, jsou-li tupeni, hanobeni jako vyvrhel lidstva? Jaká čest plyne mu z boje se zlými, ze zpupnosti jejich, kterou každodenně horámi se stávají? — Jaká čest? Ta nejčistší, nejvybranější, kterou Bohu vzdáti jen možno. Kdy jest vítězosláva věřících skutečně větší, ne-li ve strasti, v utrpení a v obětování všeho pro Ježíše Krista?

Pokud jest církev ctěná, pokud kněží její jsou u vážnosti, pokud možno Ježíše Krista následovati, aniž by nám čest, majetek, blahobyt, své štěstí, svůj život obětovati bylo, dotud to není nic těžkého, zůstávati u víře.

Nevíme pak, koná-li kdo vše pro časný užitek nebo proto, že Ježíše Krista nade vše miluje. Ale vzteká-li se bouře, tehdáž ať zaváže nás vyznání naše křesťanské k snášení vši potupy, ku pronásledování, k vyhánění z vlasti a k žaláři; ať vyžaduje někdy od nás věrnost k P. Ježíši zřeknutí se zisku, úřadu, mzdy a to i tenkrát, jde-li o život aneb o celý majetek; ó tenkrát teprv objeví se láska věřících k Ježíšiu Kristu v celé síle své a bude Mu ctí a slávou, jakáž Mu přísluší. Proto jest to oslavou Ježíše Krista, bývají-li následovníci Jeho ponižováni, utiskováni, souženi a trápeni a zachovají-li v této tak těžké zkoušce tuhou pokoru, mírnost, lásku, neohroženost. Slávou Ježíše Krista jsou denně týraní kněží, kteří pevně a neohroženě ve službě své setrvávají. Slávou Ježíše Krista jsou ony ve svých tichých útulnách přepadené a oloupené panenské holubice, jež hlady se nechají zmíratí a jež proto pro vše věži svého útočiště věrny zůstávají. Slávou Ježíše Krista jsou ti do všech úhlů světa vyslaní řeholníci, jež ani žádného přístřeší nemají a celou potupu kříže na se berou. Slávou Ježíše Krista jsou ony rodiny, které žijíce dříve v blahobytu a lesku, nyní ve vyhnanství bloudí, poněvadž zákonu Jeho zpronevěřiti se nechtěli. Slávou Ježíše Krista jsou oni ctihodní biskupové, jež se svých stolic svrzení v žaláři úpí, majíce jen vinu tu, že nezvratně Ježíši Kristu věrni zůstali. Slávou Ježíše Krista jest zvěčnělý papež Pius IX., jenž od svých přátel zrazen, utlačen, oloupen, každým možným způsobem osočován, jako skála nepohnut uprostřed všech bouří stál, a řídil loď, kterou žádná vlna překotiti nemůže. Slávcu Ježíše Krista jest i nynější papež Lev XIII., jenž ačkoliv jako předchůdce jeho vězněn jest, přece té největší úcty u všech národů křesťanských i jiných požívá; neboť nejmocnější panovníci předkládají mu záhadné spory mezinárodní ku posouzení a rozhodnutí jeho podvolují se říše nejmocnější; slovům jeho napomínající svět naslouchají s pozorností ty nejšlechtnější a nejosvícenější myslitelé a hluboký důmysl jejich

uznává se všestranně. Způsob filosofování, na který sv. Otec ukázal, stává se znenáhla a jistě vodítkem hlav nejbystřejších. A není zajisté doba daleká, kde lidstvo veškeré ze ztrnutí svého procitne a hledati bude nápravu sociální a nápravu všech nesrovnalostí společnost otřásající u stolice sv. Petra, pro kterou před lety právě minulými nebylo dosti slov posměchu a potupy.

Slávou Ježíše Krista jest, že přes všechno to, co tajné spolky podvratné, v nichž buje zkaženost, hnus, násilí, surovost, zpronevěřilost, chytráctví, vztekle proti církvi Ježíše Krista obracejí, ona přece pevně stojí po všechny věky a trvati bude až do skonání světa, což vše potvrzuje přípověď Ježíše Krista, že brány pekelné jí nepřemohou; tato sláva její jest tak skvělá, že protestant patře na ni v udivení volá: ano zde jest prst Boží! a že se probouzí a k ní se i přiblížiti hledí; že rozkolníka dojmá a nutká, jím přerušenou pásku lásky opět nastavit, ano i sám nevěrec přiznati musí, že církev tak žijící a oučinkující přece jen žádnou pohádkou není a pojímá první paraprsky pravdy v srdce své.

Tím jest zřejmo, kterak se slávou Ježíše Krista též prospěch náš souvisí, poněvadž i tam, kde bychom toho nejméně očekávati mohli, mnohé duše jsouce na cestě k propasti, ku světlu pravdy se obracejí. Nemyslí však nikdo, že by jen mimo církev stojící lidé užitek z toho brali, nebo více než komu jinému slouží pronásledování věřících ku prospěchu věřícím samým. Jak to? Dá se snadno vysvětliti několika slovy: Církev katolická jest předně tak svatou, že svatosti její neubývá, jelikož spočívá především v svatosti její hlavy, víry, jejího zákona; jest ale za druhé svatou, poněvadž v ní žijí svatostí se vyznamenávající lidé a poněvadž se v ní čistota mravů zachovává. Ale právě tento zevnější lesk svatosti by se pokalil a zatemnil, kdyby mír a pokoj stále mezi námi trval. Jest to sice velmi nešťastnou, ale hledě ku křehkosti lidského srdce, přece jen nevyhnutelnou podmínkou.

Mír, pokoj a blahobyt činí mysl rozmařilou, srdce otupuje a přizpůsobuje je k rozličným nepravostem; přepych, nezdrženlivost, rozmařilost, chtivost zisku, prostopášnost ničí každou mládež a kazí všechny mravy. A poněvadž chtícím se vždy nedostává, zvětňuje se dlouhým mírem ohavnosti, zanedbává se vychování v budoucích generacích, kde pak nepravost a pohoršení na veřejné ulici se uadýmá, vítězství slaví, a více tak snadno napraviti se nedá a to k veliké škodě věřících a k nevyslovitelné potupě víry.

Ale co činí pak P. Bůh? Jeho nejvyšší milosrdenství toho připustí, že se pronásledování rozbouří a nezdravé otravující ovzduší očistí. A při takovém rychlém ovanutí probudí se i služebníci Boží, hřšíšníci se zaleknou, dobří stanou se horlivějšími, pleva se oddělí od pšenice a humno Ježíše Krista se očistí. Pak polévá Nebeský Rozsévač roli tu znova Svou milostí, rozsévá nové sítě a připravuje ho k úrodné a vybrané žni.

Měna bouře s mírem, nebo jinými slovy: blahobyt s protivenstvím zamezuje tomu, aby svatosti v Jeho církvi neubývalo. (Dok.)

Hrdinové za trůn a oltáře.

(Pokračování.)

Vydobytí Saumuru zaleklo revolucionáře velice, kteří rychle hranice vendéesské opouštěli. Čtyři mladí Vendéeští vojínové předjížděli své vojsko na deset hodin cesty daleko všudež volajíce: ať žije král! — Do la Flèche přijeli na radnici a ohlašovali, že prý armáda jejich je pouze hodinu cesty od města, že táhne na Paříž a že mají pro ni přichystati potraviny.

Strach vsedl na revolucionáře, kteří honem republikánské kokardy zahazovali, ano je do bláta zašlapovali. Strom svobody s práporcem byl poražen

a spálen. Zatím čtyři synkové nechali se co nejlíp pohostiti a nežli měšťáckové mohli se dozvědět, že byli od nich pořádně napáleni, byli ti dávno v prachu.

Nyní umínili si Vendéeští táhnouti na republikánské město Nantes, jež čítalo 80.000 obyvatelů. K účelu tomu bylo zapotřebí spojení všech sil, čehož pohříchu nebylo lze docíliti a tak se stalo, že selští hrdinové ponejprv utrpěli větší porážku. Z počátku jim štěstí válečné přálo sice. Vnikli již do předměstí nautenských, stáli v ohni plných 18 hodin. Nejschopnější jejich vůdce: Cathelineau byl raněn do ramena a kulka zajela až do prsou. Kromě něho bylo ještě několik nejzdatnějších důstojníků buď zabito, anebo zraněno. Smrteelným zraněním vůdce ochabla i hrdinnost sedláků. Nadešel večer — 29. června 1793. — hrdinové z bojiště ustoupili. Ztráty na obou stranách byly veliké. Rozdíl však byl při tom ten, že republikáni do boje hualí vždy síly čerstvé, kdežto bojovníci vendéeští ztráty své nahrazovati nemohli. Vojsko jejich řídlo po každém boji.

Cathelineau nevyhojil se. Dne 13. června přidal se k ranám zánět a dne 14. bohuoddaně zemřel. Když před čtyřmi měsíci vůdcovství přejal, stal v čele pouze 200 sedláků. V Nantesu bojoval v čele 8000 mužů. Byl to muž a vůdce slavný v halené selské.

Zatím revolucionáři z Paříže vyslali do Vendée Westermanna s 3000 německých dobrovolníků — vojenských sběhů — a 1700 národních gardistů k vypalování země vendéeské.

Po neštěstí v Nantesu sedláci rozešli se domů ku svým rodinám.

Byliť stáli již dlouho v boji a touha nevyslovná táhla je ku svým.

To právě vyčítal si palič Westermanu. Statečnému Larochejaquelinovi konečně zbylo již jen několik důstojníků a mužů — a tisíce republikánských paličů táhlo do Vendée. Hned na to krvavá zář oznamovala, že městečko Parthenay a okolní vesničky hoří.

Paličství toto sedláky opět k bojům novým vzpružilo. V okamžiku stálo jich 3000 ve zbraních, ale což mohli poříditi proti 20.000 republikánů, opatřených děly a oni v té chvíli neměli děl po ruce! U městečka Chatillonu setkala se vojska. Dva výstřely z děl zle uškodily sedlákům. Tu však vůdce jejich Bonchamps poručil, aby lehali na břicha a snažili se k dělům republikánů se připlaziti, což se i stalo. Jako kočky přikrádali se k dělům a tu najednou s křikem povstali a dělostřelce povraždili. Tento neočekávaný útok naplnil republikány děsem. Všickni se dali na útěk. Westermann měl spásu svou toliko nohou svého koně co děkovati. Posily, jež pro něho našly se na cestě, byly k útěku strženy sebou. Vítězství toto bylo skvělé. Tentokrát sedláci nechtěli dávatí pardonu. Neměliť již co činiti s vojíný, nýbrž s najatými paliči. Zajati byli bez milosti pobiti.

Vůdce Lescure nařídil, aby několik set zajatých bylo odvedeno do vězení, avšak sedláci jali se je cestou vraždit. Když d'Ebée jim chtěl v tom brániti, byli by i jej, svého vůdce, málem zavraždili. Tu zajatci chytali se oděvu a koně Lescurova prosíce s úpěním o život.

— Nešauj ty bídničky, vždyť víš, že i tvůj zámek zažehli! —

Na to Lescure odpověděl: vy jste ukrutní a taky mečem zahynete. — Na to vraždění zajatých ve městě přestalo, za to ale v polích mnoho zajatých republikánů bylo zabito. Paličství republikánů naučilo sedláky ukrutnosti.

Toliko třetina armády, vyslané k zažehování země Vendéeské, vrátila se na zpět do Parthenaye, zanechavši sedlákům v rukou čtyři děla a mnoho náboje a zásob. Kterak sedláci na zřehách od republiky vyslaných se mstili, vysvítá nejlíp z toho, že z praporu o 469 mužích zbylo jen 17 na živu a z těch bylo 13 raněno. O životě, jaký tehdy panoval ve Vendée napsala paní Bonchampsová: Na hradech i ve vesnicích kuly se zbraně; z pastýřů stali se vojáci, z jejichž chýší ozýval se tlukot kladiv. Z pluhu nadělaly se meče, na vozích, v nichž dříve dopravovaly se hospodářské plodiny, odvážely

se zbraně a přivázely mrtví a zranění. Pole byla sice sdělávána dosud, ale toliko od žen a dětí.

Pakliže ale mužové v bitvě byli poraženi, tu i ženy opouštěly pole a spěchaly mužům na pomoc, aby ústup jejich kryly. A tu často bylo je viděti zápasiti s republikány. V bitvě volaly ženy: ať žije naše víra, náš král! Do bitvy sedláci nešli krokem, nýbrž úprkem. Záblesk z děla byl jim znamením, vrhali se na zem, a sotva že uslyšeli ránu, ihned vstávali a letem vrhali se na dělostřelce, aby ránu druhou nemohli již vypáliti. Když někde baterii přepadli, dělostřelce všechny šmahem pobili. Přišli-li na pochodu ku kříži v poli, vesměs klekali a modlili se za zdar svých zbraní. Když jeden z vůdců napomínal je, aby na pochodu u křížů se nezdržovali, pokáral ho Lescure slovy: nechte je, oni budou o to udatnější. Kdysi ocitli se sedláci před značnou přesilou republikánů.

— Nuže — zvolali, — nastupme pochod do nebe! — a pustili se do boje. Každý hledal v tom slávu, státi se mučenníkem za oltáře a trůn. Kdysi dva vendéeští jezdci pro jakési nedorozumění vyzvali se na souboj. Na to markýs Donnissau napomenul je slovy: Ježíš Kristus odpustil těm, jenž ho ukřižovali a vojín katolický chtěl by kamaráda svého zabít! — Na to oba zápasníci odhodivše meče, objali se.

Nadšení bylo takové, že i chlapi v řadách mužů bojovali. Sedláci konali divy udatnosti, ale jen když viděli své vůdce kráčet v čele. Což vůdcům jejich bylo dobře známo a proto i všickni ve mnohých bojích měli svá těla plna jizev a skoro všickni velmi brzy na bojišti padli. Proto i těžce zraněný Bonchamps nechal se dovésti do nejkrvavější bitvy, aby sedláky k udatnosti povzbudil.

Zatím konvent z Paříže vyslal nové palice do Vendée, kteří tam měli vniknouti stranou jinou. Za vůdce jim dali starého generála Lamorliera, jež když uzřel, kterak si ty bandy lupičské na pochodu počínají, napsal ministru vojenství: mé srdce rozerváno je při pohledu na tu bandu paličskou, 36 let sloužil jsem ve vojště poctivě, ale na konci své dráhy na ohavnosti takové nemohu se vynadívati. Prosim, abych z místa svého byl odvolán.

Larochejaquelain, Lescure a Bonchamps vytáhli, aby útok paličů odrazili. Chtěli býti na pochodu celou noc a k ránu na nepřítele vraziti, nechali se však jedním šlechticem, jež za vojna zkušeného považovali, přemluvit, aby pustili se cestami okolními. Proto i narazili na nepřítele teprv za dne v největším úpalu červencovém. Přešli hned k útoku, prorazili přední voje nepřítele a vzali mu 5 děl. Ale tu válečné štěstí od nich se odvrátilo. Marigny podnikl nezdařený útok jízdectvem, byl odražen a sedláci oslušení jsouce prachem a sluncem stříleli na něho. Republikáni nezdarem tímto povzbuzení přešli k útoku. Bonchamps konal divy udatností, aby jen sedláky k vytrvalosti povzbudil. Pět republikánských jezdců na něho doráží; on jednoho srazí, druhého zraní a tři ostatní zahání k útoku. Se všech stran se na něho střílí, šaty na něm kulkami jsou protrhány. Kůň pod ním sklesl, on sám je poraněn. Toliko s velikým namáháním podaří se sedlákům jej z bojiště odnésti. Vítězství bylo ztraceno. Sedláci celonočním pochodem a bojem v úpalu na smrt znavení nastupují zpáteční pochod. Republikáni neodvážili se je pronásledovati.

Lescure a Larochajaquelain vrátili se nazpět do Choletu pro nové mužstvo. Avšak i republikánům dostalo se posily. Z Paříže dorazil k nim pověstný katan krále, sládek Santerre, s oddílem národní gardy.

Modráci obsadili Vihiers, odkud ale 600 sedláků je zahnało, oni však brzy na to s posilou přitáhli opět. Lescure a Larochajaquelain s posilou dosud nepřišli a vůbec z vůdců čelnějších nebylo tu nikoho. Leč tu kněz Barnier použil jakési lsti. Namluvil sedlákům, že vůdcové právě přišli a že má přejíti se ihned k útoku. Sám vypracoval bitevní plán a dal povel k útoku.

Přední voj republikánů byl v malé chvíli poražen. Jízda a děla bílých byly výtečně vedeny. V republikánském vojstě nastal děsný zmatek. Všecko utíkalo úprkem. Santerre vzal nejdřív do zaječích. Sedláci byli by královraha rádi chytli a do železné klece zavřeli. Forêt hnal se za ním a byl by jej málem dostal, ale dobrý kůň Santerra zachránil. Na útěku zapálili republikáni Vihiers. Porážka jejich byla úplná, jásot sedláků nesmírný. V okamžiku tom dorazili teprv Lescure a Larochejaquelain na bojiště. Radosť jejich byla zkažena zprávou, že šlechtný a hrdinný Cathelineau duši svoji Bohu odevzdal.

Na místo vrchního vůdce byl zvolen d' Elbée. Byl to muž poctivý a statečný, jenž těšil se důvěře sedláků. Chrabrým bojovníkům nastávalo nebezpečí nové. Porazili-li nepřítel na jedné straně, objevil se s posilami vždy novými na straně druhé.

Proti malé jejich zemi stála celá republikánská Francie, která si umínila stůj co stůj povstání potlačit.

Tentokrát vyslali republikáni plukovníka Tuncqa od jihu, kdež Vendéeští pod vůdcem Sapinaudem území své střežili. Zrádce jeden, býv. republikán, jenž mezi sedláky se vloudil a důvěru jejich hanebně zklamal, vedl Tuncqa Ačkoliv neočekávaně byli přepadeni, bránili se sedláci zoufale. Byli skoro vesměs probodáni, načež Tuncq obsadil Chantonay, kdež veliké zásoby potravin zničil.

Zatím nastaly sedlákům doma žně. A tak musilo se od dalších bojů na chvíli ustati. Však ani republikáni neodvažovali se k útokům v úpalu slunečním.

Febronie z Perštejna.

Dějepisný obraz.

Napsal Alois Dostál.

(Dokončení.)

VI.

Konšelé města Solnice záhy se přihlásili u paní Febronie o milostivé slyšení. Myška již zatím nastoupil opět na své místo a paní připravil na to, oč budou měšťané žádati.

„Když se již těm privilegiím a výsadám těšili, proč bychom je opět nedali?“

Měšťané měli snadnou práci. Dostavili se s purkmistrem v čele a byli vlídně přijati.

Ještě nedomluvili a žádost docela nepronesli, když Febronie ujala se slova a řekla: „Už jsem o všem zpravena. Jaká privilegia jste měli, taková všechna vám povolují.“

Měšťané poděkovali a nové prosby připojovali, by výsady byly jednak rozšířeny, jednak pozměněny.

Všechno paní povolila. I jeden trh výroční přidala a v nemocnici městské dvě místa na svůj náklad zříditi se uvolila. Písař městský ať sepiše všechno a k milostivému podpisu předloží.

Z panských lesů dovolila, by si obec nakácela dříví, jak k vystavění budov soukromých, tak k novému zařízení školy a opravy kostela. I novou krytou lávku povolila.

Konšelé byli úplně spokojeni. Oč žádali, všeho dosáhli. Odcházel s rozjařenou tváří.

„No, jak jste pochodili?“ ptal se mladý Myška na schodech.

„Tisiceré díky! Znamenitě jsi se za nás přimluvil. Bůh ti všechno odplatí!“

„A za zálohu do řemesla jste nepožádali?“

„Kde pak bychom se tolik požadovati odvážili. Tolik nám uštedřila nad očekávání!“

„Ještě více vám udělá! Až jenom na všechno přijdeme.“

„Nesmíme ji najednou mnoho obtěžovati, by se od nás neodvrátila a na nás se nepohněvala.“

„Musíme dobrotivosti její využítkovati, dokud je mezi námi. Paní Febronii se zde nelíbí. Sklamala se. Mnoho má nepříjemností a zvyklá pohodlí. Doufala, že panství Solnické na jiném je stupni. Buď zde dlouho nezůstane a odstěhuje se do Prahy nebo panství za krátkou dobu prodá. Ať je tomu tak aneb onak, paní Febronie z Perštejna dlouho u nás nepotrva a proto nutno kouti železo, dokud je žhavé.“

Měšťané odcházeli jednak veselí, že dobře pochodili, jednak zasmušení nad nenadálou zprávou, že by Febronie dlouho v Solnici nepotrvala.

Za konšely se hlásili obyvatelé sousedních vesnic, robotníci, by poprosili za slevení ročních dávek a robot. Byli příliš utiskováni a na svém aby pracovali večer.

Musili mnoho odváděti rozmanitých darů a mnohé jako na př. ptactvo s velikou těžkostí dostali za drahý peníz.

Přišli také prosit a Myška, ač měšťané na sousední robotníky s hůry se dívali, uvedl je k paní Febronii, kde svá přání pronesli. Vypravovali, kolik dní pracují na panském, jaké dávky odvádějí, jak jim je nyní po válce zle, že jsou vesnice polo v sutinách a ani za rok se nevzpamatují. Ani potřebného nemají dobytka, ani semen k setí a na polích bují trní a kopřivy. Neměli času a málo vzdělávali půdu. Také nadarmo seli. Nepřítel jim vše rozdupal.

V takové tísní utíkají se tedy s prosbou nejpokornější k milostivé paní, by ulevila na robotách a dávkách, aspoň, pokud se nevzpamatují a nezmohou.

Jako k měšťanům tak i robotníkům se ukázala Febronie milostivou. Ulevila jim na robotách i obvyklých dávkách. Některé zrušila nadobro, jiné umenšila nebo na delší dobu odložila.

Sedláci odešli potěšeni a také děkovali Myškovu za přímluvu.

Sama paní Febronie na starost si vzala kostel, aby jej učinila důstojným stánkem Hospodinovým.

V Solnici se stavělo, v okolních vesnicích se zvěděly krovy, na polích se oralo a soukenníci počali tkáti. Všichni dostali chuť ku práci. Písař sepisoval výsady městské a přes Albu kladen nový most.

Paní Febronie jakoby všechny oživila a celou krajinu oduševnila. Jenom sama nebyla spokojena. Nedostávalo se jí pohodlného obydlí, společnosti, která by se jí vyrovnala a také stopy válečné mocně na ni působily.

Doufala, že najde zde milý útulek.

Lidu přála, měšťanům všechno povolovala, roboty zastavila, ale ještě léta potrvá nynější smutný stav, než se všichni zmohou, pole se zazelenají, přibude osadníků a sutiny budou zahlazeny.

Proto pomýšlela Febronie za krátko na odchod.

„Doufala jsem, že ještě za svého pobytu tobě na svatbu půjdu,“ začala jednou, když s Myškou na procházku se vydala.

„Velikou by to bylo pro mne počtou.“

„Vždyť jsi také již o nevěstě mluvil a mne ji představoval.“

„Pravda, milostivá paní, ale —“

„Rozhněvali jste se?“ usmála se Febronie.

„Nikoliv; miluji Madlenku jako dříve, ale lidé nás rozvedli.“

„Snad nekalé pomluvy,“ řekla vážně paní.

„Přislíbil jsem to Madlence a sám jsem se na tom ustanovil, že povím milostivé paní všecko, co mne zdrželo, že jsem se dosud neoženil.“

Teď vypravoval Václav všechno do slova. Nalehali na něj, aby zůstal na zámku a zde se přímlouval.

Febronie se usmála.

„Nedůvěřovali mně.“

„Tolikráte byli trpce sklamáni. Donin měšťany utiskoval a zvláště rádcové jeho jim škodili, pána poštváli. Chtěli nyní a ze srdce si přáli, by se stalo naopak. A samostatný krb nyní si nemohu zaříditi, poněvadž nemám do řemesla potřebných nástrojů, vlny a jiných nevyhnutelných věcí.“

„Dříve než odjedu, budeš slaviti svatbu. Založím tě i ostatní řemeslníky. Když nebudu v Solnici a snad ani panství Solnické nebudu míti v držení, nadarmo bys se přimlouval,“ usmála se paní.

„Zlé opět nastanou doby, když nebude pak milostivá paní naší vrchností,“ zatoužil Myška.

„Postarám se sama o budoucnost tohoto kraje. Dobrý jeho lid přivítal mne neznámou otevřenou náručí. Musím býti za tuto lásku vděčna. Kdo po mně nastoupí, stejně bude dobrodincem krajiny této. Ani sama nevím, jak bych co nejlépe pečovala o povznesení této země. Proto odevzdám panství do rukou spolehlivých, aby se zde šířila vzdělanost, blahobyt a štěstí.“

„Bůh nám seslal anděla.“

„A za všechno žádám, abyste pamatovali na mne zbožnou modlitbou. Od světa tohoto ničeho již neočekávám.“

* * *

Nedlouho byla paní Febronie z Perštejna majetnicí Solnického panství, ale i za krátkou dobu mnoho učinila dobrodiní poddaným. Odjela po svatbě svého panaše Václava Myšky s Madlenkou Kovářčinou a nikdo o tom téměř nevěděl.

Teprve po odjezdu zvěděli řemeslníci, jakými zálohami jim bylo pomozeno na nohy.

Díky nejvřelejší jí doprovázely tou cestou, kudy se k Solnici brala.

Paní Febronie, jak dle dějiny, jsouc nakloněna Piaristům, kteří zakládali školy v Čechách, vystavěla jim v Litomyšli kolej a chrám a nabízela jim rovněž panství Solnické darem. Ale Piaristé měli mnoho starostí se školami a proto se vznešené paní uctivě poděkovali.

Darovala tudy Febronie z Perštejna panství Solnické Karmelitánům v Praze za převora Thadaea a Sta. Maria, který odpověděl paní: „on sám že s bratry svými toho sice potřeбен není a tudy pro sebe a konvent toho nepřijímá. Aby však k dárkyni tak velikomyslné nevděčnými se nezdáli, že přece zboží to při sobě ponechají...“

Stalo se roku 1646.

Febronie dobře volila. Karmelitáni ponechali po sobě památku vzácnou a jak měšťanům tak robotníkům se stali vrchností velmi milostivou, plnice úkol, který jim byla podala paní Febronie z Perštejna.

K n ě z n o v i n á ř.

Lidu vypravuje Konrád von Bolanden. Převodl volně

Filip Šubr t.

(Dokončení.)

4. Heslo lži-svobodomyšlných vůdcův.

Rolník hleděl na pány zamračeně.

„Stará, slyšela jsi? To jsou čistí páni, vid'?"

Tato slova pronesl rolník naschvál dosti hlasitě, aby nejen „stará,“ nýbrž i „čistí páni“ je uslyšeli. Továrník skutečně zaslechl, co rolník pravil, a ihned hněvivě se naň obrátil, volaje:

„Ty hloupý hřbetě, hleď si svého hnoje!“

Sedlák rychle vyskočil a stanul v celé sáhové výšce své před pánem.

„Jmenoval jste mne hloupým hřbetem a posílal jste mne ke hnoji. Kdo jste vy a co pracujete? Vy jste octář Boháč, který ve své smradlavé fabrice vaří ze dříví ocet. Myslím, že je moje práce o moc čistější a užitečnější, nežli vaše. A co se té hlouposti týče, také se moje hloupost snáze schová, nežli vaše. Prve jste se tu nafukoval svým vzděláním, ale je to takové vzdělání, že bych se za ně styděl, že bych s ním nešel lidem ani na oči. Vám není nic svatým, nežli váš pytel peněz. Ani v Boha nevěříte! Takoví lidé znají jen jeden zákon: Nedej se v ničem polapiti! A čím víc takový člověk ví a zná, tím lépe každý udělá, když se mu hezky daleko vyhne.“

„Držte svou nevymáchanou hubu a pakujte se!“ křičel továrník.

„Oho, jen pomalu!“ pravil rázně sedlák. „Nemáte mi co poroučeti, jsem prozatím ještě svéprávný rolník. Otroctví, jak jste je tu chválil a pro chudý lid zavést chtěl — to ještě u nás neplatí. Nejsem váš dělník. Ale takoví jste vy svobodáři! Chcete panství pro sebe, a druzí, kteří mají hlavu jinou a v ní jiný mozek, nežli vy, druzí ať jsou otroky!“

Již odcházel ke svému stolu, ale ještě jednou se vrátil k továrníkovi.

„Ještě něco vám povím: Chudých je tisíckrát víc, nežli boháčův. Až všechny chuďasy osvítlíte svojí svobodářskou osvětou, až nebudou ani ti chudí věřiti v Boha spravedlivého, ani v peklo a v nebe, potom začne dělení, potom se budou odklízeti živé překážky — boháci! Rozumíte? Tak! to jsem vám chtěl ještě říci.“

Páni se zasmáli, ale jen krátce a tak nuceně, jakoby jim náhle bylo zaskočilo.

Rolník usedl u svého stolu, zbudil Jenka mocným rázem otcovské pravice a pravil:

„Jene, vstávej! Čas na dráhu! Pojedeš s námi domů!“

„Domů? Do Březiny?“

„Toť! Řemeslu zatím konec!“

„A proč?“

„Je tu ve městě mor! Nechci, abys se mi pokazil na duchu i na těle!“

„Ale tatínku! Kdo vám tohle namaloval? Ve městě není mor!“

„Ba že je, synáčku! Neslyšel jsem prve, cos povídal, a nebylo z toho znáti, kterak jsi morovinou nakažen? Je to mor bezbožnosti. Myslíš, že tě rodiče od malička vedli a vychovávali s tolikerou starostí, aby tě vydali do ďábelských spárů nevěry? To znáš málo svého otce, svou matku. My budeme jednou Bohu odpovídati za tvou duši a chceme před Jeho soudem obstáti. Pojedeš s námi, dokud nejsi docela zkažen. Budeš pořádným křesťanem a za čas bude ti hanba, když si vzpomeneš, kterak jsi věřil, jako bys byl zplozencem opičím!“

Jan hleděl mrzutě, ale neodvážil se odporovati. Znal otce a věděl, že nesleví.

„Ano, ale což jsem se tedy řemeslu učil docela nadarmo?“

„Ba ne! Máme ve vsi jen jednoho kováře, který má práce nazbyt. Je k tomu stár a nemá dětí. Budeš u něho a potom až zemře, koupím ti jeho místo, toť se rozumí, budeš-li napřed pořádným křesťanem, který na ty hloupé čertoviny o té divné vědě bez Boha nemyslí. Za sedm, za osm let se oženíš a budeš pořádným sousedem, jako tvůj otec a děd a praděd od nepaměti. Budeš mít dobré jméno a pak až si někdy vzpomeneš, jakým hloupostem jsi v mládí dal víru, budeš se tomu smáti.“

Jan vyjasnil obličej. Jak otec vypráví, tak by také nebylo zle.

„Rád vás poslechnu, tatínku. Víím, že se mnou dobře smýšlíte. Tatínku, maminko, odpusťte mi, co jsem prve blábolil. Pivo mi „stouplo do hlavy.“ Já tomu sám nevěřil, co ti páni povíдали, ale chtěl jsem si před vámi zahráti na vzdělaného městského řemeslníka.“ Tak se vyznával skroušený Jan.

„Odpouštím ti to, ale chci, abys byl zase takovým, jako jsi býval doma“ pravil otec.

„To mi spadl kámen se srdce“ oddychla si matka. „Naše dítě v takových rukách, mezi takovými lidmi. Ale, ještě bych byla radši, staroušku, kdybys toho Václava byl nezahnal. Podívej se, kterak to trápí naši Annu!“

Muž neodpovídal, ale byl zas najednou mrzut. Chvilí bylo hluboké ticho. Jan přemítal, co bude ve vsi dělati, Anna tiše plakala, matka přemítala, kterak by muže pohnula s Václavem se smířiti, rolník seděl mlčky, pevně si umínil, že setrvá při tom, co poručil.

„Bylo by tak hezké“ pravila matka, „kdyhy byl Václav kolářem a Jan kovářem v naší vesnici! No, staroušku, rozmysli si to, rozmysli, jaká by to byla radost!“

„Pěkná radost! Kolář se má co oháněti, aby vydělal. A Václav je lenoch!“

„I nevěř tomu! Někdo Václava pomluvil. Je pilný člověk. Nekřivdi mu! Odvolej svoje zaporučen!“

Sedlák umkl.

„Což abychom jeli až s večerním vlakem a zatím tuhle Jana poslali pro Václava? Za dvě hodiny se to všechno spraví!“

„Ne, ne! Co jsem řekl, řekl jsem, při tom zůstane! Nejsem, kam vítr, tam plášt!“

„Ale což jestliže jsi mu křivdil?“

„Řekl jsem, že lenochovi dceru nedám! A také nedám! Ochráním ji před neštěstím. Anna by byla s lenochem nešťastna!“

„Ale kterak můžeš býti tolik tvrdohlavý a pořáde jmenovati Václava lenochem? On je pilný, pořádný hoch!“

„Taky jsem to myslil, až jsem se lépe přesvědčil.“

Žena znala tvrdou lebku sedlákovu. Umkla. Ale najednou přišla silná pomoc.

Když pan páter vycházel ze zahrady, přistoupil k němu Václav, vypověděl mu všechno své neštěstí, prose, aby mu poradil. Kněz dobře znal mládence, vážil si ho pro křesťanský jeho mrav a litoval jeho nehody.

„Není tamhle ten sedlák, ten váš budoucí tchán?“

„Ano, velebný pane! Jmenuje se Zeman a je ze Březiny.“

„Pojdte!“ pravil kněz. „Uvidíme, da-li si říci. Povězte mu krátce, co máte na srdci a já vám pomohu.“

Rolník i jeho rodina velice se divili, vidouce, kdo to přichází. Rolník od nedávné chvílky ctitel kaplanův, uctivě povstal, druzí taktéž. Kaplan je pozdravil a postavil Václava před sebe. Václav smekl klobouk a hleděl rozpačitě k zemi.

„Pane Zemane, strejčku!“ začal tiše, „odpusťte mi, že přece ještě k vám jdu. Když jste mi ráno takové věci vyčítal a povídal, že mi Annu nedáte, nemohl jsem leknutím promluvit. A když jsem se vzpamatoval, byl jste pryč. Dovolte mi aspoň, abych se hájil. Hostinský Hrubý, který mne u vás očernil, je takto muž hodný, ale nepřije kněžím. Protože mne zná, ví, kterak do kostela i k zpovědi chodím, nemá mne rád. Nejsem žádný modlár, abych jen v kostele sedal a růžence louskal. Jen v neděli bývám na službách Božích a po požehnání chodím též na dvě, na tři sklenice piva. Ptejte se všude, nikde na mne nic zlého nevědí. Velebný pán, kterého jsem tu potkal a pověděl, co mne trápí, vám to dosvědčí.“

„Těší mne,“ přejal řeč kaplan, „že se mohu vzorného tovaryše Václava zastati. Znáám ho, vím, že plní přikázání Boží, že se chrání nepravostí, které mládež kazí. Není žádným lenivým modlářem, všední den nebývá v kostele, ale při své práci.“

„Inu, velebný pane, děkuji za zprávu, děkuji! Věřím vám do slova“, pravil Zeman. „Věřím, že je Václav poctivý, hodný hoch, ale ptám se vás,

mohu dáti dceru člověku, který sice je pobožný, ctnostný, ale není pracovitý?“

„Ale, Zemane, což nevidíte,“ pravil kaplan, „že to nemůže býti, aby ctnostný člověk byl lenoch? Lenost je sedmý hlavní hřích. Kdo je ctnostný, není lenivý. Věříte-li, že je Václav hodný, toť se snadno přesvědčíte, že je také pracovitý.“

Sedlák byl překvapen. Tato slova ho popletla.

Matka radostně svédčila hlavou. Anna vzhlížela plna důvěry na kněze.

„Ano, velebný pane, co pravíte, je pravda, a přece u Václava by třeba zrovna mohlo být jinak. Ono to nejde dobromady, aby byl člověk ctnostný a přece lenivý, ale jsou lidé, kteří myslí, že jsou zbožní a zatím jsou přece leniví!“

„Jsou, jsou takoví pokrytci, ale Václav takový není. Václav má s sebou důkazy. Václave, ukažte ruce!“

Mladík ukázal dlaně plné mozolův.

„Jsou tohle ruce lenochovy?“ tázal se kněz.

Sedlák se poddal. Hleděl skoro jako zahanbený školák na upracované ruce Václavovy.

„Teď věřím, že je Václav pilný člověk, kterého mi falešně tupili.“

„Uznáváte, že se mu děla křivda?“

„Uznávám.“

„Odvoláváte svou záповěď?“

„Všecko, všecko! Václave, zde na to ruka, ty budeš mým zetěm!“

„Těší mne, že jsem tu rozepři přivedl ke konci a pomohl hodnému člověku ke ztracené cti a ke štěstí,“ pravil kněz, pozdravil a odcházel.

„Tisíckrát zaplať Pán Bůh! Tisíckrát zaplať Pán Bůh! pane panpáter!“ volal za ním rolník.

Zednáři neměli velkou radost, pozorujíce, co se děje.

„Vidíte, takovou moc mají ti černí“, povídal surový octář. „Kde byla mrzutost, hádka, je nyní štěstí a svornost a ten černý to spravil obratem ruky!“

„Ano, ano, moc katolického kněžstva je posud veliká“ pravil archivář. „Je to zcela přirozeno. Ježíš Nazaretský jmenoval své apoštoly silou, totiž silou, která udržuje lidské pokolení čerstvým a živoucím, silou, která je proniká, ba obrozuje. „Vy jste sůl země!“ pravil. Ještě více jim řekl: „Kdo vás slyší, mne slyší. Kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá!“ Proto jsou dle katolické víry kněží, zástupci, místopředsedateli Božími. Jako Bůh jejich všudypřítomný, tak jsou oni praví všudybylové. Provázejí člověka po všechen život. Jak se narodí, nesou ho kněžím, aby ho pokřtil. Potom posílají ho do školy, aby ho kněz učil náboženství. Kněží nespustí děti těch s očí, pokud nevyrostou v mládence a panny, řídí je zpovědí, tímto mistrovským kusem k vedení duší. Při zpovědi dělá kněz zástupce Božího a tvrdí, že má moc odpouštět viny. Při zpovědi odhalují se mu tajnosti srdcí, může veletí citům i vůli lidské, jako nikdo na světě. Svátostí stavu manželského uvádí kněz mladý lid v život občanský. Ani zde jich nespouští s očí, ze zpovědnice a s kazatelny neustává je vésti, na setkání mezi nimi působí. Stále je kněz mezi lidmi, až do smrti provází člověka, ještě na smrtelném lůžku jej navštěvuje ukazuje mu ještě zde cestu do nebe, dává útěchu a posilu. Je tedy zcela přirozeno, že má kněžstvo takovou duchovní moc!“

„A proto naše pomoc jen v nevěrecké osvětě!“ pravil Chytra, „a pak v tom, že nejsou všickni kněží jako tento.“

„Zcela správně jste nám líčil, kterak roste moc kněžská“ pravil Ticháček Svobodovi. „Ale kterak jim tu moc vyrvati? Násilím? Nejde to! Takový Bohuslav a jeho soudruhové by se dali upáliti a upéci za svou víru. Násilné potlačování by jen rozmnožilo řady mučedníkův. Jediný prostředek je tichý boj duchův, aby církev padla v silné objetí světské moci. Bude-li některý státník — ale nad pověru povýšený — míti moc a opatrnost, může

pomalů podkopati základy této moci kněžské, může i tuto sůl země vylouhovati. Ježíš Nazaretský praví sám, že taková vylouhovaná sůl není k ničemu, a takový dovedný státník dovede postaviti celou továrnu na výrobu zkažené soli. Naznačil jsem již, kterak si vésti. Má-li nepřítel důstojníky svého protivníka v moci, an je sám vycvičil, vyvolil, na místo dosadil, anebo podplatil, zvítězí jistě! Bude-li sůl Kristova zkažena, bude-li z církve bojující církev dřímající, pak budeme slaviti vítězství!“

Radostně kývali všickni hlavami.

„No, je to zdlouhavá práce, ale co naplat!“ povzdychl si posléze octář Boháč. „Tichý boj — naše heslo. A proto:

Pro církve nejsme pro volnou,
my chceme ve všem povolnou!“

Za hlasem víry a srdce.

Povídka od Antonína Plačka.

I.

„Mlč stará a neodmlouvej! Nejsm dnešní a vím dobře co povídám: náš Jakub nemá Filipa a je ničema již od maličkosti, nevím, co s ním počíti.“

„Eh ty jiného neumíš, nežli svou vlastní krev haněti; to už máš ve zvyku. Poslouchej jen, jak Novosád svého Jirku až do nebe vychvaluje, jak Zamrzla svého Honzika všude za příklad uvádí, a jak starý Kostobryz na svém Náckovi div oči nenechá, vidí-li jej po návsi se procházeti. Za to náš Jakub jest pořád pošťuchován; tu ti není vhod, že není dost opálený, jako by za to mohl, že slunce, byť i sebe více do něj pralo, se jeho tváře ani nedotkne, tu opět ti není vhod, že nechce kouřiti, ani pálenky se napítí a tu opět, že si děvčat nevšímá a kdo ví, co bys ještě za chybu na něm našel. —“

„Zpíváš známou písničku a tou mne, holečku, nezmateš, vím, že Jakuba hájíš, a nemám ti to za zlé, vždyť jest tvým jedináčkem a vím též, že tys jej rozmazlila, avšak, matko, rozumíš, tvoje hájení musí přestat a dost!“

„Nu, nu, nevím, milý tatíku, čím bych jej mohla rozmazlit; či nekoná uložené mu práce vždy na puntík? Hleď, jak má hřibata v pořádku, že v celé Lhotě nad ně nikdo lepšími se vykázati nemůže, a tam jsou přece vyhlášení koňari. O našich sousedech nemluví, neboť ti se o chov pořádných koňů nikdy nestarali. Neb snad neobdělává pole dle tvé chuti, cò? Musil jsi někdy práci jeho opravovat? Tuším, že nikdy. Chlapec je hodný, mravný a pobožný! jeho jedinou chybou jest jeho velká nesmělost a ostýchavost.“

„To je to právě! Nesmělost a ostýchavost! sedlák má však býti kurážným a smělym, jinak jej stihne zlý osud. Smělému štěstí přeje, říkával nebožtík tatík, a nesmělý je vždycky odstrčený. Jakub nemá ani špetku mojí staročeské krve a leze jen stranou, jako by se světa bál. Toho jeho čtení a psaní musí zanechat, nechci míti žádného písmáka ani knihomola v domě, rozumíš, zatnu mu žílu, ožením jej a punktum!“

„Můj jemináčku, Jakub — a oženit —? A co bys ty dělal?“

„Juu, však nemyslím jíti na výměnek, k tomu jsem ještě příliš při síle —; ať jen Jakub hezky se svou ženou při nás hospodaří, aneb se může přiřieniti jinam, však mám tolik, že bych mu mohl do hezkého statku, ba i dvorce pomoci. Myslím, že mu žena napraví hlavu a on se stane jinším člověkem, jiné pomoci není.“

„Skoro s tebou souhlasím, tatíku; s pomocí Boží to nějak bude.“

Takovouto rozmluvu vedl bohatý sedlák Klimeš z Téchobůze se svojí ženou, mladou ještě hospodyní, která téměř o hlavu svého muže přesahovala. Tento byl hranatý silný muž, jenž uvykl v domě poroučeti, a vše se kolem jeho neobmezené vůle muselo otáčeti. O kostel mnoho nedbal, neboť říkával, že sedlákoví mnoho pokdy na modlení nezbyvá, chce-li býti pánu a židům práv. Za to manželka jeho, paní Anežka, jak ji ve vsi sousedé zkrátka nazývali, byla učiněné dobrotisko. Byla štíhle rostlá s vlasem jak havran černým a pak svým příjemným zrakem a přívětivou tváří byla pravým opakem svého manžela. Zbožně byvši u svých rodičů vychována, přinesla i do statku sedláka Klimeše zbožný mrav a nábožné obyčeje.

Nebylo tudíž divu, že i svého jediného syna Jakuba k pravé zbožnosti a mravopoctnosti vedla.

Jakub nezasluhoval svého osudu. Otec mu křivdil. Arciť nemohl svoji přílišnou ostýcnavostí přemoci, tak že mu jeho kamarádi bab přezdívali; proto též nevyhledával jejich společnosti, a nosil sobě z fary Zhořské každé neděle pěkné čtení domů. Byltě rovně rostlý, těla štíhlého a tváře slíčné, tak že se celý matce podobal. To Klimeše mrzelo, neboť jsa sám hranatý, chtěl míti syna dle své podoby a měl tudíž ustavičně něco, co by mu vytýkati mohl, byť i to bylo před celou obcí. Tím arciť stal se Jakub samotářem a nerad se s lidmi stýkal. Nejraději zaběhl do polí k hraniční lípě, pod jejíž stínem prosnil mnohou hodinku. Zde čítal pilně z knih od pana faráře mu zapůjčených a zvláště dnes se bavil ušlechtilou četbou knížky, již byl katolický tiskový spolek v Praze vydal. Knížka měla název „Kříže a kalichy.“ Byl v četbu tak zabrán, že ani nepozoroval, že jej rodiče jeho, kteří si vyšli do polí podívat se na obilí, „jak se do klasů žene,“ překvapili. Vždyť byla neděle, a tu každý správný hospodář obchází odpoledne po obědě své pole a raduje se z Božího požehnání, jež se kolkolem po luhách a nivách rozprostírá. Známý hlas otcův vyrušil jej z příjemné zábavy, a on očekával opět notné pokárání.

„Tu jej opět máš, matko,“ ozval se Klimeš, „neřekl jsem, že bude pod lipou jen tak ledabylo lelky chytat a Pánu Bohu den ukrádat? Hej, vstaň, lenochu!“ zahřměl na uleklého Jakuba.

„Nevím, proč pořádě Jakuba hubuješ a peskuješ. Vždyť je dnes Boží neděle a všeliká práce se v tento den Páně zapovídá. Když člověk po celý týden se lopotí, rád si v neděli oddechne.“

„Proč nejde mezi chasu na náves aneb ke kuželkám. On to dělat může, vždyť jest můj jediný syn a nepotřebuje škulit. Nic mně není protivnější, jako takovýto nedovařený a nedopečený pecivál! Co to zase kutíš pod lipou, Jakube!“

Jakub povstal a ukazuje knihu, pravil: „Vypůjčil jsem si od pana faráře knížku; jest tak zajímavá, že se mi od ní nechtělo. Co bych v hospodě dělal? Nekouřím, nepiju a byl bych tudíž jenom terčem bujných vtipů nevázané cházky.“

„Nech toho čtení, beztoho nevede k ničemu takové mrhání času. Jako řádný hospodář měl jsi obejít veškeré naše polnosti a tam kde se co nedostává, hledět napraviti. Ukaž, co to čteš,“ pravil Klimeš a vzal od Jakuba knihu.

„Hm, kříže a kalichy,“ zvolal prudce, obraceje listy. „Povídal mi o této knize Pech z Bitětic, že v ní se štve proti jejich víře, že taková knížka by zasloužila býti na oheň vržena. Co prý ti páteři pořádě mají; evandělíci, že jim dávají pokoj, proč prý rozdmychovati náboženské vášně. Souhlasím úplně s Pechem; ač je evandělikem, jest přece řádným člověkem, s nímž se dá o světě promluvit. Vrať tu knížku faráři a pověz mu, že mu vzkazují, by si takové čtení nechal pro sebe. My žijeme s našimi sousedy v míru, co je nám do náboženství, a pak konečně kdo ví, co se nestane. Pech má dobře zřízené hospodářství, peníze na vrchu a dceru jedinou. On je rozumný muž a nehledí na rozdíl náboženství a já též ne, můžeme se tudíž dobře shodnouti.“

„Muži, pro Boha, snad nemyslíš —“ zvolala matka uleknutě; tento ji však okřikl:

„V té věci poroučím sám a nedám si od nikoho předpisovati. Jakube, abys věděl o čem se jedná, řeknu ti to zkrátka. Ježto jsem ti nenapravit hlavu, ač sem si s tebou kus perné práce dal, aniž jsi bereš moudrou radu své matky k srdci, musí přijít někdo třetí, který ti do hlavy Filipa vtluče má, rozumíš, zkrátka vyhledám pro tebe řádnou ženu, a ta tě jistě na pravou a dobrou cestu přivede. Zítřa, dá-li Pán Bůh, vyjedeme časně z rána na námluvy, pojedeme hledat nevěstu, pročež se připrav a — — co, chceš mi odmlouvat? opovaž se —!“ a otočiv se, vzal ženu pod paží, ubíral pak se s ní do polí; tato se mu však jemně vyvinula a pravila: „Milý muži, nemohu nechat chlapce samotného, viděl jsi, jak se ulekal,“ a nečekajíc na odpověď, spěchala k hraniční lípě, pod níž Jakub stál.

Když byla k němu přišla, vzala jej kolem krku a pohleděla mu něžně do obličeje. Byl bledý a chvěl se rozčilením.

„Lekl jsi se otcových řečí, vid, synáčku,“ počala starostlivá matka. „Otec to mluví s tebou dobře, on dobře ví, že se ke všemu výborně hodíš a že jsi do práce jako kat, ale to víš, hochu, že zbabělost a nesmělost z celé duše nenávidí a raději by viděl tvář tvou zbrázděnou a osmahlou jako nějakého cikána, nežli tvoje bledé lice.“

„Ale, maminko, vždyť nejsem žádným zbabělcem, či jsem nezkontroloval našeho plachého hřebce anebo nezachytil splašená volčata na průhoně?“ hájil se Jakub.

„Vím to, dítě, vím, že jsi hodný hoch a že se vyhýbáš špatným tovaryšům, že nejsi žádný kuřák a že hledíš sobě ušlechtlejší zábavy raději nežli plané, bezúčelné a někdy i bohupusté toulky s ostatními chasníky, a tím právě hřešíš před obličejem otce svého, který veškeré chyby a výstřednosti tvých soudruhův, až do nebe vychvaluje, jen aby tebe potupiti mohl. Nečin tak ale ze zlého srdce, nýbrž proto, abys se stal kurážnějším a smělejším. A to žádá nynější svět. Proto se též tatík rozhodl, že ti nevěstu vyhledá. Ta tě má vyléčiti z oné hrozné nemoci, jak povídá.“

„Ach, matičko, což se musím oženit? Vždyť jste ještě mladá a tatínek též; nebažím státi se samostatným a chci vás býti až do smrti poslušen a sloužiti vám, dokud mé síly stačí,“ vzdychl si Jakub.

„Jsi hodný hoch, Jakube. Pán Bůh ti odmění vše jedenkrát. Otec však se vzdáti hospodaření nemíní. Bude na statku pánem i po tvé svatbě, a vy oba budete hospodařiti s námi. Neb se snad přiženíš jinam, snad do Bitětíc.“

„Pro Bůh — zadržte, maminko! K Pechovům do Bitětíc nepůjdu, to půjdu raději sloužit do panského dvora za pasáka. Jak můžete mysliti, že bych se stal nevěren Bohu a vešel ve sňatek smíšený. Bůh by mi odepřel dojista svého požehnání. Matičko — předrahá matičko, jak bych mohl zapomenouti na vaše vychování a na vaši úctu k nejblahoslavenější Panně Marii a Rodičce Boží —, ne — nikoliv, toho ode mne žádati nemůžete. Byl jsem ve víře katolické zrozen i vychován a chci i v této svaté víře blažené umřít. Zde, patřte, tato nepatrná knížečka otevřela mně oči dokona, neboť jsem z ní seznal ryzost a svatost učení našeho a lichost, a bludnost učení protestantův.“

„Žehnej ti Bůh, drahé dítě,“ odvětila pohnutě Anežka. „Zůstaň jen víře otců svých věren — promluvím moudré slovo s otcem, snad si dá říci. Buď jen dobré myslí a neboj se tak mnoho ženění. Vždyť jednou ten čas přijít musí, a najde-li pro tebe tatík nevěstu hodnou a upřímnou, dostaví se i láska a pak budeme v zbožném souladu všichni vespolek žiti. Připrav se hochu k zítřejší cestě a pomodli se, by Bůh tatíkovi vnuknul spasitelné myšlénky.“ Matka políbila Jakuba na čelo a spěchala za starým, jehož již nikde k spatření nebylo.

Když ve statku vše k spánku ulehlo, měla Anežka se starým Klimešem dlouhou rozmluvu, výsledek její byl, že na starém tvrdohlavci vymohla, že

do Bitětic k Pechovům nepojedou, až kdyby se nic kloudného jinde nenahodilo. Více docíliti nebyla s to.

Starý Klimeš jí statečně odporoval, konečně však řekl:

„Nejdříve pojedem k Neradovům, tam mají dvě děvčata; možná, že pořídíme na první zaklepaní. Nepořídíme-li, pojedem do Vrsic k Roubalovům, tam jsou čtyry dcery; v Údolí u Hokynářů jest jedna dcera, která prý stojí za dvě a teprve když nikde nepořídíme, zajedeme do Bitětic. Jiuak neučiním, Anežko, vždyť mne znáš!“ A při tom zůstalo.

II.

Časně z rána bylo v statku u Klimešů živo. Čeledín krmil koně a pohůnek mazal kola u bryčky a prohlížel povoz, aby bylo vše v nejlepším pořádku. Jakub po celou noc nezamhouřil ani oka. Měl jeti na námluvy a nepodíval se ve svém mladém životě dosud na žádné děvče. Žil jen výhradně svému povolání. Všiml si bedlivě chovu koní i hospodářského dobytka a věnoval čas svůj jenom ku zvelebení oteckého hospodářství. Dne nedělního a svátečního četl poučné a mravně zábavné knihy, jež mu s nevšední ochotou pan farář ze Zhoře půjčoval. Jiných zábav a kratochvílí nevyhledával, neznal ani chasníky a děvčata z vůkolních osad a přicházelo mu tudíž velmi za těžko první krok do neznámé budoucosti učiniti. Časně ráno vstal a pomodliv se, umyl se a odebral se na sad, kde se oddal smutnému dumání. Měl z ženitby opravdový strach, a nejvíce se lekal Pecha z Bitětic. Pech potřeboval hospodáře, a Jakub by musil volky nevolky otecký statek opustiti a Pechem se státi.

„Jakube, kde jsi, pojd k snídání,“ ozval se hlas pečlivé matičky, a Jakub setřev kradmo slzu s oka, odešel do světnice.

Starý Klimeš byl již úplně na cestu připraven. Hodil se do svátečního munduru a očekával netrpělivě Jakuba, an tento právě do dveří vstoupil.

„Že konečně jdeš, pojezme, máme perný kus cesty před sebou. Ať se mi slušně chováš, hochu, abych s tebou hanby nedošel, nestalo by ti to za to, vždyť mne znáš,“ a usednuv za stůl počal s velkou chutí snídati. I Jakub se pustil do jídla, nechutnalo mu, avšak matka přistoupivši k němu, pravila:

„Jen jez, chlapče, tyť činíš, jako bys šel na pohřeb. Jen hezky vesele vykroč přes práh, aby krok tvůj požehnutí do domu přivedl. Bůh bude s tebou, spolehni úplně na něho. Vše se dobře vydaří, jen si nezoufej“ a polibivši jej něžně na čelo odběhla ze světnice.

Již byli na vozíku. Syn se chopil opratí a požehnav se svatým křížem vyjel ze dvora.

Starý klidně dýmal ze své stříbrem kované pěnovky a odfukoval modravý kouř; prohodil pak po chvíli uštěpačně:

„Pořádný chasník má míti rádnou dýmku, aby se děvčatům zalíbil, ty nejsi k ničemu, ani kouřiti neumíš, hanba!“ a odplivnuv si počal znova mocně dýmati.

Nežli se nadáli, vjížděli do nevelké vsíky, kde sedlák Nerad hospodařil. Před prostranným, avšak neúhledným statkem kázal tatík zastaviti. Do dvora vjeti nemohli, neboť stál ve vratech povoz s travou, a obě dcery Neradovy skládaly trávu z vozu. Mladší, černooká Andulka, šťuchla starší Rozárku, loktem a zašeptala až to Jakub uslyšel:

„Hleď, Klimeš z Těchobuze veze svého nekolu nejspíš na trh,“ a obě spustily nevázaný smích, což vehnalo nesmělému Jakobovi plamenný žár do obličeje. Kdežto tatík do statku vešel a se starým Neradem se vítal, zůstal Jakub u koní, a jakmile dívky byly trávu složily, vjel do dvora.

Starý Nerad zavolal na Jakuba, aby vypřáhl, což tento i učinil, a dav hřibatům obroku, zašel na zahradu. Dívky nedaly však Jakobovi pokoje a házely po něm vším, co jim pod ruku přišlo, schovávajíce se za plotem, by

jich neviděl. Když se byly škádlení navolily, odběhly se smíchem do statku, kamž i Jakub se odebral, když naň Nerad volati dal.

Za stolem seděl starý Klimeš s hospodářem, a byli zabráni tak v hovor, že si vcházejícího Jakuba nikdo nevšiml.

Jen co je pravda, děvčata byla jedno bezčí než druhé a otáčela se jako na obrtlíku. Klimeš brzo po starší, brzo po mladší mrskl okem a kýval spokojeně hlavou, když v tom vešla selka do světnice a zvala hosty, aby s nimi pojedli. Neradka byla výbornou kuchařkou, Klimeš se v duchu podívil, jak všedního dne u Neradů dobře žijí, a již měl na jazyku otázku, zdali snad je čekali, nechal toho však a po jídle počal se Nerada vypyťovati na býka, že by rád dobrého pro chov koupil. (Pokrač.)

D r o b n o s t i.

Slavný kardinál Manning nedávno slavil 25leté jubileum svého nastolení na stolec arcibiskupský ve Westminsteru. Působení jeho pro katolickou církev v Anglii je opravdu epochální. Pracuje již na šedesát let pro vzkrášení a povznesení církve v Anglii. Činnost jeho je opravdu obdivuhodná. Nejvíce uznání došla činnost jeho smírná v životě sociálním. V zemi, kde je mnoho boháčů, je též úžasně mnoho chudáčů, kteří nejednou již byli by vrhli se na boháče, kdyby nebyl jim jako anděl smíru postavil se v cestu Manning. Manning byl teprv 22 roků stár, když roku 1831 vydobyl si na universitě oxfordské hodnost doktorskou. Manning je, jak známo, konvertitou. Seznal již co jinoch, že protestantismus je odpadem od církve jediné pravé. On tudíž vřelým byl přívržencem ruchu oxfordského, jenž směřuje k návratu do církve staré. Návrat svůj uskutečnil r. 1851 tedy v době, kdy již povýšen byl za archidia-kona v diecesi Chichesterské. Příkladu jeho následoval i bratr a ostatní rodina.

V témž roce byl Manning od slavného kardinála Wisemana na kněžství vysvěcen. Na to M. odcestoval do Říma, kde až do r. 1854. věnoval se bohosloveckým studiím. Brzy potom stal se superiorem v klášteře Oblatů v Londýně. V roce 1862 dne 8. června povýšen byl na arcibiskupský stolec ve Westminsteru; o deset let později vyznamenal jej Pius IX. kloboukem kardinálským.

Manning působil pro věc katolickou slovem i písmem. Jemu též s dobrě částí mají katolíci co děkovati rovnoprávnost s anglikánskými protestanty, jakož i vážnost, jaké církev katolická tam se těší. Jemu jest nejvíce co děkovati nynější rozvoj katolického školství a řeholnictví. Manning s velikým výsledkem podnikl boj proti neřesti anglického národa v nižších vrstvách: obžerství, založením ligy sv. kříže, velikého to spolku střídmosti. V době pak poslední mocně zasáhl do boje chudiny naproti boháčům. Podarilo se mu cestou mírnou ohromné stávký dělnictva překaziti a boháče ku značným ústupkům pohnouti. Kardinál Manning vším právem je chloubou Anglie, je vůdcem nejlepších mužů, je rozhodčím a důvěrníkem chudiny, je radostí a obdivem světa katolického. Nechť mu Bůh ještě popřeje mnoho let! —

Obsah „Obrany víry“:

Vhodné odpovědi na námítky proti katolické víře nejčastěji pronášené. (Upravil M. V. Zahradnický. Pokračování.) — Hrdinové za trůn a oltáře. (Pokračování.) — Febronie z Perštejna. Dějepisný obraz. (Napsal Alois Dostál. Dokončení.) Kněz novinář. (Lidu vypravuje Konrád von Bolanden. Převedl volně Filip Šubrt. Dokončení.) — Za hlasem víry a srdce. (Povídka od Ant. Plačka.) — Drobnosti.

Předplatné budiž zasíláno přímo do administrace: **Ostrovni ulice č. 1508—II.**

Majitel vydavatel a nakladatel **VÁCLAV KOTRBA**, odpovědný redaktor **PETR KOPAL**.

Tiskem knihtiskárny Cyrillo-Methodějské (V. Kotrba.) v Praze.

OBRANA VÍRY.

Časopis věnovaný zájmům katolicko-politickým.

S přílohou: „Kalendář pro mrtvé a živé duše“ vždy 20. dne každého měsíce.

Vychází 5. a 20. každého měsíce. — Předplatné pro Prahu: celoročně 1 zl. 75 kr. čtvrtletně 45 kr. Poštou pro Prahu i venkov celoročně 2 zl., čtvrtletně 50 kr. Jednotlivá čísla po 8 kr. — Kdo předplatí na 5 výtisků, obdrží šestý nádavkem 5 výtisků prodává se v administraci za 30 kr., 20 za 1 zl. S přílohou „Kalendáře“ připlácí se ročně 1 zl. — Administrace v Cyr.-Met. knihtiskárně v Ostrovní ulici, kamž předplatné budiž zasíláno. — Redakce na Vyšehradě č. 69.

N ě c o o p e k l e.

Napsal V á c. Ž í ž k a.

Bylo to tuším roku 1875., když v Praze katolicko-politická jednota svou schůzi odbývala, tu vyjádřil se jeden z pánů řečníků v ten smysl, že má-li učení katolické opět půdy mezi lidem nabyti, že se musí tomu lidu v nových formách přednáseti.

Tato slova když jsem tehdy zaslechl, jakoby mi je ze srdce byl vzal, vždyť dávno již jest to i mínění moje. Neboť ten lid zbloudilý jest ve svém předsudku proti všemu, co jen páchne náboženstvím, tak zaslepený, že se štítí všeho, co jen s náboženstvím v nějakém styku stojí, a jej na povinnost jeho k Bohu upomíná; on znechutil sobě formy náboženské, pročež jej možná jen novotou pravdy opět získati. Přiznávám se, že jsem velký milovník takovýchto nových forem, a to hlavně z té příčiny, že jsem nabyl přesvědčení, že kdekoliv jsem ve společnosti některou pravdu našeho náboženství hájil, a takovou v některé mi oblibené nové formě vykládal, že jsem nalezl vždy ochotnou vůli, takovou pravdu přijmouti. Mohl bych nějaký příklad uvésti.

Před časem nalezal jsem se v jisté společnosti, kde rozpředl se hovor o věci, které skutečně mnozí katolíci velmi se vyhybají, aneb o ní velmi neradi mluví, to jest o pekle. Známo, jak mnozí o tomto předmětu smýšlí, jaká nevěra o tom panuje a jaké úsměšky si lidé z toho tropí.

A hle, když jsem zde svůj náhled o pekle pronesl, a jej důkladně vložil, tu všechn smích přestal a všichni s mým náhledem souhlasiti se zdáli; ano, když jsem se byl od společnosti té na chvílku vzdálil, vyslovil se jeden v mé nepřítomnosti, že když jsem tak o tom pekle vykládal, že jej při tom až hrůza obešla.

A nyní vyložím nejprve, jak jsem na tu myšlénku přišel. Jednoduše, našel ji v boji proti nevěře a temnosti. Když totiž člověk nucen jest ve svých záležitostech s rozličnými lidmi se scházeti a o všelikých věcech s nimi hovořiti, tu se ani tomu nevyhne, aby to nepřišlo také na náboženství a tu jest katolíku často tubý boj podstoupiti. Člověk ale nesmí tratit odvahy, nýbrž hezky mysl svou dohromady sebrat, a pak z lásky k Bohu a k pravdě svaté, klidně svatou věc hájit. A tu v té horlivosti a v nadšení mu napadnou takové myšlénky, že o nich prve ani nevěděl. Zkrátka, pravda vyjde svatá z tohoto boje, jako z nějakého prádla, mnohem jasnější. Totéž

děje se člověku, když nějaký víře naší nepřátelský časopis sobě přečte. I tu zdá se, jakoby ten duch Kristův v katoliku přebývajícím s tímto duchem temnosti a nevěry, jenž z časopisu tohoto vane, v zápas vcházel. Člověk tu bojuje boj vnitřní a jest to zajisté boj hrozný, ale Kristus v něm člověku pomáhá, jen když se víry svaté a důvěry v Krista nespustí. Za to ale vzejde člověku v tomto zápase světlo nové, pravda svatého náboženství zastkví se mu v nové formě, kterou byl prvé neznal.

A nyní abych již k věci samé přistoupil. Přisedl jsem tehdy k jisté společnosti v jednom hostinci a tu napadl jsem mého známého, jenž mi hned vypravovati začal, že u nich konány byly missie. I já jsem se tam šel podívat, jal se vypravovati, abych vyslechnul, co asi ti páni budou povídat. Ale upřímně řečeno, líbilo se mi mnohé z řečí jejich, pročež se i dosti posluchačů do kostela dostavilo. Jen jedno se mi líbiti nechtělo, a mám za to, že kdyby tito páni o této věci nemluvili, že že se mnohému zavděčili. A o čem pak to bylo? táží se já.

„Inu kdyby jen o tom pekle vždy tak nemluvili a lidu jím nehrozili, mně se vždy ta věc zdá býti k víře nepodobna.“

„Milý příteli,“ pravím já, „to jest velmi těžko, aby o pekle nemluvili, vždyť jest to článkem víry, že lidé od Boha souzeni budou.“

„Ale jděte, vždyť se to ani nedá srovnávat s neskončenou láskou božskou, aby člověka do věčného ohně, k věčnému trápení odsoudil.“

„Nesmíte ale zapomenouti,“ vykládám já, „že Bůh uť nejvyšší laskavý, přece i při tom spravedlivý jest.“

„Ale,“ namítal jeden ze společnosti, „jděte mi s tím peklem, s tou hořící smůlou a sírou a s těmi ďábly, již tam ty lidi na vidlice napichují a do ohně házejí, to zní tak velice báchorečně; mně jest to vždy k smíchu, když co podobného namalované spatřuji.“

„Inu,“ odpovídám, „nesmíte báchorkám věřiti, a nesmíte to sobě tak skutečně představovati, jak to na obraze namalované spatřujete! Obraz ten jest jen podobenství, aby se něco duchovního našim smyslům zaázornilo a takto rozumu lidskému blíže postavilo. Zdali nemalují též revoluci co osobu s hořící pochodní, jež na všechny strany plamen rozněcuje, který veškerý občanský pořádek ničí a tráví. Ano revoluci nazýváme dosti často plamenem, protože pořádek i živnost mnohých sžírá.“

„Tak se má rozuměti, že jest v pekle jako věčná revoluce,“ zvolal jeden ze společnosti.

Skorem, ale přece né úplně, neboť i tu vládne satan, pro kteroužto vládu bezpochyby i mezi ďábly nějaký řád se vymáhá. Ale nevládne tu Bůh, který vládne spravedlností a láskou, pročež není tu pokoje, kterého jen spravedlnost dáti dovede, není tu slasti, ani útěchy, proto že tu není lásky, která jen zákonem božským vzniká. V pekle pak zákon božský se nezachovává.

Tu opět jeden pravil s úsměškem: „To jako myslíte, že jsou ďáblové s Bohem v stálé oposici!“

„Ovšem, že jsou, odpovídám, proto že se zákonu božskému podrobiti nechtějí, který každou bytost, jež jej přijímá, šťastnou a blaženou činí, neboť ze zachování jeho život, blaženost a pokoj vychází. Jako Bůh všechn dobrý pořádek ustanovuje, máje na zřeteli jen dobro svých milých, pročež jest i v pekle věčný nepořádek, věčná revoluce a vzdorovitost. Představte si jen obec, kde by nižádné zákony se nezachovávaly, kde by žádný řád nepanoval, kde by žádná práce neobstála, kde by žádná jistota ni majetku, ni osoby nebyla, ano kde by jeden druhého nepřitelem byl a jej na smrt pronásledoval, a tu máte věrný obraz pekla. A protož nemůže se také počínání občanů pekelných lépe vyobrazit, jako plamenem, jenž všechno ničí a sžírá.“

„Vidíte,“ pravil můj přítel udiveně, „takto mne peklo ještě nikdo nevyložil. Poslouchejte, kdybyste mi chtěl ukázati obec, kde by nižádný zákon ni pořádek nepanoval, taková obec nemůže ani obstáti. Obec povstává jen

zachováváním jistých zákonů, jakmile se však tyto zákony ruší, přestává býti obcí. Že lidé vespolek žijou, sobě pomáhají, sebe chrání, jest věcí velmi dobrou, neboť jednotlivec by s to nebyl, sebe a toho což pro dobro byl učinil uhájiti. Toho dobra docházíme ovšem jen zachováváním jistých zákonů a plněním jistých povinností.“

„V skutku,“ pravím já s potěšením, „ani bych byl nemyslel, jak sám rozum váš uvede vás na cestu k víře v peklo, neboť jak vidím, uznáváte, že všechno dobré, jež z pospolitého života požíváme, hlavně z poslušnosti vychází, v nížto člověk, ať jest mu již milo aneb nemilo, svojí trpělivostí setrvává. Z toho následuje, že neposlušnost čili nezákonnost jest smrtí všeho života společenského, a že věčná neposlušnost věčnou smrtí se nazývá, rovněž jako oheň jest záhubou všeho života. Nuže hleďte, proto se i peklo velmi důmyslně co hořící vyobrazuje, neboť i oheň neposlouchá zákonů přírody, ale tráví vše, cokoli se mu v cestu staví. A nyní, pravím dále, jak vás co poctivého muže znám, kdybyste vy na místě Boha spravedlivé souditi měl, že byste poslušné od neposlušných oddělil a jim jiné místo vykázal? A pak byste snad řekl oběma: Teď co si uděláte, to budete mít! A hle, mezi těmi hodnými by panovala láska, svornost, spravedlnost, účinnost a všelikerá jiuáctnost, kteráž by je věčně blažené a šťastné činila a jim věčného pokoje přála. Kdežto mezi druhými pro jejich neposlušnost, vzdorovitost, nepřízeň a lenost, věčné nepokoje, pronásledování a týráni by panovalo, což by jim věčné trápení působilo.“

Abych pak těmto pánům dal ještě něco na rozloučenou, uvedl jsem jim tento příklad: „Vezmete konev vody a rozlejte ji na zem. Zajisté že žádoucí nemusí této vodě cestu ukazovati, kudy by se bráti a odtékati měla, ale ona sama tíhou svojí najde si cestu. Tak bude i jednou duše člověka, ovládnutá a proniknutá zákonem spravedlnosti, ona vždy sama sebou nalezne cestu k světlu, k blahu a pokoji. Věřte, že nebude velkých rozdílů mezi vezdejškem a světem nadpřirozeným, neboť jeden a týž zákonodárce vládne zde i tam. Jestliže zde na světě zločince zavírají a od dobrých lidí oddělují, čím více to dítí se bude v říši duchů, kteří jsou přece mnohem vznešenější a moudřejší, nežli my pozemčané.“

Vhodné odpovědi na námítky proti katolické víře nejčastěji pronášené.

Upravil M. V. Zahradnický.

IX. Dobrota Boží. (Dokončení.)

„Ale,“ zvoláte snad, „jak mnoho jich v tomto pronásledování bídně zahyne!“ Bohužel, že zahynou mnozí; ale víte jistě, že by v pronásledování zahynuvší bez pronásledování spaseni byli? — „Nevěřte tomu,“ praví sv. Cyprian, „že v pravdě dobří tak lehce z církve vycházejí.“ Vítr neodnáší zrna, ale plevy, nevyvrací pevně zakořeněných stromů, nýbrž jen těch, jimž kořene není. „Kacířství,“ praví Tertulian, „jest silou velkou jen těm, jež u víře pevní nejsou,“ a to můžeme říci o každém bludu.

A postačí-li Tobě, milý čtenáři, toto svědectví, tedy zcela upřímně Tě ujišťuji, že mnozí, kteří dnes papeže pronásledují neb protestantům na lep sedají, nejsou nejkrásnějšími kvítky Církve katolické. Jsou to dělníci, jež každé počestné práci se vyhýbají a po hospodách a chlastu touží, jsou to děvky, hnilobou, hanebností a hříchy pokryté, jak apoštol praví; jsou to lehkomyšní, v kalu hříchu se brodící mladíci, kteří zákonům nepřátelství vypověděvše,

dávno tajný odpor proti víře v sobě nosí; jsou to zdánlivě usedlí a ctihodní mužové, kteří jsouce podobní obšleným hrobům nenávidí víru jen proto, že jim žádného jiného ovoce nepřináší, nežli blodání svědomí; jsou to v přepychu a marnivosti zabředlé, v hříšných poměrech žijící ženy, jimž náboženství za plášť slouží k ukrytí jejich špinavých choutek. Krátce řečeno dle sv. Augustina: kacíři a nevěrci tvoří se jen z těch, jež v církvi trvajíce v bludu zůstávají. Je-li nám nyní plakati nad nimi jako nad nešťastníky, nebylo nám i dříve se nadíti, že by spaseni byli.

Dovolujeme si i tvrditi, že mnozí, již by jinak zahynuli, pronásledováním spasení dojdou. A to následovně. Dokud hodina strasti nepřijde, jsou dobří se zlými smíšeni; ale i mezi křesťany jsou ještě mnozí, kteří oněm jen svým zevnějškem se rovnají. Nebo bázeň před lidmi, pokrytectví, prospěch plynoucí někdy z pobožnůstkářství působí, že mnozí jinak se staví, nežli v skutku jsou, a nemůžeme se ničím před nimi dosti opatřiti; ale když se bouře pronásledování vzedme, okáží se v celé své ošklivosti. Pak diví se mnozí takému případu a praví s Tertulianem: „Ó kéž by ti neb oni, jindy tak rozumní a věřící v církvi, nebyli odpadli.“ Ale vězte, že tací ani moudřími ani věřícími nebyli. Náleželi k takovým křesťanům, jichž srdce do všeho pozemského pohroužené zaniklo ve světáctví, a jež všecko požehnání Pána v tom trochu pozemském štěstí vyhledávali; i k takovým, kteří se nad pronásledováním církve rmoutí nikoliv z horlivosti pro víru, ale proto, že se obávají o svůj úřad, o své jmění a o svou čest; konečně k takovým, kteří nerozumí tajemství kříže, ceně pronásledování a neví ničeho o tom, jak radostně vycházeli apoštolé ze shromáždění je odsuzujících; oni milovali církve, poněvadž vládla důchody, milovali pokoj, poněvadž je v radostech jejich nerušil, nenáviděli nepřátel Božích, ne že tito Boha uráželi, ale proto, že sami na osobním prospěchu svém škody utrpěli.

Ze středu takových křesťanů přecházejí do řad protivníků ti, kteří vyhledávajíce jen časného prospěchu domnívaj se, že při tom lépe pochodí; ale tím odlehčí si církve a zbaví se oukladů jejich, a jako tělo okřeje, praví sv. Augustin, špatné-li šťávy ze sebe vyrazí, tak okřeje i tělo církve, vyjdou-li zlí z lůna její.

Ó jak veliký prospěch kyne za to ale dobrým! Lpí-li na nich jen pěna nečistých choutek, tedy oheň strasti je šírá; přestávají milovati ony statky, jichž nicotu nahlížejí a jejichž ztrátu snadno oželí. Obava aby se víře nevěrní nestali, poutá je k církvi úžeji; pocit vlastní slabosti působí, že bývají horlivějšími v modlitbě, obava o spasení činí je opatrnějšími. Víra v nich sílí, bázeň o spasení je oživuje, láska k P. Bohu se v nich zanicuje; stávají se nedůvěřivými sami k sobě, důvěřují více v Boha a utvrzují se v bázni Boží; probouzí se v nich všecky ostatní cnosti, již již utlumené a nabývají nové síly k životu věčnému. Spravedliví, svatí, dokonalí, jež vždy v církvi nalzáme, skvíce se před nimi plnou září, předcházejí je cnostmi a dokonalostmi. Tenkráté vládne církve svými Pavly v okovech jásajícími, svými Ondřeji na kříži trpícími, svými Aneškami, svými Ceciliemi prahnoucími po hranici; tenkráté vládne svými Athanasiemi v hrobech žijícími, svými Chrysoatomy a Augustiny, bludy potírajícími a pravdu osvětlujícími. Tenkráté povstávají muži, vzbuzující podiv andělů a lidí, na něž křesťané jen popatříce odvahy a statečnosti nabývají, jichž cnosti celou církve Kristovu krásí a zdobí. Tenkráté přichází ale také hodina oslavy, která nikdy se neomešká, a církve přijímá tyto své oslavené bojovníky, osuší slze jejich, líbá okovy jejich a ukazuje je plna radosti svým dítkám, jimž útěcha a síla z toho vychází. Oslavu dobrých rozmnožují na to i mnozí odpadlí; vzdálení od církve a pravdy se srdcem zraněným a svědomím rozrušeným vracejí se s upřímnými slzami pokání do ovčince jimi opuštěného a slouží věřícím tím k většímu zdokonalení, čím k většímu jim dříve pohoršení byli.

To jsou některé z důvodů, pro které Pán Bůh ony strasti na církve dopouští, jež slabochy tak často v blud uvádí a zlým ku pohoršení slouží.

K dosažení této milosti dopomáhají foliko dva důvody: modlitba a svátosti. Nevykonává-li se ona a nepřijímají-li se tyto, jest právě tolik, jako kdyby někdo beze zbraně na bojiště šel a nechtěl by býti raněn — což věcí nemožnou. Kdo své náboženství jen na dvě přikázání „nepokradeš“ a „nezabiješ“ obmezuje, ten se nemodlí, nezpovídá a k stolu Páně nepřichází; nemá té pomoci nevyhnutelně potřebné, aby pokušením odolal, překážky přemáhal, které každému přemáhati nutno, kdo chce pravé blaženosti dosíci; z toho následuje, že těmto dobrákům bez náboženství vědomě i bezděky ve mnohé hříchy upadati bude, dle toho, jak se jim příležitost k tomu nahodí. Toť všeho nutný následek.

Mimo to není ale na tom dosti, chceme-li po katolicku dobrými býti, spokojiti se tím, že ničeho zlého nečiníme; nutno je též opravdově mnoho dobrého činiti, nutno jest (mimo ten drobet dobročinnosti) též výše postavené ctíti, jsou-li třeba i špatnými; lidi rovného stavu milovati, jsou-li i lásky nehodnými; s podřízenými dobře se snášeti, ba i nepřátelům Božím dobře činiti. Nutno jest nejenom proti svému bližnímu nereptati, ale jej i omlouvati, jemu pomáhati v potřebách jeho; nutno jest nejenom jinému ničeho nebrati, nýbrž i z přepychu svého chudým dávat; nutno jest nejenom nezničiti soka sobě nepřijemného a nepohodlného, nýbrž vědomi jsouce své malomocnosti, pokoru v srdci svém zachovávat. Bez těchto cností nikdo po katolicku dobrým není.

Předeslavše toto neodvážíme se mnoho, vyslovíme-li pochybnost, že by všechny tyto cnosti nalézaly se u těch, jež praví: postačí člověku, dobrým býti; náboženství moje jest: dobře činiti.

Svatí, kteří nepřestávali se modliti, lkáti, postiti se, kteří jiným sloužice byli i týráni, ano i sami sebe trýznili, neopovážili se o sobě tvrditi, že dobrými jsou; jak mohou takoví lidé se domýšleti, již nic podobného nečiní, že mají to pravé náboženství?

V mnohém čtenáři vzbudí to soucitný úsměv, uváží-li všechny ty důvody s opravdovou rozvahou zde uvedené a řekne: „Jakže, nedostačí k tomu každodenní zkušenost dokázati očividně, že vše to slouží jim jen za pláštík, pod kterým všechny možné neřesti vymýšlejí?“

Jestliže mnohý čtenář t. l. zkušenostmi tohoto světa obohacen důkazů takových nežádá, tož jest vždycky ještě mnoho takových lidí, jež z nepřekonatelné lehkovážnosti anebo z podivné obmezenosti ochotně naslouchají takovým svůdným odvážlivcům, a proto jest třeba, z klamu toho je vyvésti.

Tím bychom ale také rádi učinili nápravu ve mluvě některých lidí, kteří sice nejsou špatnými, ale dosti neopatrnými, když do nekonečna vynášejí někoho, jenž náboženství dávno byl přes plot hodil, ale jakousi povrchní počestnost si zachoval, o něm s nadšeností pochvalně mluví, řkouce: „To je dokonalý člověk, schází mu jen trochu náboženství; jinak ale . . .“ Jak že? Takový člověk, jemuž jen trochu náboženství schází, jest povzneseným poctivcem? Klesnula již vážnost křesťanů pro velikého Boha tak hluboko, že ani takový hřích za řeč nestojí, kterým se Pán Bůh nejen odstavuje, ale i úplně zanedbává? Urážka Stvořitele, práva Otce, Vykupitele, tohoto nejvyššího dobra, jakým jest Pán Bůh, to vše nestačilo by zastíniti ledajaký věhlas počestnosti? Pak by nebylo ani hříchem, mařiti všechny záměry Boží, jež jsou příčinou bytí našeho na tomto světě a pro které nás Pán Bůh všemi vlastnostmi obdařil, kterými vládneme!

Jak bys smýšlel o někom, jenž by nějakého muže vychvaloval, že je poctivcem, ale že má jen tu chybu, že někdy někoho otráví, tu a tam někoho na těle zraní, anebo k vůli svému vyrazení nebo z nedostatku peněz někoho oloupí a hmotně zničí? Co bys řekl o ženě, o ušz by se mnoho dobrého mluvilo ale s tou poznámkou, že má jen tu slabost, čest svou i na veřejné ulici prodávati? Zajisté bys to považoval za velikou hanbu. Když ale se o někom praví, že proti veřejné slušnosti ničím se neproviňuje, nýbrž jen

proti tomu, co Božího jest; že ctí toliko lidi, ale pro Boha že žádúé vážnosti nemá: není to mnohem větší potupou?

Neříkej tedy nikdo, že člověku dostačí počestnost bez náboženství; neboť mluvě tak odstraňoval bys hrůzu, která zeje z obilných hrobů, chovajících v sobě vedle trochu přirozené poctivosti, srdce bez náboženství; odnímal bys oněm nešťastníkům jedinou pobídku, která by je k obrácení přinutila, kdyby se viděli ode všech dobrých lidí opovrženými, jak by toho zasluhovali; ale obzvláště zmenšoval bys tím i vznešený pojem, jaký o Pánu Bohu a o křesťanském náboženství nám zachovati jest.

Kdyby nebylo na světě tolik a tak pošetilých ohledů, nebylo by v katolických městech tak mnoho těch odvážlivců, kteří s drzým čelem a se zatvrzelým srdcem nepokrytě proti katolické víře brojí, její učení tupí a zavrhují; ale jelikož naproti tomu mnozí z bázně, aby nebyli viněni z nesnášenlivosti, se krčí a ani nemukají i co ještě horšího jest, ze zbabělosti a nešlechtnosti chování oněch ještě schvalují; proto přesahuje drzost těchto bezbožníků všechny meze. Běda ale těm, kteří se o Pána Boha nestarají; neboť stane se jim jednoho dne, že se Pán Bůh o ně více starati nebude.

Hrdinové za trůn a oltáře.

(Pokračování.)

Konvent netušeným odporem vendeských sedláků až k šílenosti podrážděn, svolával vojska nová do zbraní, což vůdcové vendéští dobře věděli a proto vynakládali vše, aby i modrákům s výsledkem čeliti mohli.

Zatím staral se Bonchamps, aby kraj severní proti útokům republikánských paličů zabezpečil. Podařilo se mu na výšinách Murských 400 Pařížanů, kteří se na skále nad řekou Loarou ohradili, zaskočiti.

Jelikož se vzdáti nechtěli, protože jako paliči báli se msty sedláků, vrhli se zoufale do řeky všickni. Toliko žena velitele jejich otálela. Sedláci na ni útrpně volali, aby jim důvěřovala, že oni jí neublíží, ale ona v návalu šílenosti hodila nejdřív dítě své do řeky, načež i sama za ním skočila. Musí se doznati, že i v té rozhořčenosti nad paličstvím republikánů sedláci zachovávali vždy šlechtnou mysl. Když na obyvatelích městečka Parthenayi měla vykonána býti krutá odvěta za to, že republikánům pomáhali v paličství, pravil vůdce sedláků Lescure: nechci vzíti pomstu za to, že mi vypálili můj hrad Clisson — a nestalo se jim nic. Když náhodou jedna žena od sedláků zastřelena, byli tito z toho velmi zarmoucení a vyplatili její rodině 1000 franků jakéhos odškodnění.

Angličané byli by rádi vendeským povstalcům přispěli na pomoc, ale nevěděli kterak do toho. Nežli však k něčemu došlo, nastal nový děsný boj, jež tehdy mladistvý Napoleon I. nazval bojem obrů. Před Lusonem došlo k nové, velmi vražedné a pro sedláky tentokráte nešťastné bitvě. Dlouhým vyjednáváním s Angličany pochod bílých se zdržel, kdežto Tuncq, general modrých byl s přesilou jim skoro na krku. Zradou dozvěděl se Tuncq o válečném plánu bílých, i zařídil svůj plán tak, aby sedláci měli za to, že nalezá se na blízku pouze s oddílem svého vojska a zatím všecku sílu zde soustředil. Podařilo se mu dělostřelectvo a jízdeckto před sedláky dobře zakrýti. Když sedláci po svém zvyku prudkým útokem bitvu započali, demaskoval najednou Tuncq svá děla a řádil strašně v řadách bílých. Tehdy jich zůstalo na bojišti 7000 ležeti. Toliko duchapřítomnosti vůdců a jmenovitě Larochejaquelaina bylo co děkovati, že nebyli zničeni na dobro. Byla to pro ně rána největší za celý čas války. Tuncq dal všechny zajaté sedláky postří-

leti. O vojsku republikánském vydal dne 2. srpna důstojník jeden konventu svědectví toto: Úspěchy naše ve Vendé byly krátké, naše porážky časté. Ani jeden general nemá důvěry ve vojtě, skoro všickni jsou hlupáci prostopášní a zrádní. Naše prapory pozůstávají z lidí, kteří se v Paříži za 500 franků nechají naverbovati. Tací nejsou podle toho, aby mohli bitvy vyhrávati. Většina z nich před bitvou dává se na útěk, anebo skáče do Loáry. Není zločinu, jehož by se ve válce nedopustili. Loupit, vraždit, ženám násilí činit dovedou výtečně, ale bít se neumějí. Na proti lidem, kteří jdou do bitvy s růžencem na ruku a ozbrojeni třeba jen holemi, kteří ale lezou po břiše a děla naše náhle přepadají, neplatí žádné umění válečné. Oni nebijou se za šlechtice, nýbrž za kněze. My musíme na ně vrážeti vždy jen s ohromnou přesilou a s vojskem co nejlehčím, musíme na ně udeřovati s několika stran najednou. Buďte oni zničt nás, anebo my zničme je. A podle rady té umínil si konvent příště se zachovati.

Dne 1. srpna 1793. vyhlášen byl nový odvod k vojsku od 16—60 let. Za vůdce byli určeni nejohavnivější republikáni. Jádrem nové armády stali se pověstní paliči z posádky mohučské. Z okolních vesnic měli vybráni býti nejzručivější selští republikáni a jako vyzvědači do vojska býti vřadění. Nejlepší střelci z lesníků určeni byli za vůdce harcovníků. Každé oddělení bylo opatřeno hořlavými látkami k zapalování vendeských vesnic, lesů a křovin. Všecko osení mělo býti zničeno, dobytek i sedlákům pokojným nadobro odebrán, mužové měli povražděni a ženy s dětmi odváděny býti do vnitř země. Statky povstalců prohlášeny byly za majetek republiky.

— Zničte Vendé a zachráníte republiku! — bylo heslem konventu.

Jakýsi lučebník vynašel látku, jejíž čoud prý otravoval. A za republikánským vojskem všudež jela quillotina. A sedláci důvěřujice toliko v Boha, hotovili se k bojům novým. Především běželo jim o vydobytí Chantonaya, jež modří po vítězství u Lusonu byli obsadili.

Došlo ku vražednému boji. Velitelem modrých na místě vychytralého Tuncqua, stal se Lecomte. Útok sedláků byl náhlý a prudký. Všickni vůdcové sedláků: Larochejaquelain, Lescure, d'Ebée, d'Autichamp kráčeli v čele.

I republikáni, vědouce, že sedláci tentokráte nemíní šanovati nikoho, bojovali zoufale, toliko jízda jejich dala se ihned na útěk. Vůdce republikánů Lecomte těžce zraněný padl, načež vojsko jeho dalo se na útěk. Nastala děsná řež. Tentokráte sedláci neživili nikoho. Z 8000 modrých zůstalo 7000 na místě. Sedláků padlo 1800 při ztékání hradeb. Zajatý vůdce zvaných mstitelů — Monet nabízel 50.000 franků za svůj život, ale marně. Na to prosil o kněze, vyzpovídal se kajicně a měl ještě před smrtí k lidu řeč. Jaký duch tehdy panoval, svědčí nejlíp toto: Mladý rytíř z Mondyonu skoro ještě chlapec stál v bitvě vedle vyššího důstojníka, jenž pod záminkou, že je zraněn, chtěl se z nejhorší řavy vzdáliti.

— Já na Vás, pane, — pravil chlapec, — žádného zranění nevidím a jestli že vrátíte se z bitvy, tedy Vás zastřelím, sice by lid myslil, že stojí to s námi zle. V řadách bojujících vyznačoval se 70letý stařec Le Maignen, jež důstojníci nazývali svým otcem.

Vítězství Vendeských u Chantonaye bylo skvělé.

Avšak nyní nastaly rekům časy velmi zlé. 240.000 republikánů bylo na pochodu do Vendée. Valili se jako povodeň na zuboženou zemičku o málo větší, nežli tři české kraje. Republikáni táhli s pochodněmi v ruku, všecko před sebou ničíce a nešetříce ani dětí ani žen. Zajatí byli uškrceni. Konvent nařídil, aby země vendeská obrácena byla v poušť.

Ale sedláci nezoufali přece. Nyní blásily se do boje i ženy, ačkoliv válečnou radou bylo to zapovězeno.

Zajímavou epizodu vypravuje pí. Larochejaquelainová. Zrovna před bitvou u Thonars přišel ke mně na zámek v Boulay vojín s prosbou, že mi má svěřiti tajemství. Je prý děvčetem a že prosí, abych mu dala vestu, jakou nosí nejchudší vojskové, a abych Lescurovi o tom nic neříkala. Jmenovala se

Jana Robínova z Courlay. Od faráře dozvěděla jsem se, že je to poctivé děvče a že chce stůj co stůj býti vojákem. Před odchodem z otcovského domu se vyzpovídala.

V předvečer bitvy u Thonars pravila k Lescurovi: Generále, já jsem děvče, vaše paní to ví, nikdo na mne neví nic špatného. Zítra je bitva, dejte mi nové střevíce, až uvidíte, jak se budu bít, pak mne nevyženete. A v pravdě bojovala jako lvice před očima generála.

— Generále — volala na něho v řavě bitvy: Vy mne nepředstihnete, já budu modrákům vždy blíže, nežli Vy. Byla zraněna do ruky.

— Eh, to nic nedělá! — pravila — a vrhla se do nejtuzší seče, v níž i padla. Tehdy modráci mluvili o nové Panně Orleánské. Jiné děvče: Renée Borderau vykonalo divy udatnosti, aby smrt svého otce pomstilo. Jiné děvče zajalo dokonce republikánského vyzvědače.

Na bojištích bylo viděti často mrtvoly kněží, ale nikdy se zbraní v ruce. Oni tábli do boje s sebou, aby bojovně rozplameňovali a umírající potěšovali. Oni starali se, aby mysl sedláků ani v časech nejhorších neklešala. Oni ale též kázali k zajatým a zraněným nepřátelům milosrdenství. V jednom městě postavil se kněz před dům zajatých a pravil k sedlákům, kteří je zabít chtěli, že toliko přes jeho mrtvolu se k nim dostanou.

Osm republikánských armád obklíčilo Vendée pod generály zkušenými.

Bylo rozhodnuto, že palíči z posádky mohučské s armádou mají se spojit u Nantesu. Vojsko vendéské musilo pomýšleti, aby republikány nebylo zaskočeno. D'Elbée stal se vrchním vůdcem a počínal si velmi opatrně. S hrstkou vojska svého uchýlil se nazpět k Sammuru, kdež se spojil s Charrettem. Nastaly boje na celé čáře. Lescure udeřil dne 14. září s 2000 sedláky na ležení 20 000 republikánů. Vítězství klonilo se již na jeho stranu, avšak tito dostali ještě v čas posily, musil tedy nastoupiti pochod zpátečný. Mezi tím přitáhl i pověstný sládek Santerre se svojí armádou. Vůdcové sedláků byli skoro vesměs zranění. Nebylo dosti mužstva, aby pochod Santerrov byl zadržen. A tu raněný Larochejaquelain svolal všechny okolní sedláky do boje. Sešlo se jich na rychlo 10.000, v jejichž čele stál Pison. Ve válečné radě bylo usnešeno, že selští dobrovolníci budou stát v řadě první a že po prvním útoku dají se na oko na útěk, aby modráky vlákaly na rovinu. Lesť se podařila. Přihlouplý Santerre vlezl do pasti, kdež ho Pison zaskočil. Nastala řež a divoký útěk celé armády Santerrovy. Škoda jen, že Pison neměl s důstatek mužstva. Modráci zanechali mu v ruce vítanou kořisť: 18 děl a 3000 pušek. A sotva že Pison zde zvítězil, spěchal k tísněnému Duhoulxovi s posilou, jenž stál v boji proti strýci svému stejného jména. Mladý Duhoulx byl již obklíčen, ale tu jeden sedlák přeplavav řeku, opravil pobořený most, načež sedláci vpadli republikánům do zadu. Nastal útěk a sedlákům dostalo se do rukou mnoho střeliva a jiných zásob. Když před bitvou sedláci si stěžovali na nedostatek munice, těšil je 20letý Duhoulx: počkejte jen, však můj strýček se vám o munici postará. — Tento žert přivedl starého Duhoulxa před vojenský soud.

Téhož dne, co sedláci zvítězili u Pont-Barré, byli poraženi i mohučtí palíči u Torfou. Sem spěchali na pomoc Bonchamps, d'Elbée a Lescure, který musil býti nošen. O půl noci sloužil kněz Bernier mši sv. Sedláci trvali na kolenou, až nastala bitva. Cítili všickni, že zde bude rozhodný boj. Vůdcové slibovali si, že buďto zvítězí, nebo umrou. Republikáni všecko všudež poplenili a popálili. Sedláci si umínili, palíče tyto ve případě vítězství neživiti. Kromě toho mohučtí sami zrušili dané slovo, že byvše dříve zajati, nebudou po celý rok proti sedlákům bojovati. Štěstí stálo i tentokráte na straně sedláků. Tehdy, kdyby nebylo generála Klebera, jenž později vyznamenal se i ve válkách napoleonských a jenž rozprášenou armádu mohučských zadržel, byla by armáda palíčů nadobro zničena. Tentokráte sedláci všechny zajaté pobili. Trojí vítězství vydobyli sedláci. Zvony radostně rozezvučely se po vši zemi k Te Deum.

Kam vede odštěpenství od církve.

(Dlo kat. Missií roč. 1880.)

Smutně se ukazuje, v jaký stav upadají sekty od církve odštěpené ve mnohých východních zemích. Tak na příklad na odštěpených Armenech v Asii patrně, že větev od kmene církve oddělená musí zakrušiti a o duchovní život přijíti. Skoro se zdá, že lid od pravé církve odloučený spíše pohanství propadne, nežli aby jen udržel zbytky života křesťanského, které jako dědictví z dob živého spojení s církví byl měl.

Zprávy missionářské z Marsivanu přinášejí o tom tento doklad:

„Nedávno spustošilo kruté sucho díl země, pročež guvernér nařídil třídenní prosebné modlitby. Krámy byly vždy dopoledne zavřeny, aby turci ve svých mešitách a křesťané ve svých chrámech Boha o pomoc prosili. Armenské kněžstvo ohlásilo třetí den slavnou oběť na jednom vrchu. Obětní dar — byla kráva. Ozdobili ji věnci a květinami a vedli nahoru; za ní šel kostelní sluha s křížem, potom kněžstvo pějící: „Alleluja, alleluja, obětujte Hospodinu, synové boží, obětujte Hospodinu mladé beránky!“

Za kněžstvem šel lid ve slavném průvodu. Na místě obklopili obětné zvíře a modlili se hlasitě. Obětující kněz pak mezi jinými modlitbami říkal také tuto: „O Pane, přijmi tuto oběť, jako jsi ráčil přijímati oběti starých pohanů. My víme, že jsi řekl: Oběti zápalných nemiluji, obětujte mi oběť chvály, srdce skroušené a pokorné! Ale nepohrdej přece tímto darem a přijmi z rukou mých tuto oběť!“

Potom byla kráva obětována.

Obřad takový je ovšem drahý; ale mnozí obětují místo krávy pouze kuře a změní modlitbu příslušnou v tento smysl:

„Buď veleben, Hospodine náš Bože, který jsi velel, abychom Ti obětovali kuřátka, holubice a hrdličky atd.“

Takové zprávy ovšem se nehodí lidem, kteří v odštěpenství od církve chtějí spatřovati kdo ví jaký pokrok svobody a osvěty.

Katolické missie v Sibiři.

Katoličtí kněží v Sibiři jsou pravými mučedlníky svého povolání. Je jich málo a proto jsou stále na cestách. Cesty Sibiřské a to v takových vzdálenostech projížděti ovšem není lákavé zaměstnání, a přece při veškeré pili kněží dostává se katolickým rodinám veškerých míst jen jednou ročně útěchy a posily sv. náboženství. K těmto katolíkům „šťastným“ náleží značný počet těch, kteří jsou odsouzeni do Sibiřských dolů. Pak vykropují kněží hroby těch, již během roku byli zemřeli. Je tu ovšem leckde katolický kněz, ale kromě malých výjimek nesmí úřadu svého veřejně zastávat.

Tak píše katolický kněz ze Sibiřských dolů Cyrianova. Dále praví:

„Jsem stále činný pro víru svou. Před dvěma měsíci jsem byl v Tomsku a od té doby jsem vyzpovídal 60 zajatých a pokřtil 4 děti. Z Tomsku jsem se vydal směrem ke Kuznici, abych navštívil vesnice Talu a Pleckov a pak stříbrné doly při té cestě ležící, kdež jsem se chtěl pokusiti o duchovní prospěch věřících sem odsouzených. Abychom odtud se dostali na Bijsko u řeky Altaje, bylo nám zlézati vysoké hory a pak dále od Altaje cestami hroznými jsme se pustili směrem k čínským hranicím. Nyní jsem blízko při těch hranicích, ale tolik jsem útrapami cesty ztrmácen, že se sotva držím pohromadě. Pro sněhy a deště jsou cesty zvláště po horách nebezpečny. Bůh milý ví, kdy se vrátím do Tomsku. Nyní jsem od něho 300 mil vzdálen.

A jaké útrapy mne ještě čekají!“

((Kat. Mis. 1889.)

Katolické školy v západní Africe.

Krásné svědectví vydal o činnosti katolických missionářů protestant, školní dohlizitel britických osad Afrických Suuter. Píše o tom takto:

Katolické školy vykazují nejlepší prospěch. Je pamětihodno, že mezi 4 anglickými osadami záp. Afriky ve třech dosáhly školy katolických řeholnic prvního místa a sice v Sierra Leone, Lagosu a Gambii. Na zlatém pobřeží zaujímá školá sester nedávno zřízená když ne první, tedy aspoň velmi čestné místo. Ve všech těch školách mají sestry o dobrý výsledek výhradní zásluhu. Třeba mi vyznati, že bych rád byl viděl, kdyby jiná vyznání se byla odvážila zápasiti s nimi v oboru školství — ale nevidím vůbec nikde evropských dám, aby tak opravdově a vážně s tolikerym prospěchem pracovaly. Následuje podrobný výkaz těch škol a končí úplnou pochvalou.

Když protestant takto chválí katolické řeholnice, pak jistě chvála ta je více nežli zasloužená. (Die kat. Mis. 1889.)

Misie ruských schismaticův.

Také Rusové přičiňují se o šíření své víry. Mají missii Sibiřskou a Japonskou. V Sibiři se provozuje pod ochranou státní, v Japanu pak přičiňuje se o to společnost pod ochranou carevny. Roku 1886 čítala ta společnost 7169 činných členů, mezi těmi 422 doživotných. Jak úřední zprávy vypravují, nepokračuje missie japonská tolik, kolik by si Rusové přáli. Biskup Nikolaj stavěl kostel v Tokiu, ale posud nebylo začato s kopulí a fond stavební byl vyčerpán.

O missii v Altaji se praví: „Missionáři naši jsou zvykli nelleděti žádných obtíží ani přírodních ani těch, které plynou z fanatismu jinověrců. Proto mohou se vykázati velkými výsledky. Cesty jejich okolím Altajským měří dobromady 30857 verst a počet obrácených duší jest 639. Jejich 28 škol navštěvuje 498 hochův a 236 dívek.“

Tak praví úřední zprávy. Spolehlivý svědek Soloviev praví: „V Japanu odpadávají kněží sotva vysvěcení většinou od ruské církve a zakládají společnosti samostatné. V Sibiři je obrácení pokřtěných zdánlivé. Čemu věřili jako pohané, věří většinou i jako křesťané a život jejich není ani o stéblo lepší. Missionáři putují s 30 kozáky ozbrojenými kopím a revolverem ode vsi ke vsi. Kandidáti křtu se sejdou, missionář je chvíli učí a pokřtí, přidává každému 5 rublů, pár bot a kožich.“ — „Kdyby naši missionáři všude šli sami, jako vy (slova jeho byla proslovena katolickému missionáři) a nebáli se skutečně žádných útrap, mohli by něco poříditi a slibovali bychom si od nich podobné výsledky, jakým se těší všude katolické missie“ — pravil schismatický biskup Sibiřský katolickému knězi tamtéž. (Kat. Mis. 1889.)

Za hlasem víry a srdce.

Povídka od Antonína Plačka.

(Pokračování.)

Nerad má dva býčky a staří šli do stájí. Zde bylo však vše v největším nepořádku; hnůj nevynesen, hnojůvka tekla libovolně po celém dvoře.

„Z té lásky nebude nic,“ pomyslel si opatrný Klimeš a když byl podotkl, že hledá býčka plemene pincgavského, kdežto oba tyto jsou plemene jiného, sešlo z koupi, a hospodářové se jako staří kamarádi rozešli.

Zatím vystál Jakub ve světnici, kde se obě šelmovité dívky ulebedily, pravá muka. Tu se jej ptala mladší štěbetalka, prodávaj-li v Těchobuzi rozum

starší se jej opět ptala, má-li kabát po dědovi ze strany otce či máteře ušitý a tak to chodilo ustavičně dále, až konečně vešli staří do světnice a Jakub šel zapřáhat. Po obapolném rozloučení vyjeli naši Klimešové k Vršicům.

Mladý byl rád, že vyvázl z tohoto předpeklí bez úrazu a poháněl hřibata ke klusu, kdežto starý počal rozumovati:

„Z toho nebude nic. Statek je úplně spuštěn, nikdo jej neopravuje, stropy v chlévě shnilé, pod dobyt看 nepodestláno, ale žaludek musí mít něco dobrého. Holky jsou asi rozmlsané a na všední den příliš nádherně oblečené, hm, s Neradem to jde s kopce, — podíváme se do Vršic.“

Vršický Roubal byl staročech a měl čtyry děvčata. Mladší mohla býti již několikráte provdána, ale starý pantáta měl svou hlavu. „Hezky podle abecedy,“ říkával. „Napřed musí z domu Andulka, pak Baruška, dále Cecilka a konečně Dorča,“ a držel se tohoto pořadku v každém ohledu.

Hospodářství u Roubalů se starému Klimšovi velmi líbilo. Vše bylo na svém místě pěkně urovnané, hnojiště pod střechou, by hnůj deštěm ani sluncem netrpěl, a co zvyšovalo nejvíce cenu hospodářství, byla velká štěpnice s rozsáhlým včelnem a ovocnou školkou.

Starý Roubal byl vdovcem a nazýval svou nejstarší dceru Andulku zlatým sloupem jeho domácnosti. Dobré a hodné děvče mělo přes výtečné své vlastnosti dvě chyby a sice byla hrbatá a pak ji minulo právě třicet roků.

Klimeš zastihl Roubala na štěpnici, kde i Andulka opodál zaměstnána byla a přednesl mu bez dalších okolků účel svého příchodu a pravil přímo, že žádá za ruku Barušky.

Roubal však trval na svém a odpověděl po delším přemlouvání:

Hledáte-li jenom bezkou líc,
nebude u nás se svatby nic.

To dopálilo starého Klimeše a on odešel s nepořízenou i od Roubalů a namířil s Jakubem do Údolí k Hokynářům.

„Zpropadený Roubal,“ bručel starý, zapaluje si vyhaslý tabák, „hlupák, neupustí-li od svých brykult, bude mít staré panny na krku. Každý zadívá se raději po mladší a rovnější; co by tomu asi moje stará řekla, kdybych jí hrbatou a šilhavou nevěstu do domu přivedl, a k tomu ještě těch prožluklých třicet roků. Hm, snad se s Hokynářem smluvím, nemá sice chvalnou pověst, je prý velký lakota, a dcera jeho prý ani pou trochu toho jídla nepřeje. Lidé však jsou zlí a mají pomlouvačné jazyky a možná, že činí Hokynářům křivdu. Kdo nešetří, ten hladý zmrá, a kdo šetří, ten bělouše v rukou svírá — ano, takové to bude.“

Konečně se dostali do Údolí. Statek Hokynářův byl o samotě a ode vsi deset minut vzdálen. Hokynář nebyl doma. Sklízeli seno a hospodyně, silně to děvče, se otáčela v kuchyni.

Na otázku starého Klimeše odvětila domácí dcera, že je sama doma, a druzí že jsou na lukách. Klimeš chtěl, aby pro otce doskočila, že má s ním něco důležitého mluvit.

Děvče se zasmálo a pravilo:

„Pakli stojí ta důležitost tamhle u dveří, tedy vám upřímač povídám, že jste si mohli k nám cestu uspořít.“

„Vždyť nevíte, o čem chci s otcem hovořit —“

„Eh, vím, nevím! Co otec, to já. V mé zahrádce neroste pro vašeho hochu růže. Nechci žádného vzdychálka. Můj nastávající musí umět skály lámat a kus práce postavit, ale toto —“ a pohlednouc na Jakuba, doložila: „tento nesmělý ženich by ještě sám ošetření potřeboval. Buďte s Bohem!“

Jak vidno, neměl starý Klimeš s Jakubem u děvčat valného štěstí a odešel pln zlosti od Hokynářů.

„Nežli tuto fenu, raději bych skočil do vody,“ pravil Jakub, chápaje se opratí. Starý však mu je vytrhl z ruky a pravil pln zlosti: „Konečně jsi rozvázal, kluku; před děvčaty stojíš jako socha a děláš, jako bys neuměl pět

počítat. Svoji přítomností zkazíš vše, táhni sirky, do Bitětic pojedu sám, neboť sázím sto proti jedné, že bys i tam košík ulovil.“

„Tatínku, Pechovu si nevezmu, nechci se státi protestantem“ zaúpěl Jakub.

„Kdo pak se tě, hlupáku, bude na to tázati. Děvče je jako višňový květ, neviděl jsem švarnější holky v celém okolí. Hospodařiti umí též, neboť má nad sebou dobrého komandanta. Když nebudeš chtít býti Pechem, zůstaneš ničemou až do smrti, ale pak se ke mně nikdy nehlas, rozumíš. S večerem snad budu v Bitěticích hotov, a ty zatím zajdi do Květinova a poohledni se po nějakém býčku, vím, že tomu rozumíš a proto můžeš i koupiti. Zač koupíš, to vyplatím,“ a nečekaje na další chlapcův odpor, práskl do hřibát a zmizel v krátké chvíli bezděčným ženichovi z očí.

Jakub věděl, že otec nepovolí, jakož i že Pech oběma rukama po něm sáhne, neboť potřeboval nutně peněz, majetek zadlužený. Starý Klimeš však byl vyhlášeným bohatcem v celém kraji, a tu zajisté dostane-li se jeho syn k Pechovům, bude po vši nouzi. Pech nemohl dostati ze svých souvěrců nikoho, kdo by za něho dluhy platiti chtěl, neboť známí jeho znali dobře, v jaké kůži Pech vězí a věděli, že kdo se k Pechovům dostane, musí statek znovu koupiti a vyplatiti.

Starý Pech byl zarytý helvéta a vychoval dle téhož názoru i též jedinou dceru svou Blaženu, která byla skutečně tváře slíčné a postavy štíhlé. Jakub jí neznal, a pročež starý Klimeš doufal, že jakmile jí hoch zhlédne, jistě se do ní zamiluje, aniž by dbal na rozdíl náboženský.

Blažena byla již na polo s otcem srozuměna a svolila ve sňatek s mladým Klimešem, vymínilví sobě arciť, že si ho vezme, bude-li se jí líbiti. O tom však neměl starý Pech prázdné pochybnosti, neboť znal Jakuba již cd malíčkosti a doufal v šťastné zakončení svých peněžitých nesnází.

„Jakub jest nemluva, a to se mi právě hodí; budu takto páuem na statku až do smrti. Je hezký a švarný jun, což se opět bude Blaženu líbiti, a tak myslím, že líp nemohu učiniti. Že po čase, až bude Jakub mezi námi, jej Blažena ku pravé víře obrátí, kdož by o tom pochyboval, neboť ženskému srdci a lichotivému pohledu zajisté Jakub neodolá, a to zvláště, když za to bude Blažena prositi.“

Takto měl starý Klimeš cestu dobře do Pechova statku ušlapanou a dohodl se se starým, že v neděli přijede s matkou a s Jakubem na námluvy, že Jakub statek se vším jak stojí a leží převezme, a za to výměnek slušný Pechovi vypláceti bude.

O rozdílu ve víře nebylo mezi starými ani řeči. Klimeš to považoval za příliš nepatrné se o tom zmiňovati, neboť byl toho náhledu, „že je víra jako víra“ a Pech opět se o tom zmiňovati nechtěl, neboť pevně doufal v slíčnosť své Blaženy a měl Jakuba již jistého.

Pech starého pantátu skvostně pohostil, a Blažena se rděla jako růže, stavši se mimo nadání tak rychle nevěstou. Velmi mile jí dojalo, když jí tatík Klimeš vypravoval, že Jakub do hospody nechodí, nekouří a v karty nehraje, a zamilovala si jej již pro tyto vlastnosti, a když jí byl otec pošeptal, že si dá Jakub říci a přestoupí na jejich víru, byla skutečně celá blažena.

Starý Klimeš se srdečně s Pechem a s nevěstou rozloučil a poháněl koně k domovu.

Jakub mezitím krácel ke Květinovu. Slunce červnové páhlo jej do zad, tak že byl celý upocen, když přicházel k Novému mlýnu, jehož veselý klapot již zdaleka slyšeti bylo; vyhlídl si stinné místečko ve volšínách, sedl si u břehu potoka a počal čísti „Kříže a kalichy.“ Nečetl dlouho, an mu nějaký stín padl na otevřenou knihu. Obrátil se rychle a ulekl se. Nad ním se skláněla slíčná dívka oblcená po vesnicku. Červená šněrovačka s bílými širokými rukávy jí velice slušela a dva plné vrkoče splývaly jí s hlavy. Modré oči její zíraly naň dobromyslné, a ona po chvíli obaplného mlčení se jej otázala:

„Jsi zdejší?“

„Nejsem,“ odpověděl Jakub; „jsem syn starého Klimeše z Těchobuze a jdu se po nějakém obchodu poohlédnout.“ A aby něco dále řekl, otázal se jí navzájem: „a odkud ty jsi?“

„Jsem dcera výměnkářky Svobodové a sloužím ve mlýně za děvečku a jmenuji se Marie, a ty —?“

„A já Jakub,“ odpověděl on.

„Jakub?“ pravila sličná dívka, „toť podivné jméno.“

„Nelíbí se ti?“ otázal se Jakub. „Nemohu za to, že mně dal otec takto pokřtiti. Mně se naopak jméno Marie velice líbí, neb se tak nazývá Rodička Boží.“

„Tys velmi pobožný, Jakube, znamenám to z tvých řečí a pak z čtení, jež v ruce držíš. Náš pan otec má též takové knížky z nějakého tiskového katolického spolku a četl nám nahlas nejen „Kříže a kalichy,“ ale pěkné knížky „Dílo lidí“ a „Slovo Kříže.“ Jsou to knížky, které katolického křesťana v pravé víře utvrzují.“

„Ty jsem ještě nečetl,“ odpověděl tiše Jakub, ani oka ze sličné děvy nespouštěje. „Jakmile však přijdu do Zhoře, poprosím o ně pana faráře.“

„Kam máš namířeno ve svátečním obleku, kdybys mi byl neřekl, že jsi Klimešův z Těchobuze, považovala bych tě za měšťáka.“

„S mojí cestou je to divné, milá Mařenko,“ počal se Jakub dívce zpovídati. „Otec si předsevzal, že mne musí, stůj co stůj oženit.“

„Ha, ha,“ zasmála se dívka, „to máš věru pečlivého otce.“

„Inu, on se o mně stará dle svého způsobu. Jsem prý příliš hloupý a nesmělý, nekouřím, nechodím do hospod a netoulám se v neděli a ve svátek s druhými soudruhy, aniž běhám za děvčaty — a to vše jest v očích mého otce největší hloupostí na světě,“ tu si Jakub oddechl.

„Co to povídáš,“ zvolala ušasnuté dívka. „Nekouříš, nepiješ a neběháš za děvčaty —? Toť aby tě s lucernou ve dne po celém království českém pohledal. A proto myslí otec, aby ti mladá žínka napravila hlavu, víd?“

„Uhodlas, Mařenko. Včera otec poručil, bych se na ráno čistě ustrojil, že pojedem na námluvy —“ a tu počal usmívající se dívce svoje denní příhody u Neradů, ve Vršicích u Roubalů a v Údolí u Hokynářů vypravovati, nezapřev jí ani ústipky, jež sobě dcery statkáře Nerada s ním byly dovolily a končil svoje vypravování tím, že jej otec k Pechovům do Bitětic vzítí nechtěl, aby námluvy svojí nemotorností u sličné Blaženy nepokazil.

„Tedy až do Bitětic k Pechovům tě chce tatík zaprodati! Ubohý hochu, z toho nekouká nic dobrého, vždyť je Pech protestant, víš to?“

„Ba arciť, a to mne právě nejvíce hnělo cestou až sem. Nyní však si z toho nic nedělám, a mám-li vůli otce svého se podrobiti, nuže ožením se, ale nikoliv s Pechovou Blaženou, nýbrž s tebou, Mařenko, budeš-li mne chtít,“ zvolal Jakub roztouženě k sličné dívce.

„Ale, jdiž, blázinku, co tě to napadá —“ zvolala dívka, růměnic se v líci, „takovou chudou otec tvůj za dceru nepřijme, ten by asi rádil, až by to uslyšel; bláhový hochu, z toho mračna nebude nikdy pršet.“

„A co proti mně máš, Mařenko?“ tázal se ulekнутý mladík. „Nelíbím se ti — jsem skutečně takovým nekolou, jak mne u Neradů pokřtili?“

„Ani jedno, ani druhé, Jakube,“ odpověděla dívka, „naopak, líbíš se mi, jsi švarný a hodný junák, k tomu jsi zbožně vychován. Ty chyby, jež na tobě otec tvůj vidí, nejsou v mých očích chybami, naopak velkou předností; avšak považ, že mne ani neznáš a lečjakés přiběhlé holce nezadáva se o překot srdce. K tomu, jak jsem ti již řekla, jsem pouhou chudou služebnou dívkou a krom staré choré matičky nemám ničeho, co bych svým nazvati mohla.“

„Tebe a nebo žádnou jinou,“ zvolal Jakub roztouženě a nežli se uzarděl dívka nadála, stiskl jí upřímně ruku.

„Ale jdi, to se nesluší, holečku,“ zašveholila dívka a ukrývala jak oheň růměné líce zástěrkou. „Tys nezkušený a nevím, co si mám o tobě mysliti.“

Jste všichni stejní. Jak uvidíte mladé, nezkušené děvče, slibujete mu hory doly a přísaháte mu věčnou lásku; vím, že jak mile mne opustíš, že si více na chudou děvečku nevzpomeneš. —“

„Klameš se, dívko spanilá. Nepoznal jsem dosud lásky, tys mně učarovala a mně se velice zalíbila. O vyřkni jen jediné slovíčko, že svoluješ býti družkou života mého a přijdu pak s otcem k matičce tvé prosit za ruku tvoji.“

„Avšak otec nesvolí —“ bránilo se slíčné děvče, „znám ty staročeské povahy selské, jež chtějí prosaditi vůli svoji stůj co stůj. Abych tě však nezarmoutila, chci sem se dostaviti, přijdeš-li sem na toto místo v neděli, nebo všedního dne zaháleti nemohu, víš, že jde panská služba nade vše.“

S tím se Jakub s dívkou, na niž ještě jednou láskyplně pohlédl, rozloučil a domů se ubíral.

Starý Klimeš přijel již po klekání. Byl vesel, když slezl z bryčky a čeledínovi koně odevzdal. Vstoupil do světnice, ptal se Anežky, zdali již Jakub domů přišel, a počal vypravovati, jak kde byl pořídil. Když pak byl Anežce sdělil, že bude Jakub Pechem, dala se tato do pláče a nebyla k upokojení.

„Neplač mi, ženo,“ zvolal Klimeš konečně. „Od svého neustoupím, byť i šidla padala. Nejsem tím, bych své slovo desetkrát za den změnil. Co jsem řekl, stane se, a chystej se v neděli k jízdě do Bitetic, bys snachu svoji poznala. Bude se ti zajisté líbiti,“ a nečekaje na odpověď, vyšel ze světnice.

Ubohá matka ulevila bezměrnému hoři svému modlitbou před obrazem Bohorodičky, a vstala jsouc podivuhodně upokojena.

Konečně přišel Jakub. Byl vesel.

Matka naň v němé bolesti pohlédla a pravila:

„Milý hochu, kdybys věděl, jaký los na tebe čeká, zajisté bys nebyl tak vesel.“

„Maminko, nechť na mne čeká cokoliv, nehrozím se ničehož a nebojím se více ženění; chci vůli otcovu vyplniti.“

„Ty jsi se opil, chlapče,“ zvolala matka pohlednouc do planoucího obličejce jinochova.

„Ano, opil jsem se, mamiuko,“ zvolal Jakub vášnivě a počal vypravovati sejiti své se ctnostnou Marií. „Nikdo mne od hodné dívky této neodloučí, byl jsem otcí svému vždy poslušným synem, kde se však o moje největší blaho jedná, tu si nedám nic vnutiti a Blaženu, byť byla jako anděl sličná, si nevezmu a od víry své neodpadnu.“

Druhého dne při snídání, když se byla čeledě po práci rozešla, zeptal se Klimeš Jakuba: „Nuže, ženichu, jak jsi pořídil, koupil jsi něco? Mně se zdá, že jsem byl šťastnějším nežli ty. Vyhlídl jsem ti švarnou nevěstu, ani jí, chlapče, nezaslubuješ. Budete spolu živi jako v ráji.“

Jakub si odkašlal a pravil po delší pomlčce: „Dobře víte, tatínku, že jsem vás ve všem vždy poslechl. I včera, když jsem s vámi na námluvy jel, byl jsem bezvolnou obětí vaší vůle. Mezi tím však, co jste do Bitetic jel pro mne nevěstu vyhledati, našel jsem v Květinově kvítku, jež pro mne u tamního Nového mlýna rozkvětlo. Jest to kvítko vodou svěcenou pokřtěné. —“

„Zadrž, nezdárný kluku,“ rozkřikl se Klimeš. „Hleďme, jak by se proti vlastnímu otcí zpouzel! Budeš Pechem a punktum! Vyjednal jsem to za tebe, a ty bys mi chtěl nějakou světoběžnici do domu přivésti to bohdá nebude, tak jako že se Klimeš jmenuji. V neděli pojedeme na námluvy, rozumíš, a nyní ani muk.“

„Nezradím víru svou, otče, a nestanu se Pechem. Raději se stanu pouhým nádeníkem, jenž žije z úst do úst, od dneška do zítřka. U Pechů bych měl na rozžhaveném uhlí ustláno, a tatínku, nebudete chtít k vůli ledajakým vrtochům zmařiti štěstí svého jediného dítěte.“

„Zkrátka, škoda řeči v neděli pojedem,“ odsekl zlostně starý Klimeš a prásknuv dveřmi odebral se na dvůr.

III.

Byla neděle. Církev svatá světila toho dne památku svatého Jana Křtitele, a celé okolí chystalo se na pouť ku kapli svatojanské na památný vrch Stražiště, kde pod úhlednou kapličkou prýstíl stříbropěnný pramen křišťálové vody, již vůkolní lid zázračnou moc připisoval.

Toho dne bylo v lese veselo a vška Bratřice na úpatí vrchu ležící nehostila již dávno tolik poutníků, jako tentokráte. Počasí bylo po několik dní překrásné, a v neděli se každý chystal účastniti poutě Stražištské.

I u Klimešů se chystali na cestu. Nic nebyly platné prosby Jakuba, a nic nespomahaly varovné vzdechy ubohé matky, která tatíkovi hlavně rozdíl náboženský před oči stavěla. Muselo jíti podle jeho hlavy. Koně do bryčky zapřažené tepali netrpělivě půdu, a Klimeš chodil netrpělivě po světnici. Anežka se v slzích jen rozplývala a opírala se o stůl. Jen Jakub chyběl. Bylo již osm hodin a Jakub nepřicházel, tu sobě všiml starý Klimeš, že vyčnívá za zrcadlem kus papíru: strhl jej chvatně a rozevřel.

Byl to dopis Jakubův, jenž rodiče za odpuštění žádal, že se musí vůli jejich tentokráte protiviti. Nemůže jinak jednati. Zrádcem své víry se nestane nikdy, a aby zradil dívku, již své slovo zadal a své srdce jí věnoval, toho aby na něm nikdo nežádal, neboť prý raději smrti se podvolí. Jde do Květinova, jak byl vyvolené srdce svého slíbil a uradí se s ní o budoucím životě svém. Ví dobře, že vzpourou svou ztratil lásku hodného otce, doufá však v otcovské srdce jeho, že se nad ním na vždy nezavrdí.

„Zpropadený kluk, ten mi to vyvedl!“ zvolal starý Klimeš hodiv zlostně papírem na zem a počal prudce po světnici pobíhati.

Když se byl dosti vyláteřil, vzal někdo za kliku u světnice. Dvěře se otevřely a v nich se objevil starý tkadlec Makovec ze Bratřic, jehož dítkám stál bohatý statkář Klimeš kmotrovstvím.

Anežka si volně oddechla a uvítala kmotra přívětivě, kynouc mu, aby se posadil. Odběhla do kuchyně a v malé chvíli mu přinášela snídání Jakubovo, pobízejíc kmotřička, aby posnídal.

„I Božínku, zaplať vám to, vzácná paní kmotřičko, Pán Bůh tisíckrát, však sebou sotva hýbám,“ vzdychl sobě Makovec, počav hltavě jísti.

„Jste nějak přepadlý, kmotře, schází vám něco,“ otázala se Anežka soucitně, a nežli mohl kmotr odpovédíti, zvolal Klimeš:

„Snad s vámi nevěsta špatně zachází, či Frantík by byl tak nesvědomitý — a ubližoval by vám?“

„Ach, vzácný pane kmotřínku, že jsem neposlechl moudrou radu paní kmotry, mohlo vše líp dopadnouti. Neměl jsem svoliti ve smíšené manželství, to zavinilo celé neštěstí. Již nejsme na chalupě — jsme u cizích“ — a tok zadržných slz řinul se z očí jeho.

Stařeček lkal hlasitě, a jen s tíží byl k upokojení. Když se byl poněkud utišil, vypravoval:

„Matka nechtěla dáti psáti výměnek, Francek prý je hodné dítě a neopustí jí. Zažila však ubohá svůj klam, a to ji sklátilo. Jest velmi nemocná a musela chalupu opustiti, v níž své mládí byla strávila. Snacha netrpí prý žádných modlářů pod střechou, kteří prý ji okrádají; není jim nic dlužna, a ať tedy táhnou!“

„A co tomu říkal Francek,“ zahřměl Klimeš.

„Bojím se to vyslovit,“ pravil: „ba pravdu má žena, zloději jste, okrádli jste nás — I Já a své dítě okrástí!“

Makovec zakryl si tvář, počal poznovu naříkati:

„Zaprodal jsem duši ďáblu, a ten se mi nyní odměňuje, o že jsem neposlechl zlaté rady paní kmotřinky!“

„Pozdě bycha bonit, kmotře,“ pravil Klimeš. „Kdo by to byl však ve Franckovi bledal? Tak hodný a kurážný hoch a nyní se vám na stará kolena tak odměňuje. Vidím, že máte bídu, Anežka vám dá něco živobytí domů“

a zítra si přijedte pro trochu hrachu a krupice. Neopustím vás, a potkám-li vašeho bohaprázdného kluka, zpřerážím mu hnáty.“

Starý Makovec oženil svého jediného syna s dcerou protestanta Jelínka z Čakovic a když mu před svatbou paní Anežka proto domlouvala, říkával vždy:

„Vzácná paní kmotrínko, Jelínkův rod je hodný, nevěsta přinese notné věno, a pomůže nám a konečně, vždyť je víra jako víra!“

Když byl Makovec, poděkovav odešel, spustil Klimeš znovu:

„Tenhle Jakub je také takový ničema, uteče a nechá otce na holičkách. Já ho však naučím rodiče poslouchat, jen jak kluk domů přijde.“

„Vidíš, tatíku,“ ozvala se Anežka nesměle, „vždyť si říkával, že je Jakub nemotora a že by se sám neužil. Rád bys jej býval viděl samostatně jednati, a nyní, když se opovážil míti svou vlastní vůli, zlobíš se opět.“

„Ženo, nedopaluj mne ještě více!“ zvolal rozčileně Klimeš, pak ale hodil hlavou, zasmál se hlasitě a přestal po světnici přecházeti. Zamyslel se nad tím, co byl právě slyšel. To bylo důkazem, že jej zlost opustila.

D r o b n o s t i .

Připomeňte si pekaře! Vzhledem k případu nedávnému, že ubohý domnělý vrah Borrás, původně k smrti, potom k doživotním galejím odsouzený, byl konečně za nevinného uznán a na svobodu propuštěn, a v jehož prospěch konají se sbírky, aby byl za přestálá 4letá muka odškodněn, připomíná „Petite Presse“ obyčej, jenž panoval při soudech v Benátkách. Přihodilo se tam před 300 lety, že tam odsoudili pekaře pro úkladné zavraždění jistého lichváře, ač byl na jeho smrti zcela nevinný. Když jeho nevina přišla později na jevo, zatím co i manželka i dvě dívky jeho byly v nouzi a bídě zůstaveny zahynuly, ustanovili se přenáhlení soudcové, že uloží si dobrovolnou pokutu. V paláci dožů zasvětili k tomu cíli věčnou lampu, a kdykoliv bylo příště soudcům některý ortel pronésti, objevil se před tribunálem černě oblečený sluha, jenž pokloniv se, napomenul přítomné slovy: Připomeňte si pekaře, pánové!

* * *

Dva kamarádi z mokré čtvrti vycházejí hodně pozdě a hodně nachmeleni z hospody ven. Nyní neví ani jeden ani druhý, je-li ta svítící koule na nebi měsíc anebo již slunce; na měsíc se jim zdá příliš jasné a na slunce příliš modré světlo.

Hádajíce se vespolek, potkají třetího, rovněž pořádně nachmeleného. I táží se jej blábolajíce: Pro-si-mich — je - to - měsíc, ne bo slunce?

Otázaný: Je - mi - lí-to, že vám - ne-mo-hu dát - pravou odpo-věď, nebo já - jsem zde sám - ci-zincem! —

Obsah „Obrany víry“:

Něco o pekle. (Napsal V. Žižka.) — Vhodné odpovědi na námitky proti katolické víře nejčastěji pronášené. (Upravil M. V. Zahradnický. Dokončení.) — Irudinové za trůn a oltáře. (Pokračování.) — Kam vede odštěpenství od církve. (Dle kat. Missii roč. 1889.) — Za hlasem víry a srdce. (Povídka od Ant. Plačka. Pokračování.) — Drobnosti.

Předplatné budiž zasíláno přímo do administrace: Ostrovni ulice č. 1508—II.

Majitel vydavatel a nakladatel VÁCLAV KOTRBA, odpovědný redaktor PETR KOPAL.

Tiskem knihtiskárny Cyrillo-Methodějské (V. Kotrba.) v Praze.

OBRANA VÍRY.

Časopis věnovaný zájmům katolicko-politickým.

S přílohou: „Kalendář pro mrtvé a živé duše“ vždy 20. dne každého měsíce.

Vychází 5. a 20. každého měsíce. — Předplatné pro Prahu: celoročně 1 zl. 75 kr. čtvrtletně 45 kr. Poštou pro Prahu i venkov celoročně 2 zl., čtvrtletně 50 kr. jednotlivá čísla po 8 kr. — Kdo předplatí na 5 výtisků, obdrží šestý nádavkem 5 výtisků prodává se v administraci za 30 kr., 20 za 1 zl. S přílohou „Kalendáře“ připlácí se ročně 1 zl. — Administrace v Cyr.-Met. knihtiskárně v Ostrovni ulici, kamž předplatné budiž zasíláno. — Redakce na Vyšehradě č. 69.

Vhodné odpovědi na námitky proti katolické víře nejčastěji pronášené.

Upravil M. V. Zahradnický.

X. Změna náboženství.

Muž počestný náboženství svého nemění.

V této stati pojednati chceme taktéž o jedné z těch časových zásad, jež jako nějaká móda oběhnou za krátko kolem světa, totiž o propovědi, že počestný muž svého náboženství nemění, kteroužto větu pronášejí tak často nejen protestanté a rozkolníci, ale i někteří katolíci; ona jest velmi často obligátním předmětem rozhovoru v jistých kruzích a jí zakončují se pro uvarování možného sporu všechny rozmluvy o pojmech náboženských; ano vyskytnou se i katolíci, ovšem toho jména nehodní, že mluví-li se o obrácení protestanta nebo rozkolníka ku pravdě katolické, zásadu tu vyslovují, jen aby se zdálo, že jsou nepředpojatí a beze všeho předsudku, ale proto pro vše není výrok tento, ačkoliv se skoro všeobecně za správný pokládá, ničím jiným než těžkým bludem.

Chcete se o tom přesvědčiti? Nuže! — Nemění-li muž počestný svého náboženství, nutno jest, by zásada tato platila pro všechny země světa, pro všechny stupně šířky i výšky pólů. Čínský počestný muž nemohl by tedy nikdy opustiti náboženství svého Konfucia; indický počestný muž musel by zůstatí při svém Budhovi, mohamedánský počestný muž při svém Mohamedovi, židovský počestný muž nesměl by nikdy přestati Ježíše Krista zneuznávatí a zlehčovati atd., zkrátka všickni modloslužebníci, všickni pohani, pohřžení v největším kalu pověry, nesměli by ani o píd od svých bludů ustoupiti, a jakž také jinak? Je-li to pravdou, že počestný muž svého náboženství nemění, pak nemůžeme i výsledky plynoucí ze zásady té upírati. Potom byl by celý úřad apoštolský Ježíšem Kristem založený zcela zbytečným.

Když tedy P. Ježíš pravil apoštolům: „Protož jdouce učte všechny národy, křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého, učte je zachovávatí všecko, což jsem koli přikázal vám,“ mohli apoštolé ihned odpověděti: „Pane, k čemu nás posíláš? Což nevíš, že bychom se nemohli tu obrátit k počestným mužům, jelikož tito náboženství svého nemění? Odpustiž tedy, že Ti nemůžeme vyhověti.“ Vyšli-li ale přece ničeho na to neodvétivše, nutno jest, aby se všickni bez výminky odsoudili a po nich všickni nástupci sv. Petra,

vyslavší po všecy věky svých poslů k obrácení národů pohanských; nutno jest odsouditi všechny mučedníky, již za cenu krve své v nepředložené změně svého náboženství setrvali; nutno nám, bychom (hrozím se to vyřknouti) svého Ježíše odsoudili sestoupivšího na zem a zjevivšího se u prostřed lidu israelského jen proto, aby místo zákonu starého nový, místo předobrazení pravdu, aby nikoliv malou ale svrchovanou změnu náboženství ustanovil.

Je-li však onen výrok pravdivý, musel by z toho vyplývající úsudek býti nepopíratelný. Ale výrok onen jest v skutku nepravdivý a bludový; nebo duch lidský jest k tomu stvořen, aby ku pravdě lnul, jakož i srdce aby v dobrém spočinulo, a nalezne-li ji, jest povinen ji i přijati. Jedná-li se ale o pravdu náboženskou, jest povinnost i vážnější; nebo pravda náboženská není jenom zdokonalením člověka v tomto životě, ona jest i jediným prostředkem k budoucí blaženosti. Člověk tedy nemůže pravdy Bohem zjevené zamítnouti, aniž by tím nespáchal veliké bezpráví na milosrdenství Božím a sobě velké škody nezpůsobil; nebo nepřijímaje zjevené a poznané pravdy vzdává se posledního cíle; zároveň ale uráží tím Pána Boha, nebo zavírá-li, jak říkáme, oči svých před světlem, nechce oslavovati Pána Boha, jenž milostí Svou se mu poznati dává. Chtíce ale výrok ten obmeziti na vyznavače některé sekty křesťanské, byli bychom i tenkrát viněni z bezbožnosti; nebo bylo by možné, aby z rozličných společností náboženských tvrdících o sobě, že k Ježíši Kristu přináležejí, více než jedna jediná pravdu měla? Nemůže-li býti pravda ve dvou sobě odporujících sektách, v naukách jedna druhou vylučujících, nutno o nich říci, že jsou všechny nepravdivými; je-li ale pravdou, co Ježíš Kristus zjevil a dal-li toliko jen jedno zjevení, bude tedy jen ta společnost náboženská pravou, která od Něho dané zjevení drží a zastává.

Kdy jest tedy pravdivým ten výrok, že muž počestný náboženství svého nemění? Katolický křesťan, jemuž jest po ruce tolik důvodů a svědectví, musel by se dříve všeho rozumu zbaviti, než by se o něm říci mohlo, že chce náboženství své zaměnit; neboť jen katolická církev skví se takovým světlem, že ji za pramen všech pravd uznati nutno; ona jediná má nejúplnější jednotnost učení Ježíšem Kristem jí daného; jí jediné jest základem skála, na které Ježíš Kristus jí postaviti přislíbil; ona jediná chová v sobě onu úplnou svatost, kterou jí Božský ženich její jako věno zanechal; ona jest jedinou dárkyní mimořádných milostí a darů nadpřirozených, neboť tyto poklady její jsou nevyčerpateľné; ona jediná patřila na všechny ty mocnosti země, jež ničebo nezmohší proti ní se bouřily; ona jediná patřila na všechna ta kacířstva z lůna jejího vyšlá, jak jedno po druhém sama v sobě zanikla; ona jediná pluje klidně středem bouří, jež pozdvihli proti ní nepřatelé zevni se zrádci vnitřními a vztekem pohanů zapřísáblé vášně lidské, auiž neza bředne na mělčině ani nenarazí na úskalí, kde by se rozkotati mohla; a držíc v sobě tyto a jiné mnohé lidské i božské důvody, nemůže zajisté nikdo v lůně její žijící, pokud by se zjevné pravdy neodřekl, náboženství měnit. Že by ale protestant nebo anglikán toho tvrditi mohl, jest hrubým omylem; neboť tito pocházejí od včerejška a původ svůj mají z mužů, kteří ni žádnými reky ve ctnostech nebyli. Krvavými porážkami dobyli země a přívrženců a sotva povstavše, rozštěpili se na tolik sekt, kolik hlav bylo, víc a více drobíce se každého dne; těm není žádného ústního podání sahaujícího až k božské výsosti, žádných zázraků nčení jejich potvrzujících, žádných milostí je osvécujících; netvoří žádné církve, poněvadž jednota víry jim schází, netvoří žádné společnosti náboženské, jelikož neuznávají authority, pochybnosti jejich rozřešující, kteří kdyby i poznali, čemu jim dnes věřiti jest, nevědí, jakou novou víru jim ztřek přinese, i praví-li tito všickni, „člověk počestný náboženství svého nemění,“ kdož toho sněsti může?

Tedy není jim nutno, aby pravdu přijali, zaskví-li se jim světlo její čisté a jasně? A může katolík nepředpojatý a bez předsudku takové hlouposti dopustiti?

Na štěstí jsou takové pravdy, jež sice tajným nevěrectvím zatemniti, ale nikdy odstraniti nelze, a jedna z nich jest právě tato; nebo jest vůbec známo, že přestoupivší katolík ku protestantismu jest zcela něco jiného než mužem počestným, kdež naproti tomu k nám přestoupivší mužové počestní byli. Máme po ruce jasné a znamenité příklady, jež beze všeho uznati nutno. Kdo jsou ti Desanctisové, Acbillové, Bonamiciové, Gavazziové? Jsou to lidé, jež protestantismus přijali, aby snad čistěji a dokonaleji žítí mohli? Tomu nevěří ani protestanti ani my, nebo život jejich jest tak mrzký, že jen poněkud počestným protestantům se hnuší.

Pozbyli naproti tomu protestanti, kteří v novější době náboženství změnili a katolíky se stali, na pověsti své jako muži počestní? Zcela naopak. Celá Evropa se jim divila, kdežto protestanti sami, zarmoucení nad jejich přestoupením, jimi opovrhovati nemohli, poněvadž ctnostmi před vším opovrhováním chráněni byli.

Viděli jsme prince a princezny německé, jež stali se zrcadly každé ctnosti; viděli jsme lordy anglické, jež vírou svou a láskou křesťanskou i dobrým příkladem v podporování chudých stali se i předmětem všeobecné úcty protestantů tamnějších. Universita Oxfordská a dílem i Kambridžská dala své nejučenější doktory, své nejvýmluvnější řečníky, své nejvzornější duchovní církvi katolické a Evropa viděla upřímnou obrátu mužů těch z toho, že mnohým z nich bylo se zřící i všelikých prospěchů pozemských.

A netřeba ani na paměť uváděti minulost. Nynější Londýnský arcibiskup a kardinal Manning jest toho nejvýmluvnějším a nejskvělejším svědectvím. Tentýž narodil se v Totteridge v Anglii 15. srpna 1808, stal se evangelickým duchovním anglikánského vyznání, r. 1840. vysokým hodnostářem této církve, byl ale přívržencem sekty, která touží po spojení církve anglikánské s církví katolickou, přestoupiv pak r. 1850. na víru katolickou, oddal se na novo studiu, stal se doktorem bohosloví, pak proboštem katolické diecese Westminsterské, brzy na to apoštolským protonotářem a domácím prelátem papežovým; roku 1865. jmenován byl arcibiskupem Westminsterským a 15. března r. 1875. kardinálem. O jeho vznešených vlastnostech a ctnostech vyslovil se ve veřejném shromáždění jeho bývalý kollega a učený hodnostář církve anglikánské, tedy protestant, asi takto: Kardinal Manning jest muž úcty nejhodnější povahy, vznešeného ducha, zlatého srdce, nade všechnu pochybnost svatostí prodchnutého předsevzetí, ryzího obcování; jeho nábožnosti a učenosti v úředním styku že sám se vždy potěšil a povzbudil; celá církev že zahalila se ve smutek nad ztrátou jejího nejsvětějšího syna, jednoho z těch služebníků, na němž jest patrna zvláštní milost Boží, získati duše Pánu.

A v pravdě jsou ctnosti těch, kdož takto náboženství své mění, ku podivu skvělé a jasné. Protestant, vracející se v lůno církve katolické, vyznává, že dosud žil v bludu; přemáhá stud, jenž u lidí rodu vznešeného a vychování pečlivého, zvláště ale u lidí vědecky vzdělaných, jest nemalým zapřením sebe samého; poddává se autoritě, kterou od kolébky své nenáviděti uvykl; přemáhá obtíže, jež mu v cestu staví často proud světských prospěchů, jeho rodiče, příbuzní a přátelé; překonává náruživost ze životního zvyku plynoucí; to vše vyžaduje takovou vznešenost smýšlení, velkodušnost a upřímnou lásku ku pravdě, která vším právem vzbudí podiv každého soudného člověka.

Když se ale věci tak mají, tedy nahlédne každý, že pohřžení v tuposti jsou ti, jež přes to vše říkají, že muž počestný náboženství svého nemění. Mnozí ovšem tvrdí to a nerozumíce sami, jaké zlo vězí ve výroku tom, anebo pohnuti jsouce soucitem tak činí; ale na úkor lásky a pravdy není výrok takový dovolen.

Chcete-li mítí soustrast s takovými nešťastníky bez viny své v bludu narozenými a v bludu tom pohřženými, politujte jich a litujíce jich děkujte P. Bohu, že vás, ač jste toho nezasloužili, od bludu takového zachránil. I jdouce dále doporučujte je vroucně otci milosrdenství Ježíši Kristu, osvěcujícím každého člověka přicházejícího na tento svět, by jim pomohl pravdy

poznati, by jim síly propůjčil, je vyznávati, a jste-li dosti pevnými u svých vědomostech, v náboženství dosti horlivými pro spásu svou a spásu svých bližních, přičiňte se o jejich poučení, to pak bude pravým soucitem katolíkům přístojným; jich však povzbuzovati, aby v bludu setrvali předstírajíce, že počestný muž náboženství svého nemění, není soucitem, nýbrž ukrutností, nebo značí to někoho od dobrého odvracetí a ve zlém utvrzovati, značí to lhostejnost náboženskou — nejhorší to všeho zlořádu způsob — vždy více upevňovati.

Za hlasem víry a srdce.

Povídka od Antonína Plačka.

(Dokončení.)

„Pravdu máš, Anežko, dnes teprve ukázal, že i v jeho žilách koluje Klimešova krev a proto mu odpouštím. Necht' si třebas služebnou dívku vyvolil, požehnám jí jako své dceři, aby se nám nestalo jako kmotrovi.“ Anežka pohlédla vděčně k nebesům a vrhla se s radostným jásotem na šiji tatíka Klimeše.

„Nyní, když jest již zapražáno, musím přece do Bitětic, aby u Pechů marně nečekali. Nevím však, jak se se starým dohodnu.“

Jakub zatím byl již notný kus cesty za Těchobuzí, a vzpomínal na slícnou dívku, dostojí-li slovu a dostaví-li se do olšin. Nitro jeho bylo hořem naplněno, neboť odcházel z domu oteckého v nevůli, bez žehnání — jako psanec. Na druhé straně byl opět přesvědčen, že jinak učiniti nemohl a doufal, že se otec časem udobří, neboť věděl, že pod tvrdou skořepinou bije upřímné a věrné srdce otecké. Tak došel až poblíž Nového mlýna. Obloha byla modrojasná, a svatý klid sváteční vznášel se nad celou krajinou. Z blízkého města hlaholily zvony zvouce zbožné osadníky k slavným službám Božím.

Velebný hlahol kovových hlasatelů rozléhal se po celém vùkolí a vznášel se nad blankyt nebeský, kde se spojil s chvalozpěvy cherubínů, kteří kolem nebes trůnu stojíce nebeského Pána oslavovali. I náš Jakub byl sváteční náladou uchvácen, sklesl na kolena svá a počal se modliti zapomínaje na celé vùkolí. Tu se znenadání dotkl někdo jeho ramena a on se vzchopiv, spatřil slícnou Marii za sebou.

„Tedy jsi na svůj slib nezapomněl,“ zaznělo z její úst, — a „jak si to mohla očekávati, moje dušinko,“ odpovídal Jakub, a počal ihned užaslé dívce vypravovati, jak to mezi ním a otcem stojí, že měl dnes určitě do Bitětic s otcem i matkou na námluvy jeti, a kterak z domu oteckého uprchl.

Marie poslouchala s vnitřním potěšením vypravování švarného hochy, neboť poznala jeho lůsku tím, že jí Jakub před švarným selským děvčetem dal přednost, a že k vůli ní se raději s otcem rozešel, nežli by ji opustil.

Nyní usedli oba pod olšemi a počali dělati plány do budoucnosti. Mluvila prý s panem otcem, který se jí vysmál a pravil, že to byl asi nějaký větroplach, který si s nezkušeným děvčetem zažertoval, a více se nevrátí. Vráť-li se, tedy že mu směle uvěřiti může, a že i pan otec se zaň u jejího otce přimluví; a pan otec mnoho v okolí zmůže, vždyť jest okresním starostou, a tu naň již lidé mnoho dají.

Jakub hodlal malou chaloupku v některé vsi koupiti a svou nevěstu do ní jako hospodyní uvésti. Rozumí sám výborně hospodářství, umí léčiti dobytek, tak že se nedostatku nemusí obávati.

Čas jim uběhl rychle a nastala doba rozchodu.

Jakub musil švarné dívce slíbiti, že se domů vrátí a otce přiměje, aby s ním do mlýna přišel, neboť pan otec prý na čest velmi drží, a chce, aby

se u něho jako u poručníka o její ruku ucházeli. Matička prý je se vším volná, ježto však odešla ráno na strazištskou pouť, nemůže jej k ní uvést.

Mezi tím, co se zamilovaní spolu loučili, počala se znenáhla modrojasná obloha kaliti a přecházela do šeda. Nyní byl čas, aby Jakub, nechtěl-li notně zmoknouti, k domovu se odebral. Jakub rychlými kroky zmizel v zátočině. Nebyl však ještě ani tisíc kroků učinil, když se spustilo do deště. Blesky se počaly křížovati, a hromobití začalo hrózně duněti. Stala se průtrž mračen. Klidný jindy potůček vzrostl v dravou řeku, která se počala po lukách rozlévati. Z blízkých chalup spěchali lidé k potoku, vlastně k řece, po které klády, fošny, ba celé chlěvy dřevěné, hospodářské nářadí a jiné věci plouly.

Na litý a rozkácený živel bylo hrozné podívání. Udála se průtrž mračen a v malém okamžiku bylo malebné údolíčko kolem Nového mlýna úplně pod vodou. Dravý živel rval stromy s celým břehem, ba plouly již i stoly, židle postele po rozbouřené vodní hladině; některé pobřežní stavení bylo asi vodou spláchnuto. Po obou březích rozkácené říčky pobíhali lidé hodlající přispěti ku pomoci, volajíce jeden na druhého, a mezi to mísil se rachot rozkácené bouře.

V tom se strašně zablesklo — nebe se otevřelo a vychrlilo veškerou spoustu ohně — a následovala hrozná rána, při které se každý zachvěl — a hoří! hoří! počal ustrašený dav volati. Zvon vždy květinovské rozezvučel se smutně, a vše spěchalo k Novému mlýnu, jehož střecha byla v jednom plameni. Byl-li zmatek učiněný neočekávaným přívalem velký, stal se ohněm všeobecný.

Mlýnská čeleď běhala sem a tam a mlynář stál na dvoře pod kolnou nemoha ze sebe ani slova vypraviti. V tom zavzněl velitelský hlas. „Pojďme basit, zachráníme alespoň stroje —“ a do všech jako by elektrická jiskra vlétla, strach je rázem opustil a všichni se hrnuli za neznámým mladíkem do mlýnice. I mlynář obžvl a vběhl do hořícího stavení, kde se jeho rodina pozůstávající z manželky a dcery, nalézala. Krov obydlí stál již v plném ohni, když se počaly hasičské sbory z měst a vůkolních míst k požáru sjížděti.

Mlynář hleděl spisy a hotové peníze zachrániti, kdežto ženská čeleď peřiny a prádlo do sklepu naházela a takto nejdrahocennější věci zachránila. Konečně počaly stropy prohořívati a obydlí mlynářovo jsouc po jedno poschodí, bylo svému osudu ponecháno a hasiči obmezili činnost na mlýnici a hospodářské budovy.

Mlynář stál s mlynářkou na dvoře, když se tato z nenadání dala do žalostného křiku: „Kriste Ježíši, naše dítě, zachraňte je!“ a lomíc rukama vrhla se do hořícího stavení.

Jen s velkým namabáním vynesli hasiči mlynářku pod kolnu, a neznámý mladík, který dal první podnět k hájení, objevil se na dvoře a uslyšev, že se někdo ještě v hořícím stavení nalézá, vrhl se bez rozpaků dovnitř.

Nastal všeobecný úžas, neboť již se řítíl krov a kusy trámů padaly k zemi, tak že bylo možno jenom s nebezpečím života k stavení přistoupiti.

Hasiči se pokoušeli žebříky u oken prvního poschodí zahákovati, a možno-li statečnému ochranci k pomoci přispěti, když se byl tento u okna objevil drže v náručí svém bezduchou dívku.

Hasiči z města rozestřeli ochrannou plachtu, a statečný jun spustil dívku oknem dolů, kde byla od jásajících hasičů zachycena; sám pak se vyšvihl na okno a počal po žebříku, ježž byli hasičové právě u okna zahákovali, dolů slézati. Již byl skoro dole, když jej v tom padající trám k zemi srazil.

V tom se zastavil povoz před mlýnem a muž koně řídící vyskočil a zahorekoval žalostně:

„Jakube, synáčku,“ a klopýtal do dvora, kde Jakub bez sebe pod kolnou ležel.

„To je sedlák Klimeš z Téchobuze,“ zablučelo zástupem a všichni učinili hořekujícímu otci místo.

Když se byl Jakub do hořícího domu vrhl, vzpoměl si, že nikde Marii nespatriil, myslil však, že se nalezá v hospodářském stavení, jaké bylo tedy jeho podivení, když na chodbě prvního poschodí blíž okna narazil na bezživou hmotu a shýbnuv se, držel v náruči svém milovanou dívku, která bez sebe k zemi byla sklesla, jsouc blízko zalknutá. Pro dusivý kouř, nebylo možná ani vydechnouti, pročež snažil se Jakub okno otevřít, vrazil doň pěstí. Tím byli hasiči na okno upozorněni, a spěchali k němu s ochrannou plachtou. Jakub spustil ji lehce k zemi, kde byla zachycena a životu navracena.

Oheň byl uhašen a veškerá péče byla nyní raněnému Jakobovi věnována. Přízemek byl zachráněn a tam bylo raněnému lůžko uchystáno, a mlynář poslal pro lékaře. Bohu díky nebylo poranění Jakobovo těžké, a on mohl po několikadenní nemoci lože opustiti.

Otec Klimeš upokojil se, když byl od lékaře ujištěn, že Jakobovi nižádné neštěstí nehrozí. Byl nyní hrdým na svého jedináčka, který Klimšovu krev nezapršel a svým hrdinným vystoupením miláčkem všech se stal. Bylté v Bitětících se notně se starým Pechem pohádal, a konečně, aby suad neměl se lstivým protestantem nijakých soudních zápletek, dal mu sto zlatých odstupného, skočil do bryčky a uháněl k domovu. Přes potok však již nemohl přejeti a musil jeti velkou oklikou k Novému mlýnu, kde se chtěl beztoho po výměnkářově dceři Marii mlynáře pozeptati.

Nyní zapomněl na vše a rozloučiv se s mlynářem, ujížděl k domovu, aby matku upokojil.

Jak mile byla Marie k životu přivedena, ptala se hned po Jakobovi, a když jí byli domácí mlčky na lože, na němž raněný ležel, pokynuli, vzchopila se a přistoupivši k lůžku, litovala ho velice, dávajíc mu nejněžnější jména. Jakub se probrav z mdloby, do které byl upadl; poznal Marii a chopiv ruku její tiskl jí něžně. Když pak od lékaře uslyšela, že krom pohmožděného levého ramene ostatně poraněn není, zajásala v duchu.

Druhého dne přijela paní Anežka z Téchobuze s tatíkem Klimešem jsouc na smrt polekána. Když vstoupila do přízemku, kde již vše pokud možno urovnáno bylo, spatřila Jakuba. U lože seděla Marie, by mu byla po ruce a dávala mu na rámě ledové obklady. Jakmile byla vstupující Anežku spatřila, vstala a políbila jí ruku.

Zjevem spanilé dívky byla Anežka celá dojata a vidouc, že se Jakub usmívá, zvolala: „Tys, Marie, ano, takto jsem si tě představovala, pojd' na mé srdce, dítě, požehnána budiž hodina, kdy tě dítě mé nejprve spatřilo,“ a vcházející Klimeš doložil:

„Ten náš Jakub není tak hloupý, jak jsem si myslil,“ a vzal zardívající se dívku za ruku, pravil: „Mařenko, chceš býti mojí dcerou, když jsi otce svého tak záhy byla ztratila?“

„I neztratila,“ ozvala se vcházející mlynářka. „Podvedla Jakuba nedsdělic s ním pravdu. Vždyť jest to náš jedináček, jen že trochu svéhlavá. Museli jsme jí slíbiti, že jí ponecháme úplnou vůli, a že jí nebudeme do žádného sňatku nutiti. Aby se pak úplně o lásce Jakobově přesvědčila, namluvila mu, že jest dcerou chudé výměnkářky a že ve mlýně slouží. Jakub dokázal, že jest našeho jedináčka hoděn, a nemá-li zde tatík Klimeš nic proti naší dceři, nechť jí přijme za svoji dceru.“

„Inu, toť bych musel býti slepotou raněn, kdybych proti štěstí mladých milenců jenom mohl. Přijali jsme ji v duchu za dceru, ač jsme myslili, že jest chudičkou služkou, natož nyní, seznavše zlaté srdce její.“

Mlynář byl proti ohni důkladně pojištěn, a počal neprodleuě se stavbou vyhořelé budovy, a nežli nadešly žně, byl opět mlýn v nejlepším pořádku.

Jednoho pěkného nedělního rána vyjel ze dvora u Klimešů povoz s hříbaty, jež vedl Jakub. V bryčce seděl tatík Klimeš s paní Anežkou. Jeli do Nového mlýna na námluvy.

Ve mlýně na ně čekali s obědem. Po obědě byly námluvy ve věci počestnosti odbyty a ustanoveno, že mlynář bude na mlýně hospodařiti a mladí že ujmou dvorec v Těchobuzi. Tatík Klimeš jinak nedal a museli mu v tom konečně povolit. Mezitím co pan otec s Klimešem pole k mlýnu patřící prohlíželi, a co se paní matka s výbavou své dcery paní Anežce chlubila, ztratil se mladý párek a usedl do olšin, kde prosnil blahou chvílí pravé lásky. —

Ve statku u Klimešů mají novou hospodyňku.

Sličná Marie otáčí se jak na obrtlíku a nosí staré rodiče téměř na rukou. Zvláště matku Anežku sobě zamilovala, a neučinila ničehož bez její moudré rady. V neděli a ve svátek odpoledne čítali poučné a zábavné knížky, jež jim dobrota páně farářova i na dále poskytovala v hojně míře. Starý tatík Klimeš pak hospodaří s Jakubem a chlubí se každému, že se z nemluvného ostýchavce vyloupl tak rozsáhlý hospodář, jemuž široko daleko není rovno.

Mladí manželé milovali se pravou láskou, žili bohabojně a navštěvovali společně Novomlýnské rodiče, kteří vždy okřáli, jakmile z daleka povoz z těchobuzského dvorce oknem uviděli, jak ku mlýnu zatáčí.

„Ale povězte mi, děti,“ pravila jednou mlynářka, „jak jste se tak rychle mohly seznámiti, nejde mi to po dnes do hlavy,“ a blažená Marie odvětila:

Zamilovala jsem si Jakuba ihned na první pohled a po jeho rozmluvě se mnou učinila jsem v srdci slib, že si vezmu buď jeho aneb nikoho jiného. Nejhlavnějším námluvčím nesmělého ženicha byla však malá knížečka: „Kříže a kalichy,“ neb kdo takové čtení miluje, nemůže býti špatným člověkem, a knížečka tato mně v slibu mém i utvrdila.“

Mladý manžel pak ovinul rámě své kolem krku spanilé žínky a zvolal: „Tedy blaho své mám co děkovati ctihodnému spisovateli Křížů a Kalichů? Nuže tedy, nechť jej Bůh pro blaho svaté naší Církve ještě mnohá léta při stálém zdraví zachová!“

Pašijové hry v Oberammergavi.

Bavory náležejí k nejpřednějším zemím katolickým, v nichž bylo církvi přetrpěti sice mnoho od vášnivců protestantských, kdež ale, díky statečnosti boдрých a zbožných obyvatelů, zachovány byly nejdrahocennější památky z nejslavnějších dob církve. Žádná země v Německu nemůže honositi se historickými památkami v takovém počtu jako Bavy. A k těmto vším právem čítati lze hry pašiové.

Hry tyto bývaly ve středověku rozšířeny po celém katolickém světě — i v Čechách. Až do nedávna dávaly se v Zásadě na Železnobrodsku, kdež, jak se zdá, že sklesající zbožností lidu zanikly již na dobro.

V sousedních Bavořích udržovaly se však dlouho. A když i zde v městech zanikaly, udržovaly se dlouho ještě na vesnicích. Podle hodnověrných dokladů lze v Bavořích napočítati 52 vesnic, v nichž pašiové hry se provozovaly. Avšak přišla i na ně doba jozefínská, jež jim přízniva nebyla. Pod záminkou, že se jimi věci svaté zneuctívají, byly v předešlém století nejen od úřadů, ale i od konsistoře zapovídány.

Nelze sice upřít, že tu i tam do her těchto vloudily se časem některé zlořády, kteréž ale nebyly přece jen takové, aby pro ně hry, jež bez odporu velmi dobře působily na zbožnost lidu, šmahem byly zapovídány.

Obci Ammergavské v hořenních Bavořích podařilo se přece hry své až do konce věku předešlého zachovati. Roku však 1801. byla záповěď přísně obnovena. K prosbám obce odpověděla vrchnost, že základní myšlénka, na

níž pašiové hry spočívají, sama sebou je neslušná, a že si občané mají raději od svého faráře nechat kázat o utrpení P. J., nežli aby Pána Boha vlekli sebou po divadle.

Na to sedláci vzali si útočiště ku králi, jenž jim privilej jejich obnovil. A že oberammergavští této své výsady nezneužili, toho svědkem jest trvání pašiových her až do dnů našich, jež, jak pevně doufáme, trvati budou ještě celá století.

Počátek pašiových her vyšel z děsných dob války třicetileté. Tehdy nebylo dosti na tom, že děsní Švédové pod záminkou šíření protestantismu spustošili ohněm a mečem celé Německo, Čechy a Moravu, nýbrž ke všemu zlu přidal se ještě r. 1633. brozný mor, jemuž lidé hladem zmoření za oběť padali jako mouchy. R. 1634. započaly zde první pašiové hry ke cti a slávě boží a k ukrocení hněvu božého a provozovaly se skoro každého roku až do r. 1680. Od té doby však již jen vždy za 10 let jednou. Hry tyto přibraly na sebe důstojnější ráz, když klášterníci ze sousedního Ettalu her se ujali, text přepracovali, jeviště upravili a zkoušky řídili. Největších zásluh získal si o hry P. Ottmar Weiss, kterýž text ze všech neslušných slov očistil.

Hudbu složil oberammergavský učitel Rochus Dedler, jenž r. 1822. u věku mladém zemřel. Dedler byl vesnickým Mozartem. Jako chlapec zpíval v klášteře Rothemburském, načež ku stavu učitelskému se vzdělal v semináři mnichovském. Byl mistrem na varhanách a skomponoval mnoho mší, litaní a různých zpěvných her. Byl sotva 23 roky starý za učitele v Oberammergavi ustanoven, věnoval všechno své úsilí hrám pašiovým. Pohříchu byly však poměry jeho rodinné velmi neutěšeny. Žena jeho byla cuchna, jež o domácnost starala se pramálo. A jelikož obdařila ho šesti dětmi, vedlo se mu často velmi zle. Hudba bývala jeho jediným útočištěm v domácích trampotách. Byl komponistou učiněným. Mnohdy nemohl v noci spáti, a tu písní na tisíce hrávalo mu v bezesné hlavě. Proto často vstával a hudební myšlenky tužkou si zachycoval. Hudbu pašiovou započal skládati od r. 1814., jež podle úsudku znalců má do sebe nemalou cenu. Prozřetelnost boží vedla Dedlera po křížové cestě až do smrti. Zemřel r. 1822. na souchotě, stár 43 roky.

Kdož se na něho ještě pamatují, chválí ho jako nábožného muže.

Mnich tedy a učitel spojili se k reformě pašiových her pod názvem: „Ježíš Mesiaš,“ anebo „Vykoupení člověčenstva,“ jež v obnově své provozovány byly ponejprv r. 1815. Návštěva, ač již tehdy velmi četná, obmezovala se na blízké okolí v Bavořích a Tyrolsku. Teprv od r. 1830. začínaly si her těch všimati též noviny. Ale až v r. 1850. roznesla se pověst o hrách do celého světa. Tehdy místní farář Daisenberger text her pašiových důkladně a výtečně přepracoval, při čemž dbal i o to, aby ráz starožitnosti byl zachován. Daisenberger byl dramatickým spisovatelem.

R. 1850. navštívil pašiové hry slavný herec Eduard Devrient a byl všecek unešen hrou svých kollegů v selských halenách. A Devrient svůj pochvalný úsudek i v novinách uveřejnil. Od té doby hry nabyly pověsti světové.

A nyní návštěvy každým novým desetiletím stoupaly, s jedním toliko přerušením r. 1870. pro rozruchy válečné.

Za to ale návštěva r. 1880. tou měrou byla veliká, že při každém představení musili hosté býti odkazováni vždy na představení příští.

Obyvatelé oberammergavští jsou si vysoké důležitosti pašiových her dobře vědomi a proto snaží se, aby tětěž i zůstali vždy hodni. Nechtě ale nikdo nemyslí, že by tito vesničani při tom vedení byli ziskem. Užitek ze všech zkoušek a představeních není značný. Za časté zkoušky musí četným živnostníkům poskytována býti náhrada. Jmenovitě pak ku představení letošním učiněny byly mimořádné výdaje. Představení velmi často závisí na pohodě, což právě letos činí jim škod velmi značných.

Vesničané oberammergavští jsou umělci také zrozenými. Každého dítěte snahou nejvyšší je, aby jednou mohlo spolupůsobiti při hrách pašiových. A proto i každé dítě považuje se tam za člena divadla. Ono také vyrůstá

v ovzduší umění náboženského. Od maličkosti slyší od otce a matky o pašiové hře, jakožto o velikém dějství, jež každého desátého roku se opakuje. Sotva že poněkud odroste, jest uvedeno na divadlo cvičné, kdež z počátku je pouhým divákem a poznenáhla i spoluhercem. Vysloužilci divadelní bedlivě pozorují vlohy dětí a rozhodují, pro který obor by se které hodilo. Načež započne se s ním cvičba, která vede se s železnou důsledností, až hra takorčka vžije se mu v tuk a krev, což i znalci na hercích nejvíce obdivují. Vlastně zde již nemůže ani býti řeči o hře, zde představitelé role své nehrají, nýbrž oni je žijí, oni v pravdě v role své se vžili. Spůsobem takovým vytvořen byl celý kmen vzorných hráčů.

O obsazení jednotlivých rolí rozhoduje divadelní výbor pod předsednictvím faráře a starosty. Sporů zde nebývá, jelikož o vlohách jednotlivců obyčejně utvořuje se veřejné mínění, jež nejlíp rozhoduje, co se pro koho nejlíp hodí. Předě vším není ke hrám nikdo připuštěn, jehož bezúhonnost nebyla by nade vši pochybnost. Kdo pro některou roli určen jest, musí věrně plniti povinnosti náboženské. Volba herců koná se po slavných službách božích. Pro hry letošní konala se již dne 5. prosince 1889. Jednohlasně byli zvoleni: sochař Josef Mair (Kristus); starosta Jan Lang (Kaifáš); řezbář Tomáš Rendl (Pilát); kostelník Jakub Hett (Petr); řezbář Šebesta Lang (Nathanael). Všickni tito hráli již dříve. Nově zvoleni byli: Roza Langova (Marie); Amalie Deschler (Magdalena); řezbář Petr Bendl (Jan); mlynář Jan Zwieck (Jidáš); krejčí Frant. Rutz (Annaš); řezbář Michal Bauer (Šimon); Helena Lang (Martha).

Herci obstarožní postupují role svá silám mladším, ale působí spolu v chóru. Jak mile role se rozdělí, začne se pilně s učením a se zkouškami.

Kdož mají role hlavnější, musejí vystupovati ve zkouškách zvláštních. Nejdříve nacvičují se jednotlivé výstupy soukromé, načež na jevišti ve sborech menších, později u větších. Již z toho sezná čtenář, že výcvik vyžaduje práce skoro ohromné, uváží-li se zvláště, že rolí mluvených je 104 mužských a 15 ženských a že se statisty a clórem je všech osob spoluúčinkujících přes 700.

V čele tohoto sboru nestojí vyškolení režiséři, jako při divadlech jiných, nýbrž mužové z lidu, kteří takorčka v sebe pojali ducha her pašiových. A to právě je, co herce z povolání naplňuje obdivem a co na diváka působí úchvatněji, nežli nejpromyšlenější hra herců velkoměstských. Ze všech představitelů rolí vyniká nejvíce Josef Mair, jenž již po třetí dává Krista. Je teď 50 roků star. Muž tento velikosti skoro nadpřirozené (přes 6 stěvíců) má ušlechtilý ráz tváře a neobyčejně hustý, temněhnědý vlas a vous. Hra jeho je mistrná. Umí si dáti držení tolik důstojné, že ani oko kritika nejbystřejšího na jeho hře chyby nevystihne. Obdivuhodný je, když představuje Krista trpícího při bičování, na cestě křížové a při ukřižování.

V řadě druhé vyniká postava Kaifáše, starosty Langa. Lang čítá dnes 54 roky a má postavu imponantní. Hlava jeho a výraz tváře je významný, zraku svému umí dodati pronikavé ostroty. Znalecký pozorovatel jeden o něm napsal: Když starosta Lang veliké radě předsedá, když v bílém řasnatém oděvu velitelsky kráčí, když židovskou luzu rozdráždí a za sebou vede, když v každém pohybu, pokynu a pohledu prozrazuje zřítající zášť naproti Nazaretskému, tu bezděčně každý táže se, kde se to v tom vesnickém rychtáři vzalo, odkud vzal tolik důvtipu, aby uměl tolik nedostižně představovati nejvyššího kněze! Ba otázku tu mohli bychom opakovati při každém představiteli. Lang účinkuje při hrách pašiových již od svého čtvrtého roku.

Piláta dává 52letý řezbář Rendl, jenž na prknech počíná si s taktem takovým, jakoby od maličkosti byl pontským Pilátem. Postava jeho silně připomíná antické postavy římské, řeč jeho je jakoby na věčnou paměť ryla se do mědi.

Ne málo vyniká též kostelník Hett v roli Petra.

Konečně zde uvedeme ještě posudek z feuilletonu, jež jsme četli v Neue Freie.

Byli jsme v Oberammergavi svědky vjezdu Kristova do Jeruzalema. To se musí vidět, to vyhlčiti nelze. Ty masy lidstva, jež Krista doprovázejí, zdají se, jakoby právě sem přišly z Jeruzaléma, jakoby vyrůstaly ze země. Zde jakoby nic nebylo strojeného, nastudovaného. Lidé vybíhají z domu, malé děti drží se matek za sukně, větší vylézají na stromy a na střechy, zástupy množí se na ulici, zrovna jakoby se to dělo ponejprv. Co při divadlech velkoměstských nazývá se: mise en scene, totiž umění v pořádání výstupů, to zde děje se způsobem veskrz přirozeným.

Jakoby ve velikém městě povstal náhle veliký shon lidu, tak se děje i tu. Okna, pavlače, vikýře se plní, střechy a stromy se ožívují a hluk a hlahol lidský je z počátku slyšet jako z daleka, blíží se víc a více, až najednou s celou živelní úchvatností objeví se na scéně. A kterak umějí ti sedláci na divadle senatorsky si vykračovat! Naším velkoměstským hercům přáli bychom takové držení těla. (Dokončení.)

Příčina sebevražd u mnohých lidí zámožných.

Záhadu tu znázorňuje velmi dobře francouzský spisovatel Guy de Maupassant, krátkou črtou, již tuto podle H. N. u výtahu podáváme:

Ze zápisků sebevraha. Je půlnoc. Až dopišu tento list, učiním konec svému životu. Proč? Vyuasnažím se, podnět k tomu vysvětlit, ne těm, kdo čísti budou tyto řádky, ale sobě samému, abych povzbudil se v klesající odvaze a přesvědčil se o nevyhnutelné nutnosti skutku toho, který by nemohl býti už odložen. Byl jsem vychován prostými rodiči, kteří věřili všemu a ve vše. A já věřil jak oni.

Několik už tomu let, co se mnou udála se valná změna. Zdá se mi, že veškery zjevy světa, jenž druhdy skvěl se v očích mých jako jitřní zoře, pozbyly své peřesti: význam věcí představil se mi svoji drsnou skutečností a pravá příčina lásky zhuusila mně i poetický zápal a vzlet.

Jsem odvěčnými hříčkami zpozdilých, svůdných a stále střídajících se klamů a mamů.

Takž stáším dozual jsem zbytečnosti snah, nudy, klopoty, marnosti nadějí, dnes večer zasvitlo mi nové světlo o nicotě všeho.

Jindy býval jsem veselý! Všecko mě vábilo a poutalo: ženy na procházce, výhled do ulice, sousedství vůkol bytu a zajímal jsem se i o stříh svého šatsva. Leč opakování těchže úkazů posléz naplnilo srdce mé chabostí a únavou, jakž stává se diváku vstupujícímu večer co večer do téhož divadla.

Vstávám každého dne v tutéž chvíli po třicet let a v témže hostinci po třicet let obědvám v tutéž chvíli ze stejných mís, roznášených rozličnými sklepníky.

Měl jsem se pokusit o cestování? Odloučenost, jaká zmocňuje se myslí v krajinách neznámých a dalekých, odstrašovala mě úzkostí. Cítil jsem se na zemi tak samotným a nepatruým, že vždycky bezprostředně nastoupil jsem zpáteční cestu k domovu.

Avšak neproměnné vzezření mého nábytku, třicet let v týchže koutech, otřelost křesel, jež znal jsem jako nová, zápach mého příbytku — vzbuzovaly ve mně každého večera nelibý odpor a odpornou nelibost ke zvyklostem takového živobyťi.

Všecko opakuje se bez ustání a všedně až k bédování. Spůsob, jakým strkal jsem při návratu svém do zámku klíč, místo, kde vždycky nacházel jsem své sirky, prvý pohled kolem v mé světnici, jakmile vzňal se fosfor,

dráždily mě k chuti, abych skočil oknem dolů na dlažbu a sprostil se tak jednotvárných dojmů, jimž nikdy neunikne nikdo.

Každého dne, když bolím se, zakouším dychtivé žádosti podříznouti si krk a obličej můj, ustavičně stejný, jakž vidám jej v zrcadle s mydlinami na tvářích, nesčetněkrát přiměl mě k trpkému pláči.

Nemohu ani snést lidí, s nimiž jsem se kdysi rád stýkal, tak jsou mi povědomi, tak znám už předem, co mi povědí a co jim odpovím, tak je mi jasný sled jejich slov a obrat jejich hovoru. Každý mozek je jako cirkus, kde nepřetržitě zavřen jest jeden ubohý kůň. Ať jakékoli jsou naše záměry, prostředky a cíle, mez všeho je blízká a zokrouhlená kol do kola bez hran a bez dveří k neznámému. Třeba zaměstnávat i obrátit se stále týmiž myšlenkami, týmiž zábavami, týmiž žerty, týmiž obyčejí, týmiž domněnkami a týmiž klamy.

Dnes mi je obzvláště teskno.

Snad špatně jsem zažíval; neboť dobré trávení jest v životě všecko. To dává vznět umělcům, milostnou touhu mladým lidem, bystré pojmy učencům, zálibu ve světě každému a dopouští mnoho jíst a pít — což ještě jest větším štěstím. Chorobný žaludek pudí k uověře, dává vznik zasmušilému hloubání a dychtění po smrti. Pozoroval a seznal jsem to dosti často. Možná, že nebyl bych se zabil, kdybych dnes večer dobře byl zažíval.

Když usedl jsem do křesla, kde sedám každého dne po třicet let, rozhlédl jsem se vůkol sebe a okamžikem tím schvátila mě běda tak děsná, že muěl jsem se blízko šílenství.

Pátat, co mohl bych počít, abych uniknul sobě samému? Každého zaměstnání hrozil jsem se protivněji nežli nečinnosti. Posláz napadlo mi, abych do pořádku uvedl své papíry.

Juž dlouho pomýšlel jsem na potřebu, abych probral se ve svém psacím stole; neboť třicet let bez ladu a skladu házím do týchže etažerů své dopisy a účty a zmatek této směsice začasťe způsobil mi dosti mrzutostí. Leč při pouhé představě, srovnati něco, zmocňovala se mne vždycky taková morální i tělesná mdloba, že nedostávalo se mi síly, abych ujal se odporne této práce.

Tenkrátě však posadil jsem se ke svému psacímu stolu a otevřel jsem jej, abych vyňal z něho a zničil větší část svých starých papírů.

Zůstal jsem v rozpacích před touto kupou sežloutlých listů a konečně jeden maně jsem vytáhl.

Ó! nedotýkejte se nikdy tohoto hrobu časů zmizelých, korespondence z časů minulých, je-li vám život milý! A otevřete-li jej náhodou, chopte se plnou hrstí psaní, jež obsahuje, zavřete oči, aby ani jedna řádka nezavadila o váš zrak, aby ani jedno zapomenuté a opět poznané písmo rázem nevrhlo vás v ocean vzpomínek; a až rozpadnou se v popel, ještě sdrťte je v neviditelný prach... nebo jinak jste ztraceni... jako já ztracen jsem v této chvíli...

Ah! prvé listy, které jsem přečetl, nikterak mne nezajímaly. Byly ostatně z nedávné doby a pocházely od lidí posud žijících, jež dosti často ještě jsem potkával a kteří zúplna byli mi lhostejni. Leč při pohledu na jednu obálku z nenadání pronikl nitrem mým bolestný záchvěv. Velkým a širokým písmem načrtnuto bylo na ní mé jméno.

A uáhle slzy vstoupily mi do očí. Zde byl to nejdražší můj přítel, soudruh mého mládí, důvěrník mých tužeb a nadějí; a zjevil se přede mnou tak určitě a zřetelně, s úsměvem prostomilým a s rukou vztaženou ke mně, že mráz provanul mi všemi kostmi. Ano, ano, mrtví se vracejí, neboť jsem jej spatřil! Naše paměť jest dokonalejším světem vesmíru: oživuje to, čeho již není!

Ruku třesoucí se, oči zamžené, přečetl jsem všecko, co mi psal a ve svém ubohém trpícím srdci pocítil jsem stesk tak palčivý, že zasténal jsem jako raněný břitkou ocellí.

Takž kráčet jsem zpět celým svým životem, jakž vzhůru pluje se proti proudu řeky. Upamatoval jsem se na lidi zapomenuté tak dávno, že nevěděl jsem už ani jejich jména. Jejich podoba samotna žila ve mně. V dopisech své matky shledal jsem se se starými sluhy a spatřil jsem obraz našeho domu a drobné, nepatrné jeduotlivosti, k nimž víže se pozornost dětí.

Ano, z neuvadání zřel jsem všechny starodávné obleky své matky rozma- nitého střihu podle mody, jaká se nosila a účesy, jichž poslušně užívala. Především zjevila se mi v šatech z květovaného bílého hedvábí, ana kteréhoš dne ke mně pravila: „Roberte, milé dítě, nebudeš li chodit rovně, zůstaneš celý život hrbatý.“

Pak náhle otevřev jiný etažer, měl jsem před sebou památky z lásky: plesový střevíček, batistový šáteček, zlatou jehlicí, krajkový podvazek, vy- bledlé vlasy a uschlé květiny. Milostná dobrodružství mého života, jejichž posavad žijící hrdinky dnes mají vlasy docela bílé, vhrouržily mě v hořké rozjímání o věcech navždy zaniklých. Oh: mladistvá čela, kolem nichž kadeří se rusé vlasy, potisk rukou, pohled, jenž hovoří, srdce, jež bije, úsměv, který slibuje rty a rty, které slibují objetí . . . A prvé políbení . . . toto po- libení bez konce, při němž přimyká se zrak, jež maří každou myšlénku v ne- smírném blahu blízké slasti . . .

V prstech křečovitě svíraje tyto staré zástavy dávné přízně a milosti, pokryl jsem je vášnivými polibky a ve své duši, rozervané vzpomínkami, spatřil jsem každou ve chvíli rozchodu a trpěl jsem trýzní krutější veškerých smyšlených muk pekelných.

Zbývalo poslední psaní. Bylo ode mne samého a uadiktoval mi je do péra před padesáti lety můj učitel krasopisu.

Zde jeho znění:

Má nejmilejší matinko!

Dnes je mi sedm roků. Jest to věk, kdy přichází se k rozumu a po- užívám této příležitosti, abych Ti poděkoval, že jsi mi dala život.

Tvůj Tebe milující syn
R o b e r t.

Tím byl jsem u konce. Vyčerpal jsem zdroj do posledního lístku, rychle vrátil jsem se do skutečnosti a vstříc pohledl jsem zbytku svých dnů. Uzřel jsem šerednou a opuštěnou starobu, a blízkou chorobu a bylo po všem, po všem, po všem! . . . A nikoho vůkol mne . . .

Revolver můj jest tady na stole . . . Beru jej do ruky . . . Nečtěte nikdy své staré listy!

* * *

A tak umírá mnoho lidí, v jejichž životě marně pátrá se po velkém zá- rmutku a hoři.

K tomu dodáváme: Spisovatel schválně se nezmínil o síle, jaké člověku statky pozemskými opatřenému dodává křesťanství. On vylíčil zde život zá- možného leno cha, zabiječe času, dlažbošlapa, život sobeckého stárnoucího mládence, jenž nezná lásky ani k ženě, ani k dítkám, ani k bližnímu, ani k Bohu. Kdyby lásky takové kdy poznal, věděl by, kterak žravé nudy se zbaviti. Leno ch takový oddává se břichopasnictví, anebo sprostému rozkoš- nictví, což je sebevraždou morální. Nikdo nesáhne si na život dřívě, dokud nezbankrotěl mravně. Toliko mravní bankrotář sabá si na život. Že všecko na světě je marností, to již za časů prastarých poznávali mnozí a poznávají to jmenovitě ve světle křesťanství. Poznání toto přimělo přemnohé, že opu- štěli všecko a uchylovali se do nějakého řádu, aby v konání skutkův kajic- nosti a křesťanské lásky našli novou zálibu na životě. Toliko práce v duchu křesťanském blaží člověka a činí život na zemi do jisté míry milým.

Universální pilulky na všechny nemoce duše.

Pan Leopold Řeřábek, malíř a sakristán u Panny M. Vítězné vydal nedávno knížečku pramalinkou sice, ale velmi pozoruhodnou. Řekli bychom, že to je malá škatulka, v níž jsou léky velmi působivé. Kdo stůně na ty zlopověstné návaly — pýchy — k mozku, honem sáhni do škatulky po pilulce a uvidíš, že ihned závrat z hlavy přejde. Kdo má srdeční vadu, jež nedá mu volně dýchat, tak že přes tu chvíli musí si na srdce sahati a všelijak hekatí po nějakém zamilovaném předmětu, honem spolkní jednu pilulku z té škatulky a přesvědčíš se, že tepna v srdci bude v normálním stavu. Kdo sotva že ucítí kostelní vzduch, hned dostává do nohou, rukou a do hlavy loupání, jen spolkní, ale bez cukru několik pilulek ze škatulky p. Řeřábka a přesvědčíš se, že budeš mít ruce a nohy jako taneční mistr. Kdo má labužnictvím nabubřelé břicho, kdo má lakotou a závistí krhavé oči, honem několik pilulek a všechny neduhy přejdou. Pan Řeřábek ve spisku svém vede čtenáře rovnou cestou do hrobek bývalého kláštera bosých Karmelitánů. Je těch hrobek jako svatých pomocníků čtrnácte. Nuže milý čtenáři, neostýchej se jít sebou a přesvědčíš se, že ti procházka tato půjde velmi k duhu.

Tak píše Ř. na stránce 10.:

Sestupme nyní po 18 stupních dosti vysokých dolů do kaple. Uprostřed ní vypíná se oltář, kde ještě před 106 lety v určitých dnech v roce sloužila se mše sv. a kdykolivěk na tomto místě byl někdo pochován, tož se u téhož oltáře konaly modlitby za duši zemřelého. Dosud na oltáři zejí dvě lebky lidské, pocházející z dvou posledně tu pochovaných Karmelitánů.

Na epištolní (tedy pravé) straně jest 28 a na evangelní (levé) straně 30 hrobů zazděno. V hrobkách těch odpočívají takměř vesměs kněží řádu karmelitánského, výminku činí známý dobrodinec kláštera; na hrobce jeho jest tento významný nápis na desce cínové: „Postůj poutníče a pozoruj, co mne očekává, odebíráš se na věčnost a nevím, jak moje duše obstojí před Hospodinem. Já jsem římsko-katolický občan Sigmund Rudolf z Tattenbachu a Reinsteinu, urozený pán, to mně teď nic nepomůže, prosím tě, kdo to čteš tuto na mém hrobě, neodcházej odtud, prve by jsi se za mou duši nepomodlil, by dobře před Hospodinem obstála.“

Po té vcházíme do druhého oddělení, kde jest opět na straně evangelní 14 a na straně epištolní 16 zazděných rakví, vesměs Karmelitánů. Na epištolní straně na hoře čteš latinský nápis, že čtyry těla, tuto pod nápisem odpočívající, ležela již 50 let pod zemí. Když pak Karmelitáni přestavovali svůj klášter, našli tato těla úplně neporušena oblekše je v nová roucha a uloživše v nové rakve opět je tu r. 1763. za procesí uložili. Jména těchto čtyř jsou: 1. Frater Bruno od sv. Marty zesnul 1704. 14. června, 2. P. frater Bernardinus od sv. Marie, zemřel 1708. 25. října, 3. P. frater Redempti od sv. Kříže, zemřel 1707. 17. srpna, 4. P. frater Matyáš, zemřel 1703. 5. května.

Od mnichů vstupujeme k urozeným pánům do hrobky knížete z Dittrichsteinů, 8 m. 10 mm. široké a 4 m. dlouhé. Na pravé straně hrobky jsou čtyry rakve, v níž členové dotyčné rodiny šlechtické odpočívají. Na první mrtvole, mající ruce jako k modlitbě sepjaté, lze pozorovati švy na prsou, vzniklé při balsamování tělesné schránky, dále kajicný pás přes prsa složený III. řádu karmelského. Takových kajicných pásů možno na mnohých mrtvolách spatřiti. Ženštiny mají menší pásy nežli mužští. V hrobce pochovávány pouze urozené osoby, kdežto prostému lidu vyobrazeno prostranství kolem kostela. Osoby III. řádu byly povinny denně vykonávati jisté hodinky k Panně Marii a tím se zároveň stávaly účastny určitých odpustků celého řádu.

V jedné rakvi odpočívá kněžna Dittrichsteinová. Rysy na tváři mrtvoly dosti zachovalé prozrazují dosud věrně podobu. Mrtvola drží v rukách veliký růženec a na nohách má obuv vybíhající do špičky.

Ve čtvrté rakvi pochován jest kníže Dittrichstein.

Těla všech těchto jsou uložena ve dvojnásobné rakvi a odpočívají tu přes 250 let.

Po levé straně vidíme dalších sedm rakví, v první jest mrtvola oděná v hedvábný šat a držící v ruce křížek a modlitební knihu, v jazyku latinském sepsanou. Posledně tu pochovaná mrtvola (r. 1783.) spočívá v tak krátké rakvi, že jest celá zchoulena. (Snad se jí za živa zdál celý svět příliš malým a proto musila za vděk vzíti s rakví malou! Poz. red.)

Dále kráčíme do chodby 20 m. dlouhé a 1 m. 20 mm. široké, která se ale šíří až na 2 m. 8 mm. Po obou stranách této chodby jsou kobky. Tak příkladně kobka čís. I. jest 5 m. 38 mm. široká a 2 m. 50 mm. dlouhá, leží v ní 8 rakví vedle sebe, na troskách sesutých rakví spočívá ode zdi druhá zachovalá rakev s nápisem: Zde odpočívá vysoce urozená paní Alžběta Polyxena Rottenbuchová, rozená Dobřenská z Dobřenic, v Pánu zesnula roku 1696. dne 29. března v stáří 43 let! Mrtvola má v rukách modlitební knížku, medaili a křížek.

Ve čtvrté rakvi odpočívající mrtvole odpadla hlava (následkem vysoké podušky) a skutálela se na prsa, oděv mrtvoly té jest již valně zetlelý, růženec ale za řadry jest ještě zachovalý. (Snad že za živa mřvala hlavu přílišnými starostmi velmi těžkou, že musí si ji po smrti chovati na prsou.)

V páté rakvi opět odpočívá jakýs rytíř. Z vysokého obuvi zbyla jen hořejší část, holeně pokrývající, na šlapadlech prokmitávají pouze hedvábné punčochy. Chrup jest úplně zachovalý. Nějaká ruka ukradla mrtvole růženec z rukou. (Kéž by jen na tom ukradeném růženci za spásu své duše se modlila!)

V šesté rakvi leží mrtvola v těžkém hedvábném šatě, s růžencem a křížem na prsou, z čepečku zbyla ještě část stužky pod bradou. Německý nápis v české řeči zní: „Stůj čtenáři a pozoruj toto, jež se i tebe týče. Čti, znáti-li mne chceš, tuto památnou a náhrobní desku. Anna Ludmila z Brožků, tak bylo od narození jméno mé, pak provdána jsem byla za Ant. Švábského, tak slul můj choť, žila jsem 57 let, pak sprostěna byla jsem tělesné schránky dne 2. března, když se psalo 1765. Kdož ví, jak záhy ty a všichni, kdož to čtou, pokrmem červů se stanou a zetlí v rakvi. R. in Pace.

V podzemní kobce čís. II. nachází se opět mnoho rakví. U zdi na pravé straně při zdi jest první rakev. Latinský nápis zní: „Zde odpočívá pán pan Jan Jindřich Ramhofs ký z Ramhofu, byl zapisovatelem zemských desk za císaře Ferdinanda III. Zemřel dne 4. března r. 1760., stár jsa 73 let. (Zdali je též zapsán do knihy života?)

V kobce III. jest mnoho rakví na sebe jako dříví naházených a do sebe propadlých. U zdi dole chová v sobě rakev tělesné ostatky vysokorodého rady p. Frant. Xav. z Kunic, rady stavů a komory slavného království českého, zemřelého 25. října 1758. ve věku 46 let. (Dok.)

D r o b n o s t i.

Nešťastné rodičů neposlušné párky, jděte se ženit do Uher. Minulého roku byla se zamilovala bohatá dědička zemřelého jednoho bankéře vídeňského do mladého uherského advokáta, avšak jak poručník, tak poručenský úřad byli proti tomuto sňatku, již vzhledem ku mládí dívky, jež nečetla celých 18 let. Dívka u její ctitel všemožně se namáhali, aby dosáhli povolení, ale nadarmo: poručník byl neúprosný. Tu si milenci umínili, že do-

sáhnou svého cíle lstí a záměr jejich se vskutku podařil. Dívka, jež si počínala dosti samostatně, požádala v květnu svého poručníka, aby jí dovolil odebrat se se svou společnicí do jednoho lázeňského místa nedaleko Prešpurku. Poručník nemaje ani tušení o nějaké zrádě, dal svoje svolení. Šest neděl po té dostal poručník telegram následujícího obsahu: „Anna a dr. Arpád L—ovi, manželé, prosí o vaše požehnání.“ Nanejvýš rozhorlen odebral se přísný poručník do lázeňského místa, nebylo však možno čeho změnit. Duchovní, jemuž bylo zamlčeno, že poručník odpírá svolení, byl uzavřel sňatek. Poručník dělal ukrutný rámus, žádal, aby mladá panička ihned opustila svého manžela, poněvadž sňatek je neplatný, jinak že jí nevydá její jmění. Ale mladý manžel, jenž, jak praveno, jest advokátní, nedal se zstrašit, nýbrž prohlásil, že manželství dle práva uherského uzavřeno bylo zcela správně; manželku jeho nemůže mu nikdo brát, a co se týče jejího jmění, o tom nechať rozhodne soud. Došlo ku procesu. Zemský soud v záležitostech civilních a vrchní zemský soud ve druhé instanci prohlásily, že manželství jest neplatné, poněvadž dívka, když se provdala, byla příslušnicí rakouskou a podle rakouských zákonů nemůže být žádný sňatek neplnoletých uzavřen bez svolení poručníka. Nejvyšší soud však zrušil rozsudky obou předšlých instancí a prohlásil, že sňatek jest úplně platný a že tudíž i jmění klientky musí být vydáno, poněvadž ve chvíli, kdy sňatek byl uzavřen, nebyla žena více příslušnicí rakouskou nýbrž uherskou. Poněvadž dle prohlášení biskupství traavského a uherského ministeria spravedlnosti jest manželství to v Uhrách platné, nemá rakouský soud právo, popírat právo tohoto sňatku; poněvadž pak dále podle uherského práva žena stává se plnoletou ve chvíli, kdy vstupuje ve sňatek manželský, musí jí být také vydán její podíl, který spravoval dosud poručník.

* * *

Rozšiřování cholery. Jeden ze spolupracovníků „Figara“ navštívil těchto dnů francouzského bakteriologa dra. Vaillarda, aby se ho otázel, co soudí o možnosti zavlečení cholery do Francie. Lékař přijal zpravodaje v laboratoři, ve kteréž, jak pravil užaslému žurnalistovi, nalezalo se několik milionů choleryových bacillů. Dr. Vaillard ukázal svému, nevalně příjemně překvapenému hostu zkoumavku řka: „Můžete být úplně upokojen; není to nikterak nebezpečné, jakkoli v této rouce nalezá se neméně než milion bacillů.“ — „Ale co se stane, když se zkoumavka rozbije?“ tázal se zvědavý žurnalista. — „Pranicl bacilly jsou nebezpečny jen pak, dostanou-li se do střeva; tam se náhle a v ohromném počtu rozmnožují. Dostanou-li se na podlahu, vyschnou a zahynou.“ — „Podle toho zdržoval byste se beze vsí obavy v pokoji, plném nemocných cholery?“ — „Zajisté, a učinil jsem to již velice často.“ — „Povíte, doktore, kterak člověk vlastně dostane cholery?“ — Polykáním. Dejme tonu, že odpadky a látky obsahující bacilly, hodí se, jako se děje často na venkově, na smetiště. Déšť odplaví bacilly a odnáší je do potoků a řek. To byla také příčina, proč jsem navrhoval očišťování vody v Seině. Každý, kdo pije vodu filtrovanou neb vařenou, může býti bezpečn, že tímto způsobem choleryou ne onemocní. Pečuje-li se dále o to, aby, dotkne-li se nemocného choleryou neb jeho prádla atd., byly očištěny si dřívě důkladně ruce, než něco dáme do úst, můžeme i v tomto ohledu býti bezpečni. Nejlepší bylo by, kdyby všechny osoby, jež jsou ve styku s nemocnými choleryou, byly nuceny, aby všechno prádlo atd., jehož bylo použito, ihned spálily. Tak ale bohužel spokojí se pouze tím, že se nakažené prádlo dá vyprat, což opět uvádí v nebezpečí pradelny a umožňuje, že bacilly špinavou vodou rozšiřují se dále.“ Ku konci pravil lékař: „Cholera od té doby, co ji věda blíže poznala, není dávno tak nebezpečna a hrozna, jak se obyčejně myslí. Jest mnohem méně povážlivá, než chřipka, která minulého roku zahubila 5000 osob, kdežto r. 1884 toliko 1200 lidí zahynulo choleryou.“

* * *

Ku katolickému hnutí v Čechách, na Moravě a Slezsku.
Ačkoliv nemá se den chváliti před večerem a vojsko dříve až po vítězství, přece nelze již nyní mnohému církevně smýšlejícímu Čechu utajiti toho rozradostnění nad hnutím katolickým v krajinách koruny svato-Václavské, jakéhož nyní doznává Církev katolická.

Kde jest onen skřekot protikatolických listů ohledně Husova pomníku? — vše utichlo, a jak již v „Obraně“ bylo předpověděno — zesílila z toho jen víra a důvěra v Petrovu skálu.

Kdo zajde tyto dny na sv. Horu, ten s nadšením se diví, že tolik inteligentních Husitů z Čech a Moravy putuje na sv. Horu, vždyť „Nár. Listy“ se chvástaly, že celý národ jde za nimi. Nuže, vysvětlíte nám to? Anebo snad všickni ti Novohusité pod protektorátem „N. L.“ stali se proto ctiteli Marianskými, že orgán Mladočechů vychází v Marianské ulici?

Díky Bobu, naše kněžstvo probudilo se ze spánku a netáží se kdo Mlado- neb Staročech, kdo jaké jest národnosti, působí na spáse duší nesmrtelných cestami rozličnými, ale vůli mají rovnou.

A což kláštery, ty pevnosti Círky sv., ty jako by si řekly — pracují slovem a co nyní na váhu padá i tiskem na vzdělání vinnice Páně.

Klášter Dominikánský v Praze svou „Růží sv. Dominika.“ Klášter Benediktinův spolu s klášterem Strahovským v Brně svou „Školou Božského Srdce Páně,“ ku kterémuž listu i z ostatních řádův pěkné články se pojí. Klášter Kapucínův v Loretě „Ozvěnou z Assisi.“

V Brně nad to přičiněním knihtiskárny Schmidovy, jejíž majitel jest terciářem, vychází pro třetí řád: Zahradka a Růže sv. Františka; Lilie sv. Josefa, Marianské listy — vůbec nemohou si ztěžovati dobří katolíci, že katolická literatura jim nepostačí. Máme kromě toho „Osvětu“ — „Vlast“ pro inteligenci naši, různé, „zábavné bibliothéky“ z pap. knihtiskárny v Brně, netřeba nám jíti pro poučení a zábavu do tábora našich nepřátel.*)

Čteme z rozličných stran, jak letos pobožnost k nejsv. Srdci Páně, již slavně panující papež Lev XIII. letos zvláště tak vroucně odporučil vystavením nejsv. Svátosti oltární, v pátek totiž po oktávu Božího Těla, se všude zdařila a naplňuje nás to nadějí, že jako Francii, tak Čechii zachráni od záhuby to nejsv. Srdce Ježíšovo, k jehož cti a slávě tak nákladný, tak velkolepý chrám na Montmarte v Paříži se staví.

Božské Srdce Ježíšovo, budiž spásou naší!

*) Jak rádi umlčují světské noviny „listy katolické“ podán důkaz, že si jistý kněz přál „francouzský katol. týdenník“ z ústředního kanceláře v Lipsku — a ti raději ten list ignorovali.

Poděkování.

Články: „Vhodné odpovědi na námítky proti katolické víře,“ zvláště stať IX. 2. „Čím to je, že sv. církev naše bývá od protivníků potlačována“, viz „O. V.“ č. 12. a 13 velice mne posilnily ve víře a proto vzdávám díky p. M. V. Zahradnickému.

Jeden horlivý členář „Obrany Víry“ ze Zbivora.

Obsah „Obrany víry“:

Vhodné odpovědi na námítky proti katolické víře nejčastěji pronášené. (Upravil M. V. Zahradnický. — Za hlasem víry a srdce. (Povídka od Ant. Plačka. Dokončení.) — Pašijové hry v Oberammergavi. — Příčina sebevražd u mnohých lidí zámožných. — Universální pilulky na všechny nemoci duše. — Drobnosti.

Předplatné budiž zasíláno přímo do administrace: Ostrovní ulice č. 1508—II.

Majitel vydavatel a nakladatel VÁCLAV KOTRBA, odpovědný redaktor PETR KOPAL.

Tiskem knihtiskárny Cyrillo-Methodějské (V. Kotrba.) v Praze.

OBRANA VÍRY.

Časopis věnovaný zájmům katolicko-politickým.

S přílohou: „Kalendář pro mrtvé a živé duše“ vždy 20. dne každého měsíce.

Vychází 5. a 20. každého měsíce. — Předplatné pro Prahu: celoročně 1 zl. 75 kr., čtvrtletně 45 kr. Poštou pro Prahu i venkov celoročně 2 zl., čtvrtletně 50 kr., jednotlivá čísla po 8 kr. — Kdo předplatí na 5 výtisků, obdrží šestý nádatkem 5 výtisků prodává se v administraci za 30 kr., 20 za 1 zl. S přílohou „Kalendáře“ připlácí se ročně 1 zl. — Administrace v Cyr.-Met. knihtiskárně v Ostrovní ulici, kamž předplatné budiž zasíláno. — Redakce na Vyšehradě č. 69.

Vhodné odpovědi na námitky proti katolické víře nejčastěji pronášené.

Upravil M. V. Zahradnický.

XI. Ještě o náboženství.

Náboženství hodí se 1. pro lid obecný a 2. pro ženské pohlaví zvláště, jež náboženského rozčilení potřebuje.

Ještě nejsme hotovi se všemi zásadami, jež se vůbec o náboženství vykládají; neboť vztek a nenávisť pronáší jich bezčtetně na odív.

Svobodní myslitelé jsouce si toho vědomi, že náboženství zcela povaliti nemohou, snaží se, aby se ho sami zbavili a pak obmezili je alespoň na chýše selské a na sukně ženské. „Náboženství,“ praví, „hodí se pro lid obecný, aby se jím na uzdě držel a nenechal se strhnouti k výtržnostem, a pak aby u mravnosti setrval; a dejme tomu, že hodí se též pro ženské, které potřebují náboženského pohnutí mysle; ale pro muže? . . . v 19. století? . . . varí! . . . kde by zůstaly vymoženosti naší doby — naše osvěta?“ Je tomu tak? Uvidíme!

1. Náboženství hodí se pro lid obecný. Výrokem tímto chce se říci, že náboženství hodí se jen pro lid obecný, pracující, že není pro ony, kteří duchem, vzděláním, stavem svým a filosofií svou nad lidem stojí. Nuže, ptám se Vás, je náboženství cosi pravdivého nebo vybásněného? Zde není žádné vytáčky! Buď jest povinností naší, Božství uznávati, je oslavovati a ctíti, ve výkonech bohoslužebných s oddaností se mu klaněti, anebo to není naší povinností; buď že není Boha, anebo je-li Boha, že mu nic nezáleží na oslavě a úctě, kterou mu prokazujeme. Jedno z obého nedá se upřiti; je-li prvé pravdou, proč by nebylo povinností toho, jenž k lidu obecnému nenáleží, Bohu nábožensky sloužiti? Jest to povinností jeho tím více; neboť nadán-li jest většími schopnostmi, poznávati P. Boha a dosáhnouti lepšího vychování, příznivějších podmínek života a všech darů, jimiž se od lidu obecného liší, a neuznáváje pramene, z něhož mu tyto statky plynou, činí se vinným velikého nevděku a ještě větší bezbožnosti, když uznává zlobu konání svého a nemůže-li jí nevědomostí svou omluviti.

Má-li kdo náboženství za nějaké vymyšlené povídání, o které se P. Bůh nestará nebo je nepřijímá, proč by se hodilo tedy jen pro lid obecný? Nemá

tento lid práva na pravdu? Směly by se mu tedy předkládati vymyšlenosti, chiméry, a nepravdy k věření snad jen proto, že by v některém ohledu užitečny byly? Jest to ona láska, kterou tací lidé k lidu chovají, že mu chtí takového bulka na nos posaditi, protože jim z toho prospěch plyne? Známe taktéž dávno tu úctu, již jisté osoby k lidu obecnému chovají, a lásku, kterou proň pocítují, ačkoliv se staví něžnými a tak starostlivými, jako by byli zpřeráželi okovy, jimiž lid obtěžkali tyrani, despotové, barbaři; přes to vše ale žádného svědomí z toho si nedělají, upoutají-li ho v pověru, modloslužbu, blud, je-li to jen k vlastnímu jejich prospěchu. Ó ti pokrytci! Kdy pak ten lid očí svých otevře? Ostatně nelze s takovými lidmi hádati se o povinnosti vyznávání náboženství.

Před námi uplynulo přes 58 století (skoro 6000 let) a ve všech těch dobách byli lidé na světě, kteří měli hlavu a srdce na pravém místě. Ať si jest naše století tím nejšťastnějším ze všech uplynulých, tou nejkrásnější perlou, nejskvělejším klenotem, ba sluncem samým vše ovládajícím a vše osvětlujícím, vidíme přece na všech památkách, z dob oněch nám zachovalých, že nemůžeme všechna zašlá pokolení považovati za stoupence řádu husího.

Bohoslužba byla za všech dob i u těch nejdivočejších národů u veliké vážnosti, a byť by se lidé byli i mýlili ohledně vlastností, jakých na Božství poznávali, aneb ohledně způsobů, jakými by se Ono mělo ctíti. Důvody pak, které křesťanství pro sebe uvádí, jsou tak početné, tak slavně pověřené, že by se nám, jak učenci poznamenávají, napřed rozumu zbaviti bylo, než bychom se ho zřící mohli.

Co znamená dle všeho tedy ta promluva: Náboženství hodí se jen pro lid obecný? Dala by se přeložiti i jinými slovy: Jen lidu obecnému jest povinností, nestati se bezbožným, jiní však, nejsouce z lidu, mohou Božství urážeti, jak jen sami chtějí; tvorové mohou Stvořitele zapírat, dítky Otce tupiti, vykoupení Vykupitele neuznávati, jen když nepatří k lidu obecnému. Jen lid obecný nesmí se pod hovado snížiti, jež Boha ctíti nemůže, neznajíc Jej ku svému největšímu neštěstí; kdežto ti, jež k lidu tomu nepatří, svobodnou volbou tím se státi mohou, čím zvíře svojí přirozeností jest, hledíce vždy k zemi jako hovada k žlabu, nikdy zraků svých nepozvednouce k nebi, odkud jim všechny statky plynou. Jen lidu obecnému jest nutno dosíci posledního cíle, té věčné blaženosti; kdežto ten, jenž k lidu tomu nepatří, jako blázen jednati může, jemuž není ani smyslu pro účel, ku kterému stvořen jest, ani smyslu pro vytknutý cíl. Jen lidu obecnému jest toho potřeba, aby ušel věčnému utrpení, které po rozumu a četných dokladech všelikých každého očekává, kdož Božství nectí; kdežto ten, jenž k lidu tomu nepatří, bez smyslu pro celou věčnost v moře útrap vrhnouti se může, čehož by ani blázen neučinil. Jen lidu jest toho potřeba, aby vděčnost Pánu prokazoval, milostí dosahoval, od nebezpečí chráněn a pomoci dostával; kdežto ten, jenž k lidu nenáleží, ledovou lhostejností ke každé milosti Bohem prokazované jeviti může, rouhaje se i ochraně i pomoci všemohoucí božské Velebnosti. Tedy jen lid obecný má to neštěstí, hříchy páchat a proto i povinnost, Bohu se kořiti, za odpuštění Jej prositi a milosrdenství dosíci; ale kdo k lidu tomu nenáleží, jako by bezúhonným v životě netřeba mu bylo znáti ani té potřeby, vrhati se před trůnem Božím na kolena a doprošovati se Jeho milosrdenství.

Tak a podobně vyznívá to z té zásady: náboženství hodí se jen pro lid obecný. Kdyby měl kdo tolik odvahy, ji opakovati, hled' dříve smysl její poznati a potom teprv, bude-li míti k tomu dost smělosti, v plném významu si ji osvojiti; ale komu zdáti se bude odvážnou, tedy poslyš plnou pravdu z toho vyplývající.

Pravdou jest, že náboženství hodí se pro lid, a jak dobře se hodí i hodí se pro lid vůbec, neboť tento záleží z tvorů Božích, již určeni jsou pro vlast' nebeskou skrze náboženství, jediný to prostředek k dosažení blaženosti věčné. Náboženství hodí se pro lid: nebo lidu nutno jest přemáhati

vašně, jež jen důvodům náboženským a to důkladným ustupují. Hodí se pro lid, jemuž snášeti jsou svízele tělesné spojené se stavem jeho, když nemá chleba, oděvu a přístřeší; nebo často uštvanému a zbědovanému jest potřebí naděje na budoucnost, útěchy to v přítomnosti; potřebí mu pohledu k nebi, by na ty útrapy pozemské zapomněl. Hodí se pro lid: nebo lidu tomu snášeti jsou bída, potupy, útisky od nepřátel i obránců, trpělivost jeho zkoušejících; jinak by jistí dobrodruzi, praví to zrádci lidu, vydávající se za dobrodince lidu, nesnažili se připravit ho o náboženství, nahlížejíce, že to i v prospěchu jejich jest, byť jimi jinak spravedlnost a pravda nepohnula.

Po všem tom jest taktéž třeba zvědět, že náboženství i těm, již k lidu obecnému nepatří, velmi potřebno jest, ba ještě více než potřebno. Nebo nehledě k tomu, že jim jest jako lidu obecnému téhož cíle a týmiž prostředky dosáti, mají k tomu ještě sto jiných příčin. Jim nutno utlumiti marnivost spojenou vždy se vzdělaností; jim nutno zkrotiti pýchu zaháizdující se lehčeji v palácích než v chýších; jim nutno potlačovati lakotu, která má tam více místa, kde více hmoty; jim především mrtviti jest žádostivost, které vždy tam více bují, kde jest více zahálky, kde opojné nápoje, vybrané pokrmy, veselé společnosti, skvělé plesy, divadla, zábavy, světské radovánky vůbec srdce zabírají: všichni ti potřebují náboženství více, poněvadž obyčejně více do pokušení upadávají, častěji klesají, těžší hříchy páchají než ten ubohý lid obecný. Myslí-li ale takoví lidé, že náboženství hodí se jen pro lid obecný a že mu ho potřebí, tož mají ovšem pravdu; ale ať jsou přesvědčeni, že i jim trochu toho náboženství by dobře slušelo, a ať nemají to pod svou důstojností, s lidem v stejné míře pro ně horliti.

2. Náboženství hodí se zvláště pro ženské pohlaví. Proč jen pro ženské? „Potřebují náboženského pohnutí mysle,“ odpovídá se, „nebo majíce útlé srdce nemohou žít, aby si nějak neodlehčily.“ Máš ty snad, jsa mužem, ten zvláštní dar, nemít žádného srdce ku Pánu? K tomu bych ti skutečně ani štěstí nepřál. Ostatně hledě k této průpovědi jest pravdou toto: Je-li ženskému pohlaví zvláště náboženství potřebou, jest jí nejen proto, že jest všem, jež se ze svého bytí, svého života a rozumu těší, ku Pánu se obracet, ale i proto, že to stavu jejich zvláště přísluší. Přirozená slabost a křehkost působí, že ženské potřebu božské podpory živěji pocítují, nutí je blížiti se k Bohu, převaha citu nad slovem působí v nich, že i srdce jejich nezkažená žádají si nutně a živěji náboženství. Především ale mají toho zvláštní potřebu dle láskyplného soudu Božího. P. Bůh určil ženu rukou přírody k dvěma ušlechtilým úkolům, totiž: k těžkému a dlouhému úkolu vychovávat děti v prvých letech, což vyžaduje starost, již si sice představit a vypsati nemůžeme; dále k úkolu, býti jich přirozenou učitelkou a vštěpovati jim první símě náboženství a ctnosti v nevinná srdce jejich. K ulehčení této vznešené povinnosti obdařila ji Božská prozřetelnost srdcem útlejším a lásky plnějším, aby se snadněji povinnosti té oddati a v ní setrvati mohla. Obrátí-li žena srdce své také na vykonávání pobožnosti, důsledně P. Boha útleji miluje a lne s větší horlivostí ke všemu tomu, co P. Boha oslavuje, a proto jest i pravdou, že má skutečnou potřebu náboženství.

Tím vysvětluje se i zvláštní odpor k takovým ženám nevěreckým, které se spolčují se svobodnými mysliteli a věcmi duchovními a pobožností opovrhují; ony musí, což jich ovšem převelikou námahu stojí, aby to až k takové zvrhlosti přivedly, nejen každou bázeň boží a každou úctu k Bohu, každou lásku k Němu umrtviti; ony musí zapuditi od sebe každý stud, nejvyšší to čest svého pohlaví, a řekl bych, že převrátivše povahu srdce svého a opovrhše všemi předhůzkami svědomí i nejčistší náklonnosti v srdce přírodou vlité takřka nohama šlapou. Hrozíme se nad syčením hada jed chrlícího, ale nedivíme se tomu, nebo jest to přirozenost jeho; kdo by ale patřil na holubici, která by jako had syčela a jedem sršela, zhrozil by se a divil velice, vida toto rušení přirozenosti její. Avšak i Proudhon, nejzarytější rouhač z nedávné minulosti, přistihnuv jedenkrátě jisté paničky, jinak hluboce kleslé,

vychloubati se veřejně svým bezbožnictvím, varoval je veřejně ve svém bohupustém časopise před takovými zábavami, čehož i nejzkaženější mužové schvalovali.

Jest tedy nezvratnou pravdou, že náboženství dobře, ano velmi dobře hodí se pro pohlaví ženské. Co z toho následuje? Mají snad mužové právo, z toho se vyjmáti? Nikoliv! Tak jako u ženského pohlaví převládá cit, tak ať převládá u mužů slovo. Jemnějším-li způsobem žena citem svým pohnuta bývá, tak také muž veden svým přesvědčením k Bohu má se nésti; ovšem ale není-li to muž takový, jenž měkčí srdce a mozek má nežli žena. Proto jest náboženství muži tak potřebno jako ženě. Náboženství jmenuje se proto, že člověka spasitelně váže; komu jest ale pásky více potřebí nežli tomu, kdo přirozeností svou nevázanějším jest? Je-li pravdou, že muže méně vízí přirozené pohnutky, jako jsou křehkost, cudnost, stydlivost, bázeň: kdož by o tom tedy pochyboval, že by neměl větší potřebu náboženských pohnutek, nežli slabší pohlaví ženské?

Mimo vše to je muž představou autority v rodině; on spravuje společné věci, on vládne takřka světem: proto potřebuje i větší pomoci Boží, většího osvětlení a proto jest mu častěji prositi Pána za odpuštění, zpronevěří-li se povinnosti své. Tak by jednati bylo alespoň všem mužům, kteří se ještě nedomnívají, že jen náhoda svět řídí, a již nemyslí, že by byli určeni jen pro tento svět.

Kdyby tedy vše, co se učí o Bohu, o duši, o budoucím životě, o věčnosti, bylo jen vynálezem lidským, pak by se muži všim právem o náboženství starati nemuseli; ženě pak nezbývalo by ničeho jiného, než aby záviděla muži slávu, že se tento co do hodnosti své nestaví výše než jako hovado na poli a zvířata v lese.

Pašijové hry v Oberammergavě.

(Dokončení.)

Hodina osmá odbila. Orkestr spustí ouverturu. Slyšíme hudbu prostou sice, ale dojemnou. S obou stran vystupují strážní duchové na přední jeviště. Majíce ruce na prsou křížem položené, začínají úvodní zpěvy o kletbě boží nade hříchem a božím milosrdenství na dřevě kříže.

Na to sbor rozestoupí se k postranním pilířům u prostřed jeviště, na němž objeví se obraz vyhnání prvních rodičů z ráje. Z pozadí jeviště vyčnívá prázdný kříž, před nímž na kolenou pění bíle oděná dívka dojemný čtyřhlasný zpěv. Po úvodě tomto započne oddělení první: slavný vjezd Krista do Jeruzaléma. Již za jevištěm je slyšeti hosanna jako zdálí a blíž a blíž. Opona jeviště středního se vyhrne. Vidíme jásající děti, zpívající muže a ženy, radostně rozechvěné starce, s ratolestmi v rukou — úchvatný to pohled na ulice jeruzalémské. Oko diváka nejdříve ve směsi té hledá jednu tvář — hle již se blíží v průvodu svých apoštolů, učenníků a dítek, roucha na cestu steloucích. Postava představitele jest majestátní, tahy tváře ušlechtilé, vlasy v dlouhých kadeřích vinou se mu okolo šíje, líce a brada okrášleny tmavým vousem, roucho přesně podle starozidovského vzoru. I na Petrovi, Janu a Jidáši všecko je podle známých starých obrazů. Všecko kolkolem jásá, toliko tvář Kristova jeví tichý, skoro truchlivý klid. Zračí se v ní již pozdější utrpení, že co nevidět bude lid ten volati místo hosanna, ukřižuj. V tom střední jeviště promění se v předsíň chrámovou, v níž vidíme zástup kupujících a prodávajících v pestré směsi. Vidíme pyšné farizey v nádherných oděvech procházeti se s vysokými čepicemi na hlavě; vidíme šachrující židy a penězoměnce, šukající služebníky chrámové a smlouvající lidi. A do vřavy té najednou zavzní hlas Páně: „Dům můj, dům modlitby jest, vy jste ale

z něho učinili peleš lotrovskou.“ Vyčistění chrámu dovršuje hučev vyhnaných kramářů, kněží a zákonníků.

— Kdo ještě drží s našimi otci Abrahamem, Isákem a Jakubem, — tak volají, — necht' přidá se k nám. Kletba necht' naplňuje útroby naše a našich dětí nad tím, kdož by se k nám nepřidal!

— Pomstu, pomstu! — odpovídá sbor kramářů.

První oddělení je u konce.

Ve druhém předstupuje sbor. Předmluvčí vykládá, že závist naplňuje srdce židovských kněží a farizeů tou měrou, že odhodlali se Krista zabít, jako kdysi bratří Josefa. Sbor se rozejde, opona se zvedne a vidíme cisternu, okolo níž bratří Josefovi stojí. K tomu ihned radí se rada židovská, v níž o zabiti Ježíšově se uradila. Divák je tu svědkem veliké zášti zákonníků a farizeů. Annáš, Kaifáš sedí na vyvýšeném místě. Děsně zní přísaha Annášova: Při mých šedinách přísahám, že neustanu, dokud dědictví víry otcův smrtí jeho nebude zachráněno! —

Skoro každý obraz zákona nového je typicky — prorocky — dříve znázorněn odpovídajícím obrazem ze zákona starého.

Třetí oddělení podává loučení se Ježíše v Betanii, což dříve zobrazuje se loučením mladého Tobiáše, a žalozpěvem nevěsty z písně Šalomounovy. Spatřujeme v pozadí jeviště zahradu s květy a besídkou, v níž stojí vznešená, závojem zahalená nevěsta; v pravo a v levo dcery jeruzalemské v bílých rouších. Ozývá se střídavě žalozpěv sólový a sborový. Na to spatřujeme Máří Magdalenu u nohou Krista klečící vylévati mu na hlavu z nádoby vonné masti, kolkolem apoštoly v řasnatých rouších. Zde ponejprv objevuje se matka Páně v rouše červeném a modrém plášti s bílým závojem na hlavě.

Oddělení páté představuje poslední cestu do Jeruzaléma. Kristus pláče při pohledu na zvrhlé město. Co se má v Jeruzalémě dít, předpodobňuje se živým obrazem královny Vasty, od Asvéra zavržené a Estery korunované. Objevuje se Jidáš, jenž mistrně znázorňuje děsný boj špinavé lakoty a lásky ku Kristu. Následuje poslední večeře Páně, kterouž předchází zázračné nasycení lidu mannou na poušti. Jeviště je naplněno zástupy lidu v malebné skupině. Jedni vztahují ruce k nebesům, odkud manna padá, druzí ji ze země sbírají. Zde je nejvíce dítek. Nade všechny vynikají dvě postavy mohutné: Mojžíše a Arona. Přečhod ze zákona starého k poslední večeři tvoří vyzvědači nesoucí obrovský rožen vína. Ještě za kulisami ozývá se zpěv sboru starozákonního — vzdalující se, načež objevuje se síň, kdež Kristus apoštoly shromáždil k velikonočnímu beránku a mytí nohou. Je to výjev velmi dojemný, když Kristus ku každému apoštolu přistupuje; nejdříve k Petrovi v rukou chléb nebeský drže a konečně i k Jidáši, jenž ze zrady usvědčen, zoufale prchá.

Oddělení šesté představuje zradu Jidášovu, kterouž předpodobňuje zrada bratří jozefových.

Oddělení sedmé uvádí diváky na horu Olivetskou. Jako předobrazení předchází obraz Adama a Evy, pracující na zemi, nesoucí trní a bodláčí a pak zrádné povraždění Amasy rukou Joaba.

Jsme svědky úzkosti Kristovy, jež vyhání mu na skráně krvavý pot; svědky jeho modlitby a oddanosti do vůle nebeského otce. Vidíme zrádce v čele židovské rotty přicházeti, z níž ozývá se chropotný řev: teď vyleje se na tebe pomsta náš!

Po hodině jedenácté je odpočin celé hodiny. Tu lze nějakých občerstvení, požití. O 12. zahřmí výstřely z moždířů. Druhé veliké dějství začíná: Jetí P. J. až k jeho odsouzení Pilátem.

Jeviště střední ukazuje předobrazení prorokem Micheášem, jenž pro pravdu Achabovi zvěstovanou, dostane políček. — Vykupitel snáší totéž se vznešenou důstojností. Od Annáše vlekou ho ku Kaifáši. Zde opět předobrazuje se utrpení Kristovo nevinně odsouzeným a zavražděním Nabotha a trpělivou oddaností Jobovou se strany jeho hubaté ženy.

Když pacholci Krista tiše trpícího odvádějí, praví k sobě: nemůžeme-li z něho vynutiti výkřiky bolesti, tedy alespoň vzdechy! —

Více nežli všecko bití zdá se Krista boleti zapření Petrem, jenž brzy na to kajícně úpí: Mistře, předobry mistře, kterak hluboko jsem klesl, ó vyslyš jen jednou ještě hlas mého srdce! — A zoufalý Jidáš, předobrazen Kainem, volá: Běda mně! Proklet budiž první krok, jehož jsem se odvážil! — Jaký to rozdíl mezi kajícností jeho a Petrovou! Jidáš vidí mistra svazaného a zbitého, slyší rozsudek synedria a tu vrhá se zoufale v před, aby mistra zachránil. Vidím, že je pozdě! Děsné výkřiky zoufalství derou se mu z prsou. Rozhazuje před sebou mzdu zrady, — ale marně. Kšeft bohomrzký je hotov. Výkřikům zoufalství následuje zoufalý čin — poslední nešťastníka. On jakoby umínil si stůj co stůj, Krista vyrvat. Neostýchá se zákonníkům zločin svůj i jejich vyčísti. Vidí však, že marně. Nyní najednou všechna jeho energie ochábně. Vidíme ho, kterak v horečném spěchu několik větviček se stromu ulamuje, na to pás okolo kmenu zavěšuje, načež opona další obraz zoufalého činu zastírá.

Nežli Kristus se před Pilátem objeví, předchází obžaloba Daniela před Dariem a rozsudek jeho, aby Daniel vržen byl do jámy lvové. Dále předchází pohana Samsona od Filistinských jakožto předobrazení pohanění Krista od Herodesa.

Jestliže toto diváka rozhořčuje, naplňuje jej úžasem to milosrdné (!) bičování, jímž chce Pilát útrpnost židů vzbuditi. Vychytralý Pilát nic nemůže poříditi všemi kompromissy: bičováním, korunováním, postavením vedle Barabáše.

Bičování provádí se za oponou, která se zvedá ve chvíli, kdy Kristus pod šlohy katanů klesá. Pacholci ho zvedají se slovy: posaď se přece, král nesmí státi. A když ho posadili, přitlačují mu holemi trnovou korunu na hlavu. Předchází obraz: Povyšení Josefa egyptského a propuštění kozelce jednoho, kdežto druhý má býti za hříchy lidu obětován.

Nyní následuje úchvatný výjev — cesta křížová na Golgotu.

Náměstí před domem Piláta je davy lidu naplněno. Předchází Isák s dřívím na zádech na horu Moria. Vidíme měděný kříž s obrazem hada na poušti.

Na to vidíme z pozadí pomalu ubírat se průvod. V předu kráčí římský voják, nesoucí v ruce římského orla, válečný to odznak pánův světa. Za tímto vleče se s těžkým křížem Kristus. Čtyři holomci doprovázejí jej. Pak následují dva lotři se svými kříži a za těmi hrnou se zástupy vojáků, kněží a lidu. V zástupu spatřujeme zvědavého Šimona Cyrenského s košem. Jakoby šel na trh, zastavuje se. V tom spatřujeme i pannenskou matku. Jaké to brozné setkání!

Zdá se, jakoby Kristus již již měl pod tíží kříže klesnouti, ale pacholci jej zachycují a donucují Šimona, aby mu pomohl kříž nésti. Za řevu lidu běře se průvod na Golgotu. Na to střední opona padá a v předu objevují se strážní duchové v černých řízách. Za scénou ozývají se nárazy kladivem — opona se zvedá a vidíme Golgotu, místo lebek. Oba lotři visí na křížích přivázání. Veliký kříž Kristův leží dosud na zemi. Nadpis kříže přibíjí se proti všemu odporu Židů. Na to kříž se zvedá.

Nyní vše děje se podle slov evandělia: pohana kněží a židů atd. — posledních sedm slov P. Ježíše.

Pod křížem stojí Matka Páně, Magdalena, Jan a nábožné ženy. Znázorňuje se smrt Páně, metání losů o roucho jeho, rozbíjení hnátů lotrů — probodnutí boku. Scena to k nevypsání.

Krásně vyjímá se též snětí s kříže. Děje se důstojně veskrz podle klasičtých vzorů na obrazech nejlepších mistrů. Kdož kdy namítal, že by se tím věc nejsvětější zneuctívala, nechť přijde a podívá se zde na všecko.

Pohřbem Krista končí se oddělení šestnácté.

V oddělení sedmnáctém a posledním znázorňuje se vzkříšení. Předchází prorok Jonáš a přechod Israelitů rudým mořem. Za rachotu hromu otvírá se skála a za zářivého osvětlení vstává z mrtvých Vykupitel s praporečkem v ruce.

Hry pašiové v Hořenní Ammergavě započaly letos dne 26. května a budou ještě konati se dne 3. 6. 10. 17. 20. 24. 31. srpna; 3. 7. 14. 21. a 28. září. Ceny míst jsou marků 1, 2, 4, 6, 8, 10.

Obec Ammergavská postarala se o ubytování hostů až do 2500 osob. Kromě toho může z nouze (!) na 1000 osob přespati na slavnících a na 2000 osob na seně. Na cestách přespí člověk třeba na trávníku. V hostincích a domech privátních může býti denně 7000 osob pohostěno. Cestující z Čech učiní nejlíp, jede-li do Ammergavy přes Mnichov, odkud deaně několik vlaků do Oberavy, nejbližší stanice, odjíždí.

Z Oberavy dojede se omnibusem za 1½ hodiny do Oberammergavy.

Do Oberammergavy!

Kroužek přátel předsevzal si letos uspořádati společnou cestu do Oberammergavy k pašiovým představením a sice ke dni 24. srpna.

Kdož by se cesty společné účastniti chtěl, necht' přihlásí se do 15. srpna u užepsaného.

Vyšehrad dne 1. srpna.

Petr Kopal,
vikarista.

Universální pilulky na všechny nemoce duše.

(Dokončení.)

O celou polovičku let mladší je majetník rakve, jež leží na předešlé s nápisem latinským: „Zde odpočívá pán pan František de Paul rytíř Turba, spolumajitel Skurova, Turbovic a Citova, auskultant při nejvyšším appellačním soudu. Zesnul 14. června 1782. ve věku 23 let. Na rakvi jest vymalován Kristus Pán.

V kobce č. IV. na pravé straně ihned u vchodu jsou dvě rakve z r. 1782. Na druhé rakvi jest německý nápis: „Zde odpočívá Dorotka Kaubkinova rozená Haufinova, stará 41 let, zesnula 3. září 1782.“ Ostatní těla jsou neznáma. V této kobce jest 14 stupňů, po kterých byly tam rakve dopravovány, schodiště to jest uzavřeno velkým mramorovým kamenem.

Kobka č. V. chová v sobě mimo jiné rakev z r. 1753 s pěknou malbou, představující růže, kosti, lopaty, kopáče a kvítí, roztomilou to směs. Rakev i malba jest zachovalá. Rakve toho druhu byly určeny pouze pro svobodné osoby. Latinský nápis na druhé rakvi zvěstuje, že smrt' urvala panenku skoro od oltáře: zde leží „nevěsta Teresie Fröhlikova urozená Svobodina, čítající 25 let. Zemřela 22. dubna 1757.“ Má na sobě bílý šat z těžkého hedvábí, na skráních věnec a vlasy v zlaté síťce spjaté. (Zrovna jako by přicnázela od oddavek.)

Vyjdouce před schody dostaneme se do kobky čís. VIII., kde odpočívá celá rodina rytíře Turby, vyjma syna výše uvedeného. V první rakvi jest choť rytířova; na rakvi zříme malbu, jest to kosa, rýč, šíp, pochodeň, lebka, kosti, samé to nástroje paní Smrti; na víku jest upevněn Kristus z papíru, na způsob, jak to dnes shledáváme na rakvích chudiny pražské. Vedle choti pak odpočívá rytíř Turba, silné postavy, dále pak tři ditky, u jednoho z nich lze rozeznati na nožičkách a ručičkách nehty, dítko to jest ozdobeno stužkami. Nad nimi spočívá rakev s jich dědečkem Františkem Xaverem Turbou,

rytířem Jeho Veličenstva, tajného rady a podkomořího království českého, týž zesnul 16. června r. 1781. ve věku 63 let; † rukách drží kříž.

Smrt jakoby ráda si brála s násobilkou!

V kobce čís. IX. ihned při zemi čte se nápis: „Zde odpočívá umělec pan Jan Jiří Kollschreiber, který zemřel r. 1752. dne 14. října, ve věku 36 let odebral se k Bohu a Bůh mu dej odpočinutí věčné.“ Při zdi leží Anna Kateřina Hartungová z Poppart, zesnulá r. 1751. dne 31. prosince ve věku 72 let, tedy 2krát 36. V levo spatřujeme rakev pomalovanou samými květinami. Smrt a květy, kterak se to rýmujel!

Vyjdouce z hrobky té uchýlíme se do kobky č. X, vede k ní chodba 10 m. dlouhá a čtyry vysoké stupně. Kobka jest 10 m. široká a 6 m. dlouhá. Tu se nachází veliké množství rakví. Na levo leží rytíř neznámého jména, obrovské postavy, ve velikých botách (Proč si těmi botami na smrt nedupl!) v ruce maje růženec. Lebka rytířova bývá časem zarozena jako potem, jako by hlava jeho naplněna byla úzkostmi. Za hlavou jeho jsou dvě mrtvoly, první z nich oděna v bílé roucho jest násilně vměstnána do úzounké rakve; jest to představená III. řádu karmelského, majíc na hlavě klášterní korunu. Vedle ní jest spolusestra, hryz její chová pěkné zuby, rakev její ozdobena vyřezávanými svícny, na víku jest vyřezán kříž.

Podotýkám, že v I. řádu karmelitském byli výhradně jen kněží Karmelitáni, v II. řádu byly bosé Karmelitánky, jež si vystavěly krásný prostranný klášter s kostelem sv. Josefa na Malé straně, kdež se teď nacházejí anglické panny. Za císaře Josefa r. 1784. byly zrušeny i spustnul klášter jejich, až teprve později bylo opět dovoleno, že se smějí do svého kláštera vrátiti. Po svém návratu shledaly však, že klášter jich jest již obsazen anglickými pannami, kteréž jej až podnes mají, kdežto Karmelitánky obdrželi náhradou klášter po mužském řádu Barnabitů na Hradčanech, kdež lid dosud místo u Karmelitek říká podle starého zvyku a původu „u Barnabitek.“ Divný to osud klášterů! Kterak kruté zacházelo se s pokojnými řeholicemi! U sv. Josefa na Malé Straně byla jich první představenou blahosladená Elekta, jejíž tělesné ostatky vzaly s sebou na Hradčany a možno je dosud spatřiti.

Za zmíněnou představenou nacházejí se ještě dvě rakve s představenými, z nichž jedna ozdobena jest zeleným věncem. Dále jest tu ještě několik rakví, v jedné z nich odpočívá tělo v pravdě obrovských rozměrů, víko rakve té jest pomalováno arabeskami na způsob stukových okras. Na jiných rakvích jsou vymalovány opět palmy, kosti, věnce, pochodně, záclony atd. (K čemu záclony tam, kde slunce nesvití! A na světlo věčné záclon není třeba.)

V kobce čís. XI. nacházíme spoustu sesutých rakví, z nichž tu a tam vystrkuje hlavu kostlivec s věncem na skráních. (Bylo by záhodno, aby některý pražský fotograf tyto ověčené kostlivce vyblejsknul a za svoji skříni vyvěsil. Působily by více, nežli nejdůraznější kázání. Ale nevíme, našly-li by mnoho kupců.)

V kobce čís. XII. nese druhá rakev od kraje nápis: Marie Ramhofská z Ramhofu, rozená Burešová z Greifenbachu, zemřela r. 1774. v stáří 78 let. R. i. P. Jest to choť zapisovatele Ramhofa z čísla II. Na zesnulé možno ještě rozeznati pěkný černý hedvábný šat, růženec a kříž, hlava její spočívá na prsou, oddělena od trupu následkem vysoké podušky. (Snad že za života musila se často za tu hlavu chytati, v níž jí děti a vnoučata nadělaly mnoho starostí.)

V kobce XIII. pozorujeme obrovské mrtvoly, druhá z nich (od kraje) má ruce úplně bez masa a bez kůže, jen tam, kde na pravé ruce drží kříž, jest ještě vrstva masa. Vedle ní nachází se umrlec zahalený v černý damašek. (Divný činí dojem nádhera na kostlivcích.)

V kobce čís. XIV. ihned při vkročení vidíme rakev, v níž odpočívá převor bývalého dominikánského kláštera, který byl naproti budově, v níž nyní se nachází c. k. četnictvo na Malé Straně. Habit běložlutý, černý skapulír a špičaté pontifikální střevice převorovy jsou úplně zachovalé, zrovna

jakoby zde si ulehl po pontifikální mši. Vedle shledáváme dvě rakve, na jedné nápis zní: „Urozená paní Veronika Radetzka z Radce, rozená Glovitz z Butzina, zemřela 1728., stará 76 let, dne 17. prosince. R. i. P.

Celé podzemní pohřebiště toto čítá 67 m. délky, tedy více nežli kostel a mrtvol je v něm veliké množství celých i zetlelých. Za několik set let smetla sem smrt mnohá pokolení.

Pan spisovatel spisek svůj koučí:

Čtenáři, až jednou zavítáš v místa tuto vylíčená, a projdeš-li chrámem i kobkami, tož vzpomeň si, že i tvůj život jest jak polní tráva a že zde v prachu uložena všecka lidská sláva i zvolaj na posvátném místě tomto: Dejž jim všem lehké odpočinutí, Pane, a světlo věčné ať jim svítí, ať odpočívají ve svatém pokoji, vždyť i já jsem z prachu a v prach se jistě obrátím!

A redakce dovoluje si skromně čtenáře se otázati, zdaž tyto pilulky nepůsobí dobře?

Snad že náhodou některému čtenáři, jenž má lakotou zkroucené ruce, tak že nemůže je natahovati k almužnám a jiným dobrým skutkům, oudy napraví.

Konečně budiž ku všem čtenářům zvoláno: Ať slouží ku zdraví!

H l a s s v ě d o m í.

Známý doktor, tajný rada V., muž bohatých vědomostí a rozhlášené praxe, vyznamenával se drsnou povahou, pod kterouž se však nejslechetnější srdce krylo. Proto také nikdo nedal se odstrašiti, neboť každý znal šlechetného a vzorného lidumila, jemuž úsečnost a nevrlost byla vrozena.

Jednoho večera vracel se pan V. pozdě z objížďky.

Byl listopad a studený severák hnal déšť se sněhem ostrým hvizdem ulicemi. V. mnoho nepohodou trpěl, ačkoli seděl v kočáře. Přijda domů rychle se převlékl, usedl na pohovku blíž krbu, něco málo povečeřel a pravil ku své manželce:

„Tato zlatá praxe má přece své škaredé a stinné stránky. Kdežto si profesori a úředníci v pěkně vytopených pokojích hoví, musím já za každého počasí ve spěchu a kvapu z paláce do podkrovní komůrky, dýchám otravné výpary, jsem svědkem přetvářené a skutečné bídy, tam se zlobím nad špatností, tu zase nad hloupostí a“ —

„Přece jsi všude vítaným andělem spásy!“ skočila mu do řeči manželka „a to vyváží všechno!“

V. se usmíval a mlčel. Snad mu vědomí pravilo, jak pravdiva jsou slova tato. Krátce na to pravil V.:

„Půjdu na lože, milá ženo, nenech mě budit. Ať jest kdokoli, kdo mé pomoci potřebuje, odkaž ho. Jsem člověk a jest mi třeba klidu, jako každému jinému. Dobrou noc!“

Několik minut na to oznamoval hlasitý chrapot, jak tvrdě pan doktor usnul.

Paní radová necítila ještě potřeby spánku a seděla ještě dlouho do noci při svitu svíce.

Krátce před půl nocí zabušil kdosi prudce na dveře domu. Sluha mající rozkaz každého odkázati otevřel. Dlouho trvalo, než uslyšela zlehka dveře zase zavíratí. Zmocnil se jí nevysvětlitelný nepokoj nutící ji tázati se sluhy, kdo to byl. Ten vypravoval, že chudý řemeslník, jehož těžce nemocná žena pomoci pana doktora si žádala; on však že jej odkázal na pana Dra. B., který také jest obratný pomocník.

Vypravování, zvláště okolnost, že chudý muž hořce plakal, dojalo paní radovou a působilo jí nepokoj, který nikterak ukonejšiti nemohla.

„Snad jsou dva životy v nebezpečí,“ pomyslíla si a vkradla se do pokoje, kde její muž spal. Když však jeho klidný a hluboký spánek spatřila, vrátila se do pokoje nemohouc se odhodlati, by jej zbudila. „Snad jiný také pomůže“, pomyslíla si, usnouti však nebyla s to.

Čtvrt hodiny uplynulo bez vyrušení. Tu náhle pod prudkými údery otřásla se vrata. Tentokrát sestoupila sama paní radová tušíc, že jest to opět nešťastný manžel. Bylo tomu tak.

„Ach,“ zvolal, „doktor nechce jíti a moje milá, ubohá žena umírá! Smlujte se, milostivá paní,“ prosil plačky, „jsem otcem sedmi dítek. Pro Bůh, mějte slitování! Jen tady nalezně chudšas pomoci!“

Tato slova jako ostrý hrot její duši pronikla. Spěchala na horu a vstoupila do ložnice.

„Muži!“ zvolala položíc ruku na rámě spícího.

Tento se vzchopil: „Co jest?“

Manželka všechno jemu vyprávěla.

„To jest zase od báby nějaký bloupý kousek, který nestojí ani za řeč. Ať jde k jinému. Chci míti pokoj. Jdi!“

Opět si ulehl a nestaral se o nic více.

Paní radová s žalem odkázala ubohého muže, který bez útěchy odkvapil.

Srdce ženy bývá soucitu s bídou lidskou mnohem přístupnější, než povaha drsnějšího muže.

Paní radová usedla na pohovku a veliké slzy kanuly jí po lících, zatím co tichá modlitba za ubohou ženu k Pánu všech se vznášela. Tu zaslechla náhle v ložnici šramot. Rychle vstoupila a spatřila v radostném úžasu, že muž její se rychle obléká.

„Půjdeš přece?“ tázala se hlasem radostí se chvějícím.

„Ovšem,“ bručel doktor. „Svědomí, ten hrozný zloduch, nedá mi pokoje. Chtěl jsem zase spáti, ale tu vždy volalo: „Jdi, jdi! Snad jest nebezpečí v průtahu! Co mám tedy dělat?“

V okamžiku byl oblečen a chopil se nevrle hole a klobouku. Sluha nesl potřebné nástroje a poněvadž týž znal dobře obydlí řemeslníkovo, rychle se vzdálili.

Snadno si můžeme mysliti, že šlechtná paní, jejíž mysl tak mocně dojata byla, nemohla usnouti. Za hodinu vrátil se doktor, voda jen z něho srčela, ale tak vesel již dlouho nebyl. Převlékl se, objednal čaj a dívaje se na syčící samovar pravil:

„Dobře jsi učinila, že jsi mě probudila. Žena ta byla by zemřela. Nyní jest vše v pořádku a požehnauí těch chudých, avšak dobrých lidí mě blaží. Myslím, že již mi svědomí nebude činit výčitek, že jsem ihned nešel!“

Nikdy však nespál lépe, vypravoval sám V., jako té noci a také nikdy veseleji nevstával.

— *nd* —

Les Sous-Offs před soudem.

Čtenáři naši pamatují se na název knihy: Les Sous-Offs — Pod důstojníci, již nedávno vydal mladý spisovatel Lucien Descaves, jenž jako bývalý poddůstojník měl příležitost na vlastní oči se přesvědčiti o děsné znemravnělosti v armádě francouzské a jenž i měl tolik smělosti, že pozorování svá uveřejnil. Upozornil, že výchova francouzského důstojnictva jest naskrz pochybena a že i za následek měla hrozná porážky vojsk francouzských r. 1871.

L. Decaves oproti tyrzení některých u nás, že r. 1866. u Hradce Králové bitvu vybrál pruský učitel, dokazuje ve knize své, že r. 1870—71. ve

Francii vyhrál pruský voják proto, že byl zbožnější a tudíž i mravnější. U nás nedávno ještě bylo konstatováno, že Prusáci r. 1866. v kostelích rakouských modlili se z knížek a že kněžstvo naše na mnohých místech nemohlo dostačovati ku zpovídání pruských katolických vojnů.

Za svoji smělost byl Lucien Descaves pohnán nedávno před soud.

Spisovatel líčil své hrdiny ve stavu naprosté mravní i fyzické schátralosti, život v kasárnách a vojenských kvartýrech francouzských tak neutěšený, že bylo běda čísti. Líčení nečinilo nikterak dojem zlomyslné fantasmie. Spisovatel ovládal látku tak dokonale, opatroval děj i postavy tak nepochybnými doklady a životními dokumenty, že bylo čtenáři zřejmo, kterak líčí dle pravdy, kterak vše viděl a zkusil, co vypravuje, a že smutné hrdiny skandálního románu dlužno považovati nikoli za nahodilé výjimky, jaké se všude vyskytují, nýbrž za živé osoby. Obsah knihy je, že mravní hniloba rozežírající kmen francouzské armády je nezbytným následkem povalečného života kasárnického v době dlouhého míru.

Teprve, když kniha páně Descavesova vyvolala živé účastenství v zahraničním tisku, obzvláště pak ve vojenských kruzích německých a ruských, dostal se oheň na střechu. Román prohlášen za urážku francouzské armády, popuzena veřejnými hlasy sama armáda se začínala ozývatí a konečně ministr vojenství viděl se nucena vznésti na spisovatele žalobu pro urážku vojska. Pan Descaves, jenž sám býval vojákem a do zálohy se odebral s hodností poddůstojníka, zbaven ministrem okázale své šarže a pohnán před soud.

Z řeči obhajce vyjímáme:

Zprvu ukázal obhajce, jak se v podobných případech (odhaleních veřejným tiskem nemilé pravdy o vojsku) postupuje jinde, zvláště v Německu. Pak líčil autora jako bezúhonného člověka, občana, vojáka a spisovatele. Pan Descaves viděl, co psal, a uražen jsa ve svém citu vlasteneckém, ukázal nám silou svého umění, co viděl... Jeho dílo je smutné, protože látka je smutná. Chcete jej proto pronásledovati? Pověděl věci, kterých dosud nikdo nepověděl, a třeba doložiti, hluk, který povstal, netýká se tak jeho knihy, jako toho, že položil prst na ránu živou. Dnes všecko se staví na stranu armády. Zde jest na místě, připomenouti ministerstvu známé slovo: „zlobíš se a proto nemáš pravdu.“

Obhajce polemisuje s žalobcem. Tisknou se jiné věci, urážející veřejnou mravnost, s obrázky, populárním slohem, za laciný peníz. Řečník obrací se k jednotlivostem knihy, dokládaje na základě různých svědectví, že jsou pravdivy. Jaká cesta zbývá muži, který tyto vady ve vojskě poznal, aby se pokusil o jich nápravu? Kdyby bývalý voják chtěl se přihlásiti u ministra vojenství a říci: pane, poznal jsem ty a ty zlořády ve vojskě, které by se měly odstraniti, vyslechněte moji radu! — ministr by jej ani k sobě nepustil. Je-li ten muž a bývalý voják spisovatelem, užije prostředku, který mu je nejpřiměřenější, napíše román.

„Vůči pravdám vlasteneckým, které je nepříjemno slyšeti, existují u nás dvě školy,“ pokračuje obhajce. Jsou lidé, jichž patriotism v tom záleží, že v divadle vypískají Wagnerovu hudbu, že nepijí mnichovského piva, kteří považují za zločin, mluvití o armádě jinak, než výrazy dythirambickými. Druzí praví, že je možná a že je povinností všímati si blíže zřízení vojenského, „ jsou-li jaké pochybnosti, vysloviti je. Mám za to, že nesluší se zamítati kontrolu a kritiku, které jsou jedinou zárukou národů svobodných, jakým je náš. To nám připravilo Sedan, že jsme dobrovolně zavírali oči nad nedostatky, o kterých muži prozíraví a vlastenečtí kázali. Nikdo z nás neví, co nám přinese zejtrék. Snad bude to den svrchovaných obětí... Učme se od historie, aby zejtrék nebyl opětováním včerejška.

Oč se jednalo autoru? O dvě věci: o vyličení drobných nesprávností, jakých se dopouštějí jistí poddůstojníci na úkor mužstva v kasárnách, a o nepoměr, v jakém se ocituje voják vůči ženskému pohlaví. Tento dvojitý zlořád vynesl autor na světlo svým zvláštním způsobem. Vojsko má býti nejvzneše-

nějšší školou národa, svrchovaným útlukem čestnosti a mravnosti. Jen za tuto cenu můžeme v ně skládati naději. Vojsko má být ne ochočenou zvěří, ale eborem mužů statných a cvičených. Poddůstojník má býti druhým vychovatelem naší mládeže, do jeho rukou se dostanou vaši synové, on má jim vštěpovati ducha cti, vlastenectví a onu sílu mravní, která učí konati těžké povinnosti, učí pravé rovnosti a srdečnosti. Taková je úloha poddůstojníka. Nu, a co učinil Descaves? On podal studii, z níž vychází, jakým nebezpečím a neřestem vystaven je vojn v míru, kterak kasárna jsou pařenistěm nemravnosti. Jsou velmi znalí lidé, kteří se vyslovují proti životu kasárnickému. Zrušte kasárna, jako jsou zrušena už ve Švýcarsku! volají. Útočiti proti kasárnám je dovoleno, to neznamena útočiti proti vojsku. „Francouz spěchá do pole, ale prchá před kasárnami,“ pravil general Foy. Je to patriotické dilo, které podnikl. Nejste sami otci synů, kteří byli či budou ve vojště? Zapomeňte chvíli, že jsem advokátem, že k vám mluvím a že zde sedíte v soudní síni. Nezáleží vám na tom, do jakého středu se dostanou vaše děti? Nechcete věděti, zda váš syn, který není ještě mužem, který nemá zkušenosti životní, nedostane se do rukou zkažených poddůstojníků, kteří poruší jeho smysl i jeho krev? Není to důležitá otázka pro vás všechny? Kde tu nacházíte útok na armádu, pane veřejný žalobce?

K závěrku obrací se obhajce proti udání žaloby, že kniha porušuje mravnost. Předčítá místa z románů Zolových *L'Assomoir*, *Germinal*, *La Torre*, které censura propustila. Předseda jej přerušuje.

— Dost, pane Tézenase, nemohu připustit další veřejné předčítání pornografií.

Obhajce: Pánové, já a přítel Millerand hájíme dva počestné muže, nařknuté z brozného zločinu, že porušili mravnost. Hájíme je prostředky zákonnými, čteme vám místa, která neporušila veřejné mravnosti, neboť nebyla stihána. Srovnávejte! Předčítal jsem vám, pánové, ukádky líčení zvířecí vášně nikoli přirozeně ukájené, ale vášně protipřírodní, s popisy dějů v úplné hrůze a surovosti zachovanými a nikoli v knize takřka vědecky nepřístupné, jako je Descavesova, určená pro malý počet čtenářů, ale v knihách lehce pro nejširší obecnost psaných. Takové věci se tisknou a čtou v zemi, kde máte čest konati spravedlnost! Pro své dílo literární byl Descaves zbaven své šarže jako seržán-major, které nabyl za lojální služby. Zbaven bez výslechu, bez vyšetřování, z pouhé libovůle ministra vojenství. Užil svého práva, jako občan, práva slova a kritiky, a za to byl trestán co vojn a zbaven šarže. Panuje-li zlořád ve vojště, které je naší nadějí a pokladem našim, pak je povinností občana, jej odkrývati. Descaves svou povinnost vykonal, jsem přesvědčen, že vykonáte vy také svoji.

Porota odpověděla záporně na všechny otázky žalobou položené.

K n e u v ě ř e n í .

Rusínský probošt Vitošinský, muž velmi pokročilý a rázný, umínil si, že odnaučí své osadníky ohavnému pití bramborového, vodou rozředěného líhu čili tak zvané samozitné kořalky, kterýžto přehamižný nápoj v celé Haliči — jakož i jinde — veliké spousty dělá v životě pospolitém, rodinném a tytýž i veřejném, tak že se jeho pitba tak skoro obecně již nazývá „kořalečným morem.“

Aby tomuto moru přítrž učinil, založil farář Vitošinský „spolek střídmosti,“ jehož členové se zavazují, že nebudou nikdy a pod žádným názvem pítí fusel-alkohol, od milostivé vrchnosti za slušný pacht dosazeného židovského vinopala. A — div divoucí: co jinde nemožným zázrakem se zdá,

v Denysově v Haliči skutkem učiněno jest! Za krátký čas přistoupilo všechno ještě poněkud zachovalé obyvatelstvo silného i slabšího pohlaví k protikořalečnému spolku a kromě některých, už naprosto nenapravitelných — ale ovšem nikoli „nesmrtelných“ — pijáků, vrhlo se všechno na zdravou vodu nebo ještě prý zdravější pivo a panské „krémy“ zůstávaly napořád osiřelé a prázdné.

Že pak takovéto odluzování řecko-sjednoceného lidu panským kořalkám, ne-li učiněnou rebelií čili vzpourou proti místní vrchnosti, tož jistě aspoň nepřislušným zkracováním panských, pokud se týče, židovsko-pachtýrských důchodů jest, každý znalec haličských věcí každým způsobem ihned se domyslí. Neboť na slovo vzatý hrabě Česlav Lassocki prohlásil ondy na lvovském sněmu, že „koná haličská karczma úkol posvátný“ a denysovská vrchnost, kteráž pítí panské kořalky za první a největší poddanskou povinnost považuje, podala politickému úřadu na faráře Vitošinského a místního představeného žalobu, stěžujíc si, že oba tito hodnostové osadníky od návštěvy kořalen zrazují a zadržují, tím pak nejprv nájemce vinopalny a dále i šlechtice na příjmech poškozují a takto očividně protizákonného skutku se dopouštějí.

A výsledek této žaloby?

Okresní hejtmanství v Tarnopolu vydalo pod číslem 8577 výnos tohoto znění:

„Jeho Důstojnosti P. Josefu Vitošinskému, řecko-katolickému faráři v Denysově. — Nájemce propinace v Denysově podal prostřednictvím c. k. ředitelství propinačního fondu žalobu, že se místní starosta s P. Vitošinským dopouštějí protizákonného jednání, nutíce osadníky, aby se zdržovali pítí líhových nápojů a zadržujíce je docela od návštěvy krčem, čímž propinace na důchodu i ceně značně se poškozují. Prve než v žalobě uvedená fakta vyšetřiti dám, vyzývám Vaši Důstojnost, abyste neprodleně zarazil všeliké obtěžování a poškozování tamějšího výčepníka, jakož abyste nic nepodnikal, což způsobilé jest, podrýváti právo propinační, poněvadž jinak každé toho druhu nezákonné jednání na útraty vinníků, kteří ku přísnému zodpovídání se pohnání budou, co nejzevrubněji vyšetřiti dám. C. k. okr. hejtmanství v Tarnopolu“ atd.

To všechno jsou veřejně zjištěná fakta, ze kterých na jevo jde, že jest: 1. v Haliči pítí kořalky poddanskou povinností; 2. kořalečnictví vůbec jakousi státní institucí a 3. zrazování lidu od pítí kořalky „protizákonným jednáním,“ kteréž se přísně trestati a stihati musí.

Tak zvaná „státověda“ obohacena učením novým: „Účelem (haličského) sedláka jest hojná spotřeba kořalky, aby se velkostatkářům vinopalny jak náleží vyplácely“ . . .

P á n i b y l i , k o r d y m ě l i .

Je známo, že ve Francii obyvatelstva skoro již ubývá a to následkem znepravňelosti vzdělaných tříd. Všudež jinde obyvatelstva přibývá a jen v republikánské Francii přibývá ho nechce. Přibývá obyvatelstva a to zdravého vůbec tam, kde věrnost manželská je v úctě, slovem, kde ještě panuje náboženství.

Aby francouzští zákonodárci uzákonili především úctu k náboženství a tím i samým ku svátosti stavu manželského, to jim nenapadne. Jeť přece dokázáno, že kde je mnoho rozvodů manželských a kde více méně panuje mnohoženství pod záminkou všelijakou, tam že obyvatelstva nejen nepřibývá, nýbrž že pokolení stávají se nestatečným, protože vyžilým. Zákonodárci francouzští učinili se neskonale směšným způsobem, jakým chtěli obyvatelstvo Francie rozmnožiti a ježž tuto čtenářům podáváme pro zasmání.

— Zákon Javalův, — tak zní ten zázračný prostředek.

Velice nepatrné přibývání obyvatelstva ve Francii, jež ve mnohých departementech dokonce ubývá, zabývá již dlouho veřejné mínění Francie a poslanec Javal vzhledem k tomu podal již roku 1888 sněmovně návrh, aby byla učiněna zákonodárná opatření, by se působilo proti ubývání obyvatelstva. Byly učiněny a přijaty různé návrhy. Tak na př. bylo usnešeno, aby stát převzal výchovu jednoho dítěte z každé rodiny, jež čítá aspoň sedm dítek. Počítalo se, že by každé dítě stálo ročně 1000 franků a dána do rozpočtu suma 50.000 franků, předpokládalo se totiž, že by se v celé Francii našlo pouze padesát rodin, jež mají sedm neb více dětí. Avšak přišlo sčítání obyvatelstva a tu shledáme, že ve Francii jest 232.188 rodin se sedmi a více dětmi. Výchovu vždy jednoho dítěte ze všech těchto rodin stálo by tedy celkem stát 232 miliony ročně! Rozumí se, že sněmovna pospíšila zrušit opět toto usnešení a s výchováním dítek nákladem státu opět sešlo. Jiný návrh, jenž rovněž byl přijat, pocházel též od p. Javala. Dle tohoto návrhu měli být sprostěni rodičové sedmi neb více dětí daně z nájemného. Zákon Javalův byl rok v platnosti a měl následující výsledek: U 232.188 rodin, jež měli právo užití této výhody, užíla jí více než polovice, mimo jiné as třicet tisíc, jež úřady označily jakožto zámožné a přes pět tisíc, jež označeny jakožto velice zámožné neb bohaté. Daň z nájemného musela jim býti prominuta, poněvadž ale daň se ukládá obcím a musí býti od nich úplně uhrážena, musili ostatní poplatníci platit o tolik více, mnoho-li rodinám s četnými dětmi bylo prominuto. Odpor proti této nesrovnalosti byl tak značný, že sněmovna v sobotní své schůzi zrušila zákon Javalův v ten smysl, aby daň ona prominuta byla toliko oněm rodinám s četnými dětmi, jež platí méně než 10 franků daně z nájemného, tedy rodinám chudým.

L I T E R A T U R A.

Myrtový věnec, jež snoubencům i manželům na památku uvil Th. dr. Karel Řehák, farář v Podolí u Prahy. S titulním obrázkem. V Praze. Tisk a náklad Cyrillo-Methodějské knihtiskárny. (V. Kotrba.) Cena 80 kr., v plátně 1 zl. 10 kr. Stran 346.

Pan spisovatel je čtenářům našim velmi známý a dodáváme: velmi dobře známý ze spisů, jichž řadu dosti slušnou již byl vydal. A víme z názoru vlastního, že cokoliv napíše, čtenářům se zamlouvá vždy. Tudíž doufáme, že zvláště tato knížka zamlouvati se bude. Jak spisovatel v předmluvě uvádí, rozkládá se jeho spis ve tři díly:

Prvý podává rady těm, kdož jednou v stav manželský vstoupiti chtějí; druhý poučuje těch, kteří se již zasnoubili, jak by k oddávkám zachovati se měli; a

třetí na paměť uvádí manželům, k čemu se skrze přijetí svátosti stavu manželského zavázali.

Kdo kdy se snoubenci a manželé co činiti měl, přesvědčí se s úžasem, že mladí lidé mnohdy zrovna slepě vstupují do stavu manželského, a to ve stavu těla a duše, v němž žádaného štěstí nalézti nemohou, proč? protože povinnosti předležité v něm buď plniti nebudou, anebo částečně plniti nemohou. A toho je následek ten, že čím dále, tím více manželstev je nespokojených, nešťastných. Manželstva nespokojená podvracují sociální řád.

A tomu umínal si pan spisovatel knížkou svojí odpomoci. Ačkoliv jsme dosud knížku jeho mohli přehlédnouti jen povrchně, neváháme vysloviti úsudek svůj slovy, že to je knížka zlatá, jež zasluhuje doporučení všemožného a to především od vd. kněžstva, jehož pastýřské práce mnoho násobně usnadňuje.

Knížka to opravdu velmi praktická. — Úprava je velmi slušná, tisk jasný a zřetelný.

Na doklad slov našich uvádíme vyňatek z § 34. Čeho ukládá rodičům úřad jejich učitelský a sice:

3. *A kde a kdy se toto vyučování náboženství dítěti má?* K tomu odpovídám krátce: Při každé vhodné příležitosti. Zejména jsou k tomu neděle a zasvěcené svátky, kdy máme od tělesných prací odpočívati, a více duchovními záležitostmi se obírat. Matka však zejména má, jsouc pracemi svými více na domov vázána, zajisté také každého všedního dne příležitost svěřencům svým při rozličných událostech denních vhodné naučení dáti.

Jestli jdete tedy, milí rodičové, příkladně v neděli odpoledne do Boží přírody s rodinou svou se projít: ukažte dítkám ty krásy na polích i na lukách, v lese nebo v sadě, a poukazujte jim k Tomu, Jenž svět a všecky ty věci jeho stvořil, vše posud spravuje i řídí, na nebi i na zemi.

Shlédnete-li na cestě kříž v poli: upozorněte naň dívky, a vykládejte jim o lásce Syna Božího, jež Jej s nebe na svět uvedla; z které nesčíslných milostí lidem prokázal, ano na kříži na smazání vin našich se obětoval, a tajuplným způsobem mezi námi stále dlí na oltářích, v nejsvětější Svátosti oltářní.

Spatříte-li obrazy neb sochy svatých Božích: vypravujte dítkám o jich vzorném, oběti i lásky plném životu, jež na světě žili v podobných poměrech, v jakých i my Bohu svému sloužití máme.

Povzbuzujte svěřence své ku modlitbě, zapírání sebe, lásce ku bližnímu, a sice nejen snad slovy, ale hlavně také příkladem svým. Nebo dívky rády vše napodobují, čeho při dospělých pozorují. Vidi-li, že kleká k modlitbě otec, že ruce spíná matka, že jsou rodiče dobročinní, skromní, trpěliví, do vůle Boží odevzdaní: snaží se to vše napodobovati. Jestli ale otec na kletbách vstává, se zlořečením léhá, kostela zanedbává, se nemodlí; matka kletvami celý svět přetřepává, na chudasy se sápe: ó pak i při všech dobrých napomínáních děti jinak činiti nebudou, ale uvnitř sobě pomyslí, až jen poněkud odrostou: „Kdyby to tak dobrou věcí bylo, k čemu mne rodiče nabádají, zajisté by to také činili!“

Jestli děti dorůstávají, mají rodiče k tomu přihlížeti, aby řádně k vyučování ve škole a v kostele přicházely; mají doma vyslýcháním jich o tom se přesvědčovati, zdali ve škole anebo při cvičení v kostele náležitou pozornost vyučování věnovaly; mají doplňovati jim toho, čeho snad zapoměly anebo dobře nepochopily. Dále mají si od nich častěji dávatí něco přečíst z biblické dějepavy, katechismu, výkladů posvátných obřadů, jaké se konají o hromnicích, popelci, o velikonocích a t. d.

Rodiče mají zvláště ku přijetí svátosti pokání a nejsvětější Svátosti oltářní dívky dobře připravovati, a pokud jen poněkud možno, s nimi zároveň pro větší jich vzdělání svátosti přijati.

Jestli děti ze školy vystoupily, mají jim rodiče dle nejlepšího vědomí raditi, jak by si vlohám i poměrům svým přiměřené povolání zvolily, naň se také dobře křesťansky připravily i v něm bohulibý život vedly. K tomu konci, že pak děti svých stále na očích míti nemohou, mají se jim o dobré, ctnostné společníky postarati, a k tomu je míti, aby prázdného času užívaly ku cvičením i hrám ušlechtlým, a ku čtení toliko dobrých knih.

Od útlého mládí až do úplného vyvinutí mají rodiče dítě své vyučovati, aby vlohy jeho, rozum, vůle, paměť, city, svědomí, obraznost, souměrné a postupně se vyvíjely, a vesměs pospolu ku cti Boží, a tak i k opravdovému pozemskému blahu dítěte směřovaly. Za to jim odplatí Bůh, Jenž pravil: „Pokud jste to učinili jednomu z bratří těchto Mých nejmenších, Mně (Samému) jste to učinili!“

4. A podobně jako rodiče mají o to péči míti, aby dítě jejich v pravdách nebeských se vycvičilo, mají také i u věcíh tělesného blaha býti jich prvními učiteli. V čem se jim samým ale snad sil, vědomostí anebo zkušeností nedostává, mají v těch věcích od jiných vhodných lidí dáti je vyučiti, aby se jednou sami počestně živiti mohly. Velice by ale ovšem rodiče chy-

bovali, kdyby snad pro vzdělání světské, živnostenské, obchodní anebo i učené děti své svěřili lidem, kteří sice patřičných vědomostí mají, ale snadno víře a dobrým mravům dítěte na závalu býti by mohli. Tu věru platí slovo Páně: „Což platno jest člověku, kdyby celý svět (tedy se všemi jeho poklady, hodnostmi a rozkošemi) získal, a (kdyby při tom) na své duši škodu trpěl?“

D r o b n o s t i .

Hospodské žerty. Josef Cicvárek, 58letý ženatý mistr kolářský v Betáni u Kunratic, zdá se býti jakýmsi terčem špatnějších vtipů vážených sousedů a spoluobčanů. „Vtipy“ tyto a nechutné narážky doléhají na něj asi tím hustěji, čím méně umí Cicvárek utajiti svoji podrážděnost. A přece jest nejlehčí věcí na světě, zbaviti se přátelských dobřek. Smáti se s dobírálkou a sám sebe míti časem za blázna. Za chvíli je od výšklebků pokoj. K čemu házeti brách na stěnu, když tam neulpí?

Ale chudšas Cicvárek si neumí pomoci a čím více se zlobí, tím více ho zlomyslníci „berou na vojnu.“ Vždy však neskončí žert žertovně a již často odehrál se poslední akt hospodské kratochvíle před trestním soudem.

Dne 16. února byla v hostinci Jana Sechtra na Betáni u Kunratic taneční zábava, na kterou se přišel podívat také cestář Václav Hladík se svou manželkou Josefou. Přišli — a byl tam také Cicvárek.

Mezi Cicvárkem a Hladíkem je staré jakési napnutí. Hladík vyčetl totiž kdysi a pak ještě několikráte Cicvárkovi, že kdysi kdesi vzal nějaký — „špekbuřt,“ bachor. Je-li to pravda čili nic, je-li takový temný okamžik v minulosti Cicvárkově, aneb zda „špekbuřt“ Hladíkův pouhým výtvozem obraznosti cestářovy — vše to není zjištěno. Ale jisté jest, že se Cicvárek při narážkách Hladíkových vždy na krev dohřeje a je zle.

Dle výpovědí několika svědků začal při muzice dne 16. února Cicvárek sám nějakou hádku s Hladíkem. Aby byl pokoj, zavedli někteří hosté starého koláře do vedlejšího pokojku. Cicvárek vrátil se však a uhodil Hladíka, kterýž zase strčil starcem, že zavrával a do skupiny ženských upadl. Báby se na něj sesypaly a zmlely ho, načež cestář Jan Kaška Cicvářka vyzvedl a z hostince vynesl.

Cicvárek prosil, aby ho pustili do šenkovny, že již dá pokoj, i byl přijat na milost. Ale sotva že vešel, začala různice na novo. Cicvárek vzal sklenici piva a zamířiv do kouta, kde seděla Hladíková s jinými „gardedámami,“ které ho před chvílí společně byly zvochlovaly, zvolal hlasitě:

„Tu máš, s . . . , nachlastej se!“

A vychrstl pivo Hladíkové do obličeje, načež se s prázdnou sklenicí rozpráhl po její hlavě:

Hladíková zaštlčila hlavu oběma rukama a rána sklenicí dopadla vší silou na pravou její ruku, o niž se půllitr roztříštil.

Zranění Hladíkové na pravé dlani, 4 cm. dlouhé, vyžadovalo přes dvacet dnů ku svému zahojení a bylo prohlášeno lékaři za ublížení těžké, následkem čehož se starý Cicvárek ocitl před čtyřčlenným soudem, žalován pro zločin.

Soud vyměřil mu trest žaláře na tři neděle.

Obsah „Obrany víry“:

Vhodné odpovědi na námitky proti katolické víře nejčastěji pronášené. (Upravil M. V. Zahradnický). — Pašijové hry v Oberammergavě. (Dokončení.) — Universální pilulky na všechny nemoce duše. (Dokončení.) — Hlas svědomí. — Les Sous-Offs před soudem. — K neuvěření. — Páni byli, kordy měli. — Literatura. — Drobnosti.

Předplatné budiž zasíláno přímo do administrace: Ostrovní ulice č. 1508—II.

Majitel vydavatel a nakladatel VÁCLAV KOTRBA, odpovědný redaktor PETR KOPAL.

OBRANA VÍRY.

Časopis věnovaný zájmům katolicko-politickým.

S přílohou: „Kalendář pro mrtvé a živé duše“ vždy 20. dne každého měsíce.

Vychází 5. a 20. každého měsíce. — Předplatné pro Prahu: celoročně 1 zl. 75 kr., čtvrtletně 45 kr. Poštou pro Prahu i venkov celoročně 2 zl., čtvrtletně 50 kr., jednotlivá čísla po 8 kr. — Kdo předplatí na 5 výtisků, obdrží šestý nádavkem 5 výtisků prodává se v administraci za 30 kr., 20 za 1 zl. S přílohou „Kalendáře“ připlácí se ročně 1 zl. — Administrace v Cyr.-Met. knihtiskárně v Ostrovní ulici, kamž předplatné budíž zasíláno. — Redakce na Vyšehradě č. 69.

Vhodné odpovědi na námitky proti katolické víře nejčastěji pronášené.

Upravil M. V. Zahradnický.

XII. Katolictví.

1. Náboženství nemá se míchat do veřejného života společenského.

2. Opatrnost vyžaduje prostřední cesty — umírněnosti — nesmíme prý býti v ohledu tom výstřední.

Pojednavše již o tolika způsobách náboženských, mohli bychom se domnívati, že jsme v tom ohledu již dosti vykonali. Ale rozhledneme-li se ve světě po veřejném životě společenském, nalezáme ještě jiný druh katolictví, jehož mlčením pominouti nelze. Jest to teprv nově vynalezené katolictví tak přizpůsobené a dobře zvedené, že strpí vše, co od něho trpěno míti žádáme: ono je skromné a má obě oči zamhouřené; ono je snášenlivé a mlčenlivé; ono je pokorné a neporoučí; ono je moudré a vede život osamělý; ono neznepokojuje svědomí, nerozčíljuje ducha; ono povoluje vše dle našeho chtění; ono uskrovňuje se na sakristii a na domácnost rodinnou; ono neosobuje si právo zasahovati do veřejného života.

Takové katolictví pěstuje se jako jiné módy časové nejvíce v domech osvěcených lidí, jako jsou mnozí poslanci, ministři, professoři, úředníci všeho druhu a pak lidé, kteří se rádi ve všem po těchto opičí. Ptáte se, jakým způsobem možno toho nového náboženství dosáhnouti? K tomu odpovídám: Na základě dvou zásad, z nichž každá závažný důvod pro sebe uvádí, totiž: náboženství zabývá prý se jen nebem a nemíchá se do záležitostí lidských, pak opatrnost vyžaduje střední cesty ve všech věcech a proto prý nesmíme být výstředními ve svých náhledech. Na těchto oporách nese se toto nově náboženství nevázaně ku předu beze všeho úrazu. Věříte ale, že je Pán Bůh také uznává? Uvidíte hnedle!

1. Náboženství nesmí se míchat do veřejných záležitostí společenských. V jistém ohledu mohla by tato propověď pravdivou býti; ale všeobecně pojata jest naskrze bludná. Že se náboženství v jistém ohledu do veřejných záležitostí společenských míchat, t. j. že skrze ně světské záležitosti řídit se nesmí, jest docela správné; nebo náboženství nedává zá-

konů, neřídí vojenské záležitosti, nespravuje důchody, neustanovuje úředníky, nezřizuje banky ani bursy, nevypovídá válku ani pokoj, — to je všecko na bílém dni. Tvrditi ale, že by náboženství svou silou, svými řády do všech těchto záležitostí zasahovati nesmělo, jest nejvyšším nesmyslem. Co jest náboženství? Ono jest soubor veškerých povinností k Pánu Bohu, našemu Stvořiteli; ono zahrnuje v sobě nejen modlitbu, sv. oběť, sv. svátosti a navedení k pobožnosti, nýbrž a to hlavně jest pokladnicí spravedlnosti, moudrosti a ctnosti, skrze něž dokonale Pánu Bohu sloužíme. Jak by se nemělo tedy náboženství do veřejných záležitostí společenských míchat? Mohla by společnost lidská obstáti bez spravedlnosti, počestnosti, věrnosti, bez odvěkých zákonů Božích vůbec? Bez těchto nebyla by nikdy společností lidskou, nýbrž zvířecí oborou nebo nějakým stádem.

Ostatně pozná se nesmysl této propovědi z toho také, jestliže jen některé z oněch předmětů projednáme, s kterými náboženství nemá nic společného mítí. Na prvním místě jest to politika, která náboženství ze svého kruhu vylučuje. Tak slyšíme úsudek mnohých lidí, jedná-li se o prospěch vlastní země nebo týká-li se to záležitostí mezinárodních, že náboženství s tím v žádné souvislosti není. Ale prosím, nejsou společnosti víc než jednotlivci povinni, spravedlnost zastávati a skrze ní Božství ctíti? To by tak bylo pěkné nadělení, aby svatokrádež, loupež, vražda, bludařství jen tenkrát zločinem byly, pokud by od soukromých osob a v malém rozměru páčány byly, ale jakmile by od celých národů v nezměrném rozsahu páčány byly, aby ctnostmi se staly. Jest to tedy docela správné, když náboženství do diplomatických záležitostí zasahuje a mezinárodní poměry ovládá, ano právě zde musí jeho bdělost býti ostrážitější, čím větší nespravedlnosti tu možny jsou a čím obtížnější bývá napravení jejich.

Že náboženství ničeho do toho není, jaký způsob vlády v některé zemi se zavádí, to je sice pravdou, vezme-li se věc všeobecně; avšak mohou nastati případy, kde pravá autorita, právo, prospěch a chcete-li i potřeba káže, reformy a novoty zaváděti; a nejsou pak možny i změny, které práva bývalá zkracují? A nesmělo by pak náboženství věci nebo skutky pojmenovati tak, jakými se jeví, tudíž krádež krádeží, nebo mělo by přestati býti opatrovnící spravedlnosti? A jestli by dále tyto změny neobmezovaly se jen na politickou stránku, nýbrž dosahovaly by i ku změnám zákonů církevních, že by se nimi čistota víry a mravů mařila, nemělo by náboženství ani potom hlasu svého pozvednouti?

Moderní zákonodárci neberou mnoho ohledu na náboženství, a přece by nejspíše u nich domovem býti mělo. Zákony musejí se zásadám spravedlnosti, počestnosti a náboženství přizpůsobiti, jinak by zákonní moci pozbyly, kdyby se od těchto někdy zřejmé odchýlily. Vždyť i pohané doznávali to svým přirozeným rozumem a vzývali Božství za přispění pro zákonodárce své.

Proč by tedy právě náboženství nemělo dávatí zákonům pravidla spravedlnosti, pravdy a lásky, v nichž jest nejen vlastní bezpečnost jejich nýbrž i záruka blaha veřejného? Kdo myslí, že zákony bez náboženství dávati oprávněn jest, ten jest více tyranem než knížetem, jelikož vzbuzuje podezření, že jen vlastní prospěch obrániti a náruživosti své ukojiti chce, když radou náboženství a pomocí jeho pohrdá. Vedle toho může zákon třeba nevědomostí nebo ze zlomyslnosti zákonodárce od spravedlnosti se uchýliti ano i náboženství odporovati; a komu náleží pak spravedlivé žaloby proti tomu pozvednouti, nežli náboženství, kteréž P. Bůh člověku jako nejvyšší vůdkyni představil? I soudy domnívají se mnohdykrát, že litera zákona jim postačí, že netřeba jim pomoci náboženství, ač ho právě potřebují nejvíce. Kde pak ve světě je takových zákonů, které by soudcům neposkytovaly dosti příležitosti, rozhodovati v nesčíslných zvláštních případech podle vlastního rozumu, uznalosti a svědomí; a jestliže náboženství tam kořeny své nezapustilo, kterak obstojí tito před svůdným leskem zlata, osobním přátelstvím, náruživostí, bázní a vší zkaženosti lidského bídáctví?

Za našich dnů zapuzují náboženství i z universit, jelikož se domnívají, že věda ho nepotřebuje; a přece která věda by prospívala, kdyby náboženstvím silena nebyla? Vyjma trochu té zkušenosti v přírodovědě poskytuje náboženství všem ostatním vědám síly k životu, a tu nezmiňuji se o těžkém úřadu, skrze který poskytuje se lidem druhý život, totiž rozumový čili umný; zde má se především od učitelů požadovati rukojemství o hlukoké nábožnosti, nema-li blahodinný lék vědy proměnit se v jed bludařství. Taktéž i armády, jsou-li na první pohled vzdáli náboženství, vyžadují ho nezbytně; neboť čím jsou veliké válečné sbory bez této duše? Surová a přílišná moc jest vždy způsobilejší, všeliký nepořádek ztropiti, zastávati a pod ochranu brati, nežli společnost chrániti.

(Po všem tuto uvedeném uzná každý smysl a potřebu odsouzení propositione 56. a 57. v syllabu Encykliky ze dne 8. prosince r. 1864 zavržených bludů, jenž zní: „Zakony mravnosti nepotřebují posvěcení Božího, ani není zapotřebí, aby zákony lidské v soulad uvedeny byly s právy přirozenými, anebo svou závaznou moc od Boha dosáhly.“ — „Filosofie a filosofická mravouka jakož i občanské zákony mohou a mají se od božské a církevní autority odloučiti.“)

Náboženství má každého jednotlivce soukromé záležitosti spravovati, a jsouc hluboko zakotveno v jeho svědomí má i veřejný život jeho řídit; ono má do tajností rodin vniknouti, vzájemné obcování manželů ovládati, ono musí se jeviti v krámech kupeckých, v hostincích, v dílnách, v kancelářích, na veřejných místech, na trzích, na bursách; ono musí patrně býti nejen ve společnosti obecného lidu ale i v celém úřadu; ono musí vniknouti do komnat ministrů a diplomatů; ono musí sídliti na trůnu císařů a králů; veškeré záležitosti a jednání mají se jeho pravidly řídit, dle jeho předpisů spravovati, jeho zákazy na uzdě míti, v jeho zaslíbeních sílu hledati; skrze ně zachovávají se všeliké povinnosti, jím utvrzují se všechna práva do nedozírné budoucnosti; toto vše musí se do poslední litery vyplniti nejen povrchně, pokud by dovoleno nebylo a s náboženstvím se nesrovnávalo, nýbrž také pozitivně, aniž bychom se ale něčeho dopustiti směli, co by předpisům náboženským odporovalo.

A to všechno vychází zřetelně z té nejvyšší moci, kterou má Ježíš Kristus. původ náboženství, nade všemi lidmi, velkými i malými, učenými i prostými, poddanými i knížaty, a proto také všem bez rozdílu stejné zákony dal. Kdyby tedy náboženství nemělo se míchat do veřejných záležitostí, museli bychom nevyhnutelně uznat jedno z dvojího: buď by musel každý soukromník, když veřejné záležitosti spravuje, svědomí svého se zhostiti, anebo dvojím svědomím se opatřiti. Kdyby byl ku př. někdo toho náhledu, že v soukromém životě nesmí ani krejcaru ukrásti anebo nevinnému ukrivditi, ten taktéž nebude nikdy považovat za dovolené, miliony krásti anebo nevinného na šibenici přivést; anebo musel by si k tomu dvoje svědomí osvojiti, totiž jedno pro soukromé, osobní, domácí záležitosti, jiné pro politické a obecné záležitosti. Byl by to skutečně podivuhodný vynález, ale přece vzácný za našich dnů obecného zbujení. Tak viděli jsme muže podivné, kteří modlitební knížky a dojemné modlitby napsali, a pak zase knihy a pamflety proti kněžím a kardinálům vydali; viděli jsme ministry a státníky, kteří nábožně při mši sv. obcovali, ale když pak do úřadu přišli, ještě pobožněji o tom přemýšleli, jak by biskupy a řeholníky soužili; slyšeli jsme zasloužilí diplomati, kteří někdy po celý večer církvi nepopíratelná práva upírali, a viděli jsme je hned druhý den ráno k stolu Páně přistupovati; viděli jsme muže přísahati, že jsou katoličtější než papež, zatím ale tomu nejohroženějšímu vyobcování z církve vzdorovali a svatokrádež a násilnictví proti církvi svaté provedli.

Takovýmito náboženstvím dosáhnouti možno ještě jiného mnohem dražšího prospěchu ale posud nepoznaného, který záleží v tom, že možno i takové věci spojiti, které až posud za sporné a neslučitelné považovány

byly, totiž že prý možno s Pánem Bohem se vyrovnati, aniž při tom čertu na kuři oko šlápnouti; svědomí své upokojiti a přece náruživostem svým násilí žádného nečiniti; činnost a skutky řeholníků chváliti, ale kužlí a klášterníky pronásledovati; u katolíků pochvalu si získali ale u nevěrců přátelství si nepokaziti; za našich dnů jest to sice znamenitý vynález, kde slučování a spolčování jest v zimničném záchvatu, ale škoda jen, že v této sloučenině jest jeden kov, který s ostatními spojití se nechce; neboť Pán Ježíš pravil: Kdo není se mnou, jest proti mně, kdo neshromáždí, ten rozhazuje; nikdo nemůže dvěma pány sloužiti. Ale necht se na to jen dobře podívají. Snad najdou ještě prostředek, jak by sami sebe přelhalí, že náboženství nemá co činiti s veřejnými záležitostmi, a snad by i Pána Ježíše přemluvili, že se do jejich záležitostí míchat nemá.

Z toho až potud řečeného přivozuje se pro Tebe, milý čtenáři, velice závažný důvod, že totiž v nepravu jsou ti, kdož tvrdí, že duchovenstvo nemá se do politických záležitostí míchat, neboť všechny tyto jejich deklamace jsou beztoho dvojsmyslné; ale chtě-li tím říci, aby duchovenstvo nezabývalo se kontrakty, obchody veřejnými, bursovními nebo akciovými, kupčením nebo upravováním mapy světové, tož jim za tu radu děkujeme; ale zároveň žádáme takové horlitele, aby dopřáli církvi v jejích záležitostech, kterým bezpochyby lépe rozumí, volné ruky; aby také biskupům potřebné svobody dopřáli, aby tito církevním zákonům duchovním platnost zjednatí mohli; nebrali nikdy v ochranu sporuchtivého nebo hašteřivého kněze; aby nenadržovali někdy pomatenému mnichu, který suad v neatřeženém okamžiku proklouzнул; ale jestliže by tím říci chtěli, že duchovenstvu nenáleží vůbec jakýmkoliv způsobem s veřejnými záležitostmi se zabývati, tož upíráme jim toho rozhodně.

Duchovenstvu náleží vždy o všech socialních otázkách vědecky projednati, jako každému jinému a snad více a lépe k vůli té vědě, které se oddalo. V zemích svobodně zařízených jest duchovenstvu totéž právo vyhrazeno jako každému jinému, jestliže kněz, jak mnozí se domnívají, nepřestává býti i občanem. Duchovenstvo musí jako strážce veřejné mravnosti hlasitě ji zastávati, a až posud nepochyboval o tom nikdo, že by církvi nenáleželo stanoviti, kdy a jak mravnost porušena byla čili nic. Duchovenstvo musí hlasu svého pozvednouti, když se politické otázky, zákony, veřejné opatření v křesťanské společnosti nečestným způsobem mravů, víry, sv. církve a sv. svátosti dotýkají. Duchovenstvo nejen že může, nýbrž ono musí v mnohých věcech mluvití a hlasitě mluvití následkem od Krista Pána mu uložené povinnosti, práva svého nejen zachovati a zastávati, ale i věřící od bludů chrániti. Kněží musí mluvití a ještě hlasitěji mluvití musí biskupové jakožto nástupci apoštolů, kteří pravili k starším synagogy: „My nesmíme mlčeti!“ Víme taktéž, že tam, kde kněžstvo podobnými deklamacemi umlčeti se nedá, upotřebí se hrozby, násilí, vyhnanství, žaláře, ano i sekery katovy, ale tím se ničeho nedocílí; neboť dokavad duchovenstvo bude míti hlasu (a toho mu nikdy neubude), užije ho ku cti Ježíše Krista a na ochranu lidu svého, a ohnivými slovy zatracovati bude nespravedlivé zákony, libovůli, násilnictví, pohanění, utlačování, svatokrádeže, politiku úskočnou, lstivou a všecky ostatní soukromé i veřejné hříchy. Jestliže učený svět nepoznává to božské zařízení, kteréž neporušeno stoletími a vášněmi věčné zákony spravedlnosti zachovává a hlásá a všechny bludy zažehnává, tož jest to jeho věc; ale Kristus Pán je proto nikdy nezmění ani nenechá jich nikdy oslabiti, a kdo jich ku své záchraně a ku svému spasení neuzívá, ten se ku svému zahanbení a zatracení o ně roztrhává.

(Dokončení.)

O deportaci a příčinách zločinů.

V poslední době, v níž zločinů všech druhů velice se přimnožuje, tak že každých skoro deset roků musí stavěti se nová a vždy větší trestnice, začíná mnoho mluvit se o tom, aby místo budování nákladních trestnic, zločynové raději buď zaváženi byli někam daleko za moře, anebo, aby doma přinucováni byli k těžkým pracím v koloniích trestnických. Aby náhledy o tom mezi lidem se vytříbily, byly nám od odborníka zaslány tyto řádky spolu poukázáním, že nejlepší systém k zamezení a polepšení zločinců je zbožnost a mravnost jak se strany státu, tak i společnosti a dále ujmání příležitosti ku zločinům obmezováním putykářství všeho druhu. Jsme přesvědčeni, že obsah řádků následujících širší čtenářstvo bude zajímati.

Ředitel káznice Strosser v Münsteru v časopise „Blätter für die Gefängniskunde 1886, Band 21., Heft 1., 2, má článek: „Lze deportaci (zaváženi) zpětých zločinců doporučovati a pod jakými podmínkami?“

Ze stati té vyjímáme:

Prospěch, nutnost deportace — odstranění zločince z vlasti a zavezení jeho do cizího kraje — byly v našem století v státech západo-evropských velmi často na přetřes brány; otázkou tou se zabývaly jednotlivé vlády, parlamenty, právníci; konečně v r. 1872. v Londýně, 1878. ve Štokholmu na mezinárodním sjezdě v trestnických záležitostech o otázce té se jednalo.

V oboru deportačním nejvíce vynikají Angličané a Francouzi, jejichž koloniální, obchodní poměry poněkud německým poměrům odpovídají; proto Strosser bere hlavní zřetel na deportaci, jak vyvíjela se v Anglii a ve Francii.

Dle staršího trestního práva anglického byl většinou na zločiny určen trest smrti; ba i krádež podlehala trestu smrti. Za panování královny Alžběty připadli na to, by zločincové odvázeni byli do cizích, vzdálených krajín — kolonií, — tam by sil jejich ke vzdělání půdy, dosud ladem ležící, bylo použito, a tak v zájmu kolonisace by se pracovalo. Jakub I. poručil odvésti velký počet ženštin, aby odpomohl nedostatku žen u kolonistů panujícímu. — Deportace byla tak v anglickém trestním zákoně po trestu smrti prvním trestem; deportovaní zločinci dáni byli buď ve větších neb menších oddílech kolonistům, aby u nich pracovali a s nimi zacházeno hůře než s černochy.

Než již v roce 1676 opřeli se tomu, ač nadarmo, osadníci v Myralandu dokládajíce, že chování zločinců kazí mravnost a ohrožuje veřejnou bezpečnost a kázeň. V následujících desetiletích ozvaly se proti tomu i ostatní kolonie severoamerické, než státníci angličtí nedbali jich.

Za Jiřího I. 1717 byla otázka deportační zákonem urovnána a stanovena. Místo trestu smrti určena byla deportace na 14 let, na menší zločiny, jež dříve vypalováním znamení neb bičováním trestány byly, určen trest na 7letou deportaci do Ameriky.

Než i tento zákon ponechával deportance bez ochrany, libovali pána lodi, a v Americe neobmezené moci kolonistové, který právo své jinému přenechával. Nešťastí i zločin všeho druhu jak v ohledu mravném tak i v právním byly výsledkem takových poměrů. Političtí zločincové, lesní škůdcové a zlodějové bez milosrdenství byli svému osudu ponecháni. — Z příčin, jež vzpouru osady severoamerické ospravedlňovaly, je jedna také z těch, že tam odvázeni byli zločincové, čímž samostatnost kolonií těžce byla porušena.

Za ztracenou Ameriku bylo vyhlédnuté 1784 Cookem objevené jihozápadní pobřeží Australské, zvané Botanský Záliv, za nové sídlo pro zločince, ač známý lidumil John Howard a jiných více důrazně tomu odporovalo.

13. května 1787 odplul první transport mužů i žen na 6 lodích, pod vojenským dozorem, péči jednoho duchovního a lékaře svěřený. Ze 564 mužů a 192 žen z Anglicka vypluvších zemřelo cestou 20 mužů, 4 ženy; v 11 měsících po vystoupení na pevninu zemřelo 28 mužů, 13 žen; 4 muži byli za-

biti od domorodců, 5 odpraveno, 12 mužů a 1 žena pobřešovány; celkem zahynulo v krátké době ze 756 trestníků 87 mužů čili 9. díl. Zbytek trestníků byl v prvních letech navštíven hladem; velký díl starých, slabých a zmrzačených káránců byl ke práci neschopným; železná kázeň spojená s častým bitím udržela pořádek mezi zločinci a jich dozorcí. Kdyby první gouverneři nebyli muži železné vytrvalosti, celý podnik by byl hned na počátku padnul. Jejich vytrvalosti je co děkovati, že se po prvních těžkých letech podnik zdařil a že trestnické kolonie v Novém — Jižním — Valesu, v zemi Vandiemoné a na západním pobřeží Nového Holandska položily základ a přispěly k rozkvětu nynějších kolonií anglických.

Rychle za sebou přicházely nové transporty zločinců, kteří na čas rozmnožili bídu, ale zase přispěli k tomu, že nedostatečné a slabé poměry se urovnaly. Jen s těžší byly na počátku nejnuttnější příbytky jak pro úředníky, důstojníky a vojáky, tak pro trestníky zařízení, pozemky zdělány a potřebné cesty, by do vnitř pevniny se postupovati mohlo, postaveny. Práce pro dobro společné byla denně na 6 hodin a na 5 dnů v týdnu určena; v ostatní volné chvíli mohl každý darovanou jemu půdu zdělávat, neb za mzdu u jiného pracovat. Většina trestníků měla ovšem málo chuti ke práci a mohla jen s nejtěžšími tresty přinucena býti; malý díl trestníků tak nabyt nepatrného jmění.

V roce 1793 dostavili se první svobodní vystěhovalci a stát za ně až do r. 1818 převozué zapravoval. Od roku 1822 uchýlil se velký počet vystěhovalců, kterých každým rokem přibývalo, do Austrálských kolonií; mezi tím mnoho propuštěných dřívějších trestníků nabylo chovem dobytka, obchodem, rolnictvím krásného jmění. Roku 1820 čítala kolonie 24 000 obyvatelů, mezi nimi 13.615 propuštěných zločinců s 5939 dětmi a pouze 2406 dobrovolně přistěhovalých se 878 dětmi. Když počet dobrovolných přistěhovalců se rozmnožil, přenechal jim stát trestníky ke práci zdarma s tou podmínkou, by se starali o výživu trestníků, čímž stát neměl žádných vydání. V druhém desetiletí tohoto století zastavil stát dobrovolné rozdávaní půdy trestníkům, tím pak většina jich nucena byla vstoupiti po přestálém trestu do služby, což pro mravné polepšení bylo méně výhodným.

Ač v prvních letech po zavedení deportace bylo odvezeno 95 558 zločinců do Austrálie, z nichž jen málokterí se navrátili do vlasti, přece počet zločinců v Anglii se nezmenšil.

Když pak celá řada stížností na všeobecný mravní stav austrálských zločinných kolonií do anglického parlamentu stáhla, zvláště že v Novém — jižním Valesu, osobní zájmy dobrovolných kolonistů mnoho trpí, usnesli se v Anglii na tom, sestaviti komisi, která by zjistila oprávněnost deportace, účinek její jako trest, vliv její na mravní stav v koloniích trestnických; komisse měla se o tom u osob poměrů znalých dobře zpraviti, konečně činiti návrhy, jak by se polepšení při provádění systému docílilo; komité z 15 členů vynikajících státníků sestávající vyslechlo v sedmi sezeních hodnověrné svědky, prohlédlo spisy, záležitosti se týkající a dne 3. srpna 1838 podalo zprávu parlamentu.

V této zprávě označila komisse trest deportace pro mravy záhubný, pro polepšení trestníků bezúčinný, pro domácí obyvatelstvo Anglicka neodstrašující, nedostatečný sám v sobě a konečně velmi drahý.

Dále popisuje ředitel Strosser návrhy, které zněly:

I. Deportace do Nového — jižního Valesu — a do končin vandiemen-ských se má co možno nejdřív zrušiti.

II. Zločinci k deportaci určení buďtež potrestáni žalářem od 12 do 15 let buď ve vlasti neb v kolonii.

III. K zachování kázně a pořádku nechť zřízey jsou trestnice pro zločince v koloniích a sice na takových místech, kde kolonistů není a budoucně, kdyby se tam i kolonisté usadili, snadno se zabrániti mohlo všemožným zlořádům.

IV. Necht' určí se pravidla, kterými se řídití jest při zkrácení trestu pro dobré chování, by se libovolně nejednalo.

V. Propuštěným trestníkům necht' se dovolí vystěhovat se buď do kolonie neb do cizí země, by tak se podporovali v další jejich poctivé výživě.

VI. V kolonii potrestaní zločinci necht' se k tomu přidržít, by v určitý čas kolonii opustili a stát potřebné k tomu prostředky jim poskytne.

Těmto návrhům odpověděla zákonodárna rada Novovaleská v resoluci 1839, že žádný trestní systém není tak účinkujícím, polepšujícím a laciným jako přidělení deportovaných zločinců privátním osobám, aby u nich práci konali a zároveň ale nábožensky vychováni byli. —

Vláda však zrušila v r. 1840 v Novém Jižním Valesu kolonii trestnickou, odstranila dosavadní přenechávání zločinců soukromníkům a nařídila, by trestníci tam přijatí zaměstnání byli pracemi veřejnými. — Než lehkó se poručilo, ne ale provedlo.

Ostrov byl najednou trestníky zatopen, bylo po kázni a pořádku, celé zástupy trestníků bez zaměstnání povalovaly se na veřejných místech a cestách, četné čločiny se za jasného dne páchaly; zákonodárna rada kolonie se takto v r. 1864 vyjádřila: „Neuť divu, že takto utvořené spolky zločinců činí massu huiloby a opovrzení a že je tou nejúrodnější půdou na mnohé děsné zločiny, již hluboce zakořeněné a rozvětvené, které ruka spravedlnosti této země již ani stíhati nemůže. —

Anglická vláda prozrazuje nejistotu, nerozhodnost a neznalost poměrů kolonie, by odpomohla děsným poměrům.

Po nalezení zlatých polí v r. 1851 proud dobrovolných vystěhovalců zamířil v tyto kraje; vláda pak zastavila transporty zločinců do jižní a východní Austrálie a ponechala si trestníky v přístavech anglických, poněvadž byl nedostatek trestnic na pevnině.

Zákonem ze dne 20. srpna 1853, jak líčí ředitel Strosser, stanovena je deportace nejtěžším trestem a určuje se buď na dobu doživotní, neb nejméně na 14 let, a větší počet méně těžkých zločinů, jež trestány byly dříve deportací, jsou nyní trestány kázuicí neb prací donucovací, čímž se počet deportovaných zmenšil. —

V letě následujícím zrušena byla deportace v zemi Vandiemské a tak zůstala pouze západní Austrálie, Bermuay a Gibraltar k tomuto účeli sloužící.

(Pokračování.)

Činnost Vincencianů v království Českém roku 1889.

— J. — Útěchou v lepší budoucnost povzbuzen jest asi každý Vincencian, při čtení poslední výroční zprávy svého daleko široko ve vlasti naší rozvětveného spolku, k němuž v Praze základ položen byl před třinácti lety.

Škoda, že nemám po ruce všech materiálů za ten čas, aby ukázati se mohlo naší veřejnosti, co zmůže tichá ale mravenčí pile křesťanskou láskou k opuštěným a nemajetným zanícených mužů, katolíků. Jak velikým musilo by býti odhalení obrazu ze společenského života tak vznešeného!

Jestliže na nějaké práci osvědčilo se pořekadlo: „že malou práci i častó velká díla povstávají,“ pak zajisté to platí v přední řadě o práci Vincencianů — ochraňovatelů chudých.

Z celého pětidílného světa vydati se může každého roku svědectví z Paříže, kde ústřední sídlo spolku sv. Vincence z Paula se nachází, jak ohromná část zubožených bídou nachází ve Vincencianech své přátele, těšitele a podporovatele.

Srdce kamenným musilo by býti, které zapřelo by toho, co obdivem nás naplňuje, že jen láska křesťanská, prýšící se z čistého učení Spasitele a Pána

našeho, dovede tolika tisíc věnovati na setření slzí celých rodin a jednotlivců všech národů.

Tento vznešený samaritánský úkol v naší společensky rozrušené době velikým jest zároveň zjevem, že ani katolíkům není lhostejná ona část lidu, již zaplavuje pauperismus.

Všem ostatním spolkům, také z lidu vzešlým, málo kdy připadá na mysl ta část lidstva zuboženého. Jen Vincenciané na tento lid denně nezapomínají, ale dnem a často i nocí proň pracují a jej na mysli mají.

Činí sbírky, a nestydí se ani žebrať — pro své spolu žijící lidi v nouzi.

Samí ukládají krejcar ke krejcaru ze svých úspor, aby hladové nasýtí, nahé oděli a opuštěné opatřili přístřeším. Oko Vincenciana bdí stále.

Stává také společnost v naší době, od níž slibováno lidu též zlepšení poměrů bídných, avšak jen za těch podmínek, že lid vzdáti se musí svého náboženského, křesťansko-katolického přesvědčení, a že domahati se musí zároveň zlepšení toho nevěrou a materialismem i radikalismem naproti celé ostatní společnosti lidské. Mním zde společnosti výstředně socialistní.

Proletariat — jak obyčejně výstředníky socialistními nazýván lid chudý, nemajetný a nešťastný, vyhlídnut jest za naší doby k těm účelům, které nejen že nemohou nazývati se křesťanskými, ale které právě proti křesťanství, idealům lidskosti, práva a spravedlnosti, namířeny jsou.

Zášť společenskou v lidu ochuzeném vypěstiti proti každé auktoritě a tak převraty společenského života připravovati silou opět tohoto „proletariatu,“ obrali si dnes za účel všechny červené socialistní strany v dělnictvu i mimo dělnictva stojící.

A jakého jest ochranného prostředku nutně společnosti lidské potřeba, aby ochuzenci v celých řadách neodдали se těm klamným snům svého nového z bídy vykoupení — vlastní silou?

Poučovat, podporovat a uvědomovati! To jsou ty tři prostředky, s nimiž vydatně proti každé nákaze srdce, nechá se operovati proti nevěře, ochuzenství a socialistnímu zlu.

Poučováním lid na scestí svedený musí se dozvědět, že stává ještě něco více nežli „vlastní síla“ k spomožení lidu, že stává — Bůh! Podporováním poznati musí lid lásku a cit svých bližních na základě křesťanském. Uvědomováním musí přiveden býti lid k přesvědčení, že nevěrou, materialismem a tím méně násilnými skutky a piklemi nikdy nic trvalého nedosáhl.

Nuže a toto pochopili Vincenciani. Vincenciani nejen podporují a odívají, oni také poučují, uvědomují.

Vincenciané jsou nejen otci, ale také učiteli a rádci chudých.

Vincencian, když zavítá v kruh rodiny bídou stíženě, nezapomíná v přední řadě na své povinnosti křesťanské a slovy útěchu vzbuzujícími napomíná, aby nezapomínal nikdo z postižených na Boha. Když podporu udílí, dává radu, jak každý katolický křesťan chovati se má, aby život zlepšiti si zde mohl. A konečně, když setká se s člověkem, jehož srdce celé ještě zkaženo není nevěrou a světstvím z knih nám nepřátelských, tu poskytuje i potravu duševní, jsa pamětliv slov velikého Mistra, „že ne samým chlebem živ jest člověk, ale také Duchem svatým,“ podává knihy z knihovny Vincencianů. A knihovna spisů zbožných při žádné konferenci spolku sv. Vincence neschází.

Takovou jest tedy činnost Vincencianů mezi bídou hmotnou i duševní stíženými. Bůh žehnej každému jejich kroku!

* * *

Zpráva začíná slovy: „Se srdcem vděčným předstupujeme opětně s výročními zprávou před své přátele a příznivce, jakož i před veškerou veřejnost; neboť i letos (r. 1889) jest nám opět popráno, vzrůst a příznivý stav spolku sv. Vincence konstatovati. Především jest to konečné založení dlouho zamýšleného asyly pro nezhojitelně chudé, jenž korunuje díla tohoto roku,

S pomocí Boží a za pomoci mnoha útlocitných srdcí podařilo se nám šťastně založiti „Vincentinum,“ ovšem z počátku velmi skrovné. O svátku Věch Svatých byl malý ten ústav, jenž prozatím umístěn jest v domě pí Neumanové proti kostelu dominikáuskému č. 3. v II. poschodí, jednoduchým, ale duchu sv. Vincence přiměřeným způsobem dp. farářem od sv. Jiljí církevně posvěcen a u přítomnosti p. purkmistra král. hl. města Prahy a mnoha pánů a dám otevřen. Kéž by toto dílo jako až dosud dále zkvétalo a nám popřáno bylo, záhy je rozšířiti! Oddáváme se pevné naději, že požehnání nebes naše „Vincentinum“ provázeti bude a nám mnoho nových příznivců a dobrodinců získá.

Leč i na poli dosavadní své činnosti mohli jsme zdárně pracovati a v radostné práci ku tělesnému a duševnímu blahu chudých statně pokračovati.

I v tom ohledu byl pro nás rok 1889. požehnaným. Dvě nové venkovské konference byly letos založeny, a to v Německém Brodě a v Strakonících, u některých konferencí pak objevil se značný vzrůst členstva.“ —

Celkem všech konferencí v Čechách napočítali jsme 37, z nichž stává 10 v Praze, 8 v pražských předměstích a ostatních 19 na venkově, a sice: ve Vejprtech, v Zdislavicích, 2 v Liberci, ve Vodňanech, Čes. Budějovicích, Král. Hradci, Litoměřicích, Nov. Král. Hradci, Podolí u Prahy, Bránice, Podčepicích, Dolní Dobrouči, Novém Strašecí, Bechyni, Kyšperku nad Orl., Neveklově, Strakonících a Něm. Brodě.

Mimo tyto členy měly konference v r. 1889 celkem 469 a účastníků 4407. Chudých rodin a nemajetných osob podporováno bylo 1597 a 24 chudých studentů. Vydáno bylo na podpory celkem 40.505 zl. 46 kr., na proti čemuž příjem činil 70.806 zl. 32 kr., v což ovšem zahrnuto jest 13.480 zl. 70 kr., kteréž sešly se na „Vincentinum.“ Hotovost pokladní na rok 1890 vykazuje 30 300 zl. 86 kr. Vyšetřených žádostí o podpory bylo 1269.

Knihovny konferencí v Praze: u sv. Františka 100; u sv. Jiljí, nově knihami obohacena; u sv. Salvatora 110; u Nalezení sv. Kříže 3200; u sv. Jindřicha 330 svazků.

Knihovny konferencí na venkově čítaly dále: v Karlíně 567; na Vyšehradě 128; v Žižkově a Olšanech 300; v Libni 150; v Čes. Budějovicích 100; na Král. Vinohradech 280; v Neveklově značně knihovna rozšířena; v Podolí u Prahy 128; v Dol. Dobrouči 300; v Novém Strašecí 100; ve Vršovicích 60; tedy celkem, pokud zjistiti se dalo, vládnou konference více než 5853 svazky knih. Že však těchto knih jest o mnohem více než jak jsme vypočetli, jest jisto. Vždyť stává mnoho konferencí, které používají knihovnu některého z členů svých a nebo opomínají knihovny své do výroční zprávy uvést, jako na př. konference smíchovská. Jiné konference knihovnu uvedly, ale počet knih nikoliv.

Že i tato činnost Vincentianů pro povznesení ducha chudiny, která často na knihu krejcar věnovati nemůže a všeliké škváry literární od sousedů a známých se dluží a tak ducha svého zatemňuje, přehlédnouti se nesmí, zvláště podotýkati není ani potřeba.

K lepšímu přehledu uvedeme činnost Vincentianů v Čechách za poslední tři leta, v kterémž přehledu nejlépe rozvoj díla křesťanské lásky pozorovati se nechá.

Porovnání	r. 1887.	r. 1888.	r. 1889.
Konferencí bylo	31	35	37
členů činných	345	460	469
účastníků	1681	3270	4407
podporovaných	1195	972	1597
podp. studujících	48	25	24
vyšetřených žádostí	2243	2142	1269
příjmů ve zl. r. č.	40.774	51.620	70.806
vydání ve zl. r. č.	27.037	36.889	40.505
hotovost pokladní	13.437	14.736	30.300

Kdo v činnosti spolku sv. Vincence z Paula největšího účastenství béře? Duchovenstvo katolické, šlechta a živnostenská třída, nejmenším počtem dělnictvo.

Vincenciané ve své činnosti lidstvu blahodárné zasluhují plnou měrou podpory a účastenství celého národa, neboť na starosti mají ty nejnešťastnější z jeho středu.

Rozumné slovo z Ruska.

Málo jich bylo až dosud, ale konečně se zdá, že bělmo s očí vzdělaných Rusů s ohledem na náš katolický Řím se odlupuje. Až dosud byli jsme zvykli z Ruska slyšeti: Vy západní Slované, staňte se dříve ruskými, pravoslavnými a pak teprv stanete se mocnými, pak budete mítí záruku, že v moři německém nezahynete. Hlasům těmto však my katoličtí Slované na západě rozuměti jsme nemohli a nemůžeme, dobře věduce, že Slované na východě to byli, kteří od původní jednoty viry se odtrhli a že na nich jest, jednotu tu opět restaurovati. A tomu zase nechtěli rozuměti Rusové. Konečně — jak jsme již pravili, — ozývá se z Ruska mocná touha po spojení se Římem, již ohlasu dává Solovjev ve spise svém: *La Russie et l'Eglise universelle*, čili: Rusko a Církev všeobecná.

Těm, kdož i jen poněkud seznámeni jsou se současným myšlenkovým hnutím na Rusi a s náboženskou evolucí vůbec, jméno Solovjeva není neznámo. Přítomná kniha pak podává stručněji všeobecné výsledky sedmileté práce autorovy, redigované v jazyce ruském. Prvá část díla toho vyšla r. 1887. v Záhřebě, byla však ruskou censurou zakázána. K témuž pořadí myšlenkovému hledí brošura „*L' Idée russe*,“ uveřejněná v Paříži před dvěma lety.

Leckohos, kterého by snad vlastní kniha unavovala, nicméně bude zajímat předmluva (str. I—LXVII). V ní autor vykládá svou základní myšlenku v nejhlavnějších rysech a verifikuje ji na všeobecných dějinách, zejména na dějinách východní církve. Podstatou křesťanství podle Solovjeva je naprostý soulad mezi božským a lidským, dokonalé prolnutí se obou těchto světů. Tuto absolutní jednotu představuje Církev Všeobecná, která je chrámem božím (jednota kněžská), živoucím tělem božím (jednota královská) a chotí boží (jednota prorocká). Tato jednota musí být skutečnou, nikoli jen abstraktní; musí objímat člověka celého, jako jednotu těla a ducha, celé lidstvo a konečně vesmír.

Suaha po dosažení této Jednoty je nejvnitřnějším obsahem procesu dějinného; všechny světlé body v dějinách jsou přiblížením se tomuto ideálu, za to všechny bludy a veškerá bída jsou následkem upuštění od jednoty, upadnutím v smrtící dualismus, popírající buď lidské, buď božské, anebo pravý poměr mezi nimi znetvořující. K oné Jednotě pracoval svět křesťanský, Církev, ale osudná překážka se mu postavila vstříc v schismatě východním. Toto schisma bylo jen dokonáním díla několikastaletého, dokonáním pseudekřesťanského, polopohanského dualismu. Autor rozebírá jednotlivé čelné hereze orientální a ukazuje, že nebyly než porušením oné ideální Jednoty; opačné hereze pravidelně se střídaly a císařové jim přáli. Naproti heretikům stala část východní hierarchie, nižší kněžstvo a massy lidu, zcela pravověrné a pevně při Římu, této „zázračné ikoně všeobecného křesťanstva,“ stojící. Než neztvrdili ku konci ani bludaři, ani opravdoví orthodoxové, nýbrž jakási třetí strana, skládající se z převážné většiny východní hierarchie, která po věroučné stránce byla zcela pravověrnou, která však instinktivně odmítala autoritu římského biskupa a toužila po úplné církevní samostatnosti Orientu. Aby spíš k cíli došla, strana ta podporovala cesaropapistické choutky by-

zantských panovníků. Zámysl ten se jí konečně podařil, Východ odtrhl se od Říma.

A to pro Byzanc znamenalo počátek konce či již konec konce. Východ doznal svou naprostou neschopnost, sám ze sebe veškerou životní správu vzít do ruky, realizovati onu Jednotu. Proto obsahem koncilů jejich jsou hádky o dogmatické formule, liturgické ceremonie a hierarchickou správu. Jak vysoko stojí nad nimi současný Západ! On ovšem ani ve fiktivní formě římského císařství, ani jako skutečná národní království zcela neuskutečnil onu ideální Jednotu; ale nesčetné koncily, kde jednalo se o obnovu kázně, o přispůsobení společnosti křesťanskému idealu, dosvědčují, že Západ vědom si byl svých zel a že upřímně pracoval o jich odstranění. Sociální organizace středověku pak přese všecku svou nedokonalost až dosud nejvíce se přiblížila vzoru jednoty božského s lidským, věčného s pozemským. Tato organizace podrývána byla duchem revolučním, jehož posledním výrazem je nyní individualismus, popírající odvěkou potřebu Jednoty. Miliony stálého vojska, neustále zápasy jednotlivých tříd společenských mezi sebou, klesání mravní síly, jevíci se v rostoucích případech šílenství, v zločinech a sebevraždách, a dostatek nám ukazují trpké ovoce tohoto revolučního pochodu.

V této bídě třeba ohlížet se po východu. Autor jej nalezá: je to restaurace oné původní, ideální Jednoty. A tu, když přehlídí historické činitele, kteří tomuto dílu mohou býti na prospěch, spatřuje v první řadě Rusko. „Hluboká náboženská a monarchická povaha lidu ruského, některá proročká fakta v jeho minulosti, ohromná a kompaktní massa jeho říše, veliká ukrytá síla národního ducha v odporu s chudobou a prázdnotou jeho nynějšího bytu — toto vše zdá se nasvědčovati tomu, že dějinným určením Ruska je, poskytnouti Všeobecné Církvi politickou moc, jíž jí je třeba, aby zachránila a obnovila Evropu a svět.“

Tedy Jednota provedena má být tak, že Rusko podá svého orthodoxního ducha, svou hlubokou religiositu a svou politickou moc Západu, od kteréhož naproti tomu přijme uznání viditelného náměstka Kristova a organizaci církevní. Tak dosažen bude pravý úkol vývoje historického: „theokracie svobodná a všeobecná, pravá solidarita všech národův a všech tříd, křesťanství prováděné ve veřejném životě, pokřesťanstvená politika, toť svoboda pro všechny potlačené, ochrana pro všechny slabé — toť sociální spravedlnost — dobrý mir křesťanský.“ Jedním slovem „pro celý svět brána království božího.“

Vlastní dílo rozloženo je ve tři knihy. I. z nich (Náboženský stav Ruska a křesťanského Východu) ukazuje, „co schází nynějšímu Rusku, aby mohlo vykonat své theokratické poslání.“ Oddíl ten podává velmi přísnou a většinou asi správnou kritiku nespořádaného a částečně kanonicky nesprávného stavu církevních záležitostí na Východě a polemizuje zejména s moskevským metropolitou Filaretem. V části II. („Církevní monarchie založená Ježíšem Kristem“) vykládají se dogmaticky a historicky základy všeobecné Jednoty. V části III. pak konečně („Princip trinitární a jeho společenské užití“) slučuje se myšlenka theokracie (společenské Trojice) s myšlenkou theosofickou (Trojice božská.)

Vývody autorovy v knize druhé na Rusi naleznou asi málo interese a porozumění. Celou knihou dýše duch živý a hluboké touhy po pravdě, po plné a věčné pravdě a po dosažení plné blaženosti pro veškeré pokolení lidské. Tento opravdový mravní duch, tato hluboká, náboženská touha to jsou, jež knize Solověva získají ne-li široký, tedy za to tím věrnější kruh čtenářů. Šťastné Rusko, které na prahu svého dějinného bytu si kladeš tyto věčné, tyto oživující otázky, které se nespokojuješ materialismem faktických úspěchů, už brž hledáš ideal — svůj vlastní ideal! — a cesty k jeho uskutečnění.

Těmito slovy končí kritik N. Listů (!), z nichž jsme úvahu tuto vyňali.

O g e n i á l n o s t i.

Vynikající ctností mnohých tak zvaných velkých mužů byla od jakživa ješitnost. Tak dočítáme se v nové knize: Ženiální člověk od Lombrosa, autora jiné knihy: Člověk lotr. Netrpí, aby mimo ně byl někdo jiný chválen, a třeba jejich vlastní švec. Schopenhauer zdráhal se zaplatiti věřitelům účet, že jej psali s dvojitým a ne jednoduchým p. Kdo se „slavnými“ obcuje, ví, jak rádi jsou utrhačnými, ale sami o sobě vždy myslí, že se jim ubližuje. I na výši štěstí jsou bezdůvodně nespokojenými a cítí se pronásledovanými. Ze svých vyjezděných kolejí myšlenkových nevybřednou. Heine rouhal se do posledního dechu: „Však mi Bůh odpustí, jeť to jeho povoláním.“ Viktor Hugo byl o sobě přesvědčen, že je netoliko největším básníkem, ale i největším člověkem všech zemí a všech časů vůbec. Nesnesl slávy Napoleonovy a proto přestal být monarchistou. Hegel zahájil svou přednášku následovně: „Já a Kristus díme, nejen že učíme pravdu, nýbrž že jsme samou pravdou!“ Slavní učenci nenazývají své kollegy, žáky a vůbec badatelé téhož oboru jinak, než ignoranty, holiči, mastičkáři, plagiátory; dovedou míti úctu jen pro učence cizího odboru.

Co však je nejpovážlivějším, že velikáni všech věků byli mravními slepci. Odtud latinská přísloví: „Čím kdo učenější, tím ničemnější.“ Anebo: „Nejvzdělanější je nejnespravedlivější.“ Pozoruhoden je věru citát G. Sanda: „Tesejte si velikány do mramoru, lijte je do bronzu, ale dejte mi s nimi pokoj. Dokud žijí, jsou zlí, utiskovační, fantastičtí, despotové, kousaví, nedůvěřiví. Ku přátelům chovají se ještě hůře, než k nepřítelům. Chraň nás Bůh před nimi! Člověče, zůstaň dobrým a raději h'oupým.“

Život Sallusta, který kul tak krásné fráse o ctnosti, oplýval hýřilstvím. Mudrc Aristoteles podle se lísal k Alexandrovi. Ztráta milovaných osob je básníkům a umělcům jenom vítanou příležitostí k mocným výkřikům bolesti, které, jdou-li jim od srdce, jsou jenom prchavou okamžitou změnou jejich vrozené bezcitnosti. V opak ku Sallustovi mnohý spisovatel je daleko v životě cudnější, nežli by se dalo soudit podle jeho rudobarvých líčení. Neblahy jsou manželky jejich. Byronova přišla do pracovny, když básnil „Parisinu“ a zvěděla, že je mu „nudna až na smrt!“ V Benátkách prý Byron tloukl gondolierku, ale rány byly mu s úrokem vráceny. Donizetti, když svou choť sbil, sedl a vzdychaje komponoval proslulou arii: „Ty, kterou sám Bůh . . .“ Dumas řekl cynicky o své paní, která nad jeho k ní chováním slzy prolévala: „Kdyby byly její slzy perlami, zavěsil bych si je na pásku kolem krku.“ Goethe prý projevil nehezkou lhostejnost při smrti svého projektora a přítele, vévody výmarského.

„Ostatně buďte jen jednou přítomni při zasedání akademie nebo sboru universitní fakulty, tedy mezi lidmi, kteří snad nevynikají geniálností, ale aspoň značnějším věděním. Vyjde hned na jevo, že všemi vládne myšlenka vzájemného opovrhování a jmenovitě nenávisti k onomu z nich, který snad skutečně, či aspoň přibližně něco geniálnosti v sobě chová.“

Vliv náboženství na povahu lidu.

Nejeden cestovatel dosvědčil již, že mezi všemi národy nejveselejšími a nejdvořilejšími jsou národové katoličtí a nejzasmušilejšími že jsou helveti. Anglikánský kvakr a puritán, škotský presbyterián, ženevský helveta že bývají z pravidla ponurými, nesdlnými a neúslužnými. Zde neplatí omluva, že katolíci obývají skoro výhradně ponebí jižní. Katolíci jsou též v Irsku,

a přece je známo, že Irčan při vši bídě bývá veselé mysli, kdežto hned vedle něho anglikánský helveta je škarohlídem.

Avšak nejnázorněji se to pozoruje ve střední Evropě. Geneva ve Švýcařích je helvetská. Lyon hned vedle je katolický. V Genevě založil sektu ponurý, ba až ukrutně tvrdý a neuprosný Kalvín, jenž z lidu jindy veselého udělal samé škarohlídy a nevládníky.

Ačkoliv ve 200 letech i mezi helvety změnilo se ledacos, zůstává přece hlavní ráz kalvinových helvetů zasmušilý. Kterak ale jinak vypadá to hned vedle v sousedním Lyoně, jež nazývají francouzským Římem. Lyon — větší nežli Praha — je snad nejkatoličtější městem na celém světě, katoličtější nežli Řím. Nuže poslyšme, co o obyvatelstvu lyonském a okolním píše Ig. Hošek v N. L. (viz číslo 222.):

Ku příjemnému životu v Lyoně přispívá ještě, že povaha obyvatelův lyonských jest lahodnější nežli povaha Pařížanův a nežli povaha Marsilianův. Tuto vlastnost mají Lyonané společnou s obyvatelstvem střední Francie vůbec. V žádné zemi nenalezl jsem lidí přívětivějších, zdvořilejších, úslužnějších a dobrosrdečnějších nad lid francouzský, jenž obývá v departementech od Lyonu do Orleanu. Nežli jsem přišel do Francie, domníval jsem se, že vyhlášená zdvořilost a uhlazenost francouzská jest pouhým pozlátkem, plodem a vynálezem pařížských salonův, křídlem, které zakrývá mravní spustlost a sobeckou bezcitnost. Nevím, je-li ve francouzských salonech vše zlatem, co se třpytí; ale když na potulkách svých po Francii seznámil jsem se více s lidem, přesvědčil jsem se, že přívětivost a zdvořilost, kterou Francouzové vynikají nad jiné národy, jsou jim takřka vrozeny, že jsou jich přirozeností. Hrubá, surová, sprostá slova jsou ve Francii zjevem nad míru řídkým; toť jest již vyvrhel společnosti, který jich užívá.

Ale tato přívětivost a zdvořilost není snad pravidlem jen v obcování s cizími osobami; ona panuje i mezi členy rodiny. Rodiče oslovují děti zájménem „vy;“ tak říkají si vespolek i bratři a sestry. Žádá-li bratr bratra nebo sestru za nějakou službu, na př. aby mu podal soli nebo chleba, neopomíná připojiti slova: „s'il vous plaît“ (doslovně: „líbí-li se vám“ — česky: račte) a říci potom „merci“ (díky), načež mu bratr nebo sestra vždy odpoví: „de rien“ (není proč). Že taková zdvořilost jest mocnou závorou proti hrubým hádkám a výstupům rodinným, směle možno jistiti. Ale zdvořilosti šetří se i v obcování s čeládkou. Prikazuje-li hospodář nebo hospodyně něco pacholku nebo děvečce, přidává vždy slova: „s'il vous plait.“ Ba i ke zvířatům jsou Francouzové zdvořilými. Překvapilo mě, když jsem slyšel volati na štěkajícího psa: „taisez-vous!“ (mlčte!) S počátku zdála se mi taková zdvořilost směšnou; stálo mě mnoho přemáhání, abych potlačil úsměv, který by byl urazil vlastníka psa. Ale poněvadž zlé příklady kazí dobré mravy, brzo jsem zvykl říkati sám: „taisez-vous,“ když mně některý pan pes z klidu vyrušoval.

Pobízejíce koně do kroku, Francouzové volají: „allez!“ (jděte!). Slyše volati na ulici nebo na silnici: „allez, allez, mon ami“ (komu Francouz nemůže nebo nechce říci „monsieur,“ tomu říká „mon ami“ [příteli]), bezděky jsem se s počátku ohlížel, jací to „přátelé“ spolu krácejí, a proč druh druhu pobádá ke chůzi.

Nerozlučnou družkou zdvořilosti jest u Francouzů lehká, veselá mysl. Ta neopouští Francouze ani v nejtrudnějších situacích. Těžkomyslnosti se nepoddávají; zármutek a smutek dlouho netrvá; náchylnost ke šprýmům a ke vtipkovaní proráží i v největších nesnázích. Francouz vtipkuje i když hledí smrti vstříc. Smutných, zádušných písní jsem ve Francii neslyšel. Všechny písně, které jsem slyšel zpívati v lidu, měly nápěv lehký, hravý, skákavý. Ani písně kostelní nemají těžkého, vážného nápěvu; zpívají se rychle, energicky, ohnivě. *)

*) Jedině u nás v Čechách zpívají se až k usnutí loudavě. Pozn. red.

Milosrdní bratří a Národní Listy.

Povšechně známa jest historická anekdota o malíři a ševci, který sice úsudek vydal znalecký o botě podobizny; když ale osoboval si úsudek též o malbě nad botou, byl od malíře odbyt slovy: ševče, zůstaň si při svém kopytě. Odbytí stejného zasluhují též „Národní Listy“, jež nedávno uveřejnily:

Milosrdní bratří a observance. Ze Říma chtějí zase řídit celý svět a při tom vzpomněli si, že po světě tom působící řád milosrdných bratří měl by býti nějak reformován. Nenadali však nemocnice jeho v palácích mnohých duchovních knížat nahromaděnými poklady tohoto světa, ale chtějí nepřetržitým bděním a opatrováním nemocných beztoho dosti tohoto světa se odříkající a sebezapírající bratry přiměti ještě ke přísné observanci, totiž píti jen vodu. Na to snad mohou přistoupiti řádové taci, kteří chtějí člověčenstvu a jeho poslání tím prospěti, že jen spí a modlí se, nic jiného nedělajíce, avšak milosrdní bratří u nás, kde jim rádi a ochotně zásluhy a platnost ve společenské a veřejné organizaci přiznáváme, patrně na tuto římskou reformu při svých povinnostech nepřistoupí. Úkazy toho se již jeví, neboť včera prohlásil nadlékař v nemocnici milosrdných bratří v Tábořské třídě ve Vídni, p. dr. Votroubek, že z observance reformovaného řádu vystupuje a ihned klášter opustil. Příkladu jeho následovati bude dle spolehlivých zpráv celá řada ještě jiných milosrdných bratří.“

K tomu podotýkáme: „Ševče, hleď si svého kopyta, své politiky a neplet se do věcí, jimž naprosto nerozumíš. Milosrdní bratří jsou starým řádem katolické církve, jíž jediné přísluší právo řády podle potřeb časových reformovati. Posledně musily se reformám podrobiti řády všechny a jak z vyznání mnohých řeholníků víme, jdou ty reformy všem nemálo k duhu. A tak jsme přesvědčeni, že reformy ty velmi dobře poslouží i řádu milosrdnému, že totiž jej obrodí. Především je lízí, že by milosrdní příště směli jen píti vodu. Druhou lízí je, že by v církvi katolické nějakého řádu bylo, jehož členové by jen spali a modlili se. Základním pravidlem všech řádů je: modli se a pracuj! To ovšem připouštíme, že reformy mnohemu rozmazlenému nebo zesvetačenému řeholníku po chuti nejsou; pro toho však fortna klášterní otevřena je vždy, nechť to zkusí, jak se ve světě blaženě jen jí, pije a spí. Ze sta chudšů, kteří z kláštera do světa odešli, zajisté by jich 99 šlo milerádo nazpět, kdyby jen mohli, kdyby totiž nevázala je pouta, jež tíží člověka o mnoho více, nežli nej přísnější kázeň řeholní. Žena a děti ukládají ve světě mužům sebezapírání, odříkání, bdění, posty v míře o mnoho těžší, nežli třeba u Kartuziánů, ba kdož svět znají co nejdůkladněji, ujišťují, že i ve službach se zlatými límci bývá časté mrskání v podobě pomluv, důtek, utrhačství, udavačství a pod., jež bolí o mnoho více, nežli šlohy důtkami.

Barbarství XIX. století.

Na počátku středověku působila církev katolická mezi národy v pravdě barbarskými, hledíc je všemi silami přivésti ke kultuře křesťanské. Ovšem že se jí to nepodařilo všude a najednou, nýbrž trvalo to několik století, nežli oni barbari své zvyky odložili. Že i po svém pokřesťanění tito národové se dopouštěli mnohých ukrutností, snadno si vysvětlíme. Jak by také bylo bývalo možno, aby národové jako ku př. Langobardové najednou se stali mírnými, když ještě nedávno před tím král jejich Alboin z lebky svého nepřítelů pohár si zhotoviti dal, z něhož při slavných hostinách vino pival? Nejinak se dalo v Německu a mezi Slovaňy, u nichž i po pokřesťanění mnohé

ukrutné zvyky se zachovaly, jež nás čtenáře hrůzou naplňují a jež my odsuzujeme. Vzpomeňme si jen na některá knížata slovanská, jak dávala své příbuzné vraždit, oslepovat a v temných vězeních po celý život žalářovat. Jest se co diviti, že i soudnictví v této době bylo kruté, zejména oproti zločincům druhu nejhoršího, když knížata sama nejinak jednala? Možno se dále diviti, že vliv církve u těchto národů nebyl ještě takovým, jak bychom my v 19. století pro ony doby si přáli? Církev zajisté na oněch ukrutnostech žádného podílu neměla; ano, kdyby byla mohla, byla by zajisté již tehdy všechny křiklavé ukrutnosti odstranila. Že se tedy ve středověku se zločinci často příliš krutě nakládalo, nebylo vinou církve, nýbrž vinou barbarských zvyků středověkých národů. A chybili-li přece jednotliví členové církve, dají se zajisté snáze omluviti, než barbari 19. století. I v 19. století dozvídáme se o barbarství dokonce u národů osvícených! —

Právě těchto dnů dočítáme se v denních listech o ukrutné popravě, již ve středověku sotva rovné lze nalézt. Vídeňské a pražské listy (Čech, č. 181.) přinesly těchto dnů zprávu o popravě vraha Kemmlera v Novém Yorku, ovšem jen zkoušku. Poprava dala se za pomoci elektriny. Zpráva zní následovně: „Usmrcení proudem elektrickým nastalo okamžitě, nýbrž bylo zapotřebí tří elektrických ran; vše trvalo několik minut. Kemmler choval se velice chladnokrevně, posadil se sám do křesla, ve kterém měl elektrickou ránu obdržeti a dal se připoutati. Když nastal elektrický proud, vypjalo se tělo a údy se tak strašně zkřivily, že všichni přítomní byli hrůzou uchvácení. V témž okamžiku vzdychl vrah zhluboka, pění proudila mu z úst, prsa se křečovité zdvihala a klesala a zuby hrozně skřípaly. Jeden z diváků omdlel hrůzou. Nový proud elektrický prošel tělem; přítomní ucítili zápach po spáleném mase a spálených vlasech. Tento elektrický proud trval 17 minut a pak následovala ještě třetí rána.

Lékaři konstatovali již po prvním proudu smrt zločincovu, než dýchání a pohyby prsou zůstaly jako u živého. Sami lékaři vyslovili se proti tomuto způsobu popravky nazývající ji barbarstvím. Viděl jsem již mnoho lidí viset, ale nikdy něco tak odporného, poznamenal dr. Schrady. Dr. Macdonald tvrdil, že první rána zločince neusmrtila. Veškeré novoyordské časopisy jednomyslně odsuzují tento způsob popravky.

Byla tak hrozná, že mnozí diváci na kata volali, aby si pospíšil. Po třetí ráně vyšla z těla bílá pára, tak že diváci až dech zatajovali.“

Prosím, pánové, vezměte středověké kroniky do rukou a sceny odpornejší sotva tam najdete. A toto se událo ke konci 19. století u přítomnosti lidu ve státu novověkou humanitou úplně prosáklém! Jak veliké křivdy dopouštíme se na středověku, připisující jen tomuto veškeré ukrutnosti!

Při tom nelze nám mlčením pomínouti zvláštní šetrnosti lékařů ku vrahu. Aby účinek elektriny na organismus zvířecí náležitě vyzkoušeli, byla v místnosti, kde poprava dítí se měla, po několik dní před popravou vraha elektrinou zabijena teleta. Účinek elektriny neosvědčil se ani u telat. Odsouzenec v nedalekém vězení měl před svojí popravou potěšení slyšet srdce-
rvoucí bečení telat elektrinou zabíjených. Lékaři zjistili, že ani tele nepadne po první elektrické ráně, a když to zjistili, pak teprv přikročili k popravě vraha. Sláva jim!

Lig. 10.

D r o b n o s t i .

Loupežnictví na Sicilii. Dokud sv. Otec byl v držení světského panství a dokud Neapolsko mělo svého krále, stále ozývaly se nářky o děsném loupežnictví v jižní Itálii.

Tehdejší ministr Anglie Palmerston, — lord Feuerbrand — stálo tlačil na to, aby světské panství papeže bylo zrušeno, že pak v jižní Itálii nastanou poměry jinaké a jmenovitě že bezpečnost hrdel a statků bude jako všude jinde.

Stalo se mu po vůli. A nyní poslyšme, co N. L. o tom nedávno — 26. července — přinesly.

„Brigantství na Sicilii a v jižní Itálii jest zas jednou v největším rozkvětu. Od únosu bankéře Arriga v Termini, jenž uvedl v rozčilení celou Itálii a dosud není náležitě vysvětlen, množí se podobné případy přišerným způsobem. Před několika dny událo se v Caltanifetté na Sicilii několik případů oloupení uprostřed města. Na to přepadli v noci na úterek v Racalmutu v provincii Girgenti lupiči jakéhosi Gilliho a pokoušeli se odvléci jej. Na štěstí se tento kousek nezdařil. Policie jest mimničně činna dosud však bez výsledku. Dne 15. t. m. večer udál se v okolí Foggie, nedaleko San Severa, lupičský kousek, jenž všechny podobné kousek předčí smělostí. Oba bohatí velkostatkáři Giovanni a Simone Mascia, vraceli se ze svého panství Posta di Lupo do San Severa, když pojednou vyřítili se na ně dva zakuklení bandité a s puškami v ruce k výstřelu připravenými je přinutili, aby opustili povoz, načež odvedli s sebou jednoho z obou bratrů Giovanniho. Žádali za jeho propuštění 100.000 lir, jež pak snížili na 40.000. Simone Mascia odebral se s vozkou do San Severa, ale neodvážil se učinit udání na policii, jež teprve následkem rozšířivší se pověsti zvěděla o tomto přepadení. Vyslán velký počet četníků, aby loupežníky obklíčili, zatím co Simone Mascia a jeho věrný sluha, jenž hrál svoji úlohu velice dobře, odebral se na umluvené místo, aby lupičům donesl 7000 lir. Lupiči stavše se nedůvěřivými následkem objevení se sluhy, odvážili se konečně přece ze svého úkrytu a byli obklíčeni četníky. Nastal zoufalý boj, v němž bandité byli potud ve výhodě, že mohli střílet, kdežto četníci museli se obávat, že by jich kule zasáhly také zajatého Giovanniho. Tak stalo se, že lupiči, kteří krajinu dokonale znali, unikli. Na štěstí se podařilo osvobodit zajatého Giovanniho Masciu bez pohromy. Četníci z celého okresu jsou na nohou, aby bandity vypátrali.

* * *

Zvláštní příčinu rozvodu oznamují listy peštské. Obchodník jeden žádal za rozvod proto, že jeho manželka systematicky jej olichvařovala. Panička byla mu několikrát půjčila různé sumy, o nichž udávala, že si je sama vydlužila, za vysoké lichvářské úroky. Soud uznal, že takovýmto jednáním své manželky mohl by být muž jat nepřekonatelným odporem vůči své manželce a rozhodl v jeho prospěch; panička se odvolala z tohoto soudního výměru, který však byl královskou kurií potvrzen.

* * *

Dva dojemné pohřby konaly se dne 7. července ve 4 hodiny dopoledne z chrámu sv. Cyrilla a Methoděje v Karlůvě na hřbitov olšanský. V sobotu ráno zemřel p. MUDr. Jan Vojtěchovský, dlouholetý zdravotní lékař po delší nemoci v stáří 87 let vysílením. Když téhož dne k 7. hodině večer dcera zvěčnělého paní Růžena Stöhrova, choť setníka zákopnického pluku, mrtvolu drahého otce shledla, klesla z nenadání, byvši raněna srdeční mrtvicí, k zemi a za několik okamžiků zemřela. Pohřeb p. dra Vojtěchovského i dcery jeho konal se za nesmírného účastenství karlínského i okolního obyvatelstva všech tříd, jež rozsáhlý chrám přeplnilo, a také před chrámem i ve všech ulicích, jimiž průvod ubírali se měl, se kupilo.

Obsah „Obrany víry“:

Vhodné odpovědi na námítky proti katolické víře nejčastěji pronášené. (Upravil M. V. Zahradnický). — O deportaci a příčinách zločinů. — Činnost Vincencianů v království Českém roku 1889. — Rozumné slovo z Ruska. — O geniálnosti. — Vliv náboženství na povahu lidu. — Milosrdní bratři a Národní Listy. — Barství XIX. století. — Drobnosti.

Předplatné budiž zasíláno přímo do administrace: Ostrovní ulice č. 1508—II.

Majitel vydavatel a nakladatel VÁCLAV KOTRBA, odpovědný redaktor PETR KOPAL.

Tiskem knihtiskárny Cyrillo-Methodějské (V. Kotrba.) v Praze.

OBRANA VÍRY.

Časopis věnovaný zájmům katolicko-politickým.

S přílohou: „Kalendář pro mrtvé a živé duše“ vždy 20. dne každého měsíce.

Vychází 5. a 20. každého měsíce. — Předplatné pro Prahu: celoročně 1 zl. 75 kr., čtvrtletně 45 kr. Poštou pro Prahu i venkov celoročně 2 zl., čtvrtletně 50 kr., jednotlivá čísla po 8 kr. — Kdo předplatí na 5 výtisků, obdrží šestý nádatkem 5 výtisků prodává se v administraci za 30 kr., 20 za 1 zl. S přílohou „Kalendáře“ připlácí se ročně 1 zl. — Administrace v Cyr.-Met. knihtiskárně v Ostrovní ulici, kamž předplatné budíž zasíláno. — Redakce na Vyšehradě č. 69.

Vhodné odpovědi na námitky proti katolické víře nejčastěji pronášené.

Upravil M. V. Zahradnický.

XII. Katolictví. (Dokončení.)

2. Druhá opora nového katolictví, o kterém v této stati pojednáme, spočívá na principech rozličně formulovaných: „Nutno jest býti opatrným . . . jíti hezky střední cestou . . . nepřeháněti . . . nutno se přizpůsobiti . . . nesmíme býti výstředními . . . samé to velmi hledané tajnosti, kterými náboženství mnohých zastřeno proniká všemi těsninami, aniž by někde narazilo. I my připouštíme, milý čtenáři, že opatrnost ve světě jest velmi prospěšnou, neboť bez ní nepodaří se ani ty nejsvětější cíle a úmysly nejlepší; ale toho Ježíši Kristu, jenž opatrností učil, zapřítí nemůžeš, že stávatí může i opatrnosti tělesné, zvířecí, ďábelské. Ostatně nečin proto církvi křivdy, aniž měj za to, že by pokračovala bez rozmyslu; že by jednala ze ctižádnosti; že by marnivé nároky činila; že by tvořila a rušila dle rozmaru; že by vzdorovitě na svých usnešeních trvala. Na sta oněch ustanovení, jež nyní svobodní myslitelé na ni haní, jsou způsobeny tou božskou opatrností a moudrostí, kterou se, chcete-li to tak míti, dle doby a potřeby snahám národů přizpůsobovala. Na důkaz toho stůž zde malá ukázka. Po vpádu severních barbarů do říše Římské bylo to přáním všech již pokřesťených národů, aby církev sama přijala otěže vlády světské, poněvadž ona jediná měla moc, aby jich chránila před krutými pány nad nimi panujícími a církev šla jim na ruku a tak založeny jsou moderní říše a civilisace; později probudil se v národech těch duch rytířský a touha k smělým dobrodružstvím; církev povolila částečně snaze té a posvětila ji, pomáhajíc při tom svatým účelům svým; tak vznikla křižácká tažení a ochrana a úcta slabšího pohlaví. Svět západní chtěl jíti po dobrodružstvích rozmanitých a to způsobem pošestilým a církev posvětila snahu tu, ukázavši jí jako cíl na návštěvu sv. hrobu, naší milé Matky Boží v Lorettě a jiných poutních míst. Později probudila se po příkladu sv. patriarchů Františka a Dominika ve světě snaha po životě náboženském a církev povolila snaze té, založivši III. řád pro laiky, nesčíslné spolky a bratrstva.

Za dnů našich zavládá především láska k humanitě a sdružování se a církev pomáhá ráda zakládati asyly, sirotčince, domy pro chudé, školy pro lid, jen když do nich křesťanský základ byl položen. Povzbuzuje spolky sv. Vincence, sv. Bonifáce a Pia, kongregace Mariánské, sv. Františka a bezčetné spolky mužů i paní ve všech vrstvách obyvatelstva k činnosti, a tu ještě nezmiňuji se o povolnosti k osobám každého stavu co do přikázání o postu a zdrženlivosti, jež dle potřeby místa nebo krajiny udílí a mění, o pořádání duchovních cvičení a kázání pro mladé i staré každého stavu, o zařízeních pro nešťastníky i kajícíky. Všude může i slepý viděti, jak se církev k společnosti přizpůsobuje a potřebám jejím hová. Pravou opatrností tedy ani církev neopovrhne a co možného jest, povoluje.

Co tedy zatracujeme jako bídnou podporu ještě bídnějšího katolictví? Jest to pravá zpronevěra, pravé odpadlictví, skrývané pod tímto pláštěm. Nebo katolik takového zrna odvolává se na tu opatrnost, na tu pravou střední cestu jen tenkrát, když chce nějakou pravdu víry neb nějakou zásadu o mravnosti obětovati nevěře, mudráctví a bezbožectví. Nevěříte-li tomu, tak věřte sami sobě a pozorujte, při jakých otázkách a příležitostech se jich obyčejně dovolávají. Začnete řeč o víře, jak se to za našich dnů často děje. Mluví-li tu pak někdy horlivější katolík o štěstí, že jest údem této církve a zmíní-li se o nešťastném stavu protestanta kteréhokoliv vyznání, ihned uslyšíte, jak ti tak zvaní umírnění se na něho vyhrnou jako na nesnášenlivce, jak protestují proti němu volajíce: Proč pak bychom měli býti lepšími než oni? Kdož pak ví, které náboženství je lepší? A touto podivnou umírněností snižují katolictví pod protestantství, pochybující o víře katolické, zmenšují spravedlivý odpor, jaký ke kacířství míti máme. Zaveďte řeč na cvičení náboženská nebo chvalte horlivost a věrnost u vykonávání povinností, pochvaltež nějaký výtečný skutek ctnosti, ku př. sebezapírání, pokání, přísnost k sobě samým: uslyší-li vás někdo z těch umírněných, řekne vám ihned, že ničemu ze všech těch věcí ani tomu přehánění nerozumí, že nic zlého v tom nevidí, raduje-li se kdo ve vši počestnosti ze statků vezdejších; umírněností tou haní rady evangelické, posmívá se tomu, co všickni svatí vykonávali a neuznává spravedlivou křesťanskou přísnost a sv. křesťanské sebezapírání.

Církev sv. má taktéž nekonečně mnoho cest středních a úlev, kterých upotřebivše, všemu přehánění a všeliké výstřednosti se vyhneme. Pravou autoritu zákony dávati má církev sv. od svého božského Vykupitele; ale ať to někdo zkusí, zastáváti ji před soudnou stolicí takových umírněných a shledá hnedle, jak s ní zatočí. „Ať si dává zákony nebo ustanovení,“ řeknou takoví ministři, „ale ať nám jich dříve sdělí; ať dává biskupům, kněžím svou jurisdikci nebo soudní moc, jen když nás o tom dříve zpraví,“ nebo tak prý toho vyžaduje potřebný souhlas obou mocí. Avšak touto „pravou střední cestou“ ubírají církvi všechnu svobodu a poutají ji okovy horšími, než jak to činili Decius a Dioklecian.

Papež odsuzuje ústavou svou za našich dnů hlásanou svobodu myšlení, svobodu tisku, svobodu vyznání; ale co je na tom zlého, odpovídají tací lidé, myšlenku svou projevovali, touhu po vědomí uspokojovali? Církev zavrhuje tajné společnosti všeho druhu; ale co je to platné u takových lidí, kteří tvrdí, že tajné společnosti nemají žádného jiného účele, nežli pěstovati dobročinnost a tělesnou lásku k bližnímu, ale při tom církev zlehčují, že prý tomu nerozumí. Oni netuší, že tím brojí proti autoritě církve, její učitelskému úřadu a její neomylnosti.

Církev sv. obdržela od prozřetelnosti božské trůn své neodvislosti; ale kdo jest tak umírněný, jemuž by tato suverenita nebyla urážkou, který by nemyslel, že není konečně ani potřebnou; jenž by bez přestání netvrdil, že sv. Petr ani na žádném trůně nezasedal; který by alespoň slovem tu loupež neschvaloval, jakou spáchatí mohla jen vraždou zapřisáblá bezbožnost?

Náměstek Kristův prohlašuje, že se nemůže s jistými principy spřáteliti, jistým zásadám přizpůsobiti, jistá práva uznati, poněvadž jsou to zá-

sady převrácené, jež veškerý řád na hlavu staví a náboženství uráží; on ztracuje je ve svých encyklikách; ale jen pomalu — vpadnou do toho — pomalu nutno bráti ohledu na svět nemohli bychom snad toho zkusiti, abychom smířili . . . snahy časové s náboženstvím . . . , veřejné právo s církví . . . , vědu se zjevením? Takovýmto žvastem a těmito planými slovy požadují, aby schválena byla nespravedlnost, loupež, násilné a nejnepspravedlnější oloupení, aby potvrdili nejzáhubuější zásady dnešní nevěry, aby církve zradili a Krista Pána prodali za smír, který pravdu s bludem, náboženost s bezbožností spojití chce.

Nebyli bychom dlouho hotovi, kdybychom chtěli vypočísti všechny ty střední cesty, které tak zvaná umírněnost a opatrnost vynašla, aby s bludem se smířila. Nejen že ani o vyjednávání se nemluví, nýbrž zde se již kapitaluje; oni přijímají víru, ale pokud jejich rozum na ni vystačí; oni připouštějí tajemství víry, nejsou-li jen tůze rozumu jejich na odpor; oni nechají si i zázraky líbiti, ale jen nejsou-li přehnané; oni by uznali i autoritu církve, jen kdyby se mírnila a nepřeháněla; nechť také opovrhovati životem křesťanským, jen ale kdyby nehorlil mnoho proti rozkošnictví; i v peklo věří ale bez ohně; i ráj a blaženost věčná jsou jim velice vítanými, ale není-li nutno zřící se proto všech radostí pozemských. Jest sice k neuvěření ale přece skutečnou pravdou, že muohdy takoví lidé i rčení sv. Otce by opravovati chtěli, řkouce, že by v allokucích svých mírnější formy užívati měl.

Veliký Bože, co to má vše zuamenati? Jest to dokonalé zapření celého náboženství, značí to změnu jeho podstaty, jedním slovem jest to úplné odpadnutí. Pravím: značí to změnu podstaty náboženství; nebo zjevené pravdy, které nám církve sv. k věření představuje, nejsou jen s polovice pravdivými; předpisy, které nám k zachovávání předkládá, nejsou nám jen s polovice závaznými; základy náboženské nemění se časností lidskou.

Chceš-li ale, milý čtenáři, jed té umírněnosti ještě lépe poznati, postůj u pramene, z kterého se prýští. Pramenem té falešné umírněnosti jest na prvním místě zbabělost srdce, kterážto vychází z oněch velduchů rozháraných a rozervaných nemajících více tolik síly a energie v sobě, aby nepřinesli v oběť módě a svobodomyšlnosti vše to, co lidem jest nejsvětější; jejich srdce překypuje skepticismem, totiž opovržlivým pochybováním a lhostejností, pro kteréžto nectnosti nedovedou už ani rozeznávati a nevědí, co pravé a nepravé jest, co věřiti a čemu nevěřiti mají a následovně i co konati a co zanechati mají, aby zůstali křesťany. Každému, od prvního až do posledního, kdo s nimi mluví, dávají za pravdu; vedle toho vychloubají se svým nejhlubším přesvědčením, zatím jsou ale nevědomky jen hříčkou cizích názorů.

Jiná příčina té nepravé umírněnosti jest vypočítavost. Ne všickni mají nauku o této umírněnosti za pravou, ale muozí přijímají ji přece, protože je v ohledu praktickém velice pohodlná. Nutno jest prý dělati si přátely a tak dostati se na místa, k úřadům, k penězům. Nemožno přidati se k oněm, poněvadž s těmito nutno byti v dobré vůli, jejichžto protekce prospěšnou státi se může, proto sprátele se s jejich plány, s jejich myšlénkami, s jejich vášněmi, a brání-li se proti tomu jejich svědomí, tedy ho ukonejší takovými polovičatými prostředky, jakých jen naruživostmi utýraný rozum vyhledati může, a tím vysvětluje se jednání těchto lidí, jež za našich dnů tak často spatřujeme, kteří v málo letech mnoho prodělali a všemu slouží, všem modlám se koří, Krista s Belialem, náboženství s nevěrou stotožňují. Tato falešná umírněnost jest šeredná dcera ještě ohavnější matky — servility čili duševní otročilosti a ničemnosti ducha.

Konečně jest duch té falešné umírněnosti co nejvíce zavržení hoden, poněvadž jest cestou, po které všechny ohavnosti a lži do světa přicházejí. Kdo usiluje nejučinněji upevniti podobné zásady ve světě, které společnost lidskou někdy až na pokraj do záhuby přivádějí? Kdo napomáhá s dobrým výsledkem k odboji a ku vzpouře? Zajisté ani ne tak ti zuřiví demagogové, kteří všechno řeknou, co chtějí, a všechno chtějí, co říkají, neboť ti vzbuzují

jednáním svým jen ošklivost. Ti praví a vydatní obhajcové zpourey jsou oni pokrytci a shovívači, kteří pro všechno zlo jen umírněnost pohotově mají, vždycky za hradbu zákonitosti se utíkají, a vše pro dobro veřejné a obecné že činí předstírají. Jim dařivá se obyčejně každý podnik, protože vyhledávají přízeň dobrých lidí, kteří dosti daleko nevidí. Zlo nepřichází do světa v přirozené nahotě; pročť měj se každý na pozoru, aby se mu pod rouškou dobra i ctnosti do srdce nevloudilo

Ř e h o ř . V e l i k ý .

K oslavě 1300leté památky nastoupení jeho.

Podle článku v „Stimmen aus Maria-Laach“ upravil Ant. Freer.

Veliké byly nepokoje a bouře zmítající zeměmi bývalého císařství západo-římského, když 3. září 590 nastoupil na trůn papežský Řehoř Veliký. Britanie byla křesťanství ztracena, Gallie opět na blízku úpadku v barbarství sténala pod rozepřemi zvrhlých Merovingů, Španělsko bylo ovládáno Ariány, severní Afrika rozdvojena rozkolem Donatistů, východ Evropy obrožen mocnými křesťanství nepřátelskými národy. Itálie na severu zaplavena a spustošena arianskými Langobardy, jichž hordy před samým Římem se již ukazovaly. — Svobodné ještě provincie italské krvácely odporným vyděračstvím byzantských úředníků. Sardinie a Korsika chovaly ještě bůžky pohanské a trpěly také bezprávím Byzantinců. Ano i v samém kněžstvu ve všeobecném zdivočení mravů mnohým členům jeho bývalé neporušenosti a svatosti se nedostávalo. Také jednota církve byla ohrožena. — Na Východě vládl císař byzantský jako pán církve, chtěl jím býti i v Itálii a Římě, chtěl býti nejvyšší pontifex. — Na překážku byl mu jen biskup římský. Každé vzpírání se arcibiskupa v Ravenně, každé osobování patriarchy konstantinopolského podporováno císařem. Když jinak nemohli, aspoň papeže stále podezřívali řeckou nedůvěrou, falší a nadutostí každému jeho kroku překázeli. —

Řím — kdys králem národů — byl hroznou zříceninou. Hrůza válek gotských právě minula; hrozný mor byl jím průvodcem a konečně je vystřídala. Nad to ještě rozvodněná Tibera vyvrátila mnoho budov starého Říma v sutiny je proměňivši a v zápětí znova rozzušil se mor. Obětí moru toho byl také papež Pelagius II. († 8. února 590.). A co Řím tolikým neštěstím stíhán byl, čekali Langobardi, aby v příhodný čas světové město uchvátili.

Za takových poměrů vstoupil na stolec papežský muž, jehož síla mužná byla již namáháním a kajícím životem schváčena a který nyní s chřadnoucím tělem chopiti se měl kormidla lodičky na všechny strany zmítané a odevšad ohrožené. Vědom si byl obtížností úřadu svého, kteréž hned od počátku zdál se, jakoby měl podlehnouti.

Tento chřadnoucí kormidelník byl Řehoř Veliký. Postava jeho významnou se stala pro papežství v dějinách. Celá — čas i lidstvo převyšující velikost ducha, celá světem hýbající činnost, celá obdivuhodná všestrannost — slovem celá imponantní velikolepost papežství, kteréž všemu, čeho se chápe, známku velikoleposti vtiská — jest v něm zosobněna. Čím byl Řehoř své době — tím bylo celkem papežství křesťanským tisíciletím; a právě že v něm v jediném muži vše to veliké soustředěno se jeví, vystupuje o něm papežství s takovou mocí a proto právem 13. stoletá výročníce jeho nastolení jest jubilejní slavností papežství!

Řehoř pocházel z prastaré rodiny římských Aniciů. Otec jeho byl vážený senátor a matka Sylvia proslulá svou zbožností a dobročinností mezi svaté počtena. — Narodil se v době hrozných válek gotských a jako dítěti bylo mu patřiti na mor, hlad a válečný hlomoz střídající se v ulicích římských. V Římě dostalo se dospívajícímu jinochu vědeckého vzdělání na školách

zbylých ještě z dob Theodorichových. Později vidíme jej jako prefekta římského (před r. 575.) v úřadě to málo utěšeném, ale budoucímu biskupu velmi prospěšném. Srdce jeho ale nebažilo po slávě světské. Poznáváje jasně nicotu života a bědu světa, opustil svět a klamuý jeho lesk jsa v plné síle mužné a maje před sebou mnohoslibnou budoucnost. Znamenité jmění své daroval po většině zbožným nadáním. Šest klášterů v Sicilii jím založeno a otcovský jeho dům na hoře Celiu proměněn v klášter sv. Ondřeji zasvěcený, do něhož sám vstoupil. Zde povinnosti své řeholní s neobyčejnou plnil horlivostí, bděním a zdrželivostí tak tělo své umrtvoval, že na slabém těle tom následky přísné kajicnosti po celý život sejevily. Na čas ztrávený v ústraní klášterním, v samotě, v modlitbě a rozjímání, v pozdějších letech vzpomínal jako na nejkrásnější a nejšťastnější dobu života svého. —

Brzo bylo mu na rozkaz papeže opustiti tichou celu klášterní, když ustanoven jáhnem římské církve (577.). Nedlouho potom svěřen mu Pelagiem II. obtížný, ale čestný úřad apokrisiaria nebo vyslance na dvoře byzantského císaře Tiberia Konstantina. Opatrnosti a dovednosti jeho se podařilo urovňati rozepře mezi papežem a císařem a na nástupci Tiberiovu Mauritiuovi vymoci aspoň nějakou pomoc proti Langobardům. Méně šťastným byl v příčině odklizení rozkolu. V r. 585. bylo mu popřáno vrátiti se do milého kláštera, kde bratřími opatem zvolen. —

Po smrti Pelagia II. jednohlasná volba kněžstva, senátu a lidu povolala ho na osiřelý stolec papežský. Volba tato zastrašila tak Řehoře, že prchnouti chtěl a teprve po nalehavých a opěťovaných prosbách Římanů odhodlal se ku správě církve. —

První veliký čin nově zvoleného byl prosebný průvod za odvrácení moru. Hrozná nákaza smrtícím dechem otravovala ještě modlíci se v průvodu, když Řehoř spatřil nad mausoleem Hadrianovým anděla, který na znamení, že hněv Boží jest usmířen, meč v pochvu zarazil, načež mor přestal (odtud ono mausoleum Hadrianovo pojmenováno hradem Andělským, tam dal Benedikt XIV. postaviti bronzovou sochu sv. Michaela).

Řehoř z klášterní cely byl vyvýšen na trůn — ale na trůn zdvihající se ze ssutin a hromad mrtvol. Řehoř nedal se nezměrným neštěstím Říma svěsti, aby jen o napravení škody pracoval a snad na ostatní svět zapomínal. Tak byl by snad kníže učinil — nikoliv ale papež. Oko jeho dlelo v údolích kavkazských, kde bylo mu rozhodovati o křtu obrácených jinověrců, potom obracel je na Španěly, aby tam svého přítele, sv. Leandra v obracení Arianů podporoval; pak na Sinaj, kam posílá almužny na zřízení poutnického hospice, potom do Anglie, kde missionáře své poučuje, a opět do Jerusalema, kde nákladem svým zřizuje asyl pro poutníky, a v Sardinii a Korsice starostí skličuje ho udržující se dosud pohanství a utiskování lidu hrabivými úředníky. Rozpráví ve svatém přátelství s patriarchy alexandrinským a antiochenským, poučuje biskupy Numidie, neohroženě hájí právo stolice apoštolské proti osobovaným nárokům patriarchy konstantinopolského, jehož pyšnému názvu „biskupa všeobecného“ čelí pokorným názvem „servus servorum Dei“ (služebník služebníků Božích). Zdaž nejeví se nám tu celá, nevyrovnatelná universalita papežství?

S touto universalitou pojí se také apoštolská mysl: židé, pohané, jinověrci, rozkolníci, všichni mají získání byti a nemá žádných námah šetřeno byti. Zastaralý rozkol severo-italský (schisma trium capitulorum) odklizen, rozkolnickým snahám Byzantinců zmužile odporováno, na obrácení Donatistů v severní Africe účinně pracováno. Ariáni španělští byli s církví smířeni, obrácení Langobardů začato a z části dokonáno; pohané v Sardinii a Korsice a pohanští otroci v Italii do lůna církve přivedeni. Do pohanské Britanie Řehoř sám jsa mnichem cestovati chtěl — vyšší rozkaz ale zdržel jej. Jako papež vysílá křesťanský voj, Augustina se 40 druhy, které provází svým požehnáním, modlitbou a moutrou radou. — I na obrácení židů pracoval horlivě. — Zakazuje veškeré násilí, veškerou nucenost „k tomu třeba praco-

vati, aby (židé) rozumem a dobrotou získáni byli, dobrovolně k nám se přidali a nikoliv, aby před námi se třáslí, a že s pomocí Boží tím je do církve přivéstí můžeme, že své učení z jejich vlastních spisů dokážeme.“ (Ep. XIII. 12.) Proto netrpěl Řehoř, aby židům křivděno bylo a sám hájil utiskovaných. Jinak ale přísně zapovídal, aby křesťané židům sloužili — jasně poznáváje, jaké nebezpečí takovým křesťanským služebníkům v domech židovských hrozí. — Spůsob jednání jeho se židy byl vzorem středověkým papežům, ukazovatelem mírné ale přece pevné politiky jejich — která spravedlnost a lásku měla i k židům, která podporovala obrácení jich přesvědčením, ale netajila si také nebezpečí, hrozících křesťanské společnosti od židovstva.

Ať kdokoli píše dějiny dobročinnosti nemůže nezmíniti se o papežství na místě vynikajícím. Již biskup Dionysius Korintský okolo r. 170. označil to jako tradiční slávu římské církve „od prvních počátků našeho náboženství.“ Také Řehoř Veliký právě v dobročinnosti zvláště velikým a činným se nám jeví. Neobmezená pohostinnost byla ozdobou jeho domu, otcovská péče jeho o trpící všeho druhu, zvláště ale o nemocné opuštěné a stydlivé chudé — byla oslavou jeho vlády. Každý měsíc, každá doba roční, ano i každý den měl své určité pravidelné skutky dobročinnosti. Když vzdor této neunavné péči jedenkrát zebrač mrtev na ulici nalezen byl a papež obával se, že by snad z hladu a nedostatku byl zahynul, takové výčitky si činil, že neodvažoval se po několik dnů obětovati na oltáři mši sv. Po dvě století po smrti jeho choval se v archivu římském veliký svazek, v němž jména nuzných zapsána — nejen z Říma a okolí, ale i ze vzdálených měst a osad — s udáním doby a obnosu podpory, kterou pravidelně od Řehoře dostávali. Nejkrásnější a nejdojemnější svědectví své šlechtnosti snoubené s moudrostí v dobročinění zůstavil nám veliký papež sám ve svých listech.

Slovem a písmem stal se učitelem národů, a církve řadí jej k Augustinovi, Ambrožovi, Jarolímu čestným názvem „učitele církevního“ — dříve než kterýkoliv jiný církevní otec nebo světec názvem tím poctěn byl. Byť i Augustin předčil velikého papeže hloubkou a původností myšlének, Jarolím učeností a klassickým vzděláním, Ambrož uměním a čistotou řeči; žádný z nich nemluvil ku křesťanským národům tak prostě, tak otcovsky s takovým zřetelem ku potřebám časovým. Málo papežů kázalo osobně častěji, jako on v Římě kázal — žádný z nich — Benedikta XIV. vyjímaje — nebyl spisovatelem plodnějším! Většina jeho homilií na evangelia přijata do církevních hodin a stále působí jako pramen vzdělání a osvětlení na kněze církve. Nejznamenitější dílo jeho jest „regula pastoralis“, t. j. návod k zastávání úřadu pastýřského; ve středověku mělo téměř vážnost spisů inspirovaného. Ještě za života Řehořova byla „regula“ přeložena do řečtiny; později Alfred Veliký sám ji na jazyk anglosaský přeložil. — (Pokr.)

Stanovy rakouského spolku sv. Rafaela k ochraně katolických vystěhovalců.

§ 1. Účelem rakouského spolku sv. Rafaela jest, chrániti vystěhovalce království a zemí na říšské radě zastoupených před mnohými nebezpečnostvými, která jim hrozí ohledně

- a) náboženství a mravu,
- b) majetku.

Činnost spolku počíná konečným se rozhodnutím k vystěhování a končí dosažením cíle cesty a výdélku pomocí poučení a ochranných prostředků.

Spolek nemá tedy účel vystěhovatelství podporovati, nýbrž pouze takové osoby, které se konečně k vystěhování rozhodly, před vydíráním dle možnosti chrániti.

§ 2. K dosažení cíle tohoto slouží následující prostředky:

1. vydání tiskem a rozšíření spisů poučujících pro vystěhovalce;
2. obstarávání věrohodných osob různých řečí našeho mocnářství znalých, v přístavech, do nichž vystěhovalci zavítají;
3. odporučení vystěhovalců věrohodným osobám na důležitých místech cesty.

§ 3. Peněžitých prostředků k účeli tomu potřebných dostane se spolku ročními příspěvky členů, dobrovolnými dary, darováním, odkazy a jinými příjmy.

§ 4. Za členy spolku přijmou se bezúhonní katolíci obojího pohlaví, kteří se zaváží ročně nejméně 50 kr. do spolkové pokladny platiti.

Správa spolku jest oprávněna, členy přijímati a vylučovati.

§ 5. Každý člen, který nejméně rok spolku přináležel, má právo přítomen býti valným shromážděním, účastniti se v nich rokování a hlasování, činiti návrhy a voliti.

Samostatné návrhy musí písemně podány býti správě spolku alespoň osm dní před valným shromážděním.

V sídle spolku bude každoročně sloužena o slavnosti sv. Rafaela (24. října) mše sv. za členy a vystěhovalce.

§ 6. Každý člen jest povinen:

1. Účele spolku dle svých sil slovem i skutkem podporovati,
2. roční příspěvek nejméně 50 kr. platiti.

Zaplacené příspěvky se pod žádnou podmínkou nevracejí.

Neplatí-li členové po dvě léta příspěvků a byli-li proto upomínáni, považují se za vystouplé.

§ 7. Sídlu spolku jest Vídeň.

Správa spolku spočívá v rukou patnáctičlenného výboru (z něhož alespoň pět členů ve Vídni aneb v okolí Vídně bydlí, ostatní ale dle možnosti příslušníky různých království a zemí býti mají), a pěti náhradníků.

Vystoupí-li některý člen z výboru, vstoupí na jeho místo od správy spolku povolaný náhradník.

Výbor volí ze svého středu předsedu, místopředsedu a ostatní funkcionáře spolku.

Předseda zastupuje spolek na venek, svolává valná shromáždění a výborové schůze, předsedá v těchto, řídí a ukončuje je.

Výbor vykonává usnesení valného shromáždění, spravuje a používá spolkového jmění ve smyslu účele spolku a skládá každoročně účty. K platnému se usnášení výboru jest potřebí nadpoloviční většiny, při rovnosti hlasů rozhoduje předseda. K platnému usnesení jest potřebí, aby alespoň sedm členů výboru předsedu v to počítaje, ve schůzi bylo přítomno.

Správa spolku bude podporována diecesními výpomocnými komitéty v sídle diecése.

Členy těchto komitétů ustanoví správa spolku v dorozumění s biskupy.

§ 8. Spolek odbývá každoročně dle možnosti v den sv. Rafaela (24. října) valné shromáždění. Den valného shromáždění vyhlásí se nejméně 14 dní napřed ve veřejných listech.

Valnému shromáždění zvláště přísluší:

- a) Volba výboru a náhradníků; patnáctičlenný výbor jakož i náhradníci se volí na tři roky. Každý rok vyloučí se losem pět členů výboru. Toto vylosování děje se ve valném shromáždění a pak následuje nová volba k doplnění výboru. Vystoupilí členové mohou opět pro příští období voleni býti;
- b) volba dvou revidentů ku prozkoumání účtů celoročních;
- c) schválení roční zprávy a celoročního účtu;
- d) změna stanov;
- e) možné pozměnění ročního příspěvku;
- f) rozpuštění spolku.

Usnesení valné hromady musí se státi nadpoloviční většinou hlasů přítomných členů.

V pádu potřeby lze svolati mimořádná valná shromáždění.

Každé takové valné shromáždění oznámí se též alespoň 14 dní napřed ve veřejných listech.

Přístup hostům k valným hromadám povoluje pouze správa spolku.

§ 9. Při sporech povstávších z poměrů spolkových rozhodne smírčí soud. Každá ze sporných stran jmenuje z členů dva smírčí soudce. Tito čtyři volí páteho jako předsedu. Nemohou-li se při této volbě usjednotiti, jmenuje ho předseda spolku. Smírčí soud jest povinnen, během 14 dní ode dne své volby vynésti nález a není z nálezu takto učiněného žádného odvolání.

§ 10. Jedná-li se o rozpadnutí spolku, rozhodne poslední valné shromáždění, jak se s jménem spolkovým naložiti má. Jméni smí připadnouti pouze některému dobročinnému účeli katolickému.

§ 11. Podatelé těchto stanov zřizují co první členové tento spolek, volí výbor, který úřadovati bude jen do svolání prvního valného shromáždění.

(Zasláno.)

Důstojné duchovenstvo se důtklivě žádá, katolické vystěhovalce pobádati, aby se ve všem, co s cestou souvisí, písemně poradili s důvěrníky.

1. Důvěrník bezplatně udílí na požádání radu a ochranu ve všech záležitostech cesty, volby vhodného parolodního spojení; ubytování, on dohlíží při nakupování, měnění peněz, doprovází k bohoslužbám a odporučuje vystěhovalce zámořským důvěrníkům.

2. Vystěhovalec, chce-li se uvarovati škody, nechť se řídí přísně dle rady důvěrníkovy.

N a u č e n í v y s t ě h o v a l c ů m.

1. Při příjezdu do stanice přístavního města nosí vystěhovalec tento lístek tak, aby mohl býti viděn a nepoužij pod žádnou podmínkou lístků z jiné strany nabízených.

2. Není-li důvěrník na stanici přítomen, doptej se naň u policejního úředníka.

3. Žádný katolický vystěhovalec neopomeň před tak důležitou a nebezpečnou cestou v městě přístavním súčastniti se bohoslužeb a přijati sv. svátosti.

4. Stížnosti ohledně nehodného nakládání, stravování a mravních poklesků na parolodi nechť vystěhovalec, vykázav se tímto lístkem, sdělí kapitánu a jakmile přibude do přístavu, ať neopomene písemně o tom spraviti tamního důvěrníka jakož i důvěrníka konečné stanice.

(Důvěrník nosí co odznak zlatý kříž s kotvou.)

K o s t e l y a s l u ž b y B o ž í.

V Brémách: St. Johanniskirche, Ecke Balgebrückstrasse und der Langwieren. Každý den ráno v 6 hodin mše sv.; každý úterý a pátek od 1/2 7 ráno lze přijati sv. svátosti. Každý úterý a pátek o 1/2 3 hod. odpoledne růžencová pobožnost s kázáním a pak sv. zpověď.

V Hamburku: Kleine Michaeliskirche (blíže luther. velkého kostela téhož jména.) Mše sv. v neděli: o 1/2 7, 7, 1/2 8, 8 hodinách. Zpovídati se lze vždy; jest pouze zapotřebí přihlásiti se v sakristii, neb na faře, která jest hned vedle kostela čís. 29, aneb u důvěrníka. Tento kostel jest jediný katolický kostel v Hamburku.

V Antverpách: Jesuitenkirche, v obchodní škole u sv. Ignáce, Kurze Neustrasse 47 (Institut St. Ignace. 47 courte rue neuve. — Ignatius-Gesticht, korte Nieuwstraat 47.). Kostel jest otevřen od 1/2 7—9 ráno a od

5—7 večer. Denně mše sv. a sv. zpověď každé ráno a večer. Každý pátek večer v 5 hod. pobožnost růžencová s kázáním.

V Rotterdamu: Unsere liebe Frauenkirche, Weinhafen (blíže nábreží rýnských parolodí). Mše sv.: v neděli o $\frac{1}{2}$ 7, 8 a 10 hod., ve všední den v 7, 8 a 9 hodin.

Kostel sv. mučedníků z Gorkum. Mše sv.: v neděli o $\frac{1}{2}$ 8 a $\frac{1}{2}$ 11 hod., ve všední den v 7 hodin. Zpovídání se lze každodenně. (Blíží zpravy podá důvěrník.)

V Hâvru: Chapelle allemande, rue J. B. Eyries. Mše sv. denně v 6 a 8 hodin. Německý zpovědník zpovídá denně od 6—8 hod. ráno a od 4—7 hod. večer.

V Novém Yorku mají vystěhovalci příležitost v kapli Capelle des Leo-Einwandererhauses, 9 State Street, přijati sv. svátosti (také svátost stavu manželského, vykáží-li se potřebnými listinami.

Také v Amsterdamě, Londýně, Liverpoolu, Porte Allegre, Joinville, a Buenos-Ayres, a t. d. mají vystěhovalci příležitost přijati sv. svátosti. Blíží sdělí důvěrníci.

Veškeré služby důvěrníků konají se zdarma.

Při příjezdu do stanice nosiž modrý lístek tak, aby byl viděn.

Důvěrníky rakouského spolku sv. Rafaela jsou:

V Brémách: Pan farář Schlösser, Lindenstrasse 6;

V Hamburku: Pan Theodor Meynberg, Grosse Reichenstrasse 52, a pan farář Prachar, (rodem Čech) při malém kostele sv. Michaela 29;

V Antverpách: Pan J. W. Würden, 49 Avenue Charlotte;

V Rotterdamu: Pan Jakub Zöller, van der Tackstraat 17;

V Amsterdamě: Pan Eduard Huf, Nieuwendyk 215;

V Hâvru: Pan pater Lambert Rethmann, 3 rue Doubet;

V Londýně: Pan farář Dr. Verres, 47 Union Street, Whitechapel;

V Liverpoolu: Pan Frant. Egon Clotten, 24 Norton Street;

V Novém Yorku: Rev. J. Reuland, katolický kněz 6 State Street, naproti Castle Garden;

V Porto Allegre: Prov. Rio Grande do Sul, v Brasílii: pan Clemens Wallau;

V Joinville: Prov. sv. Kateřiny, v Brasílii: pan farář C. Boegershausen;

V Buenos-Ayres: Pan Adolfo Hopmann, Defensa čis. 140.

Výstraha křesťanským matkám, aby nedávaly dcery své do služby k lidem, kteří nejsou naší víry.

Vraždy dítek rukou vlastních matek jsou dnes takorůžka na denním pořádku. Sotva že jednu dítkovražednici porota odsoudí, již vězenský sluha předvádí před soud vražednici druhou. Sotva že k smrti odsouzenou Šindelářovou odvedli, již stála před soudem vražednice jiná: Josefa Matějková. Lidé nejnesvědomitější zneužívají nezkušenosti, lehkověrnosti a často též lehkomyšlnosti chudých děvčat a zneužívají mrzkým způsobem poměru služebného k záhubě nejen jejich, ale i nevinných plodů hříchů, zabíjejíce nejen tělo, ale i duši. Jaký to hrozný hřích, jenž volá k Bohu o pomstu!

Víme sice, že čtenářům našim o mnoho dříve případ ten z novin je znám, dovolili jsme si přece v listě našem jej uvésti na výstrahu křesťanským matkám, aby dcery své nedávaly do služby k lidem, kteří ze svádění

křesťanských služek dělají jakési řemeslo, k lidem pravíme, kteří tělo služby považují za hříčku svých podlých vášní, již lze kdykoliv zahoditi. Za starých dob nebyla by křesťanská matka za celý svět dala dceru do služby tam, kde ku př. Josefa Matějкова sloužila. Nuže poslyš, čtenáři, zvláštní ten případ, jež vyjímáme z N. L.

Matka-vražednice a její spoluvinník. (Zločin zavraždění dítěte. Před soudem porotním.) Třináctým číslem na repertoáru čtvrté porotní periody jest závěrečné líčení s Josefou Matějkovou, 22letou svobodnou služkou ze Rpet, kteráž pohnána před soud, jsouc obžalována ze zločinu zavraždění nemanželského děcka.

Jako spoluvinník při tomto zločinu žalován jest Josef Krása 39letý isr. obchodník ve Rpetech, proti veřejnému pokoji a řádu jednou trestaný, kterýž — dle tvrzení Josefy Matějkové — byl otcem jejího dítěte a kterýž, jak vražednice dále tvrdí, k nelidskému činu ji navedl. Krom toho, že obviněn je ze spoluviny na skutku Josefy Matějkové, žalován je dále pro zločin svedení k nemravnosti, jak naznačeno v § 132.

Líčení s oběma koná se po návrhu veřejného žalobníka s vyloučením veřejnosti, i můžeme dle důvodů obžaloby uvésti asi toto:

Jedenáctiletý syn rolníka Petra Kušky ze Zdicích František, hnal v pondělí svatodušní dne 26. května husy na pastvu. Bylo kolem sedmé hodiny večerní. Malý Francek bral se podle zahrady svého strýce, rolníka Františka Kušky. Když se přiblížil ke zdi, tuto zahradu obklopující, slyšel, že za zdí v zahradě někdo kopá.

Chlapci byla nápadna neobvyklá tato práce v neobvyklý den. i vylezl — zvědavostí puzen — na zeď, a tu spatřiv služku strýcovu Josefu Matějkovu, ana do vyhozené jamky něco ukládá a zahrabává. Chlapec zašramotil, Matějková vzhledla s spatřivši jej, odskočila od tajemné své práce a jala se okopávat brambory na blízku.

Druhého dne setkal se František ve škole s bratrancem svým, druhým Františkem Kuškou, u jehož otce Matějкова sloužila, a vyprávěl mu, čeho byl včera večer svědkem. Oba chlapci rovnou cestou zamířili do zahrady, do níž František domácích přinesl motyčku a počal kopat na místě, jež bratranec označil. Místo bylo čerstvě rozkopáno a drnem nedostatečně zakryto.

Když František Kuška několikráte do země kopl, objevili se náhle konečky prstů malého děcka. Toho ulekl se František a odevzdal motyčku svému bratranci, aby kopal dále. Ten se chopil práce a brzy odkryl celou dětskou ruku. Nyní nechali oba chlapci kopání a spěchali k hospodáři Františku Kuškovu, aby mu oznámili, co našli.

Hospodář pospíšil k četnickému strážmistru Janu Janečkovi a přivedl jej do stavení. Strážmistr zavolal služku Matějkovu a otázal se, co na zahradě zahrabala. Josefa doznala bez průtahy, že to její novorozené dítě.

Posláno pro lékaře a v jeho přítomnosti dítě vyhrabáno. Leželo na znak skrčené a kolem úst jevily se krvavé pruhy. Lékař ptal se matky, zda dítě neudusila. tato však neodpověděla a vůbec nechtěla o celé události dáti vysvětlení. Matějková odvedena tedy k soudu a děcko pytváno, při čemž vyšlo na jevo, že dítě narodilo se živé a zdravé, že však zemřelo smrtí násilnou, totiž udušením.

Poněvadž v ústech dítěte a v ústrojích dychacích nenalezena žádná hlína, dalo se souditi, že bylo zahrabáno již jako mrtvola.

Obviněná vyslýchána dne 26. a 28. května u okresního soudu v Hořovicích a udála, že po dva roky a sice až do polovice listopadu 1889 sloužila u obchodníka Josefa Kráasy ve Rpetech. Krása delší čas prý ji znepokojoval a konečně prý ji svedl. Vidouc, že je matkou, odešla od něho v listopadu a v únoru nastoupila novou službu u Fr. Kušky ve Zdicích. Dne 26. května byla prý časně z rána překvapena bolestmi a porodila prý mrtvé dítě, které přes den ukryla a večer na zahradě zahrabala.

Když však byla dne 7. června dodána soudu zemskému, odvolala dřívější svoji výpověď a učinila udání jiné. Prohlásila, že dítě své zavraždila a že již dlouho před jeho narozením úmyslem tím se zanášela. Učinila to prý však na přímou radu a vyzvání svého svůdce — Josefa Krásy.

Když prý mu svého času oznámila, že je s ním matkou, zasmál prý se jí a řekl, že to na někoho svedou. Později však jí řekl, aby stav svůj utajila, a až to přijde, aby se toho nějak chytře zbavila.

Jen to tak udělej — řekl prý jí — to budeš mítí nejlépe. A nikomu neříkej, že já ti to poradil . . .“

Po tomto udání Matějkové — kteréž provázela vylíčením ještě mnoha okolností, pro něž právě líčení je tajné — zatčen byl také Krása a vzat do vazby vyšetřovací. Krása vinu svoji naprosto popírá — popírá také, že by byl otcem dítěte, sváděje to na jistého dělníka.

Proti Krásovi svědčí však tři dívky, které u něho sloužily a jím svedeny byly, tři jiné pak službu u Krásy raději opustily, aby ušly jeho znepokojování. Svedlť Krása také Marii Ž., která se později stala matkou v Pražském porodinci. S touto se Krása „vyrovnal,“ vyplativ jí celých — patnáct zlatých. — Poněvadž pak Krása svedl svoji služku, žalován jest ze zločinu dle § 132.

Porotcové po delší úradě přisvědčili k otázce o vině Matějkové desíti hlasy a sprostivše Krásu šesti hlasy spoluviny na vraždě, uznali jej jednoduše vinným zločinem svůdnictví.

Na základě toho odsoudil pak tribunál krkavčí matku na tři leta do žaláře a starému Don Juanu vyměřil trest těžkého žaláře v době jednoho roku, který byl mnoho posty zostřen a dosazen.

Z a ě p ř i š l o h o u s e ?

Že naše venkovanky velmi často pohádají se o vejce, že sedlák jako nájemce honitby jí nejdražší zajíce, je známo. Flinta, honící pes a karban po honech přivádějí rolníka nejzámožnějšího často na buben. Lid náš venkovský stěžuje si na přílišné daně, velikou hospodářskou režii, renasytnou čeládku a pod. Že zbytečná paráda na venkově ročně pohlcuje mnoho peněz, je sice též známo, ale s důstatek se neuznává. Že však náš venkovský lid prazbytečně strká advokátům do kapes krvavě vydělaný groš, uznává se co nejméně. Kterak náš lid špikuje kapsy advokátů, toho výmluvný doklad přinesly nám nedávno naše listy, jenž právě projednal se až u odvolacího soudu v Praze. O tom vyjímáme z listů denních následující:

Ve dvou domcích na Zbraslavi, těsně vedle sebe, bydlí sousedky Barbora Engererová a Antonie Vejrová, 31letá manželka dělníka. Obě sousedky měly po stádečku housat a tato okolnost svedla jednoho dne paničky u okresního soudu zbraslavského. Běželo o jedno malé, nerozumné house, kteréž — jak v žalobě tvrzeno — bylo majetkem Barbory Engererové.

Paní Barbora Engererová vyhnala dne 26. května svoje housata k vodě právě před zahradu u domku Antonie Vejrové, aby se vyprocházely, vyplavily a pak zcela rádně po páru navrátily. Je-li house dobře vychované, zachová se tak.

Po nějaké chvíli šla se Engererová podívat, zdali se jí housata nerozběhla a ulekla se náramně, vidouc, že stádečko je neúplné, že jedno house schází. O něco dále, před plotem zahrady leželo sice jedno house, to však bylo větší než ostatní nadějná opeřeňátka, krom toho mrtvé a již ztuhlé.

Paní Engererová pojala ihned podezření, že tu byla provedena nějaká eskamotáž a napadlo jí, že by scházející house mohlo býti pod střechou

— sousedky Vejrové. Vešla tedy do stavení Vejrové a ejhle, tu si vyšlapovalo osm housat, z nichž jedno pokulhávalo a chvílemi nožičku zvedalo. Engererová pohlédla blíže a poznala v kulhajícím houseti svoje. Kulhání vysvětlilo se brzy. Osmé toto house mělo na levé noze výstrižek, jak všechna ostatní housátka Vejrové, ale kdežto při těchto bylo znamení již staré a zarostlé, byl výstrižek na noze osmého housete zcela čerstvý a krvácel ještě. Paní Engererová uhodla, co se stalo: sousedce Vejrové poslo patrně jedno house, a Vejrová, aby si počet doplnila, chytla jedno z Engererových a hodila svoje mrtvé do houfu. Myslíla asi, že to nikdo nepozná.

To byl ovšem omyl. Engererová znala svoje ptáčata a nedala se tak lehce oklamati.

Když se nedala věc vyřídit po dobrém — poněvadž Vejrová tvrdila, že i house s čerstvým výstrižkem jest její — oznámila Engererová případ četnictvu a četnický závodčí Karel Zábuš odebrav se ku prohlídce do domku Vejrové shledal vše tak, jak vyličila Engererová. Na mrtvém houseti bylo zjevno, že poslo již o hodnou chvíli dříve, snad předešlého dne, a house s čerstvým výstrižkem bylo právě takové, jako ostatní z husí rodiny, která náležela paní Engererové.

Proměna ubohých ptáků oznámena byla okresnímu soudu na Zbraslavi, a dne 16. června konáno bylo u téhož soudu hlavní přelíčení s Marií Vejrovou, kteráž obviněna z přestupku krádeže.

Bylo zjištěno i vlastním doznáním obviněné, že byla onoho dne ráno doma, a že šla asi o půl osmé zahradou pro vodu k řece, při čemž mohla tedy viděti housata sousedky své a pak zcela nepozorovaně výměnu provést. Po výslechu svědků průvodních i vývodních uznána byla Vejrová vinnou a odsouzena vzhledem ke čtyřem nezaopatřeným dítkám do vězení na tři dny, jakož i k náhradě nákladů řízení trestního. Výrok o náhradě škody odpadl, poněvadž odcizené house bylo právě majitelce navráceno.

Odsouzená se odvolala z tohoto rozsudku k zemskému trestnímu soudu a k odvolacímu líčení dostavil se jako její obhajce dr. Alois Koldinský, kterýž dovozoval, že tu nemůže býti řeči o krádeži, nanejvýš snad o omylu. Jinak ale mohlo se house Engererové připojiti k oněm Vejrové samo, beze vši lsti s jiné strany. Soud odvolací, jemuž předsedal rada pan Wildner, přidal se k těmto vývodům, a hledě k tomu, že beztoho nijaká škoda nepovstala, zrušil rozsudek prvního soudu a sprostil Vejrovou obžaloby.

O deportaci a příčinách zločinů.

(Pokračování.)

Když pak v letech 1856 došlo k důležitému rokování v obou sněmovnách a jedni uznávali trest deportační nyní za lépe účinkující, odstrašující a k polepšení vedoucí, druhí pak, že mimo jiného je zapotřebí souhlas svobodných kolonistů a že by dobré a užitečné bylo použití sil trestnických v krajinách takových, kde nedostatek je dělníků: rozhodla se vláda dne 26. června 1857 soudně uznáný trest deportace zrušiti a vyslovila jen možnost, že by správním cestou osoby soudem k donucovací práci odsouzené do zámořských osad odvezeny býti mohly. Než již po 3 letech 1860 padl i tento zbytek deportace a vláda si podržela jen právo, by odsouzení po přestálém trestu pro velmi dobré chování s jejich svolením na státní útraty do kolonií poslati mohla.

Ve Francii, praví Strosser ve svém pojednání dále, vzala deportace zcela jiný průběh a v nynější době u porovnání s dobou dřívější má deportace mnohem větší rozkvět. — V roce 1791 byla tam deportace zákonem zavedena a použito se jí proti zpětilým, sprostým zločincům a zatvrzelým že-

brákům; 1793 rozšířen byl zákon ten na všechny přečiny, na které, ač trestní zákon trestu přímo nestanoví, přece k nepokojům a výtržnostem by příčinu zadati mohly; zákon ten směřoval proti všem politicky podezřelým živlům. Deportace byla takto mocnou zbraní v rukou tehdejších uchvatitelů vlády. Jako politického trestního prostředku podržel ji Napoleon I. ve svém Code pénal. —

V roce 1797 použilo tehdejší direktorium poprvé deportace v míře velké a dalo odvésti kněze, generály, poslance a pisatele novin, vůbec všechny, kteří se jim zdáli býti nebezpečnými, počtem 500 do Cayenne. Po svém přistání nenašli ničeho z potřebných věcí k svému zaopatření; všicki nešťastníci stali se během nejkratší doby obětmi hladu a nezdravého podnebí. — V letech 1848 byl trest smrti pro politické zločiny zrušen, za to ale zákonem ze dne 6. srpna 1850 deportace na ostrovy australské byla stanovena. Tímto zákonem a vydanými k tomu dekrety, jakož i zákonem ze dne 30. května 1854 byla pravidla přesně stanovena, dle kterých deportace je možnou. Trest deportace nabude platnosti nejen soudním rozsudkem, nýbrž může určen býti cestou správní — administrativní — i na spáchané přečiny před uveřejněním tohoto zákona. Deportace může býti na čas žití a má za následek ztrátu všech práv. — Následkem červnové vzpoury byli mnozí z vlasti vyvezeni ne již do Cayenne, nýbrž do Lambossy v Alžírsku, podrobeni byli správě i osadnictví vojenskému, zbaveni všech práv a jen v řídkých případech jim dovoleno bylo, vzítí k sobě rodinu. Po 3letém dobrém chování obdržel každý kus pole k užívání a po 7 letech bylo jeho majetkem. chtěl-li v Alžírsku zůstatí jako svobodný kolonista. Donucovací prací bylo obuvnictví, krejčovství, truhlářství, zhotovování hospodářského náradí, polní práce a stavění silnic. Dekretem ze dne 8. prosince 1854 byla Cayenne zase kolonií pro deportovance, ač proti tomu protestoval celý vzdělaný svět. Dle jmenovaného dekretu hoden byl deportace, kdo buď z vyhnanství nedovoleným způsobem se navrátil, buď pravidla pro něho platící policejní dohlídky přestoupil, buď členem tajného spolku byl, buď byv pod policejní dohlídkou buď v Paříži neb na míli od vykázaného bydliště polapen byl. V Cayenně byli rovněž pod správou a soudnictvím vojenským dekretem ze dne 29. srpna 1855. Dne 27. března 1852 vydán byl dekret udělující všem galejním otrokům dovolení, by se dobrovolně hlásili do Cayenne, kdež jim výhody, rozličná ulehčení a větší volnost pojištěny byly; 3000 těchto ubohých hlásilo se do Cayenne a čeho dosáhli? v nejkratší době následkem špatného podnebí — smřf.

Dle zprávy podané admirálem Rizoux de Genouilly v r. 1867 bylo do Cayenne odveženo od 31. března 1852 až do 31. srpna 1866 v 51 transportech 16805 mužů, 212 žen, mezi nimi 13400 galejních otroků. Schodek obnášel v této době 9531 osob, z toho 1470 se vrátilo do Francie, 6806 jich zemřelo, 809 uprchlo neb zmizelo, jen 166 jich tam dobrovolně zůstalo. — Do konce r. 1865 obnášely výdaje pro deportaci 45 millionů franků, v roce 1864 stál jednotlivý trestník 534 franků 20 cent. Většina míst koloniálních musela býti během let pro zhoubné podnebí opuštěna, ač se vláda starala o tělesné a duševní potřeby deportovaných. Přeložením trestnické kolonie na hranice holandské Guyany docílilo se lepších výsledků, tak bylo všech pracovních dnů 800643, z těch připadá jenom 506600 dnů na práci polní, deště se platilo 1 fr. 82 cent. — Místo dřívější mírné kázně, která příčinou byla hrubých výtržností ze strany odsouzených, zavládla nyní přísná kázeň spojená s tresty tělesnými, čímž pořádek a mravy se zlepšily. Většina žen vstoupila s vyhnanci v stav manželský, což přispělo k povznesení mravných poměrů.

V květnu 1864 založila Francie novou trestnickou kolonii v Nové Kaledonii, ve velkém Oceanu, kde mírné podnebí, dobrá půda učinila osud těchto nešťastníků snesitelnějším. — Dne 29. května 1876 odevzdal admiral Courichon zprávu franc. vládě o kolonii novokaledonské a dí mezi jiným: 1. ledna 1875 bylo tam 3575 deportovaných; v r. 1874 jich 118 zemřelo, 9 uprchlo, 41 obdrželo milost, následkem nového trestu jich 19 účelům kolonizačním

odjato bylo. Stav zdravotní byl velmi uspokojivý, počet nemocných 2, 1 procento, zemřelých 1, 5%. Nově přibylí trestníci dostávají stravu jako námořník, když práci si byl zaopatřil, musí se starati sami o svou výživu. Kdo je náchylný k lenosti, je správa splnomocněna vzíti mu tuto stravu a dáti mu stravu dřívějších galejních otroků. Obyčejně se nechává každému deportovanému strava po celý rok, nežli si najde výnosný výdělek. — Ve správě se naříká na špatné chování, pijáctví a znemravnělost mnohých deportovaných, jen málokterí hleděli si pilností něco ušetřit, většina žije z ruky do úst, promarní jejich výnosný výdělek, lenoši dělají nejvíce křiku, jsou neposlušni a hledí představeným nepřijemnosti způsobiti. Mají pro sebe zvláštní místnosti, kde se scházejí všicki nespokojenci, s nimi se tam scházejí i mnozí úředníci, zapomínajíce svých povinností. Následkem toho byl, že mnohým vynikajícím deportovaným se podařilo utéci. — Následkem spáchaných nových, těžkých zločinů bylo v r. 1874 90 deportovaných nově potrestáno, mezi nimi 4 vrazi, kteří k smrti odsouzeni byli; 164 bylo disciplinárních trestů na spáchané přestupky následkem opilství.

Vzdor těmto méně radostným zkušenostem šlo se ve Francii při užívání trestu deportačního o krok dále.

Silné vzmahání se zpětilých těžkých zločinů z 28% v roce 1850 na 50% v r. 1881 pobouřilo ve Francii veřejné mínění. Denní listy, soudní dvory, veřejné shromáždění žádaly ztřešení trestů na zpětilost a rozsáhlejší použití deportace na zločince tohoto druhu, ač Francie přísněji trestala než jiné státy. Každý zpětilý zločinec, potrestaný již pro nějaký zločin neb přečin, dopustil-li se opět tohoto neb jiného činu, byl až dvojnásobně trestán nad původní výměr, ba i trestem smrti.

Trest pro zločin zpětilý musel si zločinec odbyti mimo hranice Francie a Alžírsko; odsouzený, byl-li mu trest na méně než 8 roků vyměřen, byl povinen po přestálém trestu 8 roků v kolonii zůstat; doživotně pak musel v kolonii jako vypovězenec zůstat, byl-li více než 8letým žalářem potrestán. Jim bylo konati nejnamahavější veřejné práce a jen pro velmi dobré chování se jim dovolilo pracovati u osob soukromých.

Ač trest byl velmi přísný, přece řady nebezpečných a zvláště zpětilých individuí se nezmenšily, a opětně se ozývaly hlasy, by trest ztřešen byl. V letech 1885 byl s mnohými změnami a po dlouhých debatách vydán nový zákon. Z mnohých stran o potřebě a důležitosti deportace pro zpětilé se uvádělo:

Množením se zpětilosti je podán důkaz, že unějnější zákonité předpisy ku potlačení zla nepostačují, pak dokázána je nemožnost, aby se zpětili, propuštění zločinci ve vlasti usadili a poctivě se živili, proto je nutno, by tito nebezpeční živlové pro jejich vlastní dobro a pro dobro vlasti z Francie byli odstraněni. jim dána příležitost, aby v kolonii lepšího stavu se dopracovali. Řídili se slovem Napoleona I.: „Nejlepší trestní system je ten, který starý svět očisťuje a nový zalidňuje.“

Domácí trestnice a žaláře jsou nejhoršími školami pro zločiny, neb tam jsou nováčkové od starých, zkušených soudruhů ve všech oborech špatného umění vyučováni, s nimi svazky přátelské se uzavírají, které pak na svobodě vedou ke založení loupežných a zločinných spolků. Nejhůře na tom je dorůstající mládež, která obcováním se staršími zločinci bývá zkažena a svedena, takže ve statistice pak vyniká svými procenty. Tomu se odpomůže řádným vyklizením zpětilých zločinců z rodné země. Nelze toho docíliti ani spolky utvořenými ku podpoře propuštěných trestníků, an zůstane takový trestník vždy svému okolí podezřelým; kde by pak byl neznám, postačí toliko jedno slovo, poukázání na jeho dřívější život, aby byl z práce propuštěn a tím je zase uvržen na dřívější dráhu zločinnou. — Soudní úředníci mohou dosvědčiti, že mnozí lepší trestníci volili raději deportaci než uvěznění. — Malé nepatrné tresty v káznici a trestníci zkazily spíše než odstrašily a napravily trestníky; tuláci a žebráci našli na zimu velmi milé zaopatření. Ze zkušenosti je známo, že deportace je nejen potřebná, nýbrž i užitečná, odstraňuje

a varuje, mimo to není ani mírnou ni nehumánní. Finanční oběti nejsou tak velké, v koloniích žilo mnoho deportovaných ne na útraty státu, nýbrž živili se poctivou prací.

Zákon nehumánním není, poskytuje trestníku novou vlast v kolonii, což lepším jest, než aby doživotně v trestnici pochován byl.

Těmto důvodům odpírají protivníci zákona, jichž důvody stručně dle Strossera podáváme:

Deportace není nejlepším trestem poskytujícím ochranu proti zpětlosti a zločinům! Bída, nouze a chudoba jsou hlavními prameny zločinů; toliko mládež tvoří 45% zpětilych, proto je zapotřebí, by se především o spustlou mládež postarali, tím se pak zabrání zločinům. Od roku 1790 se ve Francii v tomto ohledu buď ničeho neb velmi málo konalo; 4—5 spojků soukromých něčeho podnikly, vláda ale neučinila ničeho.

Je ovšem veliký počet zatvrzelých zločinců, než se ale zavezou do cizích krajín, mají se vypátrati příčiny, proč se zpětlosti dopustili. — Není to zpětlosti, jestliže jednou potrestaný nového zločinu se dopustí, nýbrž dopustí-li se jednoho a téhož zločinu. — K nápravě vinníků se ničeho nečiní; žaláře jsou školou ohavnosti a nemravnosti; zpětily jsou ovšem trestáni, ačkoliv vláda se zástupci národa vydržováním špatných žalářů je v první řadě vinna jejich zpětlosti. —

Jsou na omylu, pakli se domnívají, že transportací počet zločinců se zmenší; právě naopak v kolonii se stanou horšími; má-li se státi náprava, musí se státi ve Francii, kde toliko je možnou. — Svobodný živel se hodí ke koloniaci, zavezením zločinců se obnoví dřívější hrůzy australské; jak zkušenost nás učí, pozdvihnou se svobodní kolonisté, by vyhnali odsouzence. — Nesprávným je chtít dokazovat, že transportace má všechny hodnoty dobrého trestu; naopak soudce by nemusel deportací trestat, vyměří trest menší; ministr pak bezčetnými prosbami a žádostmi je zasypán, aby je předložil presidentovi, by milosti dosáhl. — Na štokholmském sjezdě, ač ostatní státy se deportace vzdaly, toliko francouzští zástupcové systém deportační podporovali. — Vláda francouzská nemá dosti síly, by některé opravy v trestnictví provedla; v koloniích není pro deportované přiměřeného zaměstnání, deportovaní provozují tam loupeže, potulování dále a tím trpí domácí svobodní kolonisté. Je nelogickým neříkati, že zpětily zločinci jsou hrozcím nebezpečím pro 38 milionové obyvatelstvo Francie, na druhé pak straně pošvali tisíce nenapravitelných zločinců jako smečku na ubohé svobodné osadníky. — Uskutečnění těchto návrhů stálo by mnoho millionů franků, výsledek pak sotva bude příznivým.

Vzdor těmto námitkám byl zákon v senátě 189 hlasy proti 18 přijat; v komoře poslanců 380 proti 52.

Dále nám podává Strosser k všeobecnému objasnění této otázky stručný obsah rokování, úsudků o otázce deportační na mezinárodním sjezdě záležitosti trestnické ve Štokholmě v r. 1878 v měsíci srpnu.

Ve Štokholmě sjeli se zástupcové z 21 států Evropy a Ameriky; mezi nimi byli muži vynikající vědou, zkušeností a znalostí poměrů. Théma, o kterém se jednalo, znělo: „Unter welchen Bedingungen kann die Strafe der Deportation der Handhabung der Strafjustiz nützliche Dienste leisten?“

Professor von Holtzendorf, známý svým dílem: „Die Deportation als Strafmittel,“ praví na konci svého díla takto: Trest deportace neodporuje účelu trestu. Než četné obtíže stavějící se na odpor provádění a nebezpečí s nimi spojená, dovolují ji jen výmínečně. Zkušenosti nabyté a minulost anglické deportace nepřislubují jí žádné šťastné budoucnosti. — K této závěrce dospěl v. Holtzendorf následující úvahou: By deportace se mohlo užítí, je zapotřebí, vzdálených kolonií, poskytujících možnost k polepšení vězňů, zdravého podnebí, dobrého spojení s vlastí a pro případ války dostačitelne moci námořní. Deportace může se prováděti jen na začátek kolonisace, tedy

na čas obmezený; neb nejlépe zařízené kolonie trestnické jsou prvními z těch krajín, které se dalšímu dovozu zločinců protíví. Časté útěky z trestnických kolonií účel zákona a vážnost trestající vrchnosti zlehčují. (Pokr.)

D r o b n o s t i .

Sebevraždy ve Francii během r. 1887. V 16 letech, od r. 1872—1887 vzrostl počet sebevražd z 55 na 100; co do poměru ku počtu obyvatelstva připadalo dříve 15, nyní 21 případů na 100.000. Z 5275 případů z roku 1872 stouplo číslo sebevražd roku 1885 na 8187 případů, roku 1887 na 8202 případy. Tak tedy mimo rok 1875, v němž malá redukce byla pozorována, stoupá počet sebevražd co rok nepatrně sice, ale konstantně. Ženy neuchylují se tak často k sebevraždě, jako muži: 1708 (22%) místo 6434 (78%). Časté vyskytování se sebevraždy souvisí s věkem. Čím starší člověk, tím spíše sebevraždou život skončí. Pouze roku 1887 nebylo tomu tak. Až ku čtyřiceti letem jest náklonnost ku samovraždě u ženy stejná. Po tomto stáří stoupá stejnoměrně s věkem jako u muže. Roku 1888 bylo mezi samovrahy 2385 (38%) svobodných mužů; ženatých 2910 (47%); vdovců 928 (15%); svobodných žen 513 (30%); provdaných 796 (45%); vdov 427 (25%). Sebevraždy dle zaměstnání osob, které tímto způsobem ze života sešly, lze sestaviti takto: Stav rolnický: muži 2020 (34%), ženy 594 (40%). Řemeslnictvo: muži 1772 (30%), ženy 504 (35%). Obchodnictvo: muži 881 (15%), ženy 86 (6%). Soukromníci: muži 591 (10%), ženy 140 (10%). Služebnictvo: muži 279 (5%), ženy 134 (9%) atd. Co se obydlí sebevrahů, kteří byli poznáni, dotýče, vychází na jevo, že na venkov připadá 4279 (52%) a na města 3807 (48%). Na sebevraždy mužů přichází v obou těchto výpočtech as po polovici (3148 proti 3182) sebevraždy žen jsou muohem řídkší ve městech: 625 (36%), kdežto na venkově 1131 (64%). Vzhledem ku počtu obyvatelstva počítá se 17 sebevražd na 100.000 obyvatel venkova a 28 na 100.000 obyvatel města. Jako vždycky, byly sebevraždy i tentokráte četnější v letě (31%) a na jaře (28%), kdežto na podzim připadá (22%) a na zimu (19%). Vezmeme-li v úvahu příčiny (ovšem jen subsummované) tohoto činu, lze uvésti celkem 8 skupin hlavních: Pomatenost: muži 1401 (24%), ženy 622 (38%). Fysická utrpení: muži 1138 (19%), ženy 269 (16%). Bída a neštěstí: muži 933 (16%), ženy 126 (8%). Rodinné poměry: muži 813 (14%), ženy 303 (19%). Nepříčetndst a opilství: muži 836 (14%), ženy 96 (6%). Snaha vyhnouti se trestu: muži 234 (4%), ženy 30 (2%). Různé útrapy: muži 329 (6%), ženy 56 (3%). Nešťastná láska, žárlivost a nevěra: muži 173 (2%), ženy 132 (8%). Motiv sebevraždy absolutně zjistiti se nedal u 577 mužův a 132 žen. Z těchto cifer jsou dvě nápadná fakta: předně choromyslnost vede ku sebevraždě častěji ženu nežli muže, zjev to, který je společný všem zemím; za druhé, že počet sebevražd zaviněných nemocemi mozkovými a alkoholismem zahrnuje 2 pětiny celku.

Obsah „Obrany víry“:

Vhodné odpovědi na námitky proti katolické víře nejčastěji pronášené. (Upravil M. V. Zahradnický). — Řehoř Veliký. (K oslavě 1300leté památky nastoupení jeho.) — Stanovy rakouského spolku sv. Rafaela k ochraně katolických vystěhovalců. — Výstraha křesťanským matkám, aby nedávaly dcery své do služby k lidem, kteří nejsou naší vlry. — Zač přišlo house? — O deportaci a příčinách zločinů. —

Drobnosti.

Předplatné budiž zasýláno přímo do administrace: Ostrovní ulice č. 1508—II.

Majitel vydavatel a nakladatel VÁCLAV KOTRBA, odpovědný redaktor PETR KOPAL.

Tiskem knihtiskárny Cyrillo-Methodějské (V. Kotrba.) v Praze.

OBRANA VÍRY.

Časopis věnovaný zájmům katolicko-politickým.

S přílohou: „Kalendář pro mrtvé a živé duše“ vždy 20. dne každého měsíce.

Vychází 5. a 20. každého měsíce. — Předplatné pro Prahu: celoročně 1 zl. 75 kr., čtvrtletně 45 kr. Poštou pro Prahu i venkov celoročně 2 zl., čtvrtletně 50 kr., jednotlivá čísla po 8 kr. — Kdo předplatí na 5 výtisků, obdrží šestý nádavkem 5 výtisků prodává se v administraci za 30 kr., 20 za 1 zl. S přílohou „Kalendáře“ připlácí se ročně 1 zl. — Administrace v Cyr.-Met. knihtiskárně v Ostrovní ulici, kamž předplatné budiž zasíláno. — Redakce na Vyšehradě č. 69.

Vhodné odpovědi na námitky proti katolické víře nejčastěji pronášené.

Upravil M. V. Zahradnický.

XIII. O víře.

1. Nemohu věřiti.

2. Přirozené pravdy mně postačí; rozum můj nic jiného nepřipouští.

„Možná, že nějakého náboženství potřebujeme, s Pánem Bohem; ale ať je to jen takové náboženství, jak jemu příroda učí. Lidé, pozorujce nebe i zemi, louky, květiny, moře, připadají na rozličné myšlenky; duch jejich unášen bývá obdivem, píseň lásky řine ze srdcí jejich, hymna díky vystupuje jako kadidlo k nebesům. To jest náboženství. Co nám přicházíte vždy s vaší vírou, která jest úskalím, smrtí a záhubou toho velebeného rozumu, ježž nám dal Pán? Já nemohu věřiti na žádnou vaši nadpřirozenost, nemohu ji uznati, rozum mně to zapovídá.“ Tak mluví jistí lidé s myslí otrávenou, oloupenou o víru a náboženství. Uhlídáme však hnedle, jak dalece to slouží ke cti tomu jejich vychvalovanému rozumu.

1. Především tvrdí, že nemohou věřiti. Jestli pak ale tito lidé kdy jasně tomu porozuměli, co jest to víra? Postůj, milý čtenáři, neboť o této jest nám především promluvíti. Víra není ničím jiným nežli nepřetržitou řadou a drahocennou sbírkou pravd, jež Bůh, nekonečná to pravda, lidem zjeviti chtěl. Víra jest soublasem rozumu našeho ku pravdám těm, a souhlas ten zakládá se hlavně na autoritě samého Boha, kterou nám o sobě zjevil. Věřiti není tedy nic jiného nežli souhlasiti s Bohem, který k nám mluví; anebo všecko za pravé míti, cokoliv nám zjevil. Táže se tedy, v čem vlastně vězí ta, potíž, z které vybfrednouti nemůžete? Co jest to, čímž rozum váš se tak uráží?

Učí vás snad rozum váš, že by Bůh nemohl k lidem mluvíti?

Bylo by to podivné, aby člověk, byv od Boha stvořen a rozumem a řečí nadán, nedovedl porozuměti hlasu a vůli svého tvůrce!?

Nemyslím, že by někoho taková hloupost napadnouti mohla; ale snad mluva taková nebyla by Boha důstojna? Kde jest však toho jen zdánlivého důvodu, jenž by nás usvědčil, že by bylo nedůstojno Boha, jenž člověka stvořil,

pečovati na dále o něho a opatřiti jej všemi vědomostmi, které jsou mu prospěšnými?

Tvrzení takové bylo by nesmyslné. Nemá snad Bůh práva, tak činiti? Odpřáti tomu bylo by šíletí — bylo by rouhati se. Nebo jako původ všech bytostí má Bůh i právo, každého člověka vůli své podrobiti a není na nebi i na zemi nikoho, kdo by se proti autoritě Jeho odvolati mohl.

Skutečně nemůže si rozum tvůj takového nesmyslu připustiti, a nelze pochopiti, proč bysi souhlasně s rozumem svým věřiti nemohl. Nezbyvá tedy nic jiného, nežli míti za to, že buď nemáš jistoty, že by Bůh byl mluvil, aneb jsi-li o tom ujištěn, že mluvil, že nedůvěřuješ v pravdivost jeho. Tento druhý náhled byl by nejen bezbožným, nýbrž i velice zpozdilým, proto že ho žádný kacíř ani nevěrec nezastává, a proto ho není třeba zde vyvracet, poněvadž vzbudilo by to u čtenáře t. l. nevoli; my obmezíme se na výklad prvního náhledu, totiž zdali to přece docela jisté, že Bůh skutečně mluvil.

Že se otázka tuto často nadhazuje a dále přetřásá, pochází z toho, že nevíme, jak si máme představití věření vůbec? U vyznávání víry nutno předpokládati dvojný výkon: předně že vše věříme, za druhé že věřiti chceme. S prvním výkonem musí souhlasit náš rozum, který se podřizuje autoritě Boha, jenž mluví; v druhém výkonu jest to vůle, která takořka rozumu našemu poroučí, aby se podrobil. Oba tyto výkony zakládají se na vlastních důvodech. Výkon rozumu zakládá se na autoritě Boha, jenž mluví; výkon vůle spočívá na všech nezvratných a nepochybných důkazech, že Bůh skutečně mluvil.

Tak věří při nějakém dvoře všemu, co státní vyslanec mluví, proto že jest vyslancem; ale že skutečně vyslancem jest, věří se mu proto, že přinesl s sebou pověřující listiny. Nuže, skrývá nám víra naše své pověřující listiny (a to jest to jediné, čeho po rozumu žádati můžeme), t. j. ony důvody, že ten, jenž mluvil, Bohem jest? Zrovna naopak: víra ta podává nám ty nejkrásnější, nejjasnější a nejpádnější důkazy a tak početné, že přisvědčiti musíme, že nejenom postačí, ale že jest jich až přes příliš mnoho. „Svědectví Tvá věrohodná utvrzena jsou velice.“ Bylo by velice nesnadné a obšírné, důkazy ty všechny uváděti a vysvětlovati. Na to by nestačily celé objemné knihy; připomeňte si vůbec jen proroctví před čtyřiceti sty lety hlášané, které v souvislosti své celý život Spasitelův líčí a svědectvím jak Židů tak i pohanů věrohodně se dokazuje; připomeňte si, že život Ježíše Krista sám jest pln zázraků nejpodivnějších, které k tomu se nesly, aby dokázaly, že Ježíš Kristus jest Bohem a že tedy Bůh mluvil; připomeňte si, že rozšíření, udržení a utvrzení křesťanství takovými prostředky se dalo, kterými by se podle lidského soudu bylo vyhubilo a vykořenilo; připomeňte si, že pro víru tu mluví zřízené od Něho sídlo pravdy již po devatenácte věků vzdor všem bojům a bouřím, jsouc nepohnuté i neotřesené a utvrzené svědectvím celých legionů mučenků a výkvětem duchů nejjasnějších; byl-li tedy svět po tak nesčetných důkazech klamán, pak vyšel klam ten od trůnu Boha samého.

Z toho jest patrné, že víra naše nám i tuto jedinou pochybnost vysvětluje, kterou bychom po rozumu vyjasněnou míti chtěli. Vyžaduje tedy víra od nás něco nepravého, když dokázavši naprosto, že Bůh mluvil, žádá od nás, abychom se jí oddali v tom, co Bůh sám zjevil? Bylo by nejtěžší urážkou Boha, kdybychom se ochotně každému slovu Jeho nechtěli podrobiti. I ty, ubohý červíčku, horšíš se na to, nevěří-li někdo slovům tvým rozumným, a přece snad někdy někoho klameš buď ze zlomyslnosti, proto že hříchů schopen jsi, nebo snad sám nevědomostí svou se klameš, jsa sám omylným. Považ tedy, zdaž nemáš Bohu na slovo věřiti, který jest sám pravdou nejvyšší, a hledě k nám, sám nekonečnou pravdomluvností. Není patrné tedy proti našemu rozumu, zavazuje-li nás Bůh věřiti všemu, co nám zjevil. Fráze „nemohu věřit“ není tedy nic jiného, nežli pyšné „nechci se vznešenosti Božské pokořiti.“

(Pokr.)

O deportaci a příčinách zločinů.

(Dokončení.)

Z francouzských kolonií guinejských uprchlo během 3 let z 8000 deportovaných nic méně než 1394 trestníků. — Kdyby domácí věznice lépe byly zařízeny, by účelu vyhověly, nedostatky ve službě trestnické byly odstraněny, dohled nad živly zločinnými policií a spolky pro propuštěné trestníky byl sesílen, pak dosáhli bychom při menších výdajích větších úspěchů, nežli dosáhneme deportací. Více bychom dosáhli podporováním dobrovolně se stěhujících káranců, po přestálém ve vlasti trestu, jestli se toho bezúhonným životem hodnými stali, než abychom je nedovoleným způsobem do cizích krajin vpašovali, jak se to zde a onde od nerozumných obecných úradů děje. —

Švédský soudce Schöumeyer ve svém dobrozdání zavrhuje z principu deportaci, připouští ji jen vzhledem ke společnosti lidské pro zcela nena-pravitelné darebáky.

Ruský professor Machelin pravil, že dobře zařízená trestnice lépe vyhovuje účelu, trestníka ze společnosti odstraniti, než deportace. Žádný evropský národ nemá práva, by nejhorším výkalem osadníky svých kolonií otrávil. —

Chvalně známý generalní inspektor italských trestnic Beltrani Scalia rozhodně upíral deportaci ráz trestu, any jí scházejí hlavní vlastnosti, odstranění a spravedlnost. Deportací se trestá deportovaný v opačném poměru k jeho immoralitě; stává se téměř odměnou pro toho, kdo nemá lásky k vlasti, k rodině, a naopak je velkým trestem pro tyto city majícího, jež přispívají k polepšení a k napravení jeho. Celá řada vynikajících mužů se vyslovila proti deportaci, podobně se vyslovily mnohé appelační dvory ve Francii; ani v Anglii a Francii nezmenšil se počet zločinců. Francie platila na trestnické kolonie v Guyaně a v Nové Kaledonii, majících 29.000 odsouzených více než 100 mill. franků, kterýmž obnosem by se celá reforma trestnictví lépe byla obnovila.

Dle všech udání anglických i francouzských stojí každý deportovaný dvakrát více než jeden káranec doma. —

Novoseelandský vrchní soudce Arney líčil ostrými slovy prudký odboj domorodců proti dalšímu dovozu zločinců. Každý kapitán, který by vědomě převezl zločince, je pokutován 10.000 markami neb 12měsíčním žalářem, námořník při tom pomahající 200 markami neb půlletním žalářem. Kokowceffs, šef trestního oddělení v ministerské spravedlnosti, pravil, že i v Rusku byl čas, kdy zavládla myšlénka, deportací že zmenší se počet zločinců, než marnou se ukázala. V listopadu 1877 sestoupila se komise, která po dlouhých poradách se usnesla, by zákon deportační byl zrušen. Časopisy sibiřské přinášejí plné sloupce děsných zločinů; města, vesnice, kde deportovaní jsou ubytováni, jsou ve stavu obležení, by zločinům se zabránilo. —

Pro deportaci se vyslovili francouzský poslanec Michaux, ředitel kolonií v námořním ministerství, Desportes, a konečně advokát Monat. Prvý z nich připouští, že Cayenne pro nezdravé podnebí je špatnou kolonií, že lépe se daří v Nové Kaledonii. Tam trestnická práce je hledanou a ze 7000 deportovaných jen 3% stali se zpětilymi. Druhý z nich, Desportes, při větší chvále deportace musel připustit, že deportace u domácích trestníků nemá do sebe ničeho zlého; domnívají se, že tam povedou život volnější, a proto dopouštějí se nových zločinů, by jen byli deportováni. Proto má za to, by si větší část trestu odbyli v trestnici. — Monat tvrdí, že práci deportovaných se mnoho docílilo v Singapore a na Malakce, jenom že i to bylo drahé. —

Kongress Štokholmský na konci schůze se usnesl na následující resoluci: „Trest deportace má mnoho obtíží zbraňujících, aby ve všech zemích byla zavedena, a tak uskutečnila všechny podmínky dobré justice.“ —

Rýnsko-vestfalská společnost trestnická pojednávala dne 9. října 1879 o založení kolonií trestnických a usnesla se na tom: „Na základě dějinných událostí je deportace bezúčelnou, a velmi těžko k provedení, nutným ale požadavkem přítomnosti je, by provedena byla reforma v trestnictví.“ —

Tímto je pojednání o deportaci skončeno. Dále nám vykládá Strosser své stanovisko, jaké on zaujímá k deportaci.

Bohaté zkušenosti v tomto oboru v Anglii, ve Francii a v Rusku nabyté, ukazují nám bezklamnou jistotou, že deportace jako trestající prostředek pro zločince velmi rozličně působila.

Pro méně zkažené a spustlé živly, jako pro tuláky, žebráky, pitím a smilstvím otupělé, rodin svých nemilující, lásky k domovu nemající, pro takové trestníky není deportace žádným trestem; s radostí vymění tuto za přísný žalář ve vlasti; více jej láká volnější život v kolonii s vyhlídkou na snadný útěk, než by jej měl zastrašiti. Koho však láska a náklonnost pojí k ženě, k dítěti a rodičům, a počet těchto káránců není malý, ony pak, jež samovazbou, ba i krátkým pobytem v trestnici přišli k poznání, ty tresce deportace velmi přísně. — Na mravné polepšení v kolonii se může zřídka počítati, neb opětně se muselo ve francouzských, v anglických a ruských koloniích proti ďábelským, spustlým úkladům a pozdvižením trestníků, prachem, olovem a knutou zakročiti, ba i šibenic se použilo, by pořádek a bezpečnost statků i života zachovány byly. Častý útěk je ironickým posměchem na soudně vyrčený ortel. — Svobodní osadníci jsou v brzku odpůrci dovozu zločinců; stesky jejich jsou odůvodněny neb nesrovnává se s právem a vyšší mravností, by národ, chtěje se zbaviti nejhoršího vyvrhele vlastní své společnosti, jed a záhubu nejhoršího druhu do svých kolonií ukládal, neb tito zločinní zástupové jsou více méně následky shnilých a mravně nemocných poměrů společenských rodné vlasti. — Jelikož deportace pro široké kruhy zločinců méně odstrašující jest, proto nezmenšila ani počet zločinů, ani zločinců, ba ani počet zpětilych se nezmenšil. — Deportace je rozhodně trestem nejdražším; oběti k vůli ní přinešené by postačily, by trestnictví doma lépe a s větším zdarem se zařídilo.

Mělo-li by se zločinům snad deportací zabrániti, pak je k tomu zvolen ten nejšpatnější a zcela bezvýsledný prostředek. Tak Strosser; sám poukazuje k tomu, že zapotřebí je, by prameny se ucpaly, z nichž zločincové vyplývají; pakli se těmto nezabrání v rozměru nejširším, a pakli každá vláda železnou rukou nezakročí, by uznán a zachovávan byl zákon božský, mravný a společenský, tu nemožno na polepšení počítati, neb všechny ostatní prostředky jsou jen slabými stavidly, přes které se široký tok zločinců dale valí. — Nejvydatnějším pramenem mravní, duševní i tělesné bídy národa našeho a jeho zločinů, jeho zpětilych je kořaleční mor a spustlý život hospodský. Zmalátnění duše i těla, schudnutí, zdarebačení vnitř i zevnitř, rozervané poměry domácí a rodinné, týrání ženy i dětí, rozmnožení společných vydání až k nesnesitelnosti na chudinu, velký počet obyvatelů v bláznicích, v chudobnicích, v trestnicích, předčasná smrt otcův a matek, vraždy, otco-, bratrovraždy, krádeže, žhářství, smilství, od narození slabé pokolení, toť následky požívání lihových nápojů. — Blahobyť, rodinné štěstí, čistota mravů, že pochovány bývají v hospodách a v putykách o tom mohou vypravovati duchovní, učitelové; všichni pozorovatelé našeho národního života o tom mohou housti píseň bolestnou. — Zde je svatou úlohou státu a zástupců národa uložit na kořalku největší daň, počet hostinců, putyk a malých závodů s nápoji lihovými nejvíc obmeziti, nadbytek tanečních zábav, pořádaných hostinskými a spolky obmezit a seslabit, policejní hodinu rázně provádět a proti vši zdiročilosti zákonem zakročiti. —

Pakli se jen v tomto oboru stávající zlořády odstraní, jest dostatečně postaráno o změnění zločinů, nežli by všechny reformy trestnictví toho docílily.

Po kořalce a hospodě jest nutno hledati pramen zločinů ve smilství a znemravnělosti. Bezuzdná požívavost jejím pramenem — krádež, podvod,

zpronevěření, loupež, zabití a vražda jejími následky. Prostitované s jejich Pepšky a Ludviky jsou nejpodlejších a nejděsnějších činů schopny. Trpění smilstva, živnostensky provozovaného, od vrchnosti státní i se vši mravní bídou z tohoto pramene plynoucí, je zjevem nepochopitelným u lidu křesťanského. Další předběžná škola dnešního zločinství jest velmi rozšířená a živnostensky provozované tuláctví a s ním spojené žebráctví. To „dolce far niente“ pro mladistvé síly je velmi vábným. (Mnohý tulák a zároveň žebrák, jenž zdravím a silou kypěl, vypravoval mi, že si práci tolik nevydělá, jako syčením až 2 zl., 2 50 kr. denně, a při tom se dobře nají. — Pozo. překlad.)

V novější době mnoho dobrého stalo se zařízením stanic potravních, než přece není možno, by se zabránilo velkým zástupům tuláků a žebráků. — Mají-li budoucně rozličné do tohoto oboru spadající spolky zdárně působiti, jest zapotřebí, by podporovány byly trestními zákony. — Dalším pramenem jest sociální zákonodárství pro řemeslníky se svým principem, o svobodném obchodu, o svobodě řemesla, svobodné konvence; konečně boj kapitalu se soukromníkem způsobilo mnoho škody v řemesle; špatně vyučení učedníci bez bázně a kázně, četní tovaryši bez zaměstnání, mistři, jež samostatnými udržeti se nemohli, klesli k proletariátu dělnickému; boj mezi chlebodárcem a dělníkem, ohromné stávky, s nimi spojené násilnictví, jak proti chlebodárcům tak i úředníkům, dohlížitelům a dělníkům stávce se protivícím. Zakonité a přísnější provádění nedělního klidu pro všechny kruhy dělnické, obmezení práce v dny nedělní a sváteční, na absolutně nejpotřebnější práce v továrnách, mělo by dalekosáhlé účinky pro nábožensko-mravné vzdělání našich dělníků, by náboženský cit byl povzbuzen a lid ke svěcení dne nedělního a svátečního dle rozkazu božského byl veden. Nyní ovšem jest neděle a svátek dnem, ve který se nejvíce zločinů a přečinů páchá.

Je mnoho ještě jiných pramenů, z nichž zločin vyplývá, než dosti o tom. — Církev má velkého podíl na zmírnění zla a zabránění jemu, proto je svatou povinností státu, by církev při jejím působení všemožně podporoval, neb čím více ji podporuje, tím více má podíl na zdravém a zdárném vývoji života národního.

Národ zbožný, mravný nenaplnuje v takové míře trestnice, neupadá v chudobu, nenosí v sobě červa stálé nespokojenosti a podvrtných zásad a skutků. Proto povinností je státu, by nedovoloval listy podvracující náboženství, mrav, řád společenský. Stát pak trefí výčitka svedených špatným čtením, jsem tím, čím jste mne učinili! Proč trpí stát, by lid byl sváděn a pobuřován?

Není toliko povinností státu zabraňovati zločinům, nýbrž spáchané zločiny se vši rázností potrestati, by jiní se chránili zločinu dopustiti, zákonu pak by zjednána byla vážnost a poslušnost. Má se ovšem zachovávat při trestání humanita a mírnost, uvážiti se mají i při zločinném skutku okolnosti, příčiny předcházející a následné, trest pak vyměřený má býti citelným pro zločince, neb jinak pozbývá polepšení a jest pro zlosyna jen předmětem posměchu a opovržení. Důkazem toho je velký počet zpětilých trestníků, kteří jsou ovocem mírných zákonů a trestů. —

Naříká se, že se docílí málo neb žádných úspěchů; v tom je něco pravdy. Neb kde na každé silnici jest plno hostinců, kořalen a v nich spustlá společnost propuštěného trestníka vábí a láká, s pošklebkem jej na starou cestu přivéstí hledí; ve městech pak ať malých neb velkých je rozpustilá společnost za svého dobrého známého považuje, do svých tenat dostati chce a rozličná pokušení jak od zkažených členů rodiny na něho dorážejí, tak od dobrých členů zase jest odstrkován a pomíjen, žádná duše se ho neujímá, a o něho se nestará — lze se tu čemu diviti, že dobré semeno v trestnici zaseté dobré předsevzetí v nitru jeho učiněné poznenáhlu se udusuje a on padá na dráhu nových zločinů. — Za to pak není správa trestnice zodpovědna, nýbrž zvrhlá, nemilosrdná společnost lidská.

Co se týče mírných trestů v trestním zákoníku obsažených, není vězení, totiž jednoduché odejmutí svobody, v mnohých případech u mnohých osob žádným trestem; vězení kratší doby nemá absolutně do sebe ničeho odstrašujícího a hodí se jen k tomu, by zvykalo kárance na trestnici a jej vši obavy zbavilo.

Je-li dělán povyk, potulka, hazardní hra, opilství, bezpřístřeší, výhrůžky, násilí jen vězením jednoduchým potrestáno, nesmíme se divit, že se ničemná povaha zlosynova od dalších přestupků udržeti nedá a že mnohý dareba ve svém, 15, 16, 17, 18letém stáří již 30, 40, 50, ba i 70krát trestán byl; byl trest ten ovšem vždy jen na několik dnů neb více. Tuláku takovému je trestnice druhým domovem; ráno je propuštěn z jedné trestnice a večer již si hová v trestnici druhé. A jak působí takové tresty? Otupují cit, ničí každé dobré předsevzetí tím více a jistěji, poněvadž stráví čas ve společnosti jiných pobudů, zlodějů a darebáků, kteří mladé a ještě nevyvíčené rozličným kouskům učí. — Kdyby ale každá zpětilost nejméně dvojnásob trestána byla měli by zajisté státní návladní, soudcové, policejní orgány méně práce. — Tak končí ředitel Strosser své pojednání.

K tomu dokládáme, že jest svatou naší povinností a zástupců národa by usilovali o odstranění svůdných, zlých a pohoršlivých příležitostí a pokušení svádících lidí k zločinům.

Svedený není trestán sám, jím uvedena jest do neštěstí, zármutku, bolu a hanby jeho rodina, rodiče a přátelé. Zločinec jest marnotratný syn, trpící za své provinění a na nás jest, abychom otcem mu byli, kterýž by rány mu zasazené láskou a milosrdenstvím obvázal a hojil; tak ukážeme, že jsme pravými přátely našeho českého lidu.

Václav Jos. Čečetka, duchovní správce v trestnici ka rtouzské.

Ř e h o ř V e l i k ý .

K oslavě 1300leté památky nastoupení jeho.

Podle článku v „Stimmen aus Maria-Laach“ upravil Ant. Freer.

(Dokončení.)

Řehoř Veliký má veliké zásluhy také o uspořádání zevnějšího obřadnictví církve. Nejen věčné pravdy zárukou než i krásy nebeské odleskem měly býti služby Boží a proto přesně upravil liturgii církevní, a starobylý chorální zpěv, z ducha církve vypučelý zvelebil i po všem světě rozšířil tou měrou, že stal se výhradně zpěvem církevním, začež i gregoriánským chorem se nazývá. Aby přesný, jednotný zpěv po celé církvi zazníval a takto jednoty její obrazem byl, zařídil školy pěvecké v Římě, kam posílaly zejména kláštery všeho světa pěvce své na cvičenou, aby doma zase přesnému zpěvu Řehořovu mohly vyučovati. Antifonář Římský řetězem příkut k oltáři sv. Petra, aby nikdo neodvážil se něco v něm měniti. S bystrým rozumem pojilo se v Řehoři srdce hlubokého citu, z něhož vytryskly též překrásné perly poesie posvátné, hymny to, jež posud v hodinkách církevních po veskeré církvi se ozývají.¹⁾

Řehoř byl velikým učitelem, ale také velikým vladařem. Nikdo snad nebyl tak jako on, ten muž modlitby — tou prodchnut myšlénkou, kterou i vyslovil, že biskup jiné má ještě povinnosti mimo modlitbu a studie.

¹⁾ Obzor, XIII. 227.

Kdo čte listy jeho žasnouti, musí nad tím rozhledem a znalostí věcí, s jakou papež tento správu rozsáhlých statků církevních vede a spravuje. „Veliký papež“ — praví Gregorovius zajisté ne neprávem, „mohl se zvatí také výtečným hospodářem.“ — Správa 23 velkých patrimonií církevních nebyla však nejobtížnější částí úkolu jeho. — Dopisoval si nejen s císařem a císařovnou, nýbrž i s knížaty Španěl, Gallie, Britanie a náčelníky Langobardů, aby všude hájil a podporoval zájmy církevní. Římu a Itálii byl jediným útlukem pořádku a bezpečnosti. On to byl, který nepřítel odvrátil, který bezprávím byzantských úředníků čelil. On zaopatřoval Řím chlebem a dolehal důrazně na exarchu, aby opravou vodovodu do města voda se přiváděla. A když Řím zbaven vši téměř pomoci řecké, oblehán byl divokými Langobardy, Řehoř sám řídil obranu města a konečně osobně kráčel do ležení nepřátelského krále a dosáhl zjevem svým, čeho zbraněmi dosíci nemohl — pohnul krále Agilulfa k odchodu od Říma (593.) a vzdor všem nástrahám bídných sket císařských konečně po šesti letech uzavřen definitivní mír s Langobardy.

Proti křiklavým přehmatům císařských úředníků vystupoval vždy s důrazem na ochranu jednotlivců jakož i celých provincií, a to buď napomenutím, anebo zprávami císaři a císařovně a konečně, kdy jiného nebylo prostředku, tím, že veřejně na pranýř je postavil. K nově povýšenému císaři Phokovi volá sám: „ať přestanou právnícké úskoky při testamentech a vynucené tak zvané dobrovolné dary. Všem nechť vrátí se pokojné držení majetku, aby bez bázně z toho se těšili, čeho si poctivě vydělali; ať opět pod ochranou mírné vlády jednotlivcům svoboda se poskytne. Nebo to zajisté rozdíl mezi králi barbarů a imperatory římské obce, že králové barbarů jsou pány otroků, římská císařovna jsou vládci svobodných mužů.“

Snadno poznati lze, že Řehoř byl více než velký vládce; — byl přítel a dobrodinec lidstva — byl, abychom tak řekli, veliký a praktický sociální politik. Třeba jen na myslí míti hrozné ono pouštění třídy pracujících ve světě římském, ale také mocný vliv duchovní tohoto papeže na celý středověk, aby poněkud jen oceniti se mohlo, co Řehoř pro člověčenstvo, co pro české práce učinil. Otrokům, kteří četně na statcích římské církve buď co řemeslníci anebo rolníci pracovali a kterých v tehdejších poměrech nebylo lze postrádati — připravil příjemný a bezpečný život, takže otroci cizích majitelů houfně na patrimonía přecháti tvrdíce, že náležejí římské církvi a nikoliv pánům svým. Příklad Řehořův pro právo byl nucen proti takovým přeběhlíkům se ohraditi. Přál propouštění na svobodu, kdekoliv jen mohl, pokusu, aby ze svobodných otroci učinění, vši mocí se opřel; — vykupování zajatých ve válce bylo zvláštní péčí života jeho a vícekrát dal prodati i kostelní nádoby, aby zajaté křesťany vysvobodil.

Více než o otroky pečoval o poddané rolníky, hlavní to obyvatelé církevního území. Nestrpěl nespravedlivých dávek, přehnaných cen nájemných, obmezování dědičného práva, znesnadňování sňatků manželských; spravedlivě a mírně má se nad rolníky jeho vládnouti, mají podporování a povznesení býti. I o jednotlivosti se stará a jich obtíže zná a ujímá se jich jako otec. Až dosud v nouzi upadli, když dávky státní požadovány byly v čas, v který nemohli plodin prodati a tím do dluhů zabředli. Řehoř nařizuje, aby se jim peníze ze statků církevních bez úroků půjčovaly, které pak podle příjmů zapraviti mohou. I v jiných potřebách má se tak rolníkům vypomahati nebo „jmění církevní se tak neztratí a přece prospěch rolníků se tím podporuje.“

Jako přítel rolníků, ochrance utlačovaných, dobrodinec chudých nikdy nezapomněl, že přede vším jest papežem. Vědomí vznešenosti úřadu a výši postavení stále má na zřeteli. Patrně to vysvětluje z poměru jeho k biskupům a byzantským císařům. Biskupům ukládá svědomité plnění povinností a poslušnost a podřízené papežské stolici a bdí s otcovskou přísností nad konáním těchto povinností. Císaře byzantského pokud obor panovnické moci nepřekračuje si váží a v ničem této vážnosti nezanedbává. Jakmile ale císař

v nejmenším jen dotekl se věcí církevních, v Řehoři povstal mu karatel neuprosný, dokud nároků nespravedlivých se nevzdal. Řehoř věděl, co byzantism byl. Věděl, že byzantism byl pravou protivou zřízení Kristova, který nezařadil církve své na zpukřelém trůnu císařském, nýbrž na skále Petrově a nikoliv císařským úředníkům, nýbrž nástupcům apoštolův správu církve své svěřil. Celý jeho pontifikát byl nepřetržený boj proti byzantinskému duchu.

Dne 12 března 604. po dlouhém a těžkém utrpení zemřel „největší muž šestého století!“ Zda také byl největším z papežů — nesnadno usouditi. Byli předchůdci a nástupci jeho, kteří toto rozhodnutí nesnadným činí. Ale jako žádný jiný jest Řehoř reprezentantem velemoci papežství, an v něm nejvelkolepější stránky papežství s vznešenou osobní svatostí co nejdokonaleji spojeny jsou. A to jest, co jej zároveň v době bezpříkladných zmatků největším a nejpodivnějším zjevem v dějinách světových učinilo. Památku jeho ctí papežství, ctí církve, ctí lidstvo.

Jako v dobách Řehořových lodička Petrova pevnou rukou kormidelníka z bouřlivých vln uvedena na tichou hladinu a klidně plula dále — tak i dnes, kdy se všech stran nájezdy zasypávána a bezprávím nejhorším tísněna jest táž lodička Petrova, církve katolická, přece žádný katolík nemůže a nesmí malomyslněti, vždyť církve vedena jest velemoudrou rukou Lva XIII., vždyť blahé nás těší nepomíjitelné slovo božského zakladatele jejího „a brány pekelné jí nepřemohou!“

Upalování čarodějnic a jesuita Bedřich Spee.

Napsal Dr. Jos. Burian.

Každé století má své světlé i temné stránky. Za našeho času mnoho se mluví o „osvětě“ a „vzdělání.“ Pod názvem „moderní osvěty“ hází se frázemi na pravo i na levo a vydává se za pravdu dokázanou, co teprve dokázati se má.

Tato „moderní osvěta,“ která svůj kořen má v hrubém materialismu, není vlastně nic jiného, leda boj nevěry a smyslnosti nejen proti Bohu, ale i proti každé ušlechtilé ideji a ani samo staré pohanství římské nestálo proti církvi v odporu tak velice příkrém, jako „tato osvěta.“

Nevěrecká osvěta našeho století jest rovněž tak poblouzení ducha jako pověřivá víra ve středověku. Nebo člověk proti víře může hřešit způsobem dvojným: buď věří málo, anebo věří více než třeba. Náš věk věří málo, ve středověku zase někdy věřilo se více, než bylo třeba.

K nešťastnému poblouzení ducha ve středověku připočítati dlužno víru v „čáry a kouzla,“ která zakládá se na domněnce, že lidé, zvláště ženy, za pomoci ďábla mohou působiti věci nadpřirozené. Původ této viny zasahuje až do věků pohanských, plných pověr v kouzla a čáry.

Ve středověku ono přesvědčení, že člověk může vejíti ve spolek s ďablem, nabylo obecné platnosti. V tomto přesvědčení jest hledati vlastní původ a příčinu soudů čarodějských, které jako jedovatá záplava rozlily se na vše strany, vyžadující způsobem krutým obětí nových a nových. Lidé jímání a v pusté žaláře vrženi. Nadarmo Bohem vševědoucím se dokládali, že jsou nevinni. Víra jim dána nebyla. Mučidla všeliká se vymýšlela a tak se jich užívalo, že věru lépe bylo upáleno anebo státu býti, než mučením nový výslech podstoupiti.

Ujímal-li se kdo těchto ubohých obětí poblouzení lidského, v temnosti žalářů lkajících, byli to z pravidla katoličtí kněží. Již r. 1563. vydal Dr. Jan Veyer spis „de praestigiis daemonum,“ v kterém horlí proti krutým soudům čarodějským — ale varující hlas jeho byl „hlasem volajícího na poušti.“

V Čechách vydal r. 1588. Jan Štelcar Želetavský, utraquistický theolog „Knihu duchovní o velikých skutcích Boha všemohoucího,“ v níž se

obsahuje vysvětlení, mohou-li čarodějníci a čarodějnice sami od sebe povětrí, kroupy, bouře, hromobití vzbuditi a vyvésti.

(Cf. Hlavinka „bludy a lži v dějinách“ str. 231). O těchto věcech ale psal německý theolog Oldřich Molitor již před 100 lety.

Také katolický farář Cornelius Loos v Mohuči († 1593.) ve spise „de vera et falsa magia“ a farář Michael Stapivins ve Vestfalsku vystoupili proti ukrutnostem soudů čarodějských — ale marně. Duch času tenkrát byl rozhodně pro upalování čarodějnic a každý výstražný hlas srdce šlechtného zaniknul v bohapusté vřavě ztřeštěných odpůrcův.

Tak se i stalo muži nad jiné vzdělanému a knězi horlivému: Kněz ten byl jezuita Bedřich Spee. Přednášel dříve filosofii a mravovědu v Kolíně; odtud svým představeným byl povolán a poslán do Frank, aby k smrti odsouzené „čarodějnice a čarodějníky“ doprovázel na popraviště. Jak smutná to úloha! Od r. 1626—1628. připravoval ku smrti a ku hranici doprovázel 200 osob všelikého stavu, o kterých pevně byl přesvědčen, že jsou nevinny.

Srdce jeho bolestí krvácelo a vlas hořem před časem sešedivěl.

Jednoho dne ptal se ho přítel jeho, kanovník Jan Filip Schönborn: „Jak to přijde, že váš vlas nad očekávání tak záby zbělel?“

Smutně odpověděl Spee: „Řeknu to svému nejmilejšímu příznivci. To zaviniily ty četné čarodějnice, které jsem ku hranici doprovázel.“ — A nyní jal se vypravovati, jak nade vši pochybnost jest u vnitru svém přesvědčen, že z nešťastných obětí, které k hranici doprovázel, ani na jedné předstírané viny neshledal; že toto jeho pevné přesvědčení se zakládá na důkladném zkoumání odsouzených. Že slyšel jich pláč a srdcervoucí bédování a to že tak mocně jej dojímal, že před časem vlas mu zbělel.

Hluboce pohnut naslouchal Schoenborn řeči učeného kněze a stav se později arcibiskupem v Mohuči a kurfirstem, rozpomenul se na jeho slova a ve svém území soudy čarodějské zastavil.

Bedřich Spee vydal r. 1631 knihu pod názvem: „Cautio criminalis seu de processibus contra vagas liber ad magistratus Germaniae hoc tempore necessarius, auctore incerto theologo Romano. Rintholii 1631,“ ve které směle a přesvědčivě nespravedlnost soudů čarodějských odhalil. „Ale knize této,“ píše Hlavinka (bludy a lži v dějinách str. 232.) „nedostalo se takového povšimnutí a účinku, jakého by byla zaslouhovala. Bylyť to doby, kdy učené i neučené hlavy byly plny pověr ďábelských a mravy neustálým válčením spustly.“

Šlechtný jesuita mohl ještě o štěstí mluvit, že se mu nevedlo jako děkanu mohelnickému Lautknerovi anebo děkanu šumperskému, kteří sami se stali obětí plamenů na hranici. Bedřich Spee zemřel v nejkrásnějším mužném věku v Treviru r. 1635.

C h o p i n o v a s m ě t.

Alexander Jelowiecki, duchovní polské emigrace v Paříži, stejně obratný řečník jako spisovatel o polskou literaturu zasloužilý, jenž nedávno zemřel, podává v jednom z dopisů svých jakožto očitý svědek zprávu o posledních okamžicích velkého hudebníka Chopina, který od koryfeů hudebních zcela právem mezi klasiky počítán byl.

„Tisněn ještě hlubokým dojmem nad smrtí Chopinovou, píše tato slova: Zemřel 17. října 1849. o 2. hodině ranní.“

Již po několik let visel život Chopinův na nitce. Tělo jeho, vždy slabé a neduživé, sžíralo se ohněm jeho genia. Každý divil se, že v těle tak vyžilém ještě duše bydliti může, aniž by na ostrosti rozumu a na bohatství citu ztrácela. Obličej Chopinův byl jako z alabastru, chladný, bílý, průsvitný; jeho oči, obyčejně jako mlhou zastřené, zářily někdy neobyčejným jasem.

Neustále oddaný, milostný a prýstící vtípem a žertem, hlavoce citlivý, nezdál se přece náležeti více tomuto světu. Ale, bohužel, na nebe nepomýšlel on nikdy.

Měl málo dobrých přátel; mnoho zlých však mu nescházelo, zlých, totiž nevěrných. Jeho hudební triumfy udusily v srdci jeho vnuknutí Ducha svatého. Pobožnost, již zdědil po své polské matce, byla mu známa jen z dob dětství. Neznabožství jeho soudruhův a přítelkyň voiklo hlubokým kořenem do jeho vnětlivé mysli a jako těžký, chmurný mrak ležela pochybnost na jeho duši. Jen jeho ušlechtilé povaze a jemnému chování nutno připsati, že se nikdy zjevně posvátným předmětům neposmíval.

V tomto smutném postavení zastížen byl zarputilou prsní chorobou. Když jsem se vrátil z Říma do Paříže, doslechl jsem o beznadějném stavu Chopinově. Rychle spěl jsem k milému druhu z mládí, duše jeho byla mi tak drahou. Objali jsme se a obapolné slze naše utvrdily mne, že konec jeho se blíží. Bledl a ztrácel se každým dnem; a přece nenafíkal nad svým osudem, leč nade mnou, neboť já tou dobou oplakával smrt bratra svého Eduarda, kterého také Chopin velice miloval. Použil jsem této nálady naší a připomenul mu jeho matku; chtěl jsem tím vzbuditi důvěru v Boha, které ona ho naučila.

„Ach, rozumím ti,“ odvětil, „nemám zemřít bez přijetí svátosti umírajících, aby matku moji to nermoutilo? Však já nesmím jí přijmouti, poněvadž v její význam nevěřím. Užitečnost zpovědi připouštím, poněvadž značí důvěrnou intimnost k příteli; ale jakožto svátost jí pochopiti nemohu. Přeješ-li si, vyzpovídám se ti z přátelství, více ode mne nežádej!“ Slova tato velice mne zabořila a dal jsem se do pláče. Bylo mi kolem srdce tak úzko. Těšil jsem ho, jak jsem nejlépe uměl, poukazuje mu na Spasitele, Matku Boží a nejúchvatnější obrazy Božského smilování. Nic to nezpomohlo. Nabídl jsem mu, že mu objednáám zpovědníka, kterého si jen přátel bude. Ale on odpověděl: „Budu-li se zpovídati, pak to učiním jen tobě!“ Toho jsem se však bál již z toho, co jsem o něm dříve byl slyšel.

Sotva kdo představit si může, jak hrůzná byla pro mne celá dlouhá noc. Druhého dne světli jsme svátek sv. Eduarda, patrona mého zesnulého bratra. Dal jsem sloužiti mši a modlil se k Bohu: „Ó, Nejmilosrdnější! Je-li ti duše mého Eduarda drahou, daruj mi dnes duši Bedřichovu!“ (Křestní jméno Chopinovo).

Úzkost má zdvojila se, když jsem se k Chopinovi ubíral. Zastihl jsem ho u snídaně, k níž mne pozval. Já na to děl: „Nejdražší příteli, dnes jest svátek bratra Eduarda.“ Chopin zaplakal a já pokračoval: „V tento den památky mám k tobě prosbu!“ — „Cokoli si přátel budeš, vyplním ti,“ odvětil, a já, objev ho, zvolal jsem: „Daruj mi duši svou!“ — „Rozumím ti,“ odvětil Chopin, a usadiv se na lože, řekl: „Vezmi si ji!“

Nevýslovná radost pojala mne, ale také nevýslovná úzkost. Jak mohu tuto duši přijmouti, abych ji Bohu odevzdal? Padl jsem na kolena a zvolal v zanicení: „Vezmi si ji sám, ó Bože!“ Podal jsem Chopinovi obraz Ukřižovaného, drže sám mlčky kříž v ruce. Z našich očí vytryskly bohaté slze.

„Věříš?“ tázal jsem se ho.

„Věřím!“ odvětil.

„Věříš tak, jak tě tomu matka tvá učila?“

Zraky pevně na obraz Spasitelův upíraje, vyzpovídal se mi vroucně, oplakáváje své poklesky. Na to přijal svaté přijímání a svátost posledního pomazání, o něž mne byl sám poprosil. Na to obdaroval kostelníka mnohem více, než to v obyčeji bývá. Upozornil jsem ho na to, ale on řekl: „Nikoli, není to mnoho; neboť co jsem dnes přijal, jest neocenitelné — přesahuje každou cenu!“

Od chvíle, kdy přijal do sebe Boha, změnil se úplně, stal se, možno říci, světcem.

Následujícího dne dostavil se smrtelný zápas, jenž čtyři dny a čtyři noci trval. Trpělivost a oddanost neopustily ho ani na okamžik. Při největších bolestech myslil na Boha, velebil jeho lásku a vyslovoval neustále touhu, s ním již se spojit. Vypravoval o štěstí svým přátelům, kteří přišli, aby se s ním rozloučili. Již zdálo se, že se mu dech zastavuje, již zdálo se, že poslední chvíle nastala, neboť ani nepromluvil a smysly ho opustily. Přátelé, ve vedlejší pokoji očekávající, vrazili v úzkosti do ložnice Chopinovy, aby byli smrti jeho přítomni. Tu on oči otevřel a spatřiv je, řekl: „Co zde děláte? Proč se nemodlíte?“ A se mnou padli všichni na kolena a já předříkával litanie, které oni opakovali; předříkával jsem litanie ke všem svatým, a oni, ač protestanté, modlili se se mnou.

Po celou noc a celý den držel Chopin moje ruce pevně sepnuté. „V posledním okamžiku mne přece neopustíš?“ řekl on a přitiskl se ke mně, jako děcko k matce, když mu hrozí nebezpečí. Každou chvíli volal: „Ježíši! Maria!“ každou chvíli líbal kříž, vyznáváje víru, naději a lásku. K přítomným řekl: „Miluji Boha, miluji lidi! Jest dobře, že zemru! Moje dobrá, drahá sestro, neplač přece! Ani vy, přátelé, nelkejte! Jsem tak šťasten! Citím, že zemru! Modlete se za mne! V nebi se s vámi shledám!“

Lékaři, jenž veškeré síly napjal, aby ho při životě zachoval, pravil: „Nechte mne přece klidně zemřít! Bůh přijal mne na milost, již mne volá. Nechte mne, já tak rád umírám!“ Po chvíli zvolal: „Jest to krásná věda, trápení prodlužovati! Kdyby to někdo činil, aby dobro spůsobil, aby obě přinesl! Ale mé přátele a mne trápití a mučiti — ó krásná věda!“ Po nějaké pauze: „Jste příčinou mých velikých, nesmírných útrap. Možno, že jste se mylili, ale Bůh se nezmylil. On mne zkouší. Ó jak dobrý jest Bůh!“

Ku konci pravil on, jenž nikdy nebyl zvyklý vybraně mluvit: „Bez tebe, příteli, byl bych zhybnul jako hovado!“ Chtěl tím svoji velikou vděčnost naznačiti, jakož i velké neštěstí těch, kteří zemrou bez svátosti.

V posledním okamžiku opakoval ještě jednou svatá jména: „Ježíš, Maria, Josef,“ přitiskl kříž k ústům a na srdce a posledně vydychuje zašeptal: „Nyní jsem u zřídla štěstí!“ — Tak zemřel Chopin, největší hudebník polský.

Ruský biskup o Tolstého „Kreutzerově sonatě.“

Nejnověji literární kruhy ruské zajímá posudek, který o Tolstého knize uveřejnil v Oděském Věstníku tamější — arcibiskup Nikánor.

„Hrabě Tolstoj“ — píše arcibiskupský kritik — „vydal nový tajný spis, jež nazývají „Kreutzerovou sonatou.“ Není v Rusku dovolen, koluje pouze litografován. Však i ostatní díla nejradikálnějšího Tolstého nebyla v Rusku ani tištěna, ani dovolena; to nevadí, aby nebyla široce rozšířena po libezně naší vlasti jak tiskem, tak i v rukopisech. Jsouce přeložena do všech jazyků, čtou se každým, kdo čísti zná v Evropě i v Americe a neméně v Rusku. Jak známo, čte se tato „Kreutzerova sonata“ po Rusku v ruském jazyce celými spolky čtenářskými. Jak jsme zaslechli, zjevila se již i za hranicemi v jazycích různých i v ruském vytištěna.

Zapíratí jí v Rusku bylo by početilým, marným podnikem. Novinka tato domáhá a domůže se takového počtu čtenářstva, jak jen podle obsahu lze se nadíti. Ona využítkuje i propagandy — viditelné i skryté. My „Sonatu“ nehledali — přinesli nám ji. Ona stala se původem neslýchaného obchodu: t. j. šťastný majetník exempláře „sonaty“ — půjčuje na lhůty a vybírá zvláštní poplatek za přečtení ve lhůtě naznačené. To potrvá konečně, pokaváde bude spis novinkou; není pochyby, že nebudou zaplaveny veškerý ruské visky sonatou pomocí propagandy aneb kolportérů . . . Však lze předvídati, že vliv na lehkou naši inteligenci nebude slabším nežli svého času přeslovutné brožury „Co činit?“

Není pochyby, praví si ruští kruhové literární, že ctihodný referent nebezpečí poněkud přemršťuje. Ruské přísloví praví: „Všechny porody jsou dobré, kromě obtížných.“ Ostatně jest „Kreutzerova sonata“ ze tří čtvrtin obsahu nudnou, tak že nevalně zvědavců ji dočte. Sotva pak lze předpokládati, že společnost přijme za svůj návrh, zničití lidské plemeno jakýmsi lstivě vymyšleným panenstvím. Vyjma snad čtenáře nacházející se v letech sestárlého pana autora.

Jadrou výčitkou obrací se Nikánor k celé vrstvě, z níž osoby autorem vybrány a na níž hlavně hr. Tolstoj theorie své zakládá.

„Členové této vrstvy! Vy nyní opojujete se čtením „Kreutzerovy sonaty“ Tolstého. Vy klaníte se mu jako svému genialnímu učiteli, zvěstovateli pravého, očistěného, pověry sprostěného křesťanství. Přemýšlejte! Pravdu-li mluví zvláště o třídě vaší? Pravdivě-li, pak hle, jak úžasno! To pak shnilými jste od kořene! Zvrátili jste se cele na zvířecí stupeň. „Všechny ženy i dívky s . . . ě, všichni mužové s i, h i. Po náboženství ni stopy, po víře ni stínu, vaše objevení se „tam,“ t. j. ve chrámech božích jest rouhačstvím, není ve vás ani stínu oduševnění — jste dokonale zhovadilí. Tolstoj obroditi vás zamýšlí buddhismem, chce rozvinouti mezi vámi náboženství nirvany, vnuknouti vám theorii samozkázy, třeba i prostředkem samovraždy . . . Bodejte! vždyť málo jest samovražd! Skutečně však můžete těšiti se, že neshnilo ještě vše mezi vámi, že i ve vašem lůně hřeje ještě víra v boha, u některých ještě skutečná a hluboká, u mnohých třeba lehká — přece však pravdě podobná.“

Proti zvěstování „Kreutzerovy sonaty“ brání Nikánor rodinu, poesii, lásku. „Křesťanstvo“ — dočítáme se — „nemožno sice říci, že by žehnilo, avšak dovoluje veškeré zdravé, skutečné lidské pocity, starajíc se povýšiti je duchem, ustáliti je právními zákony tvůrčímu směru přispůsobenými, zehnajíc jim a posvěcujíc jich.

V tom ohledu není výjimkou ani láska pohlavní ani rodiinná, nijak nevymíňuje se láska ženichova k nevěstě i opácně; láska mužova k ženě, rodičů k dětem a vzájemně dětí k rodičům.

Známo jest, že obsažena v kancionálu církevním báseň, opěvující oduševněnou lásku. Známo jest, že svatí otcové nejen čítávali klassické básně pohanské, nýbrž i ponoukali jiné rovně činiti, ovšem v úmyslu, prozkoumati vše a dobré podržeti.

Zdaliž pak neshledáváme nejdojímavějších příkladů poetických lásky, věrnosti, odříkání se členů obého pohlaví též v Homérovi, Virgiliovi, ještě více v Shakespearu i Walteru Skotu, Schillerovi i Goethovi, Dickensovi i Thakeray-ovi, v „Kapitánské dceři“ Puškina i ve „Starosvětských statkářích“ Gogola, v Turgeněva „Dvořanském hnízdě,“ v Dostojevského „Zločinu i trestu“ a j. — v Gončarova „Oblomovu“ i konečně v Markevičově „Před 25 lety?“

Zdaž potřeba důkazů, že není dobře vštěpovati klevety spíšu naší střední a nižší třídě?

Třeba snad důkazů, že věří tyto třídy ještě v Boha, že oddány jsou svaté církvi národní, a zvláště víře ve svátosti manželství i křtu?

Katolická církev v Nizozemí.

Podle článku v časopisu „Stimmen aus Maria Laach“
upravil Ant. Freccr.

Když v únoru r. 1885. z Italie vyšlo vyhlášení, aby zlaté jubileum kněžské sv. Otce Lva XIII. co nejslavněji i „výstavou vatikánskou“ se oslavilo, byli katolíci nizozemští z prvních, kteří vyznání to nadšeně přijali. Horlivost, s jakou kněží i laikové na tomto velikém svátku křesťanstva se účastnili, jevila se nejen četnými poutěmi a vybranými bohatými dary, nýbrž

i vydáním monumentálního typografického díla, které způsobilé jest, onu radostnou slavnost příštím věkům zachovati. Nádherné dílo to sluje: „Nederlandia Catholica,“ stručné to dějiny a statistika katolické církve v Nizozemí od znovuzřízení katolické hierarchie v r. 1853. až do r. 1887. Dílo to sepsáno latinsky a hollandsky výtečnými spisovateli a učenici, umělecky ilustrováno nejznamenitějšími vzdělavateli církevního umění. A takovou nádherou typografickou vyzdobeno, že upomíná maně na skvělý onen vzlet vzdělání a umění předcházející neblahé doby roztržky náboženské a obrazoborství.

„Nejsvětější Otče“ tak píše v úvodu Dr. Schaepman, zasloužilý bojovník parlamentární, „dějiny tohoto vývinu, dějiny katolického Nizozemí od r. 1853. zapsány jsou na těchto listech. Katolické Nizozemí podává je Tobě u vděčném holdování; díla synů ctí otce. Přichází k Tobě se vším, co na ústavech a nadáních z minulých dnů strasti zachovati mohlo se vším, co v novější době způsobilo: Svolává na vše to požehnání Tvé — v Tebe věří jako v náměstka Kristova, nástupce Petrova, Tobě holduje jako světlu národů, poslu míru, králi pravdy, spravedlnosti a svobody; v Tobě miluje pastýře a otce, od jehož kněžské jubilejní modlitby se všemi národy země doufá u Boha milost a zdar.“

Chceme-li hlubší význam důmyslného věnování náležitě oceniti — jest nám nahlédnouti skutečně do dob těžkých strastí tížících téměř tři staletí katolíky Nizozemska. Ne neprávem Nizozemí bylo až do novější doby pokládáno na klassické pole protestantismu za místo naprosto neupravitelných jeho triumfů. Ve své nejostřejší a nejnepřátelštější spůsobě — Calvinismem — zvítězilo nové učení nad starou církví v Nizozemí, veškeré upomínky její zničilo — a vyznavače její až do prachu pokořilo. Šest katedrálních, 40 kollegiálních, 1000 bohatě vyzdobených farních kostelů — mnohé z nich mistrovská díla středověkého umění stavitelského, bylo v lednu r. 1572—1578. v severním Hollandsku zneuctěno a po holé zdi vydrancováno 444 klášterů a nábožných společenstev zrušeno a vyloupeno, sta zbožných nadání zničeno, sta kněží a mnichů vyhnáno, týráno, mnoho ukrutně povražděno, jiných doživotně pronásledováno. Ani jediné kaple nepovoleno katolíkům ku bohoslužbě. Ze všech hodností a úřadů nové republiky vyloučení všech politických a občanských práv zbaveni, z nižších i vyšších učilišť vyhnáni, v celém životě veřejném propadli kletbě všeobecné.

Jen převlečen a bloudě úkryt od úkrytu bylo knězi možno zastávati úřad svůj, který každý okamžik byl v nebezpečí upadnutí do rukou bdělé policie anebo zradou nebo neopatrností objevenu býti. Aby přítomni byli mši sv. a slyšeli kázání anebo přijali sv. svátosti, bylo věřícím na venkově docházeti do odlehlých chat, v městech bylo jim upravovati zásobárny anebo soukromné příbytky k bohoslužbě. Odtud dnes ještě více kostelů Amsterodámských má své jméno po starých domech kupeckých. — Neohrožení a odvážní kněží podporováni byli v nebezpečné té duchovní správě, zvláště Františkány a Jesuity. Obětavé a neunavné práci nadšených těchto bojovníků Božích děkovati lze, že katolíci v dosti velkém počtu zachovali viru svou vzdor všem útrapám a ústrkům, jaké bylo jim snášeti. Ano horliví kněží dočekali se i té radosti, že odpadlí kalvinci a lutheráni vraceli se pomalu do lůna matky své církve katolické. „Jak veliká byla radost naše“ — píše P. Ryser z Tovaryšstva Ježíšova — „když dvacet jich odprisáhlo učení Calvinovo, když 18 jich opustilo Lutheral“ Radosti té přimísena velká dávka pelyňku, kdy nové pronásledování r. 1629. v severním Brabantu ničilo a kazilo vše, co bylo a zvalo se katolickým. Ale vzdor všemu pronásledování rostl přece ve vlastním Hollandu počet katolíků ve století 17. až teprve příchodem z Francie vyhnaných Hugenotů nastaly nové doby utrpení těžce zkoušeným katolíkům. V r. 1690. bylo v Hollandsku 330.000 katolíků, 320 kněží, 340 stanic.

Ještě na konec 17. stol. měli Jesuité v Hollandsku 47 stanic, Františkáni 25, Dominikáné 14, Augustiniáné 6, Norbertini, Benediktini, Křížov-

níci a regulovaní kanovníci některé stanice. V severním Brabantsku jen v městech došel kalvinismus vlády — z venkovského obyvatelstva čítajícího na 180.000 duší po 150 letech kalvinské vlády bylo sotva 5.000 přívrženců nového učení.

Větší nebezpečí nad kruté pronásledování protestantské hrozilo katolíkům, když jansenismus v kněžstvu a v městském obyvatelstvu se rozmáhal a skoro třetinu katolického lidu ve blud uvedl. Hlavně příčinění řádů jednotlivých jest děkovati, že odpadání od pravé církve se nešířilo a po synodě v Utrechtu r. 1763. 331 obec zůstala věrna církvi a jen 52 obce rozkolnictví se přidaly, jichž počet ale stále se tenčil a nebylo se obávati více vážnějšího od nich nebezpečí.

Revoluce francouzská rozlomila konečně — byť ne jedním rázem nesnesitelné okovy, jimiž kalvinismus ve jménu svobody po dvě století svíral katolíky nizozemské. Kathedrála v Hertogenbosi dostala se katolíkům, 1798 a 1799 zřízeny tři semináře; baron Wijkerslooth stal se světícím biskupem, takže kandidáté stavu kněžského ve vlasti své mohli obdržeti svěcení. Katolická bohoslužba z úkrytu mohla vystoupiti na světlo denní a zákony a zákazy v příčině shromažďování se katolíků odstraněny. V letech 1813—1838 vystavěno přes 100 nových kostelů — množství jiných opraveno. Františkané, jichž hlavní klášter ve Weertu založený v r. 1461. a jiné ještě jich stanice bouři pronásledování šťastně přestály, mohli v blahodějně činnosti své missijní svobodněji si vésti. I Jesuité nelenili; r. 1831. zřízeno vyšší učiliště v Katwijku, z něhož vycházeli nejschopnější mužové duchovního i světského stavu, kteří neohroženě zájmy církevní hájili. Ze seminářů vycházelo nábožensky i vědecky výborně vzdělané kněžstvo. V příčině školy domohli se katolíci toho, že aspoň v ryze katolických obcích byli katoličtí učitelé ustanovováni. Chudé obce podporovala sama vláda při stavbě kostelů a far.

Jako dočasné spojení Hollandska s katolickou Belgií (1815—1830) podstatně přispívalo na povznesení mysle a síly katolíků, tak bylo dalšímu vývinu poměrů náboženských rozhodně na prospěch, že při oddělení se opět skoro celé katolické dvě provincie, severní Brabant a Limburk dostaly se k Hollandsku. Jednotné církevní organisace ovšem ještě nebylo; katolíci nizozemští rozdělovali se v 7 vzájemně neodvislých distriktů s úhrnným počtem 1,110 500 katolíků a 829 far.

Any všecky tyto distrikty měly své církevní ústavy, bylo dalšímu vývinu církevní organisace pole připraveno. Revoluce z r. 1848. po většině zničila obtížná pouta, kterých veliký převrat ku konci minulého století odstraniti nemohl. „Placetum regium“ padlo. Svoboda vyučování umožnila katolíkům zakládati svobodné školy, a tím pojistiti, byť s novými velikými obětmi, náboženské vychování a víru dorůstající mládeži. V celém oboru politického života dostalo se jim ústavní rovnoprávností s protestanty, přístupu ku všem úřadům a možnosti své dobré právo v komorách, v provinciálních suěmech a ve zprávě obecné k platnosti přivést. Počtem od r. 1840. stále jich přibývalo a čítali v r. 1853. přes 1,144.000. Přírozeným výsledkem nabytých pokroků bylo téhož roku znovuzřízení hierarchie Piem IX. Toto znovuzřízení vyvolalo novou bouři protestantů proti katolíkům; Vilém III. viděl se nucena v pravdě svobodomyslné ministerstvo Thorbeckovo propustiti a novým fanaticky protestantským nahraditi, které novým zákonem o náboženství katolíky znova hledělo okovy svírat. Ale hierarchie byla zřízena, spravedlivé myslí králově přičilo se pronásledování katolických poddaných; klidně, pevně a odhodlaně vzpírali se tito úzkoprsým nájezdům protestantským a vybojovali si poznenáhlu práva, která jim ústavou byla zaručena. Katolické obyvatelstvo rozdělilo se v r. 1853 na těchto pět znovuzřízených diecésí: Utrecht 259.169 duší; Haarlem 249.906 duší, 's Hertogenbosch 311.982 duší, Breda 120.790 duší, Roermond 202.671 duší; úhrnem 1,144.588 duší.

Od zřízení hierarchie počtu katolíků očividně nepřibývalo, přece ale ročně aspoň o 10 tisíc. Čeho ale více třeba oceniti: náboženský život kato-

liků rok od roku mohutněji a krásněji se vyvíjel a celá církevní provincie nabyla vnitřního útvaru, který přiměřen je časovým potřebám a kanonickým předpisům s největší dokonalostí odpovídá. Jednota tohoto utváření se nejkrásněji jevila se na plenárním sněmu v r. 1865. od 25. září do 4. října v Hertogenbosch konaném.

Krásné dvě katedrály v Hertogenbosch a Roermond po opravě jsou dřívějšímu lesku vráceny; v Utrechtu, Haarlemu a Bredě vedle imponantních starších kostelů zůstavších v rukou protestantů, zdvihají se nové chrámy — byť ne tak skvělé — ale důstojné a bohatě vyzdobené domy Boží, krásné památníky zbožnosti a dobročinnosti katolického lidu jakož i znovu oživení staršího církevního umění. Každý biskup má svou kapitolu, jejíž členové, neodvislí od milosti a přízně světské, jmenování své děkují po většině výtečným zásluhám o duchovní správu, katolickou vědu, podporování a povznesení církevního života. Patero diecésí ovšem nerozsáhlých, rozděleno na přiměřený počet děkanátů, fary po většině jen malého jsou rozsahu a kněží jest s dostatek, tak že o duchovní správu v městech i na venkově výborně postaráno. V pravdě obdivuhodno jest, jak mnoho nových kostelů spojená horlivost kněží a lidu v tomto období vystavěla, jak mnoho far, škol, nemocnic založeno, jak mnoho hřbitovů nákladně získáno. Přehled o stavu těchto pěti diecésí v r. 1887. následující tabulka vyňatá z díla „Necrlandia catholica“ výmluvně podává:

Diecése	Fary	Kněží v duch. správě	Communikantů	Katolíků vůbec	Nové kostely od r. 1853.	Obnovené kostely	Hřbitovy
Utrecht . . .	270	485	224.640	310.538	125	33	213
Haarlem . . .	208	499	250.654	355 553	126	25	164
's Hertogenbosch	240	511	254 582	350.420	85	28	213
Breda	91	204	109.277	150 790	45	10	76
Roermond . .	170	356	171.523	236.220	35	40	165
Úhrnem	979	2055	1,010.676	1,403.521	416	136	831

V přídavku téhož díla poznamenáno, že mnozí kněží odesílají své zprávy nechtěti jednak katolíků v té době nepřítomných jednak těch, kteří přímo pod duchovní správu jejich nenáleželi. Opravený počet katolického obyvatelstva z r. 1888. byl: 1,450.747 katolíků a 2747 kněží. (Pokr.)

D r o b n o s t i.

Opětné nabytí řeči. Poněvadž o čest naší matky a královny Marie a staroslavného poutního místa se jedná, jest dalšího rozšíření hodna zpráva, kterou přináší warndorfský katol. list o zázračném nabytí řeči jednoho mladého člověka ve Vambercích, v hrabství kladském na hranicích česko-slezských. — „Na svátek Nejsvětější Trojice letošního roku udál se v poutnickém místě Vambercích v pruském Slezsku, jak od farního úřadu se stvrzuje, po bližším vyšetření tento případ v tamní krajině, o němž zde přese všecku zázračnost jeho nepodáváme úsudku. Uzdravený jmenuje se František Švarc a pochází z dolní Orlice u Králíků a zdržoval se v zimě tohoto r. v Lichtenavě (u Mladkova v Čechách), kde svou výživu si vydělával soukáním příze. V 9. roce svého stáří, když již dobře mluvil, ztratil následkem špatného zacházení řeč. Když v zimě ode tří let v Lichtenavě se zdržoval, znám byl tam jako veskrze rozšafný muž, který každoročně navštěvoval poutnické místo Vamberce.

Krátce před jeho uzdravením zdálo se mu, že ve Vamberčích opět nabude pozbyté své řeči. Proto vypůjčil si na své kapesní hodinky 2 zl. a připojil se ku processí do Vamberčic. Když tam přišel, modlil se dlouho a vroucně k nejsvětější Panně a setrval v kostele až do pozdní hodiny večerní, když již největší část poutníků se z kostela do bytů rozešla. A tu náhle zatahal vedle klečícího člověka za rukáv a ukázal rukou na vysoký oltář. Avšak člověk vedle klečící neviděl tam nic neobyčejného. Hned na to upadl František Švarc v hlubokou mdlobu. Od několika známých jsa podporován, odveden byl do hostince, kde se pozvolna opět zotavil. Den na to, když lichtenavské processí v kostele se loučilo, opakoval se dotčený případ. Když mladý muž z mdloby se probudil, začal mluvit a pravil k Aloisu Blümelovi, který vedle něho stál „Pozdrav tě Bůh!“ Zasnoucí účastníci processí doráželi na uzdraveného otázkami, co se s ním stalo, načež on odpověděl, že matku boží na oltáři uzřel. Mohl tedy po mnoha letech opět mluvit. Potom vykonalo celé processí poděkovací modlitbu, při níž uzdravený se modlil otčenáš. Avšak Ave Maria nemohl se ještě modlit, protože jej řeč ještě velice namáhala. V neděli na to objevil se u pana faráře Chvojky v Mladkově, který se osobně přesvědčil, že mladý člověk skutečně řeči nabyl, že však nezvyklá řeč mu ještě obtíže působí.

Hlas zní jako z fistule a nabývá vždy více síly. Bylo by k přání, aby událost tato podrobněji a protokolárně od svědků očitých byla zjištěna.

* * *

Bůh nebývá posmíván. Na začátku letošních žní sklízelo se obilí při nejkrásnějším počasí a nebylo zapotřebí sklízeti v neděli.

Občan N. sklízel však hned první neděli již mezi ranními službami Božími.

Na bohatě pohnojených pozemcích jeho lehla pšenice, čímž ovšem zrno na jakosti mnoho ztratilo. Při sklizení huboval veřejně na Pána Boha a brozil mu, že o jeho požehnanou ale pokaženou úrodu nestojí a jí do řeky hodí.

Nehodil jí sice do řeky, ale udělal na louce stoh pšeniční a ovesný. Přišla známá povodeň a stohy stály na sáh výšky pod vodou a stálými dešti ostatní pšenice zrostla a oves se zapařil.

Když byla voda opadla, rozházel pšeničné snopy po louce, aby se vysušily; byla tudíž naděje, že přece něco zachrání.

Počal na stroji mlátiti. Sotva ale přinešeny byly první snopy do stodoly, pršelo znova a pšenice na dobro v slámě i zrní zkažena, jakož i oves zcela zničen jest. Škody si počítá 600 zlatých a mluví, že ho ten . . . okradl!!

Obsah „Obrany víry“:

Vhodné odpovědi na námítky proti katolické víře nejčastěji pronášené. (Upravil M. V. Zahradnický. Pokračování.) — O deportaci a příčinách zločinů. (Dokončení). — Řehoř Veliký. (K oslavě 1300leté památky nastoupení jeho.) (Dokončení) — Upalování čarodějnic a jesuita Bedřich Spee. (Napsal Dr. Jos. Burian). — Smrt Chopinova. — Ruský biskup o Tolstého „Kreutzerově sonátě.“ — Katolická církev v Nizozemí. (Podle článku v časopisu „Stimmen aus Maria Laach“, upravil Ant. Freer). — Drobnosti.

Předplatné budiž zasíláno přímo do administrace: Ostrovní ulice č. 1508—II.

Majitel vydavatel a nakladatel VÁCLAV KOTRBA, odpovědný redaktor PETR KOPAL.

Tiskem knihtiskárny Cyrillo-Methodějské (V. Kotrba.) v Praze.

OBRANA VÍRY.

Časopis věnovaný zájmům katolicko-politickým.

S přílohou: „Kalendář pro mrtvé a živé duše“ vždy 20. dne každého měsíce.

Vychází 5. a 20. každého měsíce. — Předplatné pro Prahu: celoročně 1 zl. 75 kr., čtvrtletně 45 kr. Poštou pro Prahu i venkov celoročně 2 zl., čtvrtletně 50 kr., jednotlivá čísla po 8 kr. — Kdo předplatí na 5 výtisků, obdrží šestý nádavkem 5 výtisků prodává se v administraci za 30 kr., 20 za 1 zl. S přílohou „Kalendáře“ připlácí se ročně 1 zl. — Administrace v Cyr.-Met. knihtiskárně v Ostrovni ulici, kamž předplatné budiž zasíláno. — Redakce na Vyšehradě č. 69.

Vhodné odpovědi na námitky proti katolické víře nejčastěji pronášené.

Upravil M. V. Zahradnický.

XIII. O víře. (Pokračování.)

2. „Přirozené pravdy mně postačí,“ praví mnozí, „rozum můj nic jiného nepřipouští.“

Toto tvrzení jest v každém ohledu rouhavé. Tobě postačí..., ale zde nejde o to, co tobě postačí, zde jde o to, co postačí Bohu. A chtěl-li Bůh ve své dobrotě tobě svěřiti pravdy, kterých rozum tvůj dosáhnouti nemůže, mohl-li bys tolik odvahy míti, je nepřijati a Jemu ve tvář vméstí? Chtěl-li Bůh svojí autoritou povinnosti tobě uložiti a příkazy dáti, jichž rozum tvůj přirozeným způsobem ani poznati nemůže, máš-li práva se jim vyhýbati nebo z nich se vymykati? Nuže, a to právě se děje. Ježíš Kristus chtěl ti zjeviti, že posledním cílem člověka není nahodilé štěstí, nýbrž blaženost, zakládající se v jasném poznání Boha, a k dosažení této že potřebí jest takových skutků, jež toliko ve stavu milosti vykonati možno, a máme-li milosti té dosti, že v božského Spasitele věřiti musíme, který nám prostředky ke spasení a ku blaženosti věčné naznačil a nás k určité oběti a ke zvláštním výkonům náboženským zavázal, jež svátostmi jmenujeme; že jen v jediné společnosti, totiž v církvi, všechny prostředky ke spasení sjednotil, že jen ty za své uznává, jež podle těchto zákonů žijí, a že všechny, kteří se jeho projevené vůli nepodřídí, do věčných plamenů odsoudí; jedním slovem: On meze přirozenosti rozšířil, rozum zdokonalil, člověka povýšil, milostí svou k hodnosti dětství Božského povznesl a k účastenství na Božství povolal, a chce, aby dle toho žil i působil. Nemá-li ke všemu tomu práva? Scházelo by tak ještě, aby člověk Bohu zákony dával a jemu předpisoval, co by postačovalo a co by nepostačovalo, aby božským sdělením meze stavěl a podmínky kladl, za jakými by ony zákony přijímati chtěl. Kdybys těch práv měl, mohl bys i sama sebe stvořiti a se zachovati, svou vlastní prozřetelností býti a sobě samu věčnou blaženost utvořiti; takto byla by tvá nezávislost dokonalou. Není-li to právě tak směšně jako rouhavé?

Pojďme ještě o krok dále. Víra nejen že neodporuje rozumu, naopak ona jest jemu přizpůsobena a přiměřena, a jak by také nebyla, vždyť přírodou samou vedeni jsme ve víře žiti, neboť dlouhou zvyklostí na víru lidskou připravujeme se na mnohem ušlechtilejší víru božskou. To poznávali ti nejstarší otcové a mnozí novější spisovatelé a poznati to můžeš lehce sám. Co jest jiného naše celé dětství a naše mládí nežli slepá víra v rodiče, pevná důvěra k učitelům? V čem jiném závisí veškerý společenský život nežli ve víře v lidi? My počínáme věřiti tím, že ti a ne jiní jsou našimi rodiči; věříme sluhovi, že práci tu neb onu tak a ne jinak vykonává, kuchaři, že pokrmy tak a nejinak připravuje, řemeslníku, že řemeslo své tak a ne jinak provozuje, rolníku, že tak a ne jinak pole zdělává, právníku, že tak a ne jinak o náš prospěch se stará, lékaři, že tak a ne jinak naši nemoc hojiti musí; a my věříme jim tak pevně, že svěřujeme jim nejen naše jmění, naše prospěchy, ale i náš život. Není-liž tomu tak? Poznáváme ale ty vnitřní pohnutky v jednání všech těchto lidí? Není nikoho na světě, kdo by to tvrditi sobě důvěřoval. Věříme, že každý ví, co mu jeho stav neb povolání konati nakazuje, a proto podrobujeme se všemu úplně. A kdo by dříve, než od někoho práci přijme, účtoval za každý jednotlivý výkon svůj při této práci, za blázna by považován byl a ve společnosti také jako s bláznem by se jednalo. Můžeme tedy tvrditi, že jest na úkor našemu rozumu, věřiti lidem vůbec, nechceme-li všechny lidi jako nerozumné odsuzovati? Zajiště nikoli. Neodporuje-li tedy našemu rozumu věřiti lidem, proč mělo by býti nerozumné věřiti Bohu? Aj, jakže? Máme snad jinou přirozenost vzhledem ku věcem pozemským a zase jinou vzhledem ku věcem nebeským? Kdož ví, zdali jednoho krásného dne i takovýto vynález se neobjeví? Dokud ale toho není, věřme, že rozum náš nic rozumného proti víře namítati nemůže.

Ba ještě více: my máme víru za tak rozumnou, že odpírání jí za bláznovství prohlašujeme. Jestli toho nepochopuješ, tak nevěř tedy více ničemu. Zdali není to pravdou, že jest právě tak směšné věřiti něčemu, kde není příčiny k víře, jako i nevěřiti tenkrát, je-li k tomu příčiny? Zdravý rozum odsuzuje nejen prvního, že jest lehkověrný, že si nechá hejla na nos posaditi, ale odsuzuje i tohoto, že jest umíněný a hloupý. Představte si, že bych nevěřil, že stává Ameriky, a to proto, poněvadž jsem tam sám nebyl; aneb že bych nevěřil, že žil Napoleon I., poněvadž jsem ho nikdy neviděl. Mohli byste mne bez ukřivdění poslati do blázince. Jak by ne? Evropa jest přeplněna plodinami americkými, Američané žijí mezi námi, mnozí z našich spoluobčanův Ameriku procestovali, a já bych měl pochybovati o její existenci? Taktéž máme celé obsáhlé dějiny onoho císaře. Do nedávna ještě mnozí žili, kteří ho viděli; ba i dětem známa jsou jména: Marengo, Drážďany, Berezina a j., kde působil, a já bych mohl o tom pochybovati, že žil? Nuže vizme, že není žádné v dějinách zaznamenané větší události, a byt byla slavně nade vši pochybnost nepopsatelnou, která by co do věrohodnosti svých důkazů daleko za onou velkou událostí seslánil Krista a Jeho zjevení nestála. Zde ve všem souhlasí dějiny, podání od přátel i nepřátel, od učených i neučených, od věřících i nevěřících, od barbarů i civilisovaných postavené památníky, které se nedají upřít, aniž bychom celé člověčenstvo ze lži kárali. Nebyla by to zaslepenost a otupělost rozumu, nechťiti tak pravdivé a skvěle dokázané události uvěřiti? Jest tedy v pravém smyslu slova pravdou, co učenci dotvrzují, že kdo by křesťanstvím pohrdal a víru zapíral, dříve rozumu by pozbyti musil. Uvaž tedy, milý čtenáři, zdali to možné, aby rozum víře odporovati mohl? (Pokračování)

Katolická církev v Nizozemí.

Podle článku v časopisu „Stimmen aus Maria Laach“
upravil Ant. Freocr.

(Dokončení.)

Taková čísla snadno jsou napsána; pomyslíme-li ale, kolik peněz a obětí, námah a starostí stavba jen jediného kostela prostřední velikosti vyžaduje, musíme v pravdě žasnouti nad obětavostí a horlivostí katolíků Hollandských. Chce-li kdo dokonalého pojmu dosáti o významu oněch čísel, tomu bylo by putovati město od města, ves ode vsi a v městech kostel od kostela a těchto více než 550 nově vystavených a krásně restaurovaných kostelů viděti a prohlédnouti si jich bohatou a skvostnou ozdobu, obrazy a malby na oknech, sochy a křížové cesty, svícny a paramenty a vše to, čím ony svatyně jsou vyzdobeny. A to vše není jen na vystavění umění — tam i ve všední den chodí se pilně na mši sv., tam v neděli boboslužba důstojně se slaví, tam kvete náboženské vyučování a přijímání sv. svátostí, tam bratrstva a spolky náboženské společně přistupují k sv. přijímání, tam pobožnosti církevní, staré i nové hojně jsou navštěvovány a ze svatostánku proniká charitativní život církevní veškeré vrstvy obyvatelstva.

K 2055 kněžím v duchovní správě připočítá dlužno 45 kanovníků pěti diecézí, 112 profesorů na velkých seminářích, 23 profesorů na malých seminářích a značný počet soukromých duchovních.

Ku povznesení církevního života přispělo nade vše 12 biskupských seminářů, z nichž deset již před znovuzřízením hierarchie založeno bylo. — Diecése Roermond má 4 semináře, t. j. vlastní seminář kněžský a tři biskupská gymnasia, která beze všeho vlivu a vměsování se státu církevní správě jsou podřízena, pravý to opak oné duchovní státní kasárny, kterou kdysi Josef II. belgické Nizozemí obšťastniti chtěl. Ostatní diecése mají po jednom semináři kněžském, kdež přednáší se filosofie a theologie — a po jednom biskupském gymnasiu, kde nadaní hoši pod duchovními profesory celé gymnasium vystudovati mohou, beze všech nebezpečí novověkých gymnasií, na něž i vážní prote-tantští školní odborníci dávno již žalují. Od protestantských universit katolické kněžstvo jest úplně neodvislo těmito výtečnými učilišti a to na svůj patrný prospěch.

Budoucí klerik dorůstá v naprosto katolickém ovzduší, studuje čistou filosofii a bohosloví předešlých věků podle osvědčených spisovatelů. Tímto jednotným vzděláním dostává se duchu jednoty, jasnosti, důslednosti a pevnosti; a když takto vyškolený kněz vystoupí do skeptického moderního světa, má ještě svou plnou zdravou pružnost, nepoškozenou poloprotestantskými náhledy, neoslaben světskými vlivy. Miluje stejně svou vlast a věrnost ku králi chovaje — jako jest církevního smýšlení — hollandský klerus jeví zdárné vychování své nejen v oboru vlastní duchovní správy, nýbrž i ve všech odvětvích veřejného života, ve vědě a časopisectvu, literatuře a umění, ve školství a v praktickém jednání o socialní otázce. Požívá úplnou důvěru lidu a i samo parlamentární vůdcovství katolíků jest v rukou kněze Dra. Schaepmana náležejícího do řady prvních spisovatelů a básníků země.

Vydatnou podporou na zachování a oživení katolické církve a katolického ducha v Nizozemí byly kláštery a náboženské jednoty a bratrstva. Ovšem bylo řeholnickým a řeholnicím v dobách krutého pronásledování mnoho snáseti, ale hrdinská jich trpělivost a nezlomná důvěra v pomoc Boží odměněna, když konečně ustalo pronásledování a v klášteřích a mimo ně mohla se jeviti tichá ale blahodárná a požehnaná činnost mužů a panen Bohu posvěcených. Nelze jednotlivě vyčísti všechny řády a společnosti, bratrstva náboženská; udáme jen přehled statistický. V Hollandsku jest dnes 141 mužských klášterů a kongregací, 424 ženských řádů — dohromady 565 klášterních

ústavů. Z mužských klášterů počtem vynikají: Dominikáné mají 14 domů řeholních se 151 řeholníkem, Minorité 28 domů s 298 řeholníky, Jesuité 15 domů s 426 řeholníky, Redemptoristé 6 domů s 200 členy; mezi ženskými kláštery jest 13 kontemplativních, 46 aktivních, zabývajících se vychováváním, ošetřováním nemocných a j. — Z dobročinných ústavů počtem 232 jest 158 pod vedením řeholníků.

Na vzájemný poměr vyzvání působilo neobyčejně povznesení života řádového jakož i církevního. Všecky protivy, odpory a spory nelze ze světa vypuditi. Ale ana koruna s katolíky dobrotivě a ctně jednala, když ohled na ně vzal se v ministerstvu a ostatních úřadech; kdy důstojně zastoupeni ve sněmovně, v celém životě veřejném vážení byli, kdy uznána byla ústavní jejich práva — tu cítili katolíci, že nejsou Hollandžany druhé a třetí třídy, ale že jsou jednoduše (krátce) Hollandžany a že konečně stala se jim spravedlnost po tři století protestanty upíraná. Protestanté celkem vzdali se úmyslu, aby násilně církev a katolický lid pod jeho své podrobili. V duchovním, hlavně vědeckém ohledu mají sebe za pokročilejší, ačkoli naučili se již také ohled bráti na práce a výkony katolické. Jako protestanté hájí své zásady, svou svobodu, tak katolíci nedali se nikdy na smlouvání v přičině svých práv a svobod; žádali neohroženě svobodu všem zřízením a řádům církevním. A dosáhli toho. — Církev katolická dnes v Nizozemí zkvétá, poněvadž veškeré řízení, jednání a konání její jest svobodné, církev může rozvíjeti blahodárnou činnost svou v celém životě veřejném, nikde nejsouc poutána a zakřikována ztuhlou burokratií. Kéž by i jinde i u nás církvi bylo dopřáno zlaté svobody — všude jevila by se zdárnost působnosti její a požehnáním naplněny by byly říše i země a oddechli si národové!

Hrdinové za trůn a oltáře.

(Pokračování.)

Jelikož se nám během leta nahromadilo látky mnohé jiné, nebylo nám lze v zajímavém líčeuí boje mezi hrdiny vendéskými a republikou pokračovati.

Posledně jsme pověděli, že se podařilo hrdinům troje vítězství za sebou vydobýti proti všemu nadání koncem září 1793 Šest armádních sborů odrazili, z čehož ovšem byla radost nesmírná.

Avšak i přes to naděje statečných hrdinů byly vždy menší, jelikož republikáni ohromnou armádou svírali je vždy více.

Dne 1. října podal Barrére národnímu shromáždění zprávu o stavu války a pravil: Občané! Nepochopitelná Vendé je dosud. Tento kotlík, v němž národ se třábl, měl by sice již dávno býti rozbit, ale ona se z něho dělá sopka. Nejméně již dvacetkráté ujišťovali vás poslanci a generálové, že již je po Vendé a že nemají ani prachu ani broků ani zbroje, ani děl, a najednou z toho kotlíku vyrojily se tři armádní sbory. — Jedno vypálené město stojí za víc, nežli celá vendéská země, která teď naše armády pohlcuje. Bylo by bývalo nejlíp, kdyby bylo hned první místo, jež se vzbouřilo, vypáleno. Na Vendé hledí dnes celá Evropa. Ve 24 hodinách vědí v Portsmouthu — Anglii — všecko co se u nás děje. Ve Vendé jest srdce našich nepřátel, tam zbudovali si kněží opět oltáře, tam zřizuje se i královský trůn, tam píšou aristokrati, tam soustřeďuje se zášť proti republice. Proto zničte Vendé a zbavíme se Rakušanů a Angličanů. Zničme Vendé a Rýn bude prost Prusáků. Zničme Vendé a Toulon a Lyon a Marseille nebudou více odporovati. Každou ránu, jež postihne Vendé, budou cítit nepřátelé republiky. Ještě jednou pravím, zničte Vendé a budu to říkati vždy. Ona jest rakovinou, jež republiku

užirá. Na Vendé musíte táhnouti a to hned ještě před 20. říjnem, nežli přijde zima a nežli všechny cesty stanou se neschůdnými.

Na to Barrére vydal provolání k armádě: Vojínové svobody! Lupiči Vendésští musejí do konce října býti vyhubeni. Blaho vlasti to vyžaduje.

Konventem mezi tím nejvyšší vedení armády svěřeno bylo l'Echellovi, který sice byl ještě neschopnější, nežli jeho předchůdci, který ale pod sebou měl dva generály nejvýtečnější: Klebera a Marceaua. Hlavním účelem modrých bylo: Bocage — křoviny — vydobýti. Křováci měli všeho všudy 5000—6000 mužů pohotově naproti 20.000 republikánů. Ačkoliv sedláci nebojovali bez úspěchů, musili přece přesile ustoupiti. Aby republikánská jízda pěšáky na útěku nezničila, užili Lescure a Larochejaquelein té válečné lsti, že na svých koních ukazovali se republikánské jízdě a svá jména hlasitě oznamovali, čím všecku jízdu za sebou na neschůdné cesty vlákali. Sedlákům zatím podařilo se jinou stranou utíkat. K večeru na to Westerman obsadil Chatillon a poručil celé okolí vyplniti a vypáliti. Téhož večera psali komisaři konventu: hrůza jde před armádou naší: železo a oheň jsou teď našimi jedinými zbraněmi.

A l'Echelle ve zprávě vojenské pravil: na šest hodin kolkolem všecko je pokryto mrtvolami.

Nyní seznali vůdcové Vendeských D'Elbé a Bonchamps, v jakém nalezá se Lescure nebezpečí a proto odhodlali se mu přispěti ku pomoci

Dva dni na to stáli sedláci opět před Chatillionem s bojechtivostí již tolikráte osvědčenou. Vrhli se na modráky, vnikli až do města, odkud republikáni v divém útěku prchali, zanechávajíce za sebou děla a zásoby. Vítězství sedláků bylo úplné.

Westermann pln zoufalství a vzteku umínil si, stůj co stůj, se ještě jednou o boj pokusiti.

— Milujete-li republiku, — pravil k prchajícím, — tedy se vraťte se mnou, my chceme to, co jsme tam zanechali, buď opět vydobýti, anebo umřítí. — Na to vybral si sto jezdců a posadil za každého jezdce jednoho ještě pěšáka. Ostatní pak měli, pokud mohli, zrychleným krokem za nimi spěchatí. V noci stanuli před branami chatillonskými.

— Kdo zde? — volá stráž.

— Královští. —

Stráž jim otevřela. A republikáni s pokřiky: ať žije král, vnikají do města a koho kde potkají, vraždí. Sedláci leželi v hlubokém spánku. Mnozí z nich radostí nad vítězstvím požíli o něco více z ukořistěného vína. Nyní nebylo skoro ani možná, je probuditi a do šiku seřaditi. Však i modráci našli ještě vína dosti, jimž se opili i oni a nyní nastalo na vzájem vraždění děsné, po ulicích a po domech. Modráci neohlížejíce se na nikoho, vraždí i starce, ženy a děti svých republikánských přátel. Hrozná tato noc zaznamenána je v dějinách pode jménem: řeže chatillouské. Vůdcové Vendeských vynasnažili se, zbytky svého vojska sebrati a z města vyvésti. Westermann pronásledovav je kus cesty, vrátil se do města, aby zkázu v něm dovršil. Celé město hořelo a ulice byly mrtvými posety. K ránu teprv bylo Lescurovi a Bonchampovi možná, do hořícího města opět dostatí se, jež republikánští vrahové zatím byli opustili. Město nebylo již k zachránění. Leželo v ssutinách a proto je opět opustili — Odtáhli k Cholletu, kdež schylovalo se k rozhodnému boji, jemuž Vendésští nemohli se více vyhnouti. Republikánské voje svíraly je se všech stran. Vůdcové sedláků dle výpočtů svých očekávali bitvu dne 14. října; avšak paliči mohuční postupovali velmi opatrně. Lescure vyjel na návrší na výzvědy a spatřiv nedaleko republikánskou stráž, zvolal: Přátelé! ku předul! Leč v okamžiku tom vjela mu kulka levým okem do hlavy a v zadu vedle ucha ven. Spadl bez sebe s koně. Sedláci na svých holích, aniž by věděli, co se s jejich vůdcem stalo, poskakovali k útoku. Toliko mladistvý Beauvolliers vzkřikl: On jest mrtev! — Přiběhl jeho sluha s několika sedláky. Zvedli ho a položili na koně. Tak jej

dostali do Beaupreau. Zpráva, že Lescure je mrtev, rozšířila se letem. Sedláci, místo co měli brániti Chollet, spěchali do Beaupreau k záchraně svého milovaného vůdce. Zatím republikánský generál Kleber Chollet obsadil a zde mezi mužstvem držel přísnou kázeň. Tímto byla celá armáda modrých sjednocena. A naproti u Vendeských nastala malomyslnost. Vůdcové těchto usnesli se, že potáhnou k Cholletu a že se pokusí o bitvu. Co ale potom, budeme-li poraženi? —

Otázka tato rozrývala jejich útroby, Bonchamps radil, aby si ústup přes Loaru do Bretagne pojistili, k čemuž mělo býti oddělení 4000 mužů odesláno. Na Loáře očekávali je též jejich spojenci, stateční sedláci z Bretagne. Avšak odchodem 4000 mužů byla armáda vendeských značně zeslaběna. Larochejaquelein chtěl sice, aby najednou všeho vojska bylo užito k boji, avšak mínění jeho v radě vojenské neproniklo. Myšlénka: spojití se se sedláky bretaňskými v případě porážky a takto opět doplniti armádu, byla sice dobrá, ale Larochejaquelein znal dobře vendeské sedláky, kteříž na půdě cizí roztožili se po svých krbech a proto i kromě domova svého neradi bojovali. Proto radil, aby v případě porážky sedláci opět domů se rozprchali a vedli zatím tak zvanou drobnou válku v malých četách zaskakováním menších oddělení republikánů. Rada jeho ač moudřejší, nepronikla. Došlo k osudné bitvě dne 17. října 1793.

Republikáni stáli k bitvě výtečně seřaděni tentokráte pod vůdci osvědčenými. Okolo desáté začala bitva. Sedláci byli od pochodů nočních nemálo zeslabeni. Byla to bitva velmi vražedná, jejíž podrobným vylíčením nelze nám zde se zabývati. Vítězství již již nakloňovalo se Vendeským, muž čelil proti muži, bylo to více vraždění nežli pravidelný boj. Neohrožený Marceau — republikánský generál — udržel střed a vedl útok jízdy na sedláky, kteří mu odolati nemohli. Ze zadu sedláků ozývaly se výkřiky: K Loáře! Vůdcové sedláky utíkající zadržují. Křičí, že není ještě bitva ztracena, avšak marně. Všeobecná bázeň zmahá se všech. Tu však odhodlali se vůdcové ku prostředku skoro zoufalému. Shromáždivše okolo sebe asi 400 nejjudatnějších, vrazí jako klínem do řad republikánů s pokřikem: buď vítězství anebo smrt. Řady republikánů před nimi se sice otevírají, ale za nimi opět jako vlny moře zavírají, protože vojsko ostatní jich nenásledovalo. Bonchamps a D'Elbée smrtelně zraněni padají s koňů. Lyrot a Piron snaží se je vysekati sice, ale musili od dalšího boje ustati. Noc učinila vraždění toho dne konec.

Modráci bojem byli tou měrou znaveni, že neodvážili se sedláky na útěku pronásledovati. D'Elbée a Bonchamps na nosítkách odnešeni byli do Beaupreau, kde ležel též Lescure. Největší tři vůdcové zápasili se smrtí. S nimi též zmírala ubohá zemička Vendée.

Manželka Lescurova, provdaná později za Larochejaqueleina zanechala některé úchvatné podrobnosti o této bitvě. Z počátku nevěděla pranic o smrtelném zranění svého chotě. Lid měl ho za mrtvého a nikdo nechtěl se odhodlati, jí to pověděti. Podle rozkazu jeho měla v Beaupreau výsledek bitvy očekávati. Na cestu sem nebylo povozu k dostání. Sedla tedy s dítětem v náručí na kůň a snažila se utíkající předstihnouti.

Neznajíc těch mnohých klikatých cest, zabloudila a přišla místo do Beaupreau do vsi Beaussy. Zde sloužily se časně ráno 17. října slavné služby boží, aby sedláci ještě v čas dostaviti se mohli k bitvě u Cholletu. Manželka Lescurova šla též do kostela přeplněného. Farář, ctihodný stařec, napomínal sedláky, aby statečně bojovali pro Boha a krále, za své ženy a děti, kteréž by v případě porážky byly povražděny. Se dvou stran zahřmivaly děla — což bylo důkazem, že nebezpečí se blíží. Na to kněz uděliv všem absoluci, propustil své ovečky do boje.

Starostlivá o svého chotě, chtěla paní Lescurova se zpovídati, avšak kněz byl již požádán, aby paní na smrt manžela připravil.

— S vybranou dobrotivostí, — píše paní ta — vyhýbal se mně sdělití o hrozné ráně osudu. Pravil, že musím Bohu děkovati, že mi dal chotě takového, že stav můj ukládá mi těžké povinnosti, ano že jako křesťanka povolána jsem ku svatoblivosti jakési vyšší. Bůh že mi uděluje milost ještě větší tím, že na mne klade kříž ještě těžší, abych prý tím spíše od světa se odtrhla a toliko Boha se přidržovala. Jsouc pamětliva veliké odměny, jež mne na nebi očekává.

Hrůzou všecka ztrnulá nevěděla jsem, co by slova ta znamenala. Ve chvíli té hřmění děl se dvojnásobnilo. Musela jsem ven z kostela. Zdálo se mi, že musím umřítí. Posadili mne na kůň a my utikaly dále — na zdař Bůh. Asi za hodinu dozvěděla jsem se, že manžel můj smrtelně zraněný leží v Chandroné a že jej měli již za mrtvého. Nalezla jsem ho ve stavu hrozném. Tvář jeho všecka byla znetvořena. Můj příchod jej potěšil. —

Důstojnictvo bylo všecko zoufalé nad rozkladem vojska. Larochejaquelein hněvem plakal, když Lescurovi vypravoval co se stalo. Chtěl zůstatí ve Vendé a zde od modrých nechat se zabítí. I Lescure chtěl doma umřítí. Pravili mu, že není již ani děl, ani prachu — a zatím požárové záře blížily se vždy více.

Nepřítel stíhal utíkající a páčil a ničil všecko před sebou. Však i v tomto stavu osvědčili se sedláci velikodušnými. Měli zajatých asi 5000 republikánských vojáků. Devět z nich bylo na útěku postřeno a zastřeleno. Co s ostatními? V radě vojenské bylo všemi hlasy rozhodnuto, je vesměs zabítí, toliko Lescure prohlásil to za ohavnost. Když měl ortel smrti nad nimi býti vykonán, nechtěl žádný z důstojníků děsný rozkaz vykonati.

— Ukrutnosti takové schopni jsou pouze republikáni. — pravili. Hlasovalo se znova a 5000 republikánů bylo propuštěno na svobodu. Když sedláci i přes to chtěli se do zajatých pustiti, tu pravil smrtelně zraněný Bonchamps k důstojníkům u jeho lože klečícím: poslední rozkaz vám dávám: dejte zajatým milost!

Zatím sedláci vytáhli již děla před zajaté a již již mělo se do nich střelítí, ale tu zavíří bubny a důstojník jeden volá: Milost, milost, Bonchamps to poroučí! — A sedláci z úcty před umírajícím generálem poslechli.

Tento šlechtný hrdina do Bretagne s utíkajícími sedláky se více nedostal. Cítil blížiti se smrt. Manželka ho povzbuzovala k důvěře v Boha.

— Ano, — odpověděl, — doufám v milosrdenství boží — nejednal jsem nikdy z pýchy. Sloužil jsem Bohu, vlasti a králi věrně. Dne 18. října 1793 skončil.

Bonchamps byl mužem velice nadaným a šlechtným. Liboval si ve vědách a umění. Byl matematikem, složil mnoho hezkých písní a zpíval je s průvodem harfy. Krásně též kreslil. Každého večera věnoval několik hodin studiím. Hovor s ním byl velmi milý a poučný. Po důstojnostech nebažil. Liboval si ve venkovském zátiší na hradě svých předků, kdež by byl život svůj nepoznáno v tichosti ztrávil, kdyby veliké neštěstí, jež potkalo jeho vlast, odtud nevytrhlo jej ven do boje za trůn a oltáře. Byl by v zátiší tom zanikl jako perla hozená do moře, kdyby ji revoluční bouře nebyla vyvrhla na skaliska. Důstojníci ho milovali, sedláci ho zbožňovali a byli hrdi na jméno jeho.

S ním zdálo se, jakoby i válečné štěstí od praporů selských bylo se odvrátilo. Zemička Vendéská vysílena měrou svrchovanou, nemohla již odolati spojenému útoku republikánů. Avšak, když zdálo se, že nadešla hrdinným sedlákům poslední hodinka, tu přišla jim z nenadání pomoc od jinud, což vylíčíme příště.

Co se lidu našemu dává ku čtení.

„Česká Politika“ má ve svých filiálkách v Praze a po celých Čechách vyvěšeno, že vychází v neděli a ve svátek až ve 40—45 tisících výtiscích. Je-li to pravda, pak by tím bedlivěji měla redakce nedělního listu přihlížeti, aby v části zábavné nepřinášela časem nejhorší šmejd, který jsme již jednou zde odsoudili.

Minulou neděli přinesla „Č. P.“ v zábavné příloze šmejd pokud možná ještě horší, o čemž čtenář sám může se přesvědčiti. Podáváme tu lidovou četbu (1) z „Č. P.“ skoro v plném obsahu na výstrahu, jak se pro lid psáti nemá.

Na prahu smrti.

Tak zní nadpis. A pod něj podepsal se jakýsi přebohý literát X a v e r M e n h a r d.

Po vltavském břehu na Františku, poblíže mostu a jezu, procházel se jednou v letní podvečer hubený, poněkud shrbený muž, dle intelligentního vzezření lepším třídám náležející, jehož černý oblek však, z blízka prohlednut, jevil velikou ošumělost, leskla se na loktech i kolenou a jsa tu a tam i vyspravován.

Neznámý přecházel se skloněnou hlavou, patrně v myšlénky zabrán, sem a tam, chvílemi se rozkašlal, že až v tváři zrudnul, zastavil se, rozhlédl se vůkol a pohledl na hladinu vodní . . . v zažloutlé vráscité jeho tváři zračil se těžký duševní boj . . .

Tu přiběhl kvapným krokem mužík nepatrného vzrůstu, pohledl plaše na procházejícího se muže a zaměřil rovnou k vorům, spatřiv však plavce u nich, zarazil se, popošel dál, pohledl opět na černě oděného muže, šel k dřevěnému zábradlí, kde chvíli postál, ohlédl se, není-li pozorován . . . a přeskočiv rychle zábradlí, uvrhl se mocným skokem do šumícího proudu . . . Na okamžik se ponořil, pak vynesly ho vlny na povrch, zmítajíce jím jako třískou.

Černě oděný muž sebou trhl, vzkřikl poděšen a popošel rychle ku břehu, jakoby samovraha vlnám vyrvati chtěl — — však náhle opět stanul, sáhl si prudce k čelu a vytřeštěným zrakem zíral na tonoucího nešťastníka. Kdyby mu byl přispěl, mohl jej najisto zachrániti; a nechtěl-li sám do vody, mohl aspoň plavce ku pomoci zavolati.

Teprve pokřikem lidí po mostě se ubírajících byli plavci upozorněni, co se stalo. Sběhl se zástup zvědavců, ač to výjev v Praze zcela všední, přiběhl i strážník. Plavci spěchali v člunu nešťastníkovi ku pomoci — — bylo již pozdě.

I muž černě oděný opouštěl dějiště smutného příběhu, zamyšlen, zasmušen . . .

Tu přistoupil k němu jakýs přítlostlý pán, jenž jej byl již delší chvíli pozoroval.

„Poslyšte, pane!“ oslovil jej nepřilíš vlídně. „Viděl jsem tamhle z okna celý ten výjev a musím vám říci, že jste se nezachoval moc pěkně.“

Oslovený se zarazil.

„Jak to myslíte, pane?“

„Jste bez citu — nechat člověka takhle zahynout! Proč pak jste tomu chudákovi nepřispěl ku pomoci?“

Otázaný se trpce pousmál: „Což myslíte, že není k tomu zapotřebí o d v a h y?“

„No, vždyť neříkám, že jste měl za ním skočiti do řeky. Ale hleďte — tamhle leží hromada dlouhých houžví, kdybyste mu byl jednu hodil, mohl býti zachráněn. Nebo jste mohl aspoň učiniti pokřik, zavolat tamhle plavce . . . Ale vy nic — díval jste se klidně, jak se topí!“

„Klidně? Ba ne — klidně ne, to byste mi křivdil,“ pravil rozechvěn a v bolestném tónu černě oděný muž.

„No, ale láska k bližnímu přece káže — —“

„Láska k bližnímu!“ usmál se neznámý trpce. „Poslyšte, topil nebo věšel jste se už někdy?“ otázal se náhle tlustého pána.

„Nač se ptáte?“ vyhrkl tento zaražen. „Proč bych se byl měl topit nebo věšet?“

„Tak nemluvte o věci, které nerozumíte,“ řekl neznámý podrážděn a rozkašlal se. Když podařilo se mu kašel ztišiti, pravil tlustému pánovi žasnoucím nad nezdvornou jeho odpovědí: „Povím vám příhodu, z které si můžete vzíti naučení: Jistý muž, stížený nezhojitelnou plicní chorobou a nalézající se mimo to v největší bídě, odhodlal se po dlouhých a těžkých duševních bojích učiniti trapnému svému životu konec. Nedostávalo se mu však k tomu odvahy — v rozhodný okamžik, když již již chystal se učiniti všemu konec, pojal jej vždy hrozný strach před smrtí, děsná úzkost před neznámým tajuplným světem záhrobním . . . Až jednou! Bylo to v Krčském lese. Dodal si odvahy pitím. Polo omámen vyhledal si v houštině lesní silnou borovici, přehodil přes nejnižší její větev provaz, zavázal na uzel, na druhém konci udělal kličku — — a několik okamžiků později houpal se již ve vzduchu . . . To nejhorší tedy již přestál; v několika minutách byl by měl odbyto vše — pokoj na věky. Ale víte, co se stalo? Šel tudy jakýs člověk — myslím, že polesný — a ten neměl nic spěšnějšího na práci, než ubožáka uříznouti. Vzkřísil jej k novému životu — a k novému trápení a soužení! A co nejlepšího: ještě si to kladl za zásluhu! Snad myslil, že se mu dostane nějaké odměny za to . . . Čekal, že mu neznámý snad bude za to děkovat, ale ten by ho byl nejraději na místě skolil, kdyby byl měl k tomu síly . . .“

„A jak vy tohle všechno víte?“

„Jak? Zcela jednoduše: onen ‚zachráněný‘ jsem já sám.“

„Vy že — ?“

„Ano, já. Trápím se nyní nanovo a nemám jiné vyhlídky, než na špitál, umrlčí komoru a pytevní síň. Říd bych se usmrtil, ale nemám k tomu nyní odvahy jako onen muž, který před chvílí v řece utonul. Přišel jsem sem vlastně za tímtež účelem, jako on, a záviděl jsem mu jeho odvalu. Musím čekat, až mne bída a choroba pomalu zničí. Nebylo by mi tedy líp, kdyby mne onen chlap nebyl uřízl? Mohl jsem míti vše odbyto.“

Opět uchvátil jej křečovitý kašel. Unavil se přílišným mluvením. Po chvílce doložil churavý muž:

„Proto jsem také onomu muži nepřispěl a radím vám upřímně, abyste se nikdy nesnažil někoho zachrániti, kdo volí dobrovolně smrt. Neb nevíte, jakému trápení byste jej mohl navrátiti. Já aspoň svého ‚zachránce‘ do dnes proklínám.“

Dopověděv, pozdravil pokynutím hlavy a obrátil se k odchodu.

Tolik ten nešťastný spisovatel p. Xaver Menhard.

Podle něho je ten, kdo s nasazením života zoufalce z Vltavy vytáhne chlapem, jenž zasluhuje, aby byl na věky proklínán. Ten p. Menhard musí býti naprostým nevěrcem, když troufá si napsati, že jakmile zoufalec, jenž pověsí se na stromě, ztratí vědomí, již všecko má odbyto a že tedy a bylo by darebáctvím, odříznouti ho.

Redakce Č. P. měla by v uvážení, že list její čte nejvíce prostý lid, takový literární šmejd na prosto odmítnouti.

Prostý lid může četbou takovou snadno přiveden býti k domnění, že v jakékoliv bídě není třeba důvěrovati staročeskému přísloví, jež praví: když je nouze největší, pomoc boží nejbližší, nýbrž že nejlíp je udělati všemu najednou konec utopením, oběšením, otrávením a pod. Tím, že všecko již je odbyto, konec vši bídě. Letošní povodeň rozšířila po Čechách tolik bídy, že jest velmi nebezpečné, přinášeti lidu takovou četbu, jež k sebevraždě přímo vyzývá.

Budou znamení na nebi a na slunci.

Učenci bývali zvyklí na písmo svaté dívati se ode dávna jak se říká s půdy. Smáli se výroku Jozua: Slunce nezapadej nad Gabaonem, smáli se i šestidnovému stvoření světa, a smějou se dosud zázrakům Pána Ježíše, jeho apoštolů a svatých a světic božích. V čase však novějším mnozí z nich smáti se přestali, ba někteří i praví, že co v bibli stojí, vesměs je pravda božská.

Nejnovější vynálezy: ohromné dalekohledy, jež hvězdy nejvzdálenější k nám velice přibližují a nejvíce ale fotografování hvězd přivádí hvězdáře na dráhy veskrz nové v příčině původu, pohybu a vzájemnému vlivu na naši zeměkouli těles nebeských.

Ohromné a velmi zhoubné povodně na celé zeměkouli pobádaly hvězdáře k výzkumům nejbedlivějším, z nichž nejzajímavějším jsou ty, že povodně nynějších let povstávaly vlivem těles nebeských, nejvíce ovšem vlivem slunce. O tom v těchto dnech konal přednášky p. professor Zenger, v nichž mnohé pranostiky našich starých hospodářů nalezají stvrzení skoro až podivuhodného.

P. professor dotvrzuje, že jsou v roce jistí dnové kritičtí, jež naši hospodářové obyčejně vyjadřují tím: bude-li na svatého . . . pršet, bude pršet tak a tak dlouho. Nejvíce ale zdá se, že zprávena budou slova Kristova: budou znamení na nebi, na slunci, měsíci a na hvězdách — a budou lidé schnouti atd.

Z přednášek p. profesora tuto uvádíme něco v krátkém obsahu podle Nár. Listů:

Když jsme seznali účinky elektromagnetické na planety a zemi, zbývá ještě zkoumati, jestli také výjevy meteorologické vlivu onomu nasvědčují. Objevilo se, že veškeré velké události meteorologické na zemi cyklony, tajfuny, magnetické bouře vázány jsou rovněž na tuto harmonii, na půlobraty slunce, jež vyžadují 12·6 dne. Tak opakují se s pravidelností na př. 19. června, 1. července atd. bouře a porušení meteorologická na zemi, ovšem nikoliv na tomže místě; nejčastěji vždy podél pásma tropického a subtropického, a jen zřídka kdy v mírách pásmech. Tyto víry původu elektrického jsou známkami činnosti slunce a poněvadž nyní astronomové každodenně fotografují slunce, měří a počítají (prohlubiny) protuberance a skvrny na slunci, tu můžeme počítati dle úkazů těchto na porušení výše zmíněná s určitostí. Ano, shoda je až úžasná. Dají se udati dni, ve které přijdou — ovšem místo ale nikoliv. Podmínky, aby slunce mohlo svým největším potenciálem elektrickým na zem působiti, jsou, když především místo porušení slunečního vrcholí, nalezá se totiž zrovna uprostřed desky sluneční; pak jest největší možnost výboje i účinku prostorem až k nám, na zemi. To děje se v období 13 dnů, kdy možno bouři očekávati. Další příčinou bouří a meteorologických porušení jsou padající hvězdy, podobající se kometám, od nichž jen v tom se různí, že u nich několik mraků kosmické hmoty pohybuje se eliptickou (vejčitou) dráhou. Když země prochází drahou takých pásem, ku př. v den 10. srpna, dále 12. a 13. listopadu, když prochází takovou drahou eliptickou, jež dříve byla zaujata kometou, která se roztránila a utvořila oblaka, jež dále se pohybují, tu, jakmile vnikne do těchto mraků, přitahuje tělesa a nutí je padati na povrch — jsou příliš sblížena. Muoňha z těchto těles nevážíla více než 1 gr. a zaujímalas asi polovinu objemu krychlového centimetru. Hmoty ty jsou pranepatrné, muoňha ale přece tak svítí, že někdy možno i čísti při jich svitu. Myslílo se, že jest toho příčina rychlost pohybu a zahřátí do bílého žáru; k tomu však nestačí vteřina jedna; ostatně následkem své rychlosti. 76 kilometrů za vteřinu, proběhnou atmosférou zemskou ve zlomku vteřiny. Jinak má se ale věc, jde-li o výboj elektrický, jenž vyvozuje bílý žár, aniž by těleso taval. Kdykoli padne takový meteorík, pozou-

rujeme, že na povrchu jest spálen, uvnitř pak není stopy tání. Klouf se tedy novodobí meteorologové k náhledu, že světlo jest účinek elektrického výboje padajících hvězd. Ac jsou malá tělíska ta, jest jich takové množství, že musí vzbuzovati mocné nabíjení atmosféry elektřinou; následkem toho povstanou víry. Procházení tedy periodickými pásmy meteoritů jest druhou příčinou bouří a rozrušení na zemi. Dělíme-li nyní rok na 29 dílů, ježto slunce tolik učiní poloobratů v době té, máme 29 dní, kdy mohou nastati mocné bouře; ovšem nemusí, ježto slunce není vždy stejně aktivní. Pokud tkne se meteoritů, jest známa doba, kdy země v pásmu jich se octne; jest zapotřebí 2 až 6 dnů k procházení mraky těmi. Účinek jest slabší, ale déle trvajících. Sestavil jsem kalendář, jenž vyznačuje oněch 29 dní, kdy mohou nastati strže. Účinek elektřiny jest však patrný i na měkký vnitřek naší země. Ježto tvoří jej hlavně kovy a látky, jež jsou dobrými vodiči elektřiny, musejí nastati víry, jež tlačí na kůru zemskou a jí otrásají, vzniká zemětřesení. Anebo prolomí se kůra a vyhnán žhavý obsah na povrch země; jest to sopečný výbuch. Čím tedy mocnější účinek elektřiny, tím mocnější jsou úkazy na zemi vyvolané. Ježto kůra zemská jest dobrým vodičem, nastanou velmi značné proudy podzemní, a způsobují porušení magnetické; mimo to úbojem elektřiny ve vzduchu způsobí výboj a vedle magnetických bouří vzniknou též bouře elektrické. Po odchodu meteoritů vyblíží se elektřina nazpět do prostoru, nastanou severní záře a zpátečným účinkem magnetické bouře. Toť výjevy, které v meteorologii dle theorie elektrodynamické se vyskytují a jí lépe zajisté dají se vysvětliti než dřívější theorií, kdy teplem hleděly se úkazy takové vykládati. Fotografoval jsem tyto výjevy hlavně před bouřkou mračna; a tu bezděčně objevilo se na desce i slunce. Spatřil jsem tu podivuhodné úkazy. Dlouho ještě před bouřkou spatřil jsem kol temné desky slunce bílé okraje a že slunce mnohdy mělo i bílý chvost jako vlasatice; nazval jsem úkaz ten pásmy absorbčními čili pohlcujícími. Čím byla pásma ta mohutnějšími, tím větší nastaly srážky a bouře. Všecky katastrofy, jež v posledních letech u nás se objevily, byly předem naznačeny fotografií slunce. Může se státi, že při nebi temněmodrém v letě, kdy ani barometr nepřipomíná blížíci se bouři, vidíme slunce na fotografii obklopené pásmem bílým, se spirálami uvnitř, značícím vířivý pohyb. — Pan přednášející předvádí obraz slunce s absorbčními pásmy; rozměry těchto mohou býti ohromné, měří až 20 poloměrů slunce. Okolnosti takto zjištěné jsou důležitým prostředkem k předvídaní doby, a sice jednak pomocí period, jednak fotografií slunce. Jedna z nejstrašnějších bouřek meteorových byla roku 1886. Den před tím vykazovalo slunce značné pásmo absorbční. Bouří tou 23 drah rakouských i německých bylo přerušeno, po 5 dní izolovány Lipsko a Berlín. Obraz další ze dne 8. prosince, v den bouře v Praze okamžikem zachycený, a později ze dne 9., vykazují absorbční pásmo již parabolické, ne více elliptické. — Jiným obrazem znázorněno slunce před katastrofou přeštickou, dne 17. května 1889., vykazující pásmo elliptické. Zkušenost učí, že, je-li pásmo ohraničeno dobře ostře, vždy dostaví se kroupy a bouře, ne-li strže, pásmo dlouhé značí bouře elektrické a magnetické. Další obraz představoval slunce před bouří spustošivší kraj chebský. Jak se tyto periody shodují, toho příkladem strašné povodně letošní, v první dny měsíce předešlého zuřivší. Dne 26. srpna pozoroval astronom v Londýně, v 8 hod. 13. na slunci 3 skvrny, vycházející na okraji slunce, jež se spojily a měřily 112.000 angl. mil. Dne 27. byla skvrna zvětšena, takže v 10 hod. 30 minut byl průměr její 8000 mil a celá skupina byla větší než třetina poloměru slunce; hned na to objevilo se 22 jiných skvrn, kolem nich velmi světlé fakule a textura v nejskvělejší světlo. Málo se měnící, trvaly skorem až do 1. září. Dne 2. září v Praze nalézala se skvrna ve středu slunce. Toho dne Praha byla obětí povodně zhoubné a obrovské. Skvrna nalézala se v mediu, měla tedy největší účinnost. Před tím již přšlo po kolik dní a voda dostoupila ohromné výšky. Za krátký čas na to opět dostavila se velká povodeň v Porýnsku a ve Francii; neboť skvrna zatím dostihla opět středního meri-

dianu pro ony kraje. Marseil postižen byl cyklonem, jenž vrhal vlny do města, tak že lidé v domech se utopili a lodi nebyly chráněny v přístavu; řeky vystoupily na 17 metrů a celý okršlek jižní Francie byl povodní strašně poškozen. Vidíme tedy obraz účinnosti solární v periodě určité. Dnešní den ostatně, praví pan přednášející, jest jedním z oněch, kdy prochází velmi rychle země mrakem meteoritů; a skutečně od 1. t. m. nastal bouřlivý čas, u České Lípy rozzuřila se bouře s krupobitím, u Karlových Varů rovněž byla bouřka a stráž se sněhem a t. d. Tyto dny odpoledne byla v Praze vichřice dosti silná, aby vyvrátila zde na Žofíně mohutný topol. Prošel jsem řadu let a shledal jsem, že povzdy v tyto dni byly bouře. Když šel jsem do dnešní přednášky, obdržel jsem večerní listy se zprávou o ohromném orkánu, zuřícím na pobřeží Helgolandu. Vidíme, že jsou skutečně dny předem jaksi určené, a sice nejen pro bouře, ale i pro výbuchy sopečné. Pověstný den jest 28. srpen, kdy byla katastrofa na Javě, kdy v pěti minutách zahynulo 50.000 lidí; moře výbuchem sopečným hnáno bylo přes ostrov. — Den ten v celé historii vulkanismu jest vyznačen jako strašný; jest tím naznačeno, že solární účín jest hlavní příčina jako porušení ve vnitřku naší země, tak i atmosférických výjevů, bouří atd. Hleděl jsem co možná vysvětliti upotřebením thoorie dynamoelektrické k vysvětlení výjevů těch. Její účel není porušiti velebnou stavbu gravitační thoorie, ona jest s touto totožna, ona jen něco skutečného klade na místo gravitace, o níž nikdo nemohl říci, co vlastně jest. V novější době Weyher v Paříži učinil zkoušky s umělými víry ve vzduchu; umělý ten cyklon přitahuje i odpuzuje právě tak jako skutečný. Vidíme, že thoorie elektrodynamická na místo pouhé ideje klade skutečnost a že pilíře, jež se zbořily ve chrámu Uranie, má postaviti na nové, pevné základy, jako také pilíře našeho sfíceného mostu budou dle nejnovějších vy-možeností vědy inženýrské znovu postaveny. Zbývá mi poděkovati za shovívavost a laskavost, s jakou obecenstvo výkladům mým naslouchalo. Hlučný potlesk provázal tato závěrečná slova pana přednášejícího.

Zdaž tu bezděčně čtenář nemusí mysliti na sv. evandélium, jež čte se každoročně na neděli poslední po sv. Duchu a první adventní, jehož slova zní: A budou znamení na slunci, a na měsíci i na hvězdách a na zemi sou-žení národů pro bouři hluku mořského a vlnobití. — V těch pak dnech slunce se zatmí a měsíc nedá světla svého. A hvězdy nebeské padati budou a moci, kteréž jsou na nebi, pohnou se. A schnouti budou lidé pro strach a očekávání těch věcí, kteréž přijdou na všecken svět; nebo moci nebeské hýbati se budou. A tehdaž uzří Synu člověka, an se běře v oblace s mocí velikou a velebností. —

Nevěrci nebudou na znamení ta stejně dbáti, jako bezbožníci dbali vý-stražných slov Noemových, když stavěl koráb. Avšak dle slov Kristových: věrným následovníkům Krista bude dáno porozumění těm znamením na nebi a oni zajisté znamení těch výstražných ku spasení svému použijí.

Dle všeho zdá se, jakoby v letech příštích znamení na slunci a na jiných hvězdách měla se díti v rozměrech větších nežli kdykoliv jindy a tím i katastrofálně zasahovati do osudů naší zeměkoule. Ta středověká víra lidu, že znamení na nebi do jisté míry do osudův země zasahují, nebyla zajisté bezdůvodná. Vždyť sám Kristus jaksi ve spojení uvádí znamení na slunci, měsíci a hvězdách s velikými válkami, že povstane národ proti národu a že schnouti budou lidé pro strach.

— Nebe a země pomínou, ale slova má nepomínou. —

O možnosti zázraků.

Napsal starý zkušený lékař.

Velevážený, milý příteli!

Dostal jsem do rukou list „Obrana víry“ číslo 22. a 23. ročníku 1889., v kterém jste uveřejnil do slova stať Vám před delším časem ku čtení podanou: „lékař katolík“. Jest to výron (nikoliv pro veřejnost určený) mého z vlastní zkušenosti nabytého názoru o některých stránkách žití lékařova. Dojalo mne toto uveřejnění velmi smíšeným, nikoliv uspokojujícím citem a to již úvodem Vaším (uvedením jména spisovatele článku tohoto). Však nechám toto lichotivé vyhlášení stranou, pamětliv slov zvěčného, věhlasného akademického učitele náboženství na fakultě filosofické v Praze v jedné z jeho exhort: „Chválí-li Vás lidé z dobrých vlastností neb činů a to zasloužené, nechlubte se tím, ani se vynášejte, vzpomínajíce na výrok sv. apoštola Pavla: „Co máš, človče, čeho bys nebyl obdržel? Obdržel-lis však, jak se můžeš chlubit, jako bys nebyl obdržel?“ a vzdávejte z toho dík a chválu Bohu co dárci; pakli Vás chválí nezaslouženě, odmítněte takovou chválu anebo kdyby odmítnouti ji nebylo vhodné, hleďte, byste ji na dále zasloužili.“

Co do obsahu článku toho vznikla ve mně pochybnost o vhodnosti jeho vřadění do „Obrany víry,“ an se týká více lékařů než jiných čtenářů laiků a lékaři sotva ten list čtou, laik ale jeho obsahem snad by zviklán býti mohl v důvěře k lékařskému umění. Psal jsem, bych ukázal rozdíl praktický mezi lékařem katolíkem, vůbec křesťanem a lékařem nevěrcem. Pochybuji, že by mnohý lékař ten článek byl četl, a který četl jsa nevěrcem, nedočta, hodil by ho pod stůl mysle: bláhový ten kollega! vysokým stářím, ne-li již přirozenou slabostí zatemnělá poněkud jeho soudnost hledá pravdu ve výmyslech jiných lidí, v odvozech z nedokonale poznanych úkazů přírodních a dějepisných, odvozech to dávno již vědou za mylné odsouzených.

Také sám já, vyšed před půlstoletím z učilišť, najmě filosofické fakulty, z nichž jemu jen s povrchními známostmi jako jakýmsi slabým natěrem věd, ducha nenasytného neupokojujícím, ani teplí ani studení, vystupovali, a hledaje rozmnožení svých vědomostí, dostal jsem do rukou nevěrecké spisy francouzských mudrců předešlého století a pohromu velikou jsem utrpěl mého náboženského smýšlení, od dobrého, milovaného otce mně slovy i příkladem vštěpeného, a věru, studia medica nebyla působila, mne zbloudilého zpět vrátiti do kolejí blažené dětské minulosti. Však zůstal na štěstí v nitru mém podkíad víry pod ssutinami neporušený, a po dlouhém zkoušení útrap lékařského působení znenáhla z toho kořene vzešla touha po víře a bádání po obsahu a důvodech náboženství mého dětství. Ano, bída všeobecná a všestranná, zvláště duševní, života lidského a nepokoj z omezenosti a pochyblivosti lékařského vědění prýštlíci daly podnět ku hledání pokoje pro ducha v úplném přesvědčení o pravdě a jistotě od Boha člověku daného oblažujícího náboženství. A Bohu dík, našel jsem!

Avšak bych se vrátil k domnělému odsudku čtenáře nevěřícího z hora vytknutému: Co z mého článku jest neb má býti odsouzeno? Já míním, že nikoliv obsažené v něm pojednání o lékařském vědění, umění, o činnosti lékaře a její výsledcích. S tím jistě ve svém vědomí souhlasí každý zkušený, ať mladý neb starý lékař; ale jest to strana náboženské víry a zejména víry v zázraky, s kterou věda novověká zápasí a již již vítězstvím chlubit se odvažuje.

Padne li zázrak co nemožný a víra v něj co pověra, padne s ním i víra křesťanská na zázracích se zakládající a zůstane jen pouhým lidským omylům a chybám praktickým podrobeným výmyslem, pak však padne i všecka útěcha, síla, pokoj a radost z víry živé plynoucí.

Nepochybně pověřené, skutečné udání ze zázraků nelze rozumováním filosofů ani výzkumy přírodovědců odstraniti.

Zázrak jest skutečná, lidským smyslem přístupná, neobyčejná, mimořádná, podivná vzbuzující událost, kterou prostému pozorovateli i učenci (ale nepředpojatému) při nejpřesnějším bádání nelze odvoditi z pouze přirozených příčin, přírodních zákonů a z pravidelné posloupnosti vývinu události co účinko, z příčin hmotných, tak zvaného přírodního pořádku (jako ku příkladu okamžité zhojení nemoci těžké, dlouhé, za nezhojitelnou uznané). Toť prst Boží! hlásá prostý lid při takové události. Učenec, zarytý ve vědě, buď se straní neb dle možnosti upírá skutečnost události, neb hledí ji všelikými výmysly srovnati se známými přírodními zákony. Je-li atheista, kroutí hlavou a přisuzuje ji divné náhodě, hledí ji umlčet a pustiti z paměti. Deista (jenž uznává sice jsoucnost Stvořitele, ale míní, že Bůh ovšem stvořil svět s jeho silami, ale zanechav jej zákonitému vývinu a neporušitelnému pořádku jeho změn, více v něm sám nepůsobí) nepřipouští a zásadně upírá možnost zázraků co odchýlení rozumu odpirající, od nezrušitelných zákonů přírodních, čekaje snad na další vývin vědy a doufaje z něho budoucí vědecké rozluštění této hádanky. Však ale událost skutečná ruší skutečností svou všechny důvody její nemožnosti a s rozumem nesrovnalosti, ale dá se s tímto srovnati uznáním omezenosti lidského rozumu a nevyzpytatelností úmyslů věčných, původce a řiditele všech zjevů jak přírodních, tak i nadpřírodních.

Ano nadpřírodních: toť kámen nárazu pro přírodovědce novověkého.

Předmět přírodovědy jest rozumné, bedlivé pozorování bytostí hmotných v pojmu „příroda neb smyslův svět“ obsažených, smyslem člověka přístupných, jejich změn, jejich vlastnosti (tak zvaných přírodních sil) co příčin jejich vnitřního a zevnějšího (vzájemného) působení a zkoumání i zjištění pravidel všeho hmotného bytí a působení.

Příroda však není jedna, jedinecká bytost, nýbrž jen rozumem stanovený soujem co celek všech jedinců hmotných a zákon přírodní není jakési pravidlo zevní, obecné všech bytostí a jich působení. Každý prvek a každá jedince působící skupinu prvků má ve svých vlastnostech příčinu působení svého (v pojmu „síla“ vyznačenou) slovem: svou přirozenost, co nutný to podklad a podmínku nezrušitelnou pro čas svého bytí jedineckého.

Stvořil pak Bůh v nevystížitelné, neobmezené moudrosti jedince s jistou, vždy obmezenou mírou zvláštních každému tvorů sil, buď mnohým tvorům společných, stejných, buď rozličných mezi tvory rozdělených, jedna druhou omezujících, tak, aby jimi vzájemně účinkující jistý, nutný pořádek součinný, pravidelná posloupnost běhu změn bytosti a tím spolu každé bytosti a tudíž i celku „přírodě“ trvání pro určitý čas zabezpečeno bylo. Totof tvůrcem stanovené pravidlo vnitřního a vzájemného působení jednotlivých sil se míní slovem „zákon přírodní“ té které bytosti hmotné. Každý prvek, každý nerost má své fyzické a chemické síly, každý ustrojenec mimo těch má, a to již v svém zárodku své životní síly a tím svůj zákon přírodní sám v sobě.

Toť obor celý a jediný přírodovědy: pozorování rozumné všeho hmotného bytí a pravidel jeho.

Přesahuje ale meze její otázka, nejsou-li mimo přírodu hmotné ještě jiné bytosti, pro které člověku scházejí smysle? Na tu otázku nemá přírodověda žádnou odpověď a rozum nepředpojatý musí uznat možnost takových, tehdy nadpřirozených bytostí a jich činnosti a tím též možnost události, pravidla přírody přesahujících, ale může o skutečnosti jejich pochybovat, není-li sám očitým svědkem aneb nevěří-li ani svým vlastním smyslům.

Slepec od narození není schopen představy a pojmu „světla“ a pochybovat může o jeho jsoucnosti. —

Jest to přehmat zhrdlého, obvod svého působení přečnujícího rozumu deisty, tvrdí-li:

1. že by tvůrce nemohl mimo přírodu (smyslný svět) také stvořiti jiných nadsmyslných, vyššími silami obdařených bytostí, nadsmyslný svět, duchy. Stává-li však takových vyšších bytostí, nelze upírati možnost působení jejich na pořádek běhu přírodního, jim nižšího. Tento běh událostí přírodních, tak zvaný pořádek přírodní (Naturordnung) nemá nepodmíněnou (absolutní) nutnost a připouští bez přetržení činnosti sil přírodních velké, závažné změny, vlivem působení živlů cizích! Nezměnil-li a nemění nepřetržitě sám člověk dobytou rozumem svým kulturou dle své vůle běh událostí přírodních, povrch zeměkoule, a postup vyvinutí tvorů nižších, ústrojenců i nerostů (variace rodů rostlin i živočišstva a novými velemocnými, v přírodě mimo to se nenalezajícími chemickými sloučeninami ku př. jaké jsou léčiva, třaskaviny a jiné), užívaje k tomu svého rozumu a své vůle co předních, a tvorů a sil hmotných co prostředních příčin a jsou snad rozum a vůle síly hmotné?
(Dokonč.)

D r o b n o s t i .

Byli to křesťané? „Obč. listy“ přinášejí tuto zprávu o velikém požáru v Žiželicích: Bývalý cukrovar a pozdější přádelna v Žiželicích nalezá se v sutinách. Vše zachvátil zhoubný požár dne 8. září. Asi ke 4. hodině odpolední vznikl požár v té části, kde nalezá se varní síň asi v místech, kde stál hlavní stroj cukrovaru. Nalezala se tam velká zásoba nejen staré bavlny, ale též bavlny toho dne přivezené a velké množství prázdných beden. Část tato prostřední stála nejprve v plamenech a odtud valil se strašlivý sloup černého dýmu. Na daný poplach spěchalo všecko na toto místo hrůzy. Velký vítr vanul přes bývalou spodárnu, která také ihned v plamenech se nalezala. Zde nalezal se sklad hrubšího zboží, kalika, kanafasu, šátků atd., což všecko okny ven se vyházel na dvě velké hromady — a teď, co dvě ruce mělo, ovšem jen s „dlouhými prsty,“ počalo z těch hromad zase „zachraňovat“ a domů odnášet a než by napočítal deset, nezbylo ze zachráněného zboží ani nic — vše bylo rozebráno. Při celém požáru měl stráž pouze jeden četník, který měl tu bronzé postavení, tak že skoro nesměl ani mluvit, neb by byl od luzy, ze všech okolních vesnic až i ze Stíta a z Lipce se sběhlé, skorem bit. Teprve asi po hodině zachvátil oheň bývalé cukerní pudy, v nichž bylo přes 200 stavů. Ta část zachránit lehko se mohla, ale nehájilo se, spíše více kradlo. Co se tu uříznout, odšroubovat, ulomit atd. dalo, to lidé sobě odnesli. Konečně po 7. hodině chytil bývalý řepník, kdež bylo složeno skoro všecko dříví z cukerních pud. V této části byl požár nejděsnější. Zachránilo se mnoho, ale nic nezůstalo, neb lidé všecko odnesli a jest s podivem, že toho loupežného drancování účastnili se i lidé velice majetní a mnozí i úřad v obci zastávající. Strašlivé bylo podívání na lid ten, jak zběsile tu řádil, i koně ze chléva chtěli vyvést a pozdě večer měla luza již byty úředníků obklíčeny, chtějí je drancovati. I hlasy: „To máme první máj!“ slyšeti bylo. Scén všelijakých veselých i smutných bylo tu dost, vypsát všechny je těžko. Jakým způsobem vznikl požár, jest záhodno. Majitele továrny pana Meisla ranila mrtvice a dle výroku prof. dra. Thomayera — zůstane-li vůbec živ — bude na levou část těla ochrmen. Jest na 240.000 zl. u „Aziendy“ pojištěn. Četnictvo odnešené kusy látek pilně po staventech a u osob podezřelých hledá, bude míti asi těžkou práci, než to sežene. Také polovice plotu podél silnice byla roznešena, tak že jen pouze očazené zdi továrny se zachovalým komínem tu smutně stojí — snad čekají na nějakou spásu, neboť, jak se dovidáme, majitel p. Meisl na stavbu nové továrny nepomýšlí. Tak by zahynul poslední větší průmyslový podnik v Žiželicích. — Je-li to tak pravda, jak to „Obč. listy“ vyličily, pak je to škandál a hanba obce Žiželické ta největší.

Kulturní práce Němců. V třetím mezinárodním kongresu proti zneužívání líhovin v Christianii podán též referát o prodeji líhovin tak zvaným „divokým národům.“ Amerika, Anglie, Německo i Holandsko závodí tu v „záslužné“ činnosti, aby dodávaly statisícům „divochů“ pod záminkou šíření civilisace „ohnivé vody.“ Kořalka vyhubila již celá plemena v Americe i v Africe a u těch, jež ještě pozůstala, jest největším neštěstím jich života. Příčinou toho jest nevědomost divochů, mimo to nesvědomitost obchodníků, kteří jim prodávají kořalku nejhorší jakosti, vyměňující ji za plodiny země a kořistíce neslýchaným způsobem z těchto nešťastníků. Němci, jakkoli nemají tak značných osad zámořských, aby tu mohli působit značných škod, stojí přece pokud se týče vývozu kořalky do krajin zámořských na prvním místě. Vyváží Německo 7 millionů galonů kořalky, Anglie 600 000 a Amerika 900.000 galonů do Afriky a nesmíme zapomínat, že Anglie i Amerika částečně vyváží kořalku z Hamburku. Třeba dále uvážit, že zvláště z Hamburku a z Brém vyváží se v ohromném množství právě nejhorší zboží. Již roku 1887 na kongrese proti zneužívání líhovin v Curychu uloženo komitétu, aby působil k obmezení dovozu kořalky do Afriky a na kongresu proti otroctví v Brusselu usnešeno značné obmezení tohoto ohavného obchodu. Ale kdo má vykonat tato usnešení?

* * *

Prodané dítě od rodičů. Z Osěku se oznamuje: Jedva že krásná Jelka odrostla dětským střevíčkům, byla svými rodiči v pravém smyslu slova prodána. Byla dcerou hraničáře z Norské. As před dvanácti lety zabloudil do této obce peštáký jeden obchodník a zůstal tu několik dní. Viděl dívku sotva 14letou a neobyčejná její krása vzbudila u obchodníka touhu, aby ji získal. Vyjednával s rodiči a bez valných obtíží podařilo se mu děcko od nich za nějakou tu stovku odkoupiti. Vzal Jelku s sebou do Pešti. Dívka stávala se takřka každým dnem krásnější a byla velice čilou a čipernou. Avšak již po několika měsících hleděl se obchodník dívky zbavit, pouévadž mu otec byl vyhlédl nevěstu. Zdálo se mu nejpohodlnější cestou k tomu, dá-li dívku vycvičit pro divadlo. Čiperná Hraničárka jevila vskutku špetku talentu pro divadlo a po půl letě byla spíše pro svoji krásu než pro svoje umění engažována na jednom vídeňském divadle pro menší episodní role. Již za krátkou dobu byla Jelka jednou z nejslavenějších krás v vídeňského polosvěta a knížata a hrabata ucházeli se o její přízeň. Ale již po několika letech stával se počet její ctitelů vždy menším, až konečně úplně osamotněla. Byla nyní nucena hledat si výživu na divadle. Přijala jméno Angely a byla engažována v Německu, kdež vystupovala na různých menších divadlech. Klesala vždy hloub a hloub. Těchto dnů došla ze Zhořelce zpráva, že se tam zastřelila herečka Angeliova, recte Jelka Kovačovičova. List svůj, v němž se loučil se světem, skončila kletbou na své rodiče.

Obsah „Obrany víry“:

Vhodné odpovědi na námitky proti katolickému víře nejčastěji pronášené. (Upravil M. V. Zahradnický. Pokračování.) — Katolická církev v Nizozemí. (Podle článku v časopisu „Stimmen aus Maria Laach“, upravil Antonín Freer. Dokončení). — Hrdinové za trůn a oltáře. (Pokračování.) — Co se lidu našemu dává ku čtení. — Budou znamení na nebi a na slunci. — O možnosti zázraků. (Napsal starý zkušený lékař.) — Drobnosti.

Předplatné budiž zasíláno přímo do administrace: Ostrovni ulice č. 1508—II.

Majitel vydavatel a nakladatel VÁCLAV KOTRBA, odpovědný redaktor PETR KOPAL.

Tiskem knihtiskárny Cyrillo-Methodějské (V. Kotrba.) v Praze.

OBRANA VÍRY.

Časopis věnovaný zájmům katolicko-politickým.

S přílohou: „Kalendář pro mrtvé a živé duše“ vždy 20. dne každého měsíce.

Vychází 5. a 20. každého měsíce. — Předplatné pro Prahu: celoročně 1 zl. 75 kr., čtvrtletně 45 kr. Poštou pro Prahu i venkov celoročně 2 zl., čtvrtletně 50 kr., jednotlivá čísla po 8 kr. — Kdo předplatí na 5 výtisků, obdrží šestý nádavkem 5 výtisků prodává se v administraci za 30 kr., 20 za 1 zl. S přílohou „Kalendáře“ připlácí se ročně 1 zl. — Administrace v Cyr.-Met. knihtiskárně v Ostrovní ulici, kamž předplatné budíž zasíláno. — Redakce na Vyšehradě č. 69.

Vhodné odpovědi na námitky proti katolické víře nejčastěji pronášené.

Upravil M. V. Zahradnický.

XIII. O víře. (Dokončení.)

K dotvrzení všeho toho svědčí dva velice závažné důvody. První záleží v tom, že věhlasní mužové, nadaní skutečně rozumem osvíceným, všickni věřili. Nuže, kdo pak by chtěl toho popírat, že naši církevní otcové každého věku byli nejslavnějšími a největšími učenci? Připomeňte sobě mužů v Africe záslužně působivších, jako: Tertulliana, sv. Augustina, sv. Fulgencia, sv. Cypriana a Arnobia, a rcete pak, kde se nalézali za těch dob v pravdě učení Afrikáni? Dále vzpomeňte v Řecku Basilia, Chrysostoma, Řehoře, Origena, Theodoreta, slovem otců církevních a ukažte pak na muže, již by za dob těch takových památek po sobě zanechali, jako tito? Přejděte k Latiuskům, porovnávejte Jeronyma, Lva, Ambrože, Řehoře, Rufina s učenci oné doby, a zajisté doznáte, že je všechny převyšují. V temném středověku byli jasnými pochodněmi nade vši pochybnost Beda, Alkuin, sv. Anselm, Lanfrank, Albertus Magnus, d'Ales, Skotus, sv. Tomáš, sv. Bonaventura. Všickni tito mužové, praví to velikáni oněch dob, upotřebovali zajisté rozumu svého v míře vrchovaté, čehož důkazem jsou velice objemné folianty v knihovnách našich, uvěřili a věřili tak pevně, že rekovně víru hlásali a za ni umírali. Co to tedy znamená? Není to očividným důkazem, že se rozum víře neprotiví, ale že spíše nejjasnější svědectví o ní vydává? Kdyby tomu tak nebylo, bylo by nám tvrditi, že hlavně blud jest podílem učenců za našich dob; doufejme však, že nikdo nebude tak pošetilým, aby to tvrditi chtěl. Další doklad ke ztvrzení této pravdy poskytuje nám opak právě řečeného. Co bylo příčinou, že vyskytli se lidé, kteří ničemu nevěřili? Nic jiného, než že lidé ti byli tak na rozumu obmezeni, že nedovedli ho upotřebiti. A tu po náhledu otců církevních, jakož i po výroku filosofů, jsou lidé, rozumu svého nejméně upotřebující, nevědomci a vášnivci. Nevědomci proto, že nejsou s to, aby úsudku o jednaní svém si utvořili, a vášnivci pak, že jich nestálá mysl každý úsudek v nivec přivádí, a je tak na rozumu otupuje. Jest to pýcha ducha a zkaženost srdce, dvě nejhorší to zla, jež rozum těchto lidí ovládají, a tím více, než cokoli jiného, jim škodí. A právě z těchto tříd vzrůstají řady ne-

věrců, skládající se z nevědomých hlupáků, zpyšnělých potřeštěnců a v kalu se brodicích nestoudníků.

Co týká se prvnějších, tu již sama skutečnost tvrzení naše podporuje. Nevěra bují za našich dní povážlivě mezi mládeží, dělníky a měšťanstvem, nač hlavně naši moudří a prozíraví učenci nařikají. Jest nyní otázkou, jakým způsobem vzešlo símé nevěry v mládeži? Tu jest nám doznati, že školy samy jsou toho vinny, které odňaty byly mužům církevním a svěřeny lidem nezkušeným, často i křivověrným, v nichž se náboženství buď jen povrchné anebo docela nevyučuje. Dále čím stávají se řemeslníci a dělníci vůbec nešťastnými? Tím, že se jim tisícovými praktikami zabraňuje v neděli a ve svátek do chrámu Páně choditi a tam výkladům o pravdách víry obcovati. A jak k tomu přichází stav měšťanský, že víru svou ztrací? Ten odvrátil se od církve jen z bázně před lidmi, a neposlouchaje už více příslušných výkladů o pravdách sv. víry, ztrácí poznenáhla bez toho jen povrchně v mládí nabyté vědomosti o ní, a stává se obětí každého i dosti mylného úsudku. A jak by mohlo jinak býti? Ve společnosti poznali jste více než jednoho z lidí přiznávajících se k nevěře; čítáte-li zvláště tak zvané svobodomyšlné časopisy a podobné tiskopisy, narazili jste často na rouhání nevěrecké. Řcete tedy upřímně, patří tací lidé k nejmoudřejším, nejučenějším a nejvzdělanějším ve společnosti? Považujete je za lidi, objevivší zcela nové důvody, které by byly ušly ostrovtipu Augustina, Tomáše a tak mnohých otců církevních, již celý život svůj studiem i velebením hlubokosti a vznešenosti víry se zaměstnávali? Mohou snad vědomostmi svými o víře celou moudrostí starých opovrhovati? Oni se svými studiem, které konali . . . se svými zdanlivě důležitým zaměstnáním, v němž po celý den pohrouženi jsou, totiž v radovánkách, ve hře, v tanci a v něčem snad ještě horším? Pohlédte jim do očí a shledáte, že jest to jen hrubá, sprostá nevědomost, která je činí nevěřícími. Otevrou-li jen ústa a uvedou-li důvody, jimiž nevěru svou omlouvají, objeví se důkaz té jejich nevědomosti jak slunce za jasného dne. Co mohou konečně proti víře namítati? Světoběžné, otřepané, sprosté, tisíckrát opakované a tisíckrát od sv. učitelů co nejjasněji vyvrácené mylné úsudky. Otáčejí se jako zmatení, že je z toho hrůza. Nevědí, které učení je katolickým a které nekatolickým. Bojují proti něčemu, čeho nikdo nebrání; brání něčeho, čemu nikdo neodporuje. Připisují církvi učení, kterému nikdy neučila, ba které i zavrhovala. Představují si protivníky, kde žádných není, bojují, aby dosáhli směšné slávy pověstného reka z Manchy, až do poslední krůpěje krve proti větrným mlýnům, nemohouce ni slova pronésti proti pravdě a skutečnému učení svaté církve. Pro samé světlo ničeho nevidí. Před několika lety cestoval jistý velmi vážený kněz ve veřejném povozu, a jsa člověk trochu zvláštní, zahloubal se zcela v četbu knihy, aniž by svých spolucestujících si náležitě všímal. Dáma, nudící se dlouhým mlčením, počala s ním, když knihu na okamžik odložil, malý rozhovor, chvástajíc se, že ve věcech náboženských jest zcela nevěřící. „Čtla jste snad něco od Bossueta, Fenelona, La Luzerny, Bergiera . . .?“ ptal se kněz. — „Nemarním času svého takovými hloupostmi.“ — „Ale alespoň četla jste snad Valsecchi-ho, aneb nějaký podobný větší katechismus?“ — „Ah, to by byl právě spisovatel, jehož spis bych chtěla čísti!“ — „Když tomu tak, proč se nazýváte nevěřící? Ujišťuji vás, vy jste nebyla nikdy nevěřící. Vy jste pouze nerozumnou a nevidomou.“ — A tento úsudek hodí se na vlas na mnohé, kteří se svou nevěrou vychloubají.

Druhým pramenem nevěry jest pýcha.

Ponechme veškeré doklady všech starých arcikacířů stranou a pohlédme toliko na předáky moderní nevěry Luthera a Kalvína. Pýcha Lutherova dosáhla takové výše, že ztupil všechna knížata, krále i císaře doby své, že opovrhoval všemi otcí církevními, tvrdě, že 1000 Cyprianů a 1000 Augustinů tolik neplatí, co on sám; že nikdo před ním neměl ponětí o Písmu sv., a prováděl to s takovou zběsilostí, že jednání to i po náhledu přívrženců jeho šílenosti se podobalo. Pro domýšlivost, pýchu nestydatost svou stal se

Kalvín i přívržencům svým nesnesitelným takovou měrou, že měli za přísloví: Lépe s Theodorem Bezou přijít do pekla, než s Kalvínem do nebe. A pýcha, založivši říši té nevěry, udržuje ji také za našich dnů. Oni vzpouzeli se v ďábelské pyše své podrobiti se tomu, čemu všichni vrstevníci jejich věřili; i duchové pyšní za doby naší vzpouzejí se přijati to, v co nynější věřící věří. Jak, praví mnohý, já, jenž jsem tolik studoval a tolik vím, mám tomu věřit, čemu obyčejný člověk věří, mám to plnit, co plní každá stará babka? To jest přece nemožné! Zde je ponouká duch pýchy a nedává jim pckoje, a aby měli pro sebe něco zvláštního, odlučují se od jiných, chvástají se novou naukou a nadýmají se jako nevěrci a rouhači. Jistý špatný lékař podotknul před nějakým časem k rozličným osobám, hovořícím o náboženství: „Já toho nepochopuji, proč kněží tak velké obtíže dělají, aby poznali proměnu v svátosti oltářní, kdež přece...“ „Ale dovolte,“ pferušil ho jiný, „kněží nedělají žádných obtíží, oni spíše se jí zastávají proti Lutheranům.“ „Chtěl jsem říci,“ pokračoval doktor, „proč se jí právě s takovou horlivostí zastávají, kdežto přece...“ „Nemluvte dále,“ odpověděl kdosi, dobře ho pochopivší, „my víme bez této komedie nevěry, kterou nám zde předvádíte, že jste neuznaným velduchem.“ A mnohým jest jediným důvodem nevěry to, že chtějí tím výše státí nad jinými, čím drzejšími a odpornějšími se jeví. K tomu se přiznali ti nejnestydatější nevěrci na loži smrtelném. Při bledém světle hromnice poznali věci trochu lépe, než za živobytí svého. Všechny ty velkolepé námitky a závady zmizely. Nezbylo jim než nehorázná pýcha, jež se jim zošklivila a z které se jim bylo v čas zpovídati, aby ušly trestům, jimiž víra hrozí.

Pramen však, z něhož špinavé proudy nevěry zvlášť bojně se prýští, jest dle výroku moudrých lidí beze vši pochyby zkaženost srdce.

Přílišné náklonnosti zvířecí zatemňují rozum a nepřipouštějí rozeznati ničeho více, co by nebylo zvířecího; v kalu hříchů zabředlé srdce nemůže se pak k čisté víře povznést, a zejména potřeba, pravdám víry nevěřiti, trestů, jimiž víra hrozí, se nebáti, nutká neustále ducha k vyhledávání takových důvodů, které by ho v klamu utvrzovaly, že víra není nic jiného, než vymyšlenou bajkou. Kdybych s někým z lidí těch v soukromí mluvil, přesvědčil bych ho takto: Nuže, řekl bych, tvrdíte, že nemůžete věřiti, ale jak dlouho jest tomu, co tak vážné pochybnosti srdce vaše zaujaly? Snad již v prvních letech mladosti vaší, když jste byl ještě mravným, střídým, cudným, trávě dni své v klidu a nevinnosti? Ó tenkrát jevila se vám víra tak krásnou, že nemohl jste se dosti vynadiviti krásám jejím. Byl to pro vás zajisté krásný pohled, viděti ji povznášeti se nad rozvalinami přemožené modloslužby, pod sekýrami prokonsulů a císařů, již udusiti ji chtěli v krvi. Všechny nepravosti ozbrojeny vrhly se proti ní, aby jí pokrok zamezily: pýcha, lakota, smyslnost a jiné ohavnosti; ona však kráčela v před a rozdrtila je pod nohama svýma, čiuíc prostopášníky cudnými, pyšné pokornými, ze světáků milovníky nebes. A když již nebylo možno víru tu zmohutnělou žádnými brázdami zadržeti, vzaly se na pomoc meč i vraždění; ale tu zaskvěla se víra teprv ve své slávě! Oběť jedna padla a sta jiných nastoupily na její místo. Jednoho odstranili a sto závidělo mu osud jeho. Pamatujete li se ještě na to, jak vám snad sladké slzy vyloudily vzpomínky na Cecilii, na Hátu i Anežku, na Víta a Prima, na Valeriana i na nesčíslné útlé panny i na nevianná dítká, jež všickni nelidské prokonsuly vyzývali srdcem naplněným J. Kristem a duší plnou jasu nad brozícím mučednictvím, aby pily a sekýry brousili, olovo rozpouštěli, lvy vyhladovili, kteří by je pak tím spíše trápili a rozsápali? Kdož ví, jak vámi tenkrát taká zbožná vypravování pohnula. A když po krvavých pronásledováních v pozdějších stoletích rozliční bludaři proti víře brojili, tu se vám objevilo nové divadlo. Na západu i na východu povstali nejbystřejší duchové, nejšlechetnější mužové, nejdokonalejší svatí, by víru prsoma svýma hájili a s ouěmi obludami dotud bojovali, dokud je do hlubin neuvrhli, z kterých byly vylezly. Obdivoval jste se síle té víry, jež nejhlubší údolí sv. mnichy naplňujíc, nejdivočejší lesy horlivými anachorety zalidňovala,

po nejpustších krajinách kajicníky tuhé rozsévala, svět zázraky naplňovala? Ó tenkrát jevila se vám víra jasnou, tak jako jest slavnou svými prorocstvími, slavnou svými zázraky, jasnou svými mučeničky, svatou svými skutky, bohatou na národy, a plesáním patřil jste na lodičku Petrovu, jak netonouc vzdoruje nebezpečným úskalím a vlnám bouřícím! Toto vše a ještě více jevílo se zrakům vašim, a kdo by vám byl řekl, že jednoho dne stanete se protivníkem víry, naplnil by vás hrůzou. A přece! Později dorážely na vás prudké vášně, které hned s počátku nezkrocené, zmohutněly i vzrostly a vámi ovládaly. Několikrát snad klesnouv povstal jste opět, ale konečně trpkým bojem unaven, přestal jste se modliti, do chrámu choditi, svátosti přijímati, maje za to, že se to vše nesrovnává s vašimi prostopášnostmi. Abyste hlodající svědomí umlčel, vyrážel jste se oplzlou četbou bezbožeckých knih, pokoušeje se o to, podaří-li se vám o víře, peklem hrozící, pochybovati. Pak přidružili se k vám přítelíčkové téhož zrna, a jelikož byl život váš den ke dni vždy prostopášnějším, došel jste až tam, kde nitro vaše podobalo se někdy moři víchrem bičovanému, jindy zase zarumované studnici a proto pochyboval jste o víře a veřejně se chvástal svojí nevěrou. Vizte, řekl bych konečně, to jest ta cesta, kterou jste šel, než jste se stal nevěrcem.

Milý čtenáři, nevím, co by nešťastník ten na to odpověděl; ale více než jednomu, jenž by chtěl býti upřímným, nutno by bylo zjevně se přiznati, že se to v skutku s ubohým srdcem jeho tak událo.

Shrneme-li tedy vše tuto projednané dohromady, stane se z průpovědi: Nemohu věřit, rozum můj mné toho zapovídá, ještě smutnější závěrka a sice: Nemohu věřit, poněvadž mne hrubá nevědomost nedovoluje k výši pohlednouti, anebo: protože mi pýcha mozek můj vysušila a ohavnosti srdce mé do kalu huusné zhovadilosti pohroužily; a proto nemohu činiti to, k čemu mne zdravý rozum nabádá, co mi nakazuje a poroučí, nechci-li nešťastným býti zde na zemi a ještě nešťastnějším na věčnosti.

O možnosti zázraků.

Napsal starý zkušený lékař.

(Dokončení.)

2. Že by nemohl (tvůrce), jsa první příčinou všeho bytí a působení, prostředně (stvořenými silami) i bezprostředně co stvořil zrušit, zničit neb změnit běh pravidelný, řádný a postup zjevů přírodních a vsadit do řetězu udajů těch udaj cizí, smyslům lidským přístupný co mimořádný článek, aniž by tím další řádný běh byl porušen.

Vzdoruje to snad neměnlivosti jeho věčných úmyslů, když takovou událost, již od věčnosti jemu přítomnou, v určitém čase budoucí, patrně jeho všemoc, moudrost a dobrotu hlásající, jeho věčným účelům sloužící stanovil? Jistě nikoliv.

Neodporuje-li však jeho moci a moudrosti, stvořit vyšší nad přírodu bytosti, duchy a z těch některé spojit s tvorem hmotným a vřadit tyto do objemu a běhu světa smyslného, k nimž patří člověk co spojenec ducha s živočišným ústrojencem, tělem, údem to přírody, je-li konečný cíl člověka věčné blažené spojení s jeho stvořitelem, je-li nutným k dosažení toho cíle prostředkem pravé poznání Boha a jeho svaté vůle co zákona mravního (ne jako zákou přírodní nutného, nutčího, ale ponechávajícího svobodné vůli člověka, buď zachovávati přikázání neb vzdorovati jemu) je-li toto poznání pouze lidskému, obmezenému rozumu nedostižitelné (jak to dokazují všeobecná lidská i mudrcká blouznění v tomto poměru) — je-li proto zjevení,

lidský rozum převyšujícího, nadsmyslného, tehdy zázračného nevyhnutelná potřeba — stanou se zázraky a z nich ten nejvznešenější, nejsvětější, vtělení Boha samého k dosvědčení toho zjevení řádnými články v řetězu věčného pořádku dějin světa nadsmyslného — nikoliv výjimkami neb změnami úmyslu stvořitele světa smyslného i duchového.

Toto vše uvažuje, míním, že připustiti nejen možnost ale i příhodnost zázraků rozumu nejen že neodporuje, ale spíše víru v jejich pravdu umožňuje a usnadňuje.

Ku přijaté pak možnosti a s rozumem srovnalosti událostí zázračných dodá konečně skutečnost jejich každému nepředpojatému rozumu dostatečný důvod pro rozumnou víru v zázraky a to nejen očitému svědku, události přítomnému, ale každému příteli pravdy (při dobré vůli jeho) ku zprávám svědků věrohodných o zázracích z přítomného i minulého času, vůbec pro víru v přesně pověřené historické údaje zázračné.

Kdo nechceš viděti, zamhuř oči, kdo nechceš přemýšlet, zůstaň, hledě si koryta smyslného!

Avšak, co s vědátoři odporujícími?

Vypravoval jakýsi vychovatel svému chovanci bájku:

Stalo se kdysi, že lišák málo ještě zkušený, neopatrný dostal se do pasti. Šťastnou ještě náhodou past, sevrouc se, zachytila jen jeho ohon tak, že se mohl přece vysvobodit ale jen tím způsobem, že kousek po kousku s nemalou bolestí ohon až na malý zbytek odkousal; rána ale tím způsobená se docela nezahojila.

Jak důležitých následků ta ztráta ohonu měla a k čemu vlastně ohon lišce jest potřebným, nevím; dílem tuším, že slouží k udržení rovnováhy při pohybech a mimo to k odhánění všelijakého hmyzu.

Ale mrzela ho ta ztráta a záviděl soukrevencům a styděl se společnosti ukázati se kusým. Věda však, že nahodilému sejítí se s nimi vyhnouti se nemůže, uznal za prospěšné, svolati valnou hromadu. Sešly se; všeobecné podivení, u některých spolu smích, u jiných známky opovrzení. Ale on, hrdé sebevědomí předstíraje, ujal se slova a vážně promluvil: „Slavná společnosti! Dlouho se zaměstnáváje študiiemi o složení svého těla a účelích jednotlivých údů jeho, seznal jsem, že ohon vlastně jest neužitečný, ano, naopak nám při hledání potravy nebezpečí působí, dává příležitost chycenu býti v pastích, lidstvem nám od jakživa nepřátelským strojených a k tomu svou tíží nás v utíkání před nepřítelem zdržuje; mimo to jest výhodou jen pro blechy, které nám kazí spaní. Také míním (obrátil se ku krásné pleti) že není pro vás žádnou ozdobou, spíše na opak. Napravil jsem následkem toho rozjímání naši pochybnou tělesnou soustavu ukousnutím toho škodlivého ohybného údu a mám za to, že byste dobře učinily, kdybyste mého příkladu následovaly.“

Nastalo mlčení; jsou to lišky, nenechaly se hned svést, ale ze zdvořilosti své odmítavé mínění jen mlčením projevily a rozešly se. Jeden lišák však při odchodu přistoupiv k řečníku, pravil k němu: „milý brachu! mám tušení o jiné příčině tvého zkomolení z vlastní smutné zkušenosti. Musel jsem také pro svou spásu ohon ukousnout, ale nechtě to projeviti, vymyslel a působil jsem si falešný ohon z chlupů všelijakých sem tam roztroušených, nalezených, slepiv a přilepiv je působile ku zbytku ztraceného, maje jen o to starost, aby nikdo přistoupiv blíže, nemohl rozeznati ty chlupy ze všelijakých zvířat pocházející. Ale ve prospěch společnosti přistě soudruhům to oznámím.“

Stalo se a po nedlouhém čase běhalo a běhá již mnoho lišek falešnými ohony opatřených po světě. —

Umkl vychovatel. Na otázku však žákovu o smyslu té bájky pravil:

Představ si a postav, milý žáčku, na místo lišáka vpadlého do pasti člověka, křesťana, vpadlého do osidel: lákadel tělesných chůtí a náruživostí, vad duševních, jako: marnivosti, lehkomyšlnosti, lhavosti, lenivosti, podezří-

vavosti, hněvivosti, zášti, mstivosti, lakomosti, závisti, pýchy, podlosti a jiných; do lákadel světa a lsti ďábových na místo pravého ohonu víru křesťanskou a na místo chvostu jeho mravní svědomí, na místo pak falešných ohonů dílem všelijaké liché výplody zakladatelů falešných náboženství, dílem vývody některých filosofů, pěstitelů mudrckého materialismu, v nynější době v přírodovědě nadvládajícího, najmě v soustavě tak zvaného monismu o vyvinutí ústrojných (živoucích) bytí (mezi nimi i člověka); v soustavě to stanovící hmotu a její zákony *) za jediný princip a podstatu veškerého bytí a jeho úkazů, upírající a vyhošťující všeho nadsmyslné bytí, síly a činnosti jeho ve všemíru, čirý atheismus hlásající a náhodu bezsmyslounou, blbou to nestvůru vyznávající za praotce všech i smyslných bytostí, — bytostí to, jejichž (jednotlivých) podivuhodné, nejvyšší rozum původce předpokládající zřízení po mnoha století dává podnět neúporné, vždy rostoucí práci badatelům přírodovědy! —

Skončil svou řeč vychovatel slovy: Pozorně přirovnej to vše ku postupu děje bájky, a najdeš smysl její.

* * *

Myslím, nechaje stranou ohled na nevyhnutelnou potřebu spolupůsobící pomoci milosti Boží ku dosažení víry živé (jen upřímnou modlitbou vyprositelné), že nikoliv ostražitě meze mohutností duchovních šetřící bádání přírodověcké není víře na úkor, ale že (mimo zpupnosti ducha a zanedbání žádoucího, ano nezbytného, důkladného poznání učení církevního) zdánlivá hořkost víry katolické v její požadavcích omezujících volnost požitkování a bohužel snad i obrožujících pokoj svědomí mnohemu se stává původem a příčinou ztráty víry křesťanské, toho daru neocenitelného milosti Boží.

Caetera cogitate domi!

Brány pekelné jí nepřemohou.

Památná jsou slova Gamaliela, biskupa rady židovské: „Je-li to dílo lidí, rozpadne se samo sebou, je-li to dílo Boží, daremné vaše namáhání. (Sk. Ap. 5.)

První církev křesťanská vznikla v Jeruzalémě. Členové její byli svědky smrti i z mrtvých vstání Páně, byli svědky života apoštolů, viděli účinky Ducha sv., viděli divy Krista P. i apoštolů, viděli smrt Štěpána a jiných mučenníků.

*) Kde se nacházejí ty zákony? Vně hmoty? Vně hmoty pro monisty jest holé nic; tehdy uvnitř hmoty, to jest uvnitř každého dílu hmoty, každého jedince jeho vlastní zákon (nejmoudřeji stanovené, omezené jeho pravidlo složení, bytí a působení.

Kdo vložil do každého zárodku rostliny nebo živočicha to nutné, nezrušitelné pravidlo? (na př. do semínka makového že musí při jistých okolnostech vzrůst na bylinu matce podobnou a zplodit tisíce zárodků, to samé pravidlo v sobě nesoucích?) Hmota? čili náhoda?!

Nosí hmota, co celek jeden, co domnělá máteř přírody, to jest všech jedinců sama v sobě ty nesčíslné milliony jednotlivých jejich pravidel, a rozdělila ona sebe samu na ty milliony millionův jedinců, každému tak rozumně udělující vlastní jeho zákon?

Má sama rozum, že mohla jím podělití nesčíslná množství živočišných jedinců? — nebo dal každý jedinec sám sobě své pravidlo? a kdy?

Odpověď, ale je-li možná, rozumná od pánů monistů se očekává.

Houfek křesťanů utěšeně rostl. V den prvních letnic bylo 3000, na to 5000 učenníků; a ti nebyli křesťany jen dle jména, ale i skutky, jak Sk. Ap. 2. svědčí.

Učení Kristovo šířilo se na vše strany světové úžasně. V málo letech byly sbory křesťanské v Palestýně, Malé Asii, Mesopotamii, Persii, Jižní Evropě i v Africe.

Pronásledování křesťanství se strany Židů i pohanů (deset hlavních za Nerona, Domiciana, Trajana, Hadriana a t. d.) vzrůst církve sv. jen podporovalo. Krev mučedníků křesťanských zúrodnila půdu, z níž mocně vyhánil ratolesti církve na všechny strany světové. Stálostí křesťanů u víře byli i nepřátelé tak pohnuti, že dali se pokřtiti na hrobích usmrcených.

Úplná svoboda křesťanům nastala za Konstantina Vel. po r. 312 po Kr.

Kříž zvítězil nad branami nepřátel — pohanů.

Křesťanství rychle potom šířilo se do kontinentních krajin. Do našich vlastí svítilo drabé evangelium v 9. stol., přineseno bratřími Soluňskými.

B.

Však církev svatá prosta jsouc nyní nepřátel vnějších, zakusiti měla a zakouší nepřátely vnitřními. Jsou to rozličné bludy, jež jednotu a pokoj v církvi svaté ruší.

Blud povstává nepravým výkladem písma sv., neb příměsky, jež lidé učení pravému přidávají.

Již za časů apoštolů počalo bludné učení totiž o ospravedlnění ze zákona. Křesťané z židů tvrdili, že třeba plniti zákon Mojžíšův, a chtěli, aby pohané ku křesťanství přistoupili byli ořezováni.

Na prvním sněmu v Jeruzalemě spor tento odklizen po výborné řeči apoštola Petra.

Kde jsou bludná učení Ebionitů, Gnostiků, Manicheů, Mikulášenců, Antitrinitářů? Kde jsou Ariáné, Nestoriáné, Pelagiáné?

Všecka tato bludná učení zanikla; jen právě učení, jež Kristus založil na skále, bude státi na věky. Vždyť řekl Pán Ježíš apoštolům: „Já s Vámi jsem až do skonání světa.“

Jako v rybníce ryby dravé prohánějí násad užitečný, tak bludy povzbuzují církev svatou k čilejšímu životu a jsou jí k užítku. Blud jest dílem lidí zanikne sám sebou, poslouží však k osvětlení učení pravého.

1. Co říci o učení, jež zamítlo ctění svatých, zvláště pak Rodičky Boží? Vezměme Rukopis Královský a čteme báseň „Jaroslav.“ V oddílu 6. volá Vratislav: „Za mnú počte, mužie, kto tak smyslie, za muú p ř e d s t o l e c m a t e ř e b o ž í e j.“ Ejhle! před stolec Matky Boží chodívali předkové naši ve 13. století.

2. Co říci o učení, v kterém Duch sv., ten Utěšitel, ten Duch pravdy neučí a nepřipomíná všecko, co Kristus učil, kde není strážcem až do skonání světa — ježto jest posloupnost Ducha sv. tu přetržena? Jednota Bratří českých byla prý duchovní dědičkou učení Husova. Jednota B. dobře věděla, že má posloupnost Ducha sv. přetrženu; i vyslala ze středu svého 6 učených mužů na všechny strany světa, aby vyhledali církev, která by měla učení takové, nebo aspoň přibližné, a od té měli přijmouti Ducha sv. skládáním rukou. Hledání bylo ovšem bezvýsledné a myšlenka ta zůstala u t o p i í.

Novomodní Husité často mluví o tmě, o neuvědomělosti, o lovení v kalné vodě. O Husu a jeho učení jsou však svými vědomostmi v hluboké tmě. Vědí jen, že Hus jednal proti církvi katolické a to je skoro vše. Vědí-li pak co Hus učí o tom, kdo v smrtelném hříchu se nalezá, co učí o chození do kostela a j.?

3. Co říci o těch církevičkách, jež nemají jedné viditelné hlavy a správy? Nekatolická vyznání dobře cítí rozdrobenost svou. Již v 17. století děly se pokusy, smířiti Lutherany s Kalvinskými. Švéd, Dr. Godeman meškal r. 1628.

v Prusích a tu vnuknul Duriemu, jenž byl knězem anglického družstva kupeckého, myšlenku tuto. Durie smluvil se o tom s Hartliebem, známým macecem Komenského, jenž se mu v tom za pomocníka propůjčil. Však myšlenka ta zůstala ideou. Jak by mohli přívrženci smířiti neb dokonce spojití se, když ani vůdcové Luther s Kalvínem toho nedokázali, ale navzájem si nedávali?

4. Co říci o učení, jež vymýtilo svatou oběť? Luther píše, že ho č... poučil, že mše nic není, č... t mu vyčítal, že 15 let mši sloužil.

Zvingli, když chtěl ze slova „jest“ učiniti „znamená“ a tak staré učení katolické, že Kristovo tělo skutečně jest ve večeři Páně, změnití a odstraniti, píše též, že ho učil nějaký duch, o němž neví, byl-li černý nebo bílý. Může se tedy u tak zv. reformátorů mluvití o ďábelském vnukání. (Ze spisu „Dílo lidí.“)

Luther i Zvingli přiznali se tedy sami o v n u k á n í s a t a n o v ě.

Na to pak Luther zpívá: Hrad přepevný jest Pán Bůh náš, zbroj výborná i síla; on nás chrání, když s a t a n á š s v ě p r o t i n á m v y s í l á.

Jak to vypadá, když ďábel proti ďáblu vysílá, bojuje, naznačil Kristus Pán, když mu Farizeové vyčítali, že vymýtá ďábly skrze Belsebuba, kníže ďábelské.

V té písni zpívá Luther: „Ten starý nepřítel zkazit by nás chtěl.“ — Kristus Pán řekl dále Farizeům: „Království rozdvojené padá.“

Kde ocitlo se učení Albigenkých a sekt v předu jmenovaných, tam spěchá učení Lutherovo i Kalvínovo, což se již na hojných příkladech jeví.

Učení bludné jest z ďábla (z lidí ďáblem ponuknutých, od Duchů sv. neřízených) — a brány pekelné je také přemohou.

Ani pronásledování křesťanství, ani bludné učení nepřemohly církev katolickou, dědičku křesťanství z dob apoštolských, jež se modě nemusí přispůsobovati aniž smí, ale posloužily jí, ono ku rychlému rozšíření, toto ku povzbuzení jejímu.

Kristus církev Svou založil na skále a brány pekelné jí nepřemohou.

Jistij na víru Obrácený.

V nemocnici u sestřiček.

Netřeba ani chváliti obětavost, jakou se stkvějí milosrdné sestry. Zlatem zaplatiti se nedá to, co vykonají ku blahu duševnímu a tělesnému mnohých a mnohých. Netoliko že s neúpornou pílí ošetřují pacienty jakýmikoli nemocem zachvácené a že s vlídností a trpělivostí v pravdě křesťanskou pracují ve svém úřadě ošetřovatelském, ale ony pracují též mnoho a mnoho na duších nesčetných, kteří netoliko tělesně, ale hůře ještě duševně nemocni k nim bývají přivázeni. Právě mi tane na mysli, jak před jistým časem byla přivezena do nemocnice olomoucké švadlena. Že byla chudou netřeba ani podotýkati. Snad je málo bohatých a jsou-li nějaké, nejsou pod názvem „švadlen“ světu známy. Této švadleně, o níž vypravuji, není více než 22 let. Pracovala v Brně, kdež také z příšišného namahání onemocněla. Nemá ani otce ani matky. Jest sice mnoho lidí také bez rodičů, ale přece nejsou tak opuštěni jako byla tato švadlena. Utáhla přišla do nemocnice churavější na duši než na těle. Nevěřila v Pána Boha, neuměla se modliti a při tom v takovém bídném postavení! O kolikráte více jest nám politovati takovou než toho, kdo ač tělem živoří, duchem přece povznéstí se může a zaletěti v modlitbách k Otci svému nebeskému, nebo hlavu položití v klín matičce Boží a z té duše si pozastesknouti těm, o nichž ví, že setrou slzu s očí jeho a mohou pomoci i v bídě největší! — Než milost Boží je veliká a účinnost její není omezena počtem věrných údů církve sv. A milost Boží nepochybují že to

byla, která dopustila na ni neduh tělesný, by osvěžena a v síle jaré duševní tělesné mohla netoliko o svůj chléb se starati, ale i duši svou pro život lepší zachovati. — Jak se trochu v nemocnici zotavila, ihned přišla sestřička a hovor přátelský s ní zapřádala. V brzku poznala trudný její stav duševní a jako vždy tak i nyní nemeškala a vlídnými slovy jí vykládala o Pánu Bohu milém a dobrém a horlivě nabádala k důvěře v Boha, který odpustí nám nepravosti naše, byť i červcem se červenaly. — A slova sestřičky byla účinná. Vždyť ubohá nezavinila sama svůj stav duševní. Jest dcerou socialisty a co mohla doma za mládí od otce neznabožského slyšeti, je ti si představití dovedou, kdož takové nešťastníky mluvíti slyšeli. Matka jí brzy zemřela a tak byla jedině péči otcově ponechána, který málo o její náboženské vychování dbal, ba naopak víru v Boha jí svým žvastem nerozumným vyrval a do kostela jíti bránil. Později jí zemřel i otec, a co jí zbývalo, než hledati výživu ve světě? — Brzy s ní sestřička tak daleko pokročila, že každý den po obědě se s ní modlila sv. růženec. Oč byla nyní šťastnější, když poznala dobro víry jí posud neznámé, když dověděla se, že může také dosíci pomoci od toho, který nad osudem i těch největších pánů a velmožů vládne a pečuje i o nejmenší kvítečka polní! — Když se zotavila na těle, církvi spolu navracena byvši se srdcem vděčným opouštěla ošetřovatelky své milé. — Sestřičky olomoucké jsou sice na zásluhy bohaté, než ne tak na statky ve zdejší. Mnohdy jest jim i s krajní bídou zápasiti. Nemocnice jest obecná a jim jest pouze ošetřování svěřeno. Měly dříve velikého dobrodince, než i toho jim neúprosná smrt pokosila a najde-li se takový druhý — nevím. Byl to zvěčnělý prof. dr. Jos. David, který skoro všecky svoje příjmy sestřičkám rozdal. Nakoupil mnohdy na trhu co bylo potřebí a poslal sestřičkám a ani nevzkázal „od koho že to jest.“ Dal jim kapli krásné vyzdobiti a sám u nich v duchovní správě pracoval až nad síly svoje a pomáhal všude, kde viděl, že pomoci třeba. Vzpomínají také na něho a snad nepřestanou vzpomínati pokud viděti budou pomůlky jeho štědrosti a laskavosti. — Než ač nemají nazbyt, bývají přece velikomyslnými. Když se zemřelý prof. dr. David, jejich zpovědník, na smrt roznemohl, vykonával úřad jeho jiný velebný pán. A tomu za krátký čas chtěla vel. představená zaplatiti a nedala si nijak vymluviti, že by on také chudý od nich chudých něco nepřijal. Když nebylo zbylí, přijaly, než ihned obratem ruky vyzval představenou, by od něho přijala ty peníze pro dobro kláštera. Co jí zbývalo, než se podrobiti a vzítí nazpět nyní již jí darované peníze. — Takto chudí připravují chudým nevinné radosti!

A. S.

Varujme lid před podvodnými jednately a komisionáři.

Ze soudní síně.

Na kamenném futře vrat velkého jednoho domu v Praze, v němž je starý, proslulý hostinec, objevila se jednoho dne v listopadu lonského roku plechová, z brusu nová tabulka, na níž čistými literami psáno bylo K . . . A . . ., jednatelství a komisionářství. Pisárna v zadu ve dvoře. Krásná, pěkná, slibná tabulka — radost na ni se podívat. Kdo šel mimo, každého bodla do očí. Na modré půdě bílé písmeny — a tak pěkně napsáno, jako by to byl chystal kaligraf lakýrník do jubilejní výstavy. Nedostala se chudinka, do výstavy, nedostane se tam také. Byla pěkná, trvanlivá — mohla přečkati snad několik pokolení, nebo na ni ani nepršelo, ani slunce nesvítilo, a mráz by ji nepotrhal. Přes to vše byl jí vyměřen život velmi krátký. Pyšné „jednatelství o komisionářství“ nedočkalo se ani výročního „jubilea“, pisárna osiřela za krátký čas a tabulka pohozena někam do starého haraburdí.

Co se v oné tajuplné „písárně“ vzadu ve dvoře projednávalo, jaké komise v ní byly vyřizovány, zůstalo tajemstvím vlastním zřízencům „závodu“ pana K. A. — Byla to písárna, ale nepsalo se v ní skoro; bylo to komisionářství, jemuž však nikdo nic nedal do komise; bylo to jednatelství, které však mělo velmi málo jednání.

Tak se stalo jednoho dne, že „chef“ závodu, „inhaber“ firmy, pan K. A., pozván byl ke trestnímu soudu, aby odhalil hluboká tajemství, tající se v jeho podniku.

— Tajemství kaucí!

— Zas nový kaucový rytíř, jako jich byla před soudem již řada. Kouzelná formulka takovýchto podnikatelů je zcela jednoduchá: nic nemám, nerad bych pracoval a přece bych rád dobře žil. Zkusím to s kaucemi. — Skoro každé takové podnikatelství, jehož základy jsou vymámené kauce, končívá kriminálem a přece noví a noví „kaucíři“ vynořují se na povrch a opakují známé to šibalství. Každý z nich si myslí, že bude „pracovat“ chytřeji než jeho předchůdci.

— Myslí si to patrně i pan K. A. — ale sklapla nad ním vlastní past, jako nad ostatními.

Vstupuje do jednací síně mladý, 27letý ten pán, vyučený kupecký, ženatý — a na první pohled patrně, že švingulantství jest jeho heslem a vodítkem. Při výslechu generalíí vychází na jevo, že již roku 1889 trestán byl pro zločin zpronevěření čtrnáctidenním žalářem.

Táže se předseda obžalovaného: Čím jste byl posledně?

Obžal.: Prosím, byl jsem obchodvedoucím — své ženy, která měla komisionářství.

Předs.: Proč nám to povídáte? Vždyť vaše žena je chudou šičkou, která sama nic nemá. Povězte pravdu, že vy jste byl chefem a duší onoho solidního jednatelství a komisionářství. Kdy jste je zahájil?

Obžal.: Prosím, v listopadu loňského roku.

Předs.: A již v červenci jste byl stihán zatykačem. Mnoho-li jste měl do svého podniku?

Obžal.: Prosím, já měl dvě stě. Ale já měl také společníka, A. F.

Předs.: A mnoho-li měl ten?

Obžal.: Prosím, ten neměl žádných peněz.

Předs.: Proč jste ho bral tedy za společníka?

Obžal.: Prosím, on dal — duševní kapitál.

Předs.: A proč pak se vám ten podnik nedařil?

Obžal.: Prosím, on ten můj společník ničemu nerozuměl.

Předs.: A to byl bezký duševní kapitál! Vy jste pak hledal jiného, viďte?

Obžal.: Ano, sám jsem nemohl postačit (!). Našel jsem jiného, pana S., ten měl tři sta.

Předs.: Ty jste ovšem mohl dobře potřebovat.

Obžal.: Prosím, toho jsem měl jen měsíc. Pak jsme se rozešli.

Předs.: A když jste se rozešli, odcházal ten váš společník se svými penězi?

Obžal. (váhavě): Prosím, všecko nedostal.

Předs.: To věřím, od vás dostal málo kdo všecko. V čem pak vlastně záležel ten váš jednatelský a komisionářský závod?

Obžal.: Prosím, to je těžko říci . . .

Ba ano, to je zoufale těžko říci, když se nemůže říci nic. Povíme zcela stručně, oč běželo, aniž bychom sledovali obžalovaného ve všech jeho lživých vytáčkách a vykrucování. „Komisionář“ K. A. měl stále čtyry, pět sluhů, či jak on říká, „agentů“, „sběratelů peněz“, „akvisitérů“ atd. Přijal Jana J., který složil kauci vkladní knížkou na 390 zl.; přijal Františka F., který přinesl hotových 150 zl., přijal Františka H., který složil stovku; Jan K. obětoval dvě pětiny losu z r. 1870 po 145 zl.; Josef J. měl ve spořitelně pade-

sátku. knížku dal jménem kauce panu „chefovi“; František Š. dal knížku na 200 zl.; u Josefa S. spokojil se K. A. s pouhými 20 zlatými. Zkrátka, tak vylákal na ubožácích, které přijímal za inkasisty, kasíry, agenty atd. celkem 1200 zl. — přinesli, co měli, a když mu dávali peníze svoje do rukou, viděli je posledně. Vklady na knížky vybral, losy zastavil, hotové peníze utratil v závodě a v domácnosti — a chudáci po několika již dnech viděli, že se stali obětí švingulanta. Nebylo co dělat, o „závod“ nikdo nezavádil.

Když konečně věc propukla a když v „písárně“ provedena soudní prohlídka, nalezeno tam přes sto ofert uchazečů, kteří toužili po cti, aby se stali zřízenci závodu „jednatelského a komisionářského.“ Pan K. A. vybíral si ovšem jen ony, kteří mohli složit kauci. Nalezeno u něho bylo také množství vysvědčení, o jejichž navrácení se nestaral. Lidé chodili k němu jako slepí.

Po skončeném líčení uznán byl obžalovaný po návrhu veřejného žalobníka vinným zločinem zpronevěření a odsouzen na deset měsíců do žaláře. Uchazeče o místa varujeme co nejdůrazněji před podobnými kaucovými spekulanty.

Staročeské pohřební obyčeje.

Ve skladbách staročeských dočteš se zhusta nábožných úvah, o nicotě tohoto údolí slzavého a hned vedle toho o neúprosné — jak staří hovořili — „smrtholce“, která nikoho neušetří, ani bohatce v zlatohlavu, ani žebravého chodce s mošnou. Zavolává si je všechny „k veliké armádě“ — po staročesku „k starému houfu.“ Píše r. 1566 Břetislav z Rýznburka a ze Švihova Henrichovi ze Švamberka o své nemoci, že mdloba a nechutenství na něho přicházejí. Rád by se s ním ještě jednou sešel a některý den s ním pobyl. „Tak pomalu vždy se strojíme k starému houfu“ Rozumí se bez dlouhých výkladů, že nemocnému pomáhal lékař svými lektvary a duchovní jej posiloval svátostí na cestu do věčnosti. Ležel na smrtelné posteli Heralt Kavka Říčanský. V listě zaslaném r. 1564. panu ze Švamberka, prosí: „Zprávu mám, že by nějaký bosák Němec tu na Bechyni byl dobrý lékař. VMsti prosím, že mi ho na tomto vozíku vypraviti ráčíte, poněvadž Jakub svatý v kanonice své a v kapitole páté pověděl: Kdo jest nemocen, bratří, uveď k sobě kněze kostela a veľ se modliti nad ním . . . Jestliže jest to bosák ten, na kteréhož jest mínil sv. Jakub a má ducha Páně, byť neuměl žádného jiného lékařství, tehdať s pomocí Pána Buoha všemohúcího uzdraví mě vedle slov dotčených apoštola sv. A také píší panu Šebastianovi kinotru mému, aby se s tím bosákem vypravil, neb slyším, že neumí nic česky a já německy. Špatně bychom se smlouvali.“

K lékařům nemívali staří někdy důvěry. Dačický vtipkuje, že „purgují“ jen měsíc. Jak. Moller dokonce s netajenou přibanou vyčítá v Zrcadle zatvrzeného světa, že prý „s svými léky a chlácholením ne tak o lidské zdraví pečují, aby jim pomohli a léčili, ale aby toliko dobré dukáty a tolary z nich vytáhli a dosáhli, tím míníce, aby širokou dlažbu na krchové těly lidskými strojili.“

Proti smrti není léku. Úmrtí oznamovali příbuzným za starých časů slovy srdečnými, tklivými. Ze všech jiných listů tohoto rozumu dáváme tu místo, jak oznamuje kdosi úmrtí svého syna. Oznamuje: „ . . . všemohúcí Pán Buoh vedle svého božského uložení, líbezně a svaté vůle ráčil mne s mou nejmilejší manželkou pozarmoutiti a nám Jana Jiřího, synáčka našeho milého, prostředkem smrti z tohoto bídneho oudolí světa vyníti a beze vsí pochybnosti do své věčné slávy přijíti. A poněvadž se jeho božské milosti tak zlí-

bilo, on rač ze všeho ctěn a chválen bejti od věkův až na věky a račiž nás manžely pro zásluhy svého nejmilejšho syna, pána a spasitele našeho J. K. uslyšeti a ostatních našich dítek nám z milosti své svaté při dobrým zdraví pozůstaviti, zase jinejmi zdarnejma dítkami z pouhé své svaté milosti obdariti, tak abychom je ke cti a chvále jeho sv. milosti a nám ku potěšení odchovati mohli a po vykročení z tohoto světa, se všemi v něho věřícími té jeho svaté slávy oučastna učiniti.“

O tom, jak zvoníci hrana zvoniti, často najednou hrana na několika farách, zároveň jak žáci zpívali kantileny čili písničky, jaké jiné obvyklé řády děly se při tom, nemůžeme vyčístati.

Že z doby pohanské řada starodávných obyčejův udržovala se mezi pokřesťeným lidem českým, svědčí nejstarší řády a zákazy církevní i světské. Starý zvyk pohřbívati na polích, křižovatkách, v hájích trvá přese všechno horlení církevní, aby na společném křesťanském hřbitově se pochovávalo, ještě ve století XII. a s ním udržují se pohanské slavnosti pohřební. Ač podle Kosmovy zprávy slibovali Čechové v Hnězdně r. 1039. knížeti Břetislavovi I. a biskupovi Šebíři při hrobu sv. Vojtěcha, že ten, kdo pochová mrtvolu v poli nebo v háji, zaplatí do pokladny knížecí pokutou 300 peněz a k tomu arcijáhnovi přidá vola, opětuje se přece a znovu r. 1092. zákaz podobný. Zase podle Kosmy zapovídá přísně Břetislav II.: „pohřby, které se stávaly v hájích a polích, a tryzny, které konali dle řádu pohanského na rozcestích a trojcestích, jako pro odpočinek duší; též také hry bezbožné, které nad mrtvými svými, na prázdné stůny volajíce a škrabošky majíce na obličejích, rozpustile provozovali.

V pozdějších dokladech dočítáme se o zvyku, podnes známém v lidovém podání, totiž o bédování nad mrtvolou. Synodální řády prov. Střitníka zakazují r. 1591. „pohanské to nad mrtvým tělem nařikanie a uvikanie, kvílení, rukama lámání, které bývá, s vyčítováním kde jakových skutkuo a účinkuo mrtvého.“

Řekové dávali mrtvole do úst známý obolos, peníz na převozně Charonovi, převozníkovi v podsvětí. Zvyk ten není toliko řecký. Rich. Andree dokázal, že to byl obyčej všeevropský, jenž je doložen četnými svědectvími také v Asii a snad i v Americe. Nálezy v pohřebišťích staročeských ukazují, že mrtvole byly dávány do hrobu věci rozmanité, jak o tom archaeologie obšírně vypráví. Mezi nálezy hrobovými bývají mince a tu se vyskytly případy, že mince nalezeny byly v ruce kostry. Svědčí to, že starým Čechům asi nebyl všude jinde rozšířený obyčej neznámý. Ostatně je zajímavá třeba patrně vybájená zpráva Hájkova v Kronice na l. 15. Přemysl prý rozkázal mrtvolu Libušinu obléci v drahý oděv a v truhlu vložit; „pět grošův zlaté miuce do měsce usněného vloživ, dal služebnicem, aby do její levé ruky měsce ten vložily, řka: Toto ona má dnes bohu neznámému obětovati. Dáti jí rozkázal také dva groše stříbrné do ruky pravé, jeden vuodci a druhý plavci.“ Snad si to Hájek vymyslel. Možná však také, že věděl o podobném nějakém obyčeji ať již odkudkoli Věc je nejistá. V týž rozum píše r. 1699 Hammerschmid v Historii klatovské, že šířitel víry křesťanské „vyučoval, co jest věčnost a že jiný jest život po smrti, nežli sobě pohanstvo vymýšlí, aniž jest potřeba měsce s penězi mrtvým do rukou dávatí (jakož v klatovském pohanstvu byl obyčej), aby pekelnému plavci od přívozu měli z čeho platiti.“ Konec této zprávy svědčí, že tu působila u Hammerschmida známost řeckého obyčeje a tvrzení jeho bylo by ohlasem z bájesloví řeckého. Zajímavá proti tomu a důležitá je zpráva Kuldova, že prý „se vykládá v lidu, jak před věky dávali mrtvému peníze pod hlavu, aby mohl jakési převozně zaplatiti.“ Paměť starodávného obyčeje udržuje se tudíž podnes v lidovém podání.

Pokud se týče zvyků při pohřbívání, lišili se staří od nynějších ustálených řádů tím, že nosili mrtvoly ke hrobu nepokryté. Dlouho proti tomu vrchnost světská i duchovní brojila. Jiný podobný obyčej byl, že příbuzní odhradili příkrov rakve u hrobu, aby se s nebožtíkem rozloučili. Když tomu

bylo bráněno, strhly se často pohoršlivé výstupy mezi lidem a duchovenstvem jako v Koltné, kde rozlícené ženy spílaly děkanovi a hrobaři a za to pak byly potrestány. Mimo to děly se při pohřbu všelijaké pověrky. Albrecht Smiřický jistě máje toho náležitý důvod, nakazuje r. 1613: „Tělo mrtvé, když se do kostela nese, žádných pověr s ním se činiti nemá!“

Pohřby vypraveny byly u starých nádberuě, bohatě, jak jen komu měšec mohl stačiti. Touží na pýchu při pohřbích Hus, Rokycana i Cnelčický. Položíme tu významný list Břetislava z Rýznburka a ze Švihova, psaný Henrichovi ze Švamberka r. 1566: „Co se toho pohřbu nebožtíka najvyššího p. kancléře dotejče, jakej jest byl, já z psaní VMti dobře jsem vyrozuměl, jaká pejcha při tom byla. Držím o tom, že té duši málo platnost přinesla, a lépe by bylo, aby se to na chudý a potřebný lidi vobrátilo, než mřnej pohřeb každému mrtvému tělu udělati jest slušná věc, bez veliký pejchy, neb ta nás do nebes nepřinese, nebudemeli dobře činiti a pána Buoha se báti a na tomto světě za naše hříchý pokání činiti.“

Bylo také obyčejem, že staří, pohřbivše nebožtíka, pohřeb potom podle zámožnosti náležitě okvasili jako křtiny, svatbu a podobné slavnosti. Na doklad vypisujeme z účtův, uložených v archivu třeboňském, jaká hostina byla vystrojena r. 1612 při pohřbu hraběte „z Serina.“ Mnoho peněz vydáno především za koření a jiné potřeby do kuchyně i na tabule, za šafrán, pepř, zázvor, hřebíček, květ muškátový, skořici, mandle, rozinky, řecké víno, rejži, perník kuchynský, cukr, fíky, švestky, „limány“ čerstvé, „pomaranče,“ španělské olivky, kapary, slané limóny, olivky malé, olej dřevěný. Vedle řady jiných věcí potřebovali „konfektův kandýrovaných,“ citronové kůry, piškotů, ovoce čerstvého, „konfektů cukrem vytažených,“ skořice, kmínu, koliandru, anýže atd.

Snědono bylo: 2 voli krmní, krávy 2, vejřezky 2, 14 telat, 30 ovec, 15 jehňat, 30 kapounův, 5 slepic, 8 indianů; mnoho másla a medu; 1 jelen, 4 laně, 6 srnců, 12 zajíců, 2 tetřevy, 1 tetřivek, 20 kačen divokých, 3 husy divoké, 15 holubů divokých, 15 jeřábků, 30 lososů, vedle jiných ryb 4 kopy štokfíšův, 30 kop plotejsův, 2 tuny herynkův, 50 kop vyziny, 20 kop kaprů, plno štik druhu rozmanitého, 10 kop vokounův uzených, 4 kopy pstruhův čerstvých, 3 kopy pstruhův uzených, 12 pinet mřenův atd.

Mimo to podle účtů bylo na pohřeb koupeno 10 prostic soli, vocta pivného 6 věrtelů, vocta vinného 2 vědra, od pekaře žemle, pak zase jinde cibule, křen, jalovec a pod.

Vypito bylo 15 věder vína uherského, 1 vědro vína rejnského, 50 věder vína rakouského, 1 laka malvazího, 30 věder piva starého, 27 věrtel piva bílého a jiné pití. Ze všeho toho čtenář poznal, že to byl hodokvas z míry nákladný.

Nuzní nemohli si ovšem pořizovati nádherné pohřby. Zahnízdil se ve století XVI. divný obyčej, že chudí, když jim někdo zemřel, nosili mrtvolu sem tam po ulicích a doprošovali se kolemjdoucích pomoci. Obyčej ten stal se výnosnou žebrotou nuzných lidí, kteří často v počtu větším chodili takto s mrtvými po veřejných místech, kořistíce ze smrti nebožtíkovy. Císař Maximilian vyblánil arcibiskupa Ant. Brusa z Mohelnice, aby Pražané přísně toulky podobné zakázali.

Na konec podáváme tu slova, jimiž Karel st. ze Žerotína děkuje v jednom z listů, vydaných tiskem od Brandla, svému příteli za soustrastný dopis takto: „Psaní Vašeho jsem dostal, kterýmžto, že mne navštěvujíc zármutku toho, kterýmž mne Pán Bůh navštíviti ráčil, mi nepřejete, nýbrž jeho také citedlni jste, a mně v něm potěšené pomoci od Pána Boha žádáte, Vám z toho velice děkuji, žádaje jeho božské milosti, aby Vás od takových zármutků i všelijakých jiných zlých a nešťastných příhod milostivě zachovati ráčil.“

Vyňato z N. L. Sepsáno od dra. Č. Zíbrta.

D o p i s y.

Z Jerusalema v Čechách, dne 24. září.

Před několika roky byl tak pěkný podzimek, že kdesi na Šumavě jahody lesní na podzim po druhé vykvetly a dozrály; v měsíci listopadu přinášel hajný dlouhý čas plné nádoby jahod červených, jež trhal na polední straně Černého lesa. Podobný zjev přírodní vyskytl se u nás v tento čas. Vykvetlo zde na různých místech mnoho mladých stromků, štěpů. Letos byly ze školky vyndány a na své místo vsazeny, soudím tedy, že měly pupeny květné a přesazením stromku květ se opozdil, anebo pro letošní vlhko vykvetly pupeny, které by až budoucí jaro kvésti měly. Budoucí jaro již tyto stromky sotva do květu přijdou. To by však nebyla tak zlá věc, něco smutnějšího chci povědět. — Rozžal jsem včera večer lampu, plamínek se začal třepetat, a odporný zápach od petroleje rozcházel se po světnici; nechal jsem ovšem světla hořeti, neboť na venkově uvykne si člověk na tak pěkné svítidlo, a chci psáti; rozbalím lejstra, abych vyňal papír, ale papíru nebylo, došel. „Dnes již toho necháš a ráno papír koupíš,“ pomyslí si a nemoha nic jiného dělati, čtu Žakův překlad Osvobozeného Jerusalema. Ráno přišlo, ale aj, všechny krámy zůstaly zabeďněny, nic se neprodává. Co se to stalo? Nic jiného, nežli že židi mají nějaký veliký den, a my jsme zde tak šťastni, že nemáme ani jednoho kupce křesťana, ovšem pak samé krámy židovské: Ve třech prodává se ten pěkný petrolej a kořalka, papír a železo, koření a mouka, obilí a látky, co kdo chce; ve čtvrtém chléb a tabák, v pátém dřevěnky a j. v., v šestém maso, kilo o 4 krejčary draž než jinde. Přijde-li tedy ten veliký den, neprodá se nic nežli c h l é b n e j p o t ř e b n ě j š í, totiž tabák, ten se pouští oknem.

Chtěl-li jsem tedy dnes psáti, byl jsem nucen vytrhnouti papír z kněh vázaných. — Všichni jmenovaní obchodníci židovští mají též svoje polní hospodářství, a k tomu každý ještě má obchod. Nepravím to, abych snad je haněl, neboť řečená okolnost jest vlastností dobrá, je to příčinnivost, a běžeti pro jakoukoli maličkost za pult, k tomu je také potřebna veliká míra trpělivosti, takže jednou za čas rádi mají pokoj, ale — není-li to smutná věc, ba hanba a škoda pro nás, pro české křesťany? Nás je tady v Jerusalemě třicetkrát tolik co židů, a přece ani jeden křesťan se tu dosavad nenalezl, jenž by podnikl obchod. Kolikrát sedlák má synů několik, neví co s nimi a na kupectví nedá ani jednoho; vždycky by zajisté našlo se dost uvědomělých i samostatných křesťanů, kteří by se přidrželi kupce křesťanského, jen trochu kdyby rozuměl obchodování. Máme rozličné jednoty na zvelebení vlasti české a lidu českého — proč že v tomto směru nejeví se také činnost jejich? Kdyby naši hoši přišli do obchodní školy, jistě by malý obchod zastali a velkého bychom se pak také domohli. Kéž by k nám také přišel nějaký schopný kupec se znamením kříže, jeuz by náš Jerusalem osvobodil od nepřátel! Nyní je tak zle, možná v celé naší zemi, že téměř všechen výdělek dělníka, řemeslníka a z částky i rolníka se odnese do židovských krámův a odtud podíl zisku vandruje do židovských továren, a čím kde více lidu chudého, tím více dostávají židé z obecné práce, dělník na př. donese jim všechen výdělek za věci potřebné i nepotřebné. Na venkově židi rychle bohatnou, stěhují se do velkých měst, tam dělají kapital, tam moří lid v továrnách a pak se svými společníky v městě i na venkově hubí řemeslníka i rolníka, svými žurnály škodí domácím národům i křesťanstvu.

Z Jerusalema v Čechách dne 25. září.

V některém z čísel Čecha roku loňského vypravoval starý setník, že rozbroje národní nejvíce působili židi (a jejich noviny židovské), chtějíce odvrátiti pozornost národův od sebe, aby v třenicích národůch sami dobře lovití mohli. Kterak židi poměry společenské převracují, o tom nachází se zpráva v Solnohradském časopise Katholische Kirchenzeitung 1890 čís. 5.; nerozpakuji se sděliti tuto zprávu — pro výstrahu!

Nikdo by nedovedl vyvrátiti tu okolnost, že všude, kdekoli vyskytují se revolucionářské strany, jež pracují na převrácení nynějšího státního a společenského pořádku, že všude tam židi jsou mezi jejich příznivci a vůdci na místě prvním. V Rusku jsou a byli od počátku židi rozhodujícím živlem mezi nihilisty, a atentát, kterým car Alexander II. se světa byl srovozen, osnovali židi. Socialně-demokratickou stranu v Němcích, jež drží se docela zásad republikánských a pranic netají se nenávistí dynastie křesťanské, vedou hlavně židi Sioger a Sober. V Rakousku vedou socialně-demokratickou stranu, jež shotovuje se docela se svými německými přátely, židi Dr. Adler, Dr. Braun a Mandl. V Itálii odpověděl vůdce radikální liberalní strany, první člen kommunální městské rady v Římě, žid Nathan, že nechce býti při gratulování králi Humbertovi, protože se to přičí jeho republikánskému smýšlení. Ačkoli židů v Itálii poměrně málo jest, nachází se jich tam přece veliký počet v tajných spolcích zednářských, a tím uchvacují nepřírozeně velikou moc. Ve Španělsku žid Castelar jest náčelníkem republikánské strany, tentýž Castelar, kterého židovsko-německé noviny v Rakousku vyličují za nejušlechtilejšího Španěla. A vůdce republikánské vzpoury v Brazílii, kterému povedlo se loni svrhnutí Don Pedra II. s trůnu, jest žid Constant. — Tak ve všech zemích jsou a za všech časů byli židi mezi prvními, kteří bouře revolucionářské osnovali. —

D r o b n o s t i .

Románopisci učitelé zločinců. Bylo již častěji poukázáno k tomu, že osoby, jež se dopouštějí zločinu, co se týče podrobnosti provedení často řídí se podle líčení podobných případů v románech, jež jim více méně bezděčně tanou na mysli. Vždyť se v některých podobných případech dokonce tvrdilo, že zločin byl teprve románem „vnuknout“ a že autor tudíž jest „intelektuelním původcem“ zločinu. Známý případ toho druhu jest zavraždění horního inženýra Watrina v Décazevillu, jenž má nápadnou podobnost s výjevem líčeným v Zolově románu „Germinal.“ — Na jiný případ toho druhu upozorňuje časopis „Estafette.“ Před čtyřmi lety vydal spisovatel Jules Coze, padlý později v souboji, román, v němž líčí vraždu, která svými podrobnostmi živě připomíná zavraždění soudního vykonavatele Goufféa. Nájemce panství Codet stane se obětí úskoku. Žena jeho, Pavlina, jež se zamilovala do mladého venkovského hejska, hledí se sprostít svého manžela, aby se mohla provdat za svého milence. Pavlině však se přičí užít všedních prostředků, odhodlá se tudíž, že vloží svému muži kolmo krku smyčku, kterou její milovník Désublé, obmezený člověk, protáhne padacími dvířky ve stropu. Pavlina pak posadí si muže na klín, obejmě jej a tulí se k němu. Nešťastník tiskne ji k svému srdci a celuje ji. Tu padají se stropu drobtý stěny, aniž to muž spozoruje. Za ním visí smyčka. Pavlina pojednou vstane, hodí muži smyčku přes hlavu a uskočí. V tom vytáhne milenec na půdě smyčku, táhne provaz vzhůru a zmítající se tělo před očima Pavlininými vznáší se do výše.

V y h l á š k a.

Podepsaní uzavřeli tuto úmluvu: Majetník paedagogického listu „Vychovatele“, Václav Kotrba, za souhlasu zakladatele tohoto časopisu a dosavadního jeho redaktora, Petra Kopala, odevzdal tento časopis dru. Rud. Horskému, Fr. Pohunkovi a Tom. Škrdlovi k tomu účelu, aby se „Vychovatel“ stal majetkem družstva „Vlast“. Tito se vynasnaží, aby družstvo „Vlast“ úmluvu schválilo. Kdyby se to však nestalo, jest po hotové konsorcium, které „Vychovatele“ převezme a jej na vlastní náklad povede.

Úmluva nabude platnosti dne 1. ledna r. 1891. *)

V Praze, 2. října r. 1890.

Václav Kotrba.
Petr Kopal.

Dr. Rud. Horský.
Fr. Pohunek.
Tomáš Škrdle.

Podepsaní ustanovují ohledně „Vychovatele“ toto provisorium:

Literární práce a dotazy redakce listu se týkající buďtež zasílány podepsanému Fr. Pohunkovi, kaplanu u sv. Štěpána v Praze. Nedoplatky za „Vychovatele“ přijímá tiskárna Cyrillo-Methodějská v Praze, předplatné na nový ročník (1891), jakož i přihlášky nových abonentů přijímá Tom. Škrdle, círk. kněz v Žižkově u Prahy č. 505. Formát, papír a tisk „Vychovatele“ zůstane i v r. 1891. nezměněný a cenu ustanovujeme jak dosud byla, na 2 zl. r. č. ročně. Kněhkupcům slevíme 25% a alumnům i klerikům sleví se zatím 10% a sběratel obdrží mimo to na každých 10 jedenáctý exemplár zdarma. Honorář (1 zl. 50 kr. za stránku) vyplatí se ihned, jakmile bude celá práce ve „Vychovateli“ uveřejněna.

Do nového roku jest dosti času, i doufáme, že nám bude do té doby zasláno pro „Vychovatele“ hojnost důkladných prací a zpráv, jakož i že se do té doby přihlásí hojný počet odběratelů z Čech, Moravy i ze Slezska. (Kdo nemá pohotově peněz a „Vychovatele“ by chtěl odebírat, nechť se korrespondenčním lístkem za odběratele přihlásí, abychom mohli aspoň přibližně určití náklad I. čísla.)

Nuže, ve jménu Božím a s heslem: „Duchovenstvo sobě!“ pouštíme se do práce.

V Praze, dne 9. října 1890.

Dr. Rudolf Horský.

Frant. Pohunek.

Tom. Škrdle.

*) Poznámka. P. t. pp. členové družstva „Vlast“, kteří s tím souhlasí, nechť to laskavě sdělí do Žižkova u Prahy č. 505. podepsanému církevnímu knězi Tom. Škrdlovi.

Obsah „Obrany víry“:

Vhodné odpovědi na námitky proti katolické víře nejčastěji pronášené. (Upravil M. V. Zahradnický. Pokračování.) — O možnosti zázraků. (Napsal starý zkušený lékař. Dokončení.) — Brány pekelné ji nepřemohou. (Jistý na víru obrácený). — V nemocnici u sestřiček (A. S.) — Varujme lid před podvodnými komisionáři. (Z „N. L.“) — Staročeské pohřební obyčeje. (Vyňato z „N. L.“) — Dopisy: Z Jerusalema v Čechách. — Drobnosti.

Předplatné budiž zasíláno přímo do administrace: Ostrovni ulice č. 1508—II.

Majitel vydavatel a nakladatel VÁCLAV KOTRBA, odpovědný redaktor PETR KOPAL.

Tiskem knihtiskárny Cyrillo-Methodějské (V. Kotrba.) v Praze.

OBRANA VÍRY.

Časopis věnovaný zájmům katolicko-politickým.

S přílohou: „Kalendář pro mrtvé a živé duše“ vždy 20. dne každého měsíce.

Vychází 5. a 20. každého měsíce. — Předplatné pro Prahu: celoročně 1 zl. 75 kr., čtvrtletně 45 kr. Poštou pro Prahu i venkov celoročně 2 zl., čtvrtletně 50 kr., jednotlivá čísla po 8 kr. — Kdo předplatí na 5 výtisků, obdrží šestý nádatkem 5 výtisků prodává se v administraci za 30 kr., 20 za 1 zl. S přílohou „Kalendáře“ připlácí se ročně 1 zl. — Administrace v Cyr.-Met. knihtiskárně v Ostrovní ulici, kamž předplatné budiž zasíláno. — Redakce na Vyšehradě č. 69.

Vhodné odpovědi na námitky proti katolické víře nejčastěji pronášené.

Upravil M. V. Zahradnický.

XIV. O tajemstvích.

1. Rozum můj nepřipouští věřiti v tajemství. 2. Tajemství zahrnují v sobě odpory. 3. Jaké důkazy svědčí pro věrohodnost tajemství?

Víra předkládá nám rozličné pravdy k věření. Člověk sám sebou by nikdy aneb velmi ztěžka k nim dospěl; zjevené však nemají v sobě ničeho, co by se přičilo rozumu; tak na př. dokonalost Boží, stvoření světa, věčné zásady spravedlnosti a mravouky. K jiným pravdám nemohl by člověk sám sebou nikdy dospěti, ba nemohl by i zjeveným ani rozuměti a nutno mu pouze věřiti a rozum svůj z poslušnosti k víře podříditi. Takovými zjevenými pravdami jsou na př. učení o jediném Bohu ve třech osobách čili o Nejsvětější Trojici, o vtělení se božského Slova, o skutečné přítomnosti Ježíše Krista ve svátosti oltářní a vůbec vše, co jmenujeme tajemstvím. Nuže, řeknou mnozí, učení víry druhu prvého chtěl bych se konečně podvoliti, ale kdož pak by se mohl víře v tajemství podrobiti! Ty nemají žádného účelu; ani by nám nic neprospělo, něco věřiti, čemu nerozumíme, neřku-li, aby rozum náš uznati mohl ty všeliké odpory. Při tom zůstávají vzdorně státi, zamítajíce každé tajemství a nechťi ničeho o nich věděti. A přece můžete mi věřiti, že k takovému jednání nemají té nejmenší příčiny. Jako v nepravu jsou ti, kdož víru upírají, tak sami sobě násilí činí ti, již se vzpouzejí rozšířiti víru svou na tajemství. Prvé objasnili jsme již v předešlé stati, druhé poznáme v následujícím.

1. Rozum můj nepřipouští věřiti v tajemství. Zastavme se především u věčných těch práv ubohého rozumu lidského, v jistém ohledu tak slabého, v jiném pak ohledu tak vysokomyslného. Proč nemůže rozum tvůj žádných tajemství připustiti? Pravili jsme nahoře, že věříme důvěřujíce autoritě Boha, jenž mluví; taktéž uvedli jsme jasné důkazy všeho druhu, že to jest skutečně Bůh, jenž mluvil. Je-li tomu tak, co se jde na tom, zdali to, co mluvil, pochopujeme čili nepochopujeme? Neú Bůh vždy neomylným ve slově svém? nemá vždy stejného práva nad námi? nemůže i v oběť požado-

vati rozumu našeho? Co nám prospívá říci: *Nepochopuji, co nám k věření předkládá?* Pochopil alespoň, že to Bůh jest, který to předkládá? Pochopil-lis, a pochopiti jsi musil, tedy jsi pochopil dosti, a proto neměl bys ani hlesnouti, věda, co jest Bůh, co jeho svrchovanost, jeho mou-drost, jeho opravdivost. Práva tvá jsou sice krásná a dobrá, ale uvaž, že i Bůh má práva na své tvory, a chce-li jich užiti, jak toho v případě našem učinil, pak nedomnívej se, že bys ty měl nějakého práva oproti Pánu Bohu. Tento důvod nestrpí odporu a postačí všeliké záhady rozluštit. Proto přece nebude od místa, o tvých vrtochách trochu pojednati; ale dříve musíme se tě ptáti: Proč víra v tajemství rozum tvůj tak uráží? Co pak nevidíš, že i těm obmezeným dobrákům oči se již otevřely, kteří dobře chápou, co zna-menají ty jisté fráse, vypůjčené od těch hlasatelů, dávajících si nářer filosofů, postrádajících ale vši filosofie? Jestliže to rozum tvůj uráží, v něco věřiti, čemu nerozumíš, tož bys lépe učinil, kdybys vezdejší život přespal, neboť svět tento pod sluncem není pro tebe. Zde jest ti každou chvíli věřiti věcem, kterých nechápeš a musíš již trpělivě v to se vpraviti, nemůžeš-li utvořiti sobě samému zcela zvláštní nový svět, v kterém by ti bylo vše jasno a sroz-umitelné. Aj, jak to? Chápeš všechny tajnosti přírody, kterou máš před očima? Nevěříš snad, že větry vanou, ačkoliv nevíš, jak vanou? Že světlo svítí, ačkoliv neznáma ti vnitřní podstata jeho? Že ovzduší existuje, ačkoliv nevíš, v čem záleží? Ohlédni se po rodině, ve které jsou třeba čtyři synové; jeden jest rozumným, druhý rozpustilým, třetí veselým, čtvrtý stále plačtivým; jeden porozumí všemu, sotva že úst svých před ním otevřeme, druhý ne-rozumí ničemu, ať děláme cokoliv, a jsou to přece děti jednoho otce a jedné matky. Odkud pochází tento rozdíl? Chápeš toto tajemství? Nahlédl-lis trochu do fysiky, do metafysiky, do lékařství aneb do některé jiné nauky přírodo-vědecké, shledal jsi zajisté, že výkony stále před očima našima se jevící, v posledních příčinách svých tajuplné jsou, a že rozum náš neuráží. když je přiznáváme? Slavný P. Lacordaire otázal se jednou takového člověka, který dovozoval, že nemožno mu v něco věřiti: „Nevíte, jaká příčina toho, že oheň, jenž máslo rozpouští, vejce na tvrdo vaří? Ač-koliv toho nechápete, věříte přece — reudlíku. Rozvažte tedy, zdali se smí rozum urážeti tajemstvími Bohem předloženými.

Jdeme ještě dále: Poněvadž tato tajemství Boha se tykají, nemůže rozum náš jimi se urážeti, ba nutno jest spíše před zkoumáním věcí božských nadíti se jich. Kdo se na ocean odvažuje, musí býti připraven na proudy a skaliny, na větry i bouře, nebo to přináší sama sebou přirozenost moře. Kdo se tedy odvažuje na zkoumání božských věcí, připraven býti musí na hlubiny, vznešenosti, nezměrnosti, které rozumu lidskému nedosažitelný jsou t. j. na tajemství. Kdyby mohl člověk Boha, jeho bytosť, jeho dokonalosti svým rozumem pochopiti, byl by člověk buď Bohu rovným, aneb musil by se Bůh sám snížiti k nedokonalosti lidské. Jedno by bylo hroznou pýchou zavrže-ného ducha, který pravil: „Chci býti roven Nejvyššímu;“ druhé bylo by rouháním se, jež, jak povědomo, ani ďáblu na mysl nepřišlo. Proto bude pravé náboženství vždy náboženstvím tajemství, a bludný náhled jest ten, že tajemství jest známkou podvodu náboženského, spíše nutno hledati tam podvod, kde žádného tajemství není. Nejen bytosť Boží činí víru v ta-jemství snadnou, nýbrž (co jest skutečně podivné) i Bohem samým lidské přirozenosti vštípená touha, v tajemství věřiti, ukonejšuje náruživost naši ve všem, co jest tajuplné. Odkud bere se ona dychtivost dítek, že chtějí býti ba-veny vypravováním o skrytých a tajných věcech, o tajuplných událostech? Proč dychtí po něm, jako po nějakém pokladu, vědouce dobře, že to jen bájí? Protože jest v tajemství vniterný půvab. Jak omluviti tajné noční schůzky, hádání a jiné pověry, které nejen církve, ale i občanské zákony tak přísně stihají? Proč vrhá se za dnešních dnů všecko se vším zápalem na divy magnetismu, písčících stolů, spiritismu? Pro tajuplné vlastnosti, které se v nich ukrývají. V nás jest zajisté neukojitelná náklonnost ku pravdě,

avšak zaměňující často zdání za skutečnost, upadáme v blud; v nás jest nepřemožitelná láska k dobrému, ale držíce se často stínu místo tělesa, hřešíme. Tak postrádajíc pravých a svatých tajemství, honíme se často náklonností svou po tajemstvích klamných a bezbožných. A to jest neodpíratelnou pravdou, že, když v minulém století ve Francii nevěra vrchole svého dostoupila, když křesťanství vyhostěno, když rozumu se klaněli a sv. tajemství víry zavrženy byly, lid s takovou horlivostí na bohaprázdné tajnosti nepravosti a pověry se vrhal, že soudy proti nim ani nestačily. Portalis dosvědčuje, že se v národní knihovně Pařížské žádných jiných knih nevypůjčovalo, nežli o kaballe*) a o kouzelnictví. Roubies, veřejný knihovník Lyonský, podává nám věrohodné doklady, že se občas v nočních schůzkách slavila tak mrzká a šeredná tajemství, že nejzvrhlejší pověra pohanská proti nim ničím není. A dnes sedí v Americe a v Ženevě ti, již o božství Krista ničeho věděti nechťi, okolo mluvícího stolku a domnívají se u víře na světě nejpevnější, že andělé, archandělé i Ježíš Kristus tajně a osobně s nimi se baví, i když by jako svobodní myslitelé mluvili. Tak se věci mají; buď zaměstnává se duch náš přiměřeně svatým a náboženským tajemstvím nebo vrhá se v temná a ohavná tajemství pověry. A že tomu tak býti musí, toho důvod jest jasný. Tajemství má v sobě cosi divuplného a my přirozeností svou obracíme se ke všemu, co podiv vzbuzuje; tajemství má v sobě něco velkolepého a vznešeného, a my přirozeností svou tíhneme k tajemství nezměrnému a nekonečnému. Tajemství má v sobě něco ctihodného, a my nečiníce přirozenosti své násilí, cítíme-li se pohnutými k náboženství a zbožnosti. Nemůžeme často sami sobě vysvětliti, co chceme, ale uemožno jest nám zbaviti se moci té touhy, kterou nám Bůh v srdce vložil. Nesprávné tedy jest, říkati, rozum náš uráží se tajemstvími, an spíše jimi podivuhodně se obveseluje a potěšuje.

2. „Tajemství,“ praví dále, „zahrnují v sobě odpory, a tu...“ nemluvte dále. Každé desetileté dítě, v katechismu dobře vycvičené, jemůž byste tuto pošetilost sdělil, vysmálo by se vám a odpovědělo by, že tajemství nejsou proti rozumu, ale nad rozum náš, že odpor tedy není skutečným, leč jen zdánlivým a klamným. Uhlídáme to ze příkladu: Kdyby se mluvilo o tajemství nejsv. Trojice a řeklo by se, že obsahuje v sobě jediného Boha i tři Bohy, byl by v tom odpor a tedy skutečná nemožnost; nebo nemůže býti zároveň pravdou, že jest jeden Bůh a že jsou tři Bohové. Tvrdí-li se však, jak víra učí, že jest jeden Bůh ve třech osobách, není v tom nižádného odporu. Božství jest jediné, avšak ve třech osobách. Tajemství záleží v tom, že nechápeme, jak může Bůh míti trojí osobnost. Ale jelikož toho rozum náš nepochopuje, může nám napovídati, že to nemožné? Abychom něco takového mohli tvrditi, musili bychom dříve nabyti takové vědomosti o božské bytosti i o všech vlastnostech její, že bychom říci mohli, co se s nimi srovnává a co jim odporuje. To jest patrně našemu obmezenému rozumu vždy nemožné a proto zcela bludné, nachází-li kdo odpory v tajemství. A co zde o tomto tajemství povědíno, můžete přenést i na všechna jiná tajemství. — „Nepochopuji, kterak může býti Ježíš Kristus současně Bohem i člověkem?“ Ano! Ale vyčetl jsi v hlubinách božské bytosti, jakým způsobem se božská osoba s tvorem spojití může? „Nepochopuji, kterak Ježíš Kristus pod způsoby ve svátosti oltářní přítomen býti může?“ Ano! Ale vyzpytoval jsi všechny tajnosti božské moudrosti a moci, abys určití mohl všechny způsoby jsoucnosti, jež některému tělu dáti může? „Nepochopuji, jak matka Boží zároveň pannou i matkou býti může?“ Pravda! Ale vnikl do všech tajemství nekonečné moci Boží, abys s jistotou tvrditi mohl, že by to nemohla způsobiti? Dříve musíš se o všem tom vyjádřiti a pak teprv můžeš dále mluvit. Nenahlížíš, že bys dříve musil znáti bytosť, nekonečnost, všemohoucnost, neobsáhlost

*) Tajné umění židovské; též tajné úklady a pikle v životě dvorském a politickém.

Boží, než bys vyřkuouti mohl, že tajemství jest nemožné, anebo že zahrnuje v sobě odpory? A proto že to nemožné, aby skončení podrobený člověk ne-skončenost pojmuti mohl, taktéž věčně nemožné jest, v tajemství odpor najíti nebo dokázati.

3. Ale tu nám hnedle odpovídají: „Proč pak nám ale Pán Bůh předkládá tajemství k věření? Čemu nerozumíme, nemůže v nás též nic dobrého působiti. Měl by nás tedy vésti cestou jinou.“ Tento stesk byl by k smíchu, kdyby nebyl také rouhavým. Nebo kdož jsme my, že se opovažujeme Boha tázati, proč to učinil? Není na tom dosti, že nekonečnou moudrostí každému rozumu za povinnost uloženo jest, ochotně tomu se podrobiti? Ostatně závažné důvody pro to nalezneme lehce. Hříchem zničil se člověk dokonale, pouévaž v ráji pozemském Bohu věřiti nechtěl. Jest to tedy vhodný způsob smíření, aby člověk nyní Bohu věřil, nechápaje, čemu věří. Takto jest trest za vinu tu ku podivu přiměřeným. Co jest mimo to největší obětí, jež člověk Božství dáti může? Nejsou to oběti, které by zabíjeti, ani dary, které by přináseti mohl. Rozumem rozeznává se člověk od zvířete a povznáší se ku přirozenosti andělů. Ať obětuje tedy, uváděje víru svou ve skutek, to nejdůstojnější, nejctihodnější, co má: svůj rozum, a bude to pak obětí člověku vhodnou i Bohu důstojnou. Jakého dobra konečné uadějeme se, posledního a nejdražšího to ovoce náboženství našeho? Patřiti Bohu tváří v tvář a radovati se z pouhého naš patření. Jaké vědomí může býti odměně té přiměřenější, nežli mysl věřící, kterou nyní po zásluze naši v to věříme, co jednoho dne k odměně naší nezahalené patřiti budeme. Již nemnohé tyto důvody postačí každého uspokojiti, kdo pravdu upřímně vyhledává.

Ostatně není to také pravda, co nevěrci tvrdí, že bychom z tajemství žádného poznání nenabývali. Nebo tajemství jsou jako onen podivný sloup oblakový, jež vedl národ Israelský na poušti, maje na straně jedné tmu, na straně druhé šíře světlo nejjasnější. Tak osvětlují tajemství náš rozum a udržují ho s jedné strany v pokoře, kdežto s druhé strany utvrzují jej ve víře hlubokými pravdami. Především nikdo se nedomnívej, třeba bychom tajemství nechápali, že by slova, kterými se označuje, nezahrnovaly v sobě nijakého poznání. Z tohoto posvátného šera čerpáme vždy velice hluboké pravdy. Nerozumím tajemství o nejsvětější Trojici, že jeden Bůh jest ve třech rozdílných osobách, aniž pak rozumím tajemství o vtělení se dvou přirozeností v jedné osobě. Pokládám však dvojí tuto vědomost o Bohu a Kristu Ježíši za tím vzácnější, an mne učí o Bohu, o jeho velikosti a obsáhlosti tolik, co nejbystřejší myslitelé světa přirozeným způsobem nepoznali. Mimo to osvětlují tajemství na pouhé slovo Boží přijaté pravdy ostatní. Když ku příkladu na jisto postaveno, že jediný Bůh ve své bytosti v osobě trojí jest, můžeme si vysvětliti, kterak Syn Boží, přijav člověčenství naše na se, Otci úplně zadost učiniti mohl. Božské učení Krista Pána, vysoký jeho úřad kněžský, jeho obět a zásluby, poklady důvěry, kterou v něj klásti musíme, pramen, ze kterého nám všecy milosti a nekonečná jiná dobrodiní plynou, jež z tajemství toho pochází, zachovávají se tak zázračným světlem, že rozum náš uspokojují. Totéž platí o skutečné přítomnosti Krista Pána ve svátosti oltářní. Nerozumíme tomu, kterak Ježíš Kristus ve sv. hostii přítomen jest, ale věříme-li v tajemství toto, tož odhalí se před námi všecko tajemství božské lásky, všechny průkazy milosti, všechny výlevy důmyslné lásky Ježíšovy i naše povznešení a nevyrovnatelná důstojnost v něm. A co v tajemstvích těchto řečeno, platí o všech ostatních. Jsou svatým šerem, ale šerem takovým, z kterého tak jasné paprsky světelné prýští, že proti nim všecko lidské vědění tmou jest. A skutečně sv. otcové církevní a sv. učitelé čerpají z hlubokého rozjímání o těchto sv. tajemstvích proudy světla nejjasnějšího. Viz, jak sv. Augustin i sv. Hilarius tajemství o nejsv. Trojici zkoumají a jak knihu za knihou podivuhodnými pravdami naplňují; jak sv. Tomáš skládá celé svazky o svátosti oltářní, sv. Cyrill a sv. Athanasius o vtělení

božského Slova, sv. Ambrož a sv. Bernard o panenství Marie; a tak naplňují všickni sv. otcové církevní folianty o všech božských tajemstvích, dokazujíce jasně, kterak i dosti temné tajemství sv. víry hojnost světla obsahuje. Víte, co by potřebovali ti, již takové námitky proti tajemstvím kladou, aby se všech najednou vzdali? Trochu dobré vůle a upřímného bádání po pravdě. Ale toho bohužel není. Oni křičí proti tajemstvím, poněvadž k nedostatku smyslu pro vznešenost tajemství druzí se k nim dostatek náklonnosti k zviřecí povaze; ale toho příčinou nejsou pouze tajemství, která se v náboženství našem nejvíce nelíbí, jsou to spíše přikázání Boží a církevní. Oni praví: „Rozum, ten veliký ušlechtilý rozum nemůže toho připouštět, abychom v tajemství věřili;“ zatím ale jest to nešlechtné tělo, jež se vzpouzí přikázání plniti. Sážíme se o zkušenosti všech učenců, že kdyby Bůh k tomu se snížil a některá přikázání zrušil, ku př. šesté a sedmé, že by tito naši filosofové rádi za to dvě stě tajemství přijali, a kdyby se té smyslnosti jejich trochu povolilo, rozum jejich by nic více nenamítal a mír mezi věřícími a všemi nevěrci byl by brzo ustálen. Škoda, že Pán Bůh takové podmínce nechce rozuměti!

Nový spasitel Amerikánů.

V novém zákoně dočítáme se o předpovědění, že budou povstávati falešní Kristové, z nichž někteří budou i veliké věci činiti.

Během osmnácti věků povstalo více falešných Kristů, kteříž všickni vzali buď konec bídný, anebo i směšný.

Z daleké Ameriky dochází zpráva, že tam povstal nový Kristus, v osobě jakéhos — Schweinfurtha (Sviňobroda!). Cestovatel jeden píše o něm následovně:

Moje rozmluva s Králem andělů udála se v pátek večer. Chtěl jsem se státi svědkem jeho bohoslužby, která prý se odbývá každé neděle hned po poledni.

Najal jsem si tedy koně a cválal jsem do „nového nebe“, jak se farma — statek — v širém poli nazývá. Byl jsem upozorněn, abych s sebou vzal nejen pytlík s ovsem pro koně, ale i veliký pytel trpělivosti pro sebe, protože prý ctihodný Schweinfurth kázává kolik hodin v jednom kuse.

Když jsem vjel do farmy, našel jsem zde mnoho již nábožných posluchačů. Přivítací síň (parlour) byla proměněna ve svatyni (!) a byla lidmi skoro nabita, tak že musili na rychlo i vedlejší jídelnu v kostel proměnit. V předu stálo harmonium a pult ke čtení. Nejvíce přítomných bylo žen, jež nazývaly se členy církve vítězné. Skoro všechny byly elegantně oblečeny. Na jejich jemných rukách nebylo znáti, že by se příliš domácností zabývaly. Zraky všech utkvěny byly na mne, jako na hříšném synu světa, jenž v nejbližším koutku zasedl a věci své ku psaní si připravil. Bylo zde několik novinářských zpravodajů. Ba i dámy držely své „notizy“ s tužkami v rukou.

Konečně přišel Schweinfurth — nový spasitel — odkudsi se shora jako s nebe — vysoký to, statný muž v dlouhém černém kabátě. V rukou nesl bibli se zlatou obřezkou. Z rukávů vyčnívaly bělounké manšety. Věru elegantní to spasitel! Kazatel postaviv se před pult, položil na něj svoji bibli. Nežli započal, odříkal jakousi dlouhou, konfuzní modlitbu. Kázání trvalo celou věčnost — přes dvě hodiny, jehož obsahu nikdo, snad ani on nerozuměl. Bylo prošpikováno samými citáty z proroků a ze zjevení sv. Jana na důkaz, že on je tím zaslíbeným Messiasem, jenž jest očekáváním všech národů. Vykládal, kterak Josef egyptský zradou svých bratrů, lžemi Putyfarky a temným vězením prošel k oslavě v celém Egyptě a stejně že i on — ctihodný

p. Schweinfurth bude co nejdřív triumfovati. — Za dvacet let — zvolal — budou tisícové žehnati domu, v němž Jiří Jakub Schweinfurth uzřel světlo tohoto hříšného světa. Dále dokazoval, kterak v jeho životě všechny ctnosti Kristovy se zobrazují. On že všecek se Bohu zasvětil a že z těla svého učinil chrám Ducha svatého. A Bůh že prosbu jeho vyslyšel.

Schweinfurth jest řečníkem dosti dobrým, pokud se přihlíží pouze k mluvení. Má silný, zvučný hlas, nalezáť se teprv v prostředních letech. Věru litoval jsem ty zbožné dámy, kterak nábožně polykaly všechny jeho nesmysly. Kázání jeho oplývalo mysticismem, frásami prorockými, jež na zdař bůh z bible vytrhoval a mezi posluchačstvo házel. Mluvil jak se říká plnou hubou. Posluchače hypnotisoval tím, že každého pasoval na neomylného výkladače písma. V jeho očích každá punčocha je učitelem písma. Každá prý může státi se Kolumbem, jenžto vejce z písma na špičku postaví.

Vedle Schweinfurta seděla paní Tuttllová, evandělistka nového mesiáše, jež horlivě každé slůvko snažila se zachytiti a do svého noticu zanésti. Usmívala se stále, snad blažeností, že smí na blízku mistra svého dlíti. Schweinfurth přisedl dvakráte též k harmoniu a zpíval se svojí sestrou a jakýmsi mladým mužem cukrosladké písne. Hlas jeho by ještě ucházel.

Po kázání nastalo jakési vyznání víry v nové evandélium. Počátek učinil starý Weldon, zámožný majetník farmy, již sedmdesátník, postavy vysoké a dosud statné, tahů ušlechtilých, skoro patriarchálních.

— Věřím, že Jiří Schweinfurth je novým Mesiášem — vyznával hlasem rozechvěným sice, ale zvučným. Mluvil o požehnání, jaké Schweinfurt členstvu přinesl. On že hadu rozdrtil hlavu. —

Po něm vyznávala pí. Tuttllova hlasem skoro ječivým: pojďte lidé, váš bůh je zde, J. K. stojí zde před námi. Smrt, peklo a hřích jsou přemoženy.

Díval jsem se na Schweinfurta. On zase díval se na své nehty.

— Bůh je s námi a on jest naším bohem. On je čistý jako trůn boží — hvízdalo to z hrdla paní Tuttllové, — při čemž se blažené usmívala.

— Duše má jásá v tomto vítězství Kristově. Hřích je přemožen, písmo naplněno, — tak se ozývalo z úst přítomných.

Schweinfurth kázal, že přemohl svět a že on je bez hřichu. Totéž ozývalo se ozvěnou z úst asi padesáti hrdel, jež zapáchala nemastnými boby.

— Apoštolové dali se na útěk, my utíkati nebudeme, — křičelo jedno děvče.

— On je Kristus, jest Jehova! — znělo z bezzubých úst jedné stařeny.

— Duše naše zpívají po celý den, — hučelo to z úst osmahlého farmáře.

— Požehnání boží prší na nás hustě, — hučel jiný.

Stará babka děkovala vykupiteli v manšetách za to, že ji vysvobodil z drápů ďábla. — Jakás mladá dáma přisahala, že by přeplavala celý oceán a pronikla nejzárnější peci ke Kristu — Schweinfurthovi.

Jiná dáma nazvala ho pánem a slavným vůdcem.

Opět jiná pravila: Zde na zemi jmenuje se sice jen Jiří Schweinfurth, ale v nebi prý je pravým Kristem. Ano i pětileté děti žvatlaly věci podobné nesmyslné.

Tak to asi trvalo dvě hodiny. Konečně zamrzaly všem huby. Každý složil své svědectví a bral se pomalu domů.

Paní Tuttllová učinila poslední pokus o mé obrácení. Dorážela na mne sladoučkými pohledy, citovala mnoho míst z písma svatého na doklad, že se nalezám v nebi mezi anděly. Já ale ujišťoval ji, že chci zůstati zatvrzelým hříšníkem a že o radosti jejich nebe ani o jejich andělskou stravu: salát, zelí a fazole nestojím. — Ostatně rozloučili jsme se v dobré náladě. —

Je Schweinfurth — táže se na konec cestovatel W. Wyll — podvodníkem, anebo podvedeným? Nechci tvrditi to ani ono. Myslím, že nesmírná ctižádnost u něho vyvinula povážlivou psychosu — utkvělou myšlénku.

Píší o něm skoro všechny americké noviny. V tom se asi bude většina srovnávati, že jeden blázen nadělá bláznů na sta jiných.

Protestantismu se půda pod nohama boří.

Již dávno je nám katolíkům známo, že pastoři na mnoze bývají bez víry, jenom že pastoři u nás co nejpečlivěji to tají. Za to v sousedním Německu professoři protestantského bohosloví a pastoři ze své nevěry nedělají žádných tajností, což ovšem ten nepatrný hlouček pastorů, kteří dosud přisahají na Luthera, velice trápí. Pořádají schůze, stěžují si u svých konsistoři, ano i u ministerstva na své kollegy nevěrce, ale pořád maruě.

V těchto dnech odbývala se v Berlíně braniborská provinciální synoda. Předmětem rokování bylo — dle Berlin. Tagbl. ze dne 28. října: — Kterak by se mohly ústavy bohoslovecké opět pravověrnými státi? (Verkirklichung der Fakultäten). Venkovští pastoři totiž těžce nesou, že professoři na vyšších bohosloveckých luteránských ústavěch zhusta bývají nevěrci, kteří pak do duchovní zprávy posílají lidu nevěrecké kazatele. Tyto snahy protestantských ortodoxů potkávají se s nejtuzším odporem u náčelníka směru nevěreckého profesora Harnacka, jenž vši moci chce svobodu učení na universitách uhájiti. Harnack byl totiž proti vůli vrchní církevní rady do Berlína povolán za profesora na ústavě bohosloveckém. Harnack již dávno přestal v božství P. J. věřiti. Dvorní kazatel Stöcker a pastor Behrens navrhovali, aby vrchní církevní rada měla jakýsi vliv na obsazování professorských míst na ústavě bohosloveckém. Pastor Lutze návrh ten odůvodňoval: já přeju svobodě vyučování, ale svoboda nesmí zvrhnouti se v nevázanost tak, aby každý učiti směl, co se mu zlíbí. Necht' každý professor je vázán na vyznání církve, bez něhož církev nemůže obstáti. Professor nemá přednáseti theologii svoji, nýbrž církve.

Stöcker na to v delší řeči odůvodňuje svrchovanou nutnost svého návrhu. I on prý přeje svobodě vyučování, avšak předuášky nynějších profesorů velice znepokojují kazatele na venkově, v nichž povstává pocit, jako by půda a základy (Grund u. Boden), na nichž církev stojí, pod nohama se bořily.

Proti tomu ozval se svobobný pán z Goltzů, jenž pravil, že on považuje se za služebníka Pána Ježíše, ale nikoliv organisované zemské církve. (Výborně.) My všickni sice stojíme na vyznání, my ale nikdy nesvolíme, aby věda bohoslovecká vázána byla na literu vyznání evandělické církve. Celá reformace záleží v tom, že Luther a Melancthon měli tolik smělosti, že mrtvou literu zavrhli a pouze čistého slova božího se drželi. Nemají-li naši bohoslovci chuti, působiti na církev ve směru doplňovacím a opravovacím, pak zasluhují, aby byli vyhozeni. On že s návrhem Stöckrovým souhlasiti nemůže.

S Goltzem souhlasí prof. dr. Kaftan, jenž usiluje, aby zřizovány byly svobodné a samostatné církevní obce (tedy nezávislé od zemské církve). Plná bezvýminečná svoboda bohosloveckého učení buďž životní podmínkou křesťanství a evandělické církve. Svoboda učení smí znáti jen jedinou korekturu: pravdu. (Kde je pravda? — tázal se Pilát. Red.)

Stöcker ohražuje se proti výtce, jakoby odznakem anebo pečeti evandělické církve, byla služebnost — knechtgestalt — se strany státu.

Na to debata byla ukončena a odhlasováno, aby návrh Stöckerův příští generální synodě k uvážení byl doporučen.

K tomu s úšklebkem podotýká židovský Tagblatt: Stöcker chce protestantské professoři podrobiti jakémusi kacířskému soudu vrchní evandělické rady. Prvním, jež by svázaného k soudu předvedl, byl by svobodný pán z Goltzů. Stöcker Goltzovi upírá víru a vyznání. Kam prý by to došlo, kdyby mělo se státi po vůli Stöckrové!

Pak by na akademických stolcích zavládl nejsuchopárnější formalismus a zkosnatělý dogmatismus panující evandělické hierarchie. Bůh a vláda nechť prý evandělickou církev od nadělení takového zachrání.

Jiný ještě výjev udál se dodatečným návrhem Stöckrovým, aby moc generálního superintendenta byla rozšířena a povznesena. Proti tomu ozval se tubý odpor. Sám vrchní synodální předseda dr. Achenbach nazval návrh Stöckrův nebezpečným, protože chce zaváděti ústavu katolické církve i do církve evandělické.

Jest prý v evandělické církvi znáti jakýsi proud, jenž přeje si zaváděti ústavu katolické církve, avšak naproti tomu je mnoho evandělíků, kteří by raději ze zemské církve vystoupili, nežli by dopustili, aby církev na dráhu takovou byla zavlčena. Na proti episkopálnímu zařízení církve musí se co nejrozhodněji ohrožovati. Nejkrásnější vymoženost reformace je setření jha biskupského a velikou výhodou církve evandělické je, že biskupů nemá.

My nechceme biskupy, nechceme knížíta v církvi.

Návrh na zavedení něčeho podobného, jak to navrhuje Stöcker, nalezne v řečníku odpůrce s tělem i duší, pokud bude živ. Shromáždění usneslo se i tento návrh až k příští generální synodě odložit. —

Zdaž to není marasmus církve evandělické?

Pastoři cítí půdu pod nohama bořiti se, vidí před sebou úplný rozklad a přece ostýchají se, nezbytná opatření učiniti. Všecko se odkládá až do příští generální synody s fatalismem přímo tureckým. Jenom ne dnes ještě, až zítra — zítra vždy jen zítra. Proč asi ubohým pastorům do Berlína na pomoc nespěje čáslavský atamánek — Kozák?

Léčba faráře Kneippa za pomocí suggestce.

Podivuhodné a nepopíratelné úspěchy léčení vodou faráře Kneippa vzbudily pozornost kruhů lékařských měrou neobyčejnou. Obě knížky jeho: *Léčení vodou* a *Jak třeba žíti v pěti letech* pouze ve vydání německém dosáhly již počet přes 100.000 výtisků. Kromě toho převádějí se skoro do všech evropských řečí. Bavorská vesnice Wörishofen stala se farářem Kneippem světoznámou. Jeho studené lázně co do léčebných výsledků zastíňují již nejlepší lázně světové. Nemocní ze všech úhlův světa spěchají k faráři Kneippovi jako k lékaři zázračnému. A farář Kneipp? Je to muž přísný, bez nejmenší falše, ani největší nepřítel nemůže vyčísti mu dryačnictví. Jeho zásadou je: všecko zkoušej a toho nejlepšího se drž. On nikoho nenutí, nikoho nepřemlouvá, on jediné snaží se jej vyléčiti a to nejen tělo, ale i duši. Svoji přímostí, prostoduchostí, a ovšem i zbožností umí si získati u nemocných důvěru skoro neobmezenou.

Okolnost tato zdá se, že stala se příčinou, že gradovaní lékaři drží ho ne-li za čarodějnika, tedy za moderního suggestora. Poslyšme, jak o metodě jeho soudí dr. — F. — v Národních Listech.

Za všech časů osvědčovalo se jako nejúčinnější prostředek proti chorobám všelikého druhu ono tajemné agens, které není v žáduém léku chemicky obsaženo, ale které vhodně užito může nejjalovějšímu medikamentu zjednati pověst spasného prostředku a nezapomenutějšímu lékaři pomoci k výnosné praxi. Jindy se tomuto agens říkalo síla důvěry, dnes, kdy se poznala moc neuvědomělých myšlének, říká se mu vliv suggestce. (1) Umění suggerovati zdá se být spíše věcí vrozeného talentu, než výsledkem odborné školy. Je škoda, že ne každý, kdo se u medicínské fakulty uchází o diplom, pozná v čas na sobě nedostatek vrozeného lékařského taktu, a neménš také je škoda, že mnohý laik odkryje v sobě tento dar teprve, když

je již příliš pozdě, než aby šel brousit jej teoriemi a zkušenostmi vědeckých učelíšť. Je pochopitelné, proč neznalec bývá troufalejším v podnikání suggestivních method; nemá představ, které by jej před tím či oním zrazovaly.

* * *

Kneipp je farářem v bavorské vesnici Woerishofenu u Augsburku. Napsal tam před pěti lety knihu o léčbě vodou. Vyšla již od té doby ve 100.000 exemplářích a překládá se do všech jazyků. Zaslouhuje tudíž povšimnutí.

Základnice autorových vývodů jest ovšem naivní. Sáhá po starožitné hypotéze zaprášených knih: „všecky nemoci, ať se jmenují tak i onak, mají svůj princip, svůj zdroj, svůj kořen, svůj kel v krvi, a sice buď v porušení krevního oběhu, anebo ve změně krve, vzaiklé přítomnosti cizorodých, škodných látek.“ Rozluštil takto bravě největší záhady chorobozpytu, činí na základě svých velkých zkušeností závěrek, že voda dovede nešvár z mízy životní vymýtiti a koloběh zregulovat. Věnuje přes 100 stránek podrobným předpisům, kterak možno léčebných vlastností vody prakticky využítovati. Líčení, jak provádí obklady kolem jednotlivých údů a zábaly těla, jak radí užívati lázní tepilých, studených a parních, kterak dají se arranzovati nálevy a sprchy i v nejprostší domácnosti — svědčí, že se autor porozhlédl po starší i novější literatuře vodoléčebné a že má i svoje dobré nápady, které věru stojí za to, aby jim lékařský svět věnoval pozornost.

Zajímavý jsou jeho návody „tužebné.“ Pošetilá to starost mladých matek, že se bojí, aby robotům ani vzduch se ke kůži nedostal a že je zavíjejí neprodyšnými plenami. Děti pobíhající pomáhají si již samy. Jakmile jarní slunko hřavými paprsky jen trochu se zasměje, odhazují kde mohou tíseň střeviců a běhají bosy, málo dbajíce, narazí-li nehtem o kámen. Je to víc, než nechuť ku šněrovacím snahám civilisace. Je to projev vrozeného pudu. Kdo se chce otužiti, ať nestrachuje se, že si uloví katarrh, bolení v krku či rheumatism, ať napřed než lehne a když vstane, prochází se 10, 15, 30 minut nahými šlapadly po ložnici, později bude knězi rozkoší smácti bosé nohy v ranní rose při odřikávání brevíře, nebude se mu zdáti chladným pochod po studené kamenné dlažbě a konečně nepojme ho mráz ani když bez střeviců a punčoch vhrouží nohy v čerstvě napadlý sníh. Autora neodstrašily výroky, že jeho metoda je léčba pro koně. Proti zchoulostivělosti naší doby, kde každý je stížen vadou srdeční, či žaludeční, či aspoň chudokrevností a nervositou, ale nikdo není zdrav a silen, nutno konečně vzepříti se, ale to půjde teprve po dlouhodobém předchozím manevrování. Kneipp má také svůj systém v příčině oděvu. Jeho len chce Jägrové vlně vypověděti boi na smrt. Kneipp je nepřítelem umělých léků. Dlouho sbíral byliny, sušil, odpařoval, vařil, ochutnával. Sestavil přehled přírodních léčiv, která dnes upadají v zapomenutí prý jen proto, poněvadž jsou lacina, ale jeho odvary, tinktury, oleje a prášky bývaly drahdy ceněny. Chce býti rádcem chudých; přenechává boháčům, aby si kupovali jedy za drahý peníz.

Největší část objemného, vaadně populárním slohem psaného díla věnována nesčetným příkladům, znázorňujícím, kterak lékař samouk nejrůznější druhy nemocí k úplné úzdравě dovedl. Neduhy kostí, kloubů a svalů, záněty, hlízy, vředy a osutiny kožní, ba ani rakoviny neodolaly jeho jednoduchým methodám. Ale ani když mu byly předvedeny nejtěžší, od lékařů již za nezhojitelné prohlášené choroby vniřní, nezaložil ruce v klín a jeho počínání mělo úspěch. Vyléčil mrtvice, padoucnici a jiné choroby nervové, k nimž ku příkladu také cholera (l) radí. Rozuměl také chorobám očí, uší a nosu, neboť odstranil trampoty neduhem povstale. Zdaruě zapasil se záškrtí. (Zdaž připadne mu bohatá cena na léčbu difterie vypsaná?) Věděl odpomoci při katarrhech, zánětech plicních i tuberkulose. Věřil, že i vady srdeční svou léčbou odstranil. Netřeba citovati ještě více jmen.

* * *

Jisto jest, že Woerishofeny staly se hledanými lázněmi. Jisto jest také, že v Bavorsku a Wirtembersku založeno několik hydrotherapeutických ústavů, řízených lékaři dle systému Kneippova. Jak by nezískal větší sympathie pacientovy lékař, který projevuje více naděje v uzdravnost jeho choroby? Bylo by pošetilé chtít těmito řádkami širšímu, neodbornému kruhu čtenářů dokazovat, že Kneippovy výsledky jsou problematické, že asi spočívají na diagnostických omylech, že on povahu nemoci nedovede rozeznati, že dle svého domnění vyléčil rakovinu, co rakovinou nebylo. Mohl by právem namítuouti: ale vždyť nemocní přišli ke mně s diagnosami zkoušených lékařů, nebyl jsem to já, který se omylu diagnostického dopustil; ujal jsem se chorých, jimž byla odnímána naděje! Poukázal by na svoje výsledky a měl by smíšky rozhodně na své straně.

Pokud z knihy na osobnost autora souditi lze, nečiní nikterak dojem spekulativního dryáčníka. Přiznává zcela zjevně, že je pouhým lékařským amatérem. Zásady, jichž se třímá, nepochlašuje za svůj vynález. Tresť svých vodoléčitelenských nauk vyčerpál ze staré, zapomenuté knihy lékařské. Uznává, že bylo před ním mnoho celebrit lékařských, kteří odvážně a se zdarem vodou hojily: lituje, že mnozí z nich vzali zkušenosti své s sebou do hrobu. Přeje si, aby kompetentní lékaři jeho návodů si povšimli a zkoumali, zdali by se praktický užitek nedal i theoreticky oceniti.

* * *

Praktické lékařství je nuceno činiti módě ústupky. Nevím, zda pověst Kneippovy léčby jest již nyní tak mocná, aby pacienti začali konati na svoje předpisovately receptů nátlak. Je zajímavo, jak často jsou laikové razitely drah medicině. Kejkliř Hansen svými hypnotickými hokusy pokusy zburcoval před několika lety celý svět. A byla již před ním hypnósa známa po staletí pod různými jmeny magnetismu zvířecího atd. Dějiny vodoléčitelství mají zcela obdobný osud. Jedna doba vynese je na povrch slávy, druhá přinese jim úpadek. Přílišné přeceňování má přirozený následek: zneužití a spravedlivé i nespravedlivé zavržení. Co se dnes děje s hypnósou, prohlašují střízliví posuzovatelé za jakýsi druh morové rány, za duševní epidemii, proti které dlužno činiti všestranná opatření. Skutečně ukázalo se, že vyléčení hypnósou má cenu pouhé úlevy od dneška do zejtrka, ale že pacient může zaplatiti tuto cenu ztrátou své duševní rovnováhy. Doufejme, jestliže metoda Kneippova zavdá podnět k novému rozkvětu nauky hydrotherapeutické, že přinese větší prospěch zájmům trpícího člověčenstva.

Tolik kritik o Kneippově léčení v N. L. Faráři Kneippovi vede se do jisté míry asi jako za onoho času Pánu Ježíši. Když Fariseové nemohli si vysvětliti fakta nepopíratelná, zázračná jeho vyléčení, říkali: ďábelství má. Skrze Belzebuba, knížete zlých duchů, to koná. A dnešní věda lékařská stojí před nepopíratelnými výsledky Kneippovy metody, vrtí hlavou a říká též: ďábelství má, to se děje s u g g e s c í. Jenom když pro to našli učené jméno!

Kritika o dobrém divadelním kuse.

Ke spoustě divadelních kusů, jejichž obsahem je cizoložství, anebo nahoty všeho druhu, kritika se chová více méně shovívavě. Běda policejní censure, jestliže některý z nich zapoví pro přílišnou nemravnost. Tak ku př. celá lžiliberální novinářská smečka obořila se nedávno na policii berlínskou, že k pokynu německého císaře zapověděla provozování hanebného kusu od Sudermana: Konec Sodomy. Vyjde-li ale mezi tou spoustou kusů hanebných nevěreckých, cizoložnických, samovražedných a pod. též jeden kus dobrý, s jádrem zdravým a do jisté míry náboženským, v němž v krásném světle

jeví se víra, kajicnost, milosrdenství, tu kritika ohrnuje nos a dělá si z kusu pošklebky: Poslyšmež na př. kritika N. L.:

Těžký úkol položil si George Duruy ve svém dramatě — které as zůstane knihovým — nadepsaném *Bez boha i pána* (otištěno zprvu v *Revue de deux Mondes*“ vyšlo teď co kniha u Ollendorfa: *Ni Dieux ni maître*, par George Duruy). Autor snaží se rozřešiti otázku, jak stojí dnešní člověk ke věcem víry, odkud se bérout a kam až sáhají jeho potřeby náboženské. Jakési znázornění převratu novokřesťanské doby nynější.

Je v dramatě několik osob a každá zaujímá k otázce zvláštní stanovisko. *Therésa Nogaretova* je křesťankou z pudu a zvyku, blažená shodou svého citění, myšlení i konání. *Adrienna* a *Maurice Nogaretovi*, dcera a syn, představují mladou generaci, lhostejnou vychovanou v sobectví a nihilistickém vzduchu nové doby. *Světák Favreuil*, jenž obřady církevní pojímá čistě se stanoviska společenské slušnosti. Muž padesátník, který, když jeho známí chodí na mši, chodí s nimi ale po případě při tom pro sebe těží. Jediné, čeho se leká, je povinnost. Vyhybá se jí jak může, někdy způsobně, jindy hanebně. *Valmeyr*, positivist a nejprotivnějšího rázu a *Meynard*, človíček polo-zbožný, polobásnický, jenž navštěvuje kostely k vůli upomínkám, které v něm vzbuzuje klenba chrámová, zvuky varhan a vůně kadidla.

Uprostřed této společnosti stojí vlastní hrdina dramatu, otec *Petr Nogaret*, muž, který vystupuje v prvním aktu jako ateista, plný vášně a nenávisť ku věci, jejíž potřebu a hodnotu popírá. Průběhem dramatu však se vybarví na kajicného vyznávatele víry, již odsuzoval a končí rozmluvou s knězem — zpovědí.

Co jej přimělo k obratu?

Petr Nogaret trpí strašlivou nemocí míchy. Potřeba opory v dobách muk a utrpení zkyprí zatvrdlost duše naproti zbožným tužbám. Nemocný pozoruje své okolí, vidí, jaké ovoce nese lhostejný a vzpurný ateismus a jaké nábožnost. *Valmeyr* a *Maurice* chovají se bezohledně a nelidsky; měkký *Meynard* naproti tomu a pobožná *Therésa* rozpiývají se ve skutečích přátelské oddanosti a obětavosti. *Petr* porovnává.

Řadou mravních, lidských a takřka světských dojmů dospívá *Petr Nogaret* k náboženskému přesvědčení. Autor jaksi pomocí experimentů na moderním člověku ukazuje, „jak se znovu rodí dogmatismus“. Když na konci čtvrtého aktu k *Nogaretovi* vchází kněz — opona padá. Pátý akt zůstal autor čtenáři dlužen. Co spolu mluvili, nemocný a kněz, nedozvíte se, ale uhodnete: *Petr Nogaret* je obrácen na víru. (Ovšem ty tajnosti zpovědní nevěřce mrzí!)

Svým analytismem a psychologickým aparátem je drama *Duruyovo* velmi moderní a velmi zajímavé. Ale, není-liž proti vývodům jeho námitky?

Autor staví vše na chování osob, které si podle potřeby vybral. *Bezbožci Valmeyr*, *Maurice* a *svobodomyšlná slečna Janzona* jsou bezcitní, zlomyslní, samolibí lidé. *Paní Therésa*, která nemocného s tak příkladnou obětavostí ošetřuje, je dobročinka. Všichni ateisté jsou špatní, za to všichni věřící roztomilí lidé. Ale, což kdyby někdo napsal drama téhož tematu a učinil opačný výběr osob? (Což jich není na tisíce?) Což kdyby *paní Therésa* byla víc zbožná než obětivá a místo opatrovnické služby, již u lůžka nemocného kouá, chtěla utíkat do kostela a ve zbožném zapomenutí vyprošovat tam na kolenu pomoc od Nejvyššího? Nebyl by pak nemocný jiného úsudků došel?

Na divadlo se drama *Duruyovo* sotva dostane. (V Paříži ovšem ne!) Některé scény jdou strašně do nervů. Na příklad, jak chorý otec naslouchá rozmluvě svých dětí ve vedlejší pokoji. *Adrienna* a *Maurice* rozbírají zde myšlenku: jaká se jim nemocí otcovou stala křivda, hádají, kdy asi může nastati skon, je-li choroba dědičnou, jaké bude míti katastrofa následky finanční

Sotva by se asi našlo obecenstvo, které by takové věci klidně vyslechlo na sedadlech. (Stálo by to za pokus místo *Mlynář* a jeho dítě)

Hromadný odpad Čechů v Rusku od víry otcův.

„Národní Listy“ s povděkem (!) přinášejí o Čechích v Rusku tuto zprávu:

Pan Liprandi, pseud. Volyněc, na svých studijních cestách obeznámil se důkladně také s kolonisty českými v jihozápadních guberniích Ruska. O nich píše nyní články do „Kyjevského slova“ Zprávy jeho o našich krajanech v Rusku přijme každý Čech s upřímným potěšením, (?) neboť z nich vysvítá, že Čechové netáhnou již do východních zemí slovanských jako pasopřítelci německé kultury, nýbrž vystupují samostatně jako lid, vynikající nejen vzděláním, nýbrž i národním uvědoměním.

Hlavním střediskem Čechů volyňských jest újezd ostrožský. Zde je přes 10 vesnic, kde Čechové tvoří značné procento obyvatelstva a kde velká jich část sjednotila se již s domácím obyvatelstvem. Vesnice ty jsou: Hulča, Zdobica, Zdobunovo, Zálesí, Antonovka a j. Čechové znenáhla spřiznili se s Rusy, poznavše dobromyslnost, čistotu srdce a mírnost, kterými dýše každý ruský člověk. Objevili se mezi nimi agitátoři, kteří v nich chtěli vzbudit nenávisť ke všemu ruskému, ale Čechové brzy poznali jejich ničemnost a prolhanost a počali se sbližovati se svými ruskými bratry. Již r. 1884. vzniklo v nich přání, aby se stali bratry Rusů nejen národním pokrevstvím, nýbrž i věrou. (Víra dle N. L. je pouze jakýmsi kabátem, který podle potřeby anebo pohodlí se může svlékat.) Snaha ta živě vystoupila r. 1886, kdy Čechové po vší Volyni počali se s pravoslavnými Rusy sjednocovati u víře. Nejprve tak činili jednotlivci a jednotlivé rodiny. R. 1888 a 1889 byl už ten ruch všeobecný. V den 900letého jubilea pokřestění Rusi přijalo pravoslaví 700 Čechův obojího pohlaví. R. 1889 učinilo podobně 200 rodin (přes 500 duší) v Sedmidubech dubenského újezdu. Jejich příkladu následovali Čechové v Urveni, Ulbarově, Kvasilově, Hulči, Dorogostaji, Malině, Novinu, Ivaní, Okolce, Turkoviči, Podhajci, Kručenci (všichni do jednoho), Goryngradě, Zdobunově a mn. j.

Tou dobou sjednotilo se s pravoslavím už přes polovinu volyňských Čechů (přes 6000). Ostatní pak až na 1000—2000 duší přijali ruské poddanství. Čechové sympaticky se chovají nejen ku pravoslaví, nýbrž ke všemu ruskému. Ve svých školách vyučují jazyku ruskému, ve svých knihovnách mají vedle českých i hojně ruských knih. Interesujíce se vším, co se děje v Rusku, nezapomínají na svou starou vlast. „Národní Listy“ nescházejí v žádné české ošadě. To je to nejhlavnější. V tom pozůstává všecko vlastenectví Čechů na Rusi: v odebírání N. L. Okolnost ta podává dostatečné svědectví o názorech a přesvědčení volyňských Čechů. V Žitomíru hodlají příští rok vydávati český časopis. Na Volyni jest už několik českých pravoslavných chrámů. Prvý z nich byl vysvěcen v Hulči r. 1888, druhý roku 1889 v Kvasilově.

Pisatel zavírá prvou stat následujícími slovy: Dejž Bůh, aby všichni rodní národové slovanští měli se k nám s tou důvěrou, bratrskou láskou a oddaností, s jakými se setkáváme u volyňských Čechů. Když sobě hledali novou vlast, aby unikli před útiskem německým a maďarským, zdravý smysl pravil jim, že Rusko, tato mohutná a pobostinná vlast všech Slovanů, je přirozeným a při tom jediným ochráncem a spásou rozrůzněných nešťastným osudem slovanských národů. Skoro všecken ostatní svět jest od počátku nepřitelem Slovanstva, usiluje, aby Slované přestali býti Slovany a přelili se tu v Němce, tam v Maďary atd. Rusko, jež osvobodilo z tureckého jha Řecko, Srbsko, Bulharsko, nemůže odřici své podpory Čechům, u nichž není obavy, že by byli nevděčnými!

My tu podporu Ruska neznamujeme, a vůbec ani znamenati nechceme. Kdo podporu by chtěl udělovati za odpad od víry otců, toho třeba stříci se jako zlého pokušitele. Na Čechích v Rusku splní se pravidlo staré, že s odpadem víry zaniká i řeč.

Může-liž i dnes ještě svatý život se vésti?

Na otázku tuto svět dnes odpovídá záporně. Skoro všickni vymlouvají se: já pro samou práci sotva že se ráno pomodlím, o kostela, sv. zpovědi atd. není ani řeči. Dříve — ano dříve lidé nemávali tolik starostí, ti se mohli modlit pořád, ale dnes — dnes to více nejde, tu už musí Pámbiček s námi mítí slitování.

My na otázku tuto odpovídáme delším dopisem prostého horníka ze svaté Hory.

Ku konci měsíce září 1889. k šesté hodině večerní seděli tři muži na vršku Svatohorském na prkenné lávce pod košatou lípou, s myslí klidnou pohlížejíce na krásné okolí zdejší. Dva byli z Prahy, po městsku odění, starší, vousem zarostlý, zevnějšku slušného, byl lékařem, a mladší bez vousu byl oficiálem u jakéhos úřadu. Třetí muž, oblečen prostě po venkovsku, měl na sobě hornickou kytli. Jsa dosud svobodný, nemusel domů spěchati, neboť byl na svaté Hoře na požehnání a setkav se s naznačenými pány, v nichž poznal poutníky, započal s nimi důvěrný hovor a byv od nich vybídnut, posadil se vedle obou na lávku, a tak nenuceně s nimi mluvil, jakoby byli staří známí přátelé. A jsouce všickni katolíci smýšlení upřímného, nemuseli před sebou tajiti svoje smýšlení katolické a protož beze všeho ostychu pravil pan doktor.

„Závidím toho zdejšímu obyvatelům vůkolním, že bydlí tolik blízko u sv. Hory, kdežto mnozí poutníci z daleka sem pouť vykonati musí, aby zde ze svých trampot a starostí vezdejších se povyraziti a na ně alespoň částečně zapomenouti mohli. Já spěchám sem vždy se srdcem radostným, veden jsa touhou na místo toto posvátné. Mámeť my Pražané mnoho chrámů Páně krásných, nicméně však spěcháme přece radostně sem na sv. Horu, a kdykoliv sem přijedu, neopomenu se pokochati pohledem na tuto rozkošnou krajinu, a v duchu svém velebiti Tvůrce Všemocného.“

Přítomný horník s radostí souhlasil se vzdělaným páneem, při čemž upozornil na zdejší stříbrnosné doly, v nichž dobývá se z hloubky pod 1000 metrů kov, jenž zdobí koruny králů a slouží nejen marnivosti mnohých, ale i k ozdobě chrámů Páně, kdež krásně se vyjímá leskem svým na oltářích, zejména zde na sv. Hoře. Zde totiž celý oltář je ze stříbra a je krásnou ozdobou svatyně Mariánské. Zvlášť pak na stříbrný hrob sv. Jana Nepomuckého v Praze je mile zřítí a to především nyní, kdy nákladem vysoce důstojného p. praeláta dr. Terše poznovu opraven byl. A jako hrob sv. Jana v Praze, tak bude i zdejší oltář stříbrný zcela opraven a obnoven.

„A což pak“, přejal opět slovo zbožný pán z Prahy, „to vše ostatní na povrchu zemském, jak krásně zachovává a plní pořádek Tvůrcem mu vytknutý, a jenom člověk, jenž k obrazu božimu stvořen, k jehož službě celá příroda učiněna, jen ten zrušil pořádek Bohem mu vytknutý a protivil se Stvořiteli, Bohu svému. Plně více vůli svoji nežli přikazání Boží, dobrovolně vstupuje pod prapor pokušitele, jenž jest odvěkým nepřítelem Boha i člověka a tak uvaluje na sebe kletbu Páně, že bývá trestán mnohými ranami, jež mu tento ráj pozemský v údolí slzavé mění tou měrou, že mu pak nemožno poznati všecky krásy přírodní, a že zapomíná pak na ony prostředky duchovní, jichž mu Bůh k jeho radosti a blahu zde na zemi propůjčil.“

„Ano, pravda jest, co jste pravil, pane doktore!“ zvolal na to pan official, muž as třicetiletý, a též dosud svobodný. „Že lidé nevidí krás přírodních a že zapomínají na prostředky, jichž jim Pán Bůh k jejich dobru a radosti podává, máme opět nejlepší důkaz zde na sv. Hoře a pak i u nás v Praze.“

„Dovolte pane, jak to myslíte?“ otázal se skromně horník.

„Zcela dobře,“ odpověděl mladý pán, „neboť pozoruji vždy, kdykoliv sem mimo dobu pouti zavítám, že tolik málo obyvatelů vůkolních a zejména z Příbrami na sv. Hoře jest k spatření, ačkoliv jsem přesvědčen, že mnohý

má prázdnou chvíli a snad se i dlouhou chvíli doma nudí, aneb i hostince vytlouká, nařkáje na svůj truduý a neradostný život, a přece mu nenapadne, že zde na sv. Hoře tolik milé jest pobavení pohledem na zdejší krajinu a co více, povzněti se k Bohu svému navštěvou stánku Mariánského, a v něm potěšiti a opět vzpružiti svou duši. A jako zdejší obyvatelstvo málo sobě sv. Hory váží a ji nemnoho navštěvuje, podobně i u nás v Praze, ačkoliv tolik kostelů máme a lidí veliké množství, pramalý počet katolíků v našich kostelích viděti bývá, jakoby naše Praha byla více protestantskou a židovskou než katolickou, věru smutná to pravda.“

„Že by mohlo více obyvatelů příbramských sem na sv. Horu přicházeti, máte mladý pane pravdu,“ souhlasil Horník. „Neboť za pobytu vojska zde v Příbrami vždy dosti velký zástup poslouchal vojenskou hudbu po všecken čas co brála, a to trvalo přece déle než svaté požehnání; aneb ráno nežli vojsko odtáhlo, co tu bylo čekání na náměstí, kdežto v kostele bylo prázdno, a pak má platiti výmluva: nemám času do kostela na mši sv.“

„Napadá mi,“ pravil opět pan doktor, „jak horlivými a obětavými byli předkové naši, kteří tento stánek Mariánský zbudovali, jenž jako město boží vznáší se nad zdejším okolím, a protož co nám naši předkové zbožní vzácného zanechali, máme i my pro sebe a své potomky zachovati, aby i oni mohli jednou o nás říci, co my pravíme o svých předcích, že byli zbožní a proto i obětaví, kdy jednalo se o čest a slávu Boží. Nevím, zdaž v době nynější bylo by možno sv. Horu vystavěti tak, jak nám ji předkové naši byli zanechali, neboť nyní lidé zámožní a bohatí nemnoho o kostely dbají a raději na marnosti a tretky světské a marné peněz vyhazují, chtějí se před světem honositi.“

„Račtež i muě dovoliti poznámku,“ pravil na to horník. „Již od mládí svého chodím sem na sv. Horu, a spěchám vezdy s radostí a vyznati musím, že až dosud nalezám zde všecku náhradu za všecky marnosti a radovánky světské, které milovati nemohu a protož se jich i straním, aniž by jich snad jinému záviděl. Ó nikoliv, jen ať se jich každý nabaží do syta. Na konec dojistá zvolá; marnost nad marnost, všecko marnost a trápení ducha. Já nikomu jeho radosti nezávidím, ale proto se též o své radosti oloupiti nedám, a byť o mně lidé jakkoliv mluvili a soudili, já nepřestanu sem na toto místo posvátné spěchati. A protože častěji sem přicházím, proto též dovedu zdejší lid snáze posouditi a o něm vám svědectví nejen své, ale i jiných zkušených lidí podati a to zní: Zdejší lid a zejména v Příbrami dosud jest zbožný, rozumí se, že ne všichni, avšak u přirovnání s městy jinými jest zde přece dosti duší zbožných a bohumilých, jež i na cizince dobrý dojem činí. Tak slyšel jsem od cizinců, že mezi těmito zbožnými dušemi jest i dosti těch, jež dle možnosti se přičiňují a buď menší neb větší oběti v penězích aneb v jiných věcech přinášejí k okrase stánku Mariánského v přesvědčení, že nebude ztenčen ni dost málo majetek jejich, alebrž že dostane se jim požehnáním božským náhrady stonásobné, ne-li zde na světě, dojistá ale po smrti.“

Poutníci oba s pozorností naslouchali řeči horníkově.

„Což pak jen zdejší obyvatelé přinášejí dary na sv. Horu a ne jiní?“ tázal se doktor. „Známo jest, že i z Prahy mnohý dárek donesen jest na sv. Horu pro kostel Mariánský“

„Ano, pokud z pramene jistého vím“, souhlasil horník, „jsou Pražané velkými dobrodinci sv. Hory, nicméně však znám osoby zdejší, jež svojí štědrostí a obětavostí předčí i Pražany a mezi těmito na místě prvním vyniká jistá rodina řemeslnická, která pro svatou Horu přinesla oběti značnější, nežli všickni Příbramané dohromady. A Pán Bůh žehná rodině této, dobře daří se jí v živuosti, a chrání rodinu tu ode všeho neštěstí. Blahý klid panuje v jejich domácnosti, tak že nikdo nic špatného nemůže o rodině této říci. Rodina ta všudež požívá vážnosti vzdor tomu, že se skutky svými nehonosí a jen na zapřenou oběti přináší. Dále znám zde jednu paní, která

by mnohým dámám a marnivým paničkám, jež sobě na své vznešlosti, ač mnohdy jen domnělé, nemálo zakládají, za vzor sloužití mohla. Dovolíte-li, pánové, chci vám něco z jejího života vypravovati.“

„S radostí souhlasíme,“ odvětili Pražané.

„Znám jistou paní,“ započal horník vypravovati, „a sice milostpaní, jak ji každý oslovuje, ačkoliv po takém oslovení nebaží, vzdor tomu, že ho spíše zasluhuje než mnohá jiná panička, dosti hrubá a nevzdělaná, která však nemálo na tom milostpanství si zakládá, třeba jen baráčníci anebo paní ševcovou byla. A paní ta jest od každého, kdo ji zná, ctěna, ne pro majetek, aniž pro krásu tělesnou neb jiné vlastnosti, na nichž si nynější svět zakládá. Není marnivou dámou, ačkoliv by mohla v ohledu tom nad jiné vynikati, majíc k tomu dostatečných prostředků. Jest manželkou a matkou sedmi dětí. Jest dále hospodyní ve větší domácnosti, jest i obchodnicí a to křesťanskou, svědomitou. Vedle všech starostí domácích a obchodních obsluhuje již na 19 rok staré rodiče svého manžela. Jelikož tolik starosti má, jest jí proto i mnohých povinností plniti. A že dobrou a moudrou manželkou jest, proto její manžel s ní o domácích záležitostech se radí a se též řídí, jsa přesvědčen, že dosti často již svou dobrou a moudrou radou z mnohé nesnáze mu pomohla, a proto též bez obavy může ji všechny obchodní záležitosti svěřiti, aniž by musel se obávati, že mu jako mnohé jiné paničky majetek na marnosti světské utráceti a rozhazovati bude. Že moudrou a dobrou hospodyní a manželkou jest, svědčí i to, že svého manžela nikdy do zábav a na výlety nevybízí, alebrž raději doma u své rodiny dlí. Ona se nad svůj stav nevyneší, ba spíše uskrovňuje, že i od manžela časem musí důtky slýchati, že prý se strojí, jakoby sobě nových, dle módy šitých šatů opatřiti nemohla. Ačkoliv jí to lhostejno není, pakliže muž z hostince přece časem později domů přijde, bývá tichá a klidná, aniž by manželovi svému hned co vytýkala, jak to mnohé ženušky činí, alebrž klidně vše snáší a teprve druhého dne manželovi svému v soukromí více žertem nežli ve hněvu domlouvá, čímž vyhne se mnohé mrzutosti. Dětky své pak jako matka vychovává nejen slovem, alebrž i příkladem, milujíc je láskou mateřskou. (Dok.)

D r o b n o s t i .

Sociální reforma generála Bootha. Nedávno vyšla kniha velitele armády spásy, známého „generála“ Bootha o sociální opravě pod titulem: V nejtemnější Anglii a cesta odtud. První vydání vyšlo v 20.000 výtiscích, což dokazuje, že generál s určitostí spolehá se, že kniha jeho bude míti rozhodný úspěch. Kniha ta je vskutku též všeobecně zajímavá nejen pro Anglii, ačkoli generál Booth obrací zřetel v přední řadě na svoji vlast a povznesení tamních společenských poměrů. Neboť nechat si soudíme o armádě spásy a jejich theatralních průvodech a představeních jakkoli, tolik dlužno uznat, že všimá si nejnižších vrstev lidu, o něž se nikdo nestará. Generál Booth, jakožto náčelník a hlava daleko široko rozvětvené společnosti náboženské, jež si obřála za úkol, obracet na víru ty, kdož církvemi protestantskými jsou zanedbáváni, narazil na velkou obtíž, na nepřekonatelnou překážku. Přesvědčil se, že pranic nespomáhá, kázat hladovému člověku evangelium. Dospěl k poznání, že třeba vyprostit lidi dříve z jich společenské bídy, než jim lze kázat o Kristu. Páčí počet oněch nebožáků od společnosti vyvržených nikoliv přepjatě na jednu desetinu obyvatelstva. Dle výpočtů jeho jest v Anglii více než 3 milliony lidí, jichž týdenní výdělek nestačí, aby mohli být po celý týden živi, nedoplňuje-li se jich příjem almužnou, příspěvkem z dané pro chudé anebo ziskem ze zločinu nebo neřestí. Část těchto vyvržených opatřuje stát v chudobincích svým známým nesrdečným způsobem anebo ujímá se jich dobročinnost soukromníků. V Anglii vydá se ročně deset millionů lib. šterl. na dani chudinské a na almužnách — a takový jest výsledek! Generál Booth

OBRANA VÍRY.

Časopis věnovaný zájmům katolicko-politickým.

S přílohou: „Kalendář pro mrtvé a živé duše“ vždy 20. dne každého měsíce.

Vychází 5. a 20. každého měsíce. — Předplatné pro Prahu: celoročně 1 zl. 75 kr., čtvrtletně 45 kr. Poštou pro Prahu i venkov celoročně 2 zl., čtvrtletně 50 kr., jednotlivá čísla po 8 kr. — Kdo předplatí na 5 výtisků, obdrží šestý nádatkem 5 výtisků prodává se v administraci za 30 kr., 20 za 1 zl. S přílohou „Kalendáře“ připlácí se ročně 1 zl. — Administrace v Cyr.-Met. knihtiskárně v Ostrovni ulici, kamž předplatné budiž zasíláno. — Redakce na Vyšehradě č. 69.

Vhodné odpovědi na námitky proti katolické víře nejčastěji pronášené.

Upravil M. V. Zahradnický.

XV. O náboženství moderním.

1. Proč se v náboženství trochu nepovolí? 2. Kde je pokrok? 3. Kde časové potřeby?

„Století naše je stoletím smířování,“ praví tak zvaní umírnění, „proč bychom se neměli také trochu ve věcech náboženských smlouvatí? Kdyby jen trochu povolilo od své přísnosti, něco popustilo, době naší se přizpůsobilo, tedy by světští na ně tak nepřiznivě nehleděli. Třeba jen trochu opatrnosti a náboženství katolické mohlo by i budoucně dobře obstáti.“ Jakou odpověď dáti na tuto námitku? Především odpověď povšechnou: Co jest katolické náboženství? Jest to Bohem zjevené náboženství, které na svět přišlo, aby vládlo lidmi; jest to náboženství přiznávající se k jistým pravdám náboženským a náboženským výkonům. Jak by mohlo katolíku napadnouti, na tom něčeho měniti? Kdo by se odvážil měniti ustanovení božské? Chce-li někdo rčení takové omluviti žertem, tož ať uváží, že se v tak důležitých věcech žertovati nemá. Kdo tak mluví do opravdy, ten pozbyl již rozumu.

Co mnohé mrzí a co by si rádi pozměniti přáli, jest autorita církve, závazek ku postům a zdržlivosti; dále návštěva chrámu Páně, sv. zpověď a sv. přijímání, modlitba, nerozlučitelnost manželství a podobné.

Ale kdo by mohl všechny ty zákony změniti? Církev sama nemůže nikdy tyto závazky zrušiti, ačkoliv míru a způsob vykonávání jejich ustanovuje; ona nemůže zrušiti ani mši sv., ani zpověď, ani modlitbu, ani pokání; ona nesmí počet článků zjevené víry ani o jediný zmenšiti. Co Ježíš Kristus, jedenkrát zjevil, zůstává navždy zjeveným, co jednou pravdou jest, zůstává pravdou navždy; co jedenkrát Pán Ježíš přikázal, toho nikdy nezrušil: kdo by tedy směl si osobiti právo, něčeho libovolně na tom měniti? Protestanté mohou si náboženství dle svého úsudku utvořiti, mohou je také stanoviti, ano zase samovolně zvrhnouti, kdy a jak se jim jen zlíbí, i vidíme též, že tohoto domnělého práva svého jak náleží beze všeho studu užívají. Padesát let po Luthrovi nevěřil již ani jeden protestant tomu, čemu Luther učil a věřil; ni jediné pokolení nevěřilo více tomu, čemu věřilo pokolení předešlé.

A dle změn, které se každého dne podnikají, jest zřejmo, že potomci dnešních protestantů v nejbližší budoucnosti tomu věřití nebudou, čemu věří otcové jejich. Ano, u nich se tak díti může, ale nikoliv u nás, kteří jsme ještě tak daleko nedospěli, abychom náboženství měnili jako šaty anebo módy; kteří jen to vyznáváme a toho se pevně držíme, čemu Ježíš Kristus učil; kteří víme, že od 19 věků zjevení uzavřeno jest, a že později žádného jiného nebude. U nás je to tedy zhoła nemožné.

2. „Kde zůstává ale pokrok?“ bude se mnohý ptáti. Odpovídám: Pokrok se zjevenými pravdami nemá nic společného, tu ztrácí všechu svou moc a jeví se co nejbujnější prelud. Katolické náboženství jest u s t á l e n é, pevné, nepohnutelné jako skála, na které založeno jest. Všichni otcové církevní, všichni věřící volají jednomyslně a svorně, že jen to jest za pravé míti, co v ž d y a v š u d e zachovááno a vyznááno bylo. Každá novota byla by jen pohoršením, a proto postačí k zavržení jakékoliv nauky věděti, že jest nová. Proto jest nutno, konati vše, a míti za pravdu to, čemu za starodávna věřili a čeho se drželi. V prvních stoletích nechtěli věřící ani v modlitbě nic společného míti s bludaři; a proto tak činí i nyní. Tenkrát obcovali věřící v katakombách božským tajemstvím a brali podílu na svátostech. I nyní musí téměř tajemstvím přítomní býti a na těchže svátostech podílu bráti, jen že se katakomby proměnily ve skvostné chrámy. Tenkrát přikázal Pán Ježíš přísně dokonalé i úplné podrobení se autoritě církevní každému, aby se mu nestalo jako pohanu a publikánu. I nyní ještě touží, abychom se podrobili církvi a pastýřům od ní ustanoveným. Tenkrát zapovídal vzpoury spiknutí a hříšné radovánky, přikázal podrobení se zákonnité autoritě i zlých knížat; nyní chce totéž a zapovídá nespravedlivé války a nedovoluje zrádné pletichy ani proti barbarům, ani proti civilisovaným. Jen jediný pokrok, chcete-li, dovoluje totiž: abychom Boha více milovali, nežli milovali jej předkové naši; abychom byli pobožnějšími, dobročinnějšími, nezištnějšími, cudnějšími, a vůbec lepšími u konání všelikého dobra. V tom ve všem jest nám ta největší volnost. Ale na neštěstí stará se o tento pokrok málo kdo. (Jakož všichni učitelé církevní všech věků, také i Pius IX. zavrhuje pokrok u zjevených pravd, a v V. propositi syllabu zatracuje tuto větu: „Zjevení Boží jest neúplné a podléhá tudíž stálému a neobmezenému pokroku lidského rozumu.“)

3. „Jsi v odpovědích svých nemotorným,“ řekne někdo, „a děláš jakoby si nerozuměl, čemu přece dobře rozumíš. Ve věci samé nežádáme si změny náboženské; podržte si, chcete-li, třeba i vaše dogma; my chceme jen, aby se náboženství v životě praktickém trochu přistříhlo a pot ř e b ě č a s u přizpůsobilo.“ Dobře! odpovídám vám, pojal jsem správně myšlénku vaši; Tebe ale, milý čtenáři, obdaříž Bůh svou milostí, abys ji také v celé její nesprávnosti a bezbožnosti poznal.

Mezi všemi bludy po 300 let proti církvi sv. rozšiřovanými, není snad žádný zhoubnější nad blud tento. Bludné učení reformatorů 16. století nemůže ovšem nikoho pravdu upřímně hledajícího klamati; ono jest v jasných formulách obsaženo a proti učení sv. viry namířeno, a proto od ní též výslovně zavrženo. Taktéž i pusté rouhačství minulého století, jakkoli drzé a nestydaté, zošklivilo se lidem svedeným, když z okamžité ztřeštěnosti procitli; ale nauka za našich dnů šířená, že „dlužno křesťanství přistříhnouti, modernisovati a potřebám času i národu přizpůsobiti,“ jsouc krotší a nevystupující s onou bezbožností, kterou v sobě skrývá, ujímá se u jistých křesťanů vždy víc a více. Ti nejsouce sice zlí, ale lehkomyšní a povrchní, domnívají se, že by jisté nesrovnalosti, tuhosti a zevnější způsoby, v náboženství podstatné, odstraniti se daly jako nějaké trusky.

Abychom blud ten lépe poznali, uvážiti jest třeba, že náboženství naše obsahuje v sobě pravdy dvojího druhu, totiž: přirozené a nadpřirozené. Ku př.: že jest jeden Bůh, že Bůh tento jest jen jediný, že jest dobrotivý, svatý, nejvyš dokonalý; to jsou pravdy, kterých jen pouhým rozumem našim dosíci

můžeme. Že jest ale Bůh jediný ve své bytnosti a trojí v osobě, že jedna ze tří osob těch člověkem se stala: jsou pravdy, jichž žádný lidský rozum postřehnouti nemůže. V tom jest nám ovšem třeba podříditi se zjevení Božímu, které nás o tom poučuje.

I v obyčejném životě praktickém jsou zákony mravní, ku kterým pouhý přirozený rozum dospěti může, na př. nekrásti, nevraždi, nesmilniti; a Bůh sám nakázal nám jich přirozeností samou; jsou ale i zákony mravní, ke kterým přirozenost naše sama se nevzchopí, ku př. milovati nepřátely své, život svůj dáti za bližního svého, určitými obřady, výkony a cvičením se v pobožnosti na svém posvěcení pracovati, jak nám to Kristus Pán přísně vůli svou nakazuje.

Mimo to vězte, že křesťanství obsahujíc v sobě také všechny tyto přirozené zákony, hlavně v dokonalosti vrcholí, ku které Syn Boží zákony ty povznešti chce, a proto jest to dokonalejší, světlejší, čistší zákon než zákon patriarchům i Mojžíšovi daný, než zákon, jenž přirozeným světlem objeviti můžeme. Vidíme, kterak částečně nesouhlasí se zákonem starým, ačkoliv zákon tento přípravou jest k zákonu novému. Zákon starý přikazoval dozajista bližního milovati, ale dovoloval v jistých případech odvetu. Ježíš Kristus připojil k tomu příkaz, i nepřátely naše milovati, dobře jim činiti, abychom se podobali Otcí nebeskému, jenž dobro i zlým prokazuje. Zákon starý předpisoval slušné užívání statků pozemských, přislubuje jich hojnost jako odměnu života šlechtěného. Zákon nový veš, abychom srdce své ode všeho smyslného odvrátili, a vyžaduje od nás lásku k chudobě, abychom se tak ku P. Ježíši připodobnili, a přislubuje nám za to místo časných statků duchovní za odměnu. Zákon starý dovoloval v jistých případech i mnohoženství. Zákon nový nejen nedovoluje více než jedné ženy, ale povzbuzuje i těch, kdož vůli k tomu mají, k doctě neporušené čistotě. Zákon starý měl výkony a obřady, jež budoucí tajemství předobrazovaly a žádného jiného ospravedlnění neudělovaly než toliko zevnějšího a zákonnitého. Nový zákon však má svátosti, jež člověku vnitřní milost udělujíce úplně ho i ospravedlňují. Zákon starý vedl vyznavače své více cestou bázně než lásky. Zákon nový vede je více cestou lásky než bázně. A tak mohli bychom ještě více jiných rozdílů mezi oběma zákony uvést, z kterých by bylo patrné, jak velice zákon evangelia nad zákonem dřívějším stojí.

To předeslavše, vizme, jak se děje za našich duů. Bludaři brojili dříve buď proti tomu, buď proti onomu učení Ježíše Krista a vynaslažovali se křesťanství co do víry vyvrátiti. Za našich duů hledí, dávajíc víře jakéhosi příměří, praktickou stránku její zničiti, totiž celé další zdokonalení, jež Kristus ku přirozenému zákonu psanému připojuje, aby nás do toho stavu zpět uvedli, ve kterém první lidé před Ježíšem Kristem trvali. Děje se to takto: Ježíš Kristus chtěl, jak jsme svrchu pravili, u následovníků svých lásku k statkům nebeským založiti na odřikání se statků pozemských.

Moderní kacířství, jak se v skutku nazvati může, předstírajíc, že chce náboženství národu, světu a dnešní osvětě přiblížiti, učí, že není třeba k vůli nebi z emí opovrhovati. Ježíš Kristus vybízel, když vz dělával si národ duchovní, jež měl lásku k světu a tělesné žádosti mrtviti, ku pokání, ku postům a k vyvarování se zlým příležitostem atd; moderní kacířství pod pláštěm umírněnosti zatracuje přísnost proti sobě samému, skutky kající jako přemrštěnost, útěk před zlou příležitostí jako selskou hloupost, napomáhajíc ke všemu, co smysly a tělo dráždí. Ježíš Kristus přikazoval, aby duch úplně Bohu se podrobil, dále pokoru, opovrhování sama sebe, sebezapření; moderní kacířství však káže pravý opak všeho, jmenuje vše, co ku pokoření sama sebe slouží, slabostí mozku, mělkým vědomím, a vše, co vlastní vůli se protiví, fanatismem. Ježíš Kristus, aby posvěcení našeho dosáhl, ustanovil prostředky vysoce nad lidskými stojící, totiž nadpřirozené cnosti, víru, naději, lásku a nadpřirozené prostředky, přinášející nám vnitřní milosti, totiž modlitbu a svátosti; moderní kacířství, neznající nic nadpřirozeného, staví na jejich místo čistě lidské cnosti, totiž lidumilství,

samolásku či samolibost, pocit své vlastní důstojnosti a podobné. Kristus chtěl, abychom, užívající těchto spasitelných prostředků zcela církvi se podobili, již on na místě sebe za učitelku věřících ustanovil, ale toto kacířství nechť slyšeti o ustanovené autoritě zpupně se domnívá, že samo sobě postačí a vše spracuje; ba dopracuje skutečně, protože se nestará ani dost málo o učitelský úřad církve. Zkrátka Ježíš Kristus ustanovil ke spasení věřících zcela zvláštní prostředky a cesty, a nynější kacířství zavrhuje všechny a přestupuje je způsobem bezbožným. Co bude toho následek? Takovou reformou přijdeme tak daleko, že zapřeme všechny články zákona křesťanského jeden po druhém, že zničme křesťanství.

Na doklad toho představte si, zda by tito lidé zachovávající pouze zákon přirozené poctivosti, jenž za dostatečný pokládají, byli ještě křesťany? Nikoliv! Nebo trochu té přirozené poctivosti, humaní lásky k lidem, pocitu své vlastní hodnosti, sebevážnosti a sta jiných podobných cností může se naleznati i u pohana, jenž o Kristu Ježíši ani neslyšel. Křesťanem býti jest, u víře zůstávati, nadějí po věčných statečích bažiti, v lásce působiti. Křesťanem býti jest, podrobiti se papeži i biskupům, Bohem církvi ustanoveným; křesťanem býti jest, ty cnosti konati a zachovávat, jež Ježíš Kristus na svět přinesl a jimž nás smrtelníky vyučoval, totiž čistotě, pokoře, odtržení se od světských statků, nadpřirozené lásce k Bohu a k bližnímu. Křesťanem býti jest, Boha ctíti ne po chvílkovém rozmaru, nýbrž Ježíšem ustanovenými prostředky, totiž obětí mše sv., modlitbou, přijímáním svátosti oltářní, a to v době a způsobu jím samým ustanoveným. Všechny jiné způsoby Boha ctíti, i kdyby byly samy o sobě dobrými, nepostačují křesťanu, a to proto, poněvadž by učení Ježíše Krista, učitelský úřad, založení církve se všemi jejími poklady, a milosti byly úplně zbytečnými. Kříž Ježíše Krista, jak praví sv. apoštol, byl by na zmar, a nepřinášel by žádného jiného ovoce, nežli toho, jež i naše pokažená přirozenost přinášeti může. Jest tomu skutečně tak; nebo kdyby ony cnosti bez pozitivního plnění křesťanství postačily, mohli by i pohané do jisté míry k nim dospěti. Pak by dozajista nebylo bývalo toho potřeba, aby se zákon židů zrušil, jenž všechny povinnosti tyto obsahoval. Naturalismu v náboženství musila by příroda dostačiti. Přišel-li Ježíš Kristus na svět, povznesl-li nás jako své nástupce k stavu nadpřirozenému, nutno vše to přijati, v čem povznesení a zdokonalení toto se zakládá. Dobrý Bože! Jaký asi druh bludu může to býti? Jest to praktické boření víry křesťanské!

A přece v haubebném bludu tomto potácejí se bezčetní křesťané. Upozorním jen na některé, abyste je lépe poznali. V první řadě jsou to protestanté, již upírajíce učení jedno po druhém, až k pouhému rozumování (rationalismu) dospěli, jehož nyní v Německu plno jest. Nepřijímajíce z rukou církve toho, čemu by jim věřiti a co konati bylo, vedeni jsou pouze krátkozrakým rozumem svým; nevykonávají, jsouce vášněmi svými strženi, více nežádne bohoslužby. I mezi katolíky jsou světáci, již po penězích se pachtíce, neustále se obveselují, a již ani více nevědouce, co katolictví jest, jako protestanté žijí.

Dále jsou tací, kteří sice trochu učení katolické víry znají, ale jsouce smilní, zženštilí, smyslnosti a rozkoším oddaní, o to se jen starají, aby tělu svému neublížili a rozkoše jeho nezmenšili; ti přemlouvají sebe i jiných, že není na nich, aby dle potřeb náboženských se řídili, nýbrž že náboženství dle potřeb jejich říditi se má. Jsou to dále fanatičtí mužové pokroku, již mají hlavu plnou prospěchářství, a chtějí, aby za filosofy platili, celý den deklamují: náboženství musí pokročiti. Jsou to reformatoři, kteří myslí, že náboženství se dá jako politika opravovati a s civilisací v soulad přivésti. Jsou to dále jistí zvrhlíci z universit, kteří aby otce svého, svou matku a sestry své doma o své učenosti přesvědčili, jen toho se chápou, co se božským ustanovením křesťanství protiví, je v lehkost uvádí a ty nejpodivnější výroky o něm pronášejí.

A bohužel jsou i paní, jež skrz naskrz marnivé všechnu chuť k náboženství ztratily, protože se jim k jejich příslušnému přepychu, k jejich

smyslnosti, k jich plesům a prostopášnostem, jimiž se poskvřňují, nehodí; zanedbávání povinností náboženských a tajné opovrhování jím vydávají pak za filosofii. Ba jsou i duchovní, kteří se před světem omlouvají, že nosí šat kněžský a tvrdí, že se dá náboženství se světem srovnati, že je třeba činiti jen rozdíl mezi katolictvím a jezovitstvím, mezi náboženstvím a pověrrou, mezi upřímnou bohoslužbou a mezi zevnějšími formami, a kdo ví mezi čím dále.

Ti všickni bloudí strašně a prakticky zapírají křesťanství. Aby mu ubrali jeho příkrosti a tvrdosti, obírají ho o jeho podstatu a jeho životní podmínky, t. j. upírají všechno pozitivní, co Kristus Pán na svět přinesl, co výslovně od nás požaduje.

Tak daleko by to došlo, kdybychom náboženství modernisovati, je přistříhovati nebo s osvětou nynějšího století smířiti chtěli.

Přibývání křivopřísežnictví v říši bázně boží a dobrých mravů.

Mnichovská Allg. Ztg. s velikým úžasem konstatovala, že v Německu každého roku spáše se úhrnem 1500 křivých přísah a snad nejvíce ve východním Prusku — v okolí Královce. Zde prý každý desátý člověk je křivopřísežníkem.

Něco děsnějšího v ohledu náboženském snad ani nelze si pomyslití. — Nevezmeš jméno boží nadarmo! — zuí druhé přikázání boží s dokladem, že Bůh křivopřísežníka bez trestu nenechá.

Pisatel článku, z něhož jsme tuto zprávu vyňali, pátrá po příčinách, odkud se tolik křivých přísah běře a spolu hledá proti nim léku. Hlavní příčinu nalezá v pochybeném a nedostatečném soudním řízení, jež prý přísahu ukládá před výslechem a nikoliv teprv po výslechu. Ukázalo prý se již často, že pod přísahu vzatý svědek po výslechu osvědčil se co b l b e c. Mnozí prý u soudu musejí přísahati na to, co nevědí. U německých soudů zachází prý se s přísahou velmi lehkomyšlně. Soudcové a advokáti prý si úřad svůj velmi usnadňují. Aby se mrzutých při zbavili, ukládají prý stranám přísahu! Je to sice prostředek velmi pohodlný, avšak i velmi záhubný. Lid prý tím ztrácí spasitelnou hrůzu před posvátností přísahy. Kterak prý ve středověku katolické kněžstvo (příše liberální list) bránilo se, aby lid příliš často nepřisahal. Soudní řízení katolické církve připouštělo přísahu toliko v případech nejjednodušších, podle staré zásady: čím méně přísah, tím méně křivopřísežnictví.

Jmenovaný list rozvádí další příčiny křivých přísah.

— Podívejme se — píše — do soudní síně kdekoliv. Obyčejně to bývá učazený pokojík, z něhož cítit zápach tabáku. Ba mnohdy i soudní úředník přijímá sporné strany s dýmkou v ústech. Po stěnách a v oknech visí pavučiny, na pultě a na stole prachu hojnost. Kdes v koutečku mezi uprášenými akty stojí, nebo i leží krucifix, který teprv se musí vytahovati a na příslušné místo postaviti. Má-li přísahati katolík, vytáhnou se někde ze šuplete dvě milliové svíčky; přísahá-li protestant, odbude se obřad bez svíček. Je pravda, že mnohý soudní úředník při přísahání strany počíná si velmi vážně a že pravidelně upozorňuje na posvátnost přísahy a vševědoucnost boží, jež křivopřísežníka přísně tresce. Jsou prý však též případy, v nichž prostý člověk vycítuje, že úředník, jenž přísahu přijímá, sám v toho vševědoucího a všemohoucího Boha, jenž křivou přísahu těžce tresce, nevěří, nevěří v ukřižovaného Krista. Prostý člověk podlehá velmi zevnějším dojmům. Stojí-li v učazené, uprášené, nemyté kanceláři, vidí-li úředníka počínati si při přísaze

velmi — ležerně: pak ovšem posvátnost přísahy při tom velmi trpí. Sancta sancte, věci svaté nechť konají se posvátně! — A proti tomu prý nejvíce při soudech v Německu se prohřešuje.

Na jinou okolnost v listu jmenovaném se upozorňuje. — Kterak prý lze ukládati přísahu člověku, jenž ani v Krista, ani v Boha nevěří. Sociální demokrati vůbec přiznávají se k ateismu.

— Naše vyznání je, — zvolal nedávno jeden z jejich vůdců — nic nevyznávat, naše víra je, nic nevěřit! — Bude ateista, čili naprostý nevěrec, rozpakovati se, případně přísahu křivou složit? Co jest teď lidí na světě, kteří v hospodách chvástají se, že nic nevěří, že nesmrtelné duše není, že smrt není rozdělení duše od těla, nýbrž pouze zastavení oběhu krve, ochrnutí mozku, srdce a pod. Když z těla vyteče krev, je po duši, je i po všem životě. Tak prý dnes mnozí veřejně mluví na ulici!

A nyní představme si následující: v některém uhelném dole vypukne hromadná stávka; dělnictvo se shlukne, jde na nenávidené úředníky, vnikne do jejich bytů, všecko všudež potluče případně i vyrabuje a nežli přijde vojsko, je zase všecko ticho. Nastane vyšetřování. Četníci výtržníky odvádějí k soudu. Všichni diváci, pokud soud se o nich dozví, musejí za svědky. A nyní nechť prostým rozumem uváží se: Ti diváci, kteří sice dělnických bouří nesúčastnili se činně, ale snad potají štváli sebou, jako svědci musejí přísahati. Zájmy jejich souvisí těsně se zájmy výtržníků. Vyšetřující soudce to dobře vidí, on však musí držeti se staré již nepraktické soudní procedury: každého svědka, pokud ještě neposeděl si v kriminále, vzíti pod přísahu bez ohledu na to, věří-li v Krista anebo nevěří-li. Mnohý svědek přichází u soudu do veliké mravní tísně — kolise. On stojí k obžalovanému anebo žalujícímu často v poměru odvislém. Doma mezi přátely a známými činí se na svědky nátlak, kterak mají u soudu pod přísahou vypovídat.

— Nedělej nás nešťastnými! — zapřísahají svědka příbuzní obžalovaného a svědek odchází k výslechu takořka pomaten a přísahá! Později s ustrnutím slyší, že ho státní zástupce žaluje pro podvod spáchaný křivou přísahou. Proto nesmíme v přísný soud vcházeti vždycky s tak zvanými křivopřísaháči.

Kvalifikovaným čili vědomým křivopřísaháčkem je lichvář, jenž odpřísahá zaplacený dluh, anebo podvodný dlužník, jenž dluh spravedlivý odpřísahá.

V době naší sociálně rozryté neměli by svědci u soudů vůbec k přísaze se připouštět, protože svědci tito bývají obyčejně předpojatí, anebo alespoň zaujatí. Oni dívají se ku př. na dělnické vzbouření brejlemi rozumu svého a nikoliv rozumu zdravého. Pojmy o zločinu a přečinu nejsou všudež stejné. V krajinách lesnatých nepovažuje se lesní krádež za hřích a tu snadno se odpřísahá, co se za hřích nepokládá. Kde mnoho je pytláků, tam pokládá se za zásluhu, lesníky přelstíti a u soudu celého jelena odpřísáhnouti.

Naše soudní řízení má do sebe vadu tu, že se příliš často přísahá; čímž se pocit hrůzy před křivou přísahou otupuje. V jistých krajinách provádí se křivopřísaháctví takořka řemeslně. Jsou jistí lidé, kteří svědčí na všecko a odpřísáhnou všecko. Na jarmarce kravař stokrát po sobě odpřísahá, že jalová kráva je stelná a že slepá kožyla vidí. Kramář odpřísahá, že na zboží prodělává, byť i na něm 100% vydělával. Kterak snadný přechod křivé přísahy z trhu do soudní síně.

Má-li uvedené křivopřísaháctví přestati, nesmí se přísahami tolik plýtvati. Proč medle váže se svědek přísahou? Proč by nemohlo stejně platit jeho poctivé slovo? A kdyby nepoctivě vypovídal, nuže nechť trestá se pro křivou výpověď, jako pro křivou přísahu.

Hlavním zdrojem křivopřísaháctví jest nevěra a bezbožectví. Kde vymizí živá víra, kde zavládne náboženská netečnost a neuvědomělost, tam je dispoice, čili náchylnost ku křivé přísaze veliká, tam křivopřísaháctví nepřestane, byť i trestalo se sebe přísněji.

Divná je útěcha dopisovatele do mnichovského listu. Těší se tím, že křivá přísaha může prý u každého člověka státi se jen jednou. Zloděj soudem potrestaný může prý krásti zas, tak prý i palič, lupič atd. Ale křivopřísežník jednou již potrestaný křivé přísahy prý vícekrát dopustiti se nemůže, protože k ní vůbec nikdy více se nepřipustí. Věru útěcha to velmi chabá. Zloděj, jemuž by pro krádež usekány byly obě ruce, může ku krádeži naváděti jiné. A což kdyby z kraje svého odstěhoval se do kraje neznámého a zde dodělal se veřejné služby pod přísahou! Co na světě spáše se hříchů pod služební přísahou! Služby nastupují se pod služební přísahou a přece páše se zpronevěra, podvod a nikoho nenapadne, úředního křivopřísežníka stihati. Platí i zde, že jen ti křivopřísežníci bývají trestáni, kteří se nechali přistihnouti.

Před opětným zavedením řádu Tovaryšstva Ježíšova do Prahy.

(Důležité dvě historické listiny.)

Zvláštní náhodou dostaly se nám do rukou dvě adresy měšťanů pražských z let, z nichž jedna zní městskému zastupitelstvu a druhá Jeho Eminenci † nejd. kardinálu Schwarzenbergovi.

První adresa zní:

S l a v n é m ě š t s k é z a s t u p i t e l s t v o !

Obyvatelé našeho královského města nebyli ani vpádem nepřátelských pluků tak poděšeni, jako zprávou z čista jasna se rozšířivší, že Jezovité z Vlach vypuzení Prahu sobě opět za své středisko vyhlídli, a již i proskakují zvěsti, že pobožní otcové tito zamýšlejí u nás ústavy zřizovat, aby získavše útlou mládež, vlákati mohli do svých tenat (!) i ostatní obyvatelstvo.

V živé paměti nás všech udržely se až dosud zprávy od našich předků zděděné ¹⁾ o činnosti řádu tovaryšstva Ježíšova, bohužel ne příliš chvalné; ²⁾ odtud vzešla spravedlivá ³⁾ a všeobecná (?) nedůvěra k němu a pronikla veškeré (?) vrstvy obyvatelstva naší královské Prahy; našla důrazného ohlasu ve všech (?) veřejných listech a osvědčila se k žalosti všech mužů, míru a pořádku milovných častými ⁴⁾ výtržnostmi v městě našem; nedůvěra ta jest podstatnou pohnutkou, aby řád svou povahou pro společnost lidskou zhoubný ⁵⁾ a proto již před 100 lety od nejvyšší hlavy církve ⁶⁾ zrušený, vyklizen byl z obvodu královského města našeho.

Avšak nevole vzniklá osudnou činností minulou tohoto řádu, rozjitřena jest na nejvyšší události, která i prostému ⁷⁾ oku jest jasna, že totiž tovaryši Ježíšovi do jednotlivých společností proti vůli (?) jich se vtírají, jim nejen neprospívají, nýbrž stávají se pro ně novým, pro celou budoucnost zbytečným a obtížným břemenem.

¹⁾ a zfalšované. Red.

²⁾ čti: od jejich nechvalných přátel chválené. Red.

³⁾ čti nespravedlivá. Red.

⁴⁾ sbubnovanými. Red.

⁵⁾ čti: od nejslavnějších a nejctnostnějších mužů velebený. Red.

⁶⁾ k nátlaku zednářských státníků. Red.

⁷⁾ čti: zaslopenému.

Či není dosti četné a schopné naše světské duchovenstvo, by dostálo svým povinnostem? Má snad naše učitelstvo nečistými zásadami předešlých věků, již dávno odsouzenými a povrženými omládnouti a seslíti? ⁸⁾

Tomu zajisté přisvědčiti nelze. Nedá se tedy nijak ospravedlnit, že řád, nad kterým církev ⁹⁾ a minulost jeho, přísný pronesly výrok a kterému veřejné mínění ¹⁰⁾ veškerého obyvatelstva tak zřetelně výhost dalo, ještě nyní se opovažuje svou tvrdošijnou dotíravostí a celému světu na vzdor náš pokojný lid obtěžovati; a pročež považují pokorně podepsaní přátelé veřejného pořádku a horliví přívrženci náboženství ¹¹⁾ za svou povinnost, slavnému městskému zastupitelstvu předložiti uctivou tuto prosbu:

Slavné městské zastupitelstvo račiž k odstranění veřejného pohoršení a k uvedení míru a poklidu v našem královském městě svůj rozhodný zřetel k tomu obrátit, aby všickni členové řádu tovaryšstva Ježíšova u nás až dosud se usadivší, město naše opustili, a aby jim to i pro veškeru budoucnost zakázáno bylo.

* * *

Druhá, obsahem o mnoho jedovatější listina, v níž každé slovo dokazuje, že sepsána je jakýmsi zarytým zednářem, zní:

E u e r e E m i n e n z !

Seit Einzug der feindlichen Truppen sind die Bewohner der Landeshauptstadt in keine grössere Aufregung versetzt worden, als durch die sich plötzlich verbreitende Nachricht, dass die Jesuiten, aus Italien vertrieben, auch in Prag eine bleibende Wohnstätte bezogen haben!

Noch sind in Aller Mund die von den Voreltern überkommenen Schilderungen der Wirksamkeit dieses Ordens in unserem Vaterlande und nicht ohne inneres Schaudern (!) gedenkt man ihrer geheimen Umtriebe und Ränke, ihrer den Neigungen jedes Zeitalters angepassten (!) Moral und ihrer Zwiespalt und Hass unbedenklich ausstreuenden Handlungsweise, während sie zu gleicher Zeit Gottes Wort verkündeten. Kann man ja noch heutzutage Orte in Prag bezeichnen, welche von ihrem sittenlosen Wandel Zeugniß geben! (Skoro každé slovo je drzou lži!)

Ist es da zu verwundern, wenn allgemein die Besorgniß laut wird, sie werden, in der Nähe ihres ehemaligen Ordenshauses wieder angesiedelt, nach dem Ausspruche eines ihrer eigenen Ordensoberen, wie Lämmer eingeschlichen, in Kurzem wie Wölfe hausen?

Und schon verlautet von der Gründung jesuitischer Lehranstalten, um allmählich durch die Jugend festen Fuss in der Bevölkerung zu gewinnen.

Die allgemeine Abneigung, die alle Schichten der Bevölkerung der Landeshauptstadt durchdringt, und die in öffentlichen Blättern verschiedener Farben unverhört ausgesprochen wurde, und die zum grössten Leidwesen aller Freunde bürgerlicher Ordnung durch wiederholte Excesse sich manifestirte, dürfte Grund genug sein, einen Orden aus dem Weichbilde der Stadt zu verbannen, dessen sozialgefährlicher Charakter vor bereits nahezu einem Jahrhunderte zu dessen Auflösung geführt hat.

Ist es nicht bedenklich, wahrnehmen zu müssen, wie lärmende Auftritte zur Nachtzeit sich wiederholen, wie die Leidenschaft des Volkes sich erhitzt, bis zu einem Grade, dass selbst die gottesdienstliche Stätte (od revolucio-nářů) besudelt wird! Kann unter solchen Umständen die Religion gewinnen, oder fordert nicht vielmehr die Achtung vor derselben und die Erhaltung der bürgerlichen Ruhe und Ordnung die Entfernung dieses Fermentes, das die Massen in endlose Gährung versetzt, und die strafrichterliche Ahndung

⁸⁾ To teď omládlo zásadami veskrz jinými. Red.

⁹⁾ Církev nikoliv. Red.

¹⁰⁾ Několika křiklounů. Red.

¹¹⁾ Z nichž málo který koná své povinnosti náboženské. Red.

zur Nothwendigkeit macht, besonders da weder die Nothwendigkeit noch irgend welch plausibler Grund für die Anlegung neuer Jesuiten-Filialen in Prag geltend gemacht werden kann.

Ist denn unser hochachtungswerthe (ti šmajchlšfil) Curatclerus ausser Stande, die Verrichtung der gottesdienstlichen Handlungen zu besorgen? Und wenn dies der Fall wäre, würden fünf oder auch zehn Jesuitenpatres die Lücke überhaupt und auch würdig ausfüllen?

Lehrt unsere einheimische Geistlichkeit nicht etwa den wahren Glauben, oder lehrt sie ihn nicht recht oder nachdrücklich genug, dass es der Jesuiten-Missionen bedarf?

So muss der Gläubige an sich und dem wahren Glauben irre werden, wenn fremde Eindringlinge, denen Misstrauen auf jedem Schritte folgt, ihn in dem, was für ihn das heiligste ist, eines Besseren belehren wollen! Oder wollen die Jesuiten nur eine Zufluchtstätte hier suchen? Wie können sie aber in unserer Vaterstadt eine solche ansprechen, nachdem sie in früherer Zeit sich derselben unwürdig gezeigt und nachdem ihre eigene Heimath sie ausstösst.

Die ehrfurchtsvoll Unterzeichneten hauptsächlich in der Umgebung des neuen Ordenshauses Ansässigen glauben sonach als gute Bürger und Katholiken zu handeln, wenn sie Euere Eminenz in aller Ehrfurcht die allseitig getheilte Bitte unterbreiten, Euere Eminenz geruhe zur Beseitigung ähnlicher künftiger Ausschreitungen, auf welche bereits auch ausserhalb der Gaue unseres Vaterlandes mit Recht hingewiesen wurde, und zur Wiederherstellung friedlicher und ruhiger Zustände den in Prag domizilirenden Jesuiten die oberhirtliche Duldung in Euer Eminenz Kirchensprengel zu entziehen, damit das Aergerniss aufhöre, das durch ihre Anwesenheit hervorgerufen, in immer weiteren Kreisen und diess zum grossen Nachtheile der katholischen Kirche um sich greift. —

P r a g den

Následuje 88 podpisů, mezi nimi Vojty Fingerhuta!!!

Může-liž i dnes ještě svatý život se vésti?

(Dokončení.)

Jako hospodyně ku svým podřízeným osvědčuje se též svým dobrým příkladem. A že dohrou paní i svým podřízeným jest, podává svědectví nejlepší to, že každá služka po několik roků ano i do svého provdání ve službě u ní setrvá a pak ještě nerada místo opouští, vědouc, že byla od své velitelkyně ne jako osoba cizí, alebrž více co úd rodiny považována. Jedné služce, která po osm roků věrně u ní ve službě setrvala, svatbu vystrojila a některé potřeby domácí koupila, že vše dohromady se ceniti mohlo na 60 zl. Jakož sama ráda do chrámu Páně spěchá, dovolují-li toho domácí okolnosti, a častěji do roka sv. svátosti přijímá, taktéž i o to dbá, by i její služby každou neděli a zasvěcený svátek na mši svatou, ano i na kázání neb sv. požehnání chodily a proto se musejí vždy v práci domácí vystřídati, aby všechny do kostela jíti mohli. A již pro tento pořádek může směle každá zbožná dívka k této paní do služby vstoupiti, aniž by se musela obávati, že dostane se jí posměchu, že se modlí a do kostela chodí. Že paní zbožná jest, proto též žádné špatné a nemravné služby do služby nepřijme, aneb pozorovala-li, že by dítkám špatný příklad dávatí mohly. Jako obchodníci svědomitou a poctivou znají ji všickni, kdož do obchodu jejího pro zboží přijdou, a těch jest z celého okolí dosti. — Tolik ještě podotknouti musím, že ačkoliv není ona

samotna v městě s podobným obchodem, že přece největší odbyl na své zboží má, a toho jest opět hlavní příčina její úslušnost spojená s laskavostí, s jakou každému vyhověti se snaží.“

„Nyní bych ještě rád zvěděl,“ přerušil p. oficiál řeč. „jak se ta paní srovnává s rodiči svého manžela. neboť bývá někdy v podobných domácích stech, kde nevěsta s rodiči svého manžela v jednom domě bydlí. boží dopuštění.“

„Co se týče toho, mohu vás pánové ujistiti, že i já podivuji se tomu, kterak možno nevěstě devatenácte roků s rodiči manželovými žiti a s nimi v pokoji se snášeti. Pokud jsem z vlastních úst tchýně samé slyšel, chválila svoji nevěstu a velice naříkala a smrti její se strachovala po čas její krátké nemoci, jak prý těžko bylo by synu bez takovéto manželky obchod i hospodářství vésti a spravovati. Žijou spolu vždy svorně. Tchýně přes 70 roků již stará v uznání dobrých vlastností své nevěsty mileráda ji zastupuje v krámě, pakli do kostela neb někam jinam vyjiti musí. Nevěsta pak uznáváje ochotu a dobrou vůli své tchýně. vděčně přijímá služby jí prokázané, a často děkuje své tchýni slovy: zaplať Pán Bůh! ano viděl jsem, že když tchýně z domu na několik dní odcházela k návštěvě a obsluze své druhé nevěsty, tu ji paní ruku políbila. Tohoto pěkného obyčeje jest nyní ovšem málo zřiti. Hůře však přichází jí žiti ve shodě s tchánem, který mívá často své vrtochy, od nichž neupouští, byť i nepravé byly, a někdy i nepříjemnosti nevěstě dělaly. On totiž chce, aby všechno chodilo, jako když on obchod vedl a hospodářství spravoval, nepomýšleje, že časy se mnoho změnily a že kdo chce nyní s lidmi a zvláště v obchodě vycházeti, že mu jest mnohou obět a zapírání sebe samého přinášeti, a jednal-li jinak, pak mu nemožno v obchodě prospívati. Jsouc sobě i toho nevěsta vědoma, a nechtíc v nepokoji se svým tchánem žiti, musí mnohé věci od něho snášeti. Nejde-li co po dobrém, tu raději mlčí. Staří lidé mívají náhledy jiné nežli mladší a tu nám mladším nezbyvá nic jiného, než dobrá vůle a svatá trpělivost ku snášení některých nepříjemností, jichž nám staří lidé působí, aniž by zlý úmysl měli, jak my si často myslíme. Jestliže mladá hospodyně vždy jen své mínění na vrchu míti chce, a v ničem se rodičům nepodrobí, pak chybuje sama a tak bývá původcem mnohých mrzutostí v domácnosti.“

„Odpusťte, příteli,“ přerušil oficiál opět horníka, „pravil jste že paní ta jest i dobročinná, nuže, rádi bychom ještě dozvěděli se něco o tom.“

„O její dobročinnosti měl bych mnoho co povídati, ačkoliv mi všechny její dobré skutky nejsou známy. Ona dobře činí, aby to levice nevěděla. Na místě prvním je zdejší svatyně Mariánská, ku které zvláštní úctu a lásku chová. A protož i skutkem dokazuje, že není jí tajno, jak záslužné a bohumilé jest dle možnosti dárkem nějakým přispívati k okrase chrámu Páně. Těžko bylo by mi udati počet svící, darovaných od paní této, jež na hlavním oltáři zdejším shořely. V jarní době, kdy všechna kvítka v zahradách pod sněhem ještě dřímají, tu nelituje svých nejlepších květín, její rukou vypěstovaných k okrase oltáře Páně věnovati, aniž by to za velký skutek považovala, ano má radost z toho, může-li tou maličkostí, jak ona říká, k okrase oltáře Mariánského přispívati. Jako přispívá světlem a květinami, podobně nelituje peněz na zakoupení rouch mešních aneb jiných věcí pro kostel. Roku minulého měla se konati slavnost blahorečení ctihodného sluby Páně Klementa Maria Hofbauera a tu pomýšleno na zakoupení nového relikviaře. Sotva že se o tom dověděla, bez prodlení sama krásnou schránku pro ostatky v podobě kříže objednat dala a chrámu Páně darovala. Že však vedle chrámu Páně i k lidem je dobročinná a laskavá, dokazuje to, že již mnohým dítkám za kmotru při křtu svatém i při biřmování byla, a že úcty a vážnosti požívá nejen u bohatých a vzdělaných osob, ale ještě více i u chudých a nevzdělaných, neboť nečiní velkého rozdílu mezi osobami, nýbrž promluví upřímně a nelíčeně s každým. Zbytečných klobouků a šatů neušel by u ni nikdo, neboť co nahrazeno jest novým, buď si to již cokoliv, ihned darováno jest

někomu z chudých a protož nemusí se starati, co s těmi staršími věcmi počne a jak jich nejlépe využítuje, neboť má to přesvědčení, že Pán Bůh jest tím nejlepším odplatitelem i za nejmenší skutek dobrý vykonaný na našem bližním, buď si třeba ten nejvyšší a nejposlednější, a že jej mnohonásobně odplatí ne-li zde, jistě po smrti tam na věčnosti. Mohli byste se snad pánové domnívati, že snad skutky těmi, o nichž jsem vám vyprávěl, rodinu svou okrádá a muže svého o peníze bez potřeby připravuje. Kdybyste takto smýšleli, byli byste na omylu, neboť co ona daruje, netrpí tím jiný, alebrž ušetří sama na sobě, a protože nevěnuje peněz na světské marnosti, proto jich nelituje ke skutkům dobrým. Dále i na straně jiné dovedla uspořiti peněz na dobrou věc, neboť poradila muži svému, by nepojišťoval své obilí na poli proti krupobití, učinivši sama slib, že když zachová jim Pán Bůh úrodu polní od pohromy živelní, že jistou částku peněz z pojištění uspořených, daruje k dobročinnému účelu, a že slib svůj plní, mohl bych dosvědčiti. A ku podivu, až dosud žádnou větší pohromou na polích stížení nebyli.“

„Na pohled zdálo by se někomu, že jednání toto jest příliš odvážlivé,“ pravil lékař, „já však se tomu divím, že tolik důvěry ta paní má, neboť spolehati více na pomoc a ochranu Boží než na pojištění, jest v naší době skutkem dosti hrdinným. Ačkoliv jest mi paní ta neznámou, přece dle vašeho vypravování musím ji chválu vzdáti, neboť není snadnou věcí, mezi bohatší třídou naléztí duše zcela Bohu oddané a tak jednající, jakož jste nám byl vypravoval, což se mi skutečně velice líbí a radost mám z toho, že dosud jsou na světě duše, jenž dobře pochopili úlohu svou a též se přičiňuje jí vykonati“ —

„Co však se mi na ní líbí nejvíce,“ pokračoval horník, „že své chyby netaji a nevymlouvá, jak to mnozí činí, nýbrž suazí se dle možnosti chyb těch i nedokonalostí se zhostiti a jich přemoci, používajíc k tomu za prostředek, jak jsem již dříve pravil, častější do roka přijímání sv. Svátostí, jsouc sobě dobře vědoma, že bez pomoci Boží musela by často pod tíží starosti a trampot tohoto vezdejšího života klesnouti, neboť i ona má svoje kříže a soužení jako každý jiný člověk na světě, neboť zámožnost a bohatství není jako růže bez trní, a dosti často jest člověku zámožnému a bohatému mnohem těžší boje duchovní i jiné podstupovati, nežli chudobnému, jak jsem o tom přesvědčen. A proto jsem spokojen se svým stavem a nemiluji člověka toho, jenž neustále na svoji chudobu žehrá, a každému zámožnějšímu i to jídlo a pití lepší závidí, a tato závist hříšná žere jako rakovina v naší době osvícené mezi nižší třídou, a nebýti tu mocného prostředku v náboženství, snadno by závist ta mohla ve zhoubný plamen vyšlehuouti a hrozných věcí se dopustiti.“

„Ano příteli, máte pravdu,“ pravil radostně lékař, „a protož zde moje ruka na znamení souhlasu s vámi a k utvrzení dalšího přátelství našeho, neboť kdyby všickni katolíci též katolického smýšlení byli a dle toho také jako ona paní jednali, pak bylo by na světě zcela jinak a nemuseli bychom samé truchlivé zprávy slýchati a čísti, a ještě snad na horší se připravovati.“

Nad krajinou vůkolní rozhostilo se velebné ticho večerní, v dědinách vůkolních odzvoněno již posvátné „Anděl Páně,“ a protož naše společnost pomýšlela na rozchod.

Z dob pařížské komuny r. 1870.

Čtenáři naši pamatují se na hrůzy francouzské revoluce před 100 lety, o nichž jsme jim v listě našem podali dokladů mnohých. Člověk bez Boha je všude a všudež stejným — tygrem. O tom opětavý doklad podávají deníky bratří Goncourtův o posledním povstání v Paříži r. 1870. My z nich podle překladu Vrchlického z „H. N.“ uvádíme:

„Neznám knihu tak bezútěšnou, bez jediného osvěžujícího paprsku naděje síly a povznesení, jako jsou tyto denníky pruského obležení a řádění komuny. Děla, která hřímají s valů Montmartru, provázejí vás list od listu a zvyknete si již na příšernou jejich hudbu; líčení spousty vandalské a cynismu brutálního, podlosti a mrzkosti je úchvatné, ale stejně rozladující a odporné.

Příšerný obraz, který zde autor zachytil, má všechny stopy bezprostřednosti a pravdivosti. Ať v soudu o detailech neb osobách se rozcházíte, jedno jest jisté, faktům lze důvěřovati s úplnou jistotou. Představte si jen na příklad, kdyby byl někdo si vedl takový zcela intimní denník v době válek husitských, v době bělohorské, jaké by tu najednou netušené světlo rozlilo se po osobách i událostech! S jakou životností by vystoupily postavy, které si teprve pracně a snad i dost mylně konstatujeme ze suchých a střízlivých údajů historiků pozdějších! Jak by na př. celý vnitřní život Prahy ležel před námi, zrovna jako život Paříže r. 1870 v knize Goncourtově.

Jak zoufale zní úsudek o krajanech Goncourtových (12. listopadu 1870): „Ať jen nenapadne budoucnosti vyprávěti příštím generacím o heroismu Pařížanů roků 1870. Vešken jejich heroismus byl v tom, že jedli staré máslo na svých bobech, ros bif koňský místo hovězího a ještě sotva to znamenali: Pařížan zřídka rozezná, co pojídá.“

Bída roste. Dne 29. listopadu už čteme: „Solené maso, které vydává vláda, není prosté k jídlu. Musil jsem podřezati jedno z posledních svých kuřat žaponskou šavlí. Byl to hrozný pohled, jak to ubohé zvíře skákalo chvíli bez hlavy po zahradě.“

Pak došlo již na zvířata ze zoologické zahrady. 6. prosince byl na jídelním lístku u Brébanta bůvol, antilopa a klokan. Dva dni na to bylo čerstvé vejce za 25 sous. Našli se lidé, kteří skupovali svíčky z celé Paříže, které zhnětli, barvili a prodávali za omastek. Psi kotlety si lidé ještě libovaly, nebyl prý velký rozdíl mezi nimi a skopovými. 26. prosince objevily některé časopisy, že prý arsen jest nejvydatnější prostředek výživný. Lovci kamzíků ve Štýrsku nabývají prý jím neobyčejné pružnosti a tak se doporučovala malá kulička arsenu na místo snídauě. Koňské maso se neosvědčovalo, jsou, praví Goncourt, po něm ošklivé sny a tlačí člověka můra. 31. prosince koupil řezník Roos na boulevardu Haussmanově chobot slona „Polluxa“ ze zoologické zahrady a prodával játra velbloudí. Porce sloního chobotu na filet byla za 40 franků, noha 20 franků ostatní kusy mezi 8 až 40 franky. 7. ledna 1871 nebylo již masa a všecka strava Paříže záležela jen v zelenině. Jedna řetkvička byla za 8 sous a litr cibulek za 7 franků. Omastek vůbec žádný, ani již ten uměle ze svíček připravovaný. Hlavní stravou byla zemčata a především sýr. Jen proteklí se dostala mírka zemčat za 20 franků, jinak byla ještě dražší. Pak přišla řada na německé myši. U Brébanta je připravovali výtečně, jeden ze spolustolujících tvrdil, že chuť je tak asi mezi vepřovou pečení a koroptví. V polovici února se to obrátilo k lepšímu. Bylo co k jídlu, ale nebylo opět uhlí ani dříví k topení. V březnu byl autor schvácen silnou chorobou jater. Touž nemocí sešel jeho bratr; Goncourt poznamenává, že to není snad u nich nemoc dědičná, nýbrž že si ji oba uhnali — literaturou.

Mezitím zuřila již komuna. Kanonady pokračovaly jako v době pruského obležení. Pak začalo pouliční zuření chatry a střelení hromadné na ulicích. Několik obrázků, hotových črt uměleckých, přímo urážejících brutalností, je tu zachyceno v celé nahotě. Život v ulicích byl děsný. Tak čteme poznámku ze dne 8. dubna: „Unaven hnusným divadlem, jež poskytují ulice plné národních gardistů ustavičně opilých, plné luzy v nejbujnějším rozkvětu, utíkám do Jardin des Plantes. 4. května vypravoval básník Verlaine, že byl na radnici podán návrh na zboření věží chrámu Matky Boží. 5. května čteme tato brozná slova: „Otupeň a lhostejnosť tohoto lidu žijícího pod vládou triumfující luzy přivádí mne k zoufalství. Z této podlé massy mužů

a žen neuslyšíš ani jediného výkřiku úžasu a hněvu, který by svědčil o lepším hnutí v nich. Paříž vypadá, jako by vládla vedra srpnová, taková zma-látnělost. Těmto mužům lze svěsti jejich ženy v jejich náručí a nehnou se, ba víc, můžete vzít jim tobolku z kapsy a budou dále to, co jsou, nejpod-lejší mravní bytosti, které jsem kdy viděl. Dnes večer celé davy komunardů byly plny ironie vůči dobročinnosti. Odmítali soustavně a s pohrdáním vý-pomoc podpůrných a dobročinných komitétů. Bylo slyšeti hlasy, že společnost jest povinna vypláceti všem lidem jistou rentu a to na základě věty: „Jsem, tedy musím existovat!“ A refrain, který se stále opakuje u všech, zní: „Ne-chceme více žádných boháčů!“ 13. května začalo boření paláce Thiersova, 16. května stržen sloup velké armády na náměstí Vendomském a lidé platili sedadla, aby se mohli na to dívat! 17. května začali již střílet na dům Gon-courtův. 22. května jen náhodou zachránil se autor v domě svého přítele Burtyho, kam přišel návštěvou. Toho dne bylo řádění na vrcholu, mezi obě-dem praskla puma před vraty domu, až se všichni zatřáslí na svých židlích. „Té noci spal jsem celý oblečen. Pod okny rozléhaly se po celou noc hlasy opilých národních gardistů, pokřikujících chraptivě své „qui vive?“ na kaž-débo, kdo šel okolo. Usnul jsem až k ránu a spánek můj byl prorývan těž-kými sny a ustavičnou kanonadou“

Kniha smutná, neútěšná, ale jak poučná v své neúprosné snaze po pravdě!

Divoká láska Mantegazzy doporučena orgánem katolickým!

Slovan, vycházející v Hradci Králové, jenž nazývá se též orgánem katolickým, doporučuje čtenářům svým Mantegazzyho Physiologii lásky následovně:

Mantegazza: „Physiologie lásky“. Sešit 1., 2., 3. Cena tří-archového sešitu 25 kr. Slavné dílo učeného lékaře a filosofa italského Pavla Mantegazzy přeloženo jest do všech čelnějších jazyků a Kobrovo nakladatelství velmi se zavděčilo obstaráním překladu českého. V díle tom probírá spisovatel velmi důmyslně a poutavě mocnost a blahost lásky. Není pro slavného filosofa láska pouhým ukájením slepých chťičů zvířeckých, nýbrž citem mnohem vyšším a vznešenějším, který sice s rozkoší úzce sou-visí, ale netrvá pouze a jediné v ní. Pravá láska jest mu zářící hvězdou obrození veškeré společnosti lidské, a proto ostře doráží Mantegazza na mo-derní naši společnost, kde vše jiné spíše má býti základem štěstí rodinného nežli pravá láska; žádá, aby muž i žena měli stejná práva při vzájemné volbě pro budoucí spolužití; neboť jen tak doufá, že zmizí neblahé následky, které ničí tak často blaho člověčenstva. — Kniha jeho nejen poutá básni-ckým svým slohem a ideální výší, ku které se povznáší, nýbrž i hloubkou svých myšlének nutká nás k přemýšlení o základech štěstí lidského. Jakkoli nutně spisovatel musil se dotknouti mnohých věcí, které zdají se přemrštěné pruderii naší společnosti, jen pokrytecky mravní, oplzlými a nemravnými, činí to všude tak, aby ani v nejmenším nebyl uražen stud-náš. Podává pravou míru poučení, ale činí to pérem tak mistraým a vážným, že kniha nemůže býti závadnou leda tomu, kdo leká se každého po-učení o pravdách přírodních. Probírá vše s upřímností pravého vědce, a daleko za sebou zanechává všechny spisy podobné druhu plně ne-zdravých a záhubných výstřelků.

My tuto záhadu vysvětlíme.

Pan Kobr zasílá do celého českého světa tištěné posouzení (!) díla jeho nákladem vyšlého. A tu mnohá redakce v dobrém mínění slepě

nechá vysázeti sebe větší nesmysl. Často i nakladatelství listu samo redakci donucuje k uveřejnění posouzení od nakladatele knihy zasláního. Je to zrovna tak, jak když p. Tichý, majetník Theatra Varieté denně posílá pražským listům chvalořeči o fenomenálních atrakcích jeho zpěvaček, tanečnic a kejklřů. Naše literární kritika ocitla se již na stanovisku Theatra Varieté.

Věru, daleko jsme to přivedli!

Tím spíše měl by list, jenž dává si přívlastek katolického, dbáti toho, aby od nakladatelů nebyl — napálen.

D r o b n o s t i .

Obhájce obviněné z krádeže a Galilei. Jsou na světě věci mnohé, které se nerýmuji. Srýmovati slovo advokát se jménem Galilei, zdálo by se býti zhola nemožné. Co však i Vrchlickému zdálo by se býti nemožným, to podařilo se advokátu a spolu obhajci p. dru Emanuelu Zítkoví. On dovede srýmovati všecko na světě: Galileiho třeba s Marjankou Šafránkovou, o čemž může čtenář přesvědčiti se z následujícího:

N e v i n n á k a j i c n i c e. (Před soudem čtyřčlenným.) Strach je velká věc tak píše soudní referent „České Pol.“, a když člověk před sebou znenadání shlédne policajta se šavlí, kohoutím pérem a bajonetem, který ho chce bez milosti vstrčit do basy, není divu, že hrůzou něco divného vybleptne. To se také stalo ubohé Marjánce Šafránkové, mladé služce z Nové vsi, když se letos 5. července ztratily její pánovi, kupci Kalinovi, z otevřené pokladny čtyry pětky a přivolaný strážník je našel v její opelichaném rukávniku. Marjánka plakala, dušovala se, že to jsou bankovky její a že si je vyzdvihla hned před prvním májem v záložně z obavy před petrolejníky a nihilisty, ale když jí muž spravedlnosti odvětil, bude-li lhát, že ji sebere, tu v hrozném strachu vykoktala, že je skutečně ukradla. V domnění, že jako kající Magdaléna nebude trestána, opakovala své doznání ještě třikrát a řekla je i v Praze soudci vyšetřujícímu. Když však poznala, že jí právě její dobrota pomůže do chládku, otočila jak větrní korouhvička. Senát, za předsednictví presidenta z. tr. soudu dvorního rady pana Procházky na přímluvu st. z. p. dra Kaplana zavolal ji včera na lavici obžalovaných, aby jako „doznaná osoba“ dostala pro krádež pár měsíců kriminálu. Ale když své přiznání odvolala a její obhájce pan JUDr. Emanuel Zítek dokázal, že může být člověk nevinný i kdyby kolikráte z nějaké tísně opak tvrdil, jako kdys astronom Galilei, který pětkrát po sobě z nátlaku doznal, že svět stojí a pak na konec vzkřikl pravdu: „A přece se točí“, přidal se soud k jeho vývodům a sprostil Marjánku obžaloby. „A přece to vzal!“ . . . zahučel jeden z diváků mrzutě, který patrně do dnes nevěří Galileově theorii.

Pan JUDr. Em. Zítek před c. k. soudem dosvědčil mezeru patrně velmi velikou v dějepisu. Dnes mu poví každý quintan z gymnasia, že Galilei výroku takového nikdy neučinil. Slova: e puor si muové — a přece se točí — jsou jednou z mnohých historických lží na úkor kat. církve. Jestliže pan dr. Em. Zítek uznal za vhodné lži takovou Marjánku Šafránkovou, obviněnou z krádeže obhajovati, pak celé jeho obhájení není nic jiného, nežli —

Nerýmuje se Galilei
se slovem: juris doktor advokat,
ale rymuje se: obhajovat,
rošťáky vysekávat,
nevinné dělat,
kde kdo krad.

*. * *

Často bývá nejlíp: poruč a udělej sám. Pod nadpisem: „K čemu by byli dozorcí?“ dočítáme se z novin ruských tuto rozkošnou historku: V jednom z četných ústavů, v nichž jest hned několik chefů najednou, pozoroval onehdy jeden z těchto četných chefů, že na chodbě otevřen jest náhodou plynový kohoutek a že plyn uchází. „Štěpáne,“ zavolal sluhu, „běž ihned k Ivanu Ivanoviči a požádej ho, by řekl Petru Petroviči, aby vzkázal vrchnímu dozorcí nad plynem, by sem ihned přišel!“ — „A s Ivanem Ivanovičem.“ — „Nuže? Pokáral jste řádně dozorce nad plynem?“ — „Zač?“ — „Poslal jsem přece včera k vám Ivana.“ — „U mne nikdo nebyl.“ — „Jak jest to možno?“ a chef kvapí k Petru Petroviči, avšak ani tento, ani dozorce nad plynem nevědí o ničem. Konečně zavolal Ivana samého. „Jak jsi se mohl opovážiti, nevyplniti můj rozkaz?“ zahřměl na něj. — „Promiňte, pane . . .“ — „Nebyl jsi tedy u nikoho?“ — „Nebyl!“ — „A po nikom jsi dozorcí nevzkázal?“ — „Nikoli.“ — „A co to tropíš, chlape? Hroziloť přece celému domu veliké nebezpečí!“ — „Promiňte, pane, ale když jste odešel, otočil jsem sám plynový kohoutek a plyn přestal ihned ucházeti!“

* * *

Kde lze nyní víru a z ní plynoucí zbožnost naléztí? Byli jsme zvykli hledati víru a zbožnost u našeho lidu obecného. Mnohý správce duchovní nemohl si náš venkovský lid dosti vynachváliti, kdežto na třídu šlechtickou, řekněme „pány“ mnoho nedržel. Ale nyní jak se to v tom světě točí, zdá se, jako by zkáza se vstěhovala do chudiny, zvláště do lidu dělnického, jenž nyní se stal na nejvyšší požitkářským. Jsem na osadě, kde v osamělém hostinci „hotelu“ jest každou neděli hudba a rej taneční až do rána bílého. Mnozí dopoledne ještě byli všedně oblečení a v čas služeb božích mají to a ono na práci. Odpoledne však se celá rodina vystrojí v největším gala do „zábavy.“ Tam kde místo zvonku ku klekání zabučí vířivý piskot parní roury, mají v deset hodin „snídani na vidličku,“ za to ale „Anděl Páně“ se vynechá. Kdo však si zalibuje nyní v návštěvě chrámu Páně, kdo obklopuje stůl Páně, kdo přikleká ku zpovědnici, kdo si v nemoci sv. svátostmi posloužití dává — jest vrchnost, šlechta, páni. Tak jsem viděl na sv. Hoře, tak v mé osadě. Kličník jednoho zámku s veřejnou kaplí mi vyznal: Ó kdyby naši lidé (aspoň ti žebráci) viděli mladého knížete Schönburga z Prešpurku, jak se vroucně, dlouho a na obou kolenách kleče modlil, jistě že by se lépe chovali v chrámu Páně. Ano nyní mnozí jdou do kostela na klep! A to myslí, že dělají Pánu Bohu milost. V. B.

* * *

Odsouzená bídnice. Konečně po dlouhém čekání byla ve Varšavě odsouzena bídnice všech bídnic Skublińska, jež z novorozeňátek dělala — andělíčky. Být její pod střechem v pokoutní varšavské ulici byl pravým doupětem dravců v lidském těle. Na podlaze bylo na prst špíny, zdě kolkolem hnusně pomazány, z postelí a geslí čouhaly hadry a ze všech koutů čpěl morový zápach. Bydlela v 49 č. Śliskové ulici. Její řemeslem bylo přijímání nešťastných plodů hříšné lásky z venkova, aby je dopravovala do porodnice, případně též na hřbitov, začež brala od kusu odměnu 8—12 rublů. Ve varšavské porodnici je zařízení to, že tam přijímají se dívky pouze narozené ve Varšavě. Z nařízení toho vyšlo tolik zločinů Skublińskiej a její pomocníků. Aby i dívky cizí do porodnice byly přijaty, musila Skublińska za pomoci padělaných křestních listů úředníky porodnice uplácti. Křestní listy padělal jí jakýsi Polkowski, písař při policejním úřadě, jenž prý časem celou policejní správu obvodu v rukou měl. Pomahači Skublińskiej byla její sestra, provdaná Zdanovská, dcera Emilie Kupkova, Ludvík Wiasz, běhoun. Aby Skublińska nemusila uplácti úřady a peníze jí od zločinných matek dané, zůstaly, starala se, aby dívky ze světa nějak zmizely, což dělo se obyčejně hladem. Kdyby je byla rdousila, anebo ubíjela, bylo by to na nich znáti. Nechala je tedy hlady umíratí, jen aby na nich nebylo známky násilné smrti. Mnoho let

takto dívky hladem ubíjela, až konečně trestající ruka boží bídnicí stihla. Náhodou (!) vznikl pod střechou nad ní oheň. Zavolaní hasiči našli pod střechou několik popálených dětí, čtyři z nich byly ještě na živu. Zápach z opálených mrtvol pronikal celý dům. Hasiče pojala hrůza. Hledalo se po celém domě. Na dvoře vedle záchodu našli šest jiných dětských mrtvol. V bytě měla Skublinská ještě dvě živá dítky, 1 bylo již mrtvé. Lékaři doznali, že zemřelo hladem.

Skublinská měla od policie dekret jako vychovatelka, anebo pěstounka, což ji oprávněovalo od matek přijímati dítky k živení.

Před několika lety udal ji na policii bývalý její milovník, co všecko s dítkami Skublinská tropí. A policejní úředník odbyl ho slovy: klič se mi ven, co ti je do toho!

Je dokázáno, že 122 dítky na základě padělaných listin zašantročila do porodnice. Co jich teprv odpravila v bytu hladem! Nával nemluvnat z venkova byl tolik veliký, že naleznec v porodnici je všechny pobrat nemohl, pomáhala si tedy Skublinská ubíjením dítek hladem. Jaké to děsné jsou poměry mezi polskou šlechtou a stavem měšťanským. Neboť že sedlák polský, jenž pro nevýslovnou bídu stěhuje se šmahem do Brazílie, 8—12 rublů nesebere, aby nemanželské dítě zanésti mohl do Varšavy, nahlídne každý. Když tedy několik dítek hladem zhynulo, byly naloženy do nůše, načež během Wiasz odnesl je k jistému truhláři, který na ně dělal truhličky, do nichž mrtvoly kladeny byly vždy po dvou. Truhlář je tedy musil dříve rozsortýrovat podle délky truhliček. Wiasz před soudem vyznal, že vedl u Skublinské život psí. Musíval časem spávat na žoku, do něhož vloženy byly mrtvoly dětí. Na půdě scházela se z celého okolí hejna koček, jež krmily se masem dětským.

Před soudem zapírali všickni, jenom Wiasz byl tomu povděčen, že najde v žaláři zaopatření. Ty ženské bídnicé před soudem dělaly dojem co nejodpornější. Skublinská bývala prý kdysi kráskou, jež živila se prostitucí. Zdanovská, sestra, před soudcem chlubila se, že vnady své velmožným pánům prodávala. Dcera Skublinské počínala si před soudem drze koketně, jakoby na soudce chtěla udělati dojem. Když soudce na Skublinskou otázkami dotíral, vzkřikla na něho vzdorně: nemučte mne pořád otázkami, na to se dala do omdlévání. Ve Varšavy prý něco takového není nic nápadného. Z 2000 narozených dítek dvě třetiny prý odevzdáno bylo babičkám ku pěstování. Měla tudíž Skublinská bohatou žeň, a možná že měla též konkurentky, jež by mohla vyraditi, vyraditi též mnoho velmožných pánů a paní. Proto i trest těch bídnic vypadl velmi mírně. Polkowski byl odsouzen na 2½ leta ku trestní setnině a bídnicé dostaly po 3 letech žaláře.

— Jen tři leta! — plakaly prý radostí — a ony myslily již na Sibiř a urálské doly. — Věru ruská to justice. Pro politický přečin, pro katolické vyznání odsuzují se chudšasové do Sibíře a pro vraždu snad s t o n á s o b n o u pouze na 3 roky!

N á v ě š t í. Jelikož redaktor pro smutnou událost v příbuzenství musil na rychle odjeti, vyjde sešit 11. „Kalendáře pro m. a ž. duše“ dne 5. prosince.

Obsah „Obrany víry“:

Vhodné odpovědi na námitky proti katolické víře nejčastěji pronášené. (Upravil M. V. Zahradnický. Pokračování.) — Přibývání křivopřísežnictví v říši bázně boží a dobrých mravů. — Před opětným zavedením řádu Tovaryšstva Ježíšova do Prahy. (Důležité dvě historické listiny.) — Může-liž i dnes ještě svatý život se vésti? (Dokončení.) — Z dob pařížské komuny r. 1870. — Divoká láska Mantegazzy doporučena orgánem katolickým! — Drobnosti.

Předplatné budiž zasíláno přímo do administrace: Ostrovní ulice č. 1508—II.

Majitel vydavatel a nakladatel VÁCLAV KOTRBA, odpovědný redaktor PETR KOPAL.

OBRANA VÍRY.

Časopis věnovaný zájmům katolicko-politickým.

S přílohou: „Kalendář pro mrtvé a živé duše“ vždy 20. dne každého měsíce.

Vychází 5. a 20. každého měsíce. — Předplatné pro Prahu: celoročně 1 zl. 75 kr., čtvrtletně 45 kr. Poštou pro Prahu i venkov celoročně 2 zl., čtvrtletně 50 kr., jednotlivá čísla po 8 kr. — Kdo předplatí na 5 výtisků, obdrží šestý nádavkem 5 výtisků prodává se v administraci za 30 kr., 20 za 1 zl. S přílohou „Kalendáře“ připlácí se ročně 1 zl. — Administrace v Cyr.-Met. knihtiskárně v Ostrovni ulici, kamž předplatné budiž zasíláno. — Redakce na Vyšehradě č. 69.

Vhodné odpovědi na námitky proti katolické víře nejčastěji pronášené.

Upravil M. V. Zahradnický.

XVI. O n a d p ř i r o z e n o s t i.

Rozum náš postačí; srdce naše postačí.

Co v předešlé stati o věcech nadpřirozených povědíno bylo, mohlo by postačiti; poněvadž ale hlavní blud za dnů našich k tomu čelící v tisícero tvarech se jeví, nebude od místa, důkladně vyšetřiti některé výroky, které se k němu vztahují.

Nepokrytou snahou doby naši jest, z náboženství a ze života vše nadpřirozené vyloučiti. Někteří tak činí, aniž by toho sami sobě zodpovídati mohli, ba oni toho ani nechápou; jiní tvrdí tak výslovně a slyší-li mluvíti při službách Božích o vyšších ctnostech, o plnění křesťanské pobožnosti, odpovídají suše: „K čemu to všechno? Rozum postačí, a by poznání naše řídil; srdce postačí, a by tužby naše spravovalo.“ A tu nemluvíme ještě o těch, kteří vše nadpřirozené za nemožné pokládajíce je upírají, proti všemu zuřivě brojí a problašují, že jiného náboženství nestává než náboženství přirozeného.

Není účelem rádků těchto, všechno takové rouhání vyvraceti předpokládajíce, že mluvíme ke katolíkům, kteří zjevení uznávají; bezčetné důvody pak a božství Krista Pána dovozují i pravdu zjeveného náboženství. Chceme jen poněkud prozkoumati obě zásady: rozum postačí, srdce postačí; neboť z těch pocházejí největší bludy, ve které upadají i mnozí katolíci; a pozorují-li to nebo ne, tyto obě zásady olupují je o všechnu víru katolickou.

Abychom byli katolíky, k tomu nepostačí pouze rozum a srdce, k tomu jest potřebí vše nadpřirozené, co Ježíš Kristus k tomu připojil a my skrze Něho získali. — Abyste tomu lépe porozuměli, vzpomeňte si na některé pravdy katolické. Vězte především, že Pán Bůh stvořiv člověka tím se neuspokojil, aby mu jen účelu přirozeného vykázal, nýbrž On povznesl jej též k účelu nadpřirozenému. Přirozeným jest nám ten účel, jehož tvor dosíci může silami svými, jež v přirozenosti jeho uloženy jsou. Tak na př. přirozený účel rostliny jest klíčiti, kvésti, ovoce nésti, neboť má ve vnitřním složení svém a svém organismu vše, čeho potřebí jest, aby květ a ovoce přinášela.

Nadpřirozeným účelem jest to, čeho bytosť jakási pouhými přirozenými silami dosáti nemůže; k dosažení jeho bylo by potřebí, aby ji Pán Bůh takřka na jiném základu čili principu postavil. Ku př. kdyby Bůh chtěl, aby rostlina nejen kvetla a ovoce nesla, jak výše řečeno, nýbrž aby i mluvila a rozuměla, byl by to cíl nad přirozenost rostliny sahající, a vyžadoval by, aby Bůh rostlině této rozum a orgány k mluvení vštípil.

Toto předeslavše tážeme se nyní: Co učinil Pán Bůh stvořiv člověka? Nespokojil se tím, že mu vytknul přirozený cíl dosažitelný těmi silami, jež do něho uloženy byly, nýbrž určil ho k tomu účeli, jehož by těmito silami nedosáhl. Člověk byl by mohl přirozenými silami k Pánu Bohu se povznésti a Jej poznati, ale toliko cestou výzkumnou čili spekulativní, on mohl by se spojití s Ním ale pouze laskou přirozenou; k vyššímu účeli nemohl by se povznésti právě tak, jako rostlina cestou přirozenou nic více poskytnouti nemůže, nežli květ a ovoce. Pán Bůh ale ve své dobrotě chtěl člověka k takové vyvýšené dokonalosti povznésti, aby Naň tváří v tvář patřiti, toto blažené patření si osvojiti, s Ním se v dokonalé lásce spojití a takřka v Ném se proměnití mohl. Co tedy učinil Pán Bůh, aby se člověk tak vysoko povznésti mohl? Musel mu vštípití nový základ a uschopnití jej k této přeslavné a vznešené činnosti. V druhé řadě k vlastnímu prospěchu jest nám věděti, že jsme naprosto povinni, po tomto cíli úsilovně bažiti, jelikož Pán Bůh sníživ se, nadpřirozený ten účel nám vytknul; neboť jinak nemůžeme zavržení ujíti, aniž věčné blaženosti dosáti, nebažíme-li po tomto cíli. Někdo snad namítne, že se spokojí tím, když dosáhne svého přirozeného účele; ale to jest nemožné a nedosažitelné, protože Pán Bůh jednou pro vždy ustanovil, že nemůže býti jiné blaženosti, nežli nadpřirozené anebo zavržení. Za třetí vezme, že jako rostlině, o níž jsme se zmínili, nové schopnosti a potřebné orgány vštípeny býti musí, aby mluvití a rozumětí mohla, tak jsou i naši přirozenosti nové základy čili principy nezbytně potřebny, aby onen nadpřirozený účel dosáhnouti mohla. Jsouť pak tyto: Nejprv jest to vlastnost, kterou Pán Bůh v duši naši vlévá a již posvěcující milostí jmenujeme, kterýžto poklad pádem Adamovým jsme ztratili; proto potřebujeme víry a naděje v příštího Vykupitele, skrze Něhož ztracené milosti opět nabyti můžeme; a konečně když Vykupitel tento na svět přišel a nám tu milost svými záslubami získal, jest nutno, abychom všech oněch prostředků užívali, jež nám za jedině vhodné k dosažení nadpřirozeného účele předpisuje.

To je ten článek, kterému mnozí křesťané nechtí rozumětí a jenž přece velice důležitým jest každému k dosažení spasení věčného. V první řadě jest tedy jediným prostředkem k dosažení blaženosti věčné pevná víra v Ježíše Krista, našeho jediného Vykupitele a Spasitele, Jehož zásluhou všechny potřebné milosti nám udileny bývají. V druhé řadě pak je to posvěcující milost, které jsme sice na témže křtu sv. nabyli, ale v dospělejším věku k neštěstí svému vlastními hříchy pozbyli, a kteréžto znova ve svátosti pokání zase dosáhnouti můžeme. Za třetí jest nutno, abychom si podobnost ku Kristu Ježíši osvojili, jelikož Pán Bůh ustanovil, že bez následování Krista Pána žádného spasení a žádné blaženosti věčné býti nemá. Jest tedy třeba, aby dobré a ctnostné skutky naše byly nadpřirozenými t. j. zřetelněji mluveno: činy vyplývající ze vnitřního základu oněch nám vlitých vlastností, které jsme posvěcující milostí nazvali, a pak činy, jež jsme následkem poznaného světla víry vykonali. Neužijeme-li těchto prostředků, nemůžeme doufati v dosažení kýžného cíle; nebo všechny jiné prostředky nejsou v žádném poměru k účeli nám vytknutému.

V uvedeném již podobenství pokračující tážeme se: zdali by dospěla rostlina kdy k tomu, by nejen kvetla a ovoce nesla, nýbrž aby i rozuměla a mluvila, kdyby ústrojí svého jen na zrůst obmezila neužívajíc oněch vznešených vlastností, jimiž mimořádným způsobem obdařena jsouc také myšlénky své mluvou nepronášela? Zajisté že nikoliv! Nebo ústroje zrůstu nedají se porovnatí s řečí a se schopností k přemýšlení. Podobně je tak u nás.

Oslavy očekávající nás ve věčné blaženosti nemůžeme dosáhnouti pouze přirozenými výkony. Ty k ní nejsou v žádném poměru. Abychom ale konati mohli skutky, které pro ten nadpřirozený účel velikou cenu mají, k tomu jest nám třeba milosti. Uvážíme-li tedy, že žádné blaženosti jiné není než té, které dosáti můžeme vírou, milostí, následováním Ježíše Krista a výkony z nadpřirozeného působení, jak možno tedy tvrditi: rozum náš postačí, srdce naše postačí, ježto sami o sobě k žádnému nadpřirozenému skutku nepostačují?

Že nezbytně potřebny jsou prostředky tyto, jest tak jisto, jako jisto jest slovo Boží, jak pevná jest celá soustava víry křesťanské. Kdo upírá potřebu milosti posvěcující a skutečné, ten upadá do pysného kacířství Pelagia, který nikdy uznati nechtěl učení Krista Pána. Jenž hlásal, že bez Něho nic není možno vykonati, aniž uznával učení sv. apoštola, jenž ujišťoval, že člověk bez lásky nic není. Kdo potřebu víry ke spasení neuznává, odporuje sv. apoštolu, jenž tvrdí, že bez víry nemožno jest Bohu a Ježíši Kristu se líbiti a jenž ujišťuje, že kdo nevěří, zatracen bude. Že následování Krista Pána k spasení nezbytné jest, tvrdí kníže apoštolů a učí nás, že Ježíš Kristus nás předešel, a proto abychom Jej následovali a ve šlepičích Jeho kráčeli. Tomu též učí sv. apoštol Pavel, jenž praví, že nikdo není předurčen, koho Pán Bůh již nepředzvěděl, aby byl připodobněn obrazu Syna Jeho.

Že ku konání dobrých skutků nadpřirozeného účele potřebí jest, o tom poučuje nás nejlépe Božský mistr sám, Jenž praví, že ten, kdož si jen pozemský účel vytknul, cíl přání svého již dosáhl a odměny své vzal. Ostatně hlásá nám samo seslání Krista Pána, Jeho učení, Jeho život, Jeho příklad, ustanovení apoštolů a církve, že k nadpřirozenému životu povoláni jsme. Všechny ty slavné výroky Písma sv., abychom v milosti žili, přirozenosti odumřeli, že v nás ne člověk starý, nýbrž člověk nový žiti smí, že v nás ne tělo ale duch panovati má, že nový Adam starého pochoval, všechny tyto výroky a nesčíslné jiné nasvědčují tomu, že řídití se máme ne pouze rozumem a srdcem, nýbrž dle zásad, které nad rozum náš jsou, dle vnuknutí, které nad tužby srdce našeho se nesou.

Po takových důvodech není třeba dokazovati obmezenost rozumu a jeho nedostatečnost k vyzkoumání vznešených pravd, a následovně všechny ty nezměrné a těžké bludy, do jakých se ti fanatictí jich přívrženci slepě vrhali a denně vrhají. (Dokonč.)

M e z i p o h a n y .

Pod tímto nápisem podává p. M. dr. Pavel Durdík v N. L. opět feuilleton, jež nelze nám pominouti mlčením proto, že se v něm otírá o naše katolické náboženství. Že doktoři lékařství bývají nevěrci, je známo, že k nim náleží i p. dr. P. Durdík, je známo též. Avšak méně bude známo, že tentýž pan doktor co do vědomostí náboženských nevyrovná se ani školákovi ze II. třídy obecné školy, o čemž čtenáře přesvědčíme následujícím.

Uvedu čtenáře — píše — na jeden z osamělých tropických ostrovů, ležících severozápadně od protějšího pobřeží Sumatry. Je to ostrov Nias, obydlený pohany a velký asi jako třetina Moravy. Obyvatelé jsou typu malajského špinavě skořicové pleti, nemají písma, dějin ani letopočtu.

Jsme ve vesnici Onogeba v severní části ostrova.

Vstupme nebo vlastně vylezme po řebříku do domu pohlavára onogebského. Dům spočívá na šestnácti pevných, tlustých, dva metry vysokých sloupech; v něm žije šest rodin, pocházejících od jednoho praotce, jenž k nám co nevidět zavítá. V hlavní jizbě vidíš rozvěšeny máje dřevěné postavy, mající podobu lidskou, rozličné velikosti a rozličně obdělané. Jsou to modly, jimž obětují vejce, kuřata, vepře. Modly jsou začazeny; kouř z ohniště hromadí se nahoře pod střechou a černí je. Každá modla má tu své určité místo.

Nejvíce nás zajímají modly prarodičů — a bezděčně si vzpomeneš na staré pohanské Slovaany. Též u nich byla modla viditelným znakem zemřelých předků, dle modly nazývalo se vzývání osob, jež představovala, modlením či modlitbou — prastarý tento název udržel se podnes. (Tím naráží p. dr. na naše vzývání svatých.)

Umře-li hospodář, po pohřbu jeho postaví mu pozůstalá rodina modlu ze dřeva, představující malou lidskou postavu, již připojují k řadě ostatních dědů; bývá jich šest, osm, deset, nejstarší z nich se již drolí a prachnivějí.

Před vámi stojí sám hospodář, osmdesátiletý pohlavár vesnice Onogeba. Je to stařec jako uschlý strom, kost a kůže, ale jest duševně čilý a rozumně s vámi rozpraví. Všude je znám za muže poctivého, pravdomluvného a spravedlivého.

„A věří tento ctihodný kmet též v jednoho boha?“ — maně ti přijde na mysl. — O ano, věří — ale ne v jednoho, nýbrž v sedm bohův. Nejvyšší z nich nazývá se Lovalangi a je tak svrchovaně dobrý, že lidem ani škoditi nemůže. Od něho pochází všecko dobré, zdraví, zdar v hospodářství, úroda... ale on je tak vysoko nad zemí, že prosby lidí k němu nedonikají. Duchové pradědů, zemřelých předků, to jsou, kteří na onom světě jsou ve styku s Lovalangi; pouze ti mohou u něho zdar vyprositi svým potomkům.

Z každé řadky je zde znáti, kterak p. doktor otírá se o naše katolické vzývání svatých. Zdaž ti pohaní ve vesnici Onogebě opravdu věří, že by nejvyšší bůh Lovalangi ani škoditi nemohl, nevíme, ale p. doktor tak šikovně to upravil, aby čtenář bezděčně pomyslel si na Boha křesťanského, který pro samé dobráctví osudů lidských si ani nevšmá a který teprv prostřednictvím svatých předků na své povinnosti musí býti připomínán!

Leč poslyšme co p. doktor píše dále:

„I lze se tomu diviti, že mysl jejich je zbožně jata, že vroucně a nadšeně hledí vzhůru k ověnceným svým dědům, kteří orodují za ně tam nahoře u Lovalangi? Oni po mnohá leta jim žehnali, po dvě stě let hospodářství kvetlo, rodiče vždy dlouho žili, mnoho synů zplodili, dobře své dcery vdávali. Kult předků má zušlechťující vliv. Otec rodiny, jenž za živa členy domácnosti své ku správnému životu a pilnému hospodaření vedl, vykonává též vliv na potomky i když se stal duchem — ti vědí, že k jeho přímlově Lovalangi sesílá požehnání potomkům, proto Niasané nakládají tak dobře s rodiči a starými lidmi: po smrti tito lidé stávají se předmětem kultu a budou za potomky se přimlouvati, kteří je ctili zde na zemi. I vyplní se potomkům to, čeho si každý člověk přeje — budou dlouho živi a dobře se jim povede.

Řekli jsme, že prosby lidí nedonikají k Lovalangi. Prosby lidí dospívají nanejvýš k nižším duchům, vznášejícím se blízko nad zemí celými davy. Jsou to většinou duchové zlí, ďáblové, kteří zlu chtějí, zlo tvoří a zlo páší, oni ustavičně obcházejí, hledajíce, jak by lidem škodili rozličnými pohromami, jakéž jsou: nemoci, hlad, sucho, požáry, povodně, nešťastné porody, pád dobytka. Dobrých duchů t. j. takových, kteří nejsou zlomyslní, jest velmi málo, (Církev učí opáčně, že duchů dobrých je o mnoho více, nežli zlych), tak že nemohou ve všech případech zameziti skutky ďáblů. Ostrované se snaží, aby vzýváním některého ducha zvláště dobrého, jehož kněz určuje, zlým duchům se ubránili. Kněz vyřeže modlu dobrému duchu a obětuje na dobrý úmysl. Lovalangi je sice nejvýš dobrý bůh, ale ten se nestará, co zlí duchové na zemi tropí. On je příliš vzuešen, příliš veliký, aby se zabýval malichernostmi, jež na zemi se dějí. Na Niasanech viděti jest pravdu věty: „Bázeň stvořila bohy.“ (Opět kopnutí do křesťanského náboženství.)

Ostrované všude a ve všem vidí zlé duchy, ve vzduchu, v lesní houštině, v osamělých a odlehlých místech, na starých hnijcích stromech; tam vznášejí se davy a hejna zloduchů, škůdců lidských. Vše, čeho mohou rozumem svým postihnouti, jest u ostrovanů, nemajících tušení o věčných zákonech přírody — činem ďáblů. Též o mně mysleli, že jsem s ďábly ve styku. Proč? — Měl jsem plnou kukátku, skrze něž viděli vzdálené věci velmi blízko;

báli se vzíti kukátko do ruky a když jsem jim je strkal, chvěli se jako osyka. Někteří strachy ode mne ustupovali, kdykoli jsem si do zápisní knihy poznámky činil — i pohlíželi na knihu s patrnou bázňí, vidouce v písmenech dílo zlého ducha. Nebylo jim volno, když mne viděli pobřížena do čtení knihy, ustrnule pohlíželi a chápati nemohli, jak může kdo tak dlouho hledět upřeně na papír a ani neslyšeti, co kolem něho se děje a mluví — zlý duch v tom vězí, usoudili.

Pamatuji se, jak ostrovan, jemuž jsem držel pod nosem lahvičku s amoniakem, poděšen vykřikl: „Dábell Dábell“ (Bechu! Bechu!) a strachy odskočil. Nechápal, jak vniklo náhle svrbění v nose a slzení v očích od této tekutiny, která ani nosu se nedotkla. Tak tomu bylo i v křesťanském středověku; nové vynálezy, jako knihotisk, kompas, jichž tehdejší lidé nechápali, přičítány moci ďabelské. (Kde pak tohle p. dr. četl, snad nejspíše v některém spise dra. M. Luthera.) Všim byl tehdy vinen ďábel — a na našem ostrově věří tomu dosud. Niasský ďábel skoro ničím se neliší od středověkého ďábla (biblického); niasský škodí lidem ze své moci, biblický to činí z dopuštění božího, což je skoro totéž. —

Ptáš-li se Niasana: kolik je ďáblů? — odpoví vyjeven: „Mnoho, velmi mnoho, nesmírně mnoho.“ V středověku nábožní křesťané též věřili, že počet jejich jest nesčetný. Jeden tehdejší theolog po důkladném pátrání zjistil, že počet jejich převyšuje 10.000 billionů. (Tohle p. dr. teprv nedávno vyčetl z N. Listů.) Zdá se, že do počtu tohoto nezahrnul ďably niasské; těch posud celá hejna, sbory a davy vznášejí se nad ostrovem a jsou nejrůznějšího druhu a důstojenství; v Evropě od těch dob jich asi notně ubylo, neboť přírodní vědy jim tak důkladně posvítily (Ba neposvítily. My ovšem nebudeme rozhodovati, kam se těch 10 000 billionů ďáblů podělo, nejspíše vletělo do jistých doktorů!), že ani nevíme, kam se poděli.

Nikde tolik se nemluví o satanáši a skutcích jeho, jako na ostrově. Příroda těmto lidem vnucuje víru ve zlé duchy, Když od zemětřesení celé vesnice s povrchu země mizejí a kusy ostrova s pralesy do hlubokosti mořské padají, tuzemci vždycky to pokládají budou ne za působení dobrého boha, nýbrž za řádění duchů zlých, řídíce se dle toho, co vidí. Jsou si důsledni! Když právě na den Všech Svatých r. 1755 byl zničen zemětřesením Lisabon a celá západní Evropa strašně se otrásla — dojem byl tak děsný, že — jak vypravují letopisci — i mnozí věřící křesťané o jsoucnosti boha pochybovati začali. Ký div, že pověrečný Niasan, cítě se bezbranným a opuštěným vůči rozzuřeným živlům, myšlénku o všemohoucnosti dobrého boha co bezpodstatnou zamítá a jen zlé duchy uznává, jim se koří a před nimi se chvěje. Víry v ďably mu nevymluvíš. Řekne-li arabský neb evangelický missionář: „jsem tak přesvědčen o budoucím z mrtvých vstání, jako že tuto sklenici v ruce držím,“ tu pohan nás odpovídá: „jsem tak přesvědčen, že od zlých duchů naše pohromy a nemoci pocházejí, jakože tuto sklenici v ruce držím.“ Každý odřikával to, čemu ho v mládí učili.

Zvláště na jihu ostrova jsou uvědomělí pohané; modloslužba je tam jaksi částí jejich národní bytosti. Tak to bylo kdysi u severních Slovanů, kteří po 200 let bojovali za své modly proti výbojnému sousedu Němci, jenž jim s mečem v ruce nové náboženství s otroctvím přinášel. Severní Slované, nyní vyhubení, svým pohanským uvědoměním často mi připomínali jižní Niasauy. Jsou to lidé statní, povahy mužné, hojektivé a hrdé, milují při tom svobodu a nezávislost nade všecko; po Ačíňanech jsou nejudatnějším plemenem v malajském archipel. Roku 1861 vyhnali holandskou posádku ze svého kraje a jsou ve své zemi nyní vlastními pány a vladaři. V severním Niasu je toho opak. Severní Niasan, tento mírumilovný, trpělivý, bázlivý Niasan, pouze od model a amuletů spásu očekává a proti bělochům ani se nebrání. A kdo se nebrání, kdo nehájí svou existenci, svou individualitu a v poddajnosti své sám ještě leze odvěkému nepříteli do pastí, není hoden,

aby existoval — a je-li to celý národ, zůstane národem služebným, jenž nic jiného nebude zasluhovati než opovržení. —

Z toho je závěrek ten, že k ubájení národní existence je nejlíp, v žádného Boha, ani ve zlého, ani dobrého ducha nevěřit. Co toho zemětřesení v Lisabonu se tkne, tu můžeme p. doktoru posloužiti příkladem bližším.

Na jednom předměstí pražském je zahrádní restaurace. Leto právě minulé bylo velmi deštivé a často i cbladné. Zkazilo tudíž kšefty skoro všem zahrádním hostincům. Proto i mnohý z nich najav si přes leto za drahý peníz zahradu, odplaval dřívě, nežli přišla ta veliká povodeň. A tu onen hostinský pomyslí si: dnes — v sobotu — přece snad nebude přšeti, vždyť ty deště musejí přece jednou přestat! Šel tedy na trh a nakoupil drůbeže: hus, kachen, kuřat, másla a pod. Když ke třetí hodině odpoledne najati hudebníci spustili, a když zahrada začala se naplňovati, tu spustil se s nebe i déšť. Hostinský až k šílenosti dopálen popadl z pekáče husu a hodil ji Pánu Bohu do oken se slovy tolik rouhavými, že se pro ně musil dostaviti k soudu, jenž mu přiřkl přiměřený trest.

Škoda, že se k tomu netrefil p. dr. P. Durdík, mohl rouhavého hostinského s výsledkem před soudem hájiti. Mohl p. státnímu návladnímu k jeho žalobě odpověděti: co pak na tom šenkýři chcete? Podívejte se na měšťany Lisabonské před sto lety, jak mnozí z nich Pánu Bohu činili, že nechal domy jejich sbořiti a tolik tisíc ubohých lidí zahubiti. Podle nauky p. doktora mělo by se Pánu Bohu naříditi, aby po každé lidi varoval: lidičky poslyšte, utečte já teď pošlu bouřku, zemětřesení, krupobití, povodeň. prošlu i tu tetu s kosou, — anebo vůbec měli by páni doktoři rázu p. P. Durdíka takové frajšpásky Pánu Bohu zapovídati. K čemu taky Pánu Bohu takovou moc dávat! Pan doktor tam někde u Australie našel ostrov a na tom ostrově vesnici, kde lidé vzývají boha, jenž o ně se pranic nestará a proto i důsledně jim nemá práva škoditi. K čemu vůbec Pána Boha třeba! Pan doktor Pavel Durdík Pána Boha dosud nepotřeboval, jemu se až dosud dobře vede a komu se dobře nevede, ať si nějak poradí, ať si pomůže jak může. jenom ať mu nepřichází na krk s Pánem Bohem! Pro p. doktora má Bůh, Kristus a jeho církev jen tu cenu, aby na ně vůbec mohl své paškvily dělati, aby si mohl smích tropiti ze článku víry: uctění andělů a svatých a světic Božích. Kdyby něco podobného dovolil si sprostý darmochleb, trhan, nebo tulák někde v putyce při breberici, pomyslíl by si každý svůj díl, anebo by mu pomohl někam, kam se vůbec pomáhá lidem, kteří neumějí, anebo nechtějí se ve společnosti chovati slušně, že ale něco v podstatě stejného dovoluje si světoběžník graduovaný, to nás věru naplňuje úctou pramalou k jeho vzdělanosti. Opravdu sprostáctví takového, jakého dopustil se tentokráte člověk učený v N á r o d u í c h L i s t e c h nedočetli jsme se již dávno. Jen ať pan doktor posečká, dojde časem i na něho, jako došlo již na mnohé pány ještě učenější, nežli je on.

Naturalismus v divadle.

Co je naturalismus? Má to býti dle učení Zóly a jeho nohsledů skutečný život, ale v naprosté nahotě. Až dosud básníci a spisovatelé nahotu tu zastírali jakousi rouškou, anebo stavěli ji kamsi stranou do stínu, aby cit čtenáře, anebo diváka nebyl uražen. Teď ale má se ta skutečnost, jak se jeví ku př. v putyce, jak totiž zde lidé mluví a si počínají, stavěti do popředí. Ba ještě něco horšího nežli skutečnost putiční, což příklady ihned doložíme. Nedávno dával se v národním divadle nový kus: „Její pastorkyňa“ od Gabriely Preissové (!), tedy od dámy, o němž referent v německé „Politik“ ze dne 15. listop. napsal: Kus tento má mnoho stránek stinných, ale ani jedinou světlou. Dramatické zauzlení je nevýslovně volné, společenská atmosféra jednotlivých jednání vychází z porodnice, nalezince a káznice a osoby

ve hře vystupující tvoří jakousi společnost z darebáků, zbahělců, nestydů (cynismus) a hrubiánů. Jediná osoba, jež by nějak se ještě zamlouvala, macecha Byryjovka jest sprostá vražednice dítěka, jež nechajíc se vésti nejnižšími pudry, ze sobectví a špekulace dopouští se vraždy, aby mohla pro svoji schovanku vydobýti ženicha v osobě Laci Klemeňa, jenž je naprosto bez předsudků. O tragickém konfliktu nemůže býti ani řeči. Kterak bídnické jsou ty role! Laca Klemeň, jenž Jenufu od Stevy Buryje znecteuou ze žehravosti kapesním nožem navždy poznamenal, aby prý mu ji alespoň nikdo více nevyrval, který v 2. jednání, když se dozví, že dříve již byla svedena, i z toho by si nic nedělal. jen kdyby prý toho proklatého p (dítěte) nebylo a který později, když tato překážka byla odstraněna, s Jenufou vesele kráčí k oltáři, kdežto macecha jeho nevěsty jako vražednice dítěte jde do kriminálu: to přece jest hnusným výplodkem poetické (?) fantasie (od dámy!) jakož i ten zbahělý ochlasta Štěva, jenž byv jako svědce Jenufy k zodpovědnosti pohnán, blabolí odpověď: já-já-já že-že-ženit se ne-ne-chci — já — já chci jen pla-platit! Hrdinka kusu Jenufa jest pouhou nyjící onucí (Schmachtlappen) beze vsí energie i cti, která zůstává stát kam ji postaví a zůstává ležet kam ji položí. Ze společnosti bídníků nevyniká ani jediná postava mravná, jež by nějak obecenstvo za tento hnus odškodnila. — Je to moc temnosti v českém rouchu — končí referent. Od famózních furiantů až dolů k pastorkyni — Nás pojímá pravý děs z těch demoralizujících vyhlídek, jaké nám má přinést budoucnost, pakli že tento systém v repertoáru našeho národního chrámu uměn bude trvati dále. Videant consules!

Po paní Preisové následoval p. Šimáček, — o jehož novém kuse přináší referent „N. L.“ úsudek tento.

S v ě t m a l ý c h l i d í. Obraz ze života cukrovarských dělníkův o 4 odděleních. Napsal M. A. Šimáček.

Jestli se někomu z nás pomalu přejídaly lakované fráze a manýry velikých salonů francouzských pravých i padělaných: teď si od nich může odpočinouti. S naturalisty se letos protrhl pytel. O naturalistech víte, že si prozatím neobírají ke studiu vonná líčidla a přetvářky velikého světa. Po paní Preisové nastoupil tedy p. Šimáček, také dosavadní novelista a hluk, který on spůsobil, nebude myslím menší.

Jestli autorka „Její pastorkyně“ snad jen maní našla cestou kus naturalistické látky, tož pan Šimáček vystupuje s praporem známé školy „dokumentární“ hrdě a vědomě vysoko ve vzduchu vlajícím. Co napsal, není sice ještě žádným dramatem naturalistickým, po jehož formuli moderní převrtační teprve tápou, ale je to dojista notná porce pravého a nefalšovaného naturalismu na jevišti. Druhý a třetí obraz jeho hry, scény u továrních pecí a v dělnických kasárnách co do realismu slova i scény dojista v ničem neza-
dají pověstnému kdysi představení Zolova l'Assomoiru na jevišti tuším Porte St. Martinském. Tehdy hrnuly se davy do divadla, aby obdivovaly vykřičený výstup v prádelně. Rvačka praden byla tak věrně dle přírody provedena, že účinkující dámy od divadla celé škopky skutečných mydlin si navzájem chrstaly na hlavu. Scéna u rozžhavených pecí v Šimáčkově kuse, kde při noční práci topiči skutečné uhlí přikládají a nefalšovaný popel vyhrabují, co do pravdivosti za onou zajisté nestojí.

Scéna, kde dělníci z hlubin popelníka vynášejí mrtvolu upáleného soudruha, s celým příšeřím podzemní noční práce, při rudém svitu pecí, a za bédování shluklého davu žen, scéna, která svou děsností otřese diváka, minula by se s veškerým účinkem bez velikého aparátu scénického. Jeť čirou rekonstrukcí hrozné skutečnosti a jen svou věrností působí tak elementárně. Totéž platí o mnoha jiných výstupech, o trapné až k omdlení episodě spitého proletáře Zikana, kterého pan Šimaha se závratným naturalismem představuje, dále o nenáblém skonu souchotinářské dělnice Šnejderky, za jejíž masku a kašel slečna Danzerova by zasiuhovala přemii sl. lékařské fakulty a o jiných a jiných episodkách a podrobnostech!

Kus je vlastně výpravná hra v dobrém slova smyslu. Název by mohl zníti: Cesta kolem lidské bídy, ve čtyřech obrazech ze života cukrovarnických dělníků!

Celkový úspěch hry byl velký, složen jsa ovšem z dojmů nejrůznějších. Děs, lítost, hrůza, ošklivost, svrchovaná soustrast a zase ona podezřelá veselost, již provázíte a násilně rozmáčknutou mezi řasami slzou, zmítají duši diváka po celý večer. Jednotlivci v obecenstvu, dámy slabších nervů zvedaly se mezi hrou ze svých sedadel a opouštěly mezi představením hlediště. Jaký div! Předmět je místy tak hrozný, že se obáváte o svůj spánek, tak nízký, že se chvějete o svoji večeři. Vaše činy jsou zvykly na čistší atmosféru, vaše domácnost na hladší a působnější slova!

Malé připomenutí. Každý umělec a tedy i spisovatel, režisér a herec mají právo hráti na všechny struny našeho nitra, i vyvolati třeba děs a hnus — pokud toho vyžaduje idea, kterou provádějí. Jen nesmí vzniknouti podezření, že autor neb režisér schválně ryjí v našem nitru, že útočí na naše nervy ze spekulace: jinak ihned stali by se urážlivými. Sklon třetího obrazu nebyl prost této výtky. Když opilý Zikan dohrál svůj trapný výstup a z jeviště ven se vypoťoval, divák z hluboka si oddechl. Na konci obrazu Zikan znovu zcela zbytečně se vrací . . . Proč? Také rvačka tovární chasy, která při padání opony jako smečka psů se vřítí do dveří, není s celkem v organické souvislosti . . .

Kterak pokročila obecná vzdělanost v kolébce reformace opuštěním církve katolické. *)

(Dle Janssenovo spisu: „Culturzustände des deutschen Volkes“ a t. d.)
Filip Šubrt.

Vzdělanost národa jeví se vedle učenosti jeho uměním a mravy obecnými. Umění zdělila doba reformační po dobách dřívějších s jeho bohatstvím, i zárodky k dalšímu buď rozvoji, buď úpadku, jako zdělila jistý stupeň obecné mravnosti. Na jaký stupeň obojí přivedla reformace, podávají pádné ukázky písemné památky těch dob, ať si pocházejí od spisovatelův katolických nebo protestantských; ba protestantů samých svědectví jsou vydatnější, protože nepřivádějí tak snadno v podezření, že nejsou nestranná, že nadržují staré církvi.

Reformace nalezla všude chrámů katolických, obrazy a jinými výtvoři uměleckými ozdobených hojnost nemalou. Luther sám však dal zárodek pozdější veliké nedbalosti, ba nepřátelství k těm ozdobám, a sice za jedno učením o Svátosti Oltářní, pak svým hlásáním, že obrazy a sochy ve chrámech jsou sice neškodné, když na ně s pravou vírou hledíme, ale také nicotné, leda k světské parádě způsobilé, pak svým učením o marnosti dobrých skutkův. Není-li chrám příbytkem Krista živého, proč by se tak zdobil? Jsou-li obrazy lhostejny, proč na ně nakládati? Jsou-li dobré skutky neplatny, proč konati skutky tolik nákladné, jako je stavba a výzdoba chrámů. Tudíž zanedbávali napřed Lutheráni a pak i za příkladem Zvinglianův a Kalvínův byzdili chrámy, obrazů buď nedbajíce a neobnovujíce, anebo později přímo je ze chrámů vyhazujíce a ničíce.

Umělci ovšem našli a dle Hans Sachse vyčítali Lutherovi:

Vše chrámů zdoby, okrasy
chce potupou nám zošklivit . . .

*) Ačkoliv v „Obr. v.“ již dříve uveřejňovány byly některé vyňatky z Janssenova, jsme nemálo p. dopisovateli povděčni za to, že podal celou snůšku kulturních obrazů z doby reformace.

Tak v Basileji r. 1526. malíři podali radě města stížnost, že nejen nemají práce větší, ale i hotovení maškarních trectek že jim se vyrývá povoláním četných kramářských živností.

Slavný Holbein opustil pro nedostatek práce vlast a umřel r. 1543. ve dluzích, ani svých dětí a choti, které opustil, ničím v poslední vůli neobmysliv.

Ale přece k něčemu hodilo se umění (zvláště malířské) reformaci — k zostouzení církve. Co jenom Cranach se uadělal dřevorytů, kde papeže zobrazuje v tak sprostých posicích a skupinách, že ve slušné společnosti referování o jeho pracích by šířilo takový dojem, jako nemrav lidí špatně trávicích.

On a jeho žáci a následovníci rozšířili tolik nemravůných rytin o mních, papeži, jeptiškách i mezi děti, že není divu, když potom každý věřil, že v církvi vše je ďáblovu. Vždyť i bible, zvláště zjevení sv. Jana, byla plna takových sprostot a každé proroctví poněkud jen výhrůžné, ilustrací obráceno na papeže a církev. Mimo bibli vycházely pak sbírky podobných obrázků, kde ještě za mírný posměch církvi platilo její vyobrazení jako nestoudné nevěstky.

Takové obrazy hodily se i do chrámů na místo dřívějších prý modlařských. Tak Cranachova „vinice Páně“ ve Wittenberku, nebo v Drážďanech: „Ďáblova zpověď.“

Renaissance čili „znovuoživení antických forem“ stalo se v Němcích jen zpitvořením umění stavitelského i sochařského a malířského. Gotický sloh přišel jakožto „papeženský“ v ošklivost, ačkoli stále ještě v podstatných rysech jeho se drželi, pouze kde mohouce, přibírali k němu a přeplňovali jej „antickými“ sloupy a ornamenty. Knižata a vůbec boháči stavěli si velice nádherné paláce ve slohu „vlašském“ a uvalovali na své země veliké na ten čas dluhy. Tak ve Stuttgartu prostavěl Bedřich I. za 6 let (do r. 1599.) 16 tun zlata, a r. 1607. zase potřeboval, aby stavové převzali dluh jeho 1,100.000 zlatých, a když 1608. umřel, opět byl po něm dluh 1½ milionu. Modu tuto ovšem měli tak dobře protestantští, jako katoličtí velmoži.

Do těch nádherných staveb bylo třeba hojnost soch, a ty robeny podle mythologických představ co možuo nepřirozené, bez krásy, za to nahaté u ve skupinách frivolních, a staveny nejen na zdi a průčelí, ale i do bytů pauských a kam jen jaká se vešla.

Také obrazů bylo zde třeba. Ale nejen že byly jako bezduchy, také neměly stínu trvalosti a důkladnosti dřívější. Výjimku činila díla málokterých umělců, mezi nimiž nejvíce vynikl Petr Pavel Rubens. Za to také vynikal i mezi druhými jako král mezi nádenníky co do platu. Čítal si za den malování 100 zl., kdežto na př. Rudolfa II. dvorní malíř měl 25 zlatých na měsíc. Týž Rudolf II. platil zaklínači ďáblů splendidně, alchymistovi Sandiwojovi tolik, že si koupil dům a dva statky.

Kníže Julius Brunšvický platil svému dvornímu malíři tolar týdně, dával mu stravu a byt, pak letní a zimní šaty, a pracoval-li k spokojenosti, tu a tam nějakou zvláštní odměnu.

Velkou práci měli malíři pracováním podobizen svých chlebojářcův a to v různých i neslušných posicích. Augsburský měšťan jeden dal se malovati 137krát a sice dvakrát i nahý s předu i ze zadu.

Když roku 1617 dali Hanoveráni malovati obraz na 16 loket plátna, platili za loket obrazu něco přes 2/3 tolaru!

Lépe byli zaměstnaní a placeu zlatníci, a vůbec řemeslníci, kte ří dovedli kovy uměle zpracovati. Robili nádherné číše, zbraně, různé věci pro ozdoby příbytků velmožných pánův. Ale i zde brzy cítiti tu bezduchosť, pouhé ozdůbkářství beze smyslu pro pravé umění. Podivná skupení různých předmětů beze všeho vztahu k sobě a beze všeho účelu seřaděná platila za duchaplnou originalnost. Za umění kdo ví jak podivuhodné platila podivná snaha

na malinkých předmětech leccos vyobraziti, vyřezati, jako na třešňové pecce různé hlavy, obličejy a tvary.

Podobné výtvořiny novější a zvláště starší sbírány horlivě a ukládány ve sbírkách velmožův. Rudolf II. v této věci jiné předčil horlivostí, ale i zvláštním nedostatkem krasocitu. Dal na př. při obnově karlsteinského chrámu zabíletí fresky a změnití obraz P. Marie v pouhé poprsí se zlacenou září kolem do kola.

Nedostatek pravého ducha tvůrčího zavlekl do malby náboženské směr zvaný realistický. Holbein maloval mrtvého Krista podle odpravencův, Dürer maloval sv. Josefa se džbánem na pivo. Ve svatých podávány podobizny dárcův a jejich rodiny, seřaďovány skupiny posvátné s mythologickými na jeden obraz, obnažují zbytečně i Krista i svaté, jako Maří Magdalenu, i symboly ctnosti. Susanna z bible byla velmi častou postavou. Ilustrace takové dávány i dětem v katechismech.

Odtud k obrazům již houným byl jen krok. Housné podoby tančící smrti, hrůzy posledního soudu, plny nahot, ďablové a peklo malovány s maní přímou, zběsilou a za vítěze platí, kdo co hroznější vylíčil.

Že lidé v takových věcech zálibu mající nemohli býti jinak lidmi bezúbohnými, snadno se uhoďne. Odtud tolik pohoršlivých zpráv o pijáctví, bujnosti a nemravech mnohých tehdejších „umělcův!“

S chrámy a obrazy nalezla reformace již i zpěv kostelní zdárně vyvinutý a to nejen latinský, nýbrž i v Němcích německý, chorální a polyfonní. Luther sám byl velký ctitel hudby a obratný skladatel kostelních písní. V kostelním zpěvu viděl mocného činitele, který mu pomůže šířiti znalost nového evangelia víc, nežli pouhé kázání. Umění hudební tedy cenil spravedlivěji co do jeho schopnosti ke službám Božím, nežli umění malířské, a nabádal písmem i příkladem, aby lid zpíval písně posvátné.

Mnohé zpěvy dříve katolické bohoslužbě sloužící přijal a pokud nesouhlasily s jeho soustavou nebo míněním, rád a obyčejně obratně přepracoval, aby v nich bylo vše s „novým evangeliem“ shodno. Tak se stalo, že písně podobné zobecněly mezi protestanty a katolíci jich nedbali. Po dlouhých teprve časech shledáním starších památek nalezeno, že písně ty bývaly katolickými a s náležitou změnou pak znova zavedeny též mezi nimi.

Zpěv kostelní po Lutherovi však přibral tolik ostré polemiky a potup na církev papežskou a jiné sekty protestantské do svých veršů, že i toto umění přestalo býti uměním a stalo se potupným, fanatickým veršováním nebo parodováním protivnických snah a dogmat. Viz jen konec jedné takové „písně“:

„Täglich, Bapstesel, wir fluchen dir,
und Christus Namen preisen wir.“

Pohledme na literaturu a její rozvoj těch dob.

Národní písně staly se písněmi pijáckými, vojenské rváčskými, milostně smilnými. Zvláště mnoho necudnosti se zpívalo při „zpěvných tancích,“ velmi častých a oblíbených. Písně ty sbírali knihtiskaři a tiskli ve sbírkách, které velice odbytně jako na dračku šli a mladým i starým byly „školou Veneřinou.“

I „dvorní poetové“ načichli tím vzduchem, a „mistři umění veršovnického“ vrhali se za nimi. Hans Sachs, který ve svých 6000 „básních na 1/2 milionu veršův usmolil (byl ševcem) je v té věci vzorem dobrých i špatných stránek toho cechovního básnictví. Umí ovšem satyricky šlehati nepravosti, které za „nového evangelia“ se rozplemenily, umí také tupiti a posmívati se katolíkům, ale upadá v tutéž sprostotu a necudnost ve svých pozdějších verších, jako jiní, nehledě ani, že ten verš jeho je často pouhé „mlácení hubou.“

Satirik Murner, učený Frautiškán bičoval záští evangelikův proti papeži a církvi. —

Oldřich von Hutten od r. 1520. nepřestával buřičskými spisy velebiti násilí a vyzývati k němu na prospěch „čistého evangelia“. — Potupných

spisů na všech stranách celý příval se rozvlnil, v nichžto vše, co od protivníků pocházelo, verši a prosou v kal trháno.

Nedostižným v tom směru byl F i s c h a r t. Dle něho katolíci mají papeže za viditelného Boha, připisují mu moc, dělají z lidí anděly; sám vydává papeže za kejklíře, spojence ďáblova. Věří v čarodějství a odporučuje neobmezenou přísnost v pátrání a trestání takových s ďáblem společených lidí. Řeč jeho i sloh je fantastický, divoký.

D i v a d l o, kteréž upotřebením bohoslužebným ve svých počátcích bylo církvi posvěceno, i protestanté podrželi, ale učinili je opět nošicem náboženské polemiky a čím dále, tím sprostších najezdů na církev a papeže v divadelních kusech se dopouštěli. Ze spisovatelů takových jmenujeme Mikuláše Manuela, Burcharda Waldise, Jana Salat-a, Tomáše Kirchmaira, kteří biblických parabol a dějův upotřebili ke všemožnému tupení církve a tu i tam mimoděk k obrazům ze skutečného života plného opilstva i smilství.

V divadlech těch vystupuje často jako mstitel morálního řádu — ďábel, — který papeže a papežence a jiné „sektáře“ vždy na konec oduáší do pekel.

Vedle divadel biblických sestavovány „kusy“ světské. Hans Sachs byl v tom ohledu jako v jiných „literárních“ odborech dělník velmi pilný a rychlý. Bylo mu žertem za den za dva napsati kus divadelní. Kusy ze spustlého života studentského byly nad jiné četny. Divadelní představení provozovali ochotníci měst jednotlivých na obecní útraty, a trvaly takové produkce celé dui. Později chopily se toho divadelní společnosti, ze kterých zvláště „anglická“ byla proslulá svými lepšími, jakož i horšími kusy, které na objednaní v městech a na zámcích hrávala.

Jako jinde vedl upřílišený realismus ke hnusným výplodům, tak i zde. Agrerovy „občanské kusy“ jsou toho dokladem. Ve směru tom však nad jiné vynikl vévoda Brunšvický Jindřich Julius svou „prací“ o Neronovi, synu Severovu, který na jevišti rozparuje svého nemanželakého syna, pije jeho krev, peče jeho srdce a jí je — a naposledy od čertů je odvečen. Není to kus poučný? Vedle takových „dramat“ i smilstvo přišlo na jeviště a skutečné ženské herečky, ne již muži za ženy přestrojené, hrály záletnice a nevěrné manželky.

Co dále literatura zábavná té doby vykazuje, jsou četné sbírky anekdot (Schwankbücher), čím oplzlejších tím hledanějších a vždycky s nějakým nevinným titulem vydaných, kde velkou úlohu mají anekdoty o klášteřích, mniších a jeptiškách, papeži („Babtsesel“ vždy zvaném) o Jezovitech („Jebusiter, Jesuvider“ atd. — Dále knihy o ženských, kde se dokazuje vážně i zertovně, že jsou čarodějnicí oddány, že nejsou pravými lidmi, že nemají nesmrtelné duše.

Romány, zvané „historiemi“ staly se snůškou všelikých záletných příběhů často cynicky a beze všeho studu líčených. Horlení kazatelů proti tomu nezpomáhalo.

Jed v literaturu zavedený rozežíral se dále. Legendám, poutním „zázračným“ místům se smáli, ale stali se tolik zázraků-chtivými, že nestěžili „spisovatelé“ vymýšletí absurdních a ošklivých „novin“, které jako na dračky na odbyt šly.

Tu se psalo o potvorných porodech, o dětech se 3 hlavami, s telecími nohami, které prý se tu či onde narodily, ba i o zvířatech, které prý lidské matky porodily, a naopak o dětech lidské podoby, které se narodily ze zvířat, o dětech ocasatých. Jinde se psalo o podivných lidech, kteří žijí v cizích dílech světa, majíce oči na ramenou a ústa na břiše, ale žádnou hlavu.

R. 1557. učený lékař Jakub Fincelius vydal spis o podivných znameních, kterými Bůh budoucí své soudy oblašuje, jako že prý v Plzni r. 1542 se narodilo dítě, které bylo podobno křížifixu, leckde byly kobylky se mnišskými kápěmi, že padaly kameny s tureckými turbany, a jiné hrozné věci, které všechny značí Boží hněv na ten bídný svět.

Takové spisy psali Jan Herold a bylo jich brzy od jiných spisovatelů plné trhy. Což teprve, když Dr. Mikuláš Medler, superintendent a po něm

jiní viděli všeliká hrozná znamení na nebi, jako kříž i s Kristem, deště krvavé a sirné, ba i žito když pršelo. tuť bylo každému zjevno, že to značí drahotu, nemoci, války, ba sám soudný den. Věřili tak nejen prostí lidé, jako leckdy ještě teď se prozrazuje, ale i lékaři a superintendenti.

Nad to i komety se ukazovaly a poplašily kde koho. Již Jindřich Langenstein († 1397) professor ve Vídni, věděl a dokazoval, že komety nemají spojitosti příčinné s tím, co se jim za lub klade, ale v 16. století nevěřili ani jemu, ani Müllerovi, ale hlásali, že kometami Bůh předpovídá svoje metly. Tak mnozí kazatelé „čistého evangelia,“ tak professor matematiky, při universitě greifswaldské Mōvius Wōlschov, tak jiní.

Přístí soudného dne blízke již „opěvali“ Filip Agrikola, Moric Seydl, Jan Holtheuser. Superintendent Georg Nigrinus viděl už jednoho anděla s mečem na nebi r. 1582. a co jiných hrozných věcí Michael Mästlin, professor matematiky v Heidelberku byl jist, že papež Řehoř XIII. opravil kalendář, aby lid spletl v té věci a dodal mu mysl, že ještě tak brzy konec nebude, kazatel Kašpar Fūger docela kázal, že papež změnil kalendář, aby Pán Ježíš si spletl čas posledního soudu.

Se strany katolické ukazováno marně, že „den ten není nám znám“ — prorocství se množila. Když však stále klamaly ty předvěsti, nebál se jich již nikdo a každý tvrdil, že to jsou jen strašáky pro baby a děti.

Aby přece trochu bázně bylo, vymyšleny nové nesmysly o lidech z mrtvých vstalých, o andělech, o dětech zázračně mluvících, kteří všickni napomínali k pokání. Proroci povstávali a hrozně věci zvěstovali, zvláště o Antikristu.

Kdo chce oceniti tu nezdravou touhu po divcích, ať čte spis Jáchyma Wedela, kterak jedné ženě se narodilo najednou 364 dětí, kterak na nebi a na zemi plno hrozných zjevů zvěstuje hněv Páně a p.

K těmto „novinám“ přistupují četné opravdu hrozně „morytáty“ o popravách nelidských vrahův a čarodějnic, proti kterýmžto popisům naše jarmareční morytáty jsou pravé nic.

Když se nedostávalo o těch hrůzách pravdy, pomohla lež na př. o Jezovitech, že zavraždili tolik a tolik děvčat, nebo o Bellerminovi, co spúchal prý r. 1614. zločinův. Tak se lid docela připravil o zdravý krasocit, o cit vůbec a neotrásly jím leda hrůzy přímo pekelné. Peklo mělo té doby mnoho popisovatelův, kteří rádi jeho obyvatele prováděli světem v literatuře a mnoho jiných, kteří věřili, ba viděli všude ďábly a jejich působení.

Ďábel pomáhal léčiti, ďábel vyučoval své žáky černým uměním, ďábel dával jim bohatství, ďábel byl spojen s kouzelníky a čarodějníky.

Sám Paracelsus Eremita, jinak Theophrastus Bombastus zvaný cblubil se takovými tajnými vědomostmi a sliboval, že dovede prodloužiti věk člověka na 600 let. Jsa opilec, umřel sám 47letý v bídě. Ucíval, že jsou tvorové boží ve všech čtyrech živlech: ve vodě Nymfy a p., v zemi gnomové a p., v ohni salamandři, ve hvězdách duchové vznešenější, než lidé. Tělo lidské je ze země, duše pochází ze hvězd. Vůle lidská svou silou hojí, nebo raní, jak kdo chce.

Jiří Am und von Wald auf Dürnhof byl jeho žák a tvrdil, že vynalezl všehojivý lék, zvaný Panacea Amvaldina. Jiní znamenití lékaři tajného umění hledali nejen všehojivý lék, ale i prostředek zlato dělati z prostých kovův, a každý se chlubil, že ten prostředek našel, ba popisoval jej ve velikých foliantech, ale tak temně, aby žádný nezasvěcenec nemohl podle těch spisů pracovati.

Velmi zhoubná domněnka byla, že mnoho nemocí nemá příčiny přirozené, ale učarování od jiných. Léčení takových nemocných díti se prý musí nepřímou obvazkou a mazáním panáka neživého, z vosku udělaného na těch údech, kde skutečný nemocný trpí.

Divotvorní lékaři a fabrikanti zlata ovšem hleděli nejraději uhnízdit se u některého velmože, a že jim věřili stejně katoličtí jako evangeličtí, je známo. R. 1597.

odplatilo se to špatně Hausberovi z Olomouce ve Stuttgartu. Že vévodu ošidil, byl 2. dubna 1597. na zlaté šibenici oběšen.

Rozhodný katolický kníže Maximilian Bavorský zapověděl ve své zemi všechnu alchymii pod přísnými tresty. (Dokonč.)

Děsný výjev ze soudní síně.

Výjev veskrz naturalistický, jenž by se dobře hodil našim nejmodernějším divadelním spisovatelům. Výjev tento udál se nedávno v Praze a jest dokladem, na jaký stupeň zdivočlosti jisté třídy — ovšem bez náboženství v lidu již sklesly.

Pro zločin veřejného násill na soudních osobách při konání jejich úřadu, spáchaný, byl asi před 14 dní pohnán před soud porotní tulák Václav Sýkora, 25letý svobodný nádeník ze Žebráku. Sýkora je tulákem nepolepšitelným, jenž byl již asi třicetkrát trestán a již po řadu let stará se o to, aby vždy na zimu byl zaopatřen v okresním vězení ve Zbirově. Ví už, co má udělat, aby mu to „vystačilo“ na nejhorší měsíce v roce, a dostane-li mihn, než očekával, a je-li puštěn na mráz, vyvede honem něco, aby ho tam zavřeli do jara. S božím sluníčkem pak vychází do kraje a protlouká se leciak zase až do zimy. Asi dvakrát neb třikrát seděl také pro krádež.

Letos omýlil se však o nějaký měsíc a octl se před okresním soudem zbirovským již 17. září — zase pro tuláctví a pro porušení policejního dohledu, pod nímž je téměř nepřetržitě.

Líčení se Sýkorou řídil jako soudce příručí okr. soudu p. Edvard Schütz, jako zřízenec státního zástupitelstva účinkoval Fr. Cafourek a zapisovatelem byl Jan Muška.

Po skončeném řízení vynášel p. Edvard Schütz rozsudek, jímž Sýkora uznán vinným přestupky tuláctví, a když soudce pronesl slova: „ a odsuzuje se do tuhého vězení na dva měsíce, každý týden dvěma posty a jedním tvrdým lůžkem zostřeného “ tu Sýkora náhle zabouřil:

„To já nepřijímám! Za policejní dohlídku patří jen 24 hodin!“

Soudce pohrozil zpurnému tuláku, že jej potrestá disciplinárně, neutiší-li se, ale rozzuřený tulák zahulákal:

„Himl sakrment krucifix! To já nepřijímám! Já to všechno rozbiju!“

Skokem byl u stolu, kolem něhož seděli členové soudu, popadl jej oběma rukama za roh a snažil se převrátiti jej. Tabule povolila, spisy sletěly na podlahu a po nich rozlil se inkoust z rozbitého kalamáče.

Nikdo nebyl připraven na tento útok obžalovaného, a než se přítomní vzpamatovali, udeřil Sýkora funkcionáře státního zastupitelstva Fr. Cafourka pěstmi do prsou, že ihned klesl k zemi, popadl židli a zvednuv ji rozehnal se na soudce Edv. Schütze, kterýž ušel poranění jen rychlým útekem ze síně do vedlejší úřadovny.

Štěstí bylo, že líčení konáno dopoledne, kdy v jeduaci sni se nacházelo více osob, tak soudní sluha Jan Szalay, dr. Ondřej Jedlička, Vojtěch Moravec, Jan Záhrobský a Fr. Čermák. V době odpolední byl by býval soudce sám se zapisovatelem a mohlo to dopadnouti hůře.

Avšak ani přítomnost jmenovaných osob nezastrašila Sýkoru. Po uniknutí soudce Schütze obrátil se Sýkora s židli v ruce proti dru. Jedličkovi, jemuž nezbývalo než krýti tělo své také židli. Vida dra. Jedličku v nebezpečí, snažil se zapisovatel Muška vyrvati Sýkorovi židli. Zbojník obrátil se však po něm, napřáhl na něj, chytil jej za tvář, pak za krk a škrtě zapisovatele snažil se sraziti jej k zemi.

Ohroženému Muškovi přispěli na pomoc sluha Jan Szalay a Vojtěch Moravec. Szalaye Sýkora dvakrát kopl a do zad udeřil, byl však konečně přemožen a k zemi poražen. A leže křičel vztekle: „Himl sakra! Pusťte mě!“ —

Při zápase se Sýkorou byl Muška na ruce poškrábán a tak lehce zraněn. Vojtěchu Moravci roztrhl pak zuřivý tulák košili a ve vzteku svém vykousl mu z kabátu kus látky i s knoflíkem.

Sýkora byl svázan a přivolaným četníkem odveden do vězení, do něhož se mu také nechtělo, poněvadž bylo ještě pěkné počasí a plno slunce. Byl by rád ještě užil kouska svobody na zdravém povětří a věděl ovšem, než přestojí trest, že přikvačí nevlídný podzim s mlhami a dešti.

Následkem vylíčené jeho neurvalosti vzat byl do vyšetřovny pro zločin svrchu naznačený a dne 21. listop. pohnán před soud porotní, jemuž předsedal rada z. s. p. dr. Vokoun.

Sýkora přiznával se k násilnosti své jen částečně, udávaje, že chtěl židli udeřiti jen soudce Edv. Schütze, čímž chtěl docíliti mírnějšího rozsudku.

Obžalovaný je postava čistě kriminální, spurného, tupého pohledu, rozložitého těla jak lamželezo. Při líčení před porotou seděli vedle něho dva dozorcí vězňů, pro všechen případ. Avšak Sýkora tušil, že tentokráte jde do živého a zachoval se pokojně.

Porotcům dány byly dvě otázky. Porotci přisvědčili na první otázku desíti hlasy, následkem čehož druhá odpadla.

Po tomto výroku uznán Sýkora vinným dle obžaloby a odsouzen do těžkého dvouletého žaláře, zostřeného dvěma posty měsíčně, z nichž jeden vždy má býti spojen s tvrdým lůžkem v temné komoře.

Sýkora přijal trest a hned jej nastoupil.

Na takové zlobochy působí jen to, co jde do živého: bití, hlad a nejživěji těžká, nucená práce, již se více nežli pekla štítí. Kriminál je nepolepší ani neodstraší, není-li spojen s těžkou prací, tak aby sami na sobě zkusili, jak se těžce vydělává chléb vezdejší.

D r o b n o s t i .

Nejnovější román Zolův. Emil Zola dokončil nejnovější svůj román, jenž má název „Largent“ (Peníze), a vyjde co nejdříve ve feuilletonu jednoho pařížského časopisu. Zola sám velice obšírně zmínil se o rozvrhu a obsahu celého díla. Nespatřuje nikterak v penězích pramen všeho zla, uznává též dobré jejich vlastnosti, zejména připisuje jim osvěžující vliv na úkony lidské společnosti. Zola kreslí ve své knize některé typy penězníků. Tak ukazuje bursovníka, jenž zahořel k penězům náruživou láskou jako k ženě, v němž peníze vzbuzují dychtivou žádostivost a jenž dovede svoje otupělé smysly rozjařit toliko penězi. Hlavní postavou románu jest typický finančník, jenž skrývá svoje zlato v hloubi svých sklepů. Jemu není zlato prostředkem, aby si opatřil obvyklé rozkoše. Nic jej více neláká: ani smavé jitro jarní, ani úsměv děcka, ani purpurové třešně na krámku ovocnáře. Tento bohatýr nezná ani rozkoše klassického lakomce, jenž hladí svoje dukáty jako tvář milené ženy. Hrabání v šustících bankovkách nedráždí jeho smysly. Všechny tyto radosti by jej neodškodnily za jeho rozčilující práci, za jeho starosti a jeho nepokoj. Zola nelíčí jej ani jako člověka dobrého, ani jako člověka zlého, nýbrž pouze jako nezodpovědného vykonavatele vyšší moci. Peníze jsou autorovi elementární silou, as jako voda, oheň nebo válka. „Věřte mi,“ pravil Zola ku zpravodaji, „rozjímám zkrachovaného spekulanta ve velkém, sedícího v kriminále, nelíší se valně od myšlének Napoleona I. na ostrově svaté Heleny. Oba si myslí: „Kdybych byl obětoval o několikrát sto tisíc lidských životů aneb o několik millionů franků více, nesesedl bych tu.“ A člověk neví, je-li to postup myšlének sprostého dareby či slavného muže. — Ožebračení akcionářů při krachu prý rovněž málo jest důvodem proti penězům, jako

smrt padlých vojnů není důvodem proti válce. Ubíjení ve válce i kolísání a zia považuje Zola jakožto nezbytnou nutnost v životě národů. Názor jeho vrcholí ve slovech: „Shledáváme vzhledem k penězům jako vzhledem k lásce s pokryteckým studem, jehož každý slušný člověk se musí sprostít. Zajisté byly jmenem zlata spáchány mnohé podlosti. Ale nebyla také láska často potřísněna? A přece jest tvůrkyní života.“

K tomu dodáváme, že úlohou románopisce je: dobré i zlé stránky lidských žádostí vyličovati, na konec ale vítězství idey mravní konstatovati, čehož Zola ve spisech svých vždycky nečinil. On vlekl čtenáře bahnem všemožných nepravostí a na konec ponechal je samu sobě, aby si o tom všem pomyslel, co se mu zlíbí. Je sice čtenářů mnoho na rozumu dospělých, kteří i z bahna dovedou si něco dobrého vybrati, jsou ale též čtenáři nedospělí, a těch je převalná většina, kteří, byvše prováděni bahnem, neumějí se po tom z bahna — duševně umejt, ti pak mravní náказu z románu na celý život podržují.

Pr o v o l á n í.

Dnem 1. ledna 1891 přejde „Vychovatel“ v majetek a správu družstva Vlast. Redakce jeho svěřena jest družstvem nížeapsanému, jenž se tohoto čestného sice ale nesnadného úkolu podjal jenom z té příčiny, že jest snahou jeho pracovati vždycky, pokud jenom stačí slabé jeho síly, ve prospěch věci dobré.

V tuto dobu však není snad v žádném jiném oboru nám katolíkům, kněžím i laikům, tak nutné třeba práce, práce obětavé, práce úsilovné, jako v oboru paedagogickém. Pohleďme jenom, s jakou horlivostí a úsilovností v oboru tomto pracují četní naši odpůrci, s jakou horlivostí vymýšlejí vždy nové systémy paedagogické, jen aby se mohli obejít bez Boha a bez náboženství. A na tom ještě dosti nemajíce, vyhlašují nás za odpůrce pokroku a nepřátely osvěty, ba odvažují se docela i tvrditi, že prý náboženství výchově nejen pranic neprospívá, nýbrž spíše škodí.

Nepovzbuzují, nepobádají, nenutí nás přímo, abychom se spojili v jeden pevný, spořádaný šik, ozbrojili se „mečem ducha“, „opásali pravdou“ a hájili statečně v práci svorné staré, osvědčené vychovatelské zásady katolické čili, což jedno jest, zásady v pravdě křesťanské. Zásady tyto, majíce svůj základ a své kořeny v nezměnitelné křesťanské pravdě, jsou pevné a stálé, nestárnou, nemění se, tak jako se pravda, z níž se vyprýstily, nemění a nestárne, a proto mohou též jedině býti trvalým a pevným základem zdárného vychování.

Jaké však výchovy můžeme čekati od oněch systemů paedagogických, v nichž není takových stálých, pevných zásad, z nichž jeden druhému odporuje a žádný proto nemá stálosti? Jaké výchovy můžeme se nadíti od oněch systemů paedagogických, jejichž autoři nemají řáduého pojmu o člověku a jeho určení, neuznávají prvotného hříchu a z něho vzniklé porušenosti, svobodu vůle buď popírají, nebo ji míchají s determinismem anebo konečně prohlašují člověka za úplně autonomního, o svědomí lidském buď vůbec ani nemluví anebo se o něm zmiňují toliko mimochodem, všecku činnost člověka a všecky jeho snahy obmezují toliko na hroudu této země a na té ho ještě považují pouze za „jedinou buňku v organismu společnosti?“ Jak možno zdárně vychovávat na základě systemů paedagogických, jejichž autoři vyznávají sami buď přímo a bez obalu: „o vychovávání nemáme ještě žádného stálého, všeobecně uznaného pojmu“, aneb aspoň tvrdí, že až po tu dobu, kdy oni vystoupili se svým systemem. „pojmem a dosah výchovy nebyl dosti přesně a důkladně vymezován“ (Dr. Lindner, Paedag. na zákl. nauky o vývoji, předml. str. 3.), nevědouce ovšem, že to jiný řekne i taky o nich a jejich systemu!

Neplatí i zde slovo velikého učitele národů, že „jiného základu nemůže položit nikdo, nežli ten, jenž jest položen a jímž jest Ježíš Kristus?“ Kdo opouští tento jedině pevný základ a kdo svůj system buduje na půdě subjektivismu a měnicích se domněnek a náhledů, buduje na písku a proud času smete v době kratinké celou tu jeho umělou budovu, nechť jest to již Rousseau nebo Pestalozzi, Spencer, Diesterweg, Dittes nebo Lindner, neb kdokoli jiný. Bez Krista není žádného pravého vychování, bez něho jest i v tomto oboru všechna námaha a všechna práce bez požehnání a nemá žádného pevného trvání; v Něm však, jenž jest pro všechny cesta, pravda i život, jest pravá cesta. pravda a život i taky pro vědu paedagogickou!

Pod praporem tohoto nejlepšího Učitele lidstva chceme pracovati, chceme hlásati zásady výchovy v pravdě křesťanské a jim též všude neohroženě zjednávat uznání, zjednávat platnost. Kdo jsi dobré vůle a kdo se hned nehněváš, nedá-li se všechno, co snad napíšeš, beze změny do tisku, spoj se s námi pod praporem tímto, buď si jinak kdokoli; nehleď na osobu volajícího, nýbrž na věc svatou, na věc nad jiné důležitější, o níž tu běží. Prospěch dítek, prospěch mládeže dorůstající, blaho a prospěch drahé vlasti, prospěch církve a spása duší vybízí nás k horlivé, svorné, vytrvalé práci.

Spojme se tudíž, soustřeďme své síly v orgánu, jakýmž chce býti „Vychovatel“, a ukažme odpůrcům a nedověrcům, že výchova křesťanská nepřekáží pokroku, nepřekáží osvětě, nýbrž je spíše mocně podporuje, je ozařuje světlem vyšším a jim razí cestu vždycky a všude; že sobě všímá měrou stejnou všech mohutností a sil duševních, všechněm pomáhá k souměrnému vývoji a nikterak není jednostrannou, jako jsou mnohé pedagogické systémy moderní, jež všímají sobě po výtce jenom stránky rozumové a zanedbávají vůli, cit a svědomí! Ukažme, že není ani v rodině, ani ve škole, ani v společnosti nad výchovu křesťanskou, ta jedině že vychováti dovede pevné, dobré charaktery, řádné a spolehlivé členy obce, státu, církve, společnosti. Nezapomínejme ani na sebe a domáhejme se v mezích zákona úsilovně práva, jakéž nám vzhledem ku škole a ve škole patří a náleží.

Tentýž byl by náš program, jímž se chce řídit „Vychovatel“. Aby však program tento mohl býti řádně prováděn a uskutečňován, k tomu ovšem nestačí síly člověka jednotlivého, k tomu jest třeba součinnosti všech. Proto voláme ještě jedenkrát: Kdo jsi vůle dobré, neskládej ruce v klín, nýbrž spoj se s námi k dílu vážnému a velice důležitému. Neříkej a nevymlouvej se, že snad péro tvoje méně jest obratné; bude-li tvá práce jen obsahem dobrá, redakce se již o formálné její upravení postará sama a časem přemůžeš všechny obtíže. Čím více nás bude, čím horlivěji a svědomitěji budem pracovati, tím většího úspěchu se deděláme!

Nuže, ku práci ve jménu Páně svorně za heslem „duchovenstvo sobě“ a tím i církvi, národu a vlasti!

V P r a z e, 28. listopadu 1890.

Frant. Pohunek,

kaplan u sv. Štěpána v Praze,
č. 568 II.

Obsah „Obrany víry“:

Vhodné odpovědi na námítky proti katolické víře nejčastěji pronášené. (Upravil M. V. Zahradnický. Pokračování.) — Mezi pohany. — Naturalismus v divadle. — Kterak pokročila obecná vzdělanost v kolébce reformace opuštěním církve katolické. (Dle Janssenovo spisu „Culturzustände des deutschen Volkes“ a t. d.)
Filip Šubrt. — Děsný výjev ze soudní síně. — Drobnosti. — Provolání.

Předplatné budiž zasíláno přímo do administrace: Ostrovni ulice č. 1508—II.

Majitel vydavatel a nakladatel VÁCLAV KOTRBA, odpovědný redaktor PETR KOPAL.

Tiskem knihtiskárny Cyrillo-Methodějské (V. Kotrba) v Praze.

OBRANA VÍRY.

Časopis věnovaný zájmům katolicko-politickým.

S přílohou: „Kalendář pro mrtvé a živé duše“ vždy 20. dne každého měsíce.

Vychází 5. a 20. každého měsíce. — Předplatné pro Prahu: celoročně 1 zl. 75 kr., čtvrtletně 45 kr. Poštou pro Prahu i venkov celoročně 2 zl., čtvrtletně 50 kr., jednotlivá čísla po 8 kr. — Kdo předplatí na 5 výtisků, obdrží šestý nádavkem 5 výtisků prodává se v administraci za 30 kr., 20 za 1 zl. S přílohou „Kalendáře“ připlácí se ročně 1 zl. — Administrace v Cyr.-Met. knihtiskárně v Ostrovní ulici, kamž předplatné bndlž zasíláno. — Redakce na Vyšehradě č. 69.

Našim čtenářům.

Nastupujeme ročník VII. našeho listu. Rozhledneme-li se jakožto horliví křesťané po stavu, v jakém se svět nynější nalezá, nemůžeme neznamenati, kterak nevěra ve všech skoro společenských kruzích vždy více se zmahá a kterak jako potopa druhu nového, — duchovního — nejen sociální nížiny, ale i vrchy zatopuje. Je ale zároveň znamenati, že kolem archy Kristovy shromažďují se nečetné sice, ale statečné stáde Kristovy, aby v ní spásu hledaly. A tu je svrchovaně třeba vzájemného se povzbuzování, aby jednak řady věrných křesťanů neřidly ochabováním malomyslných, kteří by snad proudem povšechným uchvácení býti mohli a jednak množily se novými následovníky v Kristu, což nejlíp se děje křesťansky poučným a zábavným čtením, jakého list náš zajisté měrou hojnou a přiměřenou čtenářům poskytovati se vynasnažuje. Zvláště pak troufáme si poukázati na pojednání, dosud nedostížená z péra nejslovutnějšího apologeta Fra A. Weisse ze řádu sv. Dominika, jež jsme dle potřeby časové v „Kalendáři pro mrtvé a živé duše“ v rouše českém upraviti se pokusili. V příčině té dostalo se nám uznání velmi lichotivého s různých stran, kterak prý statě ty podivuhodně z náboženské ospalosti probuzují a ve víře utvrzují. Jsou prý to pravá duchovní cvičení pro křesťany, v nichž i rokem příštím pokračovati budeme. Kromě toho budeme rokem příštím přinášeti prstonárodně psané statě věroučné k odrážení útoků na jednotlivé články víry, jakož i příhodné příklady z dějin francouzské revoluce. Část pak zábavní bude opět poskytovati hojnou poučnou zábavu z praktického života.

Z příčiny té kojíme se nadějí, že i rokem příštím v přízni pl. t. čtenářů nejen se udržíme, ale i hojně nových čtenářů získáme.

Zároveň dovolujeme si uctivě žádati, aby čtené nedoplatky zároveň s předplatným na rok příští administraci naší laskavě zasílány byly.

Podmínky předplatné jsou uvedeny v čele listu.

Vhodné odpovědi na námitky proti katolické víře nejčastěji pronášené.

Upravil M. V. Zahradnický.

XVI. O nadpřirozenosti.

(Dokončení.)

Rozum postačí, srdce postačí.

Nebylo by prospěšné milému čtenáři uváděti na paměť, jak surové, ošemetné, zkažené jest to srdce, které mnozí až do nebe vynáší. Kdo jen trochu o tom přemýšlí, přesvědčí se s dostatek, že se všickni velice klamou, jež volají: „Rozum postačí, srdce postačí!“ Naopak, jest doznati, že v tvrzení tom vězí strašný nepořádek a veliká bída. Chceme se o bludu tom zde jen stručně vysloviti, aby jej každý křesťan dobré vůle lépe poznal a před ním se uchránil.

Nesmírný tento blud kazí křesťana u samého kořene spásy — víry, nebo kdo se domnívá, že rozum jeho k spasení postačí, ten si mnoho z víry nedělá, která nad rozumem stojí; a vskutku pozorujeme, že tito lidé nechápají ničeho o nutnosti její a myslí, že každé náboženství jest dobré, že postačí jen dobře jednati, nečiníce žádného rozdílu mezi protestanty, deisty a katolíky, obmezují veškeré náboženství na trochu té přirozené poctivosti. Kdežto Vykupitel náš sestoupiv na tento svět, pravou víru založil i hlásal: kdo nevěří, jest ztracen; kdo nevěří, jest již odsouzen, — nemohou tito ani pochopiti, jak může býti tolik řeči o tomto nevýslovném statku, a patříce, kterak první věřící raději srdce z prsou trhati si dali, nežli by se víry vzdali, mají to za něco nepatrného, vrhají se v náruč každému klamnému úsudku a odvraceti se i sebe lehčím mráčkem od světla víry.

Tento blud kazí křesťana i co do milosti; nebo tací lidé ani nemyslí, aby se v milosti udržovali a spasení došli; nepomýšlí, že ta milost má býti novým základem jejich konání vzhledem ku spasení, a že jen touto milostí přátely Božími slouiti a Pánu Bohu líbiti se mohou. A tak žijí celá léta bez ní a odmítají ji, sotva jí byli nabyli, a rmoutíce se velmi nad ztrátou nepatrné summy zlata neb stříbra nepocituji ztráty toho nekonečného pokladu, kterým jedině nebe získati mohou.

Jako se klamou co do nutné potřeby té milosti, tak šálí se i co do nutnosti a užívání prostředků, kterými se získává a udržuje. Kdybychom toho nebyli každodenními svědky, ani bychom nevěřili, jak lidé v tomto bludu zabředli zcela všech těchto prostředků zanedbávají. Obyčejné prameny té milosti jsou sv. svátosti, mše sv. a modlitba, hlásané slovo Boží cestu jí připravující a všecky prostředky pobožnosti jí v srdci udržující. Nedá se ani vysloviti, jak všebo toho zanedbávají. A přece jest nedbalost ta ještě menší zlo, nežli lhovost, jakou ke všemu tomu chovají. Domnívajíce se, že rozum a srdce k spasení postačí, hledí na všechny tyto spasitelné prostředky jako na věci neužitečné a zbytečné, nebo alespoň na zcela nepotřebné a dejž Bůh, aby je neměli za pověrečné. A jak myslí, tak i jednají, divíce se, že se o tom vůbec tak mnoho mluví. Slyšel jsem již častokráte, jak se lidé ne zrovna špatně (což naplniti musí každého dbalého těchto prostředků živou soustrastí) tázali se jiných zcela chladně: „Jak můžete Vy, tak duchaplný, míti jaště takové předsudky? I Vy jste pro církev? I Vy klečíte ve zpovědnici? Co pak se Bůh stará o takové hlouposti?“ A ani toho nechápou, že tím ten největší nesmysl vyslovují.

Blud ten kazí dále křesťanu vše — i jeho cnost. Poněvadž tací křesťané toho neuznávají, že k spasení napomáhající dobro, má-li je životu věčnému uschopniti, z nadpřirozených příčin a v stavu milosti konati se má; že cností

z nadpřirozených pohnutek vykonávati dlužno, aby právě křesťanskými byly: tož mají všechny skutky jejich jen povahu čistě lidskou a nepřináší přes veškerou námahu a maření času žádné zásluhy. Jak tu někdy křičí a horší se na horliví duchovní, kteří ten filantropismus čili lidumilství jejich zatracují a o to se pokoušejí, přivésti je opět k čistě lásce křesťanské. Nemohou se z toho ani utišiti, když se kněží proti jejich opatrovnám, sirotčincům, chudinským domům, školám, jeslím a t. d. vzprají. Ale snad mají právo tak se horšiti? Naopak! Oni duchovní viděi, že v lidech podobných, jež tyto ústavy podporují a opatrují, duch evangelia není, že to lidumilství vychází často od nevěrců, svobodných myslitelů, protestantů, a proto jim právem nedůvěřovali. Poznavše pohnutky, jakých tito pro ně uváděli, shledali, že v nich nebylo ničeho, co by nad lidskost povznášelo i rmoutili se, že u křesťanů nenalezali žádné nadpřirozené dobroty. Viděli jedním slovem, že neprokazováno dobrodiní to člověku jako dítěti Božímu, vykoupěnému Ježíšem Kristem, jako obrazu Nejvyššího, jak nám to doporučil náš Vykupitel, že se vše nedělo z pravé nadpřirozené lásky, nýbrž že prokazovali dobrodiní jen jako sobě rovným lidem z přirozeného soucitu, z přirozené vůle, pro ono přirozené uspokojení, jež pocítíme, učiníme-li někomu jinému něco dobrého. Všechny tyto přirozené pohnutky samy o sobě nejsou zlémi, nemají síly pro život věčný; a proto namáhali se každým způsobem a ve vsí lásce, aby na místo jich postavili pohnutky jiné, jež by Krista Pána více oslavovaly a duši většího užitku přinesly! Ale kdo mohl kdy těmto oklamauým, nadpřirozené věci neuznávajícím pravdu vštípati? Kárali také (mimochodem řečeno) dobročinnost provozovanou plesy, večerními zábavami, divadelními představeními? Kdož ale neslyšel, jak světáci se horšili na ty, kteří takové prostředky dobročinnosti neschvalovali? Kdo zná tedy potřebu konání nadpřirozených skutků k dosažení blaženosti věčné, může-li oprávněnost této výtky upírati? Kdo ví, že udělování almužny po způsobu křesťanském nezáleží v tom, hodí-li kdo chudšasovi kus chleba, buď aby se zbavil pohledu naň, neb aby přirozenému soucitu svému vyhověl, nýbrž v tom, uděluje-li se almužna tak, jako by se udělovala samému Ježíši Kristu; kdo to ví, pravím, nahlédne ihned, jaké vnitřní opravdovosti a řekl bych, jaké úcty výkon takový vyžaduje; pozná pak ihned tu hroznou nejobnost, vykonávati vše to plesem, taneční zábavou a kratochvílemi.

Upírání nadpřirozenosti kazí a ničí všechny zásady evangelické. I před Kristem Pánem stávaly na světě cnosti přirozené; pochybovati o tom bylo by urážkou přirozenosti lidské a popírati celou historii. Ale proto přece přišel Kristus Pán, položil zcela nové základy, nové učení, hlásal nové zásady, k nimž přirozenost lidská sama dospěti nemohla. Kdo tedy nadpřirozenost upírá, ten odpírá všemu učení božskému. Rozum lidský káže i pohanu dobře činiti a přátele své milovati, jak božský mistr sám toho vzpomíná. On však ještě připojuje: „Já ale pravím vám: Milujte i nepřátely své a dobře činite těm, kteříž vám protivenství činí a utrhnají vám: abyste byli synové Otce, Jenž jest v nebesích: Jenž slunci svému velí vycházeti na dobré i na zlé, a déšť dává na spravedlivé i na nespravedlivé.

Přirozenost lidská dospěla již tak daleko, že doporučovala skromným býti v záslubách i slávě: tož zajisté ta největší dokonalost, k jaké se povznésti mohla; Ježíš Kristus šel však mnohem dále a přiváděl člověka ku pokoře a k opovrhování sama sebe. Rozum lidský dostoupil k tomu, že radil k počestnému užívání statků pozemských a že dostoupil i k tomu, nebažiti po nadbytku mnohých statků, ale přece tolik chtěl, aby získavším dostatečného zaopatření nebylo nutno starati se o věci zbytečné. Ježíš Kristus však přivedl na svět lásku k chudobě dosud tak opovrhované a blahoslavlil ji, pojmenovav ji pramenem všelikých statků. Rozum lidský kladl meze pachtění po všem nadbytečném a nedovoleném, ale i těchto mezí neuznával někdy a překračoval jich. Ježíš Kristus učil, abychom se zříkali dovolených i počestných věcí, a blahoslavlil plačící a kvílící. Strídmost v užívání statků

vezdejších bylo jediným zákonem rozumu; Ježíš Kristus připojil k tomu umrtvení a pokání v utrpení a úplné přisnosti. Slovem rozum radil k cnosti ale jen z pohnutek jemu známých, k spravedlnosti z přirozené poctivosti, k zdrženlivosti pro zachování zdraví, k dobročinnosti pro ukojení samolibosti a t. d.; kdežto Ježíš Kristus zjevuje nové cnosti i nové pohnutky k vykonávání jich, totiž: připodobňování se k Otci nebeskému i Vykupiteli, vnitřní dokonalost člověka, získání koruny nehynoucí jakožto pravé a svaté pohnutky všeho konání. Kdo však věci nadpřirozených neuznává, ničí všechno poznání, které Ježíš Kristus nám přinesl; konečně neuznává i účele a podstaty sv. církve.

Přepodivná moudrost Boží zjevila nám, že Bůh všechny lidi do jedné všeobecné společnosti uspořádal a prostřednictvím této vše potřebné k dosažení blaženosti věčné každému usnadnil. K společnosti této nepatří ten, kdo nadpřirozených věcí neuznává. ba on společnost tuto ani poznati nemůže; nebo je-li ona i ve spojení svém a v hierarchii své zjevnou a viditelnou, jest nad to zcela nadpřirozenou ve svých vlastnostech vnitřních, nadpřirozenou v účeli ustanoveném; nebo účel, k němuž všechny své členy navésti se snaží, není pozemský; nadpřirozenou pak jest i v prostředcích, jichž užívá, nebo ty záleží v tom, přisvojovati si zásluhy i zadostučinění Ježíše Krista skrze svátosti, modlitbu, oběti, odpustky. Společnost ta jest nadpřirozenou v její hlavě, neboť obdařena jsouc bezprostřední autoritou zastává úřad ustanovený neviditelnou hlavou Ježíšem Kristem; jest nadpřirozenou ve svazcích ji spojujících, totiž ve víře a lásce; jest především nadpřirozenou ve svých zákonech, nebo ty jsou buď prostředné nebo bezprostředné od Boha ztvrzeny; jest nadpřirozenou ve své naději, nebo vidí a přislubuje statky, jakých žádné oko lidské nevidělo, o nichž žádné lidské ucho neslyšelo a jež na srdce nižádného člověka nevstoupilo; jest nadpřirozenou sama v sobě, neboť Duch Boží ji tvoří, pomoc Krista ji ovládá a oživuje. Jak může tedy ten, kdo nadpřirozených věcí neuznává, církve sv. znáti? Kdo ale církve neuznává, kterak může spasení dojíti?

Shrnuce vše nadřčené, shledáme, že výroky: „K čemu tolik nadpřirozenosti? Rozum náš postačí, srdce naše postačí,“ jsou morálně zvrhlé a směřují ku zkáze i úplné znemravnělosti: zapíratí totiž Ježíše Krista, jeho viru, jeho učení, jeho církve, naváděti lidi, aby stali se opět tím, čím byli před sestoupením Jeho, aby se vrátili opět k úplné malomocnosti v poznávání Boha, k celé zkaženosti, k celé hnilobě a nepravosti, k úplné nemožnosti spasení svého se domáhati. Takové zásady zajisté postačí, naplniti srdce každého katolíka hrůzou a ošklivostí.

Kterak pokročila obecná vzdělanost v kolébce reformace opuštěním církve katolické.

(Dle Jaussenovo spisu: „Culturzustände des deutschen Volkes“ a t. d.)

Filip Šubrť.

(Dokončení.)

Za to jinde tím více to bujelo. Thurueissen zum Thurm na př. vydával o alchymii, kabale a jiných odvětech „černého“ umění mnohé foliantové spisy plné pošetilostí, kterým nikdo, snad ani on nerozuměl.

Což divu, že i Kepler musil jiný obor těchže moudrostí jaksí omlouvati, an píše: „Astrologie je ovšem bláznivá dceruška; ale milý ty Bože, kam by se děla její rozumná matka, Astronomie, kdyby neměla té bláznivé dcerky? Svět je dnes tak poblázněn, že jen prostřednictvím bláznivé dcerky trochu se může obeznámiti s moudrou matkou. Pokud jsou platy matematiků tolik skrovný, trpěla by matka bez té dcery jistotně hladem.“ —

Nejen hvězdy, ale i sny a pak mnohé prostředky pohanského augurství sloužiti měly k poznání budoucnosti a knih prorockých a čarodějných se naplodilo, až trudno.

Zvláštním zjevem doby té byla velká víra v ďábly a jejich neplech mezi lidmi působené. To nebyly ozvuky legend z prvních dob, ve kterých vždy ďábel špatně pochodil, jsa křížem a slovem Božím přemožen, ale čím dále, tím hnusnější zprávy o ďáblu, an nad lidmi vítězí.

Nebylo divu. Co jen Luthér sám měl ďábelských vidění, ďábelských rozmluv, co se ďábly nabázel ve svých nájezdech písemných proti papeži a církvi.

A další literatura polemická všecky protivníky ďáblu posílala, všecko jejich učení od ďábla odvozovala. Z literatury polemické přešel ďábel na obrazy, do divadel, do literatury světské. A když ani to nestačilo, viděli ho lidé mezi sebou choditi a vyprávěti a tiskli noviny, kde co zlého ďábel vyvedl.

Podle jeho „práce“ rozdělovali jej. Měli ďábly pro klení, pro cizoložstvo, ďábly mysliveckého, peněžního, tanečního, nestydáckého, lichotného, ba i fary a beneficia měly ďábly okrádajícího; špekulující, lhaví, rouhaví, soudní, advokátští, žebraví, zahradní a kdo ví jací ďablové se proháněli všude v mozcích nejen lidu, ale i vzdělancův.

Pověsti o posedlých jen se hemžilo a byly zprávy o nich čím dál blouznivější. Pověsti těch používali četní šibalové, kteří se vydávali za zaklínače ďáblův a lid mámili. Kazatel Scherer S. J. sám uvěřil a kázal o zvláštním případě posedlosti a varoval křesťany před lehkovážností ohledně ďábelských úkladův. Tím více posedlých znali v Němcích. Tak superintendent Praetorius vypočítává brozné řádění ďablovo ve Friedbergu, Špandavě, Berlíně a Cüstrinu, kde ďábel „denně mnoho lidí trápí.“

Pověsti o strašidlech, o duších, jež v domě klepají a tlukou, o zdvihání stolů do výše a jich točení, jak spiritismus nový toho používá, o strašidlech v podzemních dolech a jiných podobných věcech zcela vážně se mluvilo s kazatelen a v síních vědy.

To všecko bylo prý znamením, že se blíží konec světa. Ďábel hledal své vyvolené, aby mu na konec neuklouzli. Vyvolení jeho byli ti, kdo se mu zapsali, aby jim pomáhal divné věci provozovati. Nejznamenitějším vyvolencem jeho byl Dr. J a n F a u s t. Skutečný Faust žil současně s Paracelsem a byl již r. 1539. rovněž slavným, jako tento lékař. Psal se prý „filosofem filosofů“ a cestoval Německem, všude svojí nekromancí a jinými kousky „tajného umění“ se proslavuje. Již r. 1587. vyšla o něm kniha lutherského směru, kde Mefistofeles vystupuje v hávu mnišském, vede Fausta mezi jiným i do Říma, ukazuje mu „neplech“ papežské, podporuje všecky Faustovy zlozvyky, pomáhá mu ke slávě a posléze jako jistou kořist odvádí peklu. Poslední večer před svou hroznou smrtí měl tu Faust pěkné napomenutí, plné slz, upřímné lítosti, ke svým přátelům — a přece prý se stal kořistí pekla.

Nové spracování Hamburské r. 1599. pokročilo v zašti proti církvi římské, ale setřelo i poslední zbytky pravé poesie s této pověstí. Sepsal je Wildmann a dokazuje v něm, že Řehoř VII. s pomocí ďablovou 6 papežů otrávil, a s pomocí zkušeného mistra několika papežům hrdlo ukousl, jako Klementovi II., Damasovi II., Lvu IX., Viktorovi II., Štěpánovi IX., Mikuláši II., ačkoli tito všickni také kouzelníci byli. Řehoř IX. uměl prý litati, Pavel II. zapsal se ďáblu. Byla to historie!

Jako pokračování Faustových příběhů vyšel r. 1594. spis o jeho famulu Wagnerovi.

Jiný slavný spojenec ďáblův byl prý Thurn von Thurneissen, jenž ostatně ve svých spisech podobně o ďábelském působení věřil, jako jiní jeho současníci. Ale žádnému s ďablem tak ohavně se nezvedlo, jako právníku Henningu B r a b a n t o v i, městskému hejtmanu Brunšvickému, který upadl do podezření praktik s ďablem, byl jat, mučen a v mučení se přiznal k pošetilým

věcem, které by dnes nanejvýš svědčily, že ten, kdo je viděl, trpí hallucinací zrakovou. Ale v Brunšvíku to bylo důkazem, že Brabant je spojenec ďáblův a soudcové, dle současné zprávy zcela v tom aktu opilí odsoudili jej k smrti. I byl 17. září 1604. umučen: rozbita mu prsa, rozpárán břich, srdce vyňato a jemu o obličej tlučeno, tělo na 5 dílů rozděleno a po branách městských rozvěšeno. O jeho smrti byla výstražná kázání, kam vede spolek s ďáblem.

Když takto všecken smysl pro pravdu, cit lidský a vůbec šlechetnější stránky člověka zatemněny, kdo by považoval processy čarodějnické a jejich hnusné odpravy za něco příliš divného a nepochopitelného?

A přece velebili mnozí „učenci“ svou dobu nad jiné. Poslyšme jednoho z nich, kterým toto líčení smutné oné doby zavíráme: Je to curyšský matematik Konrád Holtzhalbius, který r. 1618. napsal:

„Nyní máme svět velikými divy znamenitý; od začátku svatého evangelia bylo matematikům, fysikům, physiologům a jiným učencům reformovaného a čistého náboženství (totiž protestantským) více o budoucích a skrytých věcech zjeveno, nežli jindy za tisíce let a proto mají moudří křesťané se poučiti, co v budoucnosti s božským úralkem jich čeká, tudíž mnohé ty knížky a noviny, které o tom všem se tiskem vydávají a co rok četněji vycházejí, pilně kupovati a čísti. Všecko ve světě staló se divem a největší div je předpovídání budoucích věcí. Proto kupujte a čtěte!“

A oni kupovali a četli a vydávali ovoce té moudrosti a po ovoci jejich poznali jsme je.

Kněz řádu Ježíšova a čtyři protestanti.*)

Dne 21. prosince 1888 odcestoval slovatný astronom dp. P. Choroppin S. J. ještě s jinými čtyřmi astronomy (professory Pritchetttem, Nipherem, Englerem a Wallerem) ze St. Louisu (na řece Missouri) aby pozorovali vzácné zatmění slunce, které mělo nastati 1. ledna 1889.

Urazivše dráhou 5 dní a 4 noci přibylí na určené místo, nedaleko St. Francisca. Pohlédnuvše se, přijali laskavé pozvání senátora Boggse, jenž je v Normanu zavedl na svůj letní byt, odkud mohli úkaz přírodní nejvhodněji pozorovati. P. Choroppin o tom vypravuje:

Bylo nás tu pět astronomů, však jediný katolík byl jsem mezi nimi já, kdežto moji soudruzi byli protestanti, ale byli to vesměs výteční gentlemanové, tak že cesta příjemně nám ušla. Pouze pět dní zbývalo nám pro předběžné přípravy. Třeba nám bylo určití přesně zeměpisnou šířku a délku místa, což se mohlo státi pouze pozorováním hvězd, takže jsme duem i nocí pracovali; toliko v předvečer zatmění slunce mohly naše hvězdářské hodiny jíti. Však v týž večer změnilo se povětrí, nastalo mlhavo, dle všeho mělo totéž pošmurné počasí i následovního dne 1. ledna potrvati. Hvězdáři ztraceli dobrý humor.

Byli jsme výpočty umdleni, přípravy naše byli sice šťastně skončeny, však jednoduchý obláček mohl veškeré naše namáhání zničiti.

První kontakt měl dle našich výpočtů nastati o 12. hod. 12 minutách a 15 vteřinách a úplné zatmění as půl hodiny po té.

Po večeri zapálili si druzi doutníky a jali jsme se hovořiti o našich nadějích příštího dne. Žádná hvězda nezatřpytla se na pošmurném nebi.

Hvězdáři byli celí zoufalí. Hleděl jsem je upokojiti a ujišťoval jsem je, že budeme míti po čas úplného zatmění — dvě minuty — slunečno.

Professor Pritchett otázal se mne: „Důstojný pane, jste prorokem?“ — „Ani prorokem, ni synem prorokovým,“ odvětil jsem. — „Nuže, jak tedy můžete něco podobného s takovou určitostí tvrditi?“ — „Pánové — pravil jsem po té — jsem si toho zcela jist, však jakkoliv důvody jsou pozitivní,

*) Ku zvláštnímu přání čtenářů „Čecha“ vzato do Obrany víry.

tož přece nebudete jim věřiti ani rozuměti.“ — „Račte je jen laskavě říci,“ žadonili všichni. — „Milerád. My katolíci máme na nebesích dobrou matku, které vy protestanté neznáte. . . . Nuže, ucházím-li se o její přízeň, tož přikážu dítkám jejím, aby se snažně modlili a — ona nikdy mne neodmítne. Nyní právě mešká ve St. Louisu na sta členů sv. řádu a nevinných dítek na modlitbách a modlí se k ní slovy: Milá Matko! Popřej P. Choroppimu po dvě minuty slunce! a jsem jist, že tyto dvě minuty budou mi popřány, poněvadž Ona jest dobrá matka.“

Hvězdáři usmívali se na znamení, že slovům mým nevěří a prof. Pritchett zvolal:

„Velebný pane, chtěl bych míti Vaši víru.“ Pak pravil prof. Engler: „Důstojný pane, jelikož máte tak velkou jistotu, tož založte se, že půjdete pěšky do Ogdenu (500 mil vzdálenému) bude-li zejtra pošmurno.“ — „Zajisté,“ pravil jsem, „neboť sloužil jsem matce Boží po celý svůj život, a nedopustí tudíž, abych nucen byl 500 mil pěšky jíti.“ — „Chcete důstojný pane ve věci té vespolnou smlouvu podepsati? — „Pánové — odpověděl jsem — nesluší se sice, abychom podpisovali smlouvu týkající se věci budoucnosti, však přes to podepíšu smlouvu Vaši, podepíšete-li moji.“ — „A v čem smlouva ta pozůstává?“ — „Bude-li nebe zamračeno úplně, tož jdu pěšky do Ogdenu, však bude-li slunečno, tož zavažte se, že pokleknete a že uznáte prozřetelnost Boží a ochranu Panny Marie.“

Všichni na tyto podmínky vstoupili, smlouva byla vyhotovena a podepsána. — Po té zvolal prof. Engler: „Velebný pane, spálil jste za sebou mosty!“ — Prof. Nipher podotkl: V případě, že slunce oblaky pouze pro- blyskne a že budeme míti nedostatečné počasí ku pozorování zatmění, myslíte snad že jste vyhrál?“ — Odpověděl jsem: — „Milá Matička nebeská nekoná nic na polo! Budeme míti jasné slunečno. Pozbudeme sice pohledu na první kontakt oběžnice pro oblaky, ale slibuji krásné, jasné slunce pro úplné zatmění.“

Druhého dne byla obloha neprůhledným závojem oblakovým pokryta.

Přinešena nám snídaně, však zůstala nedotknutou. Astronomové byli beznadějní. O 10. hod. zdálo se, že vše jest ztraceno. Vzdálil jsem se do ústraní a pomodliv se celý růženec, šeptal jsem snažně slova: „Matko Boží, jedná se o Tvou čest! Nepřipusť, aby tito kacíři mohli říci, že nemáš žádné moci!“ A pocítoval jsem ihned důvěru vyslyšené modlitby. Zkoušel jsem soudruhy své potěšiti. Okamžik prvního kontaktu nadešel, avšak pro naku- pené oblaky byl pro nás ztracen. Hvězdaři pozbyli po té docela všechnu na- ději. Žádal jsem je snažně, aby se od svých přístrojů nevzdalovali a pravil jsem, že cítím se úplně ujistěna, že se oblaka v příznivém okamžiku roz- ptýlí. —

Prof. Nipher jaksi úsečně ve své rozmrzelosti podotkl: „Doufáte, že andělé oblaka odmetou?“ — „Právě to doufám,“ odpověděl jsem. — „Tož snad i andělé na desce fotografovací se Vám zobrazí?“ — „Andělé“ — pra- vím — „nezanechají na přístroji žádného viditelného znamení. Však bez od- poru budou přítomni.“

Právě přišla rodina senatora Boggse. Na tvářích všech jevila se bez- nadějnost.

Měsíc již vyšel, slunce tihlo v před — zatmění počalo se jeviti, nastalo pološero v pravé poledne. Byl to výjev imponující a měl do sebe cos při- šerného.

Právě deset minut před úplným zatměním rozstoupila se náhle oblaka. Z úst všech přítomných vydral se výkřik úžasu. Na obloze obje- vily se: Krásopaní, Jupiter, Mars a Merkur v krásném jasném trpytu poblíže slunce. Ještě jen úzký srpeček zbhýval ze zakrytého slunce a příroda zdála se, že se balí v hluboký smutek. Žlutavé světlo, vymykající se úkradmo z pod oblak, divně ozařovalo sousední pohoří. Konečně zmizel poslední světlý bod a slunce objevilo se našim zrakům ve své úplné mohutnosti a kráse.

Zajisté, že úplné zatmění slunce jest nejvznešenějším úkazem přírodním. Výjev ten trval přesně dvě minuty. Úspěch byl úplný. Jakmile vše hotovo bylo, přiběhli ke mně profesoři a tiskli mi ruce. Prof. Pritchett zvolal: „Staneme se všichni katolíky, teď věříme v ochranu Matky Boží; toť jest zřejmé její dílo.“ Co toto byl hovořil, pokryla oblaka opětně slunce.

Po krátkém oddechu vrátil jsem se ku své práci; fotografie znamenitě se mně zdařily. Ježto jsem dosud meškal v kameře obskuře, když právě večeri přinášeli na stůl, pravil jsem přátelům svým, aby na mne nečekali, ježto teprve za hodinu budu s prací svou hotov. Však všichni mi odvětili, že nepřisednou ku stolu dříve, pokud nepožehnám stolování a skutečně mýsy vráceny do kuchyně. Konečně, když jsem skončil práci svou, zasedli jsme ke stolu, po večeri upamatoval jsem je, že jedna část smlouvy zbývá dosud k vyřízení. Tu všickni poklekli a děkovali jsme společně Panně Marii za divotvornou pomoc.

Profesor Nipher vyznal, že jest to poprvé, co byl pokleknul. Následovního dne sbalili jsme zavazadla svá a vydali se na cestu. V noci přibyli jsme do St. Francisca.

Profesor Pritchett častěji mne navštěvuje, jest to muž ušlechtilé povahy a doufám, že v nedlouhé době učiním z něho dobrého katolíka.“

Skutečně prof. Pritchett přestoupil loňského roku na víru katolickou.

Francouz o úpadku království českého a o bitvě na Bílé hoře.

Konečně vyšlo Nár. Listy dávno oblašované dílo Francouze Ernesta Denise: *Fin de l' independance bohème* — Konec samostatnosti Čech a pokud z posudku v N. L. souditi můžeme, — neuspokojilo.

Posuzovatelem díla toho jest p. J. V. Kalaš, jenž často konává přednášky ve schůzích českých evanděliků, což ovšem vysvětluje mnoho. Nuže poslyšme posudek jeho.

Francouzský dějepisec, kterýž sám po delší dobu mezi námi pobyl, založil tuto novou práci svoji na dokonalé známosti naší dějepisné literatury, zejména pokud se týká periody od bitvy u Lipan až po konečnou osudnou pro národ náš katastrofu — bitvu bělohorskou. Možno říci, že pozornosti jeho neunikla takřka ani jediná dějepisná stat, jež vyšla z péra českého; neméně pilně všímá si však Denis i ostatních literatur, zvláště dějepisné literatury německé, pokud spadá do oboru jeho obsáhlé studie. V tomto směru snesl v díle svém takřka úplný přehled veškerého dosud o době této známého a dostupného dějepisného materiálu, takže dílo jeho, pokud se této stránky týče, stojí v cizí literatuře dějepisné asi bez soupeře.

Dějepisec sám je uchvácen protivenstvím a trpkostí osudů života, jež zmocnily se všeho národa českého, a kterýž bezděčně přisvědčí slovům jeho: „Vítězové nad Čechy zbabili je řádů jejich, neodvislosti, skoro všeho až na jazyk a jméno, ale nemohli jim vyrvati historii jejich, a tyto dějiny je po dvou stech letech znova vzkřísily a obnovily.“ —

Vedle katolictví, jež od bitvy u Lipan a zvolení Jiřího z Poděbrad se domáhá čím dále tím úspěšněji plného panství nad myslmi národa českého, stopujeme s autorem hasnoucí rysy starých tradic slovanských, jak se s napjetím všech sil národních, ale s úspěchem nevalným daly sepjati v kompaktátech, až konečně úplně byly zastíněny Chelčickým a stvořenou jím „Jednotou bratrskou,“ vidíme jak „Jednota“ sama za Augusty opouští pevné základy své, dává se strhnouti reformačním hnutím v Německu a s t á v á s e

spoluvinníkem krvavého r. 1547. a velikého vítězství Ferdinanda I. Napjatě sledujeme, jak naposledy reformace ve všech svých odstínech ovlada situaci v Čechách, a která dospívá a dozrává onen mohutný konflikt, jenž rozřešen byl tak osudně pro národ náš na Bílé Hoře.

Velmi zajímavé je přiznání posuzovatele p. J. V. Kalaše:

Nejednou ve vypravování svém odchyluje se Denis od názorů u nás běžných, tak zejména i v posudku o celkové politice Jiřího z Poděbrad, o němž mluvě o Palackého dějinách praví, že Palacký do něho vložil „svůj ideál“ krále. Denis domnívá se, že Jiří spoutal si při volbě své ruce jak naproti Římu tak i naproti mocným pánům českým, což mělo za následek přílišné otálení tam, kde bylo třeba rychlého a rozhodného kroku, jako v boji proti Římu. Denis shledává hlavní příčiny konečného úpadku národa a království našeho v přílišném sesílení pánů, založeném vítězstvím u Lipan a rozvitím zvláště za Jagailovců. Ač zachována forma vlády královské, byla to ve skutečnosti „oligarchie několika panských rodů,“ kteréž nedbajíce prospěchu národa, pozbyly znenáhla všecek širší politický rozhled, a kořisti z postavení svého, konečné samy staly se obětí svého sobectví. Nejlépe na tom byli a nejsamostatnějšími možno nazvati ony pány, praví Denis, kteří brali ode všech kandidátů. V tomto jejich suazení, zvláště pokud se týče úplného porobení selského lidu, dostalo se pánům podpory i v městech, a když nadešel opět okamžik, kdy bylo třeba spojených sil všeho národa, nezbylo nic, co by bylo mohlo k boji nadchnouti široké massy lidu, jako v dobách husitských. Volbou Ferdinanda I. vzdali se dle Denise předkové naši své státní samostatnosti a učinili z království provincii jako Chorvaté. Počínaje dobou Ferdinanda I. až po Bilou Horu Denis, a ač neříká se sympatií k nám, jež zachovává až do posledního okamžiku, nijak netají, že politika prvích Habsburgů byla odůvodněna a že zakládala se na širším politickém rozhledu. Proto nenalezá slov odsouzení, ale pouze jen vysvětlení, jak pro politiku Ferdinandovu po r. 1547 (krvavý sněm, a konfiskace městských statků) tak i pro pronásledování „Jednoty bratrské;“ v mučení Augusty shledává na příklad živou fantasii těch, kdož jeho muka vymyslili.

Toť opravdu ledová sprcha na ty u nás českobratrské mučenníky!

Podobně opatrně uváděje rozsudek praví o popravě 70letého Jakuba Fikara z Vratu — o němž má za to, že neúčastnil se odbojného hnutí — nezachoval se jakožto zvláštní úředník královský dle svého slibu, tím dostalo se úředníkům pokynutí, pán jejich nepočítal pouze na oddanost, ale na bdělost jejich; otálení jakékoliv bylo odpadnutím a liknavostí — zločinem!

V téměř duchu pohlíží pak na další naše dějiny až ke konečné katastrofě, o níž praví (str. 556. II): „il reste permis, de ce demander, si la defaite de la Billá Hora — ne fut pas un bien! Což česky doslovně zní: Smíme se tázati, zdaž nešťastná bitva na Bílé hoře nebyla štěstím?

Úsudek tento jest ovšem proti srsti našich Husitů a proto i p. posuzovatel J. V. Kalaš tváří se při něm velmi kysele. Bylo by záhodno, aby některý učenec katolický dílo Denisovo podrobněji probral, jelikož se nám zdá, jakoby kritik v N. L. místa katolíkům příznivá opatrně zamlčel. Leč i z toho, co uznal za vhodné citovati, poznáváme, že Francouz na úpadek českého království dívá se zrakem veskrz jiným, nežli naši Husité.

Úplný titul díla je:

Fin de l' independance bohème. I. Georges de Podiebrad. Les Jagellons. II. Les premiers Habsbourgos, par Ernest Denis. Paris. Armand Colin et Comp. editeurs.

Chytají se stébla.

Velice směšnými stali se starokatolíci v Bavorsku, učinivše prohlášení ku svým souvěrcům, aby se při sepisování lidu ohledně vyznání náboženského vydávali jednoduše za katolíky — a ještě směšnější jest důvod, že totiž římsky neb vatikánsky smýšlející ztratili právo k tomu názvu. Dobře podotýká „Čech“, že vlastní důvod asi je ten, že se stydí sami za sebe, neboť by se poznalo, jaká hrstka jest těch, kdož po úmrtí Döllingera, odpůrce posledního Vatikánského sněmu, zůstali jeho spojenci. A kdo ví, co se nestane v Čechách, až papá Nittl odejde k otcům. Nebude-li mítí již do té pana synátora, aby jej v proselytování (v chytání duši k nové víře) úplně nahradil, rozpadně se tento trucpapiasmus v Čechách. Co nejvíce mámí přistupující k této nové sektě je, že se jim namluví: vždyť katolíkem zůstanete, jenom že nebudete věřiti v neomylnost papežovu atd.

Tak se chytají hejli i jinde.

Páni pastoři chtějí mermocí slouti faráři; v Prusku dokonce chtějí mítí také biskupy a t. d. — Co to jiného jest, než chytání se stébla tonoucích. Přece ta katolická Církev, ta nenáviděná „Římská Církev“ má zařízení, jehož všecky ty sekty se domahají a jemu přispůsobiti se chtějí.

Nedávno přišla mi do rukou modlitební kniha evangelíků augsburského vyznání a tam čtu modlitby před a po zpovědi. Hle, tak už mají i modlitby k zpovědi a po zpovědi, řekne mnohý neuvědomělý katolík, co nás tedy od nich liší? Mají faráře, jenž káže, smí kázat i na našem katolickém hřbitově, mají zvony jako my, varhany jako my, kříže jako my atd.

To vše je jen chytání se stébla — chytání slov a zevnějšku z utvrzené víry katolické, aby zakryla se prázdnota jejich bohoslužby. Litera zabijí, duch oživuje. Oni dobře vědí, že reformátorové jejich hrozně chybili, když obrazy, kříže, varhany, zvony a jiné obřady vymítali. Kdyby nyní přišel Luther nebo Kalvín a viděl, co se děje v modlitebnách, musil by zrovna s tou zděšlostí vyhazovati leckteré řady či zavedení jako papeženská.

Tak chtějí nechtíce přispůsobují se všichni evangelíci zase k církvi katolické, či jak chtějí ji nazvanou mítí Římské. Platí tu: kdo haní, chce mítí. Věru, kdyby měli „reformování“ oběť mše svaté a katolíci, což se nikdy nestane, nějakou bullou o ni byli oloupeni, věru, že by na nás volali: Vy už ani nejste křesťané, vy ani nemáte už kněze, když nekonáte oběti N. Z.?

Kdyby dnes nebo zítra katolíci, jenž platí za papežence, ztratili papeže, což se také nikdy nestane, Anglikáné první by ho zvolili a jím se honosili.

Jak se všichni reformátorové rozlítili nad bohoslužbou za mrtvé — a hle, letos v Londýně konána ve všech kostelích evangelických památka zemřelých, což jiného než jako u nás „dušiček.“

Ovšem ještě dlouho to bude trvat, ale chtějí-li evangelíci Evangelium zachovat nikoliv dle litery, nýbrž dle ducha, musí ještě uznati proměnu podstaty při večeři Páně, musí uznati sedm svátostí, musí uznati mši svatou za nařízenou oběť N. Z., musí papeže za nástupce sv. Petra a místopředsedu Ježíše Krista na zemi a to neomylného učitele u věcech víry a mravů uznati. Do té doby mnoho vody ještě uteče, ale jiného jim nezbude, buď se utéci do archy Noemovy pod ochranou papeže, aneb zahynouti ve vlnách — nevěry.

Čepičky nezvelebí studentstvo, a tituly nezachrání protestanty. V. B.

D r o b n o s t i.

Samovražda nepřimo doporučuje se na divadle. Velkostatkář drama o třech jednáních. Napsal F. A. Šubert.

Dr. Svoboda, jenž z advokáta vyšinul se na majitele panství, je velkostatkář z dob chabrusových voleb. Když se vyhrne opona, vidíte obrázek

šťastné zámecké domácnosti. Nic neschází těm lidičkám ku spokojenosti, než okamžitě jistá suma peněz na věno jedné dceři a potom na nové koně do kočáru pro milostivou paní. Malá nesnáž, jaká může každého pána stihnout. Ale je zrovna jeden z Falbových kritických dnů! Venku v politice i venku v krajině zuří právě bouře. Strašlivý osud stihne pokojný jindy dům. Rána na ránu dopadá, nějaké akcie v tom hrají, přehrstle nevinných směnek a průtrž mračen. Nežli den se schýlí k večeru, je velkostatkář na mizině. Jediná pomoc zbývá: přijmouti nabídku, kterou podává majiteli chabrus. Je tak výhodná a lákavá! Přijme ji dr. Svoboda?

Dr. Svoboda je vlastenec a charakter. Ale, je tu rodina, která nalehá, jsou tu ženy, které nerozumějí jeho ideálům a nedovedou snášeti neštěstí. Je tu syn, který uvykl povalečnému životu a ve slabé chvíli žádné špatnosti se neštítí. Dr. Svoboda má slabou stránku mnohých velkých mužů byl špatným vychovatelem. Strašlivý spor povstává mezi rodinou a otcem. Statečný stařec na konci druhého jednání napjat je na hrozný skřípec. Tu stojí agent chabrusu a nabízí svůj úpis: buď zrádu národa anebo neodvratnou zkazu, exekuci, zničenou, klnoucí rodinu!

Jak se rozhodne dr. Svoboda?

Rozhodne se jako věrný národovec. Krásnými slovy pronese zápornou odpověď a freuetický potlesk, jak prudkých malokdy v divadle slycháte, oťrese domem až do základů. Třeba doložiti, že autor velmi obratně nakupil události a upravil scénu k znamenitému napjetí.

Ale teď následuje třetí akt! Exekuce. Rodina zlořečtic opouští dům a svého živitele. Ubohý stařec ve dlouhém dvacetiminutovém monologu loučí se se světem. Schlíplý, sám sebou pohrdaje, bez nejmenšího zásvitu mravního povznesení, jako bídný hříšník, pomatevec a blázen utíká se k jedu. Není to tragický skon, který by povznesl a vyjasnil naši mysl, ale mravní skomírání, které otravuje. Bylo by to svrchovaně nudné, kdyby to nebylo tak neskonale trapné!

Nevim, jaký dojem sliboval si autor od nešťastného třetího jednání. Divák odchází zdrcen, a přemítá: kdož ví, zdaž nebylo pro rodinu — nikoliv pro něho — výhodněji, kdyby byl velkostatek svůj chabrusákům prodal přece.

V Prusku prodávají zbankrotělí šlechtičtí velkostatkáři statky své Bismarkem k poněmčení Poláků založené: Osidlovací komisi s kapitálem 200 milionů marků napořád a přece nikdo se neodvažuje vynadati jim zrádců. Nebožtík J. Skrejšovský navzájem kupoval statky kobylnkářů německých. Co vlasteneckým skutkem je na straně jedné, nemůže za zrádu považováno býti na straně druhé. Leč to ponechme stranou a tažme se před křesťanským světem: co je pro hospodáře a otce rodiny hříchem větším: prodat politickému protivníku z nouze statek, anebo ze zoufalství vzíti jedu a takto uvrhnouti rodinu v bídu a hanbu? Což musí si každý prodlužený sedlák vzíti život, proto že nalezá se v rukou nekřtěných lichvářů, kteří na mnoze bývají nejen nepřátely jeho řeči i jeho víry? Odvrátí prodlužený sedlák exekuční prodej, když se zastřeli? Odvrátil dr. Svoboda katastrofu od rodiny, když se zbaběle otrávil? Co máme u nás obchodníků a živnostníků, kteří ocitnou se v rukou nepřátel vlasti a víry, a následkem toho v nevyšlovné bídě, mají snad všickni vzíti na to jedu? — Věru, předivná to morálka káže se na jevišti. Dojem celé nové hry pana F. A. Šuberta jest velmi trapný, jež může míti v zápětí následky velmi zlé.

* * *

Kritik Národních Listů o Didona „Ježiši Kristu.“ Nemalý rozruch ve světě katolickém způsobilo nové dílo o Ježiši Kristu z pera učeného dominikána pátera Didona. (R. P. Didon, Jésus Christ, 2 vol. — Librairie Plon, 1890.) Když před třiceti lety Renan vydal svůj Život Ježíše, považováno to za útok na víru, na církev, na vše, co dobrému katolíku bylo svatého. Kniha Renanova stížena kletbou církve a zapovězena vě-

řícím. Kniha pátera Didona je šťastnější. Dostalo se jí na cestu po knihkupeckém trhu dobrého odporučení od samotného sv. Otce v Římě. Její četbu lze tedy považovati bez ostychu za spasitelnou. Pohřichu nebude všem katolíkům možno dopřáti si potěchy té spasitelnosti. Dílo pátera Didona stojí patnáct franků a bude tedy přístupno jen zámožnějším křesťanům, jen aristokratům mezi věřícími, těm, na které před ukončením pobožnosti čekají u vchodu do chrámu bohaté ekypáže a premovaní sluhové.

Dílo rozpadá se na dva svazky a obsahuje na tisíc stránek. Jak bylo možno tolik toho sepsati o předmětu tak vzdáleném a stručném? Všimněte si obsahu. Tvoří tři knihy: v první jsou známé věci evangelické, druhá obsahuje pěkný popis cesty do Palestíny, a třetí se skládá z psychologie, theologie a morálky. Patrně z toho, že vlastní závažnou prací podává autor v knize druhé.

Je to velmi zajímavě pracovaný pokus restituce dějinných událostí z prvního století našeho letopočtu, opřené o malebné líčení kraje podle vlastního názoru. Dojem práce je mohutný a originelní, zvláště na čtenáře, který nepoznal knihu Renanovu. P. Didon věru nenadarmo se obíral zapovězenou prací svého předchůdce. Příště budou mít věřící v něm svého malého a ovšem dovoleného Renana. Stačí jen porovnat na př. popis údolí Aín el Aramijského a zastávku poutníků při pohledu na Jeruzalém: jsou si v obou úplně rovny. Jen že je Renan o kapínek ideálnější, P. Didon za to je přesnější a byl by rozhodně lepším průvodčím po cestě.

P. Didon je velmi nadaný spisovatel. Jeho sloh je ušlechtilý a zřejmě na něm snaha po prostotě. Jeho všímavost jde do nesčíslných podrobností. Plasticky, barevně líčí krajinu, lid a osoby a nad událostmi známými rozestírá vábné příšeří poetického realismu. Na příklad: spící krajina kolem malého městečka Betléma v noci, kdy očekávaný Messias přišel na svět! Nikdo nic netuší! Jaké ticho, jaké světlo, jaký obrázek unášivý! . . . Anebo, v abstraktnějším smyslu sice, ale s podobnou plastikou líčen obraz Judska r. 26: nadutí Fariseové a Saducejci procházejí se ulicemi, sníví Essenští kupí se na březích svého jezera. Tato kapitola, v níž Ježíš nevystupuje, je nejlepší z celé knihy. Už zde potkáváme i neznámé ubožáky, první vyznavače nové víry, v níž tají se osten převratného socialismu.

Kniha Didonova stojí za čtení.

Kniha ta bezpochyby vyjde tiskem v naší obětavé tiskárně Cyrillo-Methodějské.

Z a s l á n o.

K a ž d é m u, kdo se přihlásí, pošle „České knihkupectví a antikvariát“ (Dr. Fr. Bačkovský) v Praze, Žitná ul. č. 42., sešit 1. díla „Kněží katoličtí o novočeské písemnictví zasloužili“ zdarma a franko a není potřebí sešit ten vrátiti. Další pak sešity budou posílány toliko těm, kdož si toho budou výslovně přát. Dosud vyšlo jich šest a jsou na skladě v každém knihkupectví.

Obsah „Obrany víry“:

Provolání. — Vhodné odpovědi na námítky proti katolické víře nejčastěji pronášené. (Upravil M. V. Zahradnický. Dokončení.) — Kterak pokročila obecná vzdělanost v kolébce reformace opuštěním církve katolické. (Dle Janssenovo spisu „Culturzustände des deutschen Volkes“ a t. d. Filip Šubrt. Dokončení.) — Kněz řádu Ježíšova a čtyři protestanti. — Francouz o úpadku království českého a o bitvě na Bílé hoře. — Chytají se stébla. (V. B.) — Drobnosti.

Předplatné budiž zasíláno přímo do administrace: Ostrovní ulice č. 1508—II.

Majitel vydavatel a nakladatel VÁCLAV KOTRBA, odpovědný redaktor PETR KOPAL.

Tiskem knihtiskárny Cyrillo-Methodějské (V. Kotrba) v Praze.

OBRANA VÍRY.

ČASOPIS

VĚNOVANÝ ZÁJMŮM KATOLICKO-POLITICKÝM.

ROČNÍK VI.

Majitel a vydavatel:

Václav Kotrba.

Odpovědný redaktor

Petr Kopal.

V Praze 1890.

Tiskem a nákladem Cyrillo-Methodějské knihtiskárny
(V. Kotrba).

OBSAH.

	Str.
Nihilistovy vánoce. (Angeliada, napsal V. B.)	1
Jak si kdo ustele, tak si lehne (Napsal V. D.)	7
Má-li nám každé přesvědčení být svaté?	10
Vhodné odpovědi na námitky proti katolické víře nejčastěji pronášené (M. V. Zahradnický) 12, 22, 34, 49, 65, 81, 97, 113, 129, 145, 161, 172, 195, 209, 225, 241, 257, 273, 289, 305, 321, 337, 353, 370	17
Ať žije náš spořádaný šik (Filip)	19
Pravé poznání Církve boží vede nevyhnutelně k milování ji (V. B.)	30, 36
Hugo Schenk (Věk.)	33
Kdo má největší užitek z hnutí novohusitského? (V. B.)	40, 55, 68
Význam starých cechů pro život křesťanský (Podává Vlastimil Hálek) 40, 55, 68	42, 53
Šťastný sen (Vypravuje Marie Hanačiková)	44, 61, 70
Jak evangelíci v Litomyšli porozuměli v r. 1619. náboženské svobodě (—M.—)	46, 63, 76, 90
Feuilleton: V ústřické besedě (F. —k.)	58, 73, 87, 101
O otroctví (Napsal Vincenc Drbohlav)	84
Červenokabátníci a Panna Maria Svatohorská (Fr. Jiří Košťál)	85, 104
Malé příběhy z duchovní správy (Filip)	93, 318
Dopisy	99, 116, 134, 179, 198, 292
Hrdinové za trůn a oltáře	105, 126, 142, 156, 167
U Babičky Napsal (Antonín Plaček)	107, 119, 140, 148, 172, 184
Kněz novinář (Převodl volně Filip Šubrt)	122, 136, 151, 170, 182
Febronie z Perštejna (Napsal Alois Dostál)	131
Jak ve Lhotě pálili „mistra Husa“ (Fr. K.)	154
O tabáku a lotynce	163
Možno-li, aby Kristus byl pouhým člověkem (Uvažuje J. M.)	168
Jací jsou vojínové, kteří chodí ke zpovědi a ke sv. přijímání	188, 202, 212
Za hlasem víry a srdce (Povídka od Antonína Plačka)	192
Něco o pekle (Napsal Vác. Žižka)	201
Kam vede odštěpenství od církve	215, 228
Pašijové hry v Oberammergavě (Petr Kopal)	218
Příčina sebevražd u mnohých lidí zámožných	221, 231
Universální pilulky na všechny nemoci duše	233
Hlas svědomí (—ud.—)	234
Les Sous-Offs před soudem	236
K neuvěření	237
Páni byli, kordy měli	238
Literatura	245, 268, 275
O deportaci a příčinách zločinů	247
Činnost Vincencianů v království českém roku 1889	250
Rozumné slovo z Ruska	252
O geniálnosti	252
Vliv náboženství na povahu lidu	254
Milosrdní bratři a Národní listy	254
Barbarství XIX. století	254

	Str.
Řehoř veliký (Upravil Ant. Frecr)	260, 278
Stanovy rakouského spolku sv. Rafaela k ochraně katolických vystěhovalců	262
Výstrahy křesťanským matkám, aby nedávaly dcery své do služby k lidem, kteří nejsou naší víry	265
Zač přišlo house	267
Upalování čarodějnic a jesuita Bedřich Spee (Napsal Dr. Jos. Burian) . . .	280
Chopinova smrt	281
Ruský biskup o Tolstého „Kreutzerově sonatě“	283
Katolická církev v Nizozemí (Upravil Ant. Frecr)	284, 291
Co se lidu našemu dává ku čtení	296
Budou znamení na nebi a na slunci	298
O možnosti zázraků	301, 308
Brány pekelné ji nepřemohou	310
V nemocnici u sestřiček	312
Varujme lid před podvodnými jednateli a kommissionáři (Ze soudní síně) . .	313
Staročeské pohřební obyčeje	315
Nový spasitel Amerikánů	325
Protestantismu se půda pod nohama boří	327
Léčba faráře Kneippa za pomoci suggestce	328
Kritika o dobrém divadelním kuse	330
Hromadný odpad Čechů v Rusku od víry otcův	332
Může-liž i dnes ještě svatý život se vésti?	333, 345
Přibývání krivopřísežnictví v říši bázně boží a dobrých mravů	341
Před opětným zavedením řádu tovaryšstva Ježíšova do Prahy	343
Z dob pařížské komuny r. 1870.	347
Divoká láska Mantegazzy doporučena orgánem katolickým	349
Mezi pohany	355
Naturalismus v divadle	358
Kterak pokročila obecná vzdělanost v kolébce reformace opuštěním církve katolické (Filip Šubrt)	360, 372
Děsný výjev ze soudní síně	365
Kněz řádu Ježíšova a čtyři protestanti	374
Francouz o úpadku království českého a o bitvě na Bílé Hoře	376
Chytají se stébla (V. B.)	378
Drobnosti na konci každého čísla.	

D r o b n o s t i.

Jak v Americe se daří svaté missie. Ku přání kardinála-arcibiskupa z Kvebeku konali dva PP. Redemptoristé sv. missii ve státě Meenu. Veškerá činnost missionářská byla omezena jen na noční dobu.

Když dřevaři v Kanadských lesích od své tvrdé práce ustali, přišli do jejich baráku missionáři, započali své rozpravy, modlili se s nimi společně růženec, ku kterému připojili střídavé rozjímání neb kázání, načež do půlnoci slyšeli sv. zpověď. Časně z rána již o 4. hodině sloužíme mše sv. a společně přijímání, neboť v 6 hodin začala práce v lese a missionáři museli na jiné podobné působiště se odebrati. Takových táborů učiněno za měsíc leden na třicet, v nichž 860 mužům poslouženo sv. svátostmi, mezi těmi jich bylo na 100, již prvně toho dobrodiní ve svém životě byli dosáhli. Šestnácte osob bylo pokřtěno a dva protestanté přijati do Církve katolické.

Před takovou činností se ponížene prosím smeká.

* * *

Svěcení neděl na dráze. V augsburgském pastorálním listu vyslovuje jeden dopisovatel myšlenku, již bychom ku provedení z toho srdce přáli.

Tážeť se: Zdali by nemohlo býti odpomoženo nemožnosti svěcení neděle na dráze aspoň tím, že by tam, kde více kněží poblíž štace (obyčejně nádraží) ve správě duchovní působí, nemohla aspoň mše sv. s krátkým výkladem na evangelium čtena býti? Místo k tomu mohla by býti některá snů v nádražní budově, jež by se jako kaple zříditi dala. —

A my připojujeme, když již na parních lodích jedoucích přes Oceán zřízeny jsou kaple a slouží se (snad denně) mše sv., zdaž by bohaté společnosti našich drah nemohli zříditi jeden vagon jako kapli, aby ti, jenž musí nevyhnutelně cestovati v neděli, nepřišli o ovoce nejdražší oběti N. Z., k níž každý katolík druhým přikázáním církevním pod těžkým hříchem jest zavázán?! Zdá se to býti smělé — ale za nynějších dob jest to vše možno.

* * *

Pozor na poutní a kostelní žebráky! Následující zaručená zpráva měla by býti pobídkou ku větší opatrnosti a kontrole žebrákův při dveřích chrámových. Ve Frankfurtě stával poblíže krogenky dosti úhledný žebrák s jednou nohou. Okolo krku měl otočený ohromně veliký růženec, v rukou ohromnou knihu modlitební — jako náš nebeklíč — a každého vstoupivšího pozdravoval: Pochválen buď Ježíš Kristus! Na zelený čtvrtek byl však po službách Božích zatknut a shledáno, že měl již 12 marků 70 feniků vyžebnaných. Po dalším pátrání shledáno, že kulhavec má bezké hospodářství, 7 krav a že mimo Frankfurt ještě v Mnichově a ještě jednom poutním místě věřící oklamává. Nyní přijde ale to nejlepší: Před nějakým časem začal mu dělati konkurenci jiný žebrák s jednou nohou, kteréhož ale se dovedl náš bohatý žebrák tím zbaviti, že kostelníkovi ho udal co lutherána, což ovšem byla pravda. Nyní při jeho zatknutí se ukázalo: že chytrý žebrák s ohromným růžencem jest sám vyznání evangelického.

Obsah čísla 21. „Obrany viry“:

Vhodné odpovědi na námitky proti katolické víře nejčastěji pronášené. (Přeložil M. V. Z . . . ý.) — Vyznamenání. Obrázek ze skutečnosti (Napsal Al. Dostál.) — Pro funere. Obrázek ze zašlých dob. (Napsal Al. Dostál.) — Tři mudrlanti z Vysočan. (Zachycená historka na výletě. V. D.) — Zjev nadpřirozené pomoci a síly. (Z c. k. pražské nemocnice. V. D.) — V šatně pana faráře. (Malá črta od A. D.) — Drobnosti.

Předplatné budiž zasíláno přímo do administrace: Ostrovní ulice č. 1508—II.

Majitel vydavatel a nakladatel VÁCLAV KOTRBA, odpovědný redaktor PETR KOPAL.

Tiskem knihtiskárny Cyrillo-Methodějské (J. Zeman a spol.) v Praze.